

नालन्दा-वेधनागरी-पालि-गन्धमालाय

विनयपिटके
पाचित्तियपालि

भिक्षुविभङ्गे कुतियो भागो
भिक्षुनीविभङ्गो च

पधानसंसोधको
भिक्षु जगदीसकस्तपो

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन
पकासिता

बु० २५०२

बि० २०१५

१६५८

THE
PĀCITTIYA
BHIKKHU-VIBHAṄGA- PART II
&
BHIKKHUŪ-VIBHĀGA

General Editor
BHIKKHU J. KASHYAP

PĀLI PUBLICATION BOARD
(BIHAR GOVERNMENT)

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hīnayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life ? Why should I live ? Why should I do anything ? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death ?" Nijinsky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote : "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death ? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of *trṣṇā* or *taṇhā*. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffering. When the Upaniṣads declare, "That thou art", *tat tvam asi*, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather

than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace. If few are chosen, it is because few choose to be chosen. The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him. The ten veramaṇis or prohibitions or abstinences called *daśaśīla* or *daśaśikṣāpada* which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words : "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist *pañcaśīla*.

Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Kāmesu micchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Surā-merayamajja-pamādaṭṭhānā
 veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's *pañcaśīla* we will develop patience, courage, love and unselfishness. The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony, which is not at the mercy of outward circumstance.

Nirvāṇaṃ paramaṃ sukham : Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where *saṃsāra* and *nirvāṇa* are one. In *Mahā-saccaka Sutta*, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

"When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becoming, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know: "Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself." Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvāṇa, the Government of India decided to publish standard versions in Devanāgarī Script of the complete Pāli and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S. Radhakrishnan

INTRODUCTION

1. The Pāli Tipiṭaka

After the passing away of the Buddha at Kusinārā, the disciples had assembled to pay their last homage to him. The Venerable Mahā Kassapa, the chief of the congregation, was delivering words of consolation to the bereaved assembly, reminding them of the declaration of the Buddha:—"It is the very nature of all things near and dear to us that we must divide ourselves from them." Subhadra, a monk who had received ordination in an advanced age, however, did not look gloomy. He took a perverted view of the situation and spoke:—"Do not grieve, brothers, for now we are definitely released from the restraint of the Great Teacher and his too rigid discipline. While the Teacher lived, we were constantly rebuked for failing to observe the hard rules; but, now we are at liberty to do as we please; therefore, do not grieve." These words sounded a note of warning against the future possible distortion of the Dhamma at the hands of faithless members of a similar category. The Venerable Mahā Kassapa felt an urgent need for convening a Grand Council of the leading Elders of the Saṅgha to make a full collection of the teachings, and also to adopt means for their right preservation and transmission to posterity. He addressed the Bhikkhus thus:—"Come, friends, let us chant together the Dhamma and the Vinaya..." The Venerable Mahā Kassapa drew a list of five hundred names of the topmost disciples to be appointed as members of the Council. At first, the name of the Venerable Ānanda was left out in view of the fact that he had not attained Arhat-hood till then. But, as no one else in the Saṅgha had the privilege of listening to the Teacher so very closely and for such a long period of time, his participation was deemed necessary and important. He was, consequently, asked to go to a suitable abode and develop insight, so as to become an Arhat and be able in time to join the Council. King Ajātasattu made necessary arrangements for the accommodation and convenience of the convention at Rājagaha, a favourite resort of the Teacher himself. A spacious beautiful pavilion was raised for the meeting at the entrance of the Sattapaṇṇi cave, on the northern side of the Vebhāra Hill.

Venerable Ānanda made the best efforts to train himself in developing insight. He kept walking up and down for the whole night absorbed in deep meditation; and, early in the morning, as he was going to stretch himself on the bed, his feet had left the ground and the head had not reached the pillow, at that moment, as if by a flash of light, darkness was dispelled and the sublime light of sainthood dawned upon him. And, through his miraculous super-human power of an Arhat, he appeared all of a sudden on his appointed seat in the hall, as if emerging out of the ground, exactly as the proceedings were going to be started.

With the permission of the Saṅgha, Venerable Mahā Kassapa asked Upāli questions on Vinaya, relating to the different monastic transgressions; the matter, the occasion, the individuals concerned, the principal rules (paññatti), the amended rules (anupaññatti) and all other details about them. In this, the Vinaya text was agreed upon and settled. Then, again, with the permission of the Saṅgha, he asked Ānanda questions on the Dhamma; the occasion of a sermon and the person or persons with reference to whom it was preached.¹

The commentary, Aṭṭhakathā, of a much later date, assumes that the Abhidhamma Piṭaka was also included in the collection of the Dhamma, and that the Tipiṭaka, as it is available to us, was finalised at this very stage.²

A century after the passing away of the Buddha, a great controversy arose in the Saṅgha concerning the interpretation of some Vinaya rules. This necessitated the holding of the Second Council at Vesālī. Seven hundred leading Elders from distant parts of the country assembled to take part in it; and they had drawn up a new edition of the Scripture, resulting in the fixing up of the Piṭakas, Nikāyas, Aṅgas and Dhammakkhandhas³.

A century after, when King Asoka embraced Buddhism and gave patronage to its propagation, the richly furnished monasteries became centres of attraction even for the members of other sects. They donned the yellow robe, either by proper ordination or stealthily, and went about as Bhikkhus enjoying the privileges and honour given to them. They could not, however, leave their own inclinations behind, and began to twist and distort the Doctrine in their own ways. This led to a state of confusion, and it became difficult to distinguish the true principles from the coloured ones. The Elders

1. *Cullavagga*, Chapter XI.
2. *Sumaṅgalavilāsini*, *Nidānakathā*.
3. *Cullavagga*, Chapter XI.

felt the necessity of safeguarding the purity of the Dhamma by affecting a total purge of the alien elements in the philosophical life of the Saṅgha. This task was entrusted to the Venerable Moggaliputta Tissa, a saint, a thinker and a writer. He compiled a book called the Kathāvatthu, refuting all the foreign theories, which was adopted as a book of the Tipiṭaka at the Third Council held at Pāṭliputta under his presidentship. After the council, Asoka despatched missionaries to the then civilised parts of the world for a wide propagation of the Dhamma¹.

Prince Mahinda and Princess Saṅghamittā renounced the world and joined the Order to lead a mission to Sihaladīpa (Ceylon). Since then, the island became a stronghold of Buddhism, and, even up to this day, has maintained the tradition of Pāli Tipiṭaka with all religious zeal².

Up till then, the Tipiṭaka was traditionally handed down orally from teachers to pupils. The complete Scripture was compiled in the form of books for the first time in Ceylon in 29 B.C., under the patronage of king Vaṭṭagāmaṇi Abhaya, with all the detailed classifications that are now obtained in the Pāli Tipiṭaka of the Theravāda School. This was done at the Council convened for the purpose, known as the Fourth Great Council³.

The Fifth Council, according to orthodox tradition, was held at Mandalay, Upper Burma, in 1871, under the patronage of king Mindon. In this Council the entire Pāli Tipiṭaka was revised, re-edited and finally engraved on 729 marble slabs as follows⁴—

Vinaya :	111 slabs
Sutta :	410 slabs
Abhidhamma :	208 slabs

Now, in this present age, the necessity of bringing out an up-to-date edition of the Tipiṭaka printed on modern machines was felt. This task was taken up by the Burmese Chaṭṭha Saṅgāyana, the Sixth Great Council, held in Rangoon, which opened on the 17th May 1954 in the artificially built Rock Cave, especially constructed for the purpose, at a little distance from the city. Two thousand and five hundred of the most erudite Bhikkhus, from all parts of the world, participated in chanting the Tipiṭaka together. A modern printing press was installed in a separate building and there the texts were printed as soon as they received the sanction of the Saṅgāyana. The

1. *Mahāvamsa*, chapter V. 2. *Mahāvamsa*, op. cit. 3. *Mahāvamsa*, chapter X-XXIII. 4. बौद्ध धर्म के २५०० वर्ष, १९५६, पृ. ३५.

Council kept functioning for two years, and concluded on the fullmoon day, May 1956, synchronising with the 2500th Jayanti of the Buddha.

In Ceylon, Burma, Thailand and Cambodia the principal religion of the people is Theravāda Buddhism, that adheres to Pāli Tipiṭaka as its Scripture. There, they have been having editions of it in their own scripts. Pali Text Society, London, has been able to complete the publication of a major portion of it in Roman characters. But, as yet, it is not fully available in any script of India.

It is with a view to removing this want that the Government of India and the State Government of Bihar have jointly sanctioned a scheme of editing and publishing the entire Pāli Tipiṭaka in Devanāgarī, which will be complete in 40 volumes of about 400 pages each. This task has been entrusted to the Devanāgarī Tripiṭaka Publication Department, Nalanda. It aims at presenting a co-ordinated edition of the text based on the printed books in Roman, Sinhalese, Burmese and Siamese scripts.

The following chart will show the distribution of books in the literature:—

TIPITAKA

VINAYA PIṬAKA

1. Mahāvagga
2. Cullavagga
3. Pārājika
4. Pācittiya
5. Parivāra

SUTTA PIṬAKA

1. Dīghanikāya
2. Majjhimanikāya
3. Samyuttanikāya
4. Anguttaranikāya
5. Khuddakanikāya,
which contains the
following fifteen
books:—
i. Khuddakapāṭha
ii. Dhammapada
iii. Udāna
iv. Juvuttaka
v. Suttanipāta
vi. Vimānavatthu
vii. Petavatthu
viii. Theragāthā
ix. Therīgāthā
x. Jātaka
xi. Niddesa

ABHIDHAMMA PIṬAKA

1. Dhammasaṅgaṇi
2. Vibhaṅga
3. Dhātukathā
4. Puggalapaññatti
5. Kathāvatthu
6. Yamaka
7. Paṭṭhāna

- xii. Paṭisambhidāmagga
- xiii. Apadāna
- xiv. Buddhavaṃsa &
- xv. Cariyāpiṭaka

2. The Present Volume : Its Place in the Tipiṭaka

The usual classification of the books of the Vinaya Piṭaka is as follows —

1. KHANDHAKA - Mahāvagga, Cullavagga,
2. VIBHAṄGA - Pārājika, Pācittiya and
3. Parivāra

The Mahāvagga and the Cullavagga present a history of the formation and development of the Saṅgha, divided in chapters, called *Khandhakas*. And, the Pārājika and the Pācittiya give an analytic explanation, called *Vibhaṅga*, of the Laws laid down by the Buddha for the ethical discipline of the Saṅgha, both of the Bhikkhus and of the Bhikkhunis. The following table will show how the subject matter has been distributed in these two books —

BHIKKHU - VIBHAṄGA

Pārājika *Pārājika, Saṅghādisesa,
Aniyata and Nissaggiya*

Pācittiya, Pāṭidesaniya, Sekhiya, Adhikaraṇasamatha,

BHIKKHUNĪ - VIBHAṄGA

Pācittiya *Pārājika, Saṅghādisesa,
Nissaggiya, Pācittiya
Pāṭidesaniya, Sekhiya and Adhikaraṇasamatha*

Ordinarily, the name 'Pārājika' suggests to a beginner that it deals with the offences of this group, both of the Bhikkhus and of the Bhikkhunis. But, this is not so. Instead of dealing with the Bhikkhunī Pārājika, it takes up the Saṅghādisesa, Aniyata and Nissaggiya offences of the Bhikkhus themselves. Thus, this name suffers from both the logical defects of being too wide and too narrow. Similarly, the name Pācittiya too is not expressive of the contents of the book; for, at the same time, it deals with offences brought under heads different from it. It would have been better if the contents were distributed clearly in two books — The Bhikkhu Vibhaṅga and the Bhikkhunī Vibhaṅga. Then, no doubt, another difficulty would have arisen. One book would have become too big and the other too small. Perhaps, it was in view of this that the tradition did not decide in favour of accepting this distribution. However,

to make it clear what the extents of the books are, we have mentioned within brackets '*Bhikkhu-vibhaṅge Paṭhamo Bhāgo*' under the name of Pārājika, and '*Bhikkhu-vibhaṅge Duttiyo Bhāgo Bhikkhunī-vibhaṅgo ca*' under the name of Pācittiya.

3. The Present Volume : A Summary

We have seen that the Pārājika Pāli, the third book of the Vinaya Piṭaka, is the First Part of the Bhikkhu Vibhaṅga, which deals with the first four of the seven groups of the offences of the Bhikkhus. The remaining three groups have been dealt with in the first half of the present volume; and the entire Bhikkhunī Vibhaṅga has been comprised in the second half of it. The last chapter of both the Vibhaṅgas is '*Adhikaraṇasamatha*', that lays down the seven ways of settling disputes in the Saṅgha

(A) Bhikkhu Vibhaṅga

The first chapter of Bhikkhu Vibhaṅga in this volume deals with the ninety two Pācittiya offences of the Bhikkhus, such as—telling a deliberate lie, using abusive language, speaking ill of others, sleeping with a non-Bhikkhu in the same room, digging the ground, backbiting, leaving the articles of the Order outside carelessly, drinking water without straining it with a piece of cloth, going to give sermons to the Bhikkhunis without the permission of the Order, going out on a journey with a Bhikkhunī with previous consultation, to witness an entertaining show, drinking wine, making sports in the water, cutting jokes, killing a creature, beating and threatening other Bhikkhus.

The second chapter deals with the following four Pāṭidesaniya offences—accepting eatable from the hands of a Bhikkhunī, not related, allowing the Bhikkhunis to wait on the Bhikkhus while they are taking meals, begging alms at the door of a very poor lay disciple, and taking an eatable kept in an abode situated in a wild solitary place.

The third chapter, the Sekhiya Kaṇḍa, gives the seventy five rules laid down by the Buddha for disciplining the manners of the Bhikkhus, such as—to wear the robe properly covering the body all around, to behave decently in the village, not to laugh loudly, not to sway the limbs, not to put the hands on the hips while going, not to keep the head covered in the public, to receive the alms mindfully, not to bury the vegetable in the rice with the intention of taking more, not to make a hissing sound while eating, not to give a sermon to one who is holding an umbrella, not to preach the Dhamma sitting on a

lower seat to one who is sitting on a higher seat, not to ease himself while standing etc.

(B) **Bhikkhunī Vibhaṅga**

The Bhikkhunī Vibhaṅga deals with the groups of offences same as above, laid down by the Buddha in consideration of the life and limitations of the fair sex.

The total number of Pārājika offences for the Bhikkhunis is eight. Taking the four meant for the Bhikkhus, the following four have been added—to take pleasure, out of passion, in being pressed by a man above the knee; to enter a lonely place, with desire, with a man; to follow a Bhikkhu turned out from the Order; and to keep hidden the Pārājika offence of another Bhikkhunī.

There are altogether seventeen Saṅghādisesa offences for the Bhikkhunis, namely—to go about with a man, to give ordination to one who has been convicted for theft or murder, to go about all alone, to give support to a Bhikkhunī who has been turned out from the Order, to accept an eatable lovingly from the hand of a man with bad desire, to encourage another Bhikkhunī to accept it in the similar manner, to act as a go-between, to bring a baseless charge of Pārājika on a Bhikkhunī, to magnify the minor offence of a Bhikkhunī and bring the charge of Pārājika on her, to announce disloyalty to the Buddha, Dhamma and Saṅgha, to talk ill of the Order, to live in an undesirable company, to encourage another Bhikkhunī to live in such a company, not to pay heed to the advice of others, and to corrupt the family of the laity.

The number of Nissaggiya offences for them is thirty. They are such as—to make a collection of begging bowls, to get the 'untimely obtained' robe distributed as if it is a 'timely obtained one', to go back on her words after having promised once to exchange her robe with another Bhikkhunī, to demand some thing else after having once made a different demand, to ask for a warm wrapper worth more than four *kansas*, to ask for a light wrapper worth more than two and half *kansas*, to keep an extra robe for more than ten days, to ask a person for a robe who is not related to her, to keep robes more than the number allowed, to express her suggestion in the preparation of the robes even before it has been actually offered, to accept gold or silver or coins, to sell or purchase a thing, to discard a bowl before there are less than five repairs in it, to snatch away a robe from a Bhikkhunī after having once made an offer of it to her etc.

The total number of Pācittiya offences for the Bhikkhunis is 166, such as — to take garlic, to get the private parts shaved, to wait on the Bhikkhus while they are taking their meals, to get raw grains and to cook or fry it for herself, to throw dirt or rubbish on the other side of the wall, to go in the dark at night with a man, to warm herself with fire, to spin, to use harsh words, to get her wound of the private parts dressed by a man, to dig the ground, to take water without straining it with a piece of cloth, to take wine, to tickle others, etc.

(C) Style

The style of '*Vatthu-paññatti-vibhaṅga*' adopted in this book to explain these offences is the same as that of the previous book, the Pārājika. The '*vatthu*' narrates the particular story that presented an occasion for the Buddha to lay down a rule. The '*paññatti*' enunciates the rule, legally worded. And, if there was a fresh occasion in the light of which it was necessary to amend the rule, the story of the same was narrated, as a '*vatthu*'; and the final form of the rule was laid down as an '*anupaññatti*'. At the end, the '*Vibhaṅga*' gives an explanation of each word of it in a legally technical manner.

4. The Present Volume : Its Importance

The importance of the present volume consists in the fulfilment of its purpose of providing a code for the discipline of the monastic life. In addition to this, the stories and the explanatory portions of it contribute valuable materials for the reconstruction of the cultural history of the period. With this end in view, the following facts may be presented for consideration —

(A) Social

Caste-differences — The structure of the society was based on strong feelings of caste-difference. Cāṇḍāl, Vēna, Neśāda, Rathakāra, and Pukkusa were considered as low castes (Hīna Jāti). The high castes (Ukkatṭha Jāti) were Khattiya and Brāhmaṇa.¹

Occupations — Sweeping and hard labour were regarded as occupations of low order. Cultivation, trade, cattle rearing etc were looked upon as respectful. Even then, it seems, the status of an occupation was not the same in all the provinces; for, it says — "an occupation should be regarded

1. p. 10, 11, 12.

as low or high according to the attitude of the people towards it in a particular area."

Arts and crafts — There were feelings of low and high also in the different arts and crafts. Preparing articles with bamboo, pottery, weaving and shoe-making were considered as dishonoured crafts. Accountancy, scribing, appraising, recordkeeping were looked upon as respectful.¹

Names — Names such as Avakaṇṇaka, Javakaṇṇaka, Dhanitṭhaka, Saviṭṭhaka were considered as bad. Good names were those that were associated with the names of the Buddha, Dhamma or Saṅgha, such as — Buddharakkhita, Buddhappiya, Sugataḍāsa, Dhammarakkhita, Saṅgharakkhita.

Gottas — Similarly, as regards the Gottas (family), Kosiya and Bhāradvāja were regarded as low. The high Gottas were — Gotama, Moggallāna, Kaccāyana and Vāseṭṭha.²

Diseases — So much so that such feelings prevailed even in consideration of the diseases. Leprosy, abscess, consumption, and epilepsy were regarded as disrespectful. Diabetes was considered as a respectful disease.³

Poverty — There is a reference of a pious devoted poor labourer. He borrowed some money from his master and invited the assembly of the Bhikkhus for a meal. The Bhikkhus happened to take some thing in the morning, and when they went to the house of the labourer, they took very little. The poor man was pained at it. The Buddha admonished the Bhikkhus not to take any thing before going to receive alms at the house of a devotee.⁴

There was a poor man very much devoted to the Buddha. Even at the point of starvation of his family, he did not hesitate in offering alms to the Bhikkhus. The Buddha advised the Bhikkhus to give a recognition of 'Sekkha Kula' to the poor family, proclaiming a ban on going for alms to their house.

Public management — There were public rest-houses called Āvasathāgāra, giving free accommodation and food to the travellers. Some Bhikkhus were staying at one of these and were receiving the food offered at it. The Buddha disallowed a Bhikkhu to stay and take food at an Āvasathāgāra for more than one night, unless he is ill.⁵

1. p. 11. 2-3. p. 11. 4. p. 108. 5. p. 101.

There were government out-posts at the main approaches of the city to collect octroi duties from the businessmen leading caravans on the road. There were also cases of wrongful smuggling of the commodities; and the police (*Kammika*) remained very vigilant about it. Once a *Bhikkhu* happened to be caught by the police going in the company of such a batch of smugglers.¹

Customes and beliefs — There existed a custom to prepare sweets and cakes to be sent with the girl going to her husband's house. The mother of the girl '*Kāṇā*' prepared cakes for this purpose; but, distributed them all to the *Bhikkhus* arrived at the door for alms. This caused a postponement in the departure of *Kāṇā*. After some days, the lady made the same preparation to give a send-off to her daughter; and in the similar manner gave away all the cakes to the *Bhikkhus*, causing another postponement in the girl's departure. Being annoyed at it, the husband of *Kāṇā* decided to marry a second wife.²

The woman generally used to spin and get cloth prepared with it. A certain woman did not leave this practice even after becoming a *Bhikkhunī*. As it is not suitable to a monastic life, the *Bhikkhunis* were disallowed to spin.³

A lump of dirt dropped by a *Bhikkhu* from the other side of the wall happened to fall on the head of a *Brāhmaṇa* returning after his bath. This enraged him furiously. He was, however, passified when he was reminded that it was a very good omen, which indicated that it would bring a good luck on him. And, it so happened that he was successful the very next day in receiving a rich grant from the government.⁴

A tree, commonly believed to be the abode of this or that spirit, was held in high veneration by the people. Some one happened to wound a spirit dwelling on a tree by his axe. He was, however, passified when another tree was allotted to him for his abode.⁵

Furniture — There were four kinds of cots and chairs, namely — *Masāraka*, *Bundikābadha*, *Kulīrapādaka* and *Āhaccapādaka*.⁶

There were five kinds of pillows, namely — stuffed with wool, with rags, with bark, with straw, and with leaves.⁷

There were four kinds of mats, namely — made of bark, of *Khasa* roots, of grass, and of reeds.⁸

1. p. 176. 2. p. 112. 3. p. 409. 4. p. 360 — 61. 5. p. 54. 6-7. p. 62. 8. p. 63.

Eatables — The following things were considered as dainty — Ghee, butter, oil, honey, molasses, rice, flour, meat, fish, milk, curd.¹

(B) Religious

Sectarian rivalry — Side by side with the organisation of the Buddhist Saṅgha, there existed a number of similar religious institutions founded and run by homeless monks of different sects. Though the mutual relation between them was ordinarily quite normal, there did persist an undercurrent of rivalry and antagonism. They entered frequently in controversial discussion, only with the purpose of establishing one's own superiority over the other. Bhikkhu Hatthaka Sākyaputta took keen interest in it, trying to defeat others by fair or foul means.²

There is a reference of Venerable Ānanda falling a prey to such strained feelings. While distributing cakes to a multitude, one to each, he happened to drop two in the hands of a nun of a different sect, out of sheer mistake. This gave them a chance to bring a charge on him of showing partiality to her, with bad intention.³

On a different occasion, a certain Bhikkhu gave some rice mixed with butter to an Ājīvaka Sādhū. When he was enquired by other Ājīvakas as to where did he receive it, instead of showing gratitude to the Bhikkhu, he used insulting words for him.⁴

Groups in the Saṅgha — In the Saṅgha itself several groups had come to exist of Bhikkhus having their own peculiar temperament and inclination. They lived and moved in companies engaged in common efforts with close cooperation. The group of six Bhikkhus, called '*Chabbaggiya*' was the most prominent of all. They were clever in breaking the rule, without violating the words. They were rough, quarrelsome and devoid of a sense of proportion. They took delight in putting others to trouble and dishonour. Most of the Vinaya rules that the Buddha had to frame were necessitated by the situations created by them.⁵

The group of seventeen Bhikkhus, called the *Sattarasavaggiya*, was weak and timid in nature. Being vexed by the Chabbaggiya Bhikkhus, they began to weep like a child.

Mettiya-Bhummajaka Bhikkhus formed an unlucky group. The

1. p. 117, 121, 124 etc. 2. p. 3. 3. p. 127. 4. p. 128. 5. p. 194.

offers that they received from the laity was always scanty and distasteful. Even at the house of the most charitable rich merchant they got but disrespectful treatment.

Honour to the Saṅgha — The kings, out of their devotion to the Buddha, treated the Bhikkhus with great regards. Once, the Magadhan King Seniya Bimbisāra stood waiting for a long time while the Chabbaggiya Bhikkhus were taking their bath in the hot spring at Rājagaha. The king entered the spring only when the Bhikkhus had finished and come out.

The king of Kosala, Pasenadi, was a devotee of the Buddha. He used to go to listen to the sermons delivered by the Bhikkhuni Thullanandā; and was so much impressed that he made a present to her of his personal costly shawl.

Once the king was annoyed to see some Bhikkhus sporting in a childish way while taking their bath in the river Aciravati, not far from his palace. But instead of saying any thing to them himself, he arranged in a very humble way to bring it to the notice of the Buddha.

The Queen of Kosal, Mallikā Devī, was also a pious devoted lady. She used to arrange religious discourses in the palace for the benefit of the royal family. There is a reference of Venerable Ānand being invited for the same.

The Bhikkhus dwelt in magnificent monasteries, equipped with all amenities of the day, donated by kings and merchants. But for the rigour and restraint of the discipline of the Order, they had nothing else to worry about. This attracted the attention of the parents of Boy Upāli, while they consider—“How can Upāli live happily and have no trouble after we have passed away” ? They found that each of the occupations, even including scribing and accountancy, was fraught with this or that trouble. They thought—“These Bhikkhus lead an easy and carefree life. They take good food and sleep in closed chambers. Our son would certainly live happily and have no trouble after we have passed away, if he were to get ordained amongst them.”

5. The Present Edition

This presents a co-ordinated edition in Devanāgarī of the fourth book of the Vinaya Piṭaka, the Pācittiya, based on the following versions of the text :—Burmese-Chaṭṭhasaṅgāyana publication, 1956; Sinhalese - edited by Rev. Telwatte Shri Ariyaratne Swami, 1928; Siamese - Mahāmakūṭa Government publication, 1926; Roman - edited by Hermann Oldenberg, 1882.

For preparing our MSS, we have adopted the Chaṭṭhasaṅgāyana edition as our basic text, an edition that has been brought out by the efforts and sanction of an international Saṅgha constituting of the zealous holders of the orthodox Theravāda tradition. Very often, we have agreed in selecting the readings and in paragraph-arrangement; but, we have broken new grounds by providing a system of headings and sub-headings, and adopting a method of punctuation, thereby making the text more useful for the modern reader.

(a) *Headings*

In the old-fashioned books, no headings have been given in the beginning of a section. Instead, it is at the end that we have words like ... *niṭṭhitam*. But, to the modern reader, this presents a difficulty in forming a complete picture of the text as an organic unity. We have, therefore, ventured to provide headings, numbered and arranged, with the purpose of bringing to relief the order and sequence in the parts of it. As far as possible, the headings have been constructed with words picked up from the body of the text, the chief objective being to indicate at the outset what does the section contain. Our readers should note that they have been supplied by us and that they do not belong to the original text.

The principal headings have been printed in 16pt. Mono Black and are numbered, with the article sign. Notable heads contained in it have also been printed in 16pt. Mono Black, but have not been numbered. The sub-headings have been serially numbered either in figures or in letters, and have been printed in 14pt. Mono Black. Headings, still subordinate to it have been numbered and printed in 12pt. Mono Black. In the folio of odd pages, it is only the principal headings that have been mentioned, not the subordinate ones.

(b) *Selection of readings*

In selecting a reading for our text out of the variants available, philological justification, no doubt, has been the chief consideration; but, at the same time, we have not lost sight of the importance of the historical usage. When different forms are both grammatically correct and current in use, we have put one in the text and mentioned the others in the foot-notes. In such cases, selection of one form does not mean the rejection of others.

(c) *Punctuation marks*

Originally, no punctuation marks were used in Pali, except, perhaps, one for full-stop. The Siamese edition has followed the same tradition. But, as

the syntax of Pāli is, at times, so very difficult and complicated, the use of the modern marks of punctuation is decidedly advantageous in making out the meaning explicit and in bringing out clearly the interconnections between the different constituent clauses and phrases, which, in their absence, would have remained obscure, if not misleading. We have, therefore, used all the modern marks freely, not in a mechanically rigid manner; but, only with a view to facilitating the correct understanding of the sentences. And in this, we have tried to be systematic and consistent.

The following marks have been used — full-stop of Devanāgarī (।); comma (,); colon (:); semicolon (;); note of interrogation (?); note of interjection (!); hyphen (-); dash (—); double inverted commas (" "); and single inverted commas (' ').

In the first volume of this series, the Mahāvagga, we used inverted commas to denote a reported speech only where it was preceded by a reporting verb. But, now, we have decided to use them even where the reporting verb has not been mentioned. The quotation of a principal reported speech has been indicated by the use of double inverted commas, whether preceded by a reporting verb or not; the quotation of a subordinate speech, contained in it, has been indicated by the use of single inverted commas, and, the quotation of speech or speeches contained even in that has been indicated not by inverted commas but simply by the use of a dash after its reporting verb. Free paragraphs occurring in the principal reported speech have been opened with double inverted commas; and, those occurring in the subordinate speech have been opened with single inverted commas.

(d) *Abbreviations*

In the foot-note, the abbreviation रो० stands for the Roman edition, सी० for the Sinhalese edition, स्था० for the Siamese edition and ब० for the Burmese edition.

In the margin, the abbreviation 'R' stands for the Roman, and 'B' for the Burmese edition. They indicate that the page number put by its side begins from that line. Reference to the page numbers of the Roman edition will facilitate the use of the P. T. S. Pāli English Dictionary, as well as other modern publications in or on Pāli in which references are made to the books of the Roman edition.

(e) *Corner references*

On odd pages of the book, the corner numbers refer to the Chapter, the

principal heading and the paragraph occurring at the end of the page; and on even pages they refer to those occurring at the beginning of the page.

(f) Spelling

About the mode of our spelling, it is necessary to note that we have generally treated the indeclinable particles *va*, *pi* and *ti* as independent words, as the initial vowels of *eva*, *api* and *iti* are very often dropped in Pāli.

The Parasavarṇa combination has essentially been made when occurring in the same word, as—*Saṅgha*, *Kiṇci*, *Pañca* etc. At other places, this combination has been generally avoided as - *evam pi*, *kammaṃ ti* etc. But, to show that the other forms are also grammatically valid, we have, on occasions, used this form also—*evampi*, *kammanti* etc.

Some western editors have accepted the same method of spelling; but, in cases where 'ti' is preceded by 'i' or 'pi' by 'a' they have applied the Sanskrit rule of sandhi—*akāḥ savarṇe dīrghaḥ*; and have spelt the indeclinable particles together with the preceding words; as, *desesīti* and *tassāpi*. But, in such cases also, we have spelt them separately as - *desesī ti* and *tassā pi*. The lengthening of the preceding vowels before *ti* and *pi* may well be explained by the rule—*Byañjane dīgharassā* (Moggalāna 1.33), which allows lengthening of a short vowel, if it precede a consonant; as in - *muni+care*=*muni care*; *Khanti+paramaṃ*=*Khanti paramaṃ* *Gotama+ti*=*Gotamā ti*, *Hoti+ti*=*Hoti ti*.

* *

* *

* *

The printing of the book was taken up, at its initial stage by Sri L. N. Tiwari, Editor; but he had to leave for another centre very shortly, entrusting the responsibility of completing the work to our able and vigilant Assistant Editor, Sri Birbal Sharma, M. A. with his batch of collaborators, Bhikkhu K. Kassapa, Swami Dwaiika Das Shastri and Sri Jai Kumar Ram.

—Bhikkhu J. Kashyap.

आमुख

१. पालि तिपिटक

कुशीनगर में बुद्ध के निर्वाण के पश्चात् उनके शिष्यमण एकत्रित हो अपनी-अपनी श्रद्धाञ्जलि अर्पित कर रहे थे। उस समय सङ्घनायक आयुष्मान् 'महाकस्सप' सभी को सान्त्वना देते हुए बुद्ध के उपदेश का स्मरण दिला रहे थे—“सभी वस्तुयें अनित्य हैं और उनमें बिभोग होना अवश्यम्भावी है”। उस परिषद् में 'सुमद्' नामक एक बुद्ध प्रवर्जित भिक्षु भी था, जो दुःखी होने के स्थान पर बुद्ध के निर्वाण पर प्रसन्नता प्रकट करते हुए कह रहा था—“भिक्षुओ, दुःखी मत हो। अब हम उस महाश्रमण के कठिन नियन्त्रण से मुक्त हो गये। वह बराबर कहता रहता था—‘यह करना तुम्हें विहित है और यह नहीं’। अब हम स्वेच्छा से जो चाहेंगे करेंगे और जो नहीं चाहेंगे नहीं करेंगे। अतः आप लोग दुःखी न हों”। ‘सुमद्’ के इन शब्दों से चेतावनी सी मिली और आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने इस आवश्यकता का अनुभव किया कि प्रमुख भिक्षुओं की एक बैठक का आयोजन हो, जिसमें बुद्ध-वचन का प्रामाणिक संग्रह कर लिया जाय, जिससे धर्म की सुरक्षा हो सके और आगामी पीढ़ियों में उसकी परम्परा प्रवाह-गति से चल सके। अतः उन्होंने भिक्षुओं को सम्बोधित किया—“आवुसो, हम लोग 'धम्म' और 'विनय' का सङ्ग्रह-यन करें”। उन्होंने उक्त बैठक में भाग लेने के लिये सुयोग्य भिक्षुओं की एक नामावली तैयार की। पहले तो उन्होंने आयुष्मान् आनन्द का नाम उसमें सम्मिलित नहीं किया, क्योंकि तब तक वे अर्हत्-पद को प्राप्त न कर सके थे। परन्तु सम्पूर्ण सङ्घ में भगवान् के निकटतम सम्पर्क में रहकर उनके वचन श्रवण करने का सौभाग्य आयुष्मान् आनन्द के अतिरिक्त और किसी को नहीं प्राप्त हुआ था। अतः अन्त में आयुष्मान् 'महाकस्सप' को उनका भी नाम सम्मिलित करना पड़ा। आयुष्मान् आनन्द भी पूरी श्रद्धा और शीर्य से ध्यानान्यास में तल्लीन हो गये, जिससे वे बैठक की तिथि के पूर्व ही अर्हत्-पद की प्राप्ति करने में समर्थ हो सके।

तत्कालीन मगध-सम्राट् अश्रातशन् ने राजगृह के 'बेभार' पर्वत के उत्तर-पार्श्व में स्थित 'सत्तपण्णी' गुहा के द्वार पर एक विस्तृत रम्य मण्डप का निर्माण कराया, जिसमें भिक्षुओं की उक्त बैठक प्रारम्भ हुई।

उधर आयुष्मान् आनन्द को भी अपने प्रयत्न में सिद्धि-लाभ हुआ। सारी रात वे ध्यानमग्न हो चक्रक्रमण करते रहे। प्रातःकाल जैसे ही वे शय्या पर लेटने के लिये बैठे उनके पैर भूमि से उठ चुके थे और उनका सिर तकिये तक पहुँचा भी न था कि इसी बीच उनका अज्ञानान्धकार नष्ट हो गया और उनमें परम ज्ञान की ज्योति का प्रादुर्भाव हुआ। उन्होंने अर्हत्-पद को प्राप्त कर लिया। अपनी दिव्य शक्ति से वे बैठक प्रारम्भ होने के क्षण ही मण्डप में अपने लिये निर्धारित आसन पर ऐसे विराजमान हुए मानो वे पृथ्वी के गर्भ से उद्भूत हुये हों।

सङ्घ की अनुमति लेकर आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने उपालि से विनय के नियम सूखे और आयुष्मान् उपालि ने भी सङ्घ को उन प्रश्नों का सविस्तार उत्तर दिया। फिर उसी प्रकार आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने आनन्द से भगवान् बुद्ध के उपदिष्ट धर्म पर प्रश्न किये, जिनका उन्होंने पूर्णरूपेण उत्तर दिया। इस प्रकार इसमें 'विनय' और 'धम्म' दोनों का संग्रह किया गया। पर इस सङ्गीति के कई शताब्दी पश्चात् लिखे गये 'अट्टकथा-साहित्य' में यह उल्लेख मिलता है कि इसी पहली बैठक में ही 'अभिवम्मपिटक' का भी संग्रह हो गया था और जिस रूप में आज हमें 'तिपिटक' साहित्य मिलता है, उसी रूप में उसका उसी समय निर्माण हुआ था”।

बुद्ध-निर्वाण के एक शताब्दी पश्चात् विनय के नियमों को लेकर एक बड़ा विवाद लड़ा हुआ, जिस पर निर्णय करने के लिये वैशाली में एक दूसरी बैठक बुलाई गई। इसमें वेध के सुदूर प्रांतों के चुने हुये विख्यात सात सौ भिक्षु सम्मिलित हुये। इसी कारण यह द्वितीय सङ्गीति 'सप्तशतिका' नाम से प्रसिद्ध है”।

इसके एक सौ वर्ष बाद जब सम्राट् अशोक ने बौद्ध-धर्म ग्रहण किया और उसके प्रचार को राज्याध्यक्ष प्रार्थ्य हुंभा, तब साम्राज्य के अनेक मतावलम्बी भी बौद्ध-विहारों की ओर आकृष्ट हुये। विधिवत् प्रवज्या ग्रहण करके अथवा चुपचाप ही पीले वस्त्र धारण कर के अपने को बौद्ध-भिक्षु घोषित करके विहारों में रहने लगे। किन्तु उनके लिये अपने पुराने संस्कार और विचार छोड़ना सरल नहीं था। अतः उन्होंने अपनी-अपनी तरह से धर्म की उलट-पलट व्याख्या करनी प्रारम्भ कर दी। फलतः भिक्षु-सङ्घ के बौद्धिक जीवन में एक उच्छ्वेदक प्रकट हुई और धर्म के वास्तविक स्वरूप का निर्णय करना कठिन हो गया। धर्म के नायक स्वविर भिक्षुओं ने धर्म की शुद्धता को बिरहस्थायी रखने के लिये तथा उसे विरोधी तत्त्वों से मुक्त रखने के लिये एक तीसरी सङ्गीति की आवश्यकता समझी। सम्राट् अशोक के गुरु आमुष्मान् 'मोगगलपुत्र तिस्र' के नेतृत्व में पाटलिपुत्र के 'अशोकाराम' नामक विहार में इस सङ्गीति की बैठक हुई। आमुष्मान् 'तिस्र' ने अशुद्ध मतों का खण्डन करते हुए और मौलिक परम्परा से मान्य शब्द 'स्वविरवाद' नामक धर्म के स्वरूप का प्रतिपादन करते हुए 'कथावत्यु' नामक एक ग्रन्थ की रचना की, जिसे सङ्घ ने तीसरी सङ्गीति में गृह-वचन का ही और प्रदान किया। आज भी यह 'तिपिटक-साहित्य' का एक प्रमूख ग्रन्थ माना जाता है। इस सङ्गीति के पश्चात् अशोक ने सुदूर देशों में प्रचार करने के निमित्त धर्मदूतों को भेजा।

राजकुमार 'महिय' और राजकुमारी 'सङ्गमिता' ने गृहत्याग कर भिक्षु-सङ्घ में प्रवज्या ग्रहण की। उन लोगों ने दक्षिण में सुदूर लङ्का द्वीप की यात्रा की और वहाँ वे धर्म की स्थापना करने में सफल हुये। आज तक बौद्ध 'पालि-तिपिटक' की परम्परा लङ्का में अनुप्राणित हो रही है।

ईसा पूर्व २६ में राजा 'बट्टगामिनी अमर' के संरक्षण में एक चौथी सङ्गीति की बैठक हुई, जिसमें सम्पूर्ण 'तिपिटक' लिपिबद्ध कर लिया गया। फिर स्वविरवाद की मान्यता के अनुसार बर्मा देश के माण्डले नामक नगर में १८७१ ई० में राजा मिण्डन के संरक्षण में पाँचवी सङ्गीति का आयोजन हुआ, जिसमें सारे 'तिपिटक' का सशोबन और सम्पादन किया गया और उन्हें सङ्गमर्वर की पट्टियों पर इस प्रकार उत्कीर्ण कर दिया गया —

विनय	१११ पट्टियाँ
सुत्त	४१० पट्टियाँ
अभिधम्म	२०८ पट्टियाँ

लोग इस आवश्यकता का अनुभव कर रहे थे कि अब इस युग में आधुनिकतम यन्त्रों पर 'तिपिटक' का सुन्दर से सुन्दर मुद्रित संस्करण प्रकाशित किया जाय। बर्मा में होने वाले 'छद्म-सङ्गायन' में इस प्रभाव की पूर्ति करने का निश्चय किया गया। राजधानी रंगून से कुछ ही दूर सुन्दर निमित्त पाषाण-गुहा में १७ मई, १९५४ को सङ्गायन की बैठक प्रारम्भ हुई। ससार के विभिन्न देशों से आमन्त्रित ढाई सहस्र विद्वान् भिक्षुओं ने सङ्गायन में भाग लिया। सङ्गायन द्वारा स्वीकृत मूल 'तिपिटक' वही अपने मुद्रणानय में मुद्रित कर लिया गया। १९५६ ई० की पञ्चसौवी गृह-जयन्ती के दिन सङ्गायन की बैठक पूरी हुई।

लङ्का, बर्मा, थाईलैण्ड और कम्बोडिया में राष्ट्रधर्म बौद्ध-स्वविरवाद है, जिसका सर्वमान्य ग्रन्थ है — 'पालि-तिपिटक'। उन देशों में उनकी अपनी-अपनी लिपियों में समय-समय पर 'तिपिटक' के सुन्दर से सुन्दर संस्करण प्रकाशित होते रहे हैं। लन्दन की 'पालि टेक्स्ट सोसायटी' ने भी 'तिपिटक' के अधिकांश का प्रकाशन रोमन लिपि में किया है। किन्तु अभी तक भारतवर्ष की किसी लिपि में यह प्रमूख साहित्य उपलब्ध नहीं है।

इस प्रभाव की पूर्ति के उद्देश्य से केन्द्रीय तथा बिहार सरकार के संयुक्त प्रयत्न से सम्पूर्ण 'पालि-तिपिटक' को देवनागरी लिपि में सम्पादित तथा मुद्रित करने की योजना स्वीकृत की गई। प्रायः चार-चार सौ पृष्ठों वाले चालीस खण्डों में यह प्रकाशन समाप्त होगा। इसे पूर्ण करने का भार नालन्दा के 'देवनागरी तिपिटक प्रकाशन

१. महावस, पाँचवा अध्याय। २. महावस, वही। ३. महावस, अध्याय १०—२३। ४. बौद्धधर्म के २५०० वर्ष, १९५६, पृ० ३६।

विभाग' को सँपा गया है। इस प्रकाशन का मुख्य उद्देश्य रोमन, सिंहली, बर्मी तथा स्थायी लिपियों में मुद्रित ग्रन्थों के आधार पर एक प्रामाणिक देवनागरी-लेखन उपस्थित करना है।

'लिपिटक' के ग्रन्थों का विभाजन किस प्रकार है, यह निम्न तालिका से प्रकट होगा :—

लिपिटक		
विनयपिटक	सुत्तपिटक	अभिधम्मपिटक
१. महावग्ग	१. दीघनिकाय	१. धम्मसङ्गणि
२. चुल्लवग्ग	२. मज्झिमनिकाय	२. विमङ्ग
३. पाराजिक	३. सयुत्तनिकाय	३. धातुकथा
४. पाचित्तिय	४. अङ्गुत्तरनिकाय	४. पुग्गलपञ्चमत्ति
५. परिवार	५. सुद्धनिकाय	५. कथानवत्तु
	(१) सुद्धकपाठ	६. यमक
	(२) धम्मपद	७. पट्टान
	(३) उदान	
	(४) इतिवुत्तक	
	(५) सुत्तनिपाठ	
	(६) विमानवत्तु	
	(७) पेतवत्तु	
	(८) वेरगाथा	
	(९) वेरीगाथा	
	(१०) जातक	
	(११) निहेस	
	(१२) पटिसम्भिसामग्ग	
	(१३) अपदान	
	(१४) बुद्धचंस	
	(१५) चरियापिटक	

२. प्रस्तुत ग्रन्थ : लिपिटक में इसका स्थान

सामान्यतः विनयपिटक के ग्रन्थों का वर्गीकरण इस प्रकार है :—

१. सन्धक — महावग्ग, चुल्लवग्ग,
२. विमङ्ग — पाराजिक, पाचित्तिय और
३. परिवार

'महावग्ग' और 'चुल्लवग्ग' सङ्घ के निर्माण और विकास का इतिहास प्रस्तुत करते हैं, जो 'सन्धक' नामक ग्रन्थों में विभक्त हैं। 'पाराजिक' और 'पाचित्तिय' भिक्षु और भिक्षुणियों के सङ्घ के सम्बन्ध में बुद्ध द्वारा स्थापित नैतिक अनुशासन के नियमों की विवलेचनात्मक व्याख्या करते हैं, जो 'विमङ्ग' कहलाती है। निम्नांकित तालिका से यह ज्ञात होगा कि इन दोनों ग्रन्थों में विषय का विभाजन किस प्रकार हुआ है —

	भिक्षुविभङ्ग
पारायिक	पारायिक, सङ्कादित्थेस, अनियत तथा निस्सगिय ।
	पाचित्तिय, पाटिदिसनिय, सेखिय, अधिकरणसमय,
	भिक्षुनीविभङ्ग
पाचित्तिय	पारायिक, सङ्कादित्थेस, निस्सगिय, पाचित्तिय, पाटिदिसनिय, सेखिय तथा अधिकरणसमय ।

सामान्यतः 'पारायिक' नाम से प्रारम्भिक अध्येता यह समझेगा है कि यह ग्रन्थ भिक्षु और भिक्षुणियों के इसी वर्ग के अपराधों से सम्बन्धित है। परन्तु ऐसा नहीं है। यह ग्रन्थ भिक्षुणियों के 'पारायिक' अपराधों के विवेचन करने के स्थान पर मात्र भिक्षुओं के 'सङ्कादित्थेस', 'अनियत' तथा 'निस्सगिय' अपराधों की व्याख्या करता है। इस प्रकार यह नामकरण अव्याप्ति और अतिव्याप्ति के दोषों से युक्त है। 'पाचित्तिय' नामकरण भी ऐसा ही है। इससे भी इस ग्रन्थ विशेष के विषय-वस्तु की व्यञ्जना नहीं होती; क्योंकि इसमें इससे भिन्न शीर्षकों के अन्तर्गत आने वाले अपराधों की भी व्याख्या है। यदि यह 'भिक्षुविभङ्ग' और 'भिक्षुनीविभङ्ग' नामक दो ग्रन्थों में स्पष्ट रूप से विभाजित कर दिया गया होता तो कदाचित् भ्रष्टा ही होता। पर ऐसा करने से निस्सन्देह ही एक ग्रन्थ अधिक बड़ा और दूसरा अत्यन्त छोटा हो जाता। सम्भवतः इसी भय से परम्परा ने इस विभाजन को स्वीकार करना भ्रष्टा न समझा। जोहो, हमने विषय को स्पष्ट करने के लिये 'पारायिक' के नीचे कोष्ठकों में 'भिक्षु-विभङ्गे पठमो भागो' तथा 'पाचित्तिय' के नीचे 'भिक्षुविभङ्गे दुतियो भागो भिक्षुनीविभङ्गो च' का उल्लेख कर दिया है।

३. प्रस्तुत ग्रन्थ : एक रूपरेखा

हम देख चुके हैं कि विनयपिटक का तीसरा ग्रन्थ पारायिक पात्ति भिक्षुविभङ्ग का पहला भाग है, जिसमें सात आपत्ति-स्कन्धों के प्रथम चार की व्याख्या की गई है। उनके शेष तीन स्कन्धों की व्याख्या प्रस्तुत ग्रन्थ पाचित्तिय पात्ति के प्रथमार्ध में की गई है, और, उत्तरार्ध में भिक्षुनीविभङ्ग पूरा सम्मिलित कर लिया गया है। दोनों विभङ्गों के अन्तिम काण्ड 'अधिकरणसमय' में इसका निर्देश किया गया है कि सङ्घ में उत्पन्न झगड़ों का निपटारा कैसे हो।

(क) भिक्षुविभङ्ग

ग्रन्थ का पहला काण्ड भिक्षु के बानबे पाचित्तिय अपराधों की व्याख्या करता है। इन अपराधों के उदाहरण हैं—जानबूझ कर झूठ बोलना, दूसरे की बिडाना, चुगली करना, किसी अशिक्षु के साथ एक ही कमरे में सोना, जमीन खोदना, वृक्ष काटना, दूसरे की निन्दा करना, सङ्घ की बीजे बेपरवाही से बाहर छोड़ देना, बिना छाने पानी पीना, सङ्घ की सम्मति के बिना भिक्षुणियों को उपदेश करने के लिये जाना, पहले से तय कर भिक्षुणी के साथ यात्रा करना, तमाशा देखना, धराब पीना, पानी में खेल करना, सजाक करना, जीव मारना, दूसरे भिक्षु को पीटना और धमकाना इत्यादि।

दूसरे काण्ड में चार 'पाटिदिसनिय' अपराधों पर विचार किया गया है, जिनके दोषों के लिये यह आवश्यक है कि वह दूसरे भिक्षुओं के सामने अपना अपराध स्वीकार कर ले और अविष्य में ऐसा न करने का वचन दे। ये चार अपराध हैं—अप्रसन्नवी भिक्षुणी के हाथ से खाने पीने की चीज लेना, भिक्षुओं के भोजन करते समय परोसने में भिक्षुणी को हाथ बँटाने देना, सङ्घ के द्वारा स्वीकृत निर्धन श्रद्धालुकुल में भिक्षा के लिये जाना, और अवाध्व निर्जन स्थान में रहते आश्रम में रखी खाने पीने की चीज ग्रहण करना।

इसका तीसरा काण्ड है 'सेखिय काण्ड'। इसमें भिक्षु के लिये शिष्ट-व्यवहार-विषयक पचहत्तर नियमों का विधान किया गया है। इनके कुछ उदाहरण हैं—अच्छी तरह ओढ़कर कपड़ा पहनना, गाँव में बैठने के साथ उठना बैठना,

कहना व लगाना, हाथ-पैर नहीं नवाना, कमर पर हाथ रख मार्ग में नही जाना, सिर ठके मार्ग में न जाना, मिखा सकारपूर्वक ग्रहण करना, अधिक लेने के अभिप्राय से तरकारी भाजी को बात से न डेंकना, गाल फुलाफुलाकर न खाना, चपचप कर न खाना, हाथ झाड़झाड़ कर न खाना, छाता लगाए पुरुष को धर्मोपदेश न करना, नीचे भासन पर बैठ ऊँचे भासन पर बैठे व्यक्ति को धर्मोपदेश न करना, खड़े खड़े मल-मूत्र त्याग न करना इत्यादि ।

(ख) भिक्षुनी-विमङ्ग

‘भिक्षुनी-विमङ्ग’ में भिक्षुणी के जीवन और मर्यादा की दृष्टि से इन्हीं आपत्ति-स्कन्धों का संकलन है । चूंकि दो ‘भगवत अपराध’ के अपराधी भिक्षु ही हो सकते हैं, भिक्षुनी-विमङ्ग में इसका काण्ड है ही नहीं । शेष काण्डों में द्रष्टव्य बातें निम्न प्रकार हैं :—

भिक्षुणी के लिये पाराजिक अपराधों की कुल संख्या आठ है । भिक्षु के चार अपराध सम्मिलित कर, भिक्षुणी के लिये चार और नये अपराध ग्रहण कर लिये गये हैं, जो इस प्रकार हैं—कामासक्त हो घुटने के ऊपर पुरुष के संपीड़न में आस्वाद लेना, कामासक्त हो पुरुष के साथ एकान्त में प्रवेश करना और उसका स्पर्श ग्रहण करना, सङ्ग से निष्कासित भिक्षु का अनुगमन करना, और किसी अन्य भिक्षुणी के पाराजिक अपराध को छिपा रखना ।

भिक्षुणी के लिये सङ्गविसेत अपराधों की कुल संख्या सत्रह है, जो निम्न प्रकार हैं—पुरुष के साथ घूमना, चोरली को बीसा देना, भकेले घूमना, सङ्ग से निकाली भिक्षुणी का साथ देना, आसक्त हो आसक्त पुरुष के हाथ से खाने पीने की चीज लेना, अन्य आसक्त-भिक्षुणी को बैसी चीज लेने के लिये उत्साहित करना, स्त्री-पुरुष के बीच कुटनी का काम करना, किसी भिक्षुणी पर निर्मूल पाराजिक अपराध का आरोप करना, किसी छोटी बात को ले किसी भिक्षुणी के ऊपर पाराजिक अपराध का आरोप करना, बुद्ध-धर्म-सङ्ग का प्रत्याख्यान करना, सङ्ग की निन्दा करना, बुरे संसर्ग में रहना, बुरे संसर्ग में रहने के लिये दूसरी भिक्षुणी को प्रेरित करना, दूसरे की सीख ग्रहण न करना, और कुलों को बिगाड़ना ।

भिक्षुणी के लिये निस्समिग्य अपराधों की कुल संख्या तीस है । उनके विशेष उदाहरण हैं :—पार्श्वों का संघम करना, ‘भकाल-बीवर’ को ‘काल-बीवर’ मान बैठना देना, दूसरी भिक्षुणी के साथ बीवर बदल कर मुकर जाना, एक चीज के लिये कह दूसरी के लिये कहने लगना, चार कस से अधिक मूल्य की गरम चादर की माँग करना, ढाई कस से अधिक मूल्य की हल्की चादर की माँग करना, प्रतिरिक्त बीवर को दस दिन से अधिक रखना, भिक्षुओं की सम्मति के बिना बीवरो से रहित रहना, . . . असम्बन्धी गृहस्थ से बीवर माँगना, अधिक बीवर रख लेना, दान मिलने के पहले ही बीवर की तैयारी में अपनी रुचि प्रकट करना, सोना-चाँदी ग्रहण करना, अपना पैसा रखना, क्रय-विक्रय करना, पाँच टाँके से कम के पात्र को छोड़ नया पात्र ले लेना, एक सप्ताह से अधिक पथ्य को रख लेना, किसी दूसरी भिक्षुणी को एक बार बीवर दान कर छीन लेना, स्वयं सूत माँग कर कपड़ा बुनवाना, दान मिलने के पहले ही बीवर की सिलाई में हेर-फेर करना, सङ्ग के लाम में भाँजी मारना ।

भिक्षुणी के लिये पाचित्तिय अपराधों की कुल संख्या १६६ है । इनके उदाहरण इस प्रकार हैं—लहसुन खाना, गुह्य स्थान का लोम बनवाना, भोजन करते समय जल या पंखे से भिक्षुओं की टहल करना, कच्चा भ्रम माँग कर खाना और खाने के लिये तैयार करना, कूड़े-कचरे को दीवार के बाहर फेंकना, नाच-गाना में जाना, रात के भ्रमकार में पुरुष के साथ जाना, दूसरे को सरापना, सूत कालना, दुर्बचन कहना, गुह्य स्थान का घाव पुरुष से फोड़वाना, जमीन खोदना, बिना खाने पानी पीना, शराब पीना, दूसरे को गुदगुदाना, भाग तापना, भिक्षुणी को धमकाना, तंग करना इत्यादि ।

(ग) शैली

‘पाराजिक’ ग्रन्थ की तरह, ‘पाचित्तिय’ ग्रंथ में भी अपराधों की व्याख्या ‘वत्थु-पञ्जत्ति-विमङ्ग’ की शैली से की गई है । ‘... वत्थु’ शीर्षक से उस कथा का वर्णन किया गया है जिस परिस्थिति में बुद्ध को भ्रमक नियम का विधान करना पड़ा । फिर, ‘पञ्जत्ति’ शीर्षक से उसी नियम का स्वरूप अपने पारिभाषिक शब्दों में उपस्थित किया गया है । यदि कोई और नई परिस्थिति उत्पन्न हुई जिसके प्रकाश में बुद्ध ने नियम के शब्दों में उलट-फेर करना आवश्यक समझा

तो उसका भी उल्लेख '... वस्तु' शीर्षक से कर दिया है; और, 'अनुपञ्जति' शीर्षक से नियम का संशोधित रूप उपस्थित किया है। फिर, ग्रन्थ में 'विभङ्ग' शीर्षक से नियम के एक-एक शब्द की पारिभाषिक व्याख्या की गई है, जिससे अभीष्ट अर्थ समझने में कोई भ्रम न रह जाय।

४. प्रस्तुत ग्रन्थ : इसका महत्व

ग्रन्थ का महत्व इसके अपने इस उद्देश्य की पूर्ति में है कि भिक्षुणी-सङ्घ के आचार-व्यवहार का नियमन किस प्रकार हो। साथ ही यह तत्कालीन भारत की सामाजिक तथा धार्मिक स्थिति का महत्वपूर्ण प्रामाणिक परिचायक है। इस आशय से ग्रन्थ में प्राप्त सामग्रियों का संवय इस प्रकार कर सकते हैं।—

(क) सामाजिक

(१) **जैब-नीच के भेदभाव**—उस समय समाज की भित्ति जैब-नीच के भेद-भाव वाली जाति-व्यवस्था पर खड़ी थी। चाण्डाल, वेन, नेसाव, रथकार और पुक्कुस अत्यन्त हीन जातियाँ थी। क्षत्रिय और ब्राह्मण उत्कृष्ट जातियाँ थी। इस प्रकरण में वैश्य, ऊवक, शौण, आदि अन्य जातियों के नाम नहीं लिये गये हैं। इससे अनुमान होता है कि समाज में इनका स्थान मध्यम कोटि का था।

जाति ही की तरह, कर्मों में भी इस प्रकार के भेद-भाव थे। मकई का काम करना तथा पीसना-कूटना हीन कर्म समझे जाते थे। कृषि, वाणिज्य, गोरक्षा जैसे काम उत्कृष्ट माने जाते थे। तब भी, कर्मों के जैब-नीच होने के भाव सभी क्षेत्रों में एक जैसे न थे। जो कर्म एक प्रांत में ऊँची दृष्टि से देखा जाता था वही दूसरी जगह असम्मानित समझा जाता था। हीन कर्म क्या है इसकी व्याख्या करते हुए कहा गया है—“तेसु तेसु वा पन जनपदेसु भोज्जात् हीनितं परिभूतं अभिषीकृतं, एतं हीनं नाम कम्म”। उत्कृष्ट कर्म के विषय में भी ऐसी ही बात कही गई है।^१

इसी प्रकार, शिल्प (हुनर) के विषय में भी हीन-उत्कृष्ट के भेद-भाव उपस्थित थे। बाँस से चीजें तैयार करना, बरतन बनाना, कपड़ा बुनना, जूता बनाना, बाल बनाना, जैसे शिल्प हीन समझे जाते थे। और, उत्कृष्ट समझे जाने वाले शिल्प थे—लिखना-पढ़ना, हिसाब रखना, राज-दरबार में वस्तुओं का मूल्यांकन करना इत्यादि। कर्म की तरह, शिल्प के भी जैब-नीच होने के भेद-भाव सभी जगह एक जैसे न थे।^२

अभितियों के नाम में भी हीन और उत्कृष्ट होने की भावना थी। अवकण्णक, जवकण्णक, धनिट्टक, सविट्टक जन्मे नाम हीन समझे जाते थे, और बुद्धरक्षित, बुद्धप्रिय, सुगतदास, धर्मरक्षित, सङ्करक्षित जैसे नाम उत्कृष्ट समझे जाते थे।^३

घोत्रों में भी जैब-नीच होने की मान्यता थी। कांसिय और भारद्वाज गोत्र सम्मान की दृष्टि से नहीं देखे जाते थे। इसके विपरीत, गोतम, मोगल्लान, कच्चान और वासेट्ट गोत्र उत्कृष्ट समझे जाते थे। गोत्र के विषय में भी जैब-नीच की भावना भिन्न-भिन्न क्षेत्रों में भिन्न-भिन्न प्रकार की थी।^४

यहाँ तक कि रोगों में भी सम्मानित और असम्मानित होने की भावना उपस्थित थी। कोढ़, अपस्मार, क्षय जैसे रोग हीन समझे जाते थे। उत्कृष्ट रोग समझा जानेवाला मधुमेह का रोग था।^५

(२) दरिद्रता—

तैत्तिरीय पाणिनिय की कथा में एक श्रद्धालु निर्धन मज्झूर का उल्लेख मिलता है। उसने अपने मालिक से पैसे माँग कर भिक्षु-सङ्घ के साथ बुद्ध की भोजन के लिये आमंत्रित किया। भिक्षुओं ने कदाचित् इस विचार से कि ‘यह दरिद्र क्या भोजन देगा’ पहले ही कुछ खा पी लिया, और उसके यहाँ तैयार किया हुआ बहुत सामान बच गया। बेचारे मज्झूर को इससे बड़ा कष्ट पहुँचा। बुद्ध ने धिशा दी कि निमन्त्रण में आने के पहले ही कुछ खा लेना अनुचित है।^६

तीसरे पाटिदेसनीय की कथा में एक दरिद्र श्रद्धालु उपासक का उल्लेख आता है जो स्वयं कठिन परिस्थितियों में रहकर भी भिक्षुओं को दान देने में बड़ा उत्साह रखता था। बुद्ध ने आज्ञा दी कि ऐसे कुल को 'सेक्ख कुल' की सम्मति दे दी जानी चाहिये और सच्चे को इसका निषेध कर देना चाहिये कि कोई भिक्षु भिक्षार्थ उस कुल में न जाय ।^१

(३) **सावधान्य प्रबंध** :—याना में निकले सर्वसाधारण की सुविधा के लिये जगह-जगह बर्मशालाएँ बनी रहती थी, जहाँ उन्हें निवासस्थान के साथ ही निर्मूल्य भोजन भी दिये जाने का प्रबंध रहता था। इन्हें 'आवसवागार' कहते थे। कुछ भिक्षु किसी आवसवागार में रह घनेक दिनो तक भोजन करते रहे। बुद्ध ने इसे अनुचित बताया, और शिक्षा दी कि हावाबस्ता को छोड़ इस प्रकार आवसवागार का भोजन एक दिन से अधिक ग्रहण न करना चाहिये ।^२

राज्य की ओर से आवागमन के मुख्य नाको पर चुँगी बसूल करने की चौकियाँ तैनात रहती थी, जो यात्रियों की तलाशी बड़ी सावधानी से लेती थीं। धिपाकर कोई कुछ सामान पार न कर दे इसके लिये पुलिस (कम्मिक) सचेत रहती थी। एक बार कोई भिक्षु कुछ यात्रियों के साथ पकड़ा गया जो चोरी से कुछ चीजें ले जा रहे थे। इस कारण उसे भी कष्ट सहना पड़ा ।^३

(४) **अथा**—लड़की को ससुराल भेजते समय उसके साथ पक्वान भेजना आवश्यक समझा जाता था। 'काणा' की माँ ने उसे ससुराल भेजने के लिये पूरे पकाये। भिक्षुओं के घाने पर उसने सभी पूरे भिक्षा में दे दिये। 'काणा' का पतिगृह जाना रुक गया। कुछ दिनो बाद फिर उस स्त्री ने वैसे ही तैयारी की। और इस बार भी उसने सभी पूरे भिक्षा में दे दिये। 'काणा' का पति बड़ा दुःखी हुआ और उसने दूसरा विवाह कर लिया। बुद्ध ने शिक्षा दी कि भिक्षा ग्रहण करने में मात्रा का स्मरण रहे ।^४

स्त्रियाँ प्रायः स्वयं सूत कातकर कपड़े बुनवाती थी। कोई स्त्री भिक्षुणी हो जाने के बाद भी सूत कातती रही। भिक्षुणी-जीवन के लिये सार्थक न होने के कारण यह भिक्षुणियों के लिये निषिद्ध कर दिया गया ।^५

आजकल की तरह उस समय भी शकुन और ग्रपशकुन मानने की प्रथा थी। किसी भिक्षुणी ने मैला कचरा दीवाल के बाहर फेंक दिया, जो स्नान से लौटते किसी ब्राह्मण के सिर पर जा गिरा। जब ब्राह्मण ने उसके लिये क्रुद्ध हो झगड़ा करना प्रारम्भ किया तो किसी ने उसे यह कहकर शान्त किया कि यह बहुत बड़ा शकुन है, जो सूचित करता है कि निकट भविष्य में उसे कोई बड़ा लाभ होने वाला है। दूसरे दिन राजदरबार में ब्राह्मण को सचमुच बड़ी सिद्धि मिली ।^६

यह मानकर कि अमृत वृक्ष पर देवता निवास करता है उसकी बड़ी पूजा की जाती थी। ग्यारहवें पांचित्तिय की कथा में इसका उल्लेख मिलता है कि किसी ने वृक्ष की शाखा काटते समय उस पर निवास करने वाले देवता के बच्चे का हाथ काट दिया। देवता बड़ा क्रुद्ध हुआ। उसे समझा-बुझाकर निवास के लिये दूसरा वृक्ष दे दिया गया, जिससे उसका क्रोध शान्त हुआ ।^७

(५) **सामग्रियाँ**—घर में व्यवहार की जानेवाली कुछ सामग्रियों का भी उल्लेख प्राप्त होता है। जैसे—जाट और कुंसिया चार प्रकार की होती थी—मसारक, बुन्दिकाबद्ध, कुलीरपादक और आहचचपादक ।^८

तकिये (मिसि) पाँच प्रकार के होते थे—ऊन भरा, गुदडी भरा, छाल भरा, घास भरा, और पत्ता भरा ।

बटाई चार प्रकार की होती थी—छाल की बनी, खस की बनी, मूँज की बनी, और बज्जज की बनी ।

(६) **भोजन**—धी, मक्खन, तेल, मधु, गुड़, भात, सत्तु, मछली, माँस, दध, दही के श्रेष्ठ भोजन माने जाने का उल्लेख मिलता है ।^९

१. देखिये पृ० २३७। २. पृ० १००-१। ३. पृ० १७६। ४. पृ० ११२। ५. पृ० ४०६। ६. पृ० ३६०-६२। ७. पृ०-५४। ८. पृ०-६२। ९. पृ० ११७, १२१, १२४ आदि।

(ख) धार्मिक

(१) सम्प्रदाय.—भिन्न-भिन्न सम्प्रदाय के साधुओं में परस्पर खण्डन-मण्डन होते रहते थे । कोई-कोई भिक्षु भी इसमें बड़ा रस लेता था । भिक्षु हत्यक शाक्यपुत्र तो इस तिलसिले में झूठ ही कुछ का कुछ कह बालता था । बुद्ध ने उसे इसके लिए बड़ा फटकारा, और किसी भी अवस्था में सत्य न छोड़ने का उपदेश दिया ।^१

साम्प्रदायिक कथामकथा में एक वर्ष दूसरे से मदा सशङ्क रहता था । धायुष्मान् धानन्द कुछ बचे पूरे लोगों को बाँट रहे थे । लेने वालों में दूसरे सम्प्रदाय के कुछ साधु और साधुनियाँ भी थी । संयोग से किसी साधुनी को एक के बदले दो पूरे मिल गये । बस, इसी को लेकर वे हल्ला करने लगे कि धायुष्मान् धानन्द का उस साधुनी के साथ अनुचित सम्बन्ध है । फिर, किसी दूसरे भिक्षु के साथ ऐसी ही घटना हो गई । उसने बचा हुआ भात घी में अच्छी तरह सान किसी ग्राजीवक साधु को दे दिया । जब उससे दूसरे ग्राजीको ने पूछा कि उसे वह भात कहाँ मिला तब उसने कृतज्ञता प्रकट करने के बदले भिक्षु के लिये अपमान के ही शब्दों का प्रयोग किया । इन बातों की दृष्टि से यह नियम बनाना पड़ा कि कोई भिक्षु अपने हाथ से किसी अन्य सम्प्रदाय के साधु को खाने-पीने की चीज न दे ।^२

(२) भिक्षुसङ्घ का सम्मान—बुद्ध के महान् व्यक्तित्व के कारण समाज में भिक्षु-सङ्घ का सबसे बड़ चढ़कर सम्मान होता था । उनके लिये बड़े-बड़े मठ बन गये थे, और उन्हें अच्छा से अच्छा भोजन प्राप्त होता था । उनके सुख और शान्ति को देख 'उपालि' बालक के माँ-बाप ने विचार किया कि यदि हमारा पुत्र और कोई काम न कर भिक्षु-सङ्घ में प्रव्रजित हो जाय तो उसे किसी प्रकार का दुःख न हो । उसने निश्चय किया—“ये शाक्यपुत्र भ्रमण भ्राराम से रहते हैं; अच्छे भोजन का कमरे के भीतर सोते हैं । यदि 'उपालि' इन्हीं के साथ प्रव्रजित हो जाय तो हम लोगों के मरने के बाद वह सुख से रहे और उसे किसी प्रकार का कष्ट न हो ।”^३

बुद्ध के प्रभाव से उस समय के बड़े-बड़े राजा भी भिक्षुओं का सम्मान और गौरव करते थे । एक बार मगधराज सेनिय बिम्बिसार राजगृह के गरम कुण्ड में स्नान करने आये । उस समय छव्वभिगय भिक्षु उसके भीतर नहा रहे थे । राजा नम्रता-पूर्वक बाहर खड़े रहे । कुछ देर भी हो गई । जब भिक्षु बाहर निकले तब उन्होंने स्नान किया ।^४

एक बार कुछ भिक्षु अचिरवती नदी में नहाते समय जलक्रीडा कर रहे थे । कोशलराज उन्हें ऐसा करते देख अप्रसन्न हुए । किंतु, उन्हें स्वयं कुछ न कह चतुराई से यह बात बुद्ध तक पहुँचा दी । बुद्ध ने उन्हें बुझवा कर फटकारा और शिक्षा दी कि नहाते समय क्रीडा करना उचित नहीं है ।^५

कोशलराज प्रसेनजित् धर्मानु स्वभाव के व्यक्ति थे । वे स्वयं भिक्षुणी वृत्तलन्दा के धर्मापदेश सुनने जाया करते थे । उपदेश से इतने प्रसन्न हुए कि एक बार उन्होंने अपनी निजी बहुमूल्य चादर भी भिक्षुणी को अर्पित कर दी ।^६

कोशल की पटरानी मल्लिका देवी भी बुद्ध की भक्त थी । उनकी प्रेरणा से अन्न पुर में धर्मापदेश करने के लिये कोई न कोई भिक्षु बुलाये जाते थे । एक बार जब धायुष्मान् धानन्द धर्मापदेश करने भीतर आकर खड़े हुए तब रानी प्रसावधानी की अवस्था में लेटी पड़ी थी । वस्त्र सहालती हुई वह उठ खड़ी हुई । धानन्द ने यह बात बुद्ध से कही । बुद्ध ने अन्न पुर में प्रवेश करने के दोष बताये, और शिक्षा दी कि बिना पूर्व-सूचना के भीतर नहीं जाना चाहिये ।^७

(२) भिक्षुओं के कुछ गुट :—सङ्घ में एक एक स्वभाववाले भिक्षुओं के कई गुट बन गये थे । वे प्रायः साथ रहते थे । परस्पर सहयोग से समान प्रयत्न में लगे रहना उनकी विशेषता थी ।

छ भिक्षुओं का एक गुट 'छव्वभिगय' सबसे अधिक प्रसिद्ध था । वे बड़े उग्र स्वभाव के व्यक्ति थे । दूसरों को तग और अपमानित करने में उन्हें धानन्द मिलता था । भिक्षुओं के अनेक नियम उन्हीं के दुर्व्यवहार के कारण बनाये

१. देखिए—पृ० ३ । २. पृ० १२७-२८ । ३. पृ० १७४ । ४. पृ० १५६ । ५. पृ० १५३ । ६. पृ० ३४६ । ७. पृ० २१०-२१२ ।

गये । शब्दों की पूरी रक्षा करते हुए भी वे नियम तोड़ने का रास्ता निकाल लेते थे । इससे नई परिस्थिति उत्पन्न हो जाती थी, और उसके क़याल से नियम के रूप में संशोधन करना आवश्यक हो जाता था ।

समूह भिक्षुओं का एक दूसरा गुट था, जो 'सत्तरसहस्रिण' के नाम से प्रसिद्ध था । वे बड़े दबू और भीष्ट स्वभाव के व्यक्ति थे । ख़ज्जगिया भिक्षुओं के द्वारा तन किये जाने पर वे बच्चों की तरह रोने लगते थे ।

• **वैशेष-मुष्मन्तक** भिक्षुओं का गुट बड़ा अभाग्य था । उन्हें अन्धवी चालू बाने की नसीब नहीं होती थी । अन्धे भोजन के लिये वे तरसते रहते थे । दानी अन्नालु उपासकों के घर में भी उन्हें तिरस्कार और उपेक्षा ही प्राप्त होती थी ।

(ग) निष्कर्ष

पाठक को यह भूलना न चाहिये कि 'भिक्षु-भिक्षुनी-विमङ्ग' सङ्घ की 'अपराध-पुस्तक' (Penal code) है । भिक्षु-शासन के न बालन के लिये सभी संभाव्य परिस्थितियों के अपराधों का संकलन कर देना इसका मुख्य उद्देश्य है । इस सिलसिले में जितनी कथाओं का उल्लेख किया गया है सभी की दृष्टि यही रही कि भ्रमक अपराध का एक निर्वर्णन उपस्थित किया जा सके, जिससे तत्सम्बन्धी नियम का अभीष्ट अभिप्राय स्पष्ट समझा जा सके । यह न समझने के कारण कुछ विद्वानों ने लिखा है कि ये कथाएँ भिक्षु-समाज के नैतिक पतन की द्योतक हैं । यह तो वैसा ही हुआ कि कोई किसी देश की 'अपराध-पुस्तक' को देख वहाँ के लोगों के नैतिक स्तर की परीक्षा करना चाहे । बुद्ध के जीवन काल में ही मङ्गल बड़ा व्यापक और विशाल हो गया था । देश के सभी प्रान्तों से, सभी जाति और समाज से, तथा सभी दृष्टियों से सभी वर्गों से व्यक्तियों ने आकर दीक्षा ग्रहण की । तब, उनमें सभी प्रकार के लोगों का होना स्वाभाविक ही था, और उस समाज के नैतिक-नियमन के लिए विमङ्ग जैसी 'अपराध-पुस्तक' की बड़ी आवश्यकता थी ।

५. प्रस्तुत संस्करण

यह विनयपिटक की चौथी पुस्तक 'पाषाणित्तिय' का नया देवनागरी-संस्करण है । यह संस्करण इन पुस्तकों के आधार पर तैयार किया गया है—बर्मी-संस्करण, छद्द-सङ्गायन प्रकाशन (१९५६), सिंहली-संस्करण, भिक्षु तेलवट्टे श्री आर्यवंश स्वामी द्वारा सम्पादित (१९२८), स्वामी-संस्करण, महामङ्गल राजकीय प्रकाशन (१९२६) तथा रोमन-संस्करण, श्री हरमन ओल्डेनबर्ग द्वारा सम्पादित (१८८२) ।

स्वविरवाद परम्परा के चुने हुये प्रतिनिधियों के अन्तर्राष्ट्रीय सङ्घ के सोत्साह सम्मिलित प्रयत्न से तैयार किये गये 'छद्द-सङ्गायन' संस्करण को हमने अपनी पहली पाण्डुलिपि तैयार करने के लिये आधार-स्वरूप ग्रहण किया है । उसके पाठ और धर्मस्कन्ध-नियोजन से साधारणतः हम सहमत रहे हैं । किन्तु, आधुनिक दृष्टि से अपने संस्करण को अधिक उपयोगी बनाने के लिये हमने दो नये प्रयत्न किये हैं—(१) सम्पूर्ण ग्रन्थ में एक व्यवस्थित क्रम से विराम-चिह्नों का प्रयोग करना और (२) शीर्षक एवं अनुशीर्षक से सुसज्जित कर पाठ का एक साङ्गोपाङ्ग स्वरूप उपस्थित करना ।

(क) शीर्षक

पुरानी पद्धति के पालि-ग्रन्थों में किसी प्रकरण के प्रारम्भ में शीर्षक देने की रीति नहीं थी । इसके स्थान पर प्रकरण के अन्त में 'निष्ठित' जैसे शब्द दे दिया करते थे । किन्तु इससे आधुनिक पाठक को सारे प्रकरण का सार-सर्व ग्रहण कर अपने समस्त वर्ण्य-विषय का एक सम्पूर्ण चित्र उपस्थित करने में जटिलता का अनुभव करना पड़ता है । अतः उपयोगिता की दृष्टि से हमने यह आवश्यक समझा कि शीर्षक एवं अनुशीर्षक के क्रम से सुसज्जित करके ही पाठ को उपस्थित करना उत्तम होगा । इन शीर्षकों के निर्माण करने में हमने

यथासम्भव ग्रन्थ के ही शब्दों का उपयोग किया है। स्मरण रहे कि ये शीर्षक हमारे अपने दिये हुये हैं जो मूल-पाठ में प्राप्त नहीं होते।

प्रधान शीर्षक १६ प्याइष्ट मोनो काले टाइप में प्रकरण-चिह्न (४) और क्रम-संख्या के साथ छाये गये हैं। उनके अन्तर्गत दाने वाले छोट्टय्य शीर्षक बिना क्रम-संख्या के उसी टाइप में छाये गये हैं। अनु-शीर्षक क्रम संख्या के साथ १४ प्याइष्ट मोनो काले टाइप में, और उसके अन्तर्गत दानेवाले छोटे शीर्षक क्रम-संख्या के साथ १२ प्याइष्ट मोनो काले टाइप में मुद्रित किये गये हैं। पृष्ठ के ऊपर प्रधान शीर्षको का ही उल्लेख किया गया है।

(ख) पाठ भेद-निर्धारण

पाठभेद-निर्धारण में शब्द की निश्चित तथा व्युत्पत्ति का विचार करने के साथ ही इस बात का भी ध्यान रखा गया है कि ऐतिहासिक दृष्टि से किन रूपों का अत्यधिक प्रचलन रहा। दोनों दृष्टियों से सिद्ध यदि एक शब्द के एकाधिक रूप हुये हैं तो हमने एक को मूल-पाठ के साथ और दूसरे को पृष्ठ की बाध टिप्पणी में दे दिया है। यहाँ एक के ग्रहण करने का यह अर्थ नहीं है कि हमने दूसरे रूप का बहिष्कार किया है।

(ग) विराम-चिह्न

पालि की पुरानी पद्धति में पूर्ण विराम के अतिरिक्त अन्य विराम-चिह्नों के प्रयोग करने की प्रथा नहीं थी। स्वामी-संस्करण ने इसी प्राचीन पद्धति का अनुसरण किया है। लेकिन कहीं कहीं पालि की वाक्य-योजना इतनी उलझी हुई मिलती है कि उसके अर्थों के पारस्परिक सम्बन्ध को विराम-चिह्नों के अभाव में समझना अत्यन्त कठिन हो जाता है। अतः प्रस्तुत संस्करण में हमने अन्य आवश्यक विराम-चिह्नों का निम्नलिखित प्रयोग किया है। इन विराम-चिह्नों का प्रयोग करने में हमारा यही उद्देश्य रहा है कि वाक्य का अर्थ अधिक से अधिक स्पष्ट हो जाय। जहाँ विराम-चिह्नों के प्रयोग की अनिवार्यता नहीं समझी गई, वहाँ पर हमने उनका प्रयोग उचित नहीं ममत्ता। फिर भी हमने इस बात का ध्यान रखा है कि विराम-चिह्नों के प्रयोग में यथासम्भव एकरूपता और सङ्गति बनी रहे।

इस संस्करण में निम्नलिखित विराम-चिह्न व्यवहृत हुए हैं — पूर्णविराम (।), अर्धविराम (,), उपविराम (.), स्वल्प-विराम (.), प्रश्नवाचक (?), विस्मयादि-बोधक (!), युग्मेवा (-), रेखिका (—), मुख्य-उद्धरण (" "), उद्धरण (' ')

प्रधान उद्धरणों का बोध मुख्य-उद्धरण-चिह्न और उसके अन्तर्गत दानेवाले उद्धरणों का बोध उद्धरण-चिह्नों से कराया गया है। यदि कहीं उसके भी अन्तर्गत कोई उद्धरण आ गया है तो उसका बोध क्रिया के आगे रेखिका चिह्न के प्रयोग से ही कराया गया है।

मुख्य उद्धरण के भीतर दाने वाले सभी नये 'पैराग्राफ' तद्बोधक चिह्नों से प्रारम्भ किये गये हैं। और, उसके भी भीतर दाने वाले सभी नये 'पैराग्राफ' उसी भाँति केवल उद्धरण बोधक चिह्नों से प्रारम्भ होते हैं।

(घ) सङ्केतिक

अर्ध टिप्पणी में रो०, नी०, स्था० तथा म० सङ्केत क्रमशः रोमन, सिंहली, स्वामी तथा मरम्म (बर्मी) संस्करणों के लिये प्रयुक्त हुये हैं।

पृष्ठ के बगल में प्रयुक्त A और B सङ्केत क्रम से रोमन और बर्मी संस्करणों का बोध कराते हैं। इन सङ्केतों के साथ दी हुई संख्या से यह सूचित होता है कि उन संस्करणों के उस पृष्ठ का प्रारम्भ उसी पद्धति से होता है।

रोमन ग्रन्थ की पृष्ठसंख्या में प्राकृतिक-पाठक को कई सुविधाएँ प्राप्त होती हैं। पालि टेक्स्ट सोसाइटी के महत्वपूर्ण कोषों तथा ग्रन्थ-ग्रन्थों में रोमन की ही पृष्ठ-संख्या का हवाला दिया गया है; इससे हमारे पाठक उन स्थलों को सरलता से खोज लेंगे। और, चूँकि बर्मीज छद्म सङ्ग्राहक के संस्करण का एक अपना महत्त्व है, अतः उसकी पृष्ठ-संख्या का भी उल्लेख कर देना आवश्यक समझा।

(ब) पुष्पोपरि-कोष में प्रयुक्त सङ्केत

ऊपर कोने में दी गई संख्याएँ युग्म-पृष्ठ में प्रारम्भ के तथा अयुग्म पृष्ठ में अन्त के काण्ड प्रकरण और पैराग्राफ की ओतक हैं।

(ख) वतिनी

पालि में एष, अपि और इति इन अव्ययों के प्रादि अक्षर का प्रायः लोप हो जाता करता है और उनके रूप ब, पि, तथा ति रह जाते हैं। कुछ विद्वानों के मतानुसार इन लघु रूपों की स्वतन्त्र शब्द मान लेना अधिक सङ्गत है। हमने भी प्रस्तुत संस्करण में ऐसा ही माना है।

हमने एक ही शब्द के अन्तर्गत आने वाली परसवर्ण सन्धि का प्रयोग अनिवार्य रूप से किया है, जैसे—सङ्ग, किञ्चि इत्यादि, किन्तु जहाँ यह सन्धि दो पुष्प शब्दों में हुई है, हमने प्रायः उसका प्रयोग अनावश्यक समझा है, जैसे—एषं पि, कम्मं ति इत्यादि।

कुछ पाश्चात्य सम्पादकों ने वतिनी की इसी पद्धति को स्वीकार कर के भी 'इ' तथा 'अ' से परे 'ति' तथा 'पि' की सन्धि अनिवार्यरूप से की है। उन्होंने कदाचिद् इत्यस्योर्ध्वे संस्कृत व्याकरण के 'अक. सवर्णे बोधः' नियम का प्रयोग करना अनिवार्य समझा, जैसे—देसेसि + इति = देसेसीति; तस्स + अपि = तस्सापि। किन्तु हमने उन्हें अलग हो रखा है, जैसे—देसेसीति; तस्सा पि। यहाँ 'इति' तथा 'पि' के पूर्व आने वाले स्वरों का दीर्घ होना पालि भोगल्लान व्याकरण के 'अकञ्जे दीघरस्सा' (१।३३) सूत्र से सिद्ध हो जाता है। व्याकरण में इसके दूसरे उदाहरण भी दिये गये हैं, जैसे—अस्मि + परमं = अस्मिती परमं; गोतम + ति = गोतमा ति; होति + ति = होती ति इत्यादि।

• •

• •

• •

छपाई का काम प्रारम्भ करने के बाद ही हमारे सम्पादक श्री लक्ष्मीनारायण तिवारी ग्रन्थ केन्द्र का काम सञ्चालने चले गये। इसका भार सहायक सम्पादक श्री वीरबल शर्मा, एम० ए० ने उठाया, जिन्होंने अपने सहयोगी मिश्र कुमार कश्यप, स्वामी द्वारिकादास शास्त्री तथा श्री जयकुमार राम के साथ सफलतापूर्वक पूर्ण किया।

मिश्र जगदीश काश्यप

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

अ a आ ā इ i ई ī उ u ऊ ū ए e ओ o

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ ṅa
च ca	छ cha	ज ja	झ jha	ञ ña
ट ṭa	ठ ṭha	ड ḍa	ढ ḍha	ण ṇa
त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
य ya	र ra	ल la	व va	स sa
		ह ha	ळ ḷa	श śa

VOWELS IN COMBINATION

क ka	का kâ	कि ki	की kî	कु ku	कू kū	के ke	को ko
ख kha	खा khâ	खि khi	खी khî	कु khu	कू khû	के khe	को kho

CONJUNCT-CONSONANTS

क्क kka	ऊँ ण्का	इ द्वा	म्ब mba
क्ख kkhā	ऊँ ण्का	ध्वा dhya	म्भ mbha
क्य kya	ऊँ ण्का	ध्वा dhva	म्म mma
कि kri	ऊँ, ण्का ण्ज्हा	न्ता nta	म्य mya
क्ल kla	ट्ट, ट्ट्ठा	न्त्वा ntva	म्ह mha
क्व kva	ट्ट, ट्ट्ठा	न्त्वा nthā	म्य yya
क्य khya	ड्ड, ड्ड्ठा	न्दा nda	य्ह yha
क्व khva	ड्ड, ड्ड्ठा	न्द्रा ndra	ल्ला lla
ग gga	ण्ण्ठा	न्धा ndha	ल्य lya
ग्य ggya	ण्ण्ठा	न्ना nna	ल्हा lha
ग्य gya	ण्ण्ठा	न्या nya	व्ह vha
ग gra	ण्ण्ठा	न्हा nha	स्ता sta
ङ्क ṅka	ण्ण्ठा	प्पा ppa	स्त्रा stra
ङ्ख ṅkha	त्ता tta	प्प्या ppha	स्ना sna
ङ्ग ṅga	त्था ttha	प्या pya	स्या sya
ङ्घ ṅgha	त्वा tva	प्ला pla	स्सा ssa
च्च cca	त्या tya	ब्बा bba	स्मा sma
च्छ ccha	त्रा tra	ब्भ्या bbha	स्वा sva
ज्ज jja	द्वा dda	भ्या bya	ह्या hma
ज्झ jjha	द्धा ddha	ब्रा bra	ह्या hva
ङ्ग ण्ण्ठा	द्या dya	म्पा mpa	ल्हा lha
ङ्ग ण्ण्ठा	द्रा dra	म्प्या mpha	

r = ā; f = i; ʾ = I; ˘ = u; ˘ = ū; ˘ = e; ʾ = o

१	२	३	४	५	६	७	८	९	०
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

पाचित्तियपालि

(भिक्षुविभङ्गे दुतियो भागो भिक्षुनीविभङ्गो च)

सूची

	पिट्ठका		पिट्ठका
५. पाचित्तियकण्डं		(२) पञ्जाति	२८
§ १. पठमपाचित्तियं	३	(३) वच्चकुटियं राहुलस्स	
(मुसावादे)		सेय्य कप्पनवत्थु	२९
(१) हत्थकसक्यपुत्तवत्थु	३	(४) अनुपञ्जाति	३०
(२) पञ्जाति	४	(५) विभङ्गो	३०
(३) विभङ्गो	५	§ ६. छट्ठपाचित्तियं	३१
§ २. दुतियपाचित्तियं	६	(सहसेय्ये)	
(ओमसवादे)		(१) कोसलित्थि-आवसथागार-	
(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	६	वत्थु	३१
(२) नन्दिविसालवलिवहकथा	६	(२) पञ्जाति	३३
(३) पञ्जाति	१०	(३) विभङ्गो	३३
(४) विभङ्गो	१०	§ ७. सत्तमपाचित्तिय	३४
§ ३. ततियपाचित्तियं	२१	(मानुगामस्स धम्मदेसने)	
(वेनुञ्जे)		(१) उदायीभिक्षुवत्थु	३४
(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	२१	(२) पठमपञ्जाति	३५
(२) पञ्जाति	२२	(३) उपासिकानं धम्मदेसना-	
(३) विभङ्गो	२२	याचनावत्थु	३५
४. चतुत्थपाचित्तियं	२६	(४) पठमानुपञ्जाति	३६
(पदसो धम्मवाचने)		(५) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	३६
(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु	२६	(६) दुतियानुपञ्जाति	३६
(२) पञ्जाति	२७	(७) विभङ्गो	३७
(३) विभङ्गो	२७	§ ८. अट्ठमपाचित्तियं	३८
§ ५. पञ्चमपाचित्तियं	२८	(अनुपसम्पन्नस्स भूतुत्तरिमनुस्सधम्मालपने)	
(सहसेय्ये)		(१) वग्गामुदातीरियभिक्षुवत्थु	३८
(१) धम्मसवनागतभिक्षुवत्थु	२८		

	पिठुक्का		पिठुक्का
(२) पञ्जाति	४०	(३) भेत्तियमुम्मज्जकमिक्खु-	
(३) विभङ्गो	४०	स्सिय्यनवत्थु	६०
§ ६. नवमपाचित्तियं	५०	(४) अनुपञ्जाति	६०
(अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुत्तापत्तिरोचने)		(५) विभङ्गो	६१
(१) उपनन्द-छब्बगियमण्डन-		§ १४. चोद्दसमपाचित्तियं	६१
वत्थु	५०	(सेनासननुदरणे)	
(२) पञ्जाति	५०	(१) अज्झोकासनीहट्ठसेनासन-	
(३) विभङ्गो	५०	वत्थु	६१
§ १०. दसमपाचित्तियं	५२	(२) पञ्जाति	६२
(पववीलपणे)		(३) अट्ठ मासे अवस्सिकसङ्केते	
(१) नवकम्मकारकमिक्खुवत्थु	५२	अनुजानना	६२
(२) पञ्जाति	५३	(४) विभङ्गो	६२
(३) विभङ्गो	५३	§ १५. पन्नरसमपाचित्तियं	६४
तस्सुद्धान	५४	(सम्परित्वा सेव्ये अनुद्वगिते)	
§ ११. एकादसमपाचित्तियं	५४	(१) उपचिकाखायितसेनासन-	
(भूतगामपाठव्ये)		वत्थु	६४
(१) रुक्खदेवतावत्थु	५४	(२) पञ्जाति	६४
(२) पञ्जाति	५५	(३) विभङ्गो	६४
(३) विभङ्गो	५५	§ १६. सोळसमपाचित्तियं	६६
§ १२. बारसमपाचित्तियं	५६	(अनुपलज्जसेव्यकप्पणे)	
(अज्जेतञ्ज पटिचरणे)		(१) छब्बगियमिक्खुवत्थु	६६
(१) अज्जावादकछन्नमिक्खुवत्थु	५६	(२) पञ्जाति	६६
(२) पठमपञ्जाति	५७	(३) विभङ्गो	६६
(३) सङ्खमज्जगतनुप्पीभूत-		§ १७. सत्तरसमपाचित्तियं	६७
छन्नमिक्खुवत्थु	५७	(मिक्खुमिक्खुत्ते)	
(४) अनुपञ्जाति	५८	(१) सत्तरसवगिय-छब्बगिय-	
(५) विभङ्गो	५८	मिक्खुक्कलहवत्थु	६७
§ १३. तेरसमपाचित्तियं	५९	(२) पञ्जाति	६८
(मिक्खु उज्झापणे)		(३) विभङ्गो	६८
(१) भेत्तियमुम्मज्जकमिक्खुवत्थु	५९	§ १८. अट्ठारसमपाचित्तियं	७०
(२) पठमपञ्जाति	६०	(आहव्वपादके मज्जे अभिमिसीदने)	
		(१) उपरिवेहासकुटिवत्थु	७०

	विहङ्गा		विहङ्गा
(२) पञ्जाति	७०	(४) अनुपञ्जाति	८४
(३) विभङ्गो	७०	(५) विभङ्गो	८४
§ १९. ऊनवीसतिमपाचित्तियं	७१	§ २४. चतुवीसतिमपाचित्तियं	८५
(महत्सकं विहारं कारयमाने)		(भिक्षुनीवादकयेरानुबंसने)	
(१) छन्दमिक्खुविहारवत्थु	७१	(१) छन्दमिक्खुभिक्षुवत्थु	८५
(२) पञ्जाति	७२	(२) पञ्जाति	८५
(३) विभङ्गो	७२	(३) विभङ्गो	८६
§ २०. वीसतिमपाचित्तियं	७३	§ २५. पञ्चवीसतिमपाचित्तियं	८७
(सप्याणकउदकसिञ्चने)		(अञ्जातिकाय भिक्षुनिया चीवरदाने)	
(१) नवकम्मकारकभिक्षुवत्थु	७३	(१) पिण्डचारी-पिण्डचारिणी-	
(२) पञ्जाति	७३	वत्थु	८७
(३) विभङ्गो	७४	(२) पठमपञ्जाति	८७
तत्सुद्धानं	७४	(३) पारिवत्तिकवीवरवत्थु	८८
§ २१. एकवीसतिमपाचित्तियं	७५	(४) अनुपञ्जाति	८८
(भिक्षुनीवादकसम्मभने)		(५) विभङ्गो	८८
(१) छन्दमिक्खुभिक्षुवत्थु	७५	§ २६. छवीसतिमपाचित्तियं	८९
(२) पञ्जाति	७६	(भिक्षुनिया चीवरसिञ्चने)	
(३) अटुङ्गममन्नागतो सम्म-		(१) उदायिभिक्षुवत्थु	८९
न्नितब्बो	७६	(२) पञ्जाति	९०
(४) विभङ्गो	७८	(३) विभङ्गो	९०
§ २२. बावीसतिमपाचित्तियं	८१	§ २७. सत्तवीसतिमपाचित्तियं	९१
(अत्थङ्गते सुरिये ओवावदाने)		(भिक्षुनीहि एकतो अन्नानमगणपटिपत्ते)	
(१) चूळपन्थकइद्धिपाटिहारिय-		(१) छन्दमिक्खुभिक्षुवत्थु	९१
वत्थु	८१	(२) पठमपञ्जाति	९१
(२) पञ्जाति	८२	(३) अन्तरामगचोरपीळित-	
(३) विभङ्गो	८२	भिक्षुनीवत्थु	९२
§ २३. तेवीसतिमपाचित्तियं	८३	(४) अनुपञ्जाति	९२
(भिक्षुनुपस्सयुपस झुमने)		(५) विभङ्गो	९३
(१) छन्दमिक्खुभिक्षुवत्थु	८३	§ २८. अटुवीसतिमपाचित्तियं	९४
(२) पठमपञ्जाति	८३	(भिक्षुनिया एकतो नावामिहहने)	
(३) गिलानामहापजापति-		(१) छन्दमिक्खुभिक्षुवत्थु	९४
गोक्षमीवत्थु	८४		

विदुष्ट	विदुष्ट
(२) पठमपञ्चाति ६४	(३) अनुपञ्चाति—गिलाने १०३
(३) पञ्चावतरन्तीभिक्षुनी- वत्थु ६४	(४) अनुपञ्चाति—चीवरदाने १०४
(४) अनुपञ्चाति ६५	(५) अनुपञ्चाति—चीवर- कारे १०४
(५) विभङ्गो ६५	(६) अनुपञ्चाति — अद्धान- गमने १०४
§ २९. ऊनतिसतिमपाचित्तियं ६६	(७) अनुपञ्चाति — नावाभि- रुहने १०५
(भिक्षुनिपरिपाचितभोजने)	(८) अनुपञ्चाति — महा- समये १०५
(१) धुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु ६६	(९) अनुपञ्चाति — समण- भत्ते १०६
(२) पठमपञ्चाति ६७	(१०) विभङ्गो १०६
(३) जातिकुलागतभिक्षुवत्थु ६७	§ ३३. तैतिसतिमपाचित्तियं १०७
(४) अनुपञ्चाति ६७	(परम्परभोजने)
(५) विभङ्गो ६८	(१) दलिद्वकम्मकारवत्थु १०८
§ ३०. तिसतिमपाचित्तियं ६९	(२) पठमपञ्चाति १०९
(भिक्षुनित्या रहो नित्यजने)	(३) अनुपञ्चाति — गिलाने १०९
(१) उदायीपुराणदुतियिका- वत्थु ६९	(४) अनुपञ्चाति — चीवर- दाने ११०
(२) पञ्चाति ६९	(५) अनुपञ्चाति — चीवर- कारे ११०
(३) विभङ्गो ६९	(६) भत्तपञ्चासाय अनु- जानना ११०
तस्सुद्धानं १००	(७) विभङ्गो १११
§ ३१. एकतिसतिमपाचित्तियं १००	§ ३४. चतुत्तिसतिमपाचित्तियं ११२
(आवसथपिण्डभोजने)	(पूब-मन्थपटिगाहणे)
(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु १००	(१) काणदारिकावत्थु ११२
(२) पठमपञ्चाति १०१	(२) धायेय्यसत्तुवत्थु ११३
(३) आवसथसम्पत्तसारिपुत्त- वत्थु १०१	(३) पञ्चाति ११३
(४) अनुपञ्चाति १०२	
(५) विभङ्गो १०२	
§ ३२. वातिसतिमपाचित्तियं १०३	
(गणभोजने)	
(१) देवदत्तवत्थु १०३	
(२) पठमपञ्चाति १०३	

	विष्णु	
(४) विभङ्गो	११४	
§ ३५. पञ्चतिसतिमपाचित्तियं	११५	
(पवारिते पुन लादने)		
(१) भुत्तावीपवारितभिक्षु-		
वत्थु	११५	
(२) पठमपञ्जाति	११५	
(३) गिलानातिरितभोजन-		
वत्थु	११६	
(४) अनुपञ्जाति	११६	
(५) विभङ्गो	११६	
§ ३६. छत्तिसतिमपाचित्तियं	११७	
(भुत्तावि पुन पवारणे)		
(१) अद्धानमगप्यटिपन्न-		
भिक्षुद्वयवत्थु	११७	
(२) पञ्जाति	११८	
(३) विभङ्गो	११८	
§ ३७. सत्तनिसतिमपाचित्तियं	१२०	
(विकालभोजने)		
(१) सत्तरसवगियभिक्षु-		
वत्थु	१२०	
(२) पञ्जाति	१२०	
(३) विभङ्गो	१२१	
§ ३८. अट्टतिसतिमपाचित्तियं	१२१	
(सन्निधिकारे)		
(१) बेलट्टमीसयेरवत्थु	१२१	
(२) पञ्जाति	१२२	
(३) विभङ्गो	१२२	
§ ३९. ऊनचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२३	
(पणीतभोजनविज्जापने)		
(१) छन्नगियभिक्षुवत्थु	१२३	
(२) पठमपञ्जाति	१२३	
(३) गिलानभिक्षुवत्थु	१२४	
(४) अनुपञ्जाति	१२४	

	विष्णु	
(५) विभङ्गो	१२४	
§ ४०. चत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२५	
(दन्तपोनलादने)		
(१) पंमुक्कलिकभिक्षुवत्थु	१२५	
(२) पठमपञ्जाति	१२६	
(३) अनुपञ्जाति	१२६	
(४) विभङ्गो	१२६	
तस्सुद्धान	१२७	
§ ४१. एकचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२७	
(अञ्जातित्तियानं भोजनदाने)		
(१) आनन्दस्स परिज्वाजकान		
पूवदानवत्थु	१२७	
(२) आजीवकस्स सप्पि-		
ओदनदानवत्थु	१२८	
(३) पञ्जाति	१२८	
(४) विभङ्गो	१२८	
§ ४२. बाचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२९	
(भिक्षु उद्योजने)		
(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु	१२९	
(२) पञ्जाति	१३०	
(३) विभङ्गो	१३०	
§ ४३. तेचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१३१	
(कुले अनुपलज्ज निसज्जने)		
(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु	१३१	
(२) पञ्जाति	१३२	
(३) विभङ्गो	१३२	
§ ४४. चतुचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१३३	
(मालुगामेन रहो निसज्जने)		
(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु	१३३	
(२) पञ्जाति	१३३	
(३) विभङ्गो	१३४	
§ ४५. पञ्चचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१३५	
(एको एकाय रहो निसज्जने)		
(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु	१३५	

	पिड्डा		पिड्डा
(२) पञ्जाति	१३५	(४) अनुपञ्जाति	१४५
(३) विभङ्गो	१३५	(५) विभङ्गो	१४५
§ ४६. छवत्तारीसतिमपाचित्तियं	१३६	§ ४६. ऊनपञ्जासमपाचित्तियं	१४६
(कुलानि पयिरुपासने)		(सेनाय वासे)	
(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु	१३६	(१) छव्वगियभिकखुवत्थु	१४६
(२) पठमपञ्जाति	१३७	(२) पञ्जाति	१४६
(३) उपनन्दवत्थु	१३७	(३) विभङ्गो	१४७
(४) अनुपञ्जाति	१३८	§ ५०. पञ्जासमपाचित्तियं	१४७
(५) अनुपञ्जाति-चीवर-		(उय्योधिकगमने)	
दाने	१३८	(१) उय्योधिकवण्डविद्ध-	
(६) अनुपञ्जाति-चीवर-		भिकखुवत्थु	१४७
कारे	१३८	(२) पञ्जाति	१४८
(७) अनुपञ्जाति - गिलाने	१३९	(३) विभङ्गो	१४८
(८) विभङ्गो	१३९	तस्सुद्धानं	१४९
§ ४७. सत्तवत्तारीसतिमपाचित्तियं	१४०	§ ५१. एकपञ्जासमपाचित्तिय	१४९
(पञ्चयपावारणसादियने)		(मुरापाने)	
(१) महानामभेसज्जपवारण-		(१) सागतभिकखु - नाग-	
वत्थु	१४०	सङ्गामवत्थु	१४९
चतुमासं	१४०	(२) सागतभिकखु - कापोत्तवः-	
अपरं पि चतुमासं	१४१	पानवत्थु	१५०
यावजीवं	१४१	(३) पञ्जाति	१५१
(२) छव्वगिय-महानाम-		(४) विभङ्गो	१५१
वत्थु	१४१	§ ५२. द्वापञ्जासमपाचित्तियं	१५२
(३) पञ्जाति	१४२	(अक्खुत्तिपतोदके)	
(४) विभङ्गो	१४२	(१) छव्वगिय - सत्तरस-	
§ ४८. अट्ठवत्तारीसतिमपाचित्तियं	१४४	वगियभिकखुवत्थु	१५२
(उय्युत्तसेनावस्सने)		(२) पञ्जाति	१५२
(१) पसेनदिकोसलअम्भु-		(३) विभङ्गो	१५२
ग्धानवत्थु	१४४	§ ५३. तेपञ्जासमपाचित्तियं	१५३
(२) पठमपञ्जाति	१४४	(उदके हसवम्मे)	
(३) सेनाय गिलानमानुल-		(१) पसेनदिकोसल-सत्तरस-	
वत्थु	१४५	वगियभिकखुवत्थु	१५३

	पिड्डका		पिड्डका
(२) पञ्जाति	१५३	(६) अनुपञ्जाति - अदान-	
(३) विभङ्गो	१५४	गमने	१६१
§ ५४. चतुपञ्जासमपाचित्तियं	१५४	(७) अनुपञ्जाति- वातबुद्धिय	१६२
(प्रणावरिये)		(८) विभङ्गो	१६२
(१) छन्नभिक्षुवत्थु	१५४	§ ५८. अट्टपञ्जासमपाचित्तियं	१६३
(२) पञ्जाति	१५५	(दुब्बण्णकरणे)	
(३) विभङ्गो	१५५	(१) चोरविलुत्तपरिब्बाजक-	
§ ५५. पञ्चपञ्जासमपाचित्तियं	१५६	भिक्षुवत्थु	१६३
(भिसापने)		(२) पञ्जाति	१६३
(१) छव्वगिय - सत्तरस-		(३) विभङ्गो	१६४
वगियभिक्षुवत्थु	१५६	§ ५९. ऊनसट्ठिमपाचित्तियं	१६४
(२) पञ्जाति	१५६	(चीवरविकप्पने)	
(३) विभङ्गो	१५६	(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु	१६४
§ ५६. छपञ्जासमपाचित्तियं	१५७	(२) पञ्जाति	१६५
(जोतिविसिब्बने)		(३) विभङ्गो	१६५
(१) मुसिगकट्ठजोतिवत्थु	१५७	§ ६०. सट्ठिमपाचित्तियं	१६६
(२) पठमपञ्जाति	१५७	(चीवरप्रणिधाने)	
(३) गिलानभिक्षुवत्थु	१५७	(१) सत्तरसवगियछव्वगिय-	
(४) अनुपञ्जाति	१५८	भिक्षुवत्थु	१६६
(५) अनुपञ्जाति-तथारूप-		(२) पञ्जाति	१६७
प्पक्खये	१५८	(३) विभङ्गो	१६७
(६) विभङ्गो	१५८	तस्सुदानं	१६८
§ ५७. सत्तपञ्जासमपाचित्तियं	१५९	§ ६१. एकसट्ठिमपाचित्तियं	१६८
(नहाने)		(सच्छिज्ज पाणं जीविता वोरपणे)	
(१) विम्बिसारतपोदानहान-		(१) उदायिकाकविज्झनवत्थु	१६८
वत्थु	१५९	(२) पञ्जाति	१६८
(२) पठमपञ्जाति	१६०	(३) विभङ्गो	१६९
(३) अनुपञ्जाति - उग्ह-		§ ६२. द्वासट्ठिमपाचित्तियं	१६९
समये	१६०	(सप्पाणकउदकपाने)	
(४) अनुपञ्जाति- गिलाने	१६०	(१) छव्वगियभिक्षुवत्थु	१६९
(५) अनुपञ्जाति- नवकम्मे	१६१	(२) पञ्जाति	१७०
		(३) विभङ्गो	१७०

	पिड्डक		पिड्डक
§ ६३. तेसट्टिमपाचित्तियं (अधिकरणउक्कोटने)	१७०	§ ६६. एकूनसत्ततिमपाचित्तियं (उक्खित्तसम्भोगे)	१८४
(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	१७०	(१) छब्बगिय - अरिट्ठ- भिकखुसवासवत्थु	१८४
(२) पञ्जात्ति	१७१	(२) पञ्जात्ति	१८४
(३) विमङ्गो	१७१	(३) विमङ्गो	१८५
§ ६४. चतुसट्टिमपाचित्तियं (हुट्ठुल्लापत्तिपटिञ्चादने)	१७२	§ ७०. सत्ततिमपाचित्तियं (नासित्तकसामेणरसम्भोगे)	१८६
(१) उपनन्द-भानुसद्धि- विहारिकवत्थु	१७२	(१) कण्ठकसमणुहेसवत्थु	१८६
(२) पञ्जात्ति	१७३	(२) पञ्जात्ति	१८८
(३) विमङ्गो	१७३	(३) विमङ्गो	१८८
§ ६५. पञ्चसट्टिमपाचित्तियं (ऊनवीमतिवत्स-उपगम्पादने)	१७४	तस्सुद्धानं	१९०
(१) उपालिदारकवत्थु	१७४	§ ७१. एकसत्ततिमपाचित्तियं (दुब्बचभूते)	१९०
(२) पञ्जात्ति	१७५	(१) छन्नभिकखुवत्थु	१९०
(३) विमङ्गो	१७६	(२) पञ्जात्ति	१९१
§ ६६. छसट्टिमपाचित्तियं (वेय्यसत्थेन मग्गपटिपञ्जने)	१७६	(३) विमङ्गो	१९१
(१) ग्रञ्जातरभिकखुवत्थु	१७६	§ ७२. द्वासत्ततिमपाचित्तियं (सिक्ख/पदविवण्णके)	१९२
(२) पञ्जात्ति	१७७	(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	१९२
(३) विमङ्गो	१७७	(२) पञ्जात्ति	१९३
§ ६७. सत्तसट्टिमपाचित्तियं (भानुगामेन मग्गपटिपञ्जने)	१७८	(३) विमङ्गो	१९३
(१) भिकखु-गामनिकखन्त- इत्थिवत्थु	१७८	§ ७३. तेसत्ततिमपाचित्तियं (मोहनके)	१९४
(२) पञ्जात्ति	१७९	(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	१९४
(३) विमङ्गो	१७९	(२) पञ्जात्ति	१९४
§ ६८. अट्ठसट्टिमपाचित्तियं (मिञ्छादिट्ठियं)	१८०	(३) विमङ्गो	१९५
(१) अरिट्ठभिकखुवत्थु	१८०	§ ७४. चतुसत्ततिमपाचित्तियं (पहारदाने)	१९६
(२) पञ्जात्ति	१८२	(१) छब्बगिय - सत्तरस- वगियभिकखुवत्थु	१९६
(३) विमङ्गो	१८२	(२) पञ्जात्ति	१९६

	विद्वङ्ग
(३) विभङ्गो	१६७
§ ७५. पञ्चसत्ततिमपाचित्तियं	१६७
(तलसत्तिकउत्तिगरणे)	
(१) छब्बगिय-सत्तरसवगिय-	
भिकखुवत्थु	१६७
(२) पञ्जात्ति	१६८
(३) विभङ्गो	१६८
§ ७६. छसत्ततिमपाचित्तियं	१६९
(अमूलकानुदसने)	
(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	१६९
(२) पञ्जात्ति	१६९
(३) विभङ्गो	१६९
§ ७७. सत्तसत्ततिमपाचित्तियं	२००
(कुक्कुच्चउपवहने)	
(१) छब्बगिय-सत्तरसवगिय-	
भिकखुवत्थु	२००
(२) पञ्जात्ति	२००
(३) विभङ्गो	२००
§ ७८. अट्ठसत्ततिमपाचित्तियं	२०१
(उपस्सुतिद्वाने)	
(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	२०२
(२) पञ्जात्ति	२०२
(३) विभङ्गो	२०२
§ ७९. ऊनासीतिमपाचित्तियं	२०३
(कम्मपटिवाहने)	
(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	२०३
(२) पञ्जात्ति	२०३
(३) विभङ्गो	२०४
§ ८०. असीतिमपाचित्तियं	२०४
(छन्दं अदत्त्वा गते)	
(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	२०४
(२) पञ्जात्ति	२०५
(३) विभङ्गो	२०५

	विद्वङ्ग
§ ८१. एकासीतिमपाचित्तियं	२०६
(चीवर दिन्ने स्त्रियने)	
(१) दब्बमल्लपुत्त-छब्बगिय-	
भिकखुवत्थु	२०६
(२) पञ्जात्ति	२०६
(३) विभङ्गो	२०६
§ ८२. द्वासीतिमपाचित्तियं	२०८
(सङ्घिकलामपरिणामने)	
(१) सावत्थिपूगस्स सचीवर-	
भत्तपटिपादनवत्थु	२०८
(२) पञ्जात्ति	२०८
(३) विभङ्गो	२०९
तस्सुद्धानं	२०९
§ ८३. तयासीतिमपाचित्तियं	२१०
(राजन्तेपुरप्पवेसने)	
(१) आनन्द-मल्लिकादेवी-	
वत्थु	२१०
(२) पञ्जात्ति	२१३
(३) विभङ्गो	२१३
§ ८४. चतुरासीतिमपाचित्तियं	२१४
(रत्तनउगगहणने)	
(१) भिकखुब्राह्मणथविकवत्थु	२१४
(२) पठमपञ्जात्ति	२१५
(३) विसाखा आभरण-	
भण्डिकवत्थु	२१५
(४) अनुपञ्जात्ति	२१५
(५) अङ्गुलिमुद्दिकावत्थु	२१६
(६) अनुपञ्जात्ति	२१६
(७) विभङ्गो	२१७
§ ८५. पञ्चासीतिमपाचित्तियं	२१८
(विकासयामप्पविसने)	
(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	२१८

	विष्णु		विष्णु
(२) पठमपञ्जति	२१६	(४) अनुपञ्जति	२२६
(३) सावत्थिगच्छन्त- भिक्षुवत्थु	२१६	(५) विभङ्गो	२२७
(४) अनुपञ्जति	२१६	§ ६०. नवुतिमपाचित्तियं (कण्डुपटिच्छादिकारापने)	२२७
(५) अनुपञ्जति - अना- पुच्छाय	२१६	(१) छव्वगियभिक्षुवत्थु	२२७
(६) अनुपञ्जति - सन्तं भिक्षुं अनापुच्छाय	२२०	(२) पञ्जति	२२८
(७) ब्रह्मिदुदुभिक्षुवत्थु	२२०	(३) विभङ्गो	२२८
(८) अनुपञ्जति	२२०	§ ६१. एकनवुतिमपाचित्तियं (वस्सिकसाटिकारापने)	२२६
(९) विभङ्गो	२२०	(१) छव्वगियभिक्षुवत्थु	२२६
§ ८६. छासीतिमपाचित्तियं (सूचिचरकारापने)	२२१	(२) पञ्जति	२२६
(१) दन्तकारपवारणावत्थु	२२१	(३) विभङ्गो	२२६
(२) पञ्जति	२२२	§ ६२. द्वेनवुतिमपाचित्तियं (सुगतचीवरत्पमाणवीवरकारापने)	२३०
(३) विभङ्गो	२२२	(१) नन्दभिक्षुवत्थु	२३०
§ ८७. सत्तासीतिमपाचित्तियं (मञ्चपीठकारापने)	२२३	(२) पञ्जति	२३०
(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु	२२३	(३) विभङ्गो	२३१
(२) पञ्जति	२२३	तत्सुदानं	२३१
(३) विभङ्गो	२२३	६. पाटिदेसनीयकण्डं	
§ ८८. अट्ठासीतिमपाचित्तियं (तुकोनद्धमञ्चपीठकारापने)	२२४	§ १. पठमपाटिदेसनीयं (भिक्षुनिहत्थतां खादनीयगहणे)	२३३
(१) छव्वगियभिक्षुवत्थु	२२४	(१) भिक्षु-भिक्षुनीवत्थु	२३३
(२) पञ्जति	२२४	(२) पञ्जति	२३४
(३) विभङ्गो	२२५	(३) विभङ्गो	२३४
§ ८९. ऊननवुतिमपाचित्तियं (मिसीवनकारापने)	२२५	§ २. दुतियपाटिदेसनीयं (भिक्षुनी-बोसासने)	२३५
(१) छव्वगियभिक्षुवत्थु	२२५	(१) छव्वगियभिक्षुनीवत्थु	२३५
(२) पठमपञ्जति	२२६	(२) पञ्जति	२३६
(३) महाकायउदायिभिक्षु- वत्थु	२२६	(३) विभङ्गो	२३६
		§ ३. ततियपाटिदेसनीयं (सहत्वालादनीयपटिगहणे)	२३७
		(१) सेक्कसम्मत्तकुलवत्थु	२३७

		पिड्डङ्गा		पिड्डङ्गा
(२) षष्ठमपञ्चासि	२३७	§ १६. सोळसमसेखियं	२५१	
(३) सावत्थिउत्सववत्थु	२३८	§ १७. सत्तरसमसेखियं	२५२	
(४) अनुपञ्जात्ति	२३८	§ १८. अट्टारसमसेखियं	२५२	
(५) गिलानभिकखुवत्थु	२३९	§ १९. ऊनवीसतिमसेखियं	२५२	
(६) अनुपञ्जात्ति	२३९	§ २०. वीसतिमसेखियं	२५३	
(७) विभङ्गो	२३९	§ २१. एकवीसतिमसेखियं	२५३	
§ ४. चतुत्थपाटिदेसमीय	२४१	§ २२. बावीसतिमसेखियं	२५४	
(अप्पटिसविदितत्तावनीयपटिगहणे)		§ २३. तेवीसतिमसेखियं	२५४	
(१) साकियदासकवत्थु	२४१	§ २४. चतुवीसतिमसेखियं	२५४	
(२) षष्ठमपञ्चासि	२४१	§ २५. पञ्चवीसतिमसेखियं	२५५	
(३) आरञ्जिकगिलान-		§ २६. छब्बीसतिमसेखियं	२५५	
भिकखुवत्थु	२४२	§ २७. सत्तवीसतिमसेखियं	२५५	
(४) अनुपञ्जात्ति	२४२	§ २८. अट्ठवीसतिमसेखियं	२५६	
(५) विभङ्गो	२४२	§ २९. ऊनतिसतिमसेखियं	२५६	
७. सेखियकण्डं		§ ३०. तिसतिमसेखियं	२५७	
§ १. षष्ठमसेखियं	२४५	§ ३१. एकतिसतिमसेखियं	२५७	
§ २. दुतियसेखियं	२४६	§ ३२. द्वतिसतिमसेखियं	२५७	
§ ३. ततियसेखियं	२४६	§ ३३. तेतिसतिमसेखियं	२५८	
§ ४. चतुत्थसेखियं	२४६	§ ३४. चतुत्तिसतिमसेखियं	२५८	
§ ५. पञ्चमसेखियं	२४७	§ ३५. पञ्चतिसतिमसेखियं	२५९	
§ ६. छट्ठमसेखियं	२४७	§ ३६. छत्तिसतिमसेखियं	२५९	
§ ७. सत्तमसेखियं	२४७	§ ३७. सत्ततिसतिमसेखियं	२६०	
§ ८. अट्ठमसेखियं	२४८	§ ३८. अट्ठतिसतिमसेखियं	२६१	
§ ९. नवमसेखियं	२४८	§ ३९. ऊनचत्तारीसतिमसेखियं	२६१	
§ १०. दसमसेखियं	२४९	§ ४०. चत्तारीसतिमसेखियं	२६२	
§ ११. एकादसमसेखियं	२४९	§ ४१. एकचत्तारीसतिमसेखियं	२६२	
§ १२. बारसमसेखियं	२५०	§ ४२. द्वाचत्तारीसतिमसेखियं	२६२	
§ १३. तेरसमसेखियं	२५०	§ ४३. तेचत्तारीसतिमसेखियं	२६३	
§ १४. चुट्टसमसेखियं	२५०	§ ४४. चतुचत्तारीसतिमसेखियं	२६३	
§ १५. पन्नरसमसेखियं	२५१	§ ४५. पञ्चचत्तारीसतिमसेखियं	२६३	
		§ ४६. छचत्तारीसतिमसेखियं	२६४	

§ ४७. सत्तचतारीसतिमसेखियं	२६४
§ ४८. अट्टचतारीसतिमसेखियं	२६५
§ ४९. ऊनपञ्चासमसेखियं	२६५
§ ५०. पञ्चासमसेखियं	२६५
§ ५१. एकपञ्चासमसेखियं	२६६
§ ५२. द्वेपञ्चासमसेखियं	२६६
§ ५३. तैपञ्चासमसेखियं	२६७
§ ५४. चतुपञ्चासमसेखियं	२६७
§ ५५. पञ्चपञ्चासमसेखियं	२६७
§ ५६. छपञ्चासमसेखियं	२६८
§ ५७. सत्तपञ्चासमसेखियं	२६९
§ ५८. अट्टपञ्चासमसेखियं	२७०
§ ५९. ऊनसट्ठिमसेखियं	२७१
§ ६०. सट्ठिमसेखियं	२७१
§ ६१. एकसट्ठिमसेखियं	२७१
§ ६२. द्वासट्ठिमसेखियं	२७२
§ ६३. तेसट्ठिमसेखियं	२७२
§ ६४. चतुसट्ठिमसेखियं	२७३
§ ६५. पञ्चसट्ठिमसेखियं	२७३
§ ६६. छसट्ठिमसेखियं	२७३
§ ६७. सत्तसट्ठिमसेखियं	२७४
§ ६८. अट्टसट्ठिमसेखियं	२७४
§ ६९. ऊनसत्ततिमसेखियं	२७५
§ ७०. सत्ततिमसेखियं	२७६
§ ७१. एकसत्ततिमसेखियं	२७७
§ ७२. द्वासत्ततिमसेखियं	२७७
§ ७३. तेसत्ततिमसेखियं	२७८
§ ७४. चतुसत्ततिमसेखियं	२७८
§ ७५. पञ्चसत्ततिमसेखियं	२७८
८. अधिकरणसमथा धम्मा	२८१

विहङ्गा

भिक्षुनीविभङ्गो

विहङ्गा

१. पाराजिककण्डं

§ १. पठमपाराजिकं	२८३
(परामसनसाविते)	
(१) सुन्दरीनन्दावत्थु	२८३
(२) पञ्जाति	२८५
(३) विभङ्गो	२८६
§ २. दुतियपाराजिकं	२८९
(पाराजिकापत्तिपटिच्छादने)	
(१) विजातासुन्दरीनन्दावत्थु	२८९
(२) पञ्जाति	२९०
(३) विभङ्गो	२९०
§ ३. ततियपाराजिकं	२९२
(उक्खितकभिक्षु - अनुवत्तने)	
(१) बुल्लनन्दा - अरिट्ट-	
भिक्षुवत्थु	२९२
(२) पञ्जाति	२९२
(३) विभङ्गो	२९२
§ ४. चतुत्थपाराजिकं	२९५
(हत्थगगहणसावियने)	
(१) छुव्वगियाभिक्षुनीवत्थु	२९५
(२) पञ्जाति	२९५
(३) विभङ्गो	२९६

२. सङ्घादिसेसकण्डं

§ १. पठमसङ्घादिसेसो	२९८
(उत्सयवादे)	
(१) उदोसितभाजनवत्थु	२९८
(२) पञ्जाति	२९९
(३) विभङ्गो	३००
§ २. दुतियसङ्घादिसेसो	३०१
(चोरि पब्बाजने)	
(१) चोरीलिच्छवीइत्थीवत्थु	३०१

	पिड्डा
(२) पञ्चाति	३०२
(३) विभङ्गो	३०२
§ ३. तत्तियसङ्घादिसो	३०३
(एका गामन्तरगमने)	
(१) भद्दाकापिलानियग्रन्ते-	
वासिनीवत्थु	३०३
(२) पञ्चाति	३०४
(३) नदीतरणवत्थु	३०४
(४) ग्रनुपञ्चाति	३०४
(५) मग्गप्पटिपप्पाभिवत्थुनी-	
वत्थु	३०५
(६) ग्रनुपञ्चाति	३०५
(७) वच्चपीळिताभिवत्थुनी-	
वत्थु	३०६
(८) ग्रनुपञ्चाति	३०६
(९) विभङ्गो	३०६
§ ४. चतुत्थसङ्घादिसो	३०७
(गणत्स छन्द ओसारणे)	
(१) चण्डकाळीभिवत्थुनीवत्थु	३०७
(२) पञ्चाति	३०८
(३) विभङ्गो	३०९
§ ५. पञ्चमसङ्घादिसो	३१०
(पुरिसहत्थतो सादनीयगहणे)	
(१) सुन्दरीनन्दावत्थु	३१०
(२) पञ्चाति	३१०
(३) विभङ्गो	३११
§ ६. छट्ठसङ्घादिसो	३१२
(भिवत्थुनी-उय्योजने)	
(१) सुन्दरीनन्दावत्थु	३१२
(२) पञ्चाति	३१३
(३) विभङ्गो	३१३

	पिड्डा
§ ७. सत्तमसङ्घादिसो	३१४
(कुपितवाचाव)	
(१) कुपिताचण्डकाळीवत्थु	३१४
(२) पञ्चाति	३१५
(३) विभङ्गो	३१५
§ ८. अट्ठमसङ्घादिसो	३१७
(कुपितवाचाव)	
(१) पञ्चाकताचण्डकाळी-	
वत्थु	३१७
(२) पञ्चाति	३१८
(३) विभङ्गो	३१९
§ ९. नवमसङ्घादिसो	३२१
(तथेव पग्गहिंते)	
(१) थुल्लनन्दाग्रन्तेवासिका-	
वत्थु	३२१
(२) पञ्चाति	३२१
(३) विभङ्गो	३२२
§ १०. दसमसङ्घादिसो	३२४
(तथेव पग्गहिंते)	
(१) थुल्लनन्दावत्थु	३२४
(२) पञ्चाति	३२५
(३) विभङ्गो	३२५
३. निस्सग्गियकण्डं	
§ १. पठमनिस्सग्गियं	३३०
(पत्तसन्निषये)	
(१) छब्बग्गियाभिवत्थुनी-	
वत्थु	३३०
(२) पञ्चाति	३३०
(३) विभङ्गो	३३०
§ २. दुत्तियनिस्सग्गियं	३३२
(चीवरभाजापने)	
(१) अकालचीवरवत्थु	३३२

	गिहकृत	
(२) पञ्जाति	३३३	
(३) विभङ्गो	३३३	
§ ३. ततियनिस्सगियं	३३४	
(चीवरपरिवत्तने)		
(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	३३४	
(२) पञ्जाति	३३५	
(३) विभङ्गो	३३५	
§ ४. चतुत्थनिस्सगियं	३३६	
(अञ्जा विञ्जापेत्ता अञ्जा विञ्जापने)		
(१) थुल्लनन्दासप्पितेल-		
विञ्जापनवत्थु	३३६	
(२) पञ्जाति	३३७	
(३) विभङ्गो	३३७	
§ ५. पञ्चमनिस्सगियं	३३८	
(अञ्जा चेतापने)		
(१) थुल्लनन्दातेलसप्पिचेता-		
पनवत्थु	३३८	
(२) पञ्जाति	३३९	
(३) विभङ्गो	३३९	
§ ६. छट्ठनिस्सगियं	३३९	
(अञ्जा चेतापने)		
(१) परिक्रारनिकिल्पन-		
वत्थु	३३९	
(२) पञ्जाति	३४०	
(३) विभङ्गो	३४०	
§ ७. सत्तमनिस्सगियं	३४१	
(सयाचिकेन अञ्जा चेतापने)		
(१) परिक्रारनिकिल्पन-		
वत्थु	३४१	
(२) पञ्जाति	३४१	
(३) विभङ्गो	३४२	

	विहङ्कृत	
§ ८. अट्ठमनिस्सगियं	३४२	
(अञ्जदत्तिकेन परिक्रारेन अञ्जं चेतापने)		
(१) यागुया परिक्रारनिकिल्प-		
नवत्थु	३४२	
(२) पञ्जाति	३४३	
(३) विभङ्गो	३४३	
§ ९. नवमनिस्सगियं	३४४	
(अञ्जा चेतापने)		
(१) पूगपरिक्रारनिकिल्पन-		
वत्थु	३४४	
(२) पञ्जाति	३४४	
(३) विभङ्गो	३४५	
§ १०. दसमनिस्सगियं	३४६	
(सयाचिकेन अञ्जा चेतापने)		
(१) धम्मकथिकाथुल्लनन्दा-		
वत्थु	३४६	
(२) पञ्जाति	३४६	
(३) विभङ्गो	३४६	
§ ११. एकादसमनिस्सगियं	३४७	
(गरुपावुरणचेतापने)		
(१) पसेनदिकम्बलवत्थु	३४७	
(२) पञ्जाति	३४८	
(३) विभङ्गो	३४८	
§ १२. बारसमनिस्सगियं	३४९	
(लट्ठपावुरणचेतापने)		
(१) पसेनदिलोमवत्थु	३४९	
(२) पञ्जाति	३५०	
(३) विभङ्गो	३५०	
४. पाचित्तियकण्डं		
§ १. पठमपाचित्तियं	३५२	
(लसुणखावने)		
(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	३५२	

	पिठुङ्गा
(२) सोविष्णुसंस्तराजवत्सु	३५३
(३) पञ्जति	३५३
(४) विभङ्गो	३५३
§ २. दुतियपाचित्तियं (लौमसंहारापने)	३५४
(१) अचिरवतीनहानवत्सु	३५४
(२) पञ्जति	३५४
(३) विभङ्गो	३५४
§ ३. ततियपाचित्तियं (तवघातके)	३५५
(१) अनभिरताभिक्खुनीवत्सु	३५५
(२) पञ्जति	३५५
(३) विभङ्गो	३५५
४. चतुर्थपाचित्तिय (जतुमट्टके)	३५५
(१) पुराणगजोरोधावत्सु	३५५
(२) पञ्जति	३५६
(३) विभङ्गो	३५६
§ ५. पञ्चमपाचित्तियं (उदकमुदिकमाधियने)	३५६
(१) महापजापतिगोतमीवत्सु	३५६
(२) पञ्जति	३५७
(३) विभङ्गो	३५७
§ ६. छट्ठपाचित्तियं (भोजनपट्टाने)	३५८
(१) महामत्सपुराणदुतियिका- वत्सु	३५८
(२) पञ्जति	३५८
(३) विभङ्गो	३५९
§ ७. सत्तमपाचित्तियं (आमकथञ्जविञ्जापने)	३५९
(१) द्वारदुमिक्खुनीवत्सु	३५९

	पिठुङ्गा
(२) पञ्जति	३६०
(३) विभङ्गो	३६०
§ ८. अट्ठमपाचित्तियं (तिरोकुट्टुछुने)	३६०
(१) गूथकटाहल्लुहुनवत्सु	३६०
(२) पञ्जति	३६१
(३) विभङ्गो	३६१
§ ९. नवमपाचित्तियं (हरिते उच्चारल्लुहुने)	३६२
(१) यवत्तेत्तसामीवाहणवत्सु	३६२
(२) पञ्जति	३६२
(३) विभङ्गो	३६३
§ १०. दसमपाचित्तिय (नच्चगीतवादितगमने)	३६३
(१) राजगहसमज्जावत्सु	३६३
(२) पञ्जति	३६४
(३) विभङ्गो	३६४
§ ११. एकादसमपाचित्तियं (रत्तन्धकारे सन्तिट्ठिते)	३६५
(१) भद्दाग्रन्तेवासिनीवत्सु	३६५
(२) पञ्जति	३६५
(३) विभङ्गो	३६५
§ १२. बारसमपाचित्तियं (पटिच्छन्ने सन्तिट्ठिते)	३६६
(१) भद्दाग्रन्तेवासिनीवत्सु	३६६
(२) पञ्जति	३६६
(३) विभङ्गो	३६७
§ १३. तेरसमपाचित्तियं (अग्रज्जोकासे सन्तिट्ठिते)	३६७
(१) भद्दाग्रन्तेवासिनीवत्सु	३६७
(२) पञ्जति	३६८
(३) विभङ्गो	३६८

	पिड्डक
§ १४. चतुर्दशमपाचित्तियं (रथिकादिषु सन्तिष्ठिते)	३६६
(१) धुल्लनन्दावत्थु	३६६
(२) पञ्जात्ति	३६६
(३) विभङ्गो	३७०
§ १५. पञ्चदशमपाचित्तियं (पुरेभत्तं कुलूपसङ्क्रमणे)	३७०
(१) दासिया आसनपक्षि- पनवत्थु	३७०
(२) पञ्जात्ति	३७१
(३) विभङ्गो	३७१
§ १६. सोळसमपाचित्तियं (पञ्चाभत्तं कुलूपसङ्क्रमणे)	३७२
(१) धुल्लनन्दावत्थु	३७२
(२) पञ्जात्ति	३७३
(३) विभङ्गो	३७३
§ १७. सत्तरसमपाचित्तियं (विकाले कुलूपसङ्क्रमणे)	३७४
(१) ब्राह्मणकुले ओकास- गहणवत्थु	३७४
(२) पञ्जात्ति	३७४
(३) विभङ्गो	३७५
§ १८. अट्टारसमपाचित्तियं (१२ उच्चापने)	३७५
(१) भद्राग्रन्तेवासिनीवत्थु	३७५
(२) पञ्जात्ति	३७६
(३) विभङ्गो	३७६
§ १९. ऊनवीसतिमपाचित्तियं (अतान पर वा अभिसपने)	३७७
(१) चण्डकाळिया भण्ड- पुच्छनवत्थु	३७७
(२) पञ्जात्ति	३७७
(३) विभङ्गो	३७७

	पिड्डक
§ २०. बीसतिमपाचित्तियं (अतानं बधित्वा रोदने)	३७८
(१) चण्डकाळीरोदनवत्थु	३७८
(२) पञ्जात्ति	३७८
(३) विभङ्गो	३७९
§ २१. एकवीसतिमपाचित्तियं (तग्गनहाने)	३७९
(१) वेसिया उप्पण्डनवत्थु	३७९
(२) पञ्जात्ति	३७९
(३) विभङ्गो	३८०
§ २२. बावीसतिमपाचित्तियं (उदकसाटिककापपाने)	३८०
(१) छुब्बग्गियान उदक- साटिकावत्थु	३८०
(२) पञ्जात्ति	३८०
(३) विभङ्गो	३८१
§ २३. तेवीसतिमपाचित्तियं (चीवरविसिब्बने)	३८१
(१) दुसिग्गितचीवरवत्थु	३८१
(२) पञ्जात्ति	३८२
(३) विभङ्गो	३८२
§ २४. चतुर्वीसतिमपाचित्तियं (सङ्काटिबारनिक्कमने)	३८३
(१) चीवरनिक्कपनवत्थु	३८३
(२) पञ्जात्ति	३८४
(३) विभङ्गो	३८४
§ २५. पञ्चवीसतिमपाचित्तियं (चीवरसङ्क्रमणीयधारणे)	३८५
(१) अल्लचीवरवत्थु	३८५
(२) पञ्जात्ति	३८५
(३) विभङ्गो	३८५

§ २६. छद्मीसतिमपाचित्तियं (गणसामन्तरावकरणे)	विद्वङ्गा ३८६
(१) चीवरद्वैयधम्मधन्त- रायवत्थु	३८६
(२) पञ्जाति	३८६
(३) विभङ्गो	३८७
§ २७. सत्तवीसतिमपाचित्तियं (चीवरविभङ्गपटिवाहने)	३८७
(१) चीवरभाजनवत्थु	३८७
(२) पञ्जाति	३८८
(३) विभङ्गो	३८८
§ २८. अट्टवीसतिमपाचित्तियं (समणचीवरदाने)	३८८
(१) थुल्लनन्दाय नटान चीवरदानवत्थु	३८८
(२) पञ्जाति	३८९
(३) विभङ्गो	३८९
§ २९. ऊनतिसतिमपाचित्तियं (चीवरकालातिक्रामने)	३९०
(१) चीवरपञ्चासावत्थु	३९०
(२) पञ्जाति	३९०
(३) विभङ्गो	३९०
§ ३०. तिसतिमपाचित्तियं (कठिनुद्वारपटिवाहने)	३९१
(१) कठिनुद्वारवत्थु	३९१
(२) पञ्जाति	३९२
(३) विभङ्गो	३९२
§ ३१. एकतिसतिमपाचित्तियं (एकमञ्चे तुवट्टने)	३९३
(१) एकमञ्चे तुवट्टनवत्थु	३९३
(२) पञ्जाति	३९३
(३) विभङ्गो	३९४

§ ३२. द्वतिसतिमपाचित्तियं (एकत्थरणपावुरणावत्थुने)	विद्वङ्गा ३९४
(१) एकत्थरणपावुरणावत्थु	३९४
(२) पञ्जाति	३९४
(३) विभङ्गो	३९५
§ ३३. तैत्तिसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनिया अफासुकरणे)	३९५
(१) थुल्लनन्दा-भट्टाकापि- लानीवत्थु	३९५
(२) पञ्जाति	३९६
(३) विभङ्गो	३९६
§ ३४. चतुत्तिसतिमपाचित्तियं (सहजीविनीअनुपट्टाने)	३९७
(१) दुक्खितासहजीविनी- वत्थु	३९७
(२) पञ्जाति	३९७
(३) विभङ्गो	३९७
§ ३५. पञ्चतिसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनीनिवकट्टने)	३९८
(१) भट्टाथुल्लनन्दावत्थु	३९८
(२) पञ्जाति	३९९
(३) विभङ्गो	३९९
§ ३६. छतिसतिमपाचित्तियं (ससट्टविहारे)	४००
(१) ससट्टाचण्डाळीवत्थु	४००
(२) पञ्जाति	४००
(३) विभङ्गो	४०१
§ ३७. सत्ततिसतिमपाचित्तियं (असत्थिकाचारिकाय)	४०२
(१) असत्थिकाचारिकावत्थु	४०२
(२) पञ्जाति	४०३
(३) विभङ्गो	४०३

	पिड्डका		पिड्डका
§ ३८. अट्टतिसतिमपाचित्तियं (असत्थिकाचारिकाय)	४०३	§ ४४. चतुचत्तारीसतिमपाचित्तियं (मिहित्वेव्यावचनकरणे)	४१०
(१) असत्थिकाचारिकावत्थु	४०३	(१) मिहित्वेव्यावचनवत्थु	४१०
(२) पञ्जसि	४०४	(२) पञ्जसि	४१०
(३) विभङ्गो	४०४	(३) विभङ्गो	४१०
§ ३९. ऊनचत्तारीसतिमपाचित्तियं (अन्तोवस्सचारिकाय)	४०५	§ ४५. पञ्चचत्तारीसतिम- पाचित्तियं	४११
(१) अन्तोवस्सचारिकावत्थु	४०५	(अधिकरणवृत्तमने)	
(२) पञ्जसि	४०५	(१) भुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	४११
(३) विभङ्गो	४०५	(२) पञ्जसि	४११
§ ४०. चत्तारीसतिमपाचित्तियं (वस्सानन्तरं अप्पक्कमने)	४०६	(३) विभङ्गो	४१२
(१) आहन्तरिकावत्थु	४०६	§ ४६. छचत्तारीसतिमपाचित्तियं (नटादीनं सादनीयदाने)	४१२
(२) पञ्जसि	४०६	(१) भुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	४१२
(३) विभङ्गो	४०६	(२) पञ्जसि	४१३
§ ४१. एकचत्तारीसतिमपाचित्तियं (चित्तागारवत्सने)	४०७	(३) विभङ्गो	४१३
(१) कोसलराजचित्तागार- वत्थु	४०७	§ ४७. सत्तचत्तारीसतिमपाचित्तियं (आवसथचीवरपरिमोगे)	४१४
(२) पञ्जसि	४०७	(१) भुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	४१४
(३) विभङ्गो	४०७	(२) पञ्जसि	४१४
§ ४२. द्वाचत्तारीसतिमपाचित्तियं (आसन्धिपरिमोगे)	४०८	(३) विभङ्गो	४१४
(१) आसन्धिपल्लङ्गमोगवत्थु	४०८	§ ४८. अट्टचत्तारीसतिमपाचित्तियं (चारिकपक्कमने)	४१५
(२) पञ्जसि	४०८	(१) भुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	४१५
(३) विभङ्गो	४०८	(२) पञ्जसि	४१६
§ ४३. तेचत्तारीसतिमपाचित्तियं (सुतकन्तने)	४०९	(३) विभङ्गो	४१६
(१) छन्दमिग्याभिक्षुनी- वत्थु	४०९	§ ४९. ऊनपञ्जासमपाचित्तियं (तिरच्छानविज्जापरियापुणने)	४१६
(२) पञ्जसि	४०९	(१) छन्दमिग्याभिक्षुनीवत्थु	४१६
(३) विभङ्गो	४१०	(२) पञ्जसि	४१७
		(३) विभङ्गो	४१७

	पिड्डका		पिड्डका
§ ५०. पञ्जासमपाचित्तियं (तिरच्छानविज्जावाचने)	४१७	(२) पञ्जाति	४२७
(१) छव्वगियाभिक्षुनीवत्थु	४१७	(३) विभङ्गो	४२७
(२) पञ्जाति	४१८	§ ५६. छपञ्जासमपाचित्तियं (अभिक्षुकावासे वस्सुपगमने)	४२७
(३) विभङ्गो	४१८	(१) सम्बहुलाभिक्षुनीवत्थु	४२७
§ ५१. एकपञ्जासमपाचित्तियं (अनापुच्छा आरामपवेसने)	४१८	(२) पञ्जाति	४२८
(१) भिक्षुनीवत्थु	४१८	(३) विभङ्गो	४२८
(२) पठमपञ्जाति	४१९	§ ५७. सत्तपञ्जासमपाचित्तियं (न पवारणे)	४२८
(३) पठमानुपञ्जाति	४१९	(१) वस्सुवत्थुभिक्षुनीवत्थु	४२८
(४) दुतियानुपञ्जाति	४१९	(२) पञ्जाति	४२९
(५) विभङ्गो	४२०	(३) विभङ्गो	४२९
§ ५२. बापञ्जासमपाचित्तियं (भिक्षु अक्कोसने)	४२१	§ ५८. अट्ठपञ्जासमपाचित्तियं (न ओवादगमने)	४२९
(१) कप्पितक-छव्वगिया- कलहवत्थु	४२१	(१) छव्वगियभिक्षुवत्थु	४२९
(२) पञ्जाति	४२२	(२) पञ्जाति	४३०
(३) विभङ्गो	४२२	(३) विभङ्गो	४३०
§ ५३. तेपञ्जासमपाचित्तियं (गणपरिभासने)	४२३	§ ५९. ऊनसट्ठिमपाचित्तियं (उपोसथपुच्छने)	४३०
(१) भण्डनकारिकाचण्ड- काळीवत्थु	४२३	(१) भिक्षुनीवत्थु	४३०
(२) पञ्जाति	४२३	(२) पञ्जाति	४३०
(३) विभङ्गो	४२४	(३) विभङ्गो	४३१
§ ५४. चतुपञ्जासमपाचित्तियं (निमन्तिवत्सादने)	४२४	§ ६०. सट्ठिमपाचित्तियं (पसासगण्डमेवापने)	४३१
(१) ब्राह्मणनिमन्तनवत्थु	४२४	(१) पसासगण्डवत्थु	४३१
(२) पञ्जाति	४२५	(२) पञ्जाति	४३१
(३) विभङ्गो	४२५	(३) विभङ्गो	४३२
§ ५५. पञ्चपञ्जासमपाचित्तियं (कुलमच्छेरे)	४२६	§ ६१. एकसट्ठिमपाचित्तियं (गम्भिनीबुट्टापने)	४३३
(१) कुलमच्छरिनीवत्थु	४२६	(१) गम्भिनीभिक्षुनीवत्थु	४३३
		(२) पञ्जाति	४३३
		(३) विभङ्गो	४३३

§ ६२. बासट्टिमपाचित्तियं (पायन्तीवुद्धापने)	विदुक्का ४३४	(२) पञ्जाति	विदुक्का ४४६
(१) पायन्तीभिक्षुनीवत्थु	४३४	(३) विभङ्गो	४४७
(२) पञ्जाति	४३४	§ ६६. ऊनसत्ततिमपाचित्तियं (बुद्धापितपवत्तिनीअननुबन्धने)	४४७
(३) विभङ्गो	४३५	(१) बुद्धापितपवत्तिनीवत्थु	४४७
§ ६३. तेसट्टिमपाचित्तियं (असिक्खितसिक्खाबुद्धापने)	४३५	(२) पञ्जाति	४४७
(१) छसम्मसिक्खावत्थु	४३५	(३) विभङ्गो	४४८
(२) पञ्जाति	४३७	§ ७०. सत्तनिमपाचित्तियं (अबूपकासे)	४४८
(३) विभङ्गो	४३७	(१) थुल्लनन्दासहजीविनी- वत्थु	४४८
§ ६४. चतुसट्टिमपाचित्तियं (असम्मत्त बुद्धापने)	४३८	(२) पञ्जाति	४४९
(१) बुद्धानसम्मत्तिवत्थु	४३८	(३) विभङ्गो	४४९
(२) पञ्जाति	४३९	§ ७१. एकसत्ततिमपाचित्तियं (कुमारिमूलाबुद्धापने)	४४९
(३) विभङ्गो	४३९	(१) ऊनवीयतिवत्सकुमारी- वत्थु	४४९
§ ६५. पञ्चसट्टिमपाचित्तियं (ऊनद्वादसवत्सबुद्धापने)	४४०	(२) पञ्जाति	४५०
(१) ऊनद्वादसवत्सवत्थु	४४०	(३) विभङ्गो	४५०
(२) पञ्जाति	४४०	§ ७२. द्वासत्ततिमपाचित्तियं (कुमारिमूलाबुद्धापने)	४५१
(३) विभङ्गो	४४१	(१) छसिक्खासम्मत्तिवत्थु	४५१
§ ६६. छसट्टिमपाचित्तियं (असिक्खितसिक्खाबुद्धापने)	४४१	(२) पञ्जाति	४५२
(१) असिक्खितसिक्खावत्थु	४४१	(३) विभङ्गो	४५२
(२) पञ्जाति	४४२	§ ७३. तेसत्ततिमपाचित्तियं (असम्मताबुद्धापने)	४५३
(३) विभङ्गो	४४३	(१) बुद्धानसम्मत्तिवत्थु	४५३
§ ६७. सत्तसट्टिमपाचित्तियं (असम्मताबुद्धापने)	४४४	(२) पञ्जाति	४५४
(१) बुद्धानसम्मत्तिवत्थु	४४४	(३) विभङ्गो	४५५
(२) पञ्जाति	४४५	§ ७४. चतुसत्ततिमपाचित्तियं (ऊनद्वादसवत्साबुद्धापने)	४५६
(३) विभङ्गो	४४५	(१) ऊनद्वादसवत्सावत्थु	४५६
§ ६८. अट्ठसट्टिमपाचित्तियं (सहजीविनीअननुगहे)	४४६		
(१) थुल्लनन्दासहजीविनी- वत्थु	४४६		

	पिङ्गल
(२) पञ्चाति	४५६
(३) विभङ्गो	४५६
§ ७५. पञ्चसप्ततिमपाचित्तियं	४५७
(असम्भताबुद्धाने)	
(१) बुद्धानसम्भुतिवत्थु	४५७
(२) पञ्चाति	४५८
(३) विभङ्गो	४५८
§ ७६. छसप्ततिमपाचित्तियं	४५९
(खीयनधम्मापञ्जने)	
(१) चण्डकाळीबुद्धानसम्भुति- वत्थु	४५९
(२) पञ्चाति	४५९
(३) विभङ्गो	४६०
§ ७७. सप्तसप्ततिमपाचित्तियं	४६०
(अबुद्धाने)	
(१) धुल्लनन्दाय उपसम्पदा- याचनवत्थु	४६०
(२) पञ्चाति	४६१
(३) विभङ्गो	४६१
§ ७८. अष्टसप्ततिमपाचित्तियं	४६१
(अबुद्धाने)	
(१) धुल्लनन्दाय उपसम्पदा- याचनवत्थु	४६१
(२) पञ्चाति	४६२
(३) विभङ्गो	४६२
§ ७९. ऊनासीतिमपाचित्तियं	४६३
(परिससङ्गाबुद्धाने)	
(१) चण्डकाळीबुद्धानवत्थु	४६३
(२) पञ्चाति	४६३
(३) विभङ्गो	४६३
§ ८०. असीतिमपाचित्तियं	४६४
(अननुज्जाता बुद्धाने)	
(१) धुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	४६४

	पिङ्गल
(२) पञ्चाति	४६४
(३) विभङ्गो	४६५
§ ८१. एकासीतिमपाचित्तियं	४६५
(पारिवारिकसन्धदानेन बुद्धाने)	
(१) धुल्लनन्दाय देवदत्त- पक्वगमनवत्थु	४६५
(२) पञ्चाति	४६६
(३) विभङ्गो	४६६
§ ८२. द्वासीतिमपाचित्तियं	४६६
(अनुवत्सं बुद्धाने)	
(१) अनुवत्सं बुद्धानवत्थु	४६६
(२) पञ्चाति	४६६
(३) विभङ्गो	४६७
§ ८३. तयासीतिमपाचित्तियं	४६७
(द्वे बुद्धाने)	
(१) भिक्षुनीवत्थु	४६७
(२) पञ्चाति	४६८
(३) विभङ्गो	४६८
§ ८४. चतुरासीतिमपाचित्तियं	४६८
(छतुपाहनधारणे)	
(१) छब्बगियाभिक्षुनीवत्थु	४६८
(२) पठमपञ्चाति	४६९
(३) अनुपञ्चाति - गिलाने	४६९
(४) विभङ्गो	४६९
§ ८५. पञ्चासीतिमपाचित्तियं	४७०
(यानगपने)	
(१) छब्बगियाभिक्षुनीवत्थु	४७०
(२) पठमपञ्चाति	४७०
(३) अनुपञ्चाति - गिलाने	४७०
(४) विभङ्गो	४७१
§ ८६. छासीतिमपाचित्तियं	४७१
(सङ्घाणीधारणे)	
(१) सङ्घाणीवत्थु	४७१

	पिड्डा		पिड्डा
(२) पञ्जास्ति	४७२	(३) विभङ्गो	४७८
(३) विभङ्गो	४७२	§ ६५. पञ्चनवुतिमपाचित्तियं	४७८
§ ८७. सत्तासीतिमपाचित्तियं	४७२	(अनोकासकतपञ्चपुच्छने)	
(अनद्वारभाषणे)		(१) भिक्खुनीवत्थु	४७८
(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु	४७२	(२) पञ्जास्ति	४७९
(२) पञ्जास्ति	४७३	(३) विभङ्गो	४७९
(३) विभङ्गो	४७३	§ ६६. छनवुतिमपाचित्तियं	४७९
§ ८८. अट्टासीतिमपाचित्तियं	४७३	(असङ्खिच्छकागामपविसने)	
(गन्धवण्णकनहाने)		(१) वातमण्डलिकावत्थु	४७९
(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु	४७३	(२) पञ्जास्ति	४८०
(२) पञ्जास्ति	४७४	(३) विभङ्गो	४८०
(३) विभङ्गो	४७४	५. पाटिदेसनीयकण्डं	
§ ८९. ऊननवुतिमपाचित्तियं	४७४	§ १. पठमपाटिदेसनीयं	४८२
(वासितकपिञ्जाक-हाने)		(सप्पिविञ्जापने)	
(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु	४७४	(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु	४८२
(२) पञ्जास्ति	४७४	(२) पठमपञ्जास्ति	४८२
(३) विभङ्गो	४७५	(३) अनुपञ्जास्ति	४८२
§ ९०. नवुतिमपाचित्तियं	४७५	(४) विभङ्गो	४८३
(परिमहापने)		§ २. दुतियादिपाटिदेसनीयानि	४८४
(१) भिक्खुनीवत्थु	४७५	(तेसादिविञ्जापने)	
(२) पञ्जास्ति	४७५	(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु	४८४
(३) विभङ्गो	४७६	(२) पठमपञ्जास्ति	४८४
§ ९१-९३. पाचित्तियानि	४७६	(३) अनुपञ्जास्ति	४८४
(उम्महापने परिमहापने)		(४) विभङ्गो	४८५
(१) परिमहापनवत्थु	४७६	६. सेलियकण्डं	
(२) पञ्जास्ति	४७७	§ १. पठमसेलियं	४८७
(३) विभङ्गो	४७७	(२) पञ्जास्ति	४८७
§ ९४. चतुनवुतिमपाचित्तियं	४७७	§ ७५. पञ्चसत्ततिमसेलियं	४८८
(अनापुञ्छानिसीदने)		७. अधिकरणसम्भा धम्मा	४९०
(१) भिक्खुनीवत्थु	४७७		
(२) पञ्जास्ति	४७८		

विनयपिटके
पाचित्तियं

पाचित्तियपालि

(भिक्खुविमङ्गे बुतियोभागो भिक्खुनीविमङ्गो च)

५. पाचित्तियकण्डं

इमे खो पनायस्मन्तो द्वेनवुति पाचित्तिया

धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमपाचित्तियं

(मुसावादे)

(१) हत्थकसक्यपुत्तवत्थु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन हत्थको सक्यपुत्तो वादक्खित्तो
होति । सो तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो^१ अवजानित्वा पटिजानाति, पटि-
जानित्वा अवजानाति, अञ्जेनञ्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति,
सङ्केतं कत्वा विसंवादेति । तित्थिया उज्झायन्ति खिय्यन्ति^२ विपाचेन्ति —
“कथं हि नाम हत्थको सक्यपुत्तो अम्हेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा पटि-
जानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अञ्जेनञ्जं पटिचरिस्सति,
सम्पजानमुसा भासिस्सति, सङ्केतं कत्वा विसंवादेस्सती” ति !

B. 1,
R. 1

अस्सोसु खो भिक्खू तेसं तित्थियानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपा-
चेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू येन हत्थको सक्यपुत्तो तेनुपसङ्कमिसु; उप-
सङ्कमित्वा हत्थकं सक्यपुत्तं एतदवोचुं — “सच्चं किर त्वं, आवुसो हत्थक,
तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानासि, पटिजानित्वा
अवजानासि, अञ्जेनञ्जं पटिचरसि, सम्पजानमुसा भाससि, सङ्केतं कत्वा
विसंवादेसी” ति ? “एते खो, आवुसो, तित्थिया नाम येनकेनचि जेतब्बा ;

B. 2

R. 2

नेव' तेसं जयो दातव्यो" ति । ये ते भिक्षू अपिच्छा सन्तुष्टा लज्जिनो
 कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि
 नाम हृत्यको सक्यपुत्तो तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा
 पटिजानिस्ससि, पटिजानित्वा अवजानिस्ससि, अञ्जेनञ्जं पटिचरिस्ससि,
 5 सम्पजानमुसा भासिस्ससि, सद्धेतं कत्वा विसंवादेस्सती" ति ! अथ' खो
 ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जसि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपाता-
 पेत्वा हृत्यकं सक्यपुत्तं पटिपुच्छि - "सच्चं किर त्वं, हृत्यक, तित्थियेहि सद्धिं
 सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानासि, पटिजानित्वा अवजानासि, अञ्जे-
 10 नञ्जं पटिचरसि, सम्पजानमुसा भाससि, सद्धेतं कत्वा विसंवादेसी" ति ?
 "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा - "अननुच्छविकं, मोघपुरिस,
 अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम
 त्वं, मोघपुरिस, तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानिस्ससि,
 पटिजानित्वा अवजानिस्ससि, अञ्जेनञ्जं पटिचरिस्ससि, सम्पजानमुसा
 15 भासिस्ससि, सद्धेतं कत्वा विसंवादेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
 वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
 चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जयत्ताया" ति ।

अथ खो भगवा तं भिक्षुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय
 दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं
 20 भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय अपिच्छस्स सन्तुट्ठस्स
 सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा,
 भिक्षूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि -
 "तेन हि, भिक्षव्वे, भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि दस अत्थवसे पटिच्च -
 सङ्गमुट्ठिताय, सङ्गफासुताय, दुम्भङ्कून पुग्गलानं निग्गहाय, पेसलानं
 25 भिक्षूनं फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं
 आसवानं पटिघाताय, अप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं भिय्योभावाय,
 सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्षव्वे, इमं सिक्खापदं
 उद्दिसेय्याथ -

१. न - ह्या० । २-२. एत्थ म० पोत्वके 'अथ खो ते भिक्षू हृत्यकं सक्यपुत्तं
 अनेकपरियायेन विगरहित्वा' इति पाठो विस्ति ।

२. “सम्पज्ञानमुसाबाबे पाचित्ति” ति ।

(३) विनङ्गो

३. सम्पज्ञानमुसाबाबो नाम विसंवादनपुरेक्खारस्स वाचा, गिरा, व्यप्पघो^१, वचीभेदो, वाचसिका विञ्जात्ति, अट्ठ^२ अनरियवोहारा — अदिट्ठं दिट्ठं मे ति, अस्सुतं^३ सुतं मे ति, अमुतं मुतं मे ति, अविञ्जातं विञ्जातं मे ति, दिट्ठं अदिट्ठं मे ति, सुतं अस्सुतं मे ति, मुतं अमुतं मे ति, 5 विञ्जातं अविञ्जातं मे ति ।

अदिट्ठं नाम न चक्खुना दिट्ठं । अस्सुतं नाम न सोतेन सुतं । अमुतं नाम न घानेन चायितं, न जिह्वाय सायितं, न कायेन फुट्ठं । अविञ्जातं नाम न मनसा विञ्जातं । दिट्ठं नाम चक्खुना दिट्ठं । सुतं नाम सोतेन सुतं । मुतं नाम घानेन चायितं, जिह्वाय सायितं, कायेन फुट्ठं । विञ्जातं 10 नाम मनसा विञ्जातं ।

४. तीहाकारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं मे” ति सम्पज्ञानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स — पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति ।

चतूहाकारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं मे” ति सम्पज्ञानमुसा भणन्तस्स आपत्ति 15 पाचित्तियस्स — पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठि । B.3

पञ्चहाकारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं मे” ति सम्पज्ञानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स — पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठि, 20 विनिधाय खन्ति ।

छहाकारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं मे” ति सम्पज्ञानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स — पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय 25 खन्ति, विनिधाय रुचि । R. 3

सत्तहाकारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं मे” ति सम्पज्ञानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स — पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सं ति, भणन्तस्स होति मुसा

१. व्यप्पघो — रो०; व्यप्पघो — सी०; व्यप्पघो — स्वा० । २. रो० पोत्थके नत्थि । ३. अस्सुतं — सी०, स्वा०, रो० ।

भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं ।

५. तीहाकारेहि “अस्सुतं सुतं मे” ति ...पे०... अमुतं मुतं मे ति ...पे० ... अविञ्जातं विञ्जातं मे ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति
५ पाचिस्तिस्स - पुब्बेवस्स होति मुसा भणितस्स ति, भणन्तस्स होति मुसा
भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति ।

चतूहाकारेहि ...पे०... पञ्चहाकारेहि ...पे० ... छहाकारेहि ...पे० ...
सत्तहाकारेहि “अविञ्जातं विञ्जातं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स
आपत्ति पाचिस्तिस्स - पुब्बेवस्स होति मुसा भणितस्स ति, भणन्तस्स होति
१० मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठि,
विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं ।

B. 4

६. तीहाकारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं च मे सुतं चा” ति सम्पजानमुसा
भणन्तस्स आपत्ति पाचिस्तिस्स ...पे०... तीहाकारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं च मे
मुतं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचिस्तिस्स ...पे०... तीहा-
१५ कारेहि “अदिट्ठं दिट्ठं च मे विञ्जातं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स
आपत्ति पाचिस्तिस्स ...पे०... तीहाकारेहि अदिट्ठं “दिट्ठं च मे सुतं च मुतं
चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अदिट्ठं “दिट्ठं च मे सुतं च विञ्जातं चा” ति
...पे०... तीहाकारेहि अदिट्ठं “दिट्ठं च मे सुतं च मुतं च विञ्जातं चा” ति
सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचिस्तिस्स ...पे०... ।

२० तीहाकारेहि अस्सुतं “सुतं च मे मुतं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि
अस्सुतं “सुतं च मे विञ्जातं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं “सुतं च मे
दिट्ठं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचिस्तिस्स ...पे०... तीहा-
कारेहि अस्सुतं “सुतं च मे मुतं च विञ्जातं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि
अस्सुतं “सुतं च मे मुतं च दिट्ठं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं “सुतं
२५ च मे मुतं च विञ्जातं च दिट्ठं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति
पाचिस्तिस्स ...पे०... ।

तीहाकारेहि अमुतं “मुतं च मे विञ्जातं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि
अमुतं “मुतं च मे दिट्ठं चा” ति ...पे०... तीहाकारेहि अमुतं “मुतं च मे सुतं चा”
ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचिस्तिस्स ...पे०... तीहाकारेहि अमुतं

पाचिस्तिथिस्स ... पे० ... ।

तीहाकारेहि विञ्जातं “दिट्ठं मे” ति ... पे० ... तीहाकारेहि विञ्जातं
“सुतं मे” ति ... पे० ... तीहाकारेहि विञ्जातं “मुतं मे” ति सम्पजानमुसा
भणन्तस्स आपत्ति पाचिस्तिथिस्स ... पे० ... तीहाकारेहि विञ्जातं “दिट्ठं च
मे सुतं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेहि विञ्जातं “दिट्ठं च मे मुतं चा” ति
... पे० ... तीहाकारेहि विञ्जातं “दिट्ठं च मे सुतं च मुतं चा” ति सम्प-
जानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचिस्तिथिस्स ... पे० ... ।

६. तीहाकारेहि दिट्ठे वेमतिको दिट्ठं नो कप्पेति, दिट्ठं नस्सरति,
दिट्ठं पमुट्ठो^१ होति ... पे० ... सुते वेमतिको सुतं नो कप्पेति, सुतं नस्सरति,
10 सुतं पमुट्ठो होति ... पे० ... मुते वेमतिको मुतं नो कप्पेति, मुतं नस्सरति,
मुतं पमुट्ठो होति ... पे० ... विञ्जाते वेमतिको विञ्जातं नो कप्पेति,
विञ्जातं नस्सरति, विञ्जातं पमुट्ठो होति ... विञ्जातं च मे दिट्ठं चा
ति ... पे० ... विञ्जातं पमुट्ठो होति विञ्जातं च मे सुतं चा ति ... पे० ...
विञ्जातं पमुट्ठो होति; विञ्जातं च मे मुतं चा ति ... पे० ... विञ्जातं
B. 6 15 पमुट्ठो होति; विञ्जातं च मे दिट्ठं च सुतं चा ति ... पे० ... विञ्जातं पमुट्ठो
होति; विञ्जातं च मे दिट्ठं च मुतं चा ति ... पे० ... विञ्जातं पमुट्ठो होति;
विञ्जातं च मे दिट्ठं च सुतं च मुतं चा ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति
पाचिस्तिथिस्स ।

१०. चतूहाकारेहि ... पे० ... पञ्चहाकारेहि ... पे० ... छहाकारेहि
20 ... पे० ... सत्तहाकारेहि ... पे० ... विञ्जातं पमुट्ठो होति, विञ्जातं च मे दिट्ठं
च सुतं च मुतं चा ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचिस्तिथिस्स-
पुब्बेवस्स होति मुसा भणित्स्स ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणित्स्स
होति मुसा मया भणितं ति, विनिघाय दिट्ठं, विनिघाय खिन्ति, विनिघाय
रुचि, विनिघाय भावं ।

25 ११. अनापत्ति दवा^२ भणति रवा^३ भणति । दवा भणति नाम
सहसा भणति । रवा भणति नाम अञ्जं भणित्स्सामी ति अञ्जं भणति ।
उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१. २. दुत्तियपाञ्चिसियं

(ओमसथावे)

(१) छब्बगिगयभिक्षुवत्तु

१२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्षू पेसलेहि भिक्षूहि
सद्धि भण्डन्ता' पेसले भिक्षू ओमसन्ति - जातिया पि, नामेन पि, गोत्तेन
पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि, लिङ्गेन पि, किलेसेन पि, आपत्तिया
पि; हीनेन पि अक्कोसेन खुंसेन्ति वम्भेन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ५
...पे०...ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम छब्बगिगया
भिक्षू पेसलेहि भिक्षूहि सद्धि भण्डन्ता पेसले भिक्षू ओमसिस्सन्ति -
जातिया पि, नामेन पि, गोत्तेन पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि,
लिङ्गेन पि, किलेसेन पि, आपत्तिया पि; हीनेन पि अक्कोसे नखुंसेस्सन्ति
वम्भेस्सन्ती" ति ! १०

R. 5

अथ खो ते भिक्षू छब्बगिगये भिक्षू अनेकपरियायेन विगरहत्वा भगवतो
एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० .. सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, पेसलेहि भिक्षूहि
सद्धि भण्डन्ता पेसले भिक्षू ओमसथ - जातिया पि ... पे० ... हीनेन पि अक्को-
सेन खुंसेथ वम्भेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा
... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, पेसलेहि भिक्षूहि सद्धि भण्डन्ता १५
पेसले भिक्षू ओमसिस्सथ - जातिया पि ... पे० ... हीनेन पि अक्कोसेन
खुंसेस्सथ वम्भेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
विगरहत्वा वम्मि कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि -

B. 7

(२) नन्दिविसालबलिबद्धकथा

१३. "भूतपुब्बं, भिक्खवे, तक्कसिलायं" अञ्जातरस्स ब्राह्मणस्स
नन्दिविसालो नाम बलिबद्धो अहोसि । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो २०
बलिबद्धो तं ब्राह्मणं एतदवोच - 'गच्छ त्वं, ब्राह्मण, सेट्ठिना सद्धि सहस्सेन
अभुतं करोहि - मय्हं बलिबद्धो सकटसत्त अतिबद्धं पवट्टेस्सती' ति । अथ
खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सेट्ठिना सद्धि सहस्सेन अभुतं अकासि - मय्हं
बलिबद्धो सकटसत्त अतिबद्धं पवट्टेस्सती ति । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो
सकटसत्त अतिबन्धित्वा नन्दिविसालं बलिबद्धं युञ्जित्वा एतदवोच - 'अच्छ', २५

१. मण्डन्ता - सी०, रो० । २. तक्कसीनायं - म० । ३. बलीबद्धो - म०; बलिबद्धो-
सी० । ४. योजेत्वा - सी० । ५. अच्छ - स्या०; गच्छ - रो०, म० ।

कूट, वहस्सु, कूटा' ति । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्दो तत्थेव
 अट्टासि । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सहस्सेन पराजितो पज्झायि ।
 अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्दो तं ब्राह्मणं एतदवोच — 'किस्स
 त्वं, ब्राह्मण, पज्झायसी' ति ? 'तथा हि पनाहं, भो, तया सहस्सेन पराजितो'
 5 ति । 'किस्स पन मं त्वं, ब्राह्मण, अकूटं कूटवादेन पापेसी ? गच्छ त्वं, ब्राह्मण,
 सेट्ठिना सद्धिं ढीहि सहस्सेहि अब्भुतं करोहि— मय्हं बलिबद्दो सकटसतं अतिबद्धं
 पवट्टेस्सती ति । मा च मं अकूटं कूटवादेन पापेसी' ति । अथ खो, भिक्खवे,
 सो ब्राह्मणो सेट्ठिना सद्धिं ढीहि सहस्सेहि अब्भुतं अकासि — मय्हं बलिबद्दो
 सकटसतं अतिबद्धं पवट्टेस्सती ति । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सकटसतं
 10 अतिबन्धित्वा नन्दिविसाल बलिबद्धं युञ्जित्वा एतदवोच — 'अच्छ, भद्र,
 वहस्सु, भद्रा' ति । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्दो सकटसतं
 अतिबद्धं पवट्टेसि ।

B. 8

“मनापमेव भासेय्य, नामनापं कुदाचनं ।

मनापं भासमानस्स, गरं भारं उदब्बहि ।

15

घनं च नं अलम्भेसि', तेन चत्तमनो अहू ति ॥

(३) पञ्जाति

R. 6

“तदा पि मे, भिक्खवे, अमनापा खुंसना वम्भना । किमङ्गं^१ पन
 एतरहि मनापा भविस्सति खुंसना वम्भना ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
 पसादाय...पे०...।

“एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

20

१४. “ओमसवादे पाचितिय” ति ।

(४) विभङ्गो

१५. ओमसवादो नाम दसहि आकारेहि ओमसति — जातिया पि,
 नामेन पि, गोत्तेन पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि, लिङ्गेन पि, किलेसेन
 पि, आपत्तिया पि, अक्कोसेन पि ।

25

जाति नाम द्वे जातियो^२ — हीना च जाति उक्कट्टा च जाति । हीना
 नाम जाति — चण्डालजाति, वेणजाति^३, नेसादजाति, रथकारजाति, पुक्कुस-
 जाति । एसा हीना नाम जाति । उक्कट्टा नाम जाति — खत्तियजाति,

ब्राह्मणजाति । एसा उक्कट्टा नाम जाति ।

नामं नाम द्वे नामानि - हीनं च नामं उक्कट्टं च नामं । हीनं नाम नामं - अवकण्णकं, जवकण्णकं, घनिट्टकं, सविट्टकं, कुलवड्ढकं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जातं^१ अवञ्जातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं^२ । एतं हीनं नाम नामं । उक्कट्टं नाम नामं - बुद्धप्पटिसंयुत्तं^३, धम्मप्पटिसंयुत्तं^४, सङ्खप्पटिसंयुत्तं^५, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जातं^६ अनवञ्जातं अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कट्टं नाम नामं ।

गोत्तं नाम द्वे गोत्तानि - हीनं च गोत्तं उक्कट्टं च गोत्तं । हीनं नाम गोत्तं - कोसियगोत्तं^७, भारद्वाजगोत्तं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जातं अवञ्जातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं । एतं हीनं नाम गोत्तं । उक्कट्टं नाम गोत्तं - गोतमगोत्तं, मोग्गल्लानगोत्तं, कच्चानगोत्तं^८, वासिट्ठगोत्तं^९, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जातं^{१०} अनवञ्जातं अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कट्टं नाम गोत्तं ।

कम्मं नाम द्वे कम्मनि - हीनं च कम्मं उक्कट्टं च कम्मं । हीनं नाम कम्मं - कोट्टककम्मं, पुप्फछड्ढककम्मं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जातं अवञ्जातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं । एतं हीनं नाम कम्मं । उक्कट्टं नाम कम्मं - कसि, वणिज्जा^{११}, गोरक्खा, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जातं^{१२} अनवञ्जातं अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कट्टं नाम कम्मं ।

सिप्पं नाम द्वे सिप्पानि - हीनं च सिप्पं उक्कट्टं च सिप्पं । हीनं नाम सिप्पं - नळकारसिप्पं, कुम्भकारसिप्पं, पेसकारसिप्पं, चम्मकारसिप्पं, नहापितसिप्पं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जातं अवञ्जातं हीळितं परिभूतं अचित्तीकतं । एतं हीनं नाम सिप्पं । उक्कट्टं नाम सिप्पं - मुद्दा, गणना, लेखा, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जातं^{१३} अनवञ्जातं अहीळितं अपरिभूतं चित्तीकतं । एतं उक्कट्टं नाम सिप्पं ।

सब्बे पि आबाधा हीना, अपि च मधुमेहो आबाधो उक्कट्टो ।

लिङ्गं नाम द्वे लिङ्गानि - हीनं च लिङ्गं उक्कट्टं च लिङ्गं । हीनं

१. ओजातं - सी० । २. अचित्तीकतं - त्या० । ३. बुद्धपटिसंयुत्तं - रो०; बुद्धपटिसंयुत्तं - सी० । ४. धम्मपटिसंयुत्तं - रो०; धम्मपटिसंयुत्तं - सी० । ५. सङ्खपटिसंयुत्तं - रो०; सङ्खपटिसंयुत्तं - सी० । ६. त्या० पोत्थके नत्थि । ७. कण्वायन - रो० । ८. वासिट्ठगोत्तं - सी० । ९. अनोजातं - सी० । १०. वणिज्जा - रो० ।

नाम लिङ्गं - अतिदीघं, अतिरस्सं, अतिकण्हं, अच्चोदातं । एतं हीनं नाम लिङ्गं ।

उक्कट्टं नाम लिङ्गं - नातिदीघं, नातिरस्सं, नातिकण्हं, नाच्चोदातं । एतं उक्कट्टं नाम लिङ्गं ।

5 सञ्चे पि किलेसा हीना ।

सञ्चा पि आपत्तियो हीना । अपि च, सोतापत्तिसमापत्ति उक्कट्टा ।

अक्कोसो नाम द्वे अक्कोसो - हीनो च अक्कोसो उक्कट्टो च अक्कोसो ।

हीनो नाम अक्कोसो - ओट्टोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छान-
गतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्हं सुगति; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकङ्का ति;

10 यकारेन वा भकारेन वा, काटकोटचिकाय वा । एसो हीनो नाम अक्कोसो ।
उक्कट्टो नाम अक्कोसो - पण्डितोसि, व्यत्तोसि^१, भेष्ठावीसि, बहुस्सुतोसि,
धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्का ति । एसो
उक्कट्टो नाम अक्कोसो ।

१६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो^२

15 हीनेन हीनं वदेति । चण्डालं वेनं नेसादं रथकारं पुक्कुसं - “चण्डालोसि,
वेनोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

B 10

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
हीनेन उक्कट्टं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं - “चण्डालोसि, वेनोसि, नेसादोसि,
20 रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन हीनं वदेति । चण्डालं वेनं नेसादं रथकारं पुक्कुसं - “खत्तियोसि,
ब्राह्मणोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

R 8

25 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं - “खत्तियोसि, ब्राह्मणोसी” ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

१७. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
हीनेन हीनं वदेति । अवकण्णकं जवकण्णकं धनिट्टकं सविट्टकं कुलवड्डकं -
“अवकण्णकोसि, जवकण्णकोसि, धनिट्टकोसि, सविट्टकोसि, कुलवड्डकोसी”

ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
हीनेन उक्कट्टं वदेति । बुद्धरक्खितं धम्मरक्खितं सङ्खरक्खितं — “अवकण्ण-
कोसि, जवकण्णकोसि, धनिट्टकोसि, सविट्टकोसि, कुलवट्टकोसी” ति भणति ।
आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

5

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन हीनं वदेति । अवकण्णकं जवकण्णकं धनिट्टकं सविट्टकं कुलवट्टकं—
“बुद्धरक्खितोसि, धम्मरक्खितोसि, सङ्खरक्खितोसी” ति भणति । आपत्ति
वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन उक्कट्ट वदेति । बुद्धरक्खितं धम्मरक्खितं सङ्खरक्खितं — “बुद्ध-
रक्खितोसि, धम्मरक्खितोसि, सङ्खरक्खितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

10

१८. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
हीनेन हीनं वदेति । कोसियं भारद्वाजं — “कोसियोसि, भारद्वाजोसी” ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B. 11

15

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
हीनेन उक्कट्ट वदेति । गोतमं मोग्गल्लानं कच्चानं वासिट्ठं — “कोसियोसि,
भारद्वाजोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन हीनं वदेति । कोसियं भारद्वाजं — “गोतमोसि, मोग्गल्लानोसि,
कच्चानोसि, वासिट्ठोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्ति-
यस्स ।

20

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । गोतमं मोग्गल्लानं कच्चानं वासिट्ठं — “गोतमोसि,
मोग्गल्लानोसि, कच्चानोसि, वासिट्ठोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

25

१९. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तु-
कामो हीनेन हीनं वदेति । कोट्टकं पुप्फच्छट्ठकं — “कोट्टकोसि, पुप्फच्छट्ठकोसी”
ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

30

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो हीनेन उक्कट्टं वदेति । कस्सकं वाणिजं गोरक्खं - “कोट्टकोसि, पुप्फछड्डकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
5 उक्कट्टेन हीनं वदेति । कोट्टकं पुप्फछड्डकं - “कस्सकोसि, वाणिजोसि, गोरक्खोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । कस्सकं वाणिजं गोरक्खं - “कस्सकोसि, वाणिजोसि, गोरक्खोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B.12 10 २०. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । नळकारं कुम्भकारं पेसकारं चम्मकारं नहापितं - “नळकारोसि, कुम्भकारोसि, पेसकारोसि, चम्मकारोसि, नहापितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
15 हीनेन उक्कट्टं वदेति । मुद्दिकं गणकं लेखकं - “नळकारोसि, कुम्भकारोसि, पेसकारोसि, चम्मकारोसि, नहापितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । नळकारं कुम्भकारं पेसकारं चम्मकारं नहापितं -
20 “मुद्दिकोसि, गणकोसि, लेखकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । मुद्दिकं गणकं लेखकं - “मुद्दिकोसि, गणकोसि, लेखकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

25 २१. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । कुट्टिकं गण्डिकं किलासिकं सोसिकं अपमारिकं - “कुट्टिकोसि, गण्डिकोसि, किलासिकोसि, सोसिकोसि, अपमारिकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो

हीनेन उक्कट्टं वदेति । मधुमेहिकं — “कुट्टिकोसि, गण्डिकोसि, किलासिकोसि, सोसिकोसि, अपमारिकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । कुट्टिकं गण्डिकं किलासिकं सोसिकं अपमारिकं — 5
“मधुमेहिकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । मधुमेहिकं — “मधुमेहिकोसी” ति भणति । आपत्ति 8. 13
वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२२. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो 10
हीनेन हीनं वदेति । अतिदीघं अतिरस्सं अतिकण्हं अच्चोदातं — “अतिदीघोसि, अतिरस्सोसि, अतिकण्होसि, अच्चोदातोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन उक्कट्टं वदेति । नातिदीघं नातिरस्सं नातिकण्हं नाच्चोदातं — “अति- 15 R. 9
दीघोसि, अतिरस्सोसि, अतिकण्होसि, अच्चोदातोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । अतिदीघं अतिरस्सं अतिकण्हं अच्चोदातं — “नाति- 20
दीघोसि, नातिरस्सोसि, नातिकण्होसि, नाच्चोदातोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । नातिदीघं नातिरस्सं नातिकण्हं नाच्चोदातं — 25
“नातिदीघोसि, नातिरस्सोसि, नातिकण्होसि, नाच्चोदातोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२३. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । रागपरियुद्धितं दोसपरियुद्धितं मोहपरियुद्धितं — “राग-
परियुद्धितोसि, दोसपरियुद्धितोसि, मोहपरियुद्धितोसी” ति भणति । आपत्ति
वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो 30

हीनेन उक्कट्टं वदेति । वीतरागं वीतदोसं वीतमोहं - “रागपरियुद्धितोसि’ दोसपरियुद्धितोसि, मोहपरियुद्धितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिस्तिथस्स ।

- B. 14 5 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । रागपरियुद्धितं दोसपरियुद्धितं मोहपरियुद्धितं - “वीतरागोसि, वीतदोसोसि, वीतमोहोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिस्तिथस्स ।

- 10 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । वीतरागं वीतदोसं वीतमोहं - “वीतरागोसि, वीतदोसोसि, वीतमोहोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिस्तिथस्स ।

24. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । पाराजिकं अज्झापन्नं सङ्खादिसेसं अज्झापन्नं थुल्लच्चयं अज्झापन्नं पाचिस्तिथं अज्झापन्नं पाटिदेसनीयं अज्झापन्नं दुक्कटं अज्झापन्नं 15 दुब्भासितं अज्झापन्नं - “पाराजिकं अज्झापन्नोसि, सङ्खादिसेसं अज्झापन्नोसि, थुल्लच्चयं अज्झापन्नोसि, पाचिस्तिथं अज्झापन्नोसि, पाटिदेसनीयं अज्झापन्नोसि, दुक्कटं अज्झापन्नोसि, दुब्भासितं अज्झापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिस्तिथस्स ।

- 20 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो हीनेन उक्कट्टं वदेति । सोतापन्नं - “पाराजिकं अज्झापन्नोसि ... पे०... दुब्भासितं अज्झापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिस्तिथस्स ।

- उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । पाराजिकं अज्झापन्नं ... पे०... दुब्भासितं अज्झापन्नं - “सोतापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिस्तिथस्स ।

- 25 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । सोतापन्नं - “सोतापन्नोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिस्तिथस्स ।

25. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । ओट्टं मेण्डं गोणं गद्वभं तिरच्छानगतं नेरयिकं

— “ओट्टोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छानगतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्हं सुगतिं; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो 5
हीनेन उक्कट्टं वदेति । पण्डितं व्यत्तं मेघावि बहुस्सुतं धम्मकथिकं — “ओट्टोसि, 5
मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छानगतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्हं
सुगति; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स ।

B. 15

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन हीनं वदेति । ओट्टं मेण्डं गोणं गद्रभं तिरच्छानगतं नेरयिकं — 10
“पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेघावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि; नत्थि
तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । पण्डितं व्यत्तं मेघावि बहुस्सुतं धम्मकथिकं — 15
“पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेघावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं
दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स ।

२६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कु-
क्तुकामो एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेना नेसादा रथकारा 20
पुक्कुसा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे खत्तिया, ब्राह्मणा” ति भणति । आपत्ति
वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

२७. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो 25
एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे अवकण्णका जवकण्णका धनिट्टका सविट्टका
कुलबट्टका” ति भणति । ...पे०... । “सन्ति इधेकच्चे बुद्धरक्खिता धम्म-
रक्खिता सङ्खरक्खिता” ति भणति । ...पे०... । “सन्ति इधेकच्चे कोसिया
भारद्वाजा” ति भणति । ...पे०... । “सन्ति इधेकच्चे गोतमा मोगल्लाना
कच्चाना वासिट्ठा” ति भणति । ...पे०... । “सन्ति इधेकच्चे कोट्टका पुप्फ- 30

R. 10

B. 16

छट्टिका” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे कस्सका वाणिजा गोरक्खा”
 ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे नळकारा कुम्भकारा पेसकारा
 चम्मकारा नहापिता” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे मुट्टिका
 गणका लेखका” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे कुट्टिका गण्डिका
 5 किलासिका सोसिका अपमारिका” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे
 मधुमेहिका” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे अतिदीघा अतिरस्सा
 अतिकण्हा अच्चोदाता” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे नातिदीघा
 नातिरस्सा नातिकण्हा नाच्चोदाता” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे
 रागपरियुट्ठिता दोसपरियुट्ठिता मोहपरियुट्ठिता” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति
 10 इधेकच्चे बीतरागा बीतदोसा बीतमोहा” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति
 इधेकच्चे पाराजिकं अज्झापन्ना ...पे०... दुग्भासितं अज्झापन्ना” ति भणति ।
 ...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे सोतापन्ना” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे
 ओट्टा मेण्डा गोणा गद्वभा तिरच्छानगता नेरयिका, नत्थि तेसं सुगति, दुग्गति
 येव पाटिकट्ठा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

15 २८. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो
 मङ्कुक्कुत्तुकामो एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे पण्डिता ब्यत्ता, मेघावी’
 बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेस पाटिकट्ठा” ति
 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

२९. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो
 20 मङ्कुक्कुत्तुकामो एवं वदेति । “ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा
 पुक्कुसा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ... पे० ... ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो
 एवं वदेति । “ये नून पण्डिता ब्यत्ता मेघावी बहुस्सुता धम्मकथिका” ति
 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

25 ३०. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो
 एवं वदेति । “न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।
 ... पे० ... । “न मयं पण्डिता ब्यत्ता मेघावी बहुस्सुता धम्मकथिका,
 नत्थिम्हाकं दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकट्ठा” ति भणति । आपत्ति
 वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

१. मेघावीतो - सी०, स्या० । २. वेना - म० । ३. एत्थ ‘धम्मकथिका नत्थि तेसं
 दुग्गति सुगति येव तेसं पाटिकट्ठा ति भणती’ ति पाठो स्या० पोत्थके अत्थि ।

३१. उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
कामो हीनेन हीनं वदेति ... पे० ... हीनेन उक्कट्टं वदेति ... पे०... उक्कट्टेन
हीनं वदेति ... पे० ... उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । पण्डितं व्यत्तां मेघाविं बहुस्सुतं
धम्मकथिकं—“पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेघावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि;
नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकट्ठा” ति भणति । आपत्ति 5
वाचाय, वाचाय दुक्कट्टस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा”
ति भणति । ... पे० ... । “सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता मेघावी बहुस्सुता
धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकट्ठा” ति 10
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कट्टस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
एवं वदेति । “ये नूनं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।
... पे० ... । “ये नूनं पण्डिता व्यत्ता मेघावी बहुस्सुता धम्मकथिका” ति 15
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कट्टस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
एवं वदेति । “न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।
... पे० ... । “न मयं पण्डिता व्यत्ता मेघावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि म्हाकं
दुग्गति, सुगति येव म्हाकं पाटिकट्ठा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, 20
वाचाय दुक्कट्टस्स ।

३२. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न
मङ्कुक्तुकामो, दवकम्यता हीनेन हीनं वदेति । चण्डालं वेणं नेसादं रथकारं
पुक्कुसं — “चण्डालोसि, वेणोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुग्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कु- 25
क्तुकामो, दवकम्यता हीनेन उक्कट्टं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं — “चण्डालोसि,
वेणोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय दुग्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तु- B. 18
कामो, दवकम्यता उक्कट्टेन हीनं वदेति । चण्डालं वेणं नेसादं रथकारं 30

पुक्कुसं - “खत्तियोसि, ब्राह्मणोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तुकामो, दवकम्यता उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं - “खत्तियोसि,
5 ब्राह्मणोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तुकामो, दवकम्यता हीनेन हीनं वदेति ... पे० ... हीनेन उक्कट्टं वदेति ... पे० ... उक्कट्टेन हीनं वदेति ... पे० ... उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । पण्डितं व्यत्तं मेधावि बहुस्सुतं धम्मकथिकं - “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि,
10 धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकक्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

३३. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तुकामो, दवकम्यता एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । ... पे० ... । “सन्ति इधेकच्चे
15 पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेस दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकक्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तुकामो, दवकम्यता एवं वदेति । “ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । ... पे० ... । “ये नून पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका”
20 ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तुकामो, दवकम्यता एवं वदेति । “न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । ... पे० ... । “न मयं पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि म्हाकं दुग्गति, सुगति येव म्हाकं पाटिकक्खा” ति
25 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

B. 19

३४. उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तुकामो, दवकम्यता हीनेन हीनं वदेति ... पे० ... हीनेन उक्कट्टं वदेति ... पे० ... उक्कट्टेन हीनं वदेति ... पे० ... उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । पण्डितं व्यत्तं मेधावि बहुस्सुतं धम्मकथिकं - “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतो-
30 सि धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकक्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तुकामो, दवकम्पता एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता मेघावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

5

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तुकामो, दवकम्पता एवं वदेति । “ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।...पे०...। “ये नून पण्डिता व्यत्ता मेघावी बहुस्सुता धम्मकथिका” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुंसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तुकामो, दवकम्पता एवं वदेति । “न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।...पे०...। “न मयं पण्डिता व्यत्ता मेघावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि म्हाकं दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

10

३५. अनापत्ति अत्थपुरेक्खारस्स, धम्मपुरेक्खारस्स, अनुसासनी-पुरेक्खारस्स, उम्मत्तकस्स, खित्तचित्तस्स, वेदनाट्टस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

15

३. तत्त्वसंनिधिः

(पेसुञ्जे)

(१) छब्बगिगयभिक्षुक्खणु

३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवन अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्षू भिक्षून् भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्जं उपसंहरन्ति; इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायन्ति, इमस्स भेदाय; अमुस्स सुत्वा इमस्स अक्खायन्ति, अमुस्स भेदाय । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिद्योभावाय^१ वेपुल्लाय संवत्तन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति^२ विपाचेन्ति - “कथं हि नाम छब्बगिगया

R. 12

B. 20

20

१. वेदनाट्टस्स - सी०, प्या०; रो० पोत्तके नत्थि । २. भिद्योभावाय - सी० । ३. खियन्ति - सी०, स्था०, रो० ।

- भिक्षू भिक्षूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्चं उपसंह-
रिस्सन्ति; इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायिस्सन्ति, इमस्स भेदाय; अमुस्स
सुत्वा इमस्स अक्खायिस्सन्ति, अमुस्स भेदाय ! तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्ड-
नानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती”
5 ति । अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) वञ्चयति

- अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्षू पटिपुञ्छि – “सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे,
भिक्षूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्चं उपसंहरिस्सथ ?
इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायथ, इमस्स भेदाय ? अमुस्स सुत्वा इमस्स
10 अक्खायथ, अमुस्स भेदाय ? तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि उप्पज्जन्ति,
उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती” ति ? “सच्चं,
भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
भिक्षूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्चं उपसंहरिस्सथ !
इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायिस्सथ, इमस्स भेदाय ! अमुस्स सुत्वा
15 इमस्स अक्खायिस्सथ, अमुस्स भेदाय ! तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि
उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति ।
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय...पे०...
एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

३७. “भिक्षूपेसुञ्चे पाप्पत्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

- 20 ३८. पेसुञ्चं नाम द्वीहाकारेहि पेसुञ्चं होति – पियकम्यस्स वा
भेदाधिप्पायस्स वा ति । दसहाकारेहि पेसुञ्चं उपसंहरति – जातितो पि,
नामतो पि, गोत्ततो पि, कम्मतो पि, सिप्पतो पि, आबाधतो पि, लिङ्गतो पि,
किलेसतो पि, आपत्तितो पि, अक्कोसतो पि !

- जाति नाम द्वे जातियो – हीना च जाति उक्कट्टा च जाति । हीना
B.21 25 नाम जाति – चण्डालजाति वेणजाति नेसादजाति रथकारजाति पुक्कुस-
जाति । एसा हीना नाम जाति । उक्कट्टा नाम जाति – खत्तियजाति
ब्राह्मणजाति । एसा उक्कट्टा नाम जाति ...पे०...!

१. एत्थं ‘भिक्षू छब्बग्गिये भिक्षू अनेकपरिवायेन विगरहिस्सा’ ति पाठो म० पाल्देके
प्रति ।

अक्कोसो नाम द्वे अक्कोसा — हीनो च अक्कोसो उक्कट्टो च अक्कोसो ।
हीनो नाम अक्कोसो — ओट्टोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्वोसि, तिरच्छान-
गतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्हं सुगति; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकङ्का ति,
यकारेन वा भकारेन वा काटकोटचिकाय वा । एसो हीनो नाम अक्कोसो ।
उक्कट्टो नाम अक्कोसो — पण्डितोसि, ब्यत्तोसि, मेघावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्म- 5
कथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्का ति । एसो उक्कट्टो
नाम अक्कोसो ।

R. 13

३६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उप-
संहरति — “इत्थन्नामो तं ‘चण्डालो वेणो नेसादो रथकारो पुक्कुसो’ ति
भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स । 10

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति—
“इत्थन्नामो तं ‘खत्तियो ब्राह्मणो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति —
“इत्थन्नामो तं ‘अवकण्णको जवकण्णको धनिट्टको सविट्टको कुलवड्डको’ ति 15
भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति—
“इत्थन्नामो तं ‘बुद्धरक्खितो धम्मरक्खितो सङ्खरक्खितो’ ति भणती” ति ।
आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति — 20
“इत्थन्नामो तं ‘कोसियो भारद्वाजो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति —
“इत्थन्नामो तं ‘गोतमो मोग्गल्लानो कच्चानो’ वासिट्ठो’ ति भणती” ति ।
आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स । 25

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति —
“इत्थन्नामो तं ‘कोट्टको पुप्फळङ्गको’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स । B. 22

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति —

“इत्यन्नामो तं ‘कस्सको वाणिजो गोरक्खो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिस्तिस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्यन्नामो तं ‘नळकारो कुम्भकारो पेसकारो चम्मकारो नहापितो’ ति
 5 भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिस्तिस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्यन्नामो तं ‘मुहिको गणको लेखको’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
 वाचाय पाचिस्तिस्स ।

४०. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उप-
 10 संहरति – “इत्यन्नामो तं ‘कुट्टिको गण्डिको किलासिको सोसिको अपमारिको’
 ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिस्तिस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं
 उपसंहरति – “इत्यन्नामो तं ‘मधुमेहिको’ ति भणती” ति । आपत्ति
 वाचाय, वाचाय पाचिस्तिस्स ।

15 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्यन्नामो तं ‘अतिदीघो अतिरस्सो अतिकण्हो अच्चोदातो’ ति भणती” ति ।
 आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिस्तिस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्यन्नामो तं ‘नातिदीघो नातिरस्सो नातिकण्हो नाच्चोदातो’ ति भणती”
 20 ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिस्तिस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्यन्नामो तं ‘रागपरियुद्धितो दोसपरियुद्धितो मोहपरियुद्धितो’ ति भणती”
 ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचिस्तिस्स ।

B. 23

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 25 “इत्यन्नामो तं ‘वीतरागो वीतदोसो वीतमोहो’ ति भणती” ति । आपत्ति
 वाचाय, वाचाय पाचिस्तिस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्यन्नामो तं ‘पाराजिकं अज्झापन्नो, सङ्खादिसेसं अज्झापन्नो, शुल्लच्चयं
 अज्झापन्नो, पाचिस्तिं अज्झापन्नो, पाटिदेसनीयं अज्झापन्नो, दुक्कटं अज्झा-
 30 पन्नो, दुग्भासितं अज्झापन्नो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय

पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति —
“इत्थन्नामो तं ‘सोतापन्नो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति — 5
“इत्थन्नामो तं ‘भोटो मेण्डो गोणो’ गद्वभो तिरच्छानगतो नेरयिको, नत्थि
तस्स सुगति, दुग्गति येव तस्स पाटिकङ्खा’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति —
“इत्थन्नामो तं ‘पण्डितो व्यत्तो मेघावी बहुस्सुतो धम्मकथिको, नत्थि तस्स 10
दुग्गति, सुगति येव तस्स पाटिकङ्खा’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

४१. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उप-
संहरति — “इत्थन्नामो ‘सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा,
पुक्कुसा’ ति भणति; न सो अञ्जं भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति 15
वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति —
“इत्थन्नामो ‘सन्ति इधेकच्चे खत्तिया ब्राह्मणा’ ति भणति; न सो अञ्जं
भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ...पे०...।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति — 20
“इत्थन्नामो ‘सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता मेघावी बहुस्सुता धम्मकथिका,
नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा’ ति भणति; न सो अञ्जं
भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति —
“इत्थन्नामो ‘ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा’ ति भणति; 25
न सो अञ्जं भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति —
“इत्थन्नामो ‘ये नून पण्डिता व्यत्ता मेघावी बहुस्सुता धम्मकथिका’ ति

१. गोनी — स्त्री० । २. भणती ति भणति — रो० । ३. एव ‘धम्मकथिका नत्थि तेसं दुग्गति
सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा ति भणती’ ति ग्रन्थिको पाठो स्त्री०, स्या० पोत्थकेसु विस्सति ।

भणति; न सो अञ्जं भणति, तञ्जेव भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
 "इत्थन्नामो 'न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा' ति भणति,
 5 न सो अञ्जं भणति, तञ्जेव भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
 दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
 "इत्थन्नामो 'न मयं पण्डिता व्यसा मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थम्हाकं
 R. 14 दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकल्ला' ति भणति; न सो अञ्जं भणति,
 10 तञ्जेव भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

४२. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं
 उपसंहरति; आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा अनुपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति,
 आपत्ति दुक्कटस्स ।
 15 उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति,
 आपत्ति दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नस्स सुत्वा अनुपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं
 उपसंहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४३. अनापत्ति नपियकम्यस्स, नभेदाधिप्पायस्स, उम्मत्तकस्स, आदि-
 20 कम्मिकस्सा ति ।

१४. वतुत्थपाचित्तियं

(वत्सो वत्थवाचने)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्तु

४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू उपासके पदसो
 धम्मं वाचेन्ति । उपासका भिक्षूसु अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका
 विहरन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा,
 25 ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू
 उपासके पदसो धम्मं वाचेस्सन्ति ! उपासका भिक्षूसु अगारवा अप्पतिस्सा

असभागवुत्तिका विहरन्ती” ति । अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्वं आरोचेसुं ।

(२) पञ्चमति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्षू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, उपासके पदसो धम्मं वाचेथ; उपासका भिक्षूसु अगारवा अप्पत्तिस्सा असभागवुत्तिका विहरन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, भोघपुरिसा, उपासके पदसो धम्मं वाचेस्सथ ! उपासका भिक्षूसु अगारवा अप्पत्तिस्सा असभागवुत्तिका विहरिस्सन्ति ! नेतं, भोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४५. “यो पन भिक्षु अनुपसम्पन्नं पवसो धम्मं वाचेय्य पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अघिप्पेतो भिक्षू ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्षुं च भिक्षुनि च ठपेत्वा अवससो अनुपसम्पन्नो नाम ।

पवसो^१ नाम^१ पदं, अनुपदं, अन्वक्खरं, अनुव्यञ्जनं ।

B. 15

पदं नाम एकतो पट्टपेत्वा एकतो ओसापेत्ति । अनुपदं नाम पाटेवकं पट्टपेत्वा एकतो ओसापेत्ति । अन्वक्खरं नाम रूपं अनिच्चं ति बुच्चमानो, ङ^२ ति ओपातेति । अनुव्यञ्जनं नाम रूपं अनिच्चं ति बुच्चमानो, वेदना अनिच्चा ति सद्दं निच्छारेति ।

20

यं च पदं, यं च अनुपदं, यं च अन्वक्खरं, यं च अनुव्यञ्जनं — सब्वमेतं पदसो^१ नाम ।

B. 26

धम्मो नाम बुद्धभासितो, सावकभासितो, इसिभासितो, देवताभासितो, अत्थूपसञ्चितो, धम्मूपसञ्चितो ।

वाचेय्या ति पदेन वाचेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्खराय वाचेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४७. अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी पदसो धम्मं वाचेति, आपत्ति

१. भिक्षू छब्बग्गिया भिक्षू अनेकपरिवाचेन विगरहिक्वा — म० । २. विहरन्ति — स्वा०, रो०, म० । ३-३. रो० पोटके नत्ति । ४. ङ — स्वा० । ५. पवसो धम्मो — खी०, स्वा०, रो० ।

पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको पदसो धम्मं वाचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी पदसो धम्मं वाचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्न
५ वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

४८. अनापत्ति एकतो उद्दिशापेत्तो, एकतो सज्जायं करोत्तो, येभुय्येन पणुणं गन्थं भणन्तं ओपातेति, ओसारेन्तं ओपातेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ५. पञ्चमपाचित्तियं

(सहस्रेय्ये)

(१) धम्मसवनागतभिक्षुवत्थ

४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं विहरति अग्गाळवे^१ चेतिये ।
१० तेन खो पन समयेन उपासका आरामं आगच्छन्ति धम्मस्सवनाय^२ । धम्मे भासिते थेरा भिक्षू यथाविहारं गच्छन्ति । नवका भिक्षू तत्थेव उपट्ठान-
सालायं उपासकेहि सद्धिं मुट्ठस्सती, असम्पजाना, नग्गा, विकूजमाना^३, काकच्छ-
माना सेय्यं कप्पेन्ति । उपासका उज्जायन्ति खिय्यन्ति^४ विपाचेन्ति - “कथं
हि नाम भदन्ता^५ मुट्ठस्सती असम्पजाना नग्गा विकूजमाना काकच्छमाना
१५ सेय्यं कप्पेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षू तेसं उपासकानं उज्जायन्तानं
खिय्यन्तानं^६ विपाचेन्तानं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका
सिक्खाकामा ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्षू
अनुपसम्पन्नेन सहसेय्यं कप्पेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्षू^७ भगवतो
एतमत्थं आरोचेसुं ।

R. 16

B. 27

(२) पञ्जाप्ति

२० अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा भिक्षू पटिपुच्छि - “सच्चं किर, भिक्षव, भिक्षू अनुपसम्पन्नेन
सहसेय्यं कप्पेन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा -

१. गन्धं - रो० । २. अग्गाळवे - सी० । ३. धम्मसवनाय - रो० ; धम्मसवनाय - सी० ।
४. विपुज्जमाना - स्या० । ५. विवन्ति - सी०, स्या०, रो० । ६. भदन्ता - स्या०, रो० ।
७. सीयन्तानं - सी०, स्या०, रो० । ८. एव भिक्षू ते नवके भिक्षू जवेकपरियावेन विगरहिस्वा
इति पाठो म० पोत्थके अस्ति ।

“अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरुपं अस्सा-
मणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसां अनुप-
सम्पन्नेन सहसेय्यं कप्पेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं
वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं
च एकच्चानं अञ्जायत्ताया” ति ।

5

अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय
दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं
भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स
सत्त्वेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा,
भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — 10
“तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि दस अत्थवसे
पटिच्च — सङ्खसुट्ठुताय, सङ्खफासुताय, दुम्मङ्कूनं पुग्गलानं निग्गहाय,
पेसलानं भिक्खूनं फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय,
सम्परायिकानं आसवानं पटिघाताय, अप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं
भिय्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं 15
सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नेन सहसेय्यं कप्पेय्य पाचित्थिय” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) वच्चकुटियं राहुलस्स सेय्यकप्पनवत्तु

५०. अथ खो भगवा आळवियं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कोसम्बी
तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कोसम्बी तदवसरि । 20
तत्र सुदं भगवा कोसम्बियं विहरति बदरिकारामे । भिक्खू आयस्मन्तं राहुल
एतदवोचुं — “भगवता, आवुसो राहुल, सिक्खापदं पञ्जातं — ‘न अनुपसम्पन्नेन
सहसेय्या कप्पेतब्बा’ ति । सेय्यं, आवुसो राहुल, जानाही” ति । अथ खो
आयस्मा राहुलो सेय्यं अलभमानो वच्चकुटियां सेय्यं कप्पेसि । अथ खो
भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाय येन वच्चकुटिं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क- 25
मित्वा उक्कासि । आयस्मा पि राहुलो उक्कासि । “को एत्था” ति ? “अहं,
भगवा, राहुलो” ति । “किस्स त्वं, राहुल, इध निसिन्नोसी” ति ? अथ
खो आयस्मा राहुलो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।

१. आलवियं — रो० । २. वच्चकुटियं — सी० । ३. वच्चकुटी — सी०, स्था०, रो० ।

४. निपन्नोसी — स्था० ।

(४) अनुपसम्पन्ने

अथ लो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तैसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, अनुपसम्पन्नेन दिरत्ततिरत्त” सहसेय्यं कप्पेत्तु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

५१. “यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नेन उत्तरिदिरत्ततिरत्त”
5 सहसेय्यं कप्पेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(५) विमङ्गो

५२. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खुं ठपेत्वा अवसेसो अनुपसम्पन्नो नाम ।

उत्तरिदिरत्ततिरत्तं ति अतिरेकदिरत्ततिरत्तं ।

B. 28

R. 17 10

सहा^१ ति एकतो^१ ।

सेय्या नाम सब्बच्छन्ना, सब्बपरिच्छन्ना, येभुय्येनच्छन्ना, येभुय्येन परिच्छन्ना ।

सेय्यं कप्पेय्या ति चतुत्थे दिवसे अत्थङ्गते सुरिये^२, अनुपसम्पन्ने निपन्ने, भिक्खु निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने, अनुप-
15 सम्पन्नो निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उट्ठहित्वा पुनप्पुनं निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५३. अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी उत्तरिदिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको उत्तरिदिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी
20 उत्तरिदिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपङ्गुच्छन्ने उपङ्गुपरिच्छन्ने, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने अनुप- सम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

५४. अनापत्ति द्वेतिस्सो रत्तियो वसति, ऊनकद्वेतिस्सो रत्तियो वसति,
25 द्वे रत्तियो वसित्वा ततियाय रत्तिया पुरारुणा निक्खमित्वा पुन वसति^३, सब्ब- अच्छन्ने, सब्बअपरिच्छन्ने, येभुय्येन अच्छन्ने, येभुय्येन अपरिच्छन्ने, अनुपसम्पन्ने

१. दिरत्ततिरत्तं - स्या०, रो० । २. उत्तरि दिरत्ततिरत्तं - सी० । ३-३. सहा ति सट्ठि - रो० । ४. सुरिय - म० । ५. एत्थ ‘वसति सब्बअच्छन्ने सब्बअपरिच्छन्ने येभुय्येन’ ति पाठो स्या०, रो०, म० पोत्थकेषु दिस्सति ।

निपन्ने भिक्षु निसीदति, भिक्षु निपन्ने अनुपसम्पन्नो निसीदति, उभो वा निसीदन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१६. छट्पञ्चसिद्धि

(सहस्रैव्ये)

(१) कोसलित्थि आवसथागारवत्तु

५५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा अनुरुद्धो कोसलेसु
जनपदेसु^१ सार्वत्थि गच्छन्तो सायं अञ्जतरं गामं उपगच्छि^२ । तेन खो पन
समयेन तस्मि गामे^३ अञ्जतरिस्सा इत्थिया आवसथागारं पञ्चात्तं होति ।
अथ खो आयस्मा अनुरुद्धो येन सा इत्थी तेनुपसङ्कमि^४ ; उपसङ्कमित्वा तं इत्थिं
एतदवोच - “सचे ते, भगिनि, अग्रह, वसेय्याम^५ एकरत्तं^६ आवसथागारे” ति ।
“वसेय्याथ, भन्ते” ति । अञ्जे पि अट्ठिका येन सा इत्थी तेनुपसङ्कमिसु^७ ;
उपसङ्कमित्वा तं इत्थिं एतदवोचुं - “सचे ते, अय्ये, अग्रह वसेय्याम एकरत्तं^८
आवसथागारे” ति । “एसो खो अय्यो समणो पठमं उपगतो ; सचे सो
अनुजानाति, वसेय्याथा” ति । अथ खो ते अट्ठिका येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुप-
सङ्कमिसु^९ ; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदवोचुं - “सचे ते, भन्ते,
अग्रह, वसेय्याम एकरत्तं आवसथागारे” ति । “वसेय्याथ, आवुसो” ति ।
अथ खो सा इत्थी आयस्मन्ते अनुरुद्धे सह दस्सनेन पटिबद्धचित्ता अहोसि ।
अथ खो सा इत्थी येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुपसङ्कमि^{१०} ; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं
अनुरुद्धं एतदवोच - “अय्यो, भन्ते, इमेहि मनुस्सेहि आकिण्णो न फासु^{११}
विहरिस्सति । साधाहं, भन्ते, अय्यस्स मञ्चकं अब्भन्तरं पञ्चापेय्यं^{१२}” ति ।
अधिवासेसि खो आयस्मा अनुरुद्धो तुण्हीभावेन^{१३} । अथ खो सा इत्थी आयस्मतो
अनुरुद्धस्स मञ्चकं अब्भन्तरं पञ्चापेत्वा अलङ्कृतपटियत्ता^{१४} गन्धगन्धिनी
येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुपसङ्कमि^{१५} ; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदवोच -
“अय्यो, भन्ते, अभिरूपो दस्सनीयो पासादिको, अहं चम्हि अभिरूपा दस्सनीया
पासादिका । साधाहं, भन्ते, अय्यस्स पजापति भवेय्यं^{१६}” ति । एवं वुत्ते आयस्मा

B. 29

5

10

R. 18

15

20

१. जनपदे - म० । २. उपगच्छि - डी० । ३. गामके - डी० । ४. वसेय्यामि - त्या० ।

५. एकरत्ति - त्या० । ६. फासु - डी० । ७. पञ्चापेय्यं - म० । ८. तुण्हीभावेन - रो० ।

९. अलङ्कृतपटियत्ता - म० ।

- अनुरुद्धो तुण्ही' अहोसि । दुतियं पि खो ...पे०... ततियं पि खो सा इत्थी
 आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदवोच - "अय्यो, भन्ते, अभिरूपो दस्सनीयो पासादिको,
 अहं चमिह अभिरूपा दस्सनीया पासादिका । साधु, भन्ते, अय्यो मं चव
 पटिच्छतु^१, सब्बं च सापतेय्यं" ति । ततियं पि खो आयस्मा अनुरुद्धो तुण्ही
 ५ अहोसि । अथ खो सा इत्थी साटकं निक्खिपित्वा आयस्मतो अनुरुद्धस्स
 पुरतो चङ्कमति पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्यं पि कप्पेति । अथ खो
 आयस्मा अनुरुद्धो इन्द्रियाणि ओक्खिपित्वा तं इत्थिं नेव ओलोकेसि न पि
 भालपि । अथ खो सा इत्थी - "अच्छरियं वत भो, अब्भुतं वत भो !
 बहू मे मनुस्सा सतेन पि सहस्सेन पि पहिणन्ति^२ । अयं पन समणो - मया
 १० सामं याचियमानो - न इच्छति मं चव पटिच्छतुं सब्बं च सापतेय्यं" ति
 साटकं निवासेत्वा आयस्मतो अनुरुद्धस्स पादेसु सिरसा निपतित्वा आयस्मन्तं
 अनुरुद्धं एतदवोच - "अच्चयो मं, भन्ते, अच्चगमा यथाबालं यथामूब्धं
 यथाअकुसलं याहं एवमकासि^३ । तस्सा मे, भन्ते, अय्यो अच्चयं अच्चयतो
 पटिग्गहातु^४ आर्याति संवराया" ति । "तग्घं त्वं", भगिनि, अच्चयो
 १५ अच्चगमा यथाबालं यथामूब्धं यथाअकुसलं या त्वं एवमकासि । यतो च खो
 त्वं, भगिनि, अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोसि, तं ते मयं
 पटिग्गहाम । बुद्धिं^५ हेसा, भगिनि, अरियस्स विनये यो अच्चयं अच्चयतो
 दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोति आर्याति च संवरं आपज्जती" ति ।

B. 30

R. 19

- अथ खो सा इत्थी तस्सा रत्तिया अच्चयेन आयस्मन्तं अनुरुद्धं पणीतेन
 २० खादनीयेन भोजनीयेन^६ सहत्वा सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, आयस्मन्तं अनुरुद्ध
 भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं
 खो तं इत्थि आयस्मा अनुरुद्धो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्ते-
 जेसि सम्पहंसेसि । अथ खो सा इत्थी - आयस्मता अनुरुद्धेन धम्मिया कथाय
 सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता - आयस्मन्तं अनुरुद्धं
 २५ एतदवोच - "अभिककन्तं, भन्ते, अभिककन्तं, भन्ते ! सेय्यथापि, भन्ते,
 निक्कुज्जितं वा उक्कुज्जेय्य, पटिच्छन्नं वा विवरेय्य, मूब्धस्स वा
 मग्गं आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोतं^७ धारेय्य - चक्खुमन्तो रूपानि

१. तुण्ही - रो० । २. सम्पटिच्छतु - स्वा० । ३. पहिणन्ति - खी० । ४. एवरूपमकासि -
 - स्वा० । ५. पटिग्गहातु - रो०; पटिग्गहातु - खी० । ६. इह - स्वा० । ७. तं - खी०, स्वा०,
 रो० । ८. बुद्धिं - स्वा० । ९ - ९. खादनीयेन भोजनीयेन - रो० । १०. तेलपज्जोतं - स्वा०

दक्खन्ती' ति, एवमेव^१ अय्येन अनुद्वेने अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो ।
एसाहं, भन्ते, तं भगवन्तं सरणं गच्छामि धम्मं च भिक्खुसङ्घं च ।
उपासिकं मं अय्यो धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

अथ खो आयस्मा अनुद्वेदो सावत्थियं गत्वा भिक्खून् एतमत्थं
आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खा- 5
कामा ते उज्जायन्ति खियन्ति^२ विपाचेन्ति - "कथं हि नाम आयस्मा
अनुद्वेदो मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेस्सती" ति ! अथ खो ते भिक्खू^३ भगवतो
एतमत्थं आरोचेसु ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
पेत्वा आयस्मन्तं अनुद्वेदं पटिपुच्छि - "सच्चं किर त्वं, अनुद्वेद, मातुगामेन 10
सहसेय्यं कप्पेसी" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा
... पे० ... कथं हि नाम त्वं, अनुद्वेद, मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेस्ससि ! नेतं,
अनुद्वेद, अप्पसन्नानं वा पसादाय . पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं
सिक्खापद उट्ठिसेय्याथ -

B. 31

५६. "यो पन भिक्खु मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेय्य पाचित्तियं" ति । 15

(३) विभङ्गो

५७. यो पना ति यो यादिसो यथायुत्तो यथाजच्चो यथानामो यथा-
गोत्तो यथासीलो यथाविहारी यथागोचरो येरो वा नवो वा मज्झिमो वा ।
एसो वुच्चति - "यो पना" ति ।

भिक्खू ति भिक्खको ति भिक्खु, भिक्खाचरिय अज्झूपगतो ति भिक्खु,
भिन्नपटधरो ति भिक्खु, समञ्जाय भिक्खु, पटिञ्जाय भिक्खु, एहि भिक्खू 20
ति भिक्खु, तीहि सरणगमनेहि उपसम्पन्नो ति भिक्खु, भद्रो भिक्खु, सारो
भिक्खु, सेखो भिक्खु, असेखो भिक्खु, समग्गेन सङ्घेन अत्तिचतुत्थेन कम्मेन
अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो ति भिक्खु । तत्र य्वायं भिक्खु समग्गेन सङ्घेन
अत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो, अय इमस्मिं अत्थे
अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

25

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खिनी^४, न पेती, न तिरच्छानगता ;

१. दक्खन्ती - सी०, रो० । २. एवमेव - रो० । ३. क्षीयन्ति - सी०, ह्या०, रो० ।

४. एत्थ 'भिक्खू आयस्मन्तं अनुद्वेदं अनेकपरियायेन विगरहि' इति पाठो म० पोत्यके अस्ति ।

५. यक्खी - सी०, ह्या०, रो० ।

पाचित्तियं - ५.

अन्तमसो तदहुजाता पि दारिका, पगेव महत्तरी^१ ।

सहा ति एकतो ।

सेय्या नाम सब्वच्छन्ना, सब्वपरिच्छन्ना, येभुय्येनच्छन्ना, येभुय्येन-
परिच्छन्ना ।

R. 20 5

सेय्यं कप्पेय्या ति अत्थङ्गते सुरिये^२, मातुगामे निपन्ने भिक्खु
निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने मातुगामो निपज्जति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
उट्ठहित्वा पुनप्पुनं निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५८. मातुगामे मातुगामसञ्जी सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति
10 पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
मातुगामे अमातुगामसञ्जी सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपडुच्छन्ने उपडुपरिच्छन्ने, आपत्ति दुक्कटस्स । यक्खिनिया^३ वा
पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतित्थिया वा सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे
15 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

B. १२

५९. अनापत्ति सब्वअच्छन्ने, सब्वअपरिच्छन्ने^४, येभुय्येन अच्छन्ने,
येभुय्येन अपरिच्छन्ने, मातुगामे निपन्ने भिक्खु निसीदति, भिक्खु निपन्ने
मातुगामो निसीदति, उभो वा निसीदन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

॥ ७. सत्तमपाचित्तियं

(मातुगामस्स वम्मवेसने)

(१) उदायीभिक्खुवत्थु

६०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी^१ सावत्थिय
कुलूपको होति, बहुकानि कुलानि उपसङ्कुमति । अथ खो आयस्मा उदायी
पुब्बण्हसमयं निवासत्वा पत्तचीवरमादाय येन अञ्जतरं कुलं तेनुपसङ्कुमि ।
तेन खो पन समयेन घरणी निवेसनद्वारे निसिन्ना होति, घरसुण्हा आवसथद्वारे
निसिन्ना होति । अथ खो आयस्मा उदायी येन घरणी तेनुपसङ्कुमि ;

१. महत्तरी - स्था० । २. सुरिये - म० । ३. यक्खिया - सी०, स्था०, रो० ।

४. एत्थ 'अनापत्ति सब्वअच्छन्ने सब्वअपरिच्छन्ने सब्वअपरिच्छन्ने सब्वअच्छन्ने' ति पाठो स्था०,
रो०, म० पोत्थकेषु दिस्सति । ५. उदायि - सी०, स्था०, रो० ।

उपसङ्कमत्वा घरणिया उपकण्णके धम्मं देसेसि' । अथ खो घरसुण्हाय एतदहोसि - "किं नु खो सो समणो सस्सुया जारो उदाहु ओभासती" ति ?

अथ खो आयस्मा उदायी घरणिया उपकण्णके धम्मं देसेत्वा येन घरसुण्हा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमत्वा घरसुण्हाय उपकण्णके धम्मं देसेसि । अथ खो घरणिया एतदहोसि - "किं नु खो सो समणो घरसुण्हाय जारो उदाहु ओभासती" ति ? अथ खो आयस्मा उदायी घरसुण्हाय उपकण्णके धम्मं देसेत्वा पक्कामि । अथ खो घरणी घरसुण्हं एतदवोच - "हे जे, किं ते एसो समणो अबोचा" ति ? "धम्मं मे, अय्ये, देसेसि" । "अय्याय पन किं अबोचा" ति ? "मय्हं पि धम्मं देसेसी" ति । ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम अय्यो उदायी मातुगामस्स" उपकण्णके धम्मं देसेस्सति ! ननु नाम विस्सट्ठेन" विवटेन धम्मो देसेतब्बो" ति ?

R. 21

अस्सोसुं खो भिक्खू तासं इत्थीनं उज्झायन्तीनं खिय्यन्तीनं विपाचेन्तीनं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम आयस्मा उदायी मातुगामस्स धम्मं देसेस्सती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 33

(२) पठमपञ्चासि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं उदायि पटिपुच्छि - "सच्चं किर त्वं, उदायि, मातुगामस्स धम्मं देसेसी" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम त्वं, भोगपुरिस, मातुगामस्स धम्मं देसेस्ससि । नेतं भोगपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ-

"यो पन भिक्खु मातुगामस्स धम्मं देसेय्य पाचित्तियं" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जतं होति ।

(३) उपासिकानं धम्मदेसनायाचनावत्थु

६१. तेन खो पन समयेन उपासिका भिक्खू पस्सित्वा एतदवोचु - "इङ्काय्या धम्मं देसेथा" ति । "न, भगिनी, कप्पति मातुगामस्स धम्मं देसेतु" ति । "इङ्काय्या छप्पञ्चवाचाहि धम्म देसेथ, सक्का एतवेन पि धम्मो अज्झातु" ति । "न, भगिनी, कप्पति मातुगामस्स धम्मं देसेतु" ति ।

25

१. देसेति - सी० । २. सो - सी०, स्या० । ३. सी०, रो०, म० पोत्वकेलु नरिय ।

४. विस्सट्ठेन - रो० । ५. जीवन्तीन - जी०, स्या०, रो० । ६. भगिनि - सी०, स्या०, रो० ।

कुक्कुच्चायन्ता न देसेसुं । उपासिका उज्झायन्ति स्त्रियन्ति विपाचेन्ति —
 “कथं हि नाम अय्या अम्हेहि याचियमाना धम्मं न देसेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं
 खो भिक्खू तासं उपासिकानं उज्झायन्तीनं स्त्रियन्तीनं विपाचेन्तीनं । अथ
 खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) पठमानुपञ्जाति

5 अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
 भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, मातुगामस्स छप्पञ्चवाचाहि
 धम्मं देसेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“थो पन भिक्खु मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं
 देसेय्य, पाचित्तियं” ति ।

R. 22 10 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापद पञ्जातं होति ।

(५) छब्बगियाभिक्खुवत्थु

६२. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू — “भगवता अनुज्जातं
 मातुगामस्स छप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेतुं” ति ते अविञ्जु पुरिसविग्गहं
 उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेन्ति । ये ते
 भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति स्त्रियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि
 15 नाम छब्बगिया भिक्खू अविञ्जु पुरिसविग्गह उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स
 उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो
 एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 34

(६) बुत्तियानुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
 पातापेत्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अविञ्जु
 20 पुरिसविग्गह उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं
 देसेथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि
 नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अविञ्जु पुरिसविग्गह उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स
 उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा
 पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

25 ६३. “थो पन भिक्खु मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं
 देसेय्य, अञ्जत्रं विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, पाचित्तियं” ति ।

(७) विमङ्गो

६४. यो पना ति यो यादिसो ...पे०... भिक्खू ति ...पे०... अयं इमस्मि
अत्ये अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी; न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता;
विञ्जू, पटिबला होति सुभासितदुग्भासितं दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं ।
उत्तरिछप्पञ्चवाचाही ति अतिरेकछप्पञ्चवाचाहि । 5

धम्मो नाम बुद्धभासितो, सावकभासितो, इसिभासितो, देवता-
भासितो^१, अत्थूपसञ्जितो^२, धम्मूपसञ्जितो^३ ।

देसेय्या ति पदेन देसेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अवखराय
देसेति, अवखरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जात्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेना ति ठपेट्वा विञ्जुं पुरिस- 10
विग्गहं । विञ्जू नाम पुरिसविग्गहो, पटिबलो होति सुभासितदुग्भासितं
दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं ।

६५. मातुगामे मातुगामसञ्जी उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति,
अञ्जात्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको
उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, अञ्जात्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, 15
आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्जी उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि
धम्मं देसेति, अञ्जात्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यक्खिया वा पेतिया वा पण्डकस्स वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्ग-
हित्थिया वा उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, अञ्जात्र विञ्जुना पुरिस-
विग्गहेन, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्ति 20
दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे
अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

६६. अनापत्ति विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, छप्पञ्चवाचाहि धम्मं
देसेति, ऊनकछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, उट्ठित्वा पुन निसीदित्वा
देसेति^४, मातुगामो उट्ठित्वा पुन निसीदति तस्मिं देसेति, अञ्जास्स मातु- 25
गामस्स देसेति, पञ्हुं पुच्छति, पञ्हुं पुट्ठो कथेति, अञ्जास्सत्थाय भणन्तं
मातुगामो सुणाति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१. देवभासितो - सी० । २. अत्थूपसञ्जितो - स्वा०; अत्थुसंजितो - रो०; अत्थूपसंजितो -
सी० । ३. धम्मूपसंजितो - सी०; धम्मूपसंजितो - रो०; धम्मूपसंजितो - स्वा० । ४. धम्मं देसेति - स्वा० ।

१.८. अट्टमपाचिसिप्यं

(अनुसत्सम्पत्तस्तु भूततरिभनुस्सधम्मस्स पणे)

(१) वग्गुमुवातो रियभिक्षुवत्थु

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागार-
 सालायं । तेन खो पन समयेन सम्बहुला सन्दिट्ठा सम्भत्ता भिक्षू वग्गुमुदाय
 नदिया तीरे वस्स उपगच्छिसु । तेन खो पन समयेन वज्जी दुग्गिभक्खा होति -
 द्वीहितिका सेतट्टिका सलाकावुत्ता, न सुकरा उच्छेन पग्गहेन यापेतुं । अथ
 ५ खो तेसं भिक्षून् एतदहोसि - “एतरहि खो वज्जी दुग्गिभक्खा - द्वीहितिका
 सेतट्टिका सलाकावुत्ता, न सुकरा उच्छेन पग्गहेन यापेतुं । केन नु खो मयं
 उपायेन समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसेय्याम, न च
 पिण्डकेन किलमेय्यामा” ति ? एकच्चे एवमाहंसु - “हन्द मयं, आवुसो,
 गिहीनं कम्मन्तं अधिट्ठेम । एवं ते अम्हाकं दातुं मज्झिस्सन्ति । एवं मयं
 १० समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिस्साम^१, न च पिण्डकेन
 किलमिस्सामा” ति । एकच्चे एवमाहंसु - “अलं, आवुसो, किं गिहीनं कम्मन्तं
 अधिट्ठितेन ? हन्द मयं, आवुसो, गिहीनं दूतेय्यं हराम । एवं ते अम्हाकं
 दातुं मज्झिस्सन्ति । एव मयं समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं
 वस्स वसिस्साम, न च पिण्डकेन किलमिस्सामा” ति । एकच्चे एवमाहंसु -
 B.36 १५ “अलं, आवुसो, किं गिहीनं कम्मन्तं अधिट्ठितेन ! किं गिहीनं दूतेय्यं
 हटेन ! हन्द मयं, आवुसो, गिहीनं अज्जमज्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स
 R 24 वण्ण भासिस्साम - ‘असुको भिक्षु पठमस्स ज्ञानस्स लाभो, असुको भिक्षु
 दुतियस्स ज्ञानस्स लाभो, असुको भिक्षु ततियस्स ज्ञानस्स लाभो, असुको
 भिक्षु चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो, असुको भिक्षु सोतापन्नो, असुको भिक्षु
 २० सकदागामी, असुको भिक्षु अनागामी, असुको भिक्षु अरहा, असुको भिक्षु
 तेविज्जो, असुको भिक्षु छल्लभिज्जो^२ ति । एवं ते अम्हाकं दातुं मज्झि-
 स्सन्ति । एवं मयं समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिस्साम,
 न च पिण्डकेन किलमिस्सामा’ ति । एसो येव खो, आवुसो, सेय्यो यो अम्हाकं
 गिहीनं अज्जमज्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णो भासितो” ति ।

अथ खो ते भिक्षू गिहीनं अज्जमज्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णं
 २५ भासिसु - “असुको भिक्षु पठमस्स ज्ञानस्स लाभो ... पे० ... असुको भिक्षु

छलभिक्षो” ति । अथ खो ते मनुस्सा - “लाभा वत नो, सुलद्धं वत नो, येसं नो एवरूपा भिक्खू वस्सं उपगता । न वत नो इतो पुब्बे एवरूपा भिक्खू वस्सं उपगता, यथायिमे^१ सीलवन्तो कल्याणधम्मा” ति । ते न तादिसानि भोजनानि अत्तना भुञ्जन्ति, मातापितूनं^२ देन्ति पुत्तदारस्स देन्ति दासकम्म-
 करपोरिसस्स देन्ति मित्तामच्चानं देन्ति आतिसालोहितानं देन्ति यादिसानि^३ 5
 भिक्खूनं देन्ति । न तादिसानि खादनीयानि^४ सायनीयानि^५ पानानि अत्तना पिवन्ति मातापितूनं देन्ति पुत्तदारस्स देन्ति दासकम्मकरपोरिसस्स देन्ति मित्तामच्चानं देन्ति आतिसालोहितानं देन्ति, यादिसानि भिक्खूनं देन्ति ।
 अथ खो ते भिक्खू वण्णवन्तो^६ अहेसुं पीनिन्द्रिया^७ पसन्नमुखवण्णा विप्पसन्नछविवण्णा । 10

६८. आचिण्णं खो पनेतं वस्संवुट्ठानं^८ भिक्खूनं भगवन्त दस्सनाय उपसङ्कमितुं । अथ खो ते भिक्खू वस्संवुट्ठा तेमासच्चयेन सेनासनं संसामेत्वा पत्तचीवरं आदाय येन वेसाली तेन पक्कमिसु^९ । अनुपुट्ठेन येन वेसाली महावनं कूटागारसाला येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । तेन खो पन समयेन दिसासु वस्संवुट्ठा 15
 भिक्खू किंसा होन्ति लूखा दुब्बण्णा उप्पण्डुप्पण्डुकजाता धमनिसन्धतगत्ता ।
 वग्गमुदातीरिया पन भिक्खू वण्णवन्तो^{१०} होन्ति पीनिन्द्रिया पसन्नमुखवण्णा विप्पसन्नछविवण्णा । आचिण्णं खो पनेतं बुद्धानं भगवन्तानं आगन्तुकेहि भिक्खूहि सद्धि पटिसम्भोदितुं । अथ खो भगवा वग्गमुदातीरिये भिक्खू एतद-
 वोच - “कच्चि, भिक्खवे, खमनीयं, कच्चि यापनीयं, कच्चि समग्गा सम्भोद- 20
 माना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिस्थ, न च पिण्डकेन किलमित्था” ति ?
 “खमनीयं भगवा, यापनीयं भगवा । समग्गा च मयं, भन्ते, सम्भोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिम्हा, न च पिण्डकेन किलमिम्हा” ति ।
 जानन्ता पि तथागता पुच्छन्ति, जानन्ता पि न पुच्छन्ति । कालं विदित्वा पुच्छन्ति, कालं विदित्वा न पुच्छन्ति । अत्थसञ्जितं^{११} तथागता पुच्छन्ति, 25
 नो अनत्थसञ्जितं । अनत्थसञ्जिते सेतुघातो तथागतानं । द्वीहाकारेहि बुद्धा भगवन्तो भिक्खू पटिपुच्छन्ति - धम्मं वा देसेस्साम, सावकानं वा सिक्खापदं

B 37

R 25

25

१ यथायिमे - स्या० । २ मातापितुर्भ - सी० । ३ खादनीयानि - रो० । ४ साय-
 नियाणि - रो० । ५ वण्णवा - सी०, म० । ६ पीनिन्द्रिया - म० । ७ वस्स वृत्तानं - सी०, रो०,
 स्वा० । ८ उपसङ्कमिसु - स्या०, रो० । ९ वण्णवा - म०, सी० । १० अत्थसंजितं - सी० ।

पञ्जापेस्सामा' ति ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा वग्गमुदातीरिये भिक्खू एतदवोच - “यथा कथं पन तुम्हे, भिक्खवे, समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसित्थं, न च पिण्डकेन किलमित्था” ति ? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं 5 आरोचेसुं । “कच्चि पन वो, भिक्खवे, भूतं” ति ? “भूतं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, भिक्खवे, उदरस्स कारणा गिहीनं अञ्जमञ्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णं भासिस्सथ ! नेतं, भिक्खवे, अप्ससन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्ससन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जथत्ताया ति ।

अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुग्भरताय 10 दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनां तदनुच्छविकं तदनूलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “तेन हि, 15 भिक्खवे, भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि दस अत्थवसे पटिच्च - सङ्क-सुट्ठताय, सङ्कफामुताय, दुम्मङ्कूनां पुगलानं निग्गहाय, पेसलानं भिक्खूनां फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकानं आसवान संवराय, सम्परायिकानं आसवान पटिघाताय, अप्ससन्नानं पसादाय, पसन्नानं भिय्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

20 ६९. “यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नस्स उत्तरिमनुस्सधम्म आरोचेय्य भूतस्मिं, वाचित्थियं” ति ।

(३) विभङ्गो

७०. यो पना ति यो यादिसो यथायुत्तो यथाजच्चो यथानामो यथागोत्तो यथासीलो यथाविहारी यथागोचरो, थेरो वा नवो वा मज्झिमो वा, एसो वुच्चति - “यो पना” ति ।

25 भिक्खू ति भिक्खको ति भिक्खु, भिक्खाचरियं अङ्गुपगतो ति भिक्खु, भिन्नपटधरो ति भिक्खु, समञ्जाय भिक्खु, पटिञ्जाय भिक्खु, एहि भिक्खू ति भिक्खु, तीहि सरणगमनेहि उपसम्पन्नो

ति भिक्षु, भद्रो भिक्षु, सारो भिक्षु, सेखो भिक्षु, असेखो भिक्षु, समग्गेन सङ्खेन अत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो ति भिक्षु । तत्र य्वायं भिक्षु समग्गेन सङ्खेन अत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो, अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षु ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्षु च भिक्षुनि च ठपेट्वा, अवसेसो अनुप- 5 सम्पन्नो नाम ।

उत्तरिमनुस्सधम्मो नाम ज्ञानं, विमोक्खो, समाधि, समापत्ति, आण-
दस्सनं, मग्गभावना, फलसच्छिकिरिया, किलेसप्पहानं, विनीवरणता चित्तस्स,
सुञ्जागारे अभिरति ।

ज्ञानं ति पठम ज्ञानं, दुतियं ज्ञानं, ततियं ज्ञानं, चतुत्थं ज्ञानं ।

10 B 38

विमोक्खो ति मुञ्जतो विमोक्खो, अनिमित्तो विमोक्खो, अप्प-
णिहितो विमोक्खो ।

समाधो ति मुञ्जतो समाधि, अनिमित्तो समाधि, अप्पणिहितो
समाधि ।

समापत्तो ति सुञ्जता समापत्ति, अनिमित्ता समापत्ति, अप्पणिहिता 15 समापत्ति ।

आणदस्सनं^१ ति तित्तो विज्जा ।

R 26

मग्गभावना ति चत्तारो सतिपट्ठाना, चत्तारो सम्मप्पधाना, चत्तारो
इद्धिपादा, पञ्चिन्द्रियाणि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्झङ्गा, अरियो अट्ठङ्गिको
मग्गो ।

20

फलसच्छिकिरिया ति सोतापत्तिफलस्स सच्छिकिरिया, सकदागामि-
फलस्स सच्छिकिरिया, अनागामिफलस्स सच्छिकिरिया, अरहत्तफलस्स^२
सच्छिकिरिया ।

किलेसप्पहानं ति रागस्स पहानं^३, दोसस्स पहानं, मोहस्स पहानं ।

विनीवरणता चित्तस्सा ति रागा चित्तस्स^४ विनीवरणता, दोसा 25 चित्तस्स विनीवरणता, मोहा चित्तस्स विनीवरणता ।

सुञ्जागारे अभिरत्तो ति पठमेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति,
दुतियेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति, ततियेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति,

१ किलेसपहानं - रो०, किलेसप्पहाण - सी० । २ आणं - सी०, स्या० । ३ अरहत्तस्स -
सी० । ४ पहानं - सी० । ५ चित्त - सी०, रो०, य० ।

चतुर्थेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति ।

७१. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं ज्ञानं समापज्जामी” ति
5 भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं ज्ञानं समापन्नो” ति भण-
न्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 99

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमस्स ज्ञानस्स लाभोम्ही”
ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमस्स ज्ञानस्स वसीम्ही” ति
भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं ज्ञानं सच्छिकतं मया” ति
भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतियं ज्ञानं ... ततियं ज्ञानं ...
15 चतुर्थं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, चतुर्थस्स ज्ञानस्स
लाभोम्हि, वसीम्हि; चतुर्थं ज्ञानं सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “सुञ्जातं विमोक्खं ... अनिमित्तं
विमोक्खं .. अप्पणिहितं विमोक्खं ... सुञ्जातं समाधि ... अनिमित्तं समाधि ...
20 अप्पणिहितं समाधिं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; अप्पणिहितस्स
समाधिस्स लाभोम्हि, वसीम्हि; अप्पणिहितो समाधि सच्छिकतो मया”
ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “सुञ्जातं समापत्तिं ... अनिमित्तं
समापत्तिं ... अप्पणिहितं समापत्तिं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो;
25 अप्पणिहिताय समापत्तिया लाभोम्हि, वसीम्हि; अप्पणिहिता समापत्ति
सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “तिस्सो विज्जा समापज्जि, समा-
पज्जामि, समापन्नो; तिस्सन्नं विज्जानं लाभोम्हि, वसीम्हि; तिस्सो विज्जा
सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोच्यया ति अनुपसम्पन्नस्स — “चत्तारो सतिपट्टाने ... चत्तारो R.27
सम्मपधाने ... चत्तारो इद्धिपादे समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; चतुन्नं
इद्धिपादानं लाभोमिह, वसीमिह; चत्तारो इद्धिपादा सच्छिकता मया” ति
भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोच्यया ति अनुपसम्पन्नस्स — “पञ्चिन्द्रियानि ... पञ्च बलानि 5
समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पञ्चन्नं बलानं लाभोमिह, वसीमिह;
पञ्च बलानि सच्छिकतानि मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोच्यया ति अनुपसम्पन्नस्स — “सत्त बोज्झङ्गे समापज्जि, B. 40
समापज्जामि, समापन्नो, सत्तन्नं बोज्झङ्गानं लाभोमिह, वसीमिह; सत्त
बोज्झङ्गा सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

आरोच्यया ति अनुपसम्पन्नस्स — “अरियं अट्टङ्गिकं मगं समापज्जि,
समापज्जामि, समापन्नो, अरियस्स अट्टङ्गिकस्स मग्गस्स लाभोमिह, वसीमिह;
अरियो अट्टङ्गिको मग्गो सच्छिकतो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

आरोच्यया ति अनुपसम्पन्नस्स — “सोतापत्तिफलं ... सकदागामिकलं ... 15
अनागामिकलं ... अरहत्तफलं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; अरहत्त-
फलस्स लाभोमिह, वसीमिह; अरहत्तं सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोच्यया ति अनुपसम्पन्नस्स — “रागो मे चत्तो ... दोसो मे चत्तो ...
मोहो मे चत्तो, वत्तो, मुत्तो, पहीनो, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेडितो, समुक्खेडितो” 20
ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोच्यया ति अनुपसम्पन्नस्स — “रागा मे चित्तं विनीवरणं ... दोसा
मे चित्तं विनीवरणं ... मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

आरोच्यया ति अनुपसम्पन्नस्स — “मुञ्जागारे पठमं ज्ञानं ... दुतियं 25
ज्ञानं ... ततिय ज्ञानं ... चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो;
मुञ्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभोमिह, वसीमिह; मुञ्जागारे चतुत्थं
ज्ञानं सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७२. आरोच्यया ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं दुतिय च
ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स दुतियस्स 30

च ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं दुतियं च ज्ञानं सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं ततियं च ज्ञानं ... पठमं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स
5 च ज्ञानस्स चतुत्थस्स च ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 41

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं सुञ्जातं च विमोक्खं... अनिमित्तं च विमोक्खं ... अप्पणिहितं च विमोक्खं ... सुञ्जातं च समाधिं ... अनिमित्तं च समाधिं ... अप्पणिहितं च समाधिं समापज्जि, समा-
10 पज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स अप्पणिहितस्स च समाधिस्स लाभीम्हि, वसीम्हि, पठमं च ज्ञानं अप्पणिहितो च समाधि सच्छिकतो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं सुञ्जातं च समापत्तिं ... अनिमित्तं च समापत्तिं ... अप्पणिहितं च समापत्तिं समापज्जि,
15 समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स अप्पणिहिताय च समापत्तिया लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं अप्पणिहिता च समापत्ति सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं तिस्सो च विज्जा समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स तिस्सन्नं च
20 विज्जानं लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं तिस्सो च विज्जा सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

Rt 28

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं चत्तारो च सति-
पट्टाने चत्तारो च सम्मप्पधाने ... चत्तारो च इड्ढिपादे समापज्जि, समा-
पज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स चतुन्नं च इड्ढिपादानं लाभीम्हि,
25 वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं चत्तारो च इड्ढिपादा सच्छिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं, पञ्च च इन्द्रियाणि ... पञ्च च बलानि समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स पञ्चन्नं च बलानं लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं पञ्च च बलानि
90 सच्छिकतानि मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं सत्त च बोज्झङ्गे समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स सत्तन्नं च बोज्झ-
ज्ञानं लाभीमिह, वसीमिह; पठमं च ज्ञानं सत्त च बोज्झङ्गा सञ्चिकता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं अरिय च 5
अट्टङ्गिकं मग्गं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स अरियस्स च अट्टङ्गिकस्स मग्गस्स लाभीमिह, वसीमिह; पठमं च ज्ञानं अरियो च अट्टङ्गिको मग्गो सञ्चिकतो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

H. 42

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं सोतापत्तिफलं च... 10
सकदागामिफलं च ... अनागामिफलं च ... अरहत्तफलं च समापज्जि, समा-
पज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स अरहत्तफलस्स च लाभीमिह,
वसीमिह, पठमं च ज्ञानं अरहत्तफलं च सञ्चिकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं समापज्जि, समा- 15
पज्जामि, समापन्नो . रागो च मे चत्तो . . दोसो च मे चत्तो ... मोहो च मे
चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो^१, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो, समुक्खेटितो” ति
भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं समापज्जि, समा-
पज्जामि, समापन्नो .. रागा च मे चित्तं विनीवरणं ... दोसा च मे चित्तं 20
विनीवरणं .. मोहा च मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

७३. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतियं च ज्ञानं ततियं च
ज्ञान ... दुतियं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो,
दुतियस्स च ज्ञानस्स चतुत्थस्स च ज्ञानस्स लाभीमिह, वसीमिह, 25
दुतियं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं सञ्चिकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतियं च ज्ञानं ... पे० ... मोहा च मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “दुतियं च ज्ञानं पठमं च ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो ; दुतियस्स च ज्ञानस्स पठमस्स च ज्ञानस्स
5 लाभीमिह, वसीमिह; दुतियं च ज्ञानं पठमं च ज्ञानं सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । ...पे०... ।

मूलं सङ्खितं ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “मोहा च मे चित्तं विनीवरणं, पठमं च ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, मोहा च मे चित्तं
B. 43 विनीवरणं, पठमस्स च ज्ञानस्स लाभीमिह, वसीमिह, मोहा च मे चित्तं
10 विनीवरणं, पठमं च ज्ञानं सच्छिकतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “मोहा च मे चित्तं विनीवरणं, दोसा च मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स
... पे०'... ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स – “पठमं च ज्ञानं दुतियं च ज्ञानं ततियं च ज्ञानं चतुर्थं च ज्ञानं सुञ्जातं च विमोक्खं अनिमित्तं च विमोक्खं
अप्पणिहितं च विमोक्खं सुञ्जातं च समाधि अनिमित्तं च समाधि अप्पणिहितं च समाधि सुञ्जातं च समापत्तिं अनिमित्तं च समापत्तिं अप्पणिहितं च
समापत्तिं तिस्सो च विज्जा चत्तारो च सत्तिपट्ठाने चत्तारो च सम्मप्पधाने
15 चत्तारो च इद्विपादे पञ्च च इन्द्रियाणि पञ्च च बलानि सत्तं च बोद्धञ्जे
20 अरियं च अट्ठङ्गिकं मगं सोतापत्तिफलं च सकदागामिकलं च अनागामिकलं च अरहत्तफलं^१ च समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, रागो च मे चत्तो,
R. 29 दोसो च मे चत्तो, मोहो च मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो, पटिनिस्सट्ठो,
उक्खंठितो समुक्खंठितो, रागा च मे चित्तं विनीवरणं, दोसा च मे चित्तं
25 विनीवरणं, मोहा च मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. एत्थं स्या० पोत्थके पेम्पालो न विस्सति । २ अरहत्त – सी०, रो०, म० ।

७४. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति वत्तुकामो “दुतियं ज्ञानं समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति वत्तुकामो “ततियं ज्ञानं, चतुत्थं ज्ञानं, सुञ्जतं विमोक्खं, अनिमित्तं विमोक्खं, अप्पणिहितं विमोक्खं, सुञ्जतं समाधि, अनिमित्तं समाधि, अप्पणिहितं समाधि, सुञ्जतं समापत्ति, अनिमित्तं समापत्ति, अप्पणिहितं समापत्ति, तिस्सो विज्जा, चत्तारो सतिपट्टाने, चत्तारो सम्मप्पधाने, चत्तारो इद्धिपादे, पच्चिन्द्रियानि, पच्च बलानि, सत्त बोज्झङ्गे, अरियं अट्ठङ्गिकं मग्गं, सोतापत्तिफलं, सकदागामिफलं, अनागामिफलं, अरहत्तफलं समापज्जि; रागो मे चत्तो, दोसो मे चत्तो, मोहो मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो; पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो, समुक्खेटितो; रागा मे चित्तं विनीवरणं, दोसा मे चित्तं विनीवरणं, मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतियं ज्ञानं समापज्जि” ति वत्तुकामो . पे० .. “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतियं ज्ञानं समापज्जि” ति वत्तुकामो — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ... पे० ... ।

मूलं सङ्घितं ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति वत्तुकामो — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ... पे० ... ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति वत्तुकामो — “दोसा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ... पे० ... ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं दुतियं च ज्ञानं ततियं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं ... पे० ... दोसा च मे चित्तं विनीवरणं” ति वत्तुकामो

— “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतियं च ज्ञानं ततियं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं ...पे०... मोहा च मे चित्तं विनीवरणं” ति वत्तुकामो — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ...पे०... ।

७५. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु पठमं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु पठमस्स ज्ञानस्स लाभो, वसी; तेन भिक्खुना पठमं ज्ञानं सच्छिकतं” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु दुतियं ज्ञानं ततियं ज्ञानं चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो, वसी; तेन भिक्खुना चतुत्थं ज्ञानं सच्छिकतं” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

B.45 15 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु सुञ्जतं विमोक्ख अनिमित्तं विमोक्खं अप्पणिहितं विमोक्खं सुञ्जतं समाधि अनिमित्तं समाधि अप्पणिहितं समाधि समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो, सो भिक्खु अप्पणिहितस्स समाधिस्स लाभो, वसी; तेन भिक्खुना अप्पणिहितो समाधि सच्छिकतो” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

20 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु सुञ्जतं समापत्ति ...पे०... अनिमित्तं समापत्ति अप्पणिहितं समापत्ति समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो, अप्पणिहिताय समापत्तिया लाभो, वसी; तेन भिक्खुना अप्पणिहिता समापत्ति सच्छिकता” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

25 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु तिस्सो विज्जा ... पे० ... चत्तारो सतिपट्टाने, चत्तारो सम्मप्पधाने, चत्तारो इद्धिपादे, पञ्चिन्द्रियानि, पञ्च बलानि, सत्त बोझङ्गे, अरिय अट्ठङ्गिकं मगं, सोतापत्तिफलं, सकदागामिफलं, अनागामिफलं, अरहत्फलं समापज्जि ...पे०... समापज्जति, समापन्नो; ... पे० ... तस्स भिक्खुनो रागो चत्तो, दोसो

चत्तो, मोहो चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो', पटिन्स्सट्ठो, उक्खेटितो, समु-
क्खेटितो; तस्स भिक्खुनो रागा चित्तं विनीवरणं, दोसा चित्तं विनीवरणं,
मोहा चित्तं विनीवरणं" ति भणन्तस्स आपत्तिं दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - "यो ते विहारे वसि सो भिक्खु
सुञ्जागारे पठमं ज्ञानं दुतियं ज्ञानं ततियं ज्ञानं चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, 5
समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो,
वसी; तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं सच्छिक्तं" ति भणन्तस्स
आपत्तिं दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - "यो^१ ते विहारं परिभुज्जि, यो
ते चीवरं परिभुज्जि, यो ते पिण्डपातं परिभुज्जि, यो ते सेनासनं परिभुज्जि, 10
यो ते गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं^२ परिभुज्जि सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो, वसी, तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं
सच्छिक्तं" ति भणन्तस्स आपत्तिं दुक्कटस्स ।

७६ आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - "येन ते विहारो परिभुत्तो, 15 B 46
येन ते चीवरं परिभुत्तं, येन ते पिण्डपातो परिभुत्तो, येन ते सेनासनं परिभुत्तं,
येन ते गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारो परिभुत्तो सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो, वसी; तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं
सच्छिक्तं" ति भणन्तस्स आपत्तिं दुक्कटस्स । 20

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - "यं त्वं आगम्म विहारं अदासि,
चीवरं अदासि, पिण्डपातं अदासि, सेनासनं अदासि, गिलानप्पच्चयभेसज्ज-
परिक्खारं अदासि सो भिक्खु सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, समा-
पज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो, वसी;
तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं सच्छिक्तं" ति भणन्तस्स आपत्तिं 25
दुक्कटस्स ।

७७. अनापत्ति उपसम्पन्नस्स, भूतं आरोचेति^३, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—o—

१. पहीनो - सी० । २. एत्थं 'यो ते विहारं परिभुज्जि' इति पाठो म० पोत्थके नस्ति ।

३. गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं - सी०, स्या०, रो० । ४. आरोचेति - स्या० ।

१. ६. नवमपाचित्तियं

(अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्लापत्तिरोचने)

(१) उपनन्द - छब्बग्गियमण्डनवरयु

७८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सकयपुत्तो
 छब्बग्गियेहि भिक्खूहि सद्धिं भण्डनकतो होति । सो सञ्चेतनिकं सुक्क-
 विस्सट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा सङ्गं तस्सा आपत्तिया परिवासं याचि । तस्स
 5 सङ्गो तस्सा आपत्तिया परिवासं अदासि । तेन खो पन समयेन सावत्थियं
 अञ्जातरस्स पूगस्स सङ्गभत्तं होति । सो परिवसन्तो भत्तग्गे आसनपरियन्ते
 निसीदि । छब्बग्गिया भिक्खू ते उपासके एतदवोचुं - “एसो, आवुसो,
 आयस्मा उपनन्दो सकयपुत्तो तुम्हाकं सम्भावितो कुलूपको”; येनेव हत्थेन
 सद्धादेय्यं भुञ्जति तेनेव हत्थेन उपक्कमित्वा असुचि मोचेसि । सो सञ्चे-
 तनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा सङ्गं तस्सा आपत्तिया परिवासं
 10 याचि । तस्स सङ्गो तस्सा आपत्तिया परिवासं अदासि । सो परिवसन्तो
 आसनपरियन्ते निसिन्नो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो
 कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि
 नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुस्स दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स आरो-
 15 चेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदान एतस्मि पकरण भिक्खुसङ्गं सन्नि-
 पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि - “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
 भिक्खुस्स दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स आरोचेथा” ति ? “सच्चं, भगवा”
 ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०...कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुस्स
 20 दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स आरोचेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
 वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

७९. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स
 आरोचेदय, अञ्जात्र भिक्खुसम्मतिया, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

८०. यो पना ति यो यादिसो ...पे०...भिक्खू ति...पे०...अयं इमस्मि
 25 अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्षुस्सा ति अञ्जास्स भिक्षुस्स ।

बुद्धस्सा नाम आपत्ति - चत्तारि च पाराजिकानि, तेरस्स च सङ्घा-
दित्तेसा ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्षुं च भिक्षुनि च ठपेत्वा अवसेसो अनुप-
सम्पन्नो नाम ।

5

आरोचेय्या ति आरोचेय्य' इत्थिया वा पुरिसस्स वा गहट्टस्स वा
पव्वजितस्स वा ।

अञ्जात्र भिक्षुसम्मतिया ति ठपेत्वा भिक्षुसम्मति ।

अत्थि भिक्षुसम्मति आपत्तिपरियन्ता, न कुलपरियन्ता । अत्थि
भिक्षुसम्मति' कुलपरियन्ता, न आपत्तिपरियन्ता, अत्थि भिक्षुसम्मति 10
आपत्तिपरियन्ता च कुलपरियन्ता च, अत्थि भिक्षुसम्मति नेव आपत्ति-
परियन्ता न कुलपरियन्ता ।

आपत्तिपरियन्ता नाम आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति - एत्तकाहि
आपत्तीहि आरोचेतब्बो' ति ।

कुलपरियन्ता नाम कुलानि परिग्गहितानि होन्ति - एत्तकेसु कुलेसु 15 B. 46
आरोचेतब्बो ति ।

आपत्तिपरियन्ता च कुलपरियन्ता च नाम आपत्तियो च परिग्ग-
हितायो होन्ति, कुलानि च परिग्गहितानि होन्ति - एत्तकाहि आपत्तीहि
एत्तकेसु कुलेसु आरोचेतब्बो ति ।

नेव आपत्तिपरियन्ता न कुलपरियन्ता नाम आपत्तियो च अपरिग्ग- 20
हितायो होन्ति, कुलानि च अपरिग्गहितानि होन्ति - एत्तकाहि आपत्तीहि
एत्तकेसु कुलेसु आरोचेतब्बो ति ।

८१. आपत्तिपरियन्ते या आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति ता आप-
त्तियो ठपेत्वा अञ्जाहि आपत्तीहि आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

कुलपरियन्ते यानि कुलानि परिग्गहितानि होन्ति तानि कुलानि 25 R. 32
ठपेत्वा अञ्जेसु कुलेसु आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपत्तिपरियन्ते च कुलपरियन्ते च या आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति
ता आपत्तियो ठपेत्वा यानि कुलानि परिग्गहितानि होन्ति तानि कुलानि
ठपेत्वा अञ्जाहि आपत्तीहि अञ्जेसु कुलेसु आरोचेति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । नेव आपत्तिपरियन्ते न कुलपरियन्ते, अनापत्ति । 30

८२. दुट्ठुल्लाय आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी अनुपसम्पन्नस्स आरो-
चेति, अञ्जत्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

दुट्ठुल्लाय आपत्तिया वेमतिको अनुपसम्पन्नस्स आरोचेति, अञ्जत्र
भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 35 5 दुट्ठुल्लाय आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी अनुपसम्पन्नस्स आरो-
चेति, अञ्जत्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अदुट्ठुल्लं आपत्ति आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्लं वा अदुट्ठुल्लं वा अज्झाचारं आरोचेति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 49 10 अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

८३. अनापत्ति वत्थुं आरोचेति नो आपत्ति, आपत्ति आरोचेति नो
वत्थुं, भिक्खुसम्मुतिया, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ १०. वसमपाचित्तियं

(पथवीखणनें)

(१) नवकम्मकारकभिक्खुवत्थु

15 ८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं^१ विहरति अग्गाळवे^२
चेतिये । तेन खो पन समयेन आळवका^३ भिक्खू नवकम्म करोन्ता पथवि^४
खणन्ति पि खणापेन्ति पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
“कथं हि नाम समणा सक्कयपुत्तिया पथवि खणिस्सन्ति पि खणापेस्सन्ति पि !
एकिन्द्रियं समणा सक्कयपुत्तिया जीवं विहेडेस्सन्ती^५” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू
20 तेसं मनुस्सान उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति — “कथं हि नाम आळवका भिक्खू पथवि खणिस्सन्ति पि खणापेस्सन्ति
पी” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

१. अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी — सी० । २. आळवियं — सी० । ३. अग्गालवे — सी० । ४. आल-
वका — सी०; आळविका — स्या०, रो० । ५. पठवि — सी०, स्या० । ६. विहेडेत्ती — स्या०,
रो०, य० ।

(२) पञ्जलि

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा नवकम्मकारके भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
पथवि खणथ^१ पि खणापेथ^२ पी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि
बुद्धो भगवा...पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, पथवि खणिस्सथ पि
खणापेस्सथ पि ! जीवसञ्चिनो हि, मोघपुरिसा, मनुस्सा^३ पथविया^४ । 5 R. 53
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०...एवं च पन, भिक्खवे, इमं
सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

८५. “यो पन भिक्खु पथवि खणेय्य वा खणापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) बिभङ्गो

८६. यो पना ति यो यादिसो ...पे०... भिक्खू ति ...पे०... अयं इमस्मि
अत्ये अधिप्पेतो भिक्खू ति । 10

पथवी नाम द्वे पथवियो — जाता च पथवी अजाता च पथवी ।

जाता नाम पथवी — सुद्धपंसु सुद्धमत्तिका अप्पपासाणा अप्पसक्खरा
अप्पकठला अप्पमरुम्बा अप्पवालिका^५, येभ्य्येन पंसु^६, येभ्य्येन मत्तिका ।
अदङ्गा पि बुच्चति जाता पथवी । यो पि पंसुपुञ्जो वा मत्तिकापुञ्जो वा
अतिरेकचातुमासं ओवट्ठो, अयं पि बुच्चति जाता पथवी । 15

अजाता नाम पथवी — सुद्धपासाणा सुद्धसक्खरा सुद्धकठला सुद्ध-
मरुम्बा सुद्धवालिका अप्पपसु^७ अप्पमत्तिका, येभ्य्येन पासाणा, येभ्य्येन
सक्खरा, येभ्य्येन कठला, येभ्य्येन मरुम्बा, येभ्य्येन वालिका । दङ्गा पि
बुच्चति अजाता पथवी । यो पि पंसुपुञ्जो वा मत्तिकापुञ्जो वा ओमक-
चातुमासं^८ ओवट्ठो, अयं पि बुच्चति अजाता पथवी । 20

खणेय्या ति सयं खणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

खणापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं
आणत्तो बहुकं पि खणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

८७. पथविया पथविसञ्जी खणति वा खणापेति वा भिन्दति वा
भेदापेति वा दहति वा दहापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

पथविया वेमतिको खणति वा खणापेति वा भिन्दति वा भेदापेति

१. खणथा — सी० । २. खणापेथा — सी० । ३. स्या० पोत्थके नत्थि । ४. पठविया — सी०,
स्या० । ५. अप्पवालिका — स्या० । ६. पंसुका — म० । ७. अप्पपसुका — म० । ८. ओमकचातु-
मासं — स्या० । ९. सो — सी० ।

वा दहति वा दहापेति वा, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

पथविद्या अपथविसञ्जी खणति वा खणापेति वा भिन्दति वा भेदा-
पेति वा दहति वा दहापेति वा, अनापत्तिं ।

अपथविद्या पथविसञ्जी, आपत्तिं दुक्कटस्स । अपथविद्या वेमतिको,
5 आपत्तिं दुक्कटस्स । अपथविद्या अपथविसञ्जी, अनापत्तिं ।

८८. अनापत्तिं — “इमं जान, इमं देहि, इमं आहर, इमिना अत्थो,
इमं कप्पियं करोही” ति भणति, असञ्चिच्च, असतिया, अजानन्तस्स,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

मुसावादवग्गो निहितो पठमो ।

तत्सुद्धानं

B. 51

मुसा ओमसपेसुञ्जं, पदसेय्याय वे दुवे ।

10

अञ्जत्र विञ्जुना भूता, दुट्ठुल्लापत्तिं खणना' ति ॥

—०—

§ ११. एकादसमपाचित्तियं

(भूतवाचपातक्ये)

(१) रुक्खदेवतावत्तु

B. 54

८९. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं^१ विहरति अग्गाळवे^२
चेतिये । तेन खो पन समयेन आळवका^३ भिक्खु नवकम्मं करोन्ता रुक्खं
छिन्दन्ति पि छेदापेन्ति पि । अञ्जतरो पि आळवको भिक्खु रुक्खं छिन्दति ।
तस्मिं रुक्खे अधिवत्था देवता तं भिक्खुं एतदवोच — “मा, भन्ते, अत्तनो
15 भवनं कत्तुकामो मय्हं भवनं छिन्दी” ति । सो भिक्खु अनादियन्तो छिन्दि
येव, तस्सा च देवताय दारकस्स बाहुं आकोटेसि । अथ खो तस्सा देवताय
एतदहोसि — “यभूनाहं इमं भिक्खुं इधेव जीविता वोरोपेय्यं” ति । अथ खो
तस्सा देवताय एतदहोसि — “न खो मेतं^४ पतिरूपं” याहं इमं भिक्खुं इधेव
जीविता वोरोपेय्यं । यभूनाहं भगवतो एतमत्थं आरोचेय्यं” ति । अथ खो
20 सा देवता येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थं आरो-
चेसि । “साधु साधु देवते ! साधु खो त्वं, देवते, तं भिक्खुं जीविता न
वोरोपेसि । सचज्ज त्वं, देवते, तं भिक्खुं जीविता वोरोपेय्यासि, बहुं च
त्वं, देवते, अपुञ्जं पसवेय्यासि । गच्छ त्वं, देवते, अमुकस्मिं ओकासे

१. खयेन वा — सी० । २. आलवियं — सी० । ३. अग्गाळवे — सी० । ४. आळविका —
स्या०, रो० । ५. छिन्दा — स्या० । ६. पनेवं — स्या० । ७. पटिरूपं — स्या० ।

रुक्खो विवित्तो तस्मिं उपगच्छा” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सकयपुत्तिया रुक्खं छिन्दिस्सन्ति पि छेदापेस्सन्ति पि एकिन्द्रियं समणा सकयपुत्तिया जीवं विहेटेस्सन्ती” ति !

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं^१ विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — 5
“कथं हि नाम आळवका भिक्खू रुक्खं छिन्दिस्सन्ति पि छेदापेस्सन्ति पी” ति !
अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जसि

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आळवके भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, रुक्खं छिन्द्या^२ पि छेदापेया पी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो 10
भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, रुक्खं छिन्दिस्सथा पि, छेदापेस्सथा पि ! जीवसञ्जिनो हि, मोघपुरिसा, मनुस्सा रुक्खास्मि, नेतं 15
मोघपुरिसा अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

६०. “भूतगामपातव्यताय पाचित्तियं” ति ।

15

(३) बिभङ्गो

६१. भूतगामो नाम पञ्च बीजजातानि — मूलबीजं, खन्धबीजं, फलबीजं, भ्रगबीजं, बीजबीजमेव^३ पञ्चमं ।

मूलबीजं नाम — हलिद्दि^४, सिङ्गिबेरं^५, वचं^६, वचत्थं^७, अतिविसं^८, कटुकरोहिणी, उसीरं, भट्टमूत्तकं, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि मूले जायन्ति, मूले सञ्जायन्ति, एतं मूलबीजं नाम ।

R. 35

खन्धबीजं नाम — अस्सत्थो^९, निप्रोधो, पिलक्खो, उदुम्बरो, कच्छको, कपित्थनो^{१०}, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि खन्धे जायन्ति, खन्धे सञ्जायन्ति, एतं खन्धबीजं नाम ।

20

फलबीजं नाम — उच्छु, वेळु, नळो, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि पब्बे जायन्ति, पब्बे सञ्जायन्ति, एतं फलबीजं नाम ।

25

१. विहेत्ती — स्या०, रो०, म० । २. खीयन्तानं — सी०, स्या०, रो० । ३. छिन्द्या — स्या० ।

४. बीजबीजमेव — रो० । ५. हलिद्दि — स्या० । ६. सिङ्गिबेरं — स्या० । ७-७. वचा वचत्तं — म० ।

८. अतिविसा — म० । ९. अस्सट्ठो — स्या० । १०. कपिट्ठो — स्या०, कपिट्ठो — रो० ।

अग्गबीजं नाम - अज्जुकं, फणिज्जकं, हिरिवेरं, यानि वा पन-
ज्जानि पि अत्थि अग्गे जायन्ति, अग्गे सज्जायन्ति, एतं अग्गबीजं नाम ।

बीजबीजं नाम - पुब्बण्णं, अपरण्णं, यानि वा पनज्जानि पि अत्थि
बीजे जायन्ति, बीजे सज्जायन्ति, एतं बीजबीजं नाम^१ ।

- ५ ६२. बीजे बीजसञ्ची छिन्दति वा छिन्दापेति वा, भिन्दति वा
भेदापेति वा, पचति वा पचापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । बीजे वेमतिको
छिन्दति वा छेदापेति वा, भिन्दति वा भेदापेति वा, पचति वा पचापेति
वा, आपत्ति दुक्कटस्स । बीजे अबीजसञ्ची छिन्दति वा छेदापेति वा,
भिन्दति वा भेदापेति वा, पचति वा पचापेति वा, अनापत्ति । अबीजे
१० बीजसञ्ची आपत्ति दुक्कटस्स । अबीजे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अबीजे अबीजसञ्ची, अनापत्ति ।

६३. अनापत्ति - “इमं जान, इमं देहि, इमं आहर, इमिना अत्थो,
इमं कप्पियं करोही” ति भणति, असञ्चिच्च, असतिया, अजानन्तस्स, उम्मत-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ १२. बारसमपाचित्तियं

(अब्बेनञ्जं पटिचरणे)

(१) अज्जावावकखन्नभिवल्लुवरु

- ५ ६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे ।
तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचारं आचरित्वा सङ्गमज्जे आपत्तिया
अनुयुञ्जियमानो^१ अब्बेनञ्जं पटिचरति - “को आपन्नो, किं आपन्नो,
किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा” ति ? ये ते भिवल्लू
अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्जायन्ति खियन्ति
२० विपाचेन्ति - “कथं हि नाम आयस्मा छन्नो सङ्गमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जिय-
मानो अब्बेनञ्जं पटिचरिस्सति - को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मि
आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा” ति ! ... पे०... सच्चं
किर त्वं, छन्न, सङ्गमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अब्बेनञ्जं पटिचरसि-
को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा
२५ ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगएहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि

१. अज्जुकं - सी० । २-२ बीजबीजं नाम पुब्बणो - स्या० । ३. अनुयुञ्जियमानो - म० ।

नाम त्वं, मोघपुरिस, सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्जेनञ्जं पटिचरिस्ससि — को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणया ति ! नेतं, मोघपुरिस, अप्ससन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादकं रोपेतु । एवं च पन, भिक्खवे, रोपेतब्बं । व्यत्तन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

R. 96

६५. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्जेनञ्जं पटिचरति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादकं रोपेय्य । एसा भति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्जेनञ्जं पटिचरति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादकं रोपेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादकस्स रोपना, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“रोपित सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादकं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

15

(२) पठमपञ्जात्ति

अथ खो भगवा आयस्मन्तं छन्नं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुग्भर-
ताय' ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

B. 54

“अञ्जावादके पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) सङ्घमज्जगतुण्हीभूतछन्नभिक्खुवरण

६६. तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्जेनञ्जं पटिचरन्तो — “आपत्ति आपज्जिस्सामी” ति तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आयस्मा छन्नो सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेसती” ति ! ... पे० ... सच्चं किर त्वं, छन्न, सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्ससन्नानं वा पसादाय ... पे०... विगरहित्वा

25

१. दुग्भरताय — वी० । २. तुण्हीभूतो — रो० ।

पाचित्तियं — ८.

धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकं रोपेतु । एवं च पन, भिक्खवे, रोपेतब्बं । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो -

६७. “सुणानु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्खमज्जे आप-
5 त्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्खं विहेसेति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकं रोपेय्य । एसा ञ्जति ।

“सुणानु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्खमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्खं विहेसेति । सङ्खो छन्नस्स भिक्खुनो विहे-
सकं रोपेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकस्स रोपना, सो
10 तुण्हस्स ; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“रोपितं सङ्खेन छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकं । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(४) अनुपञ्जति

अथ खो भगवा आयस्मन्तं छन्नं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-
ताय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

B. 55 15 ६८. “अञ्जवादके विहेसके पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

R. 37 ६९. अञ्जवादको नाम सङ्खमज्जे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो^१ अञ्जेनञ्ज पटि-
चरति - “को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मिं आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं
भणथा” ति । एसो अञ्जवादको नाम ।

20 विहेसको नाम सङ्खमज्जे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो तुण्हीभूतो सङ्खं विहेसेति । एसो विहेसको नाम ।

१००. आरोपिते अञ्जवादके सङ्खमज्जे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो अञ्जेनञ्जं
25 पटिचरति - “को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मिं आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा” ति, आपत्ति दुक्कटस्स । आरोपिते विहेसके सङ्खमज्जे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं

न उग्घाटेतुकामो तुण्हीभूतो सङ्खं विहेसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । रोपिते
अञ्जवादके सङ्खमज्जे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो
तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो अञ्जेनञ्जं पटिचरति — “को
आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मिं आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा” ति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । रोपिते विहेसके सङ्खमज्जे वत्थुस्मिं वा आपत्तिया
वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो तुण्हीभूतो सङ्खं
विहेसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१०१. धम्मकम्मो धम्मकम्मसञ्जी अञ्जवादके विहेसके, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मो वेमतिको अञ्जवादके विहेसके, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । धम्मकम्मो अधम्मकम्मसञ्जी अञ्जवादके विहेसके, आपत्ति
पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मो धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मो वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मो अधम्मकम्मसञ्जी,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

१०२. अनापत्ति अजानन्तो पुच्छति, गिलानो वा न कथेति;
“सङ्खस्स भण्डं वा कलहो वा विग्गहो वा विवादो वा भविस्सती” ति न
कथेति; “सङ्खभेदो वा सङ्खराजि वा भविस्सती” ति न कथेति; “अधम्मेन
वा वग्गेन वा नकम्मारहस्स वा कम्मं करिस्सति” ति न कथेति; उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 56

१३. तेरसमपाचित्तियं

(भिक्षू उज्जापणे)

(१) भेत्तियभूमज्जकभिक्षुवरपु

१०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति बेल्लुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सङ्खस्स सेनासनं
च पञ्जापेति^१ भत्तानि च उद्दिंसति । तेन खो पन समयेन भेत्तियभूमज्जका^२
भिक्षू नवका चैव होन्ति अप्पपुञ्जा च । यानि सङ्खस्स लामकानि सेनासनानि
तानि तेसं पापुणन्ति लामकानि च भत्तानि । ते आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं
भिक्षू उज्जापेन्ति — “छन्दाय दब्बो मल्लपुत्तो सेनासनं पञ्जापेति, छन्दाय

R. 39

१-१. अधम्मकम्मसञ्जी अनापत्ति - रो० । २. सङ्खराजी - सी० । ३. पञ्जापेति - म० ।
४. भेत्तियभूमज्जका - म० ।

च भूतानि उद्दिशती"ति । ये ते भिक्षू अपिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम भेत्तियभुम्मज्जका भिक्षू आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं भिक्षू उज्झापेस्सन्ती"ति !

(२) पठमपञ्चाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपाता-
 5 पेट्वा भेत्तियभुम्मज्जके भिक्षू पटिपुच्छि - "सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, दब्बं मल्लपुत्तं भिक्षू उज्झापेया"ति ? "सच्चं, भगवा"ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, दब्बं मल्लपुत्तं भिक्षू उज्झापेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

10 "उज्झापनके पाचित्तियं"ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) भेत्तियभुम्मज्जकभिक्षुखियनवरय

१०४. तेन खो पन समयेन भेत्तियभुम्मज्जका भिक्षू - "भगवता
 उज्झापनकं पटिक्खत्तं ति, एतावता भिक्षू सोस्सन्ती"ति भिक्षूनं सामन्ता
 B. 57 आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं खियन्ति - "छन्दाय दब्बो मल्लपुत्तो सेनासनं
 15 पञ्जापेति, छन्दाय च भूतानि उद्दिशती"ति । ये ते भिक्षू अपिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम भेत्तियभुम्म-
 जका भिक्षू आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं खियिस्सन्ती"ति ! अथ खो ते
 भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) धनुपञ्चाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-
 20 पातापेट्वा भेत्तियभुम्मज्जके भिक्षू पटिपुच्छि - "सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, दब्बं मल्लपुत्तं खियथा"ति ? "सच्चं, भगवा"ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, दब्बं मल्लपुत्तं खियि-
 स्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
 भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

25 १०५. "उज्झापनके खियनके पाचित्तियं"ति ।

(५) विवक्षणे

१०६. उज्झापनकं नाम उपसम्पन्नं सङ्खेन सम्मतं सेनासनपञ्चापकं वा भत्तुहेसकं वा यागुभाजकं वा फलभाजकं वा खज्जभाजकं वा अप्पमत्तकविस्सज्जकं वा अवण्णं कत्तुकामो, अयसं कत्तुकामो, मङ्कुलकत्तुकामो, उपसम्पन्नं उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी उज्झापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको 5 उज्झापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी उज्झापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नं उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्नं सङ्खेन असम्मतं सेनासनपञ्चापकं वा भत्तुहेसकं वा यागुभाजकं वा फलभाजकं वा खज्जभाजकं वा अप्पमत्तकविस्सज्जकं वा अवण्णं कत्तुकामो, 10 अयसं कत्तुकामो, मङ्कुलकत्तुकामो, उपसम्पन्नं वा अनुपसम्पन्नं वा उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं सङ्खेन सम्मतं वा असम्मतं वा सेनासनपञ्चापकं वा भत्तुहेसकं वा यागुभाजकं वा फलभाजकं वा खज्जभाजकं वा अप्पमत्तकविस्सज्जकं वा अवण्णं कत्तुकामो, अयसं कत्तुकामो, मङ्कुलकत्तुकामो, 15 उपसम्पन्नं वा अनुपसम्पन्नं वा उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी' आपत्ति दुक्कटस्स' ।

R. 39

१०७. अनापत्ति पकतिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्तं उज्झापेति वा खिय्यति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—o—

§ १४. बौद्धसमपाचित्तियं

(सेनाखननुद्धरणे)

(१) अज्झोकासनीहटसेनासनवत्थु

१०८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खू हेमन्तिके काले अज्झोकासे सेनासनं पञ्चापेत्वा काय ओतापेन्ता^१ काले आरोचिते तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिसु न उद्धरापेसु, अनापुच्छा पक्कमिसु । सेनासनं ओवट्ठं होति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं

B 58

हि नाम भिक्खू अज्झोकासे सेनासनं पञ्चापेत्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरि-
स्सन्ति न उद्धरापेस्सन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति, सेनासनं ओवट्ठं” ति !
अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेषुं ।

(२) पञ्चति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
5 पेट्वा भिक्खू पटिपुच्छि- सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू अज्झोकासे ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१०६. “यो पन भिक्खु सङ्घिकं मञ्चं वा पीठं वा भित्तिं वा कोण्डं
वा अज्झोकासे सन्धरित्वा वा सन्धरापेट्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न
उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, पाचित्तियं” ति ।

10 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

(३) अट्ट मासे अवस्सिकसङ्केते अनुजानना

११०. तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे वसित्वा कालस्सेव
सेनासनं अभिहरन्ति^१ । अट्ठासा^२ खो भगवा ते भिक्खू कालस्सेव सेनासनं
अभिहरन्ते । दिस्वान^३ एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
R. 40 भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ट मासे अवस्सिकसङ्केते मण्डपे
15 वा सक्खमूले वा यत्थ काका वा कुलला वा न ऊहदन्ति^४ तत्थ^५ सेनासनं निक्खि-
पितुं” ति ।

(४) विभङ्गो

१११. यो पत्ता ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ... पे०...
अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्घिकं नाम सङ्घस्स दिव्वं होति परिच्चत्तं ।

20 मञ्चो नाम चत्तारो मञ्चा — मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीरपादको^६,
आहच्चपादको ।

B. 59 पीठं नाम चत्तारि पीठानि — मसारकं, बुन्दिकाबद्धं, कुलीरपादकं,
आहच्चपादकं ।

भित्ति नाम पञ्च भित्तियो — उण्णभित्ति^७, चोळभित्ति^८, वाकभित्ति,

१. भिक्खू ते अनेकपरिभाषेन विगृहीत्वा — म० । २. अभिहरन्ति — सी०, स्या०, रो० । ३.
अट्ठासा — रो० । ४. दिस्वा — सी० । ५. उह्वन्ति — म०; ऊह्वन्ति — रो० । ६. तत्थेव — स्या० ।
७. कुलीरपादको — म०; कुळिरपादको — रो०; कुलिरपादको — स्या० । ८. उण्णभित्ति — सी० ।
९. चोळभित्ति — सी०, रो०, स्या० ।

तिग्मभिसि, पण्णभिसि ।

कोच्छं नाम — वाकमयं वा उसीरमयं वा मुञ्जमयं वा बब्बजमयं^१
वा अन्तो संवेठेत्वा बद्धं होति ।

सन्थरित्वा ति सयं सन्थरित्वा ।

सन्थरापेत्वा ति अञ्जं सन्थरापेत्वा । अनुपसम्पन्नं सन्थरापेति, 5
तस्स पलिबोधो । उपसम्पन्नं सन्थरापेति, सन्थारकस्स^२ पलिबोधो ।

तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्या ति न सयं उद्धरेय्य ।

न उद्धरापेय्या ति न अञ्जं उद्धरापेय्य ।

अनापुच्छं वा गच्छेय्या ति भिक्खुं वा सामणेरं वा आरामिकं वा
अनापुच्छा मज्झिमस्स पुरिसस्स जेड्डुपातं अतिक्कमन्तस्स आपत्ति पाचि- 10
तियस्स ।

११२. सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी अञ्जोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरा-
पेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति
पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको ... पे० ... सङ्घिके पुग्गलिकसञ्जी
अञ्जोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्ध- 15
रापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्य ।

चिमिलिकं^३ वा उत्तरत्थरणं वा भुम्मत्थरणं^४ वा तट्टिकं वा चम्मखण्डं
वा पादपुच्छनि वा फलकपीठं वा अञ्जोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं
पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।
पुग्गलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको, आपत्ति 20
दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जस्स पुग्गलिके, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति ।

११३. अनापत्ति उद्धरित्वा गच्छति, उद्धरापेत्वा गच्छति, आपुच्छं^५
गच्छति, ओतापेन्तो गच्छति, केनचि पलिबुद्धं होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 60

25

—०—

१. पब्बजमयं — म० । २. सन्थरित्वा — सी० । ३. चिमिलिकं — सी० । ४. भुम्मत्थरणं — म० ।

५. आपुच्छित्वा — सी० ।

§ १५. पन्नरसमपाचिस्तिथं (सन्थरित्वा सेव्यं अनुद्धरिते)

(१) उपचिकात्तायितसेनासनवत्थु

R 41

११४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्खू सहायका
होन्ति । ते वसन्ता पि एकतो व वसन्ति, पक्कमन्ता पि एकतो व पक्कमन्ति ।
ते अञ्जतरस्मिं सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिंसु
न उद्धरापेसुं, अनापुच्छा पक्कमिंसु । सेनासनं उपचिकाहिं खायितं होति ।
ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं
हि नाम सत्तरसवग्गिया भिक्खू सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता
नेव उद्धरिस्सन्ति न उद्धरापेस्सन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति, सेनासनं
उपचिकाहिं खायितं” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जत्ति

10 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि - “सच्चं किर, भिक्खवे, सत्तरसवग्गिया भिक्खू
सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिंसु न उद्धरापेसुं,
अनापुच्छा पक्कमिंसु, सेनासनं उपचिकाहिं खायितं” ति ? “सच्चं, भगवा”
ति । विगरोहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा
15 सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिस्सन्ति न उद्धरा-
पेस्सन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति, सेनासनं उपचिकाहिं खायितं ! नेतं,
भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ -

११५. “थो पन भिक्खु सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरा-
20 पेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्यं न उद्धरापेय्यं, अनापुच्छं वा गच्छेय्यं,
पाचिस्तिथं” ति ।

(३) विमङ्गो

B 61

११६. थो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्वत्तो ।

25

सेय्यं नाम भिसि, चिमिलिका' उत्तरत्थरणं, भुम्मत्थरणं, तट्टिका,

चम्मखण्डो, निसीदनं, पञ्चत्थरणं, तिणसन्धारो, पण्णसन्धारो ।

सन्थरित्वा ति सयं सन्थरित्वा ।

सन्थरापेत्वा ति अञ्जं सन्थरापेत्वा ।

तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्या ति न सयं उद्धरेय्य ।

न उद्धरापेय्या ति न अञ्जं उद्धरापेय्य ।

5

अनापुच्छं वा गच्छेय्या ति भिक्खुं वा सामणेरें वा आरामिकं वा अनापुच्छा परिकित्तस्स आरामस्स परिकखेपं अतिक्कमन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिकित्तस्स आरामस्स उपचारं अतिक्कमन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति 10 पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके पुग्गलिकसञ्जी सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति 15 पाचित्तियस्स ।

R. 42

११७. विहारस्स उपचारे वा उपट्टानसालायं वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जं वा पीठं वा विहारे वा विहारस्सुपचारे वा उपट्टानसालायं वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा 20 सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पुग्गलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जस्स पुग्गलिके आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति ।

११८. अनापत्ति उद्धरित्वा गच्छति, उद्धरापेत्वा गच्छति, आपुच्छं 25 गच्छति, केनचि पलिबुद्धं होति, सापेक्खो गन्त्वा तत्थ ठितो आपुच्छति, केनचि पलिबुद्धो होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 62

११६. सोढसमपाचित्तियं

(अनुपखज्जसेय्यकप्पने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्तु

११६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आराधे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू वरसेय्यायो
पलिबुद्धन्ति^१, थेरा^२ भिक्षू वुट्ठापेन्ति । अथ खो छब्बग्गियानं भिक्षूनं एतद-
होसि - “केन नु खो मयं उपायेन इधेव वस्सं^३ वसेय्यामा” ति ? अथ खो
५ छब्बग्गिया भिक्षू थेरे भिक्षू अनुपखज्ज^४ सेय्यं कप्पेन्ति - यस्स सम्बाधो
भविस्सति सो पक्कमिस्सती ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू थेरे भिक्षू अनुप-
खज्ज सेय्यं कप्पेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

R. 43

(२) पञ्जाति

- अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-
१० पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्षू पटिपुच्छि - “सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, थेरे
भिक्षू अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि
बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, थेरे भिक्षू अनुपखज्ज
सेय्यं कप्पेस्सय ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं
च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उहिसेय्याथ -

१२०. “यो पन भिक्षू सङ्घिके विहारे जानं पुब्बपगतं^५ भिक्षुं
अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेय्य - यस्स सम्बाधो भविस्सति सो पक्कमिस्सती ति,
एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्जं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

१२१. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्षू ति ... पे०... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

- २० सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्वत्ते ।

B. 63

जानाति नाम बुद्धो^६ ति जानाति, गिलानो ति जानाति, सङ्घेन
दिन्नो ति जानाति ।

अनुपखज्जा ति अनुपविसित्वा ।

१. पलिबुद्धन्ति - म० । २. थेरे - स्या० । ३. सी० पोत्थके नत्थि । ४. अनुपखज्ज -
स्या० । ५. पुब्बपगतं - स्या० । ६. बुद्धो - सी० ।

सेय्यं कप्पेय्या ति मञ्चस्स वा पीठस्स वा पविसन्तस्स वा निक्ख-
मन्तस्स वा उपचारे सेय्यं सन्थरति वा सन्थरापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एतदेव पञ्चयं करित्वा अनञ्चं ति न अञ्चो कोचि पञ्चयो होति
अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेतुं ।

१२२. सङ्घिके सङ्घिकसञ्ची अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । सङ्घिके पुगलिकसञ्ची अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

मञ्चस्स वा पीठस्स वा पविसन्तस्स वा निक्खमन्तस्स वा उपचारं
ठपेत्वा सेय्यं सन्थरति वा सन्थरापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिनिसीदति
वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । विहारस्स उपचारे वा उपट्ठान-
सालायं वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा अज्झोकासे वा सेय्यं सन्थरति वा सन्थरापेति
वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति
दुक्कटस्स । पुगलिके सङ्घिकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके पुगलिकसञ्ची अञ्जस्स पुगलिके
आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुगलिके अनापत्ति ।

१२३. अनापत्ति गिलानो पविसति, सीतेन वा उण्हेन वा पीळितो^१
पविसति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ १७. सत्तरसमपाचित्यं

(भिक्खुभिक्खदुणे)

(१) सत्तरसवगिय-छब्बगियभिक्खूकसहवत्तु

१२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवगिया भिक्खू अञ्जतरं
पञ्चन्तिमं महाविहारं पटिसङ्खरोन्ति - इध मयं वस्सं वस्सिस्सामा ति ।
अहंसुं खो छब्बगिया भिक्खू सत्तरसवगिये भिक्खू विहारं पटिसङ्खरोन्ते ।
दिस्वान एवमाहंसु - "इमे, आवुसो, सत्तरसवगिया भिक्खू विहारं पटिसङ्ख-

रोन्ति । हन्व ने' बुद्धापेस्सामा" ति ! एकच्चे एवमाहंसु - "आगमेथावुसो, याव पटिसङ्खरोन्ति; पटिसङ्खते बुद्धापेस्सामा" ति ।

अथ खो छब्बगिया भिक्खू सत्तरसवगिये भिक्खू एतदवोचुं -
 "उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती" ति । "ननु, आवुसो, पटिकच्चेव"
 5 आचिक्खितव्वं, मयञ्चञ्चं पटिसङ्खरेय्यामा" ति । "ननु, आवुसो, सङ्घिको
 विहारो" ति ? "आमावुसो, सङ्घिको विहारो" ति । "उट्ठेथावुसो, अम्हाकं
 विहारो पापुणाती" ति । "महल्लको, आवुसो, विहारो । तुम्हे पि वसथ,
 मयं पि वसिस्सामा" ति । "उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती" ति
 कुपिता अनत्तमना गीवायं गहेत्वा निक्कङ्खन्ति । ते निक्कङ्खीयमाना रोदन्ति ।
 10 भिक्खू एवमाहंसु - "किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा" ति ? "इमे, आवुसो,
 छब्बगिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हे सङ्घिका विहारा निक्कङ्खन्ती"
 ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
 "कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा
 निक्कङ्खिस्सन्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमतथं आरोचेसु ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
 15 पातापेत्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुच्छ - "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता
 अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कङ्खथा" ति ? "सच्च, भगवा"
 ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, कुपिता
 अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कङ्खिस्सथ ? नेतं, मोघपुरिसा,
 20 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 उद्दिसेय्याथ -

१२५. "यो पन भिक्खु भिक्खुं कुपितो अनत्तमनो सङ्घिका विहारा
 निक्कङ्खेय्य वा निक्कङ्खापेय्य वा, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

१२६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 25 इमस्मि अत्थे अधिप्येतो भिक्खू ति ।
 भिक्खू ति अञ्जं भिक्खू ।

कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्धो ग्राह्यचित्तो खिलजातो ।

B. 65

सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्चत्तो ।

निक्कड्डेय्या ति गम्भे गहेत्वा पमुखं निक्कड्डति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । पमुखे गहेत्वा बहि निक्कड्डति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकेन पयो-
गेन बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

5

निक्कड्डापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स^१ ।
सकिं आणत्तो बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१२७. सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी कुपितो अनत्तमनो निक्कड्डति वा
निक्कड्डापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको कुपितो अनत्तमनो
निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके पुगलिक-
सञ्जी कुपितो अनत्तमनो निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

10

तस्स परिक्खारं निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
विहारस्स उपचारा वा उपट्टानसालाय वा मण्डपा वा रुक्खमूला वा अञ्जो-
कासा वा निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्स परिक्खारं
निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं विहारा
वा विहारस्स उपचारा वा उपट्टानसालाय वा मण्डपा वा रुक्खमूला वा अञ्जो-
कासा वा निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्स परिक्खारं
निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15

पुगलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । पुगलिके पुगलिकसञ्जी अञ्जस्स पुगलिके आपत्ति
दुक्कटस्स । अत्तनो पुगलिके अनापत्ति ।

20

१२८. अनापत्ति अलज्ज निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, तस्स
परिक्खारं निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, उम्मत्तकं निक्कड्डति वा निक्कड्डा-
पेति वा, तस्स परिक्खारं निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, भण्डनकारकं
कलहकारकं विवादकारकं भस्सकारकं सङ्खे अधिकरणकारकं निक्कड्डति वा
निक्कड्डापेति वा, तस्स परिक्खारं निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, अन्ते-
वासिकं वा सद्विहारिकं वा न सम्मा वत्तन्तं निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति
वा, तस्स परिक्खारं निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

25

B. 66

30

§ १८. अट्टारसमपाचिसिधं

(आहृच्चपादके मञ्चं अभिनिसीदने)

(१) उपरिवेहासकुटिबालु

१२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खू सङ्घिके विहारे उपरि-
 वेहासकुटिया विहरन्ति ?] । एको हेट्ठा विहरति, एको उपरि । उपरिमो
 भिक्खु आहृच्चपादकं मञ्चं सहसा अभिनिसीदि । मञ्चपादो निष्पतित्वा
 ५ हेट्ठिमस्स भिक्खुनो मत्थके अवत्थासि । सो भिक्खु विस्सरमकासि । भिक्खू
 उपधावित्वा तं भिक्खुं एतदबोचुं - “किस्स त्वं, आवुसो, विस्सरमकासी”
 ति ? अथ खो सो भिक्खु भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू
 अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम
 भिक्खु सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया आहृच्चपादकं मञ्चं सहसा
 १० अभिनिसीदिस्सती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जाति

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
 पातापेत्वा तं भिक्खुं पटिपुच्छि - “सच्चं किर त्व, भिक्खु, सङ्घिके विहारे
 उपरिवेहासकुटिया आहृच्चपादकं मञ्च सहसा अभिनिसीदसी” ति ?
 “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघ-
 १५ पुरिस, सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया आहृच्चपादकं मञ्चं सहसा अभि-
 निसीदिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे० ... एवं च
 पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

१३०. “यो पन भिक्खु सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया
 आहृच्चपादकं मञ्चं वा पीठं वा अभिनिसीदेय्य वा अभिनिपज्जेय्य वा,
 २० पाचिसिधं” ति ।

(३) विभङ्गो

१३१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।
 सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्चत्तो ।
 वेहासकुटि^१ नाम मज्झिमस्स पुरिसस्स असीसघट्टा ।

१. पतित्वा - स्वा०, निपटित्वा - रो०; निपतित्वा - सी० । २ वेहासकुटी - स्वा०, रो० ।

आहचचपादको नाम मञ्चो अङ्गे विज्झित्वा ठितो होति ।

आहचचपादकं नाम पीठं अङ्गे विज्झित्वा ठितं होति ।

अभिनिसीवेय्या ति तस्मि अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अभिनपज्जेय्या ति तस्मि अभिनपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३२. सङ्खिके सङ्खिकसञ्जी उपरिवेहासकुटिया आहचचपादकं 5
मञ्चं वा पीठं वा अभिनिसीदति वा अभिनपज्जति वा, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । सङ्खिके वेमतिको ...पे०... सङ्खिके पुग्गलिकसञ्जी उपरिवेहास-
कुटिया आहचचपादकं मञ्चं वा पीठं वा अभिनिसीदति वा अभिनपज्जति
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पुग्गलिके सङ्खिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको, 10
आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जास्स पुग्गलिके,
आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुग्गलिके, अनापत्ति ।

१३३. अनापत्ति - अवेहासकुटिया सीससङ्खट्टाय' हेट्ठा अपरि-
भोगं होति, पदरसञ्चितं होति, पटाणि' दिन्ना होति, तस्मि ठितो गण्हति'
वा लग्गेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 15

—०—

§ १६. ऊनवीसतिसपाचित्तियं

(महत्तकं विहारं कारयमाने)

(१) छन्नभिक्षुविहारवत्थु

१३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्भियं विहरति घोसितारामे । R. 47
तेन खो पन समयेन आयस्मतो छन्नस्स उपट्ठाको महामत्तो आयस्मतो छन्नस्स
विहारं कारापेति । अथ खो आयस्मा छन्नो कतपरियोसितं विहारं पुनप्पुनं
छादापेति', पुनप्पुनं लेपापेति' । अतिभारितो' विहारो परिपत्ति । अथ B. 68
खो आयस्मा छन्नो तिणं च कट्ठं च सङ्कट्ठन्तो अञ्जातरस्स ब्राह्मणस्स यवखेत्तं 20
दूसेसि । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्जायति खिय्यति' विपाचेति - "कथं हि
नाम भदन्ता' अम्हाकं यवखेत्तं दूसेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्षू तस्स
ब्राह्मणस्स उज्जायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
... पे०... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम आयस्मा छन्नो

१. सीससङ्खट्टाय - सी०, स्या०, रो० । २. पटाणि - सी० । ३. गण्हति - सी०, स्या० ।
४. छादापेति - सी०, स्या० । ५. लेपापेति - सी०, स्या०; लिम्पापेति - रो० । ६. अति-
भारिको - स्या० । ७. क्षीयति - सी०, स्या०, रो० । ८. भदन्ता - स्या०, रो० ।

कतपरियोसितं विहारं पुनप्पुनं छादापेस्सति, पुनप्पुनं लेपापेस्सति, अति-
भारितो विहारो परिपत्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं ।

(२) पञ्चमि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
5 पातापेत्वा आयस्मन्तं छन्नं पटिपुच्छि - "सच्चं किर त्वं, छन्न, कतपरियोसितं
विहारं पुनप्पुनं छादापेसि, पुनप्पुनं लेपापेसि, अतिभारितो विहारो परिपत्ती"
ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम
त्वं, मोघपुरिस, कतपरियोसितं विहारं पुनप्पुनं छादापेस्ससि, पुनप्पुनं लेपा-
पेस्ससि, अतिभारितो विहारो परिपत्ति ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा
10 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

१३५. "महल्लकं पन भिक्खुना विहारं कारयमानेन यावद्धारकोसा
अगगळ्ठुपनाय^१ आसोकसन्धिपरिकम्माय^२ द्वित्तिच्छवनस्स^३ परियाय अप्पहरिते
ठितेन अधिट्ठातब्बं । ततो चे उत्तरि^४ अप्पहरिते पि ठितो अधिट्ठहेय्य पाचि-
त्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

15 १३६. महल्लका नाम विहारो सस्सामिको वृच्चति । विहारो नाम
उल्लित्तो वा होति अवलित्तो वा उल्लित्तावलित्तो वा ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापन्तो वा ।

यावद्धारकोसा ति पिट्ठसङ्घाटस्स समन्ता हत्थपासा ।

अगगळ्ठुपनाया ति द्वारद्वपनाय ।

20 आसोकसन्धिपरिकम्माया ति वातपानपरिकम्माय सेतवण्ण काळ-
वण्णं. गेहकपरिकम्मं^५ मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं^६ ।

द्वित्तिच्छवनस्स परियायं अप्पहरिते ठितेन अधिट्ठातब्बं ति - हरितं
नाम पुट्टवण्णं अप्ररणं । सचे हरिते ठितो अधिट्ठाति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।
मग्गेन छादेन्तस्स द्वे मग्गे अधिट्ठहिंत्वा ततियं मग्गं आणापेत्वा पक्कमित्तब्बं ।
25 परियायेन छादेन्तस्स द्वे परियाये अधिट्ठहिंत्वा ततियं परियायं आणापेत्वा
पक्कमित्तब्बं ।

B. 69,
R 48

१. अगगळ्ठुपनाय - सी० । २. द्वित्तिच्छवनस्स - स्या०, रो० । ३. उत्तरि - म०, रो० ।
४. गेहकवण्णं - स्या० । ५. पञ्चपटिकं - स्या०, रो० ।

१३७. ततो खे उत्तरि अण्यहरिते पि ठितो अधिदुहेय्या ति इट्टकाय^१ छादेन्तस्स इट्टकिट्टकाय^२ आपत्ति पाचित्तियस्स । सिलाय छादेन्तस्स सिलाय सिलाय आपत्ति पाचित्तियस्स । सुधाय छादेन्तस्स पिण्डे पिण्डे आपत्ति पाचित्तियस्स । तिणेन छादेन्तस्स करळे^३ करळे^३ आपत्ति पाचित्तियस्स । पण्णेन छादेन्तस्स पण्णे पण्णे आपत्ति पाचित्तियस्स । 5

अतिरेकद्वत्तिपरियाये अतिरेकसञ्जी अधिद्वत्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अतिरेकद्वत्तिपरियाये वेमतिको अधिद्वत्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अतिरेकद्वत्तिपरियाये ऊनकसञ्जी अधिद्वत्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकद्वत्तिपरियाये अतिरेकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्तिपरियाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्तिपरियाये ऊनकसञ्जी, 10 अनापत्ति ।

१३८. अनापत्ति द्वत्तिपरियाये, ऊनकद्वत्तिपरियाये^४, लेण, गुहाय, तिणकुटिकाय, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो घनेन, वासागारं ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २०. बीसतिमपाचित्तियं

(सप्पाणकउदकसिञ्चने)

(१) नवकम्मकारकभिक्षुवत्थु

१३९. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं^५ विहरति अग्गाळवे^६ 15 चतिय । तेन खो पन समयेन आळवका^७ भिक्षू नवकम्मं करोन्ता जानं सप्पाणकं उदक तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि । ये त भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० .. ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आळवका भिक्षू जानं सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चिस्सन्ति पि सिञ्चापेस्सन्ति पी” ति ! अथ खो ते भिक्षू भगवतो 20 एतमत्थं आरोचेसु ।

B. 70

(२) पञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आळवके भिक्षू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, जानं

१. इट्टकायिट्टकाय — सी० । २-३. करमे करले — सी० । ३. ऊनकपरियाये — सी० ।

४. आलवियं — सी० । ५. अग्गाळवे — सी०, रो० । ६. आळविका — स्वा०, रो० ।

पाचित्तियं—१०.

R. 49

- सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चय पि' सिञ्चापेय पी' ति ?
 "सञ्च, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे,
 मोघपुरिसा, जानं सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चस्सय पि
 सिञ्चापेस्सय पि ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
 5 एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

१४०. "यो पन भिक्खु जानं सप्पाणकं उदकं तिणं वा मत्तिकं वा
 सिञ्चेय्य वा सिञ्चापेय्य वा, पाचित्तियं" ति ।

(३) विमङ्गो

१४१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिपेतो भिक्खू ति ।

- 10 जानाति नाम सामं वा जानाति अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति ।

सिञ्चेय्या ति सयं सिञ्चति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सिञ्चापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकि
 आणत्तो बहुकं पि सिञ्चति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१४२. सप्पाणके सप्पाणकसञ्जी तिणं वा मत्तिकं वा सिञ्चति
 15 वा सिञ्चापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सप्पाणके वेमतिको तिणं वा
 मत्तिकं वा सिञ्चति वा सिञ्चापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । सप्पाणके
 अप्पाणकसञ्जी तिणं वा मत्तिकं वा सिञ्चति वा सिञ्चापेति वा, अना-
 पत्ति । अप्पाणके सप्पाणकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके
 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके अप्पाणकसञ्जी, अनापत्ति ।

- 20 १४३. अनापत्ति असञ्चिच्च, असतिया, अजानन्तस्स, उम्मत्तकस्स,
 आदिकम्मिकस्सा ति ।

भूतगामवग्गो दुत्तियो ।

तस्सुद्धानं

B. 71

भूतं अञ्जाय उज्जायं, पक्कमन्तेन ते दुवे ।

पुब्बे निक्कट्टुनाहच्च, द्वारं सप्पाणकेन चा ति ॥

— ० —

१२१. एकवीसतिमपाचिसिधं (भिक्षुनोवावकहम्मनवे)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

१४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्षू भिक्षुनियो ओवदन्ता
लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं ।
अथ खो छब्बगियानं भिक्षून् एतदहोसि — “एतरहि खो, आवुसो, थेरा भिक्षू
भिक्षुनियो ओवदन्ता लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय- 5
भेसज्जपरिक्खारानं । हन्दावुसो, मयं पि भिक्षुनियो ओवदामा” ति ।
अथ खो छब्बगिया भिक्षू भिक्षुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं — “अम्हे
पि, भगिनियो, उपसङ्कमथ, मयं पि ओवदिस्सामा” ति ।

R. 50

अथ खो ता भिक्षुनियो येन छब्बगिया भिक्षू तेनुपसङ्कमिसु;
उपसङ्कमित्वा छब्बगिये भिक्षू अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । अथ खो 10
छब्बगिया भिक्षू भिक्षुनीनं परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छान-
कथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेसुं — “गच्छथ, भगिनियो” ति । अथ खो ता
भिक्षुनियो येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा
एकमन्तं अट्ठंसु । एकमन्तं ठिता खो ता भिक्षुनियो भगवा एतदवोच —
“कच्चि, भिक्षुनियो, ओवादो इद्धो अहोसी” ति ? “कुतो, भन्ते, ओवादो 15
इद्धो भविस्सति ! अय्या छब्बगिया परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं
तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेसुं” ति । अथ खो भगवा ता भिक्षु-
नियो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ
खो ता भिक्षुनियो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्ते-
जिता सम्पहसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कमिसु । 20

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपाता-
पेत्वा छब्बगिये भिक्षू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्षुनीनं
परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा
उय्योजेथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ...
कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्षुनीनं परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा 25
दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्षू
आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्षुनोवादकं सम्मन्नितुं । एव च

B. 72

पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खुं याचित्तब्बो । याचित्त्वा व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो नापेतब्बो —

१४५. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्यन्नामं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नेय्य । एसा ज्ञत्ति ।

5 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खो इत्यन्नामं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्यन्नामस्स भिक्खुनो भिक्खुनोवादकस्स सम्मुत्ति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खो इत्यन्नामं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नति ।
10 यस्सायस्मतो खमति इत्यन्नामस्स भिक्खुनो भिक्खुनोवादकस्स सम्मुत्ति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्खेन इत्यन्नामो भिक्खु भिक्खुनोवादको । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(२) पञ्जस्ति

R. 51

अथ खो भगवा छब्बग्गिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुग्भर-
15 ताय^१ ... पे० ... एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

१४६. “यो पन भिक्खु असम्मतो भिक्खुनियो ओवदेय्य पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) अट्ठसमन्नागतो सम्मन्नितब्बो

१४७. तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू सम्मता भिक्खुनियो ओवदन्ता
20 तथेव लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । अथ खो छब्बग्गियानं भिक्खूनं एतदहोसि — “एतरहि खो, आबुसो, थेरा भिक्खू सम्मता भिक्खुनियो ओवदन्ता तथेव लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपात-
सेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारान । हन्दाबुसो, मयं पि निस्सीमं गन्त्वा
अञ्जमञ्जं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नित्वा भिक्खुनियो ओवदामा” ति । अथ
25 खो छब्बग्गिया भिक्खू निस्सीमं गन्त्वा अञ्जमञ्जं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नित्वा भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदबोचुं — “मयं पि, भगिनियो, सम्मता । अम्हे पि उपसङ्कमथ । मयं पि ओवदिस्सामा” ति ।

B. 73

अथ खो ता भिक्खुनियो येन छब्बग्गिया भिक्खु तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्क-
मित्वा छब्बग्गिये भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । अथ खो छब्बग्गिया
भिक्खू भिक्खुनीनं परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीति-
नामेत्वा उय्योजेसुं - गच्छथ भगिनियो ति । अथ खो ता भिक्खुनियो येन
भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठंसु । 5
एकमन्तं ठिता खो ता भिक्खुनियो भगवा एतदवोच - “कच्चि, भिक्खुनियो,
ओवादो इद्धो अहोसी” ति ? “कुतो, भन्ते, ओवादो इद्धो भविस्सति ! अय्या
छब्बग्गिया परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा
उय्योजेसु” ति ।

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि ... पे० ... 10
अथ खो ता भिक्खुनियो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता
समुत्तेजिता सम्पहंसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कमिसु । अथ
खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्ब-
ग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि - “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीनं परित्तञ्जेव
धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेथा” ति ? 15
“सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे,
मोघपुरिसा, भिक्खुनीनं परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय
वीतिनामेत्वा उय्योजेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्ससन्नानं वा पसादाय
... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि,
भिक्खवे, अट्ठहज्जेहि समन्नागत भिक्खु भिक्खुनोवादकं सम्मन्नितुं । सीलवा 20
होति, पातिमोक्खसवरसवुतो विहरति आचारगोचरसम्पन्नो अणुमत्तेसु^१ वज्जेसु
भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु; बहुस्सुतो होति सुतधरो सुत-
सन्नचयो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्जेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्थं
सब्बञ्जनं^२ केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति तथारूपास्स^३ धम्मा
वहुस्सुता होन्ति धाता^४ वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता^५ दिट्ठिया सुप्पटि- 25
विद्धा; उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेण स्वागतानि होन्ति
सुविभक्तानि सुप्पवत्तीनि सुविनिच्छित्तानि सुतसो अनुव्यञ्जनसो; कल्याण-
वाचो होति कल्याणवाक्करणो, येभ्य्येन भिक्खुनीनं पियो होति मनापो;
पटिबलो होति भिक्खुनियो ओवदितुं; न खो पनेतं भगवन्तं उद्दिस्स पब्बजिताय

B. 74

१. अनुमत्तेसु - सी०, स्वा० । २. सब्बञ्जनं - डी० । ३. तथारूपस्स - री० ।
४. धाता - सी०, स्वा० । ५. मनसा अनुपेक्खिता - य० ।

कासायवत्थवसनाय गरुधम्मं अज्झापन्नपुब्बो होति; वीसतिवस्सो वा होति अतिरेकवीसतिवस्सो वा - अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्ठहज्जेहि समन्नागतं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नित्तु” ति ।

(४) विमङ्गो

R. 52

१४८. यो पत्ता ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं

5 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

असम्मतो नाम जत्तिचतुत्थेन कम्मेन असम्मतो ।

भिक्खुनियो नाम उभतोसङ्के उपसम्पन्ना ।

ओवदेय्या ति अट्ठहि गरुधम्मेहि ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जेन धम्मेन ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोउपसम्पन्नं ओवदति,
10 आपत्ति दुक्कटस्स ।

१४९. तेन सम्मतेन भिक्खुना परिवेणं सम्मज्जित्वा पानीयं^१ परि-
भोजनीयं^२ उपट्ठापेत्वा आसनं पञ्जापेत्वा^३ द्रुतियं गहेत्वा निसीदितब्बं ।
भिक्खुनीहि तत्थ गत्त्वा तं भिक्खुं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदितब्बं । तेन^४
भिक्खुना पुच्छित्त्वा - “समग्गात्थ^५, भगिनियो” ति ? सत्थे “समग्गाग्गात्थ्या”
15 ति भणन्ति, “वत्तन्ति, भगिनियो, अट्ठ गरुधम्मा” ति ? सत्थे “वत्तन्ताय्या” ति
भणन्ति, “एसो, भगिनियो, ओवादो” ति नित्थ्यादेतब्बो^६ । सत्थे “न वत्तन्ताय्या”
ति भणन्ति, ओसारेतब्बा । वस्ससतूपसम्पन्नाय भिक्खुनिया तदट्ठपसम्पन्नस्स
भिक्खुनो अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं कातब्बं; अयं पि^७
B. 75 धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिकमनीयो । न
20 भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्सं वसितब्बं; अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा
मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिकमनीयो । अन्वद्धमासं भिक्खुनिया भिक्खु-
सङ्घतो द्वे धम्मा पच्चासित्तब्बा^८ उपोसथपुच्छकं च ओवादुपसङ्कमनं च;
अयं पि धम्मो ... पे० ... वस्सं वत्थाय^९ भिक्खुनिया उभतोसङ्के तीहि ठानेहि
पवारेतब्बं दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा; अयं पि धम्मो ... पे० ...
25 गरुधम्मं अज्झापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्के पक्खमानत्तं चरितत्त्वं; अयं पि
धम्मो ... पे० ... द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय
उभतोसङ्के उपसम्पदा परियेसितत्त्वा; अयं पि धम्मो ... पे० ... न भिक्खुनिया

१. एकतो उपसम्पन्नाय - सी० । २. पानिय - रो० । ३. परिभोजनियं - रो० । ४. पञ्ज-
पेत्वा - म० । ५. तेन सम्मतेन - स्या० । ६. समग्गात्थ - सी०, स्या०, रो० । ७. नीय्या-
देतब्बो - सी० । ८. स्या० पौत्थके कति । ९. पच्चासीसितत्त्वा - म० । १०. वस्सं वत्थाय - म० ।

केन चि परिक्खयेन भिक्खु अक्कोसित्तञ्चो परिक्खित्तञ्चो; अयं पि धम्मो ... पे० ... अञ्जतगो ओवटो भिक्खुनीनं भिक्खुसु वचनपथो, अनोक्खो भिक्खूनं भिक्खुनीसु वचनपथो; अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतित्थकमनीयो ति ।

सच्चे समग्गाग्हाय्या^१ ति भणन्तं^२ अञ्जं धम्मं भणति, आपत्ति 5
दुक्कटस्स । सच्चे वग्गाग्हाय्या ति भणन्तं अट्ठ गरुधम्मं भणति, आपत्ति
दुक्कटस्स । ओवादं अनिय्यादेत्वा^३ अञ्जं धम्मं भणति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५०. अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्चो वग्गं भिक्खुनीसङ्घं^४ R. 53
वग्गसञ्चो ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्म-
सञ्चो वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10
अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्चो वग्गं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसञ्चो ओवदति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्चो ओवदति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं 15
समग्गसञ्चो ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्चो वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्चो
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्चो वग्गं
भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्म-
कम्मसञ्चो वग्गं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसञ्चो ओवदति, आपत्ति पाचि- 20
त्तियस्स ।

अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्चो समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्चो
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्चो समग्गं
भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्चो समग्गं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसञ्चो ओवदति, आपत्ति 25
पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिको समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्चो ओवदति
... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्चो ओवदति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

१. समग्गाग्हाय्या - स्या०, सी० । २. भणन्ति - सी०; भणन्ति - स्या० । ३. अनियादेत्वा -
सी० । ४. भिक्खुनीसङ्घं - म० ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति पाचिसियस्स ।

१५१. धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी
 5 ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी वग्गं भिक्खुनी-
 सङ्घं वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति
 दुक्कटस्स ।

- धम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी ओवदति
 ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति
 10 दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी
 ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० .. समग्गसञ्जी ओवदति,
 आपत्ति दुक्कटस्स ।

- धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी
 15 ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्जी ओवदति,
 आपत्ति दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे वेमतिको समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी ओवदति
 ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसञ्जी ओवदति, आपत्ति
 दुक्कटस्स ।

- 20 धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी
 ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी समग्गं भिक्खुनी-
 सङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी
 समग्गं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसञ्जी ओवदति, अनापत्ति ।

१५२. अनापत्ति उद्देसं देन्तो, परिपुच्छं देन्तो, ओसारेहि अय्या ति
 25 वुच्चमानो, ओसारेति, पञ्हं पुच्छति, पञ्हं पुट्ठो कथेति, अञ्ञस्सत्थाय
 अणन्तं भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदि-
 कम्मिकस्सा ति ।

§ २२. बाबौसतिमवाचितियं

(अन्वयस्ते पुरिषे ओवावने)

(१) चूळपन्थकइडिपाटिहारियवत्सु

१५३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ति
परियायेन । तेन खो पन समयेन आयस्मतो चूळपन्थकस्स^१ परियायो होति
भिक्खुनियो ओवदितुं । भिक्खुनियो एवमाहंसु — “न दानि अज्ज ओवादो इद्धो
भविस्सति, तञ्जेव दानि उदानं अय्यो चूळपन्थको पुनप्पुनं भणिस्सती” ति । 5
अथ खो ता भिक्खुनियो येनायस्मा चूळपन्थको तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा
आयस्मन्तं चूळपन्थकं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना
खो ता भिक्खुनियो आयस्मा चूळपन्थको एतदवोच — “समग्गात्थ^२, भगिनियो”
ति ? “समग्गाम्हाय्या” ति । “वत्तन्ति, भगिनियो, अट्ठ गरुधम्मा” ति ?
“वत्तन्ताय्या” ति । “एसो, भगिनियो, ओवादो” ति निध्यादेत्वा^३ इमं उदानं 10
पुनप्पुनं अभसि —

“अधिचेतसो अप्पमज्जतो ।

मुनिनो मोनपथेसु सिक्खतो ॥

सोका न भवन्ति तादिनो ।

उपसन्तस्स सदा सतीमतो” ति ॥

15

भिक्खुनियो एवमाहंसु — “ननु ओवोचुम्हा— न दानि अज्ज ओवादो
इद्धो भविस्सति, तञ्जेव दानि उदानं अय्यो चूळपन्थको पुनप्पुनं भणिस्सती”
ति ! अस्सोसि खो आयस्मा चूळपन्थको तासं भिक्खुनीनं इमं कथासल्लापं ।
अथ खो आयस्मा चूळपन्थको वेहासं अम्भुग्गन्त्वा आकासे अन्तलिक्खे चङ्कमति
पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्यं पि कप्पेति धूमायति पि पज्जलति पि अन्तर- 20
धायति^४ पि, तञ्जेव^५ उदानं भणति अज्जं च बहुं बुद्धवचनं । भिक्खुनियो
एवमाहंसु — “अच्छरियं वत भो, अम्भुतं वत भो, न वत नो इतो पुब्बे^६ ओवादो
एवं इद्धो भूतपुब्बो यथा अय्यस्स चूळपन्थकस्स” ति । अथ खो आयस्मा चूळ-
पन्थको ता भिक्खुनियो याव समन्धकारा ओवदित्वा उय्योजेसि — गच्छथ
भगिनियो ति ।

25

१. चुल्लपन्थकस्स — सी० । २. समग्गात्थ — सी०, स्वा०, रो० । ३. समग्गाम्हाय्या — स्वा०,
रो०; समग्गाम्हाय्या — सी० । ४. नीवादेत्वा — सी० । ५. भगती — सी० । ६. अन्तरा पि धायति —
रो० । ७. तञ्जेव — म० । ८. पुब्बेव — सी० ।

B. 78

R. 55

अथ खो ता भिक्षुनियो नगरद्वारे बकिते^१ बहिनगरे वसित्वा कालस्सेव
नगरं पविसन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति स्खियन्ति विपाचेन्ति - “अन्नहा-
चारिनियो” इमा भिक्षुनियो; आरामे भिक्षूहि सद्धिं वसित्वा इदानीं नगरं
पविसन्ती” ति । अस्सेसुं खो भिक्षू तेसं मनुस्सावं उज्झायन्तानं स्खियन्तानं
विपाचेन्तानं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खा-
कामा, ते उज्झायन्ति स्खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम आयस्मा चूळपन्थको
अत्थङ्गते सुरिये” भिक्षुनियो ओवदिस्सती” ति ! अथ खो ते भिक्षू भगवतो
एतमर्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्चाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपाता-
पेट्वा आयस्मन्तं चूळपन्थकं पटिपुच्छि - “सच्चं किर त्वं, चूळपन्थक, अत्थङ्गते
सुरिये भिक्षुनियो ओवदसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो
भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, चूळपन्थक, अत्थङ्गते सुरिये भिक्षुनियो
ओवदिस्ससि ! नेतं, चूळपन्थक, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च
पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

१५४. “सम्मतो पि चे भिक्षु अत्थङ्गते सुरिये भिक्षुनियो
ओवदेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

१५५. सम्मतो नाम अतिचतुत्थेन कम्मेन सम्मतो ।

अत्थङ्गते सुरिये ति ओगते^२ सुरिये ।

भिक्षुनी^३ नाम उभतो सङ्घे उपसम्पन्ना ।

२० ओवदेय्या ति अट्टहि वा गरुधम्मेहि अञ्जेन वा धम्मेन ओवदति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१५६. अत्थङ्गते अत्थङ्गतसञ्जी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अत्थङ्गतं वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्थङ्गते अनत्थङ्गत-
सञ्जी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५ एकतोउपसम्पन्नाय^४ ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनत्थङ्गते
अत्थङ्गतसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनत्थङ्गते वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनत्थङ्गते अनत्थङ्गतसञ्जी, अनापत्ति ।

१. बकिते - सी०, स्या०, रो० । २. अन्नहाचारिनियो - सी० । ३. सुरिये - म० ।
४. ओगते - सी०, स्या० । ५. भिक्षुनियो - स्या० । ६. एकतोउपसम्पन्ना - स्या०, रो० ।

१५७. अनापत्ति उद्देशं देन्तो, परिपुच्छं देन्तो, ओसारोहि अय्या ति वुच्चमानो, ओसारोति, पञ्हं पुच्छति, पञ्हं पुट्ठो कथेति, अञ्जस्सत्थाय भणन्तं भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१२३. तेबीसतिमपाचित्यं

(भिक्खुनुपस्सयपसङ्कमने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्तु

१५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि 5 B. 79
निम्रोधारामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनुपस्सयं उप-
सङ्कमित्वा छब्बग्गिया भिक्खुनियो ओवदन्ति । भिक्खुनियो छब्बग्गिया
भिक्खुनियो एतदवोचुं — “एथाय्ये, ओवादं गमिस्सामा” ति । “यं हि^१ मयं,
अय्ये, गच्छेय्याम ओवादस्स कारणा, अय्या छब्बग्गिया इधेव अम्हे ओवदन्ती”
ति । भिक्खुनियो उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम 10
छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनुपस्सयं” उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सन्ती”
ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसु । ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम
छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सन्ती”
ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । 15

(२) पठमपञ्चासि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनु-
पस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।
विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनुपस्सयं
उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा 20
पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदेय्य,
पाचित्यं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जसं होति ।

१. सामणेराय - सी० । २. एथय्य - सी०, रो० । ३. पि - सी०, त्या० । ४. भिक्खुनु-
पस्सयं - सी०, त्या०, रो० । ५. ओवदन्ती - त्या० ।

(३) गिलानामहापजापतिगोतमीवत्सु

१५६. तेन खो पन समयेन महापजापती^१ गोतमी गिलाना होति ।
 थेरा भिक्खू येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्कमिस्सु; उपसङ्कमित्वा महा-
 पजापति गोतमि एतदवोचुं - “कच्चि ते^२, गोतमि, खमनीयं कच्चि यापनीयं”
 ति ? “न मे, अय्या, खमनीयं न यापनीयं” । “इद्धय्या, धम्मं देसेथा” ति ।
 5 “न^३, भगिनि, कप्पति भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो धम्मं
 देसेत्तु” ति कुक्कुच्चायन्ता न देसेत्तुं । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा
 पत्तचीवरमादाय येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा
 पञ्चत्ते आसने निसीदि । निसज्ज खो भगवा महापजापति गोतमि एतद-
 वोच - “कच्चि ते, गोतमि, खमनीयं कच्चि यापनीयं” ति ? “पुब्बे मे,
 10 भन्ते, थेरा भिक्खू आगन्त्वा धम्मं देसेन्ति । तेन मे फासु होति । इदानी
 पन - “भगवता पटिक्खत्तं” ति, कुक्कुच्चायन्ता न देसेन्ति । तेन मे न
 फासु होती” ति । अथ खो भगवा महापजापति गोतमि धम्मिया कथाय
 सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

(४) अनुपञ्जाति

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
 15 भिक्खू आमन्तेस्सि - “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा
 गिलानं भिक्खुनि ओवदितु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ-
 १६०. “यो पन भिक्खू भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो
 ओववेय्य, अञ्जत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । गिलाना होति
 भिक्खुनी - अयं तत्थ समयो” ति ।

(५) विभङ्गो

- 20 १६१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अघिप्पेतो भिक्खू ति ।
 भिक्खुनुपस्सयो नाम यत्थ भिक्खुन्नियो एकरत्तं पि वसन्ति ।
 उपसङ्कमित्वा ति तत्थ गत्वा ।
 भिक्खुनी नाम उभतोसङ्गे उपसम्पन्ना ।
 25 ओववेय्या ति अट्ठहि गरुधम्मोहि ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 अञ्जत्र समयो ति ठपेत्वा समयं ।

गिलाणा ाम भिक्खुनी न सककोति ओवादाय वा संवासाय वा गन्तुं ।

१६२. पसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा
अञ्जत्र समया ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिको
भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा अञ्जत्र समया ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जी भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा अञ्जत्र समया 5
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जेन धम्मेन ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोउपसम्पन्नाय
ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय
अनुपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

B. 81

10

१६३. अनापत्ति समये, उद्देसं देन्तो, परिपुच्छं देन्तो, “ओसारेहि
अय्या” ति बुच्चमानो ओसारेति, पञ्हं पुच्छति, पञ्हं पुट्ठो कथेति, अञ्ज-
स्सत्थाय भणन्तं भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय सामणेरिया, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

३ २४. चतुर्वीसतिमपाचितियं

(भिक्खुनोवाकचेरानुवत्तने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

१६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 15
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ता
लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं ।
छब्बग्गिया भिक्खू एवं वदन्ति — “न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो
ओवदितुं”; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती” ति । ये ते
भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि 20
नाम छब्बग्गिया भिक्खू एवं वक्खन्ति — ‘न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो
ओवदितुं; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती’” ति ! अथ खो
ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ;

R. 58

20

(२) पञ्जलि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-

पातापेत्वा छज्जग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, एवं वदेथ — ‘न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदितुं; आभिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती’” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, एवं वक्खथ — न बहुकता थेरा
 २५ भिक्खू भिक्खुनियो ओवदितुं; आभिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती ति ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१६५. “यो पन भिक्खू एवं वदेम्य — ‘आभिसहेतु थेरा’ भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती’ ति, पाचित्तिथ” ति ।

(३) विमज्झो

B. 82 10 १६६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

आभिसहेतू ति चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलानप्पच्चय-भेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ।

एवं वदेम्या ति उपसम्पन्नं सङ्खेन सम्मतं भिक्खुनोवादकं अवण्णं
 15 कत्तुकामो अयसं कत्तुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो एवं वदेति — “चीवरहेतु पिण्ड-पातहेतु सेनासनहेतु गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ओवदती” ति भणति, आपत्ति पाचित्तिथस्स ।

१६७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तिथस्स । धम्मकम्मे वेमतिको एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तिथस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
 20 कम्मसञ्जी एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तिथस्स ।

उपसम्पन्नं सङ्खेन असम्मतं भिक्खुनोवादकं अवण्णं कत्तुकामो अयसं कत्तुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो एवं वदेति — “चीवरहेतु ... पे० ... पूजन-हेतु ओवदती” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं सङ्खेन सम्मतं वा असम्मतं वा भिक्खुनोवादकं अवण्णं कत्तुकामो अयसं कत्तुकामो मङ्कु-
 25 कत्तुकामो एवं वदेति — “चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलान-प्पच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ओवदती” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे धम्म-कम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति

दुक्कटस्स । अधम्मकम्मं अधम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति^१ दुक्कटस्स^२ ।

१६८. अनापत्ति पकतिया चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलान-
प्यच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु
पूजनहेतु ओवदन्तं भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१२५. पञ्चवीसतिमपाधितियं

(अञ्जातिकाय भिक्षुनिया चीवरदाने)

(१) पिण्डधारी - पिण्डधारिणीवत्सु

१६९. तेन समयेन बद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने ५
अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्षु
सावत्थियं अञ्जतरिस्सा विसिखाय पिण्डाय चरति । अञ्जतरा पि
भिक्षुनी तस्सा विसिखाय पिण्डाय चरति । अथ खो सो भिक्षु तं
भिक्षुनि एतदवोच - “गच्छ, भगिनि, अमुकस्मि ओकासे भिक्षा
दिय्यती” ति । सा पि खो एवमाह - “गच्छाय्य”, अमुकस्मि ओकासे १०
भिक्षा दिय्यती” ति । ते अभिण्हदस्सनेन सन्दिट्ठा अहेसुं । तेन खो
पन समयेन सङ्खस्स चीवरं भाजीयति^३ । अथ खो सा भिक्षुनी ओवाढं
गत्वा येन सो भिक्षु तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं भिक्षु अभि-
वादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितं खो तं भिक्षुनि सो भिक्षु
एतदवोच - “अयं मे, भगिनि, चीवरपटिबीसो^४; सादियिस्ससी” ति ? १५
“आमाय्य, दुब्बलचीवराग्ही” ति ।

अथ खो सो भिक्षु तस्सा भिक्षुनिया चीवरं अदासि । सो पि
खो भिक्षु दुब्बलचीवरो होति । भिक्षू तं भिक्षुं एतदवोचुं - “करोहि
दानि ते, आवुसो, चीवरं” ति । अथ खो सो भिक्षु भिक्षून् एतमत्थं
आरोचेसि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति २०
विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्षु भिक्षुनिया चीवरं दस्सती” ति !
अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पठमपञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-

१. अनापत्ति - सी०, रो० । २. सी०, रो० पोत्थकेषु नतिच । ३. बीयति - सी०, स्या० ।

४. गच्छाय्य - सी०, रो० । ५. भाजीयति - स्वा०; भाजियति - रो० । ६. चीवरपटिबीसो -
स्या०, रो०; चीवरपटिबीसो - सी० ।

B. 83,
R. 59

पातापेत्वा तं भिक्षुं पटिपुच्छि - “सच्चं किर त्वं, भिक्षु, भिक्षुनिया चीवरं भदासी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । “आतिका ते, भिक्षु, अञ्जातिका” ति ? “अञ्जातिका, भगवा” ति । “अञ्जातको, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय^१ भिक्षुनिया^२ न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं^३ वा सन्तं वा असन्तं वा । कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय भिक्षुनिया चीवरं दस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्षु अञ्जातिकाय भिक्षुनिया चीवरं बदेय्य, पाञ्चसिद्धि^४” ति ।

10 एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) पारिवत्तकचीवरवत्तु

१७०. तेन खो पन समयेन भिक्षू कुक्कुच्चायन्ता भिक्षुनीनं पारिवत्तकं^५ चीवरं न देन्ति । भिक्षुनियो उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - R. 60 “कथं हि नाम अय्या अम्हाकं पारिवत्तकं चीवरं न दस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं B. 84 खो भिक्षू तासं भिक्षुनीनं उज्जायन्तीनं खियन्तीनं विपाचेन्तीनं । अथ 15 खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्षू ग्रामन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्षवे, पञ्चन्नं पारिवत्तकं दातुं । भिक्षुस्स, भिक्षुनिया, सिक्खमानाय, सामणेरस्स, सामणेरिया - अनुजानामि, भिक्षवे, इमेसं पञ्चन्नं पारिवत्तकं दातुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खा- 20 पदं उद्दिसेय्याथ -

१७१. “यो पन भिक्षु अञ्जातिकाय भिक्षुनिया चीवरं बदेय्य, अञ्जात्र पारिवत्तका, पाञ्चसिद्धि^५” ति ।

(५) विमङ्गो

१७२. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

25 अञ्जातिका नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामह-युगा असम्बद्धा ।

१. अञ्जातिका - सी० । २. अञ्जातकस्स - सी० । ३. सी०, स्वा०, म० पोत्थकेसु नखि । ४. अप्पतिरूपं - रो० । ५. पारिवट्टकं - सी०, स्वा० ।

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्गे उपसम्पन्ना ।

चीवरं नाम छलं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं विकल्पनुपगं पच्छिभं ।

अञ्जत्र पारिवत्तका ति ठपेत्वा पारिवत्तकं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१७३. अञ्जातिकाय अञ्जातिकसञ्ची चीवरं देति, अञ्जत्र ५
पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जातिकाय वेमतिको चीवरं देति,
अञ्जत्र पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जातिकाय जातिकसञ्ची
चीवरं देति, अञ्जत्र पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एकतो उपसम्पन्नाय चीवरं देति, अञ्जत्र पारिवत्तका, आपत्ति दुक्क-
टस्स । जातिकाय अञ्जातिकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय १०
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय जातिकसञ्ची, अनापत्ति ।

१७४. अनापत्ति जातिकाय, पारिवत्तकं परित्तेन वा विपुलं, विपुलेन
वा परित्त, भिक्षुनी विस्सासं गण्हाति, तावकालिकं गण्हाति, चीवरं ठपेत्वा
अञ्जं परिकखारं देति, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

15

१२६. छवीसतिमपाचित्तियं

(भिक्षुनिया चीवरसिब्बने)

(१) उवायिभिक्षुवत्तु

१७५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी पट्टो^१ होति
चीवरकम्मं कातुं । अञ्जतरा भिक्षुनी येनायस्मा उदायी^२ तेनुपसङ्कमि;
उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं उदायि एतदवोच - “साधु मे, भन्ते, अय्यो चीवरं
सिब्बेतु”^३ ति । अथ खो आयस्मा उदायी तस्सा भिक्षुनिया चीवरं सिब्बेत्वा २०
सुरत्तं सुपरिकम्मकत्तं कत्वा मज्जे पटिभानचित्तं बुद्धापेत्वा संहरित्वा निक्खिपि ।
अथ खो सा भिक्षुनी येनायस्मा उदायी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आय-
स्मन्तं उदायि एतदवोच - “कहं^४ तं, भन्ते, चीवरं” ति ? “हन्द, भगिनि,
इमं चीवरं यथासंहटं हरित्वा निक्खिपित्वा यदा भिक्षुनीसङ्घो” ओवादं

B 85

R. 61

१. विकल्पनुपगं - सी० । २. पट्टो - स्या०, रो० । ३. उवायि - सी०, स्या०, रो० ।
४. विष्णु - म० । ५. सिम्बित्ता - म० । ६. कव - स्या०; कट - सी० । ७. भिक्षुनिस्सङ्घो - म० ।

आगच्छति तदा इमं चीवरं पारुपित्वा भिक्षुनीसङ्घस्स^१ पिट्ठितो पिट्ठितो आगच्छा^२” ति । अथ खो सा भिक्षुनी तं चीवरं यथासंहटं हरित्वा निक्खि-
पित्वा यदा भिक्षुनीसङ्घो ओवादं आगच्छति तदा तं चीवरं पारुपित्वा भिक्षुनी-
सङ्घस्स पिट्ठितो पिट्ठितो आगच्छति । मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति
५ विपाचेन्ति - “याव छिन्निका इमा भिक्षुनियो धुत्तिका अहरिकायो, यत्र
हि नाम चीवरे पटिभानचित्तं बुट्ठापेस्सन्ती” ति !

भिक्षुनियो एवमाहंसु - “कस्सिदं कम्म” ति ? “अय्यस्स उदायिस्सा”
ति । “ये पि ते छिन्निका^३ धुत्तिका अहरिका तेसं पि एवरूपं न सोभेय्यं,
किं पन अय्यस्स उदायिस्सा” ति ! अथ खो ता भिक्षुनियो भिक्षूनं एतमत्थं
१० आरोचेसुं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति - “कथं हि नाम आयस्सा उदायी भिक्षुनिया चीवरं सिब्बेस्सती”
ति ! अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा आयस्मन्तं उदायिं पटिपुच्छ - सच्चं किर त्वं, उदायि, भिक्षुनिया
१५ चीवरं सिब्बेसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । “आतिका ते, उदायि,
अञ्जातिका” ति ? “अञ्जातिका, भगवा” ति । “अञ्जातको, मोघपुरिस,
अञ्जातिकाय न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं वा पासादिकं वा अपासा-
दिकं वा । कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय भिक्षुनिया चीवरं
सिब्बेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
२० भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

B. 86

१७६. “यो पन भिक्षु अञ्जातिकाय भिक्षुनिया चीवरं सिब्बेय्य
वा सिब्बापेय्य वा, पाचिसियं” ति ।

(३) विमङ्गो

१७७. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्येतो भिक्षू ति ।

२५ अञ्जातिका नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा
असम्बद्धा ।

भिक्षुणी नाम उभतोसङ्गे उपसम्पन्ना ।

चीवरं नाम छत्रं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं ।

सिब्बेय्या ति सयं सिब्बेति आरापये आरापये आपत्ति पाचित्ति-
यस्स ।

R. 62

सिब्बापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सर्किं 5
आणत्तो बहुकं पि सिब्बेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१७८. अञ्जातिकाय अञ्जातिकसञ्जी चीवरं सिब्बेति वा सिब्बा-
पेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जातिकाय वेमतिको चीवरं सिब्बेति
वा सिब्बापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जातिकाय आतिकसञ्जी
चीवरं सिब्बेति वा सिब्बापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

एकतोउपसम्पन्नाय चीवरं सिब्बेति वा सिब्बापेति वा, आपत्ति
दुक्कटस्स । आतिकाय अञ्जातिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । आतिकाय
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । आतिकाय आतिकसञ्जी, अनापत्ति ।

१७९. अनापत्ति आतिकाय, चीवरं ठपेत्वा अञ्जं परिक्र्त्वा
सिब्बेति वा सिब्बापेति वा, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदि- 15
कम्मिकस्सा ति ।

—o—

§ २७. सत्तवीसतिमपाचितियं

(भिक्षुनीहि एकतो अद्धमममपटिपप्पे)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्तु

१८०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षुनीहि
सद्धिं संविधाय एकद्वानमग्गं पटिपज्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — “यथेव मयं सपजापतिका आहिण्डाय, एवमेविमे समणा सक्य- 20
पुत्तिया भिक्षुनीहि सद्धिं आहिण्डन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षू तेसं मनु-
स्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ...पे० ...
ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षु-
नीहि सद्धिं संविधाय एकद्वानमग्गं पटिपज्जिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते
भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । 25

B. 87

(२) पठमपञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपाता-

पेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुञ्छि - “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीहि सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जया” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनीहि सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ ।

“यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्थि” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) अन्तरामगचोरपीडितभिक्खुनीवत्पु

R. 63

१८१. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू च भिक्खुनियो च साकेता सार्वत्थि अद्धानमग्गपटिपन्ना होन्ति । अथ खो ता भिक्खुनियो ते भिक्खू एतदवोचुं - “मयं पि अय्येहि सद्धिं गमिस्सामा” ति । “न, भगिनी”, कप्पति भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जितुं । तुम्हे वा पठमं गच्छथ मयं वा गमिस्सामा” ति । “अय्या, भन्ते, अग्गपुरिसा । अय्याव पठमं गच्छन्तु” ति । अथ खो तासं भिक्खुनीनं पच्छा गच्छन्तीनं अन्तरामगो चोरा अच्छिन्दिसु चैव दूसेसुं च । अथ खो ता भिक्खुनियो सार्वत्थि गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, सत्थगमनीये मग्गे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

१८२. “यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, अञ्जात्र समया, पाचित्थि । तत्थायं समयो । सत्थगमनीयो होति मग्गो सासङ्कसम्मतो सप्पटिभयो - अयं तत्थ समयो” ति ।

B. 88

25

(५) भिक्षुने

१८३. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिपेतो भिक्षू ति ।

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्गे उपसम्पन्ना ।

सङ्घं ति एकतो ।

संविधाया ति — “गच्छाम, भगिनि, गच्छामाय्य; गच्छामाय्य, 5
गच्छाम, भगिनि; अज्ज वा हिय्यो वा परे वा गच्छामा” ति संविदहति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तरं पी ति कुक्कुटसम्पाते गामे, गामन्तरे गामन्तरे
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे, अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

10

अञ्जत्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

सत्थगमनीयो नाम मग्गो न सक्का होति विना सत्थेन गन्तु ।

सासङ्गं नाम तस्मि मग्गे चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भुत्तोकासो
दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति ।

सप्पटिभयं नाम तस्मि मग्गे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता 15
दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति, सप्पटिभयं गन्त्वा अप्पटिभयं दस्सेत्वा
उय्योजेतब्बा — “गच्छथ भगिनियो” ति ।

R 64

१८४. संविदहिते संविदहितसञ्जी एकद्वानमग्गं पटिपज्जति, अन्त-
मसो गामन्तरं पि, अञ्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । संविदहिते
वेमतिको एकद्वानमग्गं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, अञ्जत्र समया, 20
आपत्ति पाचित्तियस्स । संविदहिते, असंविदहितसञ्जी एकद्वानमग्गं पटि-
पज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, अञ्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20

भिक्षु संविदहति भिक्षुनी न संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
असंविदहिते संविदहितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते असंविदहितसञ्जी, अनापत्ति ।

25

१८५. अनापत्ति समये, असंविदहित्वा गच्छति^१, भिक्षुनी संवि-
दहति, भिक्षु न संविदहति, विसङ्केतेन गच्छन्ति, आपदासु, उम्मतकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 89

—o—

१२८. अट्टबिसत्तिमपाचित्तियं
(भिक्षुनिया एकदो नावाभिरुहने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुजत्तु

१८६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षुनीहि सद्धि
संविधाय एकं नावं अभिरुहन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -
“यथेव मयं सपजापतिका नावाय कीळाम”, एवमेविमे समणा सकयपुत्तिया
५ भिक्षुनीहि सद्धि संविधाय नावाय^१ कीळन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षू
तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्षू भिक्षुनीहि सद्धि संविधाय एकं नावं अभिरुहस्सन्ती” ति ! अथ
खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पठमपञ्जात्ति

१० अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपाता-
पेत्वा छब्बग्गिये भिक्षू पटिपुच्छि - “सच्च किर तुम्हे, भिक्षवे, भिक्षुनीहि
सद्धि संविधाय एकं नावं अभिरुहथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि
बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्षुनीहि सद्धि
संविधाय एकं नावं अभिरुहस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय
१५ ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“अो पन भिक्षू भिक्षुनिया सद्धि संविधाय एकं नावं अभिरुहेय्य,
उड्ढगामिनि^१ वा अघोगामिनि वा, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) पञ्चाउत्तरन्तोभिक्षुनीवट्ठु

R. 65

१८७. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्षू च भिक्षुनियो च साकेता
२० सावत्थि अट्ठानमग्गपटिपन्ना^२ होन्ति । अन्तरामग्गे नदी तरितब्बा होति । अथ
खो ता भिक्षुनियो ते भिक्षू एतदवोचु - “मयं पि अय्येहि सद्धि उत्तरिस्सामा”
ति । “न, भगिनी”, कप्पति भिक्षुनिया सद्धि संविधाय एकं नावं अभिरुहितुं;
B. 90 तुम्हे वा पठमं उत्तरथ मयं वा उत्तरिस्सामा” ति । “अय्या, भन्ते, अग्गपुरिसा ।

१. कीलाम - सी० । २. एकाय नावाय - सी०; एकावाय - स्वा० । ३. उड्ढगामिनि -
सी०, स्वा० । ४. अट्ठानमग्गं पटिपन्ना - सी०, रो०; अट्ठानमग्गपटिपन्ना - स्वा० । ५. भगिनि -
स्वा०, रो० ।

अध्याक पठमं उत्तरन्तु' ति । अथ लो तासं भिक्षुनीनं पच्छा उत्तरन्तीनं चोरा अन्धिन्विसु चैव' दूसेसु च । अथ लो ता भिक्षुनियो सार्वानि यन्त्वा भिक्षुनीनं एतमत्थं आरोचेसु । भिक्षुनियो भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसु । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जसिद्धि

अथ लो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे घम्मि कथं कत्वा 5
भिक्षू आमन्तेसि - "अनुजानामि, भिक्षवे, तिरियं तरणाय भिक्षुनिया सद्धिं संविधाय एकं नावं अभिरुहितुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

१८८. "यो पन भिक्षु भिक्षुनिया सद्धिं संविधाय एकं नावं अभिरुहेय्य उद्धंगामिनि वा अधोगामिनि वा, अञ्जत्र तिरियं तरणाय, 19
पाचित्तियं" ति ।

(५) भिक्षुलो

१८९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अधिप्येतो भिक्षू ति ।

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्गे उपसम्पन्ना ।

सद्धिं ति एकतो ।

15

संविधाय ति "अभिरुहाम, भगिनि, अभिरुहामाय्य^१, अभिरुहामाय्य, अभिरुहाम, भगिनि; अञ्ज वा हिम्यो वा परे वा अभिरुहामा" ति संविदहति आपत्तिं दुक्कटस्स ।

भिक्षुनिया अभिरुहे^२ भिक्षु अभिरुहति, आपत्तिं पाचित्तियस्स । भिक्षुमिह अभिरुहे भिक्षुनी अभिरुहति, आपत्तिं पाचित्तियस्स । उभो वा 20
अभिरुहन्ति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

उद्धंगामिनि ति उज्जवनिकाय ।

अधोगामिनि ति ओजवनिकाय ।

अञ्जत्र तिरियं तरणाय ति ठपेत्वा तिरियं तरणं ।

कुक्कुटसम्पाते^३ गामे, गामन्तरे गामन्तरे आपत्तिं पाचित्तियस्स । 25
अगामके अरञ्जे, अन्नयोजने^४ अन्नयोजने आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

१६०. संविदहिते संविदहितसञ्जी एकं नावं अभिरुहति उद्धंगामिनि

१. * १. व - म०, रो० । २. अभिरुहामाय्य - सी०, रो० । ३. अभिरुहे - जी०, स्वा०, रो० ।

४. कुक्कुटसम्पाते - सी० । ५. अन्नयोजने - जी० ।

R. 66

B. 91

वा अधोगामिनि वा, अञ्जत्र तिरियं तरणाय, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 संविदहिते वेमतिको एकं नावं अभिरुहति उदङ्गामिनि वा अधोगामिनि वा,
 अञ्जत्र तिरियं तरणाय, आपत्ति पाचित्तियस्स । संविदहिते असंविदहित-
 सञ्जी एकं नावं अभिरुहति उदङ्गामिनि वा अधोगामिनि वा, अञ्जत्र
 5 तिरियं तरणाय, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

भिक्षु संविदहित, भिक्षुनी न संविदहित, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 असंविदहिते संविदहितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते वेमतिको,
 आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते, असंविदहितसञ्जी, अनापत्ति ।

१६१. अनापत्ति तिरियं तरणाय, असंविदहित्वा अभिरुहन्ति, भिक्षुनी
 10 संविदहित, भिक्षु न संविदहित, विसङ्केतेन अभिरुहन्ति, आपदासु उम्मतकस्स,
 आदिकम्मिस्सा ति ।

—0—

§ २६. ऊनत्तिसत्तिमपाचित्तियं

(भिक्षुनिपरिपाचित्तमोजने)

(१) धुल्लनन्वाभिक्षुनीवत्पु

१६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
 निवापे । तेन खो पन समयेन धुल्लनन्दा भिक्षुनी अञ्जतरस्स कुलस्स
 कुलूपिका होति निच्चभत्तिका । तेन च गहपतिना थेरा भिक्षू निमन्तिता
 15 होन्ति । अथ खो धुल्लनन्दा भिक्षुनी पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय
 येन तं कुलं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं गहपतिं एतदवोच — “किमिदं,
 गहपति, पहूतं खादनीयं भोजनीयं पटियत्तं” ति ? “थेरा मया, अय्ये,
 निमन्तिता” ति । “के पन ते, गहपति, थेरा” ति ? “अय्यो सारिपुत्तो
 अय्यो महामोग्गल्लानो अय्यो महाकच्चानो अय्यो महाकोट्टित्तो अय्यो महा-
 20 कप्पिनो अय्यो महाचुन्दो अय्यो अनुरुद्धो अय्यो रेवतो अय्यो उपालि अय्यो
 आनन्दो अय्यो राहुलो” ति । “किं पन त्वं, गहपति, महानागे तिट्ठमाने चेट्ठके
 निमन्तेसी” ति ?

“के पन ते, अय्ये, महानागा” ति ? “अय्यो देवदत्तो अय्यो कोकालिको
 अय्यो कटभोरकतिस्सको अय्यो खण्डदेविया पुत्तो अय्यो समुद्दत्तो” ति ।

B. 92

अयं चरंहि थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्तरा कथा विप्पकता, अथ ते^१ थेरा भिक्खू पर्विसिमु । “सच्चं महानागा खो तथा, गहपति, निमन्तिता” ति । “इदानेव खो त्वं, अय्ये, चेटके अकासि; इदानि महानागे” ति । धरतो च निक्कट्ठि, निच्चभत्तं च पच्छिन्दि^२ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम देवदत्तो जानं भिक्खुनीपरिपाचितं” 5 पिण्डपातं भुञ्जिस्सती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(२) पठमपञ्जसि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
पेत्वा देवदत्तं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्व, देवदत्त, जानं भिक्खुनीपरिपाचितं
पिण्डपातं भुञ्जसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, जानं भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं 10
भुञ्जिस्ससि । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उट्ठिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु जानं भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

R. 67

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

15

(३) आतिकुलागतभिक्खुवत्थु

१६३. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु राजगहा पब्बजितो
आतिकुलं अगमासि । मनुस्सा — “चिरस्स^३ पि भदन्तो” आगतो” ति सक्कच्चं
भत्तं अकंसु । तस्स कुलस्स कुलूपिका भिक्खुनी ते मनुस्से एतदवोच — “देथ-
य्यस्स, आवुसो, भत्तं” ति । अथ खो सो भिक्खु — “भगवता पटिक्खित्तं जानं
भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जितु” ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि । 20
नासक्खि पिण्डाय चरितुं, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं
गत्वा भिक्खूनां एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) अणुपञ्जसि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “अणुजानामि, भिक्खवे, पुब्बे गिहिसमारम्भे जानं

१. सी०, स्वा० पोत्वकेसु नत्थि । २. उपच्छिन्दि — स्वा० । ३. भिक्खुनिपरिपाचितं —
म० । ४. परिभुञ्जिस्सती — सी० । ५. चिरस्सा — सी०, स्वा०, रो० । ६. भदन्तो — स्वा०, रो० ।
७. भिक्खं — सी० ।

भिक्षुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं
सिक्खापदं उद्दिश्येयाथ —

१६४. “यो पन भिक्षु जानं भिक्षुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जेय्य,
अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

१६५. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अय
इमस्मि अत्ये अधिप्येतो भिक्षू ति ।

B. ५९

जानाति नाम सामं वा जानाति अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति सा
वा आरोचेति ।

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

१० परिपाचेति नाम पुब्बे अदातुकामानं अकत्तुकामानं — “अय्यो भाणको,
अय्यो बहुस्सुतो, अय्यो सुत्तन्तिको, अय्यो विनयधरो, अय्यो धम्मकथिको, देथ
अय्यस्स, करोथ अय्यस्सा” ति एसा परिपाचेति नाम ।

पिण्डपातो नाम पञ्चन्न भोजनानं अञ्जातरं भोजनं ।

अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा ति ठपेत्वा गिहिसमारम्भं ।

१५ गिहिसमारम्भो नाम ज्ञातका वा होन्ति पवारिता वा पक्ति-
पटियत्^१ वा ।

R. 68

१६६. अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति^१,
आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
परिपाचिते परिपाचितसञ्जी भुञ्जति, अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा^२,
२० आपत्ति पाचित्तियस्स । परिपाचिते वेमतिको भुञ्जति, अञ्जात्र पुब्बे गिहिस-
मारम्भा, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपाचिते अपरिपाचितसञ्जी भुञ्जति,
अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, अनापत्ति । एकतोउपसम्पन्नाय परिपाचितं
भुञ्जति, अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिपाचिते
परिपाचितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिपाचिते वेमतिको, आपत्ति
२५ दुक्कटस्स । अपरिपाचिते अपरिपाचितसञ्जी, अनापत्ति ।

१६७. अनापत्ति पुब्बे^३ गिहिसमारम्भे, सिक्खमाना परिपाचेति,

१. सामं — रो० । २. पक्तिपटियत्ता — रो० । ३. पतिगण्हाति — स्त्री०; पटिगण्हाति —
रो० । ४. गिहीसमारम्भा — स्त्री० । ५. स्त्री०, स्वा० पोस्वकेषु तु स्थि ।

सामणेरो' परिपाचेति, पञ्चभोजनानि उपेतवा सञ्चत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ३०. तिस्रिंशत्पादित्यं

(भिक्षुनिया रहो निसज्जने)

(१) उदायीपुराणद्वुत्तिगिकावत्थु

१६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उदायिस्स पुराण-
द्वुत्तिगिका भिक्षुनीसु पब्बजिता होति । सा^१ आयस्मतो उदायिस्स सन्तिके ५
अभिक्षणं आगच्छति, आयस्मा पि उदायी तस्सा भिक्षुनिया सन्तिके अभिक्षण
गच्छति । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी तस्सा भिक्षुनिया सद्धि एको
एकाय रहो निसज्जं कप्पेसि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा उदायी भिक्षुनिया सद्धि एको
एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्सती ति ... पे० .. सच्चं किर त्व, उदायि, 10
भिक्षुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेसी ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

B. 94

(२) पञ्जसि

विगरहि^२ बुद्धो भगवा . पे० .. कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
भिक्षुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापद 15
उद्दिसेय्याथ —

१६९. “यो पन भिक्षु भिक्षुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं
कप्पेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२००. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

20

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सद्धिं ति एकतो ।

एको एकाया ति भिक्षु चेव होति भिक्षुनी च ।

R. 69

रहो नाम चक्खुस्स रहो सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न सक्का होति अक्खि वा निखणीयमाने' भमुकं वा उक्खिपीयमाने' सीसं वा उक्खिपीयमाने पस्सितुं । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पक्कित्थया सोतुं ।

5 निसज्जं कप्पेय्या ति भिक्खुनिया निसिन्नाय भिक्खु उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्ना वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R 95

२०१. भिक्खु निसिन्ने भिक्खुनी उपनिसिन्ना वा होति उपनिपन्ना वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निसिन्ना ह्वन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स । रहो रहोसञ्जी एको एकाय निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । रहो वेमतिको एको एकाय निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । रहो अरहोसञ्जी एको एकाय निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अरहो रहोसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अरहो वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अरहो अरहोसञ्जी, अनापत्ति ।

15 २०२. अनापत्ति यो कोचि विञ्चू दुतियो होति, तिट्ठति न निसीदति, अरहोपेक्खो, अञ्जविहितो निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

ओवादवगो^१ ततियो ।

तस्सुद्धानं

असम्मत्तत्थङ्गता^२ उपस्सयं^३, आमिसदानेन^४ सिञ्चति ।

अद्धानं नावं भुञ्जेय्य, एको एकाय ते दसा ति ॥

-----०-----

§ ३१. एकतिसतिमपाचित्तियं

(आवतत्थविण्णमोक्कने)

(१) छब्बग्गियमिक्खुत्तत्थु

20 २०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थिया अविदूरे अञ्जतरस्स

१. निखणियमाने - सी०, स्वा०; निखणियमाने - रो० । २. उक्खिपियमाने - सी०, स्वा०, रो० । ३. भिक्खुनीवादवगो - सी० । ४. असम्मत्तत्थङ्गता - म० । ५-६. पत्तवामिस-दानेन - म०; उपस्सय-आमिसदानेन - स्वा०, रो० ।

पूयस्स आवसथपिण्डो पञ्जात्तो होति । छब्बग्गिया भिक्खू पुब्बण्हसमयं निवा-
 सेत्वा पत्तचीवरमादाय सार्वत्थि^१ पिण्डाय पविसित्वा पिण्डं अलभमाना
 आवसथं अग्रमंसु । मनुस्सा — “चिरस्स^२ पि भदन्ता आगता” ति ते^३ सक्कच्चं
 परिविसिंसु । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू दुतियं पि दिवसं ... पे० ... तत्तियं
 पि दिवसं पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सार्वत्थि पिण्डाय पविसित्वा
 पिण्डं अलभमाना आवसथं गत्वा भुञ्जिंसु । अथ खो छब्बग्गियानं भिक्खूनां
 एतदहोसि — “किं मयं करिस्साम आरामं गत्वा ! हिय्यो पि इधेव आगन्तब्बं
 भविस्सती” ति, तत्थेव अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जन्ति ।
 तित्थिया अपसक्कन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति^४ “कथं
 हि नाम समणा सक्कपुत्तिया अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं
 भुञ्जिस्सन्ति ! नयिमेसज्जेव आवसथपिण्डो पञ्जात्तो; सब्बेसज्जेव
 आवसथपिण्डो पञ्जात्तो” ति ।

R. 70

10 B. 96

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपा-
 चेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—
 कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं
 भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अनुवसित्वा अनु-
 वसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा,
 अप्सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 उद्दिसेय्याथ —

“एको आवसथपिण्डो भुञ्जितब्बो । ततो चे उत्तरि^५ भुञ्जेय्य,
 पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) आवसथसम्पत्तसारिपुत्तवत्थु

२०४. तेन खो पन समयेन आयस्मा सारिपुत्तो कोसलेसु जनपदे^६
 सार्वत्थि गच्छन्तो येन अञ्जतरो आवसथो तेनुपसङ्कमि । मनुस्सा — “चिरस्सं

१. सार्वत्थि — सी० । २. चिरस्सा — सी०, स्वा०, रो० । ३. स्वा०, रो०, म० पोत्यकेसु
 नत्थि । ४. उत्तरि — रो०, म० । ५. जनपदेसु — सी०, स्वा०, रो० ।

पि थेरो आगतो" ति सक्कच्चं परिविसिंसु । अथ खो आयस्मतो सारि-
 पुत्तस्स भुत्ताविस्स खरो आबाधो उप्पज्जि, नासक्खि तम्हा आवसथा पक्क-
 मितुं । अथ खो ते मनुस्सा दुतियं पि दिवसं आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदबोचुं -
 "भुञ्जथ, भन्ते" ति । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो - "भगवता पटिक्खित्तं
 5 अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जितुं" ति कुक्कुच्चायन्तो न पटि-
 ग्गहेसि; छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो सार्वत्थि गन्त्वा
 भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जसि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
 भिक्खू आमन्तेसि - "अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना अनुवसित्वा
 10 अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 उट्ठिसेय्याथ ---

२०५. "अगिलानेन भिक्खुना एको आवसथपिण्डो भुञ्जितव्वो ।
 ततो चे उत्तरि भुञ्जेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(५) विभङ्गो

B 97 २०६. अगिलानो नाम सक्कोति तम्हा आवसथा पक्कमितुं ।
 15 गिलानो नाम न सक्कोति तम्हा आवसथा पक्कमितुं ।
 R 71 आवसथपिण्डो नाम पञ्चन्न भोजनान अञ्जातरं भोजनं - सालाय'
 वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा अञ्जोकासे वा अनोदिस्स यावदत्थो पञ्जात्तो
 होति । अगिलानेन भिक्खुना सकि भुञ्जितव्वो^१ । ततो चे उत्तरि 'भुञ्जि-
 स्सामी' ति पटिग्गण्हाति^२, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति
 20 पाचित्तियस्स ।

२०७. अगिलानो^३ अगिलानसञ्जी तनुत्तरि^४ आवसथपिण्डं भुञ्जति,
 आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो वेमतिको तनुत्तरि आवसथपिण्डं भुञ्जति,
 आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो गिलानसञ्जी तनुत्तरि आवसथपिण्डं
 भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25 गिलानो^५ अगिलानसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको
 आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो गिलानसञ्जी, अनापत्ति ।

१. सालायं - सी०, रो० । २. भुञ्जितव्वं - सी० । ३. पटिग्गण्हाति - सी०; पटि-
 ग्गण्हाति - रो० । ४. अगिलाने - रया० । ५. तनुत्तरि - म०, रो० । ६. गिलाने - स्या० ।

२०८. अनापत्ति गिलानस्स, अगिलानो सकिं भुञ्जति, गच्छन्तो, वा
आगच्छन्तो वा भुञ्जति, सामिका निमन्तेत्वा भोजेन्ति, ओदिस्स पञ्चात्तो
होति, न यावदत्थो पञ्चात्तो होति, पञ्च भोजनानि ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

३ ३२. वार्तिसतिमपाचित्तियं

(गणभोजने)

(१) देवदत्तवत्थु

२०९. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक- 5
निवापे । तेन खो पन समयेन देवदत्तो परिहीनलाभसक्कारो^१ सपरिसो
कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जा-
पेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न मनापं, कस्स सादु^२ न रुच्चती” ति !!
अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये 10
ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं
हि नाम देवदत्तो सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सती ति
... पे०... सच्चं किर त्वं, देवदत्त, सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जा-
पेत्वा भुञ्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 98

(२) पठमपञ्चात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे०... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, 15
सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस,
अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

20

(३) अनुपञ्चात्ति - गिलाने

२१०. तेन खो पन समयेन मनुस्सा गिलाने भिक्खू भत्तेन निमन्तेन्ति ।
भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासन्ति - “पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं” ति ।

R. 72

भगवतो एतमर्थं आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे
धम्मिकथं कत्वा भिक्खू ग्रामन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना
गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।

5 गिलानसमयो — अयं तत्त्व समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(४) अनुपञ्जत्ति — चीवरदाने

२११. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरदानसमये सचीवरभत्तं
पटियादेत्वा भिक्खू निमन्तेन्ति — “भोजेत्वा चीवरेन’ अच्छादेस्सामा” ति ।

भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति — “पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं” ति ।

10 चीवरं परित्तं उप्पज्जति । भिक्खू^१ भगवतो एतमर्थं आरोचेसु ... पे०...
अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन,
भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।

गिलानसमयो, चीवरदानसमयो — अयं तत्त्व समयो” ति ।

15 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(५) अनुपञ्जत्ति — चीवरकारे

२१२. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरकारके भिक्खू भत्तेन
निमन्तेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति — “पटिक्खित्तं भगवता

B. 99

गणभोजनं” ति । भगवतो एतमर्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि,
भिक्खवे, चीवरकारसमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं

20 सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

* “गणभोजने, अञ्जत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।

गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो — अयं तत्त्व समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(६) अनुपञ्जत्ति — अद्धानगमने

२१३. तेन खो पन समयेन भिक्खू मनुस्सेहि सद्धिं अद्धानं गच्छन्ति ।

R. 73

25 अथ खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतवबोचुं — “मुहुत्तं, आबुसो, आगमेथ; पिण्डाय
चरिस्सामा” ति । ते एवमाहुंसु — “इधेव, भन्ते, भुञ्जथा” ति । भिक्खू

कुक्कुच्चायन्ता न पटिगणहन्ति — “पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, अद्धानगमन-समये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जत्र समया, पाच्चित्तियं । तत्थायं समयो । गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो — अयं 5 तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चत्तं होति ।

(७) अनुपञ्जति — नावाभिरुहने

२१४. तेन खो पन समयेन भिक्खू मनुस्सेहि सिद्धि नावाय गच्छन्ति । अथ खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचु — “मुहुत्त, आवुसो, तीरं उपनेय ; पिण्डाय चरिस्सामा” ति । ते एवमाहंसु — “इधेव, भन्ते, भुञ्जथा” ति । भिक्खू 10 कुक्कुच्चायन्ता न पटिगणहन्ति — “पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, नावाभिरुह-समये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-सेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जत्र समया, पाच्चित्तियं । तत्थायं समयो । गिलान- 15 समयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो, नावाभिरुह-समयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चत्तं होति ।

(८) अनुपञ्जति — महासमये

२१५. तेन खो पन समयेन दिसामु वस्सं^१ वुत्था^२ भिक्खू राजगहं आग-च्छन्ति भगवन्तं दस्सनाय । मनुस्सा नानावेरज्जके भिक्खू पस्सित्वा भत्तेन 20 निमन्तेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति — “पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, महासमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जत्र समया, पाच्चित्तियं । तत्थायं समयो । 25 गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो, नावाभिरुहनसमयो, महासमयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

१. नावाभिरुहनसमये — सी०, स्था०, रो० । २-२. वस्संवुद्धा — अ० ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(६) अनुपञ्जासि - समणभत्ते

R. 74

२१६. तेन खो पन समयेन रञ्जो मागघस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स आतिसालोहितो आजीवकेसु पब्बजितो होति । अथ खो सो आजीवको येन राजा मागघो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा राजानं मागघं
- 5 सेनियं बिम्बिसारं एतदवोच - “इच्छामहं, महाराज, सब्बपासण्डिकभत्तं कातुं” ति । “सचे खो त्वं, भन्ते, बुद्धप्पमुखं^१ भिक्खुसङ्घं पठमं भोजेय्यासि” । “एवं करेय्यामी” ति । अथ खो सो आजीवको भिक्खूनं सन्तिके दूतं पाहेसि - “अधिवासेन्तु मे भिक्खू स्वातनाय भत्तं” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति - “पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं” ति । अथ खो सो आजीवको येन
- 10 भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवता सिद्धि सम्मोदि, सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितो खो सो आजीवको भगवन्तं एतदवोच - “भवं पि गोतमो पब्बजितो, अहं पि पब्बजितो, अरहति पब्बजितो पब्बजितस्स पिण्डं पटिग्गहेतु । अधिवासेतु मे भवं गोतमो स्वातनाय भत्तं सिद्धि भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन^२ । अथ
- 15 खो सो आजीवको भगवतो अधिवासनं विदित्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, समणभत्तसमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

B. 101

२१७. गणभोजने, अञ्जत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।
- 20 गिलानसमयो, जीवरदानसमयो, जीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो, नावाभिह्वनसमयो महासमयो, समणभत्तसमयो - अथं तत्थ समयो” ति ।

(१०) विभङ्गो

२१८. गणभोजनं नाम यत्थ चत्तारो भिक्खू पञ्चन्नं भोजनानं अञ्ज-तरेन भोजनेन निमन्तिता भुञ्जन्ति । एतं गणभोजनं नाम ।

अञ्जत्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

- 25 गिलानसमयो नाम अन्तमसो पादा पि फलिता^३ होन्ति । “गिलानसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

१. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २. बुद्धप्पमुखं - सी०, रो० । ३. करेय्यासी - सी०, रो० । ४. तुण्हीभावेन - सी०, रो० । ५. फासिता - सी०, स्या०, रो० ।

चीवरदानसमयो नाम अनत्यते कठिने^१ वस्सानस्स पच्छिमो मासो,
अत्यते कठिने पञ्चमासा । “चीवरदानसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कयिरमाने^२ । “चीवरकारसमयो” ति
भुञ्जितब्बं ।

अद्यानगमनसमयो नाम “अद्ययोजनं गच्छिस्सामी”^३ ति भुञ्जि- 5 R. 75
तब्बं, गच्छन्तेन भुञ्जितब्बं, गतेन^४ भुञ्जितब्बं ।

नावाभिरुहणसमयो नाम “नावं अभिरुहिस्सामी” ति भुञ्जितब्बं,
आरुह्णेन भुञ्जितब्बं, ओरुह्णेन भुञ्जितब्बं ।

महासमयो नाम यत्थ द्वे तयो भिक्खू पिण्डाय चरित्वा यापेन्ति, चतुत्थे
आगते न यापेन्ति । “महासमयो” ति भुञ्जितब्बं । 10

समणभत्तसमयो नाम यो कोचि परिव्वाजकसमापन्नो भत्तं करोति ।
“समणभत्तसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

“अञ्जत्र समया भुञ्जिस्सामी” ति पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२१६. गणभोजने गणभोजनसञ्जी, अञ्जत्र समया, भुञ्जति, 15
आपत्ति पाचित्तियस्स । गणभोजने वेमतिको, अञ्जत्र समया, भुञ्जति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । गणभोजने नगणभोजनसञ्जी, अञ्जत्र समया,
भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नगणभोजने गणभोजनसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । नगणभोजने 20 B. 102
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नगणभोजने नगणभोजनसञ्जी, अनापत्ति ।

२२०. अनापत्ति समये, द्वे तयो एकतो भुञ्जन्ति, पिण्डाय चरित्वा
एकतो सन्निपतित्वा भुञ्जन्ति, निच्चभत्तं^५, सलाकभत्तं^६, पक्खिकं^७, उपो-
सधिकं^८, पाटिपदिकं^९, पञ्च भोजनानि ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१. कठिने - म० । २. कयिरमाने - रो० । ३. गमिस्सामी - स्वा० । ४. आगतेन -
स्वा०, रो० । ५. निच्चभत्तं - डी०, स्वा० । ६. सलाकभत्तं - डी०, स्वा० । ७. पक्खिके -
डी०, स्वा० । ८. उपोसधिके - डी०, स्वा० । ९. पाटिपदिके - डी०, स्वा० ।

३३. तैत्तिरीयपात्रिसियं

(परम्परबोधने)

(१) दलिहकम्मकारवत्सु

२२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागार-
 सालायं । तेन खो पन समयेन वेसालियं पणीतानं भत्तानं भत्तपटिपाटि
 अधिट्ठिता^१ होति । अथ खो अञ्जतरस्स दलिहस्स कम्मकारस्स एतद-
 होसि - “न खो इदं ओरकं भविस्सति यथयिमे मनुस्सा सबकच्चं भत्तं
 ५ करोन्ति; यन्नूनाहं पि भत्तं करेय्यं” ति । अथ खो सो दलिहो कम्मकारो^२
 येन किरपतिको तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं किरपतिकं एतदवोच -
 R. 76 “इच्छामहं, अय्यपुत्त, बुद्धप्पमुखस्स भिक्खुसङ्कस्स^३ भत्तं कातुं । देहि मे
 वेतनं” ति । सो पि खो किरपतिको सद्धो होति पसन्नो । अथ खो सो
 किरपतिको तस्स दलिहस्स कम्मकारस्स अब्भातिरेकं^४ वेतनं अदासि । अथ
 10 खो सो दलिहो कम्मकारो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं
 अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो दलिहो कम्मकारो
 भगवन्तं एतदवोच - “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सद्धि
 भिक्खुसङ्केता” ति । “महा खो, आवुसो, भिक्खुसङ्को । जानाही” ति ।
 “होतु मे”, भन्ते, महा भिक्खुसङ्को । बहू मे बदरा पटियत्ता बदरमिस्सेन^५
 15 पेय्या^६ परिपूरेस्सन्ती” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन ।

B. 103

- अथ खो सो दलिहो कम्मकारो भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठा-
 यासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अस्सोसुं खो भिक्खू-
 “दलिहेन किर कम्मकारेन स्वातनाय बुद्धप्पमुखो भिक्खुसङ्को निमन्तितो,
 बदरमिस्सेन पेय्या परिपूरेस्सन्ती” ति । ते कालस्सेव पिण्डाय चरित्वा
 20 भुञ्जिसु । अस्सोसुं खो मनुस्सा - “दलिहेन किर कम्मकारेन बुद्धप्पमुखो भिक्खु-
 सङ्को निमन्तितो” ति । ते दलिहस्स कम्मकारस्स पहूतं^७ खादनीयं भोजनीयं
 अभिहरिसु । अथ खो सो दलिहो कम्मकारो तस्सा रतिया अचचयेन पणीतं
 खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि - “कालो,
 भन्ते, निट्ठितं भत्तं” ति ।

- 25 अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय यन तस्स

१. अधिट्ठा - सी० । २. कम्मकारो - सी० । ३. सङ्कस्स - सी० । ४. अब्भातिरेकं - स्वा०;
 अम्मतिरेकं - रो० । ५. सी०, स्था०, रो० योरपकेसु नरिच । ६. बदरमिस्सेन - सी०, स्था० ।
 ७. पेय्या - सी० । ८. परिपूरिस्सन्ती - ज०, रो० । ९. बहूकं - रो० ।

दलिहस्स कम्मकारस्स निवेसनं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पञ्चत्ते आसने
 निसीदि सद्धि भिक्खुसङ्केन । अथ खो सो दलिहो कम्मकारो भत्तम्मे भिक्खू
 परिवसति । भिक्खू एवमाहंसु – “थोकं, आवुसो, देहि । थोकं, आवुसो,
 देही” ति । “मा खो तुम्हे, भन्ते, ‘अयं दलिहो कम्मकारो’ ति थोकं थोकं
 पटिग्गण्हित्थ । पहूतं मे खादनीयं भोजनीयं पटियत्तं । पटिग्गण्हथं, भन्ते,
 यावदत्थं” ति । “न खो मयं, आवुसो, एतंकारणा थोकं थोकं पटिग्गण्हाम ।
 अपि च, मयं कालस्सेव पिण्डाय चरित्वा भुञ्जिम्हा; तेन मयं थोकं थोकं
 पटिग्गण्हामा” ति ।

अथ खो सो दलिहो कम्मकारो उज्झायति खिय्यति विपाचेति –
 “कथं हि नाम भदन्ता मया निमन्तिता अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति ! न चाहं
 पटिबलो यावदत्थं दातुं” ति ? अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स दलिहस्स कम्म-
 कारस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
 ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खू
 अञ्जत्र निमन्तिता अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
 भिक्खवे, भिक्खू अञ्जत्र निमन्तिता अञ्जत्र भुञ्जन्ती” ति ? “सच्चं,
 भगवा” ति ।

R. 77

(२) पठमपञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-
 पुरिसा अञ्जत्र निमन्तिता अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
 सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं षड्विसेय्याथ –
 “परम्परभोजने पाचित्तियं” ति ।

20 B. 104

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) धनुपञ्जति – गिलाने

२२२. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गिलानो होति ।
 अञ्जतरो भिक्खु पिण्डपातं आदाय येन सो भिक्खु तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क-
 मित्वा तं भिक्खुं एतदवोच – “भुञ्जाहि, आवुसो” ति । “अलं, आवुसो,
 अत्थि मे भत्तपच्चासा” ति । तस्स भिक्खुनो पिण्डपातो उत्सूरे आहरीयित्थ ।
 सो भिक्खु न चित्तरूपं भुञ्जि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा

25

एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू भ्रामन्तेसि -
“अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं
च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“परम्परभोजने, अङ्गमात्र समया, पाचिसिथं । तत्थायं समयो ।

5 गिलानसमयो - अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जात्त होति ।

(४) अनुपञ्जात्ति - चीवरदाने

२२३. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरदानसमये सचीवरभत्तं^१
पटियादेत्वा^२ भिक्खू निमन्तेन्ति - “भोजेत्वा चीवरेन अच्छादेस्सामा” ति ।
भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति - “पटिक्खित्तं भगवता परम्परभोजनं”
10 ति । चीवरं परित्तं उप्पज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ... पे० ...
अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं च
पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“परम्परभोजने, अङ्गमात्र समया, पाचिसिथं । तत्थायं समयो । गिलान-
समयो, चीवरदानसमयो - अयं तत्थ समयो” ति ।

15 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(५) अनुपञ्जात्ति - चीवरकारे

२२४. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरकारके भिक्खू भत्तेन
निमन्तेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति - “पटिक्खित्तं भगवता
परम्परभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ... पे० . अनुजानामि,
भिक्खवे, चीवरकारसमये परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे,
20 इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

B. 105

२२५. “परम्परभोजने, अङ्गमात्र समया, पाचिसिथं । तत्थायं
समयो । गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो - अयं तत्थ
समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(६) भत्तपञ्चासाय अनुजानना

R. 78

25

२२६. अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय
आयस्मता आनन्देन पच्छासमणेन येन अञ्जतरं कुलं तेनुपसङ्गमि; उप-

सङ्क्रमित्वा पञ्चास्ते आसनं निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा भगवतो च आयास्मतो च आनन्दस्स भोजनं अदंसु । आयास्मा आनन्दो कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहाति । “गण्हाहि, आनन्दा” ति । “अलं, भगवा, अत्थि मे भत्तपच्चासा” ति । “तेनहानन्द, विकप्पेत्वा गण्हाही” ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, 5 भिक्खवे, भत्तपच्चासं” विकप्पेत्वा परम्परभोजनं भुञ्जितु । एव च पन, भिक्खवे, विकप्पेतब्बं — ‘मय्हं भत्तपच्चासं इत्थन्नामस्स दम्मी’” ति ।

(७) विभङ्गो

२२७. परम्परभोजनं नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जातरेन भोजनेन निमन्तितो, तं ठपेत्वा अञ्जं पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जातरं भोजनं भुञ्जति, एतं परम्परभोजनं नाम ।

10

अञ्जात्र समयया ति ठपेत्वा समयं ।

गिलानसमयो नाम न सक्कोति एकासने निसिन्नो यावदत्थं भुञ्जितु ।

“गिलानसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

चीवरदानसमयो नाम अनत्यते कठिने वस्सानस्स पच्छिमो मासो, अत्यते कठिने पञ्च मासा । “चीवरदानसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

15

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कयिरमाने । “चीवरकारसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

“अञ्जात्र समयया भुञ्जिस्सामी” ति पटिग्गहाति, आपत्तिं दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

२२८. परम्परभोजने परम्परभोजनसञ्जी, अञ्जात्र समयया, 20 B. 106 भुञ्जति, आपत्तिं पाचित्तियस्स । परम्परभोजने वेमतिको, अञ्जात्र समयया, भुञ्जति, आपत्तिं पाचित्तियस्स । परम्परभोजने नपरम्परभोजनसञ्जी, अञ्जात्र समयया, भुञ्जति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

नपरम्परभोजने परम्परभोजनसञ्जी, आपत्तिं दुक्कटस्स । नपरम्परभोजने वेमतिको, आपत्तिं दुक्कटस्स । नपरम्परभोजने नपरम्परभोजनसञ्जी, 25 अनापत्ति ।

२२९. अनापत्तिं समयये, विकप्पेत्वा भुञ्जति, द्वे तयो निमन्तने एकतो भुञ्जति, निमन्तनपटिपाटिया भुञ्जति, सकलेन गामेन निमन्तितो तस्मि गामे यत्थ कत्थचि भुञ्जति, सकलेन पूगेन निमन्तितो तस्मि पूगे

यत्थ कत्थचि भुञ्जति, निमन्ति यमानो भिक्खं गहेस्सामी ति भणति, निच्च-
भत्ते^१, सलाकभत्ते, पक्खिके, उपोसधिके, पाटिपदिके, पञ्च भोजनानि
उपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३४. चतुत्तिसत्तिमपाचिस्तिथं

(पूर्व-मन्त्रपटिगाहने)

(१) काणाबारिकावत्थु

२३०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

- R. 79 5 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन काणमाता उपासिका सद्धा
होति पसन्ना । काणा गामके अञ्जतरस्स पुरिसस्स दिग्गा होति । अथ खो
काणा मातुघरं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अथ खो काणाय सामिको
काणाय सन्तिके दूतं पाहेसि — “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं”
ति । अथ खो काणमाता उपासिका किस्मि विय रित्तहत्थं गन्तु ति पूर्वं
10 पचि । पक्के पूर्वे अञ्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय
निवेसनं पाविसि । अथ खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूर्वं दापेसि ।
सो निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्वं दापेसि । सो पि^२
B 107 निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्वं दापेसि । यथापटियत्तं
पूर्वं परिकखयं अगमासि । दुतियं पि खो काणाय सामिको काणाय सन्तिके
15 दूतं पाहेसि — “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं” ति । दुतिय
पि खो काणमाता उपासिका किस्मि विय रित्तहत्थं गन्तु ति पूर्वं पचि ।
पक्के पूर्वे अञ्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय निवेसनं
पाविसि । अथ खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूर्वं दापेसि । सो
निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्वं दापेसि । सो पि निक्ख-
20 मित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्वं दापेसि । यथापटियत्तं पूर्वं
परिकखयं अगमासि । ततियं पि खो काणाय सामिको काणाय सन्तिके
दूतं पाहेसि — “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं । सच्चे काणा
नागच्छिस्सति^३, अहं अञ्जं पज्जापति आनेस्सामी” ति । ततियं पि खो काण-
माता उपासिका किस्मि विय रित्तहत्थं गन्तु ति पूर्वं पचि । पक्के पूर्वे अञ्ज-
25 तरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय निवेसनं पाविसि । अथ

खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूवं दापेसि । सो निक्खमित्वा
अञ्जास्स आचिक्खि । तस्स पि पूवं दापेसि । सो पि निक्खमित्वा अञ्जास्स
आचिक्खि । तस्स पि पूवं दापेसि । यथापटियत्तं पूवं परिकखयं अगमासि ।
अथ खो काणाय सामिको अञ्जं पजापति आनेसि ।

अस्सोसि खो काणा — “तेन किर पुरिसेन अञ्जा पजापती आनीता” 5
ति । सा रोदन्ती अट्ठासि । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर-
मादाय येन काणमाताय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्कमि ; उपसङ्कमित्वा
पञ्जात्ते आसने निसीदि । अथ खो काणमाता उपासिका येन भगवा तेनु-
पसङ्कमि ; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं
निसिञ्चं खो काणमातरं उपासिकं भगवा एतदवोच — “किस्सायं काणा 10
रोदती” ति ? अथ खो काणमाता उपासिका भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।
अथ खो भगवा काणमातरं उपासिकं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा
समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

(२) पाथेय्यसत्तुवत्थु

२३१. तेन खो पन समयेन अञ्जातरो सत्थो राजगहा पटियालोकं
गन्तुकामो होति । अञ्जातरो पिण्डचारिको भिक्खु तं सत्थं पिण्डाय पाविसि । 15
अञ्जातरो उपासको तस्स भिक्खुनो सत्तुं दापेसि । सो निक्खमित्वा अञ्जास्स
आचिक्खि । तस्स पि सत्तुं दापेसि । सो पि निक्खमित्वा अञ्जास्स आचिक्खि ।
तस्स पि सत्तुं दापेसि । यथापटियत्तं पाथेय्यं परिकखयं अगमासि । अथ 20
खो सो उपासको ते मनुस्से एतदवोच — “अज्जण्हो”, अय्या, आगमेथ, यथा-
पटियत्तं पाथेय्यं अय्यानं दिञ्चं । पाथेय्यं पटियादेस्सामी” ति । “नाय्यो” 20
सक्का आगमेतुं, पयातो सत्थो” ति अगमंसु । अथ खो तस्स उपासकस्स
पाथेय्यं पटियादेत्वा पच्छा गच्छन्तस्स चोरा अच्छिन्दिसु । मनुस्सा उज्झा-
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सकयपुत्तिया न मत्तं
जानित्वा पटिग्गहेस्सन्ति ! अयं इमेसं दत्त्वा पच्छा गच्छन्तो चोरेहि
अच्छिन्नो” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं 25
विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(३) पञ्जासि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि”

१. अज्जण्हो — सी०, स्या०, रो० । २. नाय्य — सी०, स्या० । ३. पञ्जापेस्सामि — म० ।

दस अत्थवसे पटिच्च - सङ्खसुद्धताय, सङ्खफासुताय ... पे० ... विनयानुग्ग-
हाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

२३२. “भिक्खुं पनेव कुलं उपगतं पूवेहि वा मन्वेहि वा अभिहट्ठं
पवारयेय्य, आकङ्खमानेन भिक्खुना द्वत्तिपत्तपूरा’ पटिग्गहेतब्बा ततो चे उत्तरिं
५ पटिग्गण्हेय्य, पाचित्तियं । द्वत्तिपत्तपूरे पटिग्गहेत्वा ततो नीहरित्वा भिक्खूहि
सिद्धं संविभजितब्बं । अयं तत्थ सामीची” ति ।

(४) विभङ्गो

२३३. भिक्खुं पनेव कुलं उपगतं ति कुलं नाम चत्तारि कुलानि -
खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुद्धकुलं ।

उपगतं ति तत्थ गतं ।

१० पूवं नाम यं किञ्चि पहेणकत्थाय^१ पटियत्तं ।

मन्थं नाम यं किञ्चि पायेय्यत्थाय पटियत्तं ।

अभिहट्ठं पवारयेय्या ति यावतकं इच्छसि तावतकं गण्हाही ति ।

आकङ्खमानेना ति इच्छमानेन ।

द्वत्तिपत्तपूरा पटिग्गहेतब्बा ति द्वे तयो पत्तपूरा पटिग्गहेतब्बा ।

B. 109 15 ततो चे उत्तरिं पटिग्गण्हेय्या ति तनुत्तरिं पटिग्गण्हाति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

द्वत्तिपत्तपूरे पटिग्गहेत्वा ततो निक्खमन्तेन भिक्खु पस्सित्वा आचिक्खि-
तब्बं - “अमुत्र” मया द्वत्तिपत्तपूरा पटिग्गहिता, मा खो तत्थ पटिग्गण्ही”
ति । सचे पस्सित्वा न आचिक्खति, आपत्ति दुक्कटस्स । सचे आचिक्खते

२० पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 81 ततो नीहरित्वा^२ भिक्खूहि सिद्धं संविभजितब्बं ति पटिक्कमनं नीह-
रित्वा संविभजितब्बं ।

अयं तत्थ सामीची ति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

२३४. अतिरेकद्वत्तिपत्तपूरे अतिरेकसञ्जी पटिग्गण्हाति, आपत्ति
२५ पाचित्तियस्स । अतिरेकद्वत्तिपत्तपूरे वेमतिको पटिग्गण्हाति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । अतिरेकद्वत्तिपत्तपूरे ऊनकसञ्जी पटिग्गण्हाति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

ऊनकद्वत्तिपत्तपूरे अतिरेकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्ति-

१. द्वत्तिपत्तपूरा - स्या०, रो० २. उपगतं - सी० स्या० । ३. पहेणकत्थाय - स्या०,
रो० । ४. अय - सी० । ५. हरित्वा - सी० ।

पत्तपूरे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्तिपत्तपूरे ऊनकसञ्जी,
अनापत्ति ।

२३५. अनापत्ति द्वत्तिपत्तपूरे पटिग्गण्हाति, ऊनकद्वत्तिपत्तपूरे पटि-
ग्गण्हाति, न पहेणकत्थाय न पाथेय्यत्थाय पटियत्तं देन्ति, पहेणकत्थाय वा
पाथेय्यत्थाय वा पटियत्तसेसकं देन्ति, गमने पटिप्पस्सद्धे देन्ति, आतकानं ५
पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो वनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

३५. पञ्चतिसतिमपाचित्तियं

(पवारिते पुन आधने)

(१) भुत्तावीपवारितभिक्षुवत्थु

२३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जत्तरो ब्राह्मणो भिक्षू निमन्तेत्वा
भोजेसि । भिक्षू भुत्तावी पवारिता आतिकुलानि गत्वा एकच्चे 10 B. 110
भुञ्जिस्सु एकच्चे पिण्डपातं आदाय अगमंसु । अथ खो सो ब्राह्मणो
पटिविस्सके एतदबोच — “भिक्षू मया अय्या सन्तप्पिता । एथ, तुम्हे पि
सन्तप्पेस्सामी” ति । ते एवमाहंसु — “किं त्वं, अय्यो, अम्हे सन्तप्पेस्ससि ?
ये पि तया निमन्तिता ते पि अम्हाकं घरानि आगन्त्वा एकच्चे भुञ्जिस्सु एकच्चे
पिण्डपातं आदाय अगमंसु” ति ! 15

अथ खो सो ब्राह्मणो उज्जायति खिय्यति विपाचेति — “कथं हि
नाम भदन्ता अम्हाकं घरे भुञ्जित्वा अञ्जत्त भुञ्जिस्सन्ति ! न चाहं
पटिबलो यावदत्थं दातुं” ति !! अस्सोसुं खो भिक्षू तस्स ब्राह्मणस्स
उज्जायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते
उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षू भुत्तावी पवारिता 20
अञ्जत्त भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षव्वे, भिक्षू भुत्तावी
पवारिता अञ्जत्त भुञ्जन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्षव्वे, मोघ-
पुरिसा भुत्तावी पवारिता अञ्जत्त भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षव्वे, अप्प-
सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षव्वे, इमं सिक्खापदं उट्ठिसेय्याथ — 25

“यो पन भिक्खु भुत्तावी पवारितो खादनीयं वा भोजनीयं वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) गिलानातिरिक्तभोजनवत्पु

२३७. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलानानं भिक्खून् पणीते पिण्ड-
पाते नीहरन्ति । गिलाना न चित्तरूपं भुञ्जन्ति । तानि भिक्खू छुट्टेन्ति^१ ।
अस्सोसि खो भगवा उच्चासद्दं महासद्दं काकोरवसद्दं । सुत्वान आयस्मन्तं
आनन्दं आमन्तेसि - “किं नु खो सो, आनन्द, उच्चासद्दो महासद्दो काको-
रवसद्दो” ति ? अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।
“भुञ्जेय्युं पनानन्द, भिक्खू^२ गिलानातिरिक्तं” ति । “न भुञ्जेय्युं, भगवा”
ति ।

(४) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि भिक्खवे, गिलानस्स च अगिलानस्स च
अतिरिक्तं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, अतिरिक्तं कातब्बं - “अलमेतं
सब्बं” ति । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

B. III 15

२३८. “यो पन भिक्खु भुत्तावी पवारितो अनतिरिक्तं खादनीयं वा
भोजनीयं वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

२३९. यो पना ति यो यादिसो ...पे०... भिक्खू ति ...पे०... अयं
इमस्मिं अत्थे अविप्येतो भिक्खू ति ।

भुत्तावी नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जातरं भोजनं अन्तमसो कुसग्गेन
पि भुत्तं होति ।

पवारितो नाम असनं पञ्जायति, भोजनं पञ्जायति, हत्थपासे
ठितो अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्जायति ।

अनतिरिक्तं नाम अकप्पियकतं होति, अप्पटिग्गाहितकतं^३ होति, अनु-
च्चारितकतं होति, अहत्थपासे कतं होति, अभुत्ताविना कतं होति, भुत्ताविना
च^४ पवारितेन आसना बुद्धितेन कतं होति, अलमेतं सब्बं ति अबुत्तं होति,

१. छुट्टेन्ति - म० । २. सी० पोत्रवके नत्थि । ३. अपटिग्गाहितकतं - सी० । ४. सी०,
स्या०, रो० पोत्रवकेषु नत्थि ।

न गिलानातिरित्तं होति - एतं अनतिरित्तं नाम ।

अतिरित्तं नाम कप्पियकत्तं होति, पटिग्गहितकत्तं होति, उच्चारितकत्तं होति, हत्थपासे कत्तं होति, भुत्ताविना कत्तं होति, भुत्ताविना पवारितेन आसना अबुद्धितेन कत्तं होति, अलमेत्तं सब्बं ति वुत्तं होति, गिलानातिरित्तं होति - एतं अतिरित्तं नाम ।

5

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि - यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

R. 83

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि - ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।
२४०. अनतिरित्ते अनतिरित्तसञ्ची खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनतिरित्ते वेमतिको खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनतिरित्ते अतिरित्तसञ्ची खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति 15 पाचित्तियस्स ।

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरित्ते अनतिरित्तसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरित्ते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरित्ते अतिरित्तसञ्ची, अनापत्ति ।

B. 112

20

२४१. अनापत्ति अतिरित्तं कारापेत्वा भुञ्जति, अतिरित्तं कारापेत्वा भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, अञ्जस्सत्थाय हरन्तो गच्छति, गिलानस्स सेसकं भुञ्जति, यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परि-भुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

३६. छत्तिस्तिस्रपाचित्तियं

(भुत्ताविं पुन पवारणे)

(१) अद्वानमगप्यटिपन्नभिक्खुहयवत्तु

२४२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 25 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खू कोसलेसु जनपदेसु सावत्थि'

अद्धानमगपटिपन्ना' होन्ति । एको भिक्षु अनाचारं आचरति । दुतियो भिक्षु तं भिक्षुं एतदबोच - "मावुसो, एवरूपमकासि, नेतं कप्पसी" ति । सो तस्मि उपनन्धि । अथ खो ते भिक्षू सावत्थि अगमंसु । तेन खो पन समयेन सावत्थियं अञ्जतरस्स पूगस्स सङ्गभत्तं होति । दुतियो भिक्षु भुत्तावी 5 पवारितो होति । उपनद्धो भिक्षु जातिकुलं गन्त्वा पिण्डपातं आदाय येन सो भिक्षु तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं भिक्षुं एतदबोच - "भुञ्जाहि, आवुसो" ति । "अलं, आवुसो, परिपुण्णोम्ही" ति । "सुन्दरो, आवुसो, पिण्डपातो, भुञ्जाही" ति । अथ खो सो भिक्षु तेन भिक्षुना निप्पीळियमानो^१ तं पिण्डपातं भुञ्जि । उपनद्धो भिक्षु तं भिक्षुं एतदबोच - "त्वं हि" 10 नाम, आवुसो, मं वत्तब्बं मञ्जसि यं त्वं भुत्तावी पवारितो अनतिरित्ते भोजनं भुञ्जसी" ति । "ननु, आवुसो, आचिक्खितब्बं" ति । "ननु, आवुसो, पुच्छितब्बं" ति ।

R. 84

B. 113

अथ खो सो भिक्षु भिक्षूनं एतमत्थं अरोचेसि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम 15 भिक्षु भिक्षुं भुत्तावि पवारितं अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठं पवारेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्षु, भिक्षुं भुत्तावि पवारितं अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठं पवारेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्षुं भुत्तावि पवारितं अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठं पवारेस्ससि ! नेतं, मोघ- 20 पुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एवं च पन भिक्षवे इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

२४३. "यो पन भिक्षु भिक्षुं भुत्तावि पवारितं अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोजनीयेन वा अभिहट्ठं पवारेय्य - 'हन्व, भिक्षु, खाद वा भुञ्ज वा' ति, जानं आसावनापेक्खो, भुत्तास्मि, पाचिस्तिथं" ति ।

(३) विमङ्गो

२४४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

भिक्षुं ति अञ्जं भिक्षुं ।

१. अद्धानमगपटिपन्ना - सी०, स्वा०, रो० । २. उपनद्धो - सी०; उपनद्धो - रो० । ३. निप्पीलियमानो - सी० । ४. नृञ्जति - रो० । ५. पि - म० । ६. भोचनियं - रो० ।

भुक्ताणी नाम पञ्च भोजनानं अञ्जतरं भोजनं, अन्तमसो कुसम्भेन
पि भुक्तं होति ।

पवारितो नाम असनं पञ्जायति, भोजनं पञ्जायति, हृत्प्रासे ठितो
अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्जायति ।

अनतिरिक्तं नाम अकम्पियकतं होति, अप्पटिगहितकतं होति, अनु- 5
च्चारितकतं होति, अहृत्प्रासे कतं होति, अभुत्ताविना कतं होति, भुत्ताविना
पवारितेन आसना बुद्धितेन कतं होति, अलमेतं सब्बं ति अवुत्तं होति, न गिला-
नातिरिक्तं होति - एतं अनतिरिक्तं नाम ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि - यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि - ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

अभिहट्ठुं पवारेय्या ति यावतकं इच्छसि तावतकं गण्हाही ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो
वा आरोचेति ।

आसादनापेक्खो ति "इमिना इमं चोदेस्सामि सारेस्सामि पटिचोदे-
स्सामि पटिसारेस्सामि मङ्कु करिस्सामी" ति अभिहरति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । तस्स वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति^१, आपत्ति
दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । भोजनपरियोसाने
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२४५. पवारिते पवारितसञ्जी अनतिरिक्तेन खादनीयेन वा भोज-
नीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पवारिते वेमतिको
अनतिरिक्तेन खादनीयेन वा भोजनीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । पवारिते अप्पवारितसञ्जी^२ अनतिरिक्तेन खादनीयेन वा भोज-
नीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेति, अनापत्ति । यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव- 25
जीविकं आहारत्थाय अभिहरति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्स वचनेन खादि-
स्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे
अञ्जोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पवारिते पवारितसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स । अप्पवारिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पवारिते अप्प-
वारितसञ्जी, अनापत्ति ।

१. पटिगण्हाति - रो०; पटिगण्हाति - सी० । २. अप्पवारितसञ्जी - रो० ।

२४६. अनापत्ति अतिरित्तं कारापेत्वा' देति, अतिरित्तं कारापेत्वा भुञ्जाही ति देति, अञ्जस्सत्वाय हरन्तो गच्छाही ति देति, गिलानस्स सेसकं देति, "यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जा^१" ति देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ३७. सत्तर्तिसतिमपाच्चित्तियं

(विकालभोजने)

(१) सत्तरसवगियभिक्षुवत्तु

२४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवाप । तेन खो पन समयेन राजगहे गिरग्गसमज्जो होति । सत्तरस-
वगिया भिक्षू गिरग्गसमज्जं दस्सनाय अगमंसु । मनुस्सा सत्तरसवगिये
B. 115 भिक्षू पस्सित्वा नहापेत्वा विलिम्पेत्वा भोजेत्वा खादनीयं अदंसु । सत्तरस-
वगिया भिक्षू खादनीयं आदाय आरामं गत्वा छब्बगिये भिक्षू एतदवोचु-
10 "गण्हाथावुसो, खादनीयं खादथा" ति । "कुतो तुम्हेहि, आवुसो, खादनीयं
लद्धं" ति ? सत्तरसवगिया भिक्षू छब्बगियानं भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसुं ।
"किं पन तुम्हे, आवुसो, विकाले भोजनं भुञ्जथा" ति ? "एवमावुसो" ति ।
छब्बगिया भिक्षू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम सत्तरस-
वगिया भिक्षू विकाले भोजनं भुञ्जिस्सन्ती" ति ! अथ खो छब्बगिया
15 भिक्षू भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसुं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम सत्तरसवगिया भिक्षू
विकाले भोजनं भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे,
विकाले भोजनं भुञ्जथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
20 विकाले भोजनं भुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -
R. 86 २४८. यो पन भिक्षु विकाले खादनीयं वा भोजनीयं वा खादेय्य

१. कारेत्वा - स्या० । २. परिभुञ्जाही - सी० । ३. हन्थावुसो - सी०; गण्हाथावुसो -
स्या०, रो० ।

वा भुञ्ज्येत्य वा, पाञ्चित्यं” ति ।

(३) विभङ्गो

२४९. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्येतो भिक्खू ति ।

विकालो नाम मज्झन्तिके^१ वीतिवत्ते याव अरुणुग्गमना ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव- 5
जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाञ्चित्तियस्स । 10

२५०. विकाले विकालसञ्जी खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति
वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाञ्चित्तियस्स । विकाले वेमतिको खादनीयं वा
भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाञ्चित्तियस्स । विकाले 15
कालसञ्जी खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति
पाञ्चित्तियस्स ।

B. 116

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । काले
विकालसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । काले वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
काले कालसञ्जी, अनापत्ति ।

२५१. अनापत्ति यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति 20
पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३८. अद्वैतसिद्धिमपाञ्चित्यं
(सन्निधिभावे)

(१) बेलदुसीसखेरवत्थु

२५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो आनन्दस्स उपज्झायो

१. मज्झन्तिके – सी०, स्वा०, रो० ।

पाञ्चित्यं – १६.

- आयस्मा बेलट्टसीसो^१ अरञ्जे विहरति । सो पिण्डाय चरित्वा^२ सुखकुर^३
 आरामं हरित्वा सुखापेत्वा निक्खिपति । यदा आहारेण अत्थो होति, तदा उदकेन
 तेमेत्वा तेमेत्वा भुञ्जति, चिरेण गामं पिण्डाय पविसति । भिक्खू आयस्मन्तं
 बेलट्टसीसं एतदवोचुं — “किस्स त्वं, आवुसो”, चिरेण गामं पिण्डाय पविससी”
 5 ति ? अथ खो आयस्मा बेलट्टसीसो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । “किं पन
 त्वं, आवुसो, सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जसी” ति ? “एवमावुसो” ति । ये
 ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खय्यन्ति विपाचन्ति — कथं
 हि नाम आयस्मा बेलट्टसीसो सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जिस्सती ति
 ... पे० ... सच्चं किर त्वं, बेलट्टसीस, सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जसी ति ?
 10 “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, बेलट्टसीस,
 सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जिस्ससि ! नेतं, बेलट्टसीस, अप्पसन्नानं वा पसादाय
 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

R. 87

२५३. “यो पन भिक्खु सन्निधिकारकं खादनीयं वा भोजनीयं वा
 15 खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

B. 117

२५४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिपेतो भिक्खू ति ।

सन्निधिकारकं नाम अज्ज पटिग्गहितं अपरज्जु खादितं होति ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि — यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-

- 20 जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
 मसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अज्जोहारे अज्जोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 25 २५५. सन्निधिकारके सन्निधिकारकसञ्ची खादनीय वा भोजनीयं
 वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सन्निधिकारके बेमतिको
 खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. वेळट्टसीसो — स्या०; बेलट्टसीसो — सी० । २. चरित्वा बहुं पिण्डपातं लभित्वा —
 स्या० । ३. सुख कूरं — रो०; सुखं कूरं — स्या० । ४. आवुसो बेलट्टसीस — सी० ।

सन्निधिकारके असन्निधिकारकसञ्जी खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके सन्निधिकारकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके असन्निधिकारकसञ्जी, अनापत्ति ।

२५६. अनापत्ति यावकालिकं यावकाले निदहिक्वा भुञ्जति, यामकालिकं यांमे निदहिक्वा भुञ्जति, सत्ताहकालिकं सत्ताहं निदहिक्वा भुञ्जति, यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३६. ऊनचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(पणीतभोजनविज्जापेत्वा)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

२५७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू पणीतभोजनानि
अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया पणीतभोजनानि अत्तनो
अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न मनापं, कस्स सादुं न
रुच्चती” ति !! अस्सोसुं खो भिक्षू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं
विपाचेन्तानं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय
विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे,
पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जथा ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) यठमपञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं
उहिसेय्याथ —

“यानि खो पन तानि पणीतभोजनानि, सेय्यथोबं” — सप्पि नवनीतं

तेलं मधु फाणितं मच्छो मंसं खीरं वधि । यो पन भिक्खु एवरूपानि
पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जेय्य, पाचिसियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) गिलानभिक्खुवत्थु

२५८. तेन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका भिक्खू
5 गिलाने भिक्खू एतदवोचुं — “कच्चावुसो खमनीयं, कच्चि यापनीयं” ति ?
“पुब्बे मयं, आवुसो, पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जाम,
तेन नो फासु होति; इदानी पन भगवता पटिक्खित्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न
विञ्जापेम, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्जस्ति

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
10 भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना पणीतभोजनानि
अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जितु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

B. 119

२५९. “यानि खो पन तानि पणीतभोजानि, सेट्थयोदं — साप्प
नवनीतं तेलं मधु फाणितं मच्छो मंसं खीरं वधि । यो पन भिक्खु एव
15 रूपानि पणीतभोजनानि अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जेय्य,
पाचिसियं” ति ।

(५) विभङ्गो

२६०. यानि खो पन तानि पणीतभोजनानि ति साप्प नाम गोसप्पि
वा अजिकासप्पि वा महिससप्पि वा, येसं मंसं कप्पति तेस सप्पि ।
नवनीतं नाम तेसञ्जेव नवनीतं ।
20 तेलं नाम तिलतेलं सासपतेलं मधुकतेलं एरण्डतेलं वसातले ।
मधु नाम मक्खिकामधु ।
फाणितं नाम उच्छुम्हा निब्बत्त ।
मच्छो नाम उदकचरो^१ वुच्चति ।
मंसं नाम येसं मंसं कप्पति तेसं मंसं ।
25 खीरं नाम गोखीरं वा अजिकाखीरं वा माहसखीरं^२ वा, यसं मंसं
कप्पति तेसं खीरं ।

दधि नाम तेसञ्जेव दधि ।

यो पत्ता ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिपेतो भिक्खू ति ।

R. 89

एवरूपानि पणीतभोजनानी ति तथारूपानि पणीतभोजनानि ।

अगिलानो नाम यस्स विना पणीतभोजनानि' फासु होति ।

5

गिलानो नाम यस्स विना पणीतभोजनानि न फासु होति ।

अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्जापेति, पयोगे पयोगे दुक्कटं ।
पटिलाभेन भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे
अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६१. अगिलानो अगिलानसञ्जी पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय
विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो वेमतिको पणीत-
भोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अगिलानो गिलानसञ्जी पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा
भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 120

गिलानो अगिलानसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो गिलानसञ्जी अनापत्ति ।

२६२. अनापत्ति गिलानस्स, गिलानो हुत्वा विञ्जापेत्वा अगिलानो
भुञ्जति, गिलानस्स सेसकं भुञ्जति, जातकानं पवारितानं अञ्जस्सत्थः य
अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४०. चत्तारीसतिमपाचित्तियं

(दन्तपोनसावने)

(१) पंसुकूलिकभिक्खुवत्थु

२६३. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटा-
गारसालायं । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु सब्बपंसुकूलिको सुसाने
विहरति । सो मनुस्सेहि दिव्यमानं न इच्छति पटिग्गहेतुं, सुसाने पि रुक्खमूले
पि उम्मारे पि अय्यवोसाटितकानि^१ सामं गहेत्वा परिभुञ्जति^२ । मनुस्सा
उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अयं भिक्खु अम्हाकं अय्य-
वोसाटितकानि सामं गहेत्वा परिभुञ्जिस्सति^३ ! जेरोयं भिक्खु वठरो^४

25

१. पणीतभोजना - मी० । २. अय्यवोसाटितकानि - सी० । ३. भुञ्जति - स्या०, रो० ।

४. भुञ्जिस्सति - रो०; भुञ्जिस्सति - स्या० । ५. वठरो - स्या०, रो० ।

मनुस्समंसं मञ्जे खादती” ति !! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खु अदिशं मुखद्वारं आहारं आहरिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, अदिशं
 5 मुखद्वारं आहारं आहरसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिसा, अदिशं मुखद्वारं आहारं आहरिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

R. 90

10

“यो पन भिक्खु अदिशं मुखद्वारं आहारं आहरेय्य, पाचित्तियं” ति ।
 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) अनुपञ्जाति

B. 121

२६४. तेन खो पन समयेन भिक्खू उदकदन्तपोने^१ कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकदन्तपोनं सामं गहेत्वा परिभुञ्जितुं^२ । एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

२६५. “यो पन भिक्खु अदिशं मुखद्वारं आहारं आहरेय्य, अञ्जात्र
 15 उदकदन्तपोना, पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

२६६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अदिशं नाम अप्पटिग्गहितकं^३ वुच्चति ।

विशं नाम कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देन्ते हत्थपासे
 20 ठितो कायेन वा कायपटिबद्धेन वा पटिग्गहाति, एत दिशं नाम ।

आहारो नाम उदकदन्तपोनं ठपेत्वा यं किञ्चि अञ्जोहरणीयं, एसो आहारो नाम ।

अञ्जात्र उदकदन्तपोना ति ठपेत्वा उदकदन्तपोनं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति गण्हाति^४, आपत्तिं दुक्कटस्स ।
 25 अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

२६७. अप्पटिग्गहितके अप्पटिग्गहितकसञ्ची अदिशं मुखद्वारं

आहारं आहरति, अञ्जत्र उदकदन्तपोना, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटि-
ग्गहितके वेमतिको अदिधं मुखद्वारं आहारं आहरति, अञ्जत्र उदकदन्त-
पोना, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिग्गहितके पटिग्गहितकसञ्जी अदिधं
मुखद्वारं आहारं आहरति, अञ्जत्र उदकदन्तपोना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पटिग्गहितके अप्पटिग्गहितकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिग्गहितके 5
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिग्गहितके पटिग्गहितकसञ्जी, अनापत्ति ।

२६८. अनापत्ति उदकदन्तपोने, चत्तारि महाविकतानि सति
पच्चये असति कप्पियकारके सामं गहेत्वा परिमुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

B. 122

भोजनवग्गो चतुत्थो ।

तस्सुद्धानं

पिण्डो गणं परं पूवं, द्वे च वुत्ता पवारणा ।

10

विकाले^१ सन्निधी खीरे^२, दन्तपोनेन ते दसा ति ॥

— ० —

§ ४१. एकचत्वारोसतिमपाचित्तियं

(अञ्जतित्थिवानं भोजनवाने)

(१) आनन्दस्स परिब्बाजकानं पूबवानवत्तु

२६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटा-
गारसालायं । तेन खो पन समयेन सङ्खस्स खादनीयं उस्सन्नं^३ होति । अथ
खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “तेनहानन्द, विधासादानं
पूवं देही” ति । “एवं भन्ते” ति खो आयस्मा आनन्दो भगवतो पटिस्सुणित्वा^४ 15
विधासादे पटिपाटिया निसीदापेत्वा एकेकं पूवं देन्तो अञ्जतरिस्सा परि-
ब्बाजिकाय एकं मञ्जमानो द्वे पूवे अदासि । सामन्ता परिब्बाजिकायो तं परि-
ब्बाजिकं एतदवोचु — “जारो ते एसो समणो” ति । “न मे सो समणो जारो,
एकं मञ्जमानो द्वे पूवे अदासी” ति । दुत्तियं पि खो ... पे० ... ततियं पि खो
आयस्मा आनन्दो एकेकं पूवं देन्तो तस्सा येव परिब्बाजिकाय एकं मञ्जमानो 20
द्वे पूवे अदासि । सामन्ता परिब्बाजिकायो तं परिब्बाजिकं एतदवोचु — “जारो
ते एसो समणो” ति । “न मे सो समणो जारो, एकं मञ्जमानो द्वे पूवे अदासी”
ति । “जारो न जारो” ति भण्डसु^५ ।

R. 91

१. आहरति - न० । २. महाविकटानि - स्त्री० । ३. विकालो - स्था० । ४. सन्निधिकार -
स्था० । ५. उपपन्नं - स्था० । ६. पटिसुणित्वा - स्त्री०, रो० । ७. उपपण्डसु - स्था० ।

(२) आजीवकस्स सप्पिओदनवानवत्थु

B. 123 अञ्जतरो पि आजीवको परिवेसनं अगमासि । अञ्जतरो भिक्खु
 ५ हूतेन सप्पिना ओदनं महित्वा तस्स आजीवकस्स^१ महन्तं पिण्डं अदासि । अथ
 खो सो आजीवको तं पिण्डं आदाय अगमासि । अञ्जतरो आजीवको तं
 आजीवकं एतदवोच — “कुतो तथा, आवुसो, पिण्डो लद्धो” ति ? “तस्सा-
 ५ वुसो, समणस्स गोतमस्स मुण्डगहपतिकस्स^२ परिवेसनाय लद्धो” ति ।

अस्सोसुं खो उपासका तेसं आजीवकानं इमं कथासल्लापं । अथ खो
 ते उपासका येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा
 एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते उपासका भगवन्तं एतदवोचुं —
 “इमे, भन्ते, तित्थिया अवण्णकामा बुद्धस्स अवण्णकामा धम्मस्स अवण्णकामा
 १० सङ्गस्स । साधु, भन्ते, अय्या तित्थियानं सहत्था न ददेय्यु” ति । अथ खो
 भगवा ते उपासके धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्प-
 हंसेसि । अथ खो ते उपासका भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता
 समुत्तेजिता सम्पहंसिता उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा
 पक्कमिसु ।

(३) पञ्जासि

१५ अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं^३ पकरणे^४ * धम्मि कथं
 कत्वा भिक्खू ग्रामन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून सिक्खापदं पञ्जा-
 पेस्सामि^५ दस अत्थवसे पटिच्च — सङ्खमुट्ठुताय, सङ्खफासुताय ... पे० ...
 सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुगहाय । एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-
 सेय्याथ —

२० २७०. “यो पन भिक्खु अचेलकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बाजि-
 काय वा सहत्था लादनीयं वा भोजनीयं वा दवेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(४) विमङ्गो

२७१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अय
 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अचेलको नाम यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो नगो ।

१. आजीविकस्स — सी० । २. मुण्डगहपतिकस्स — स्या० । ३. रो० पोत्थके नत्थि ।
 ४. रो० पोत्थके नत्थि । * एत्थ स्या० पोत्थके ‘भिक्खुसङ्गं सन्निपातापेत्वा भिक्खूनं उदनुब्धविक-
 तवन्तुमीतिकं’ इति अधिको प ठो विस्सति । ५. पञ्जपेस्सामि — म० ।

परिव्वाजको नाम भिक्षुं च सामणेरं च ठपेत्वा यो कोचि परि-
व्वाजकसमापन्नो ।

परिव्वाजिका नाम भिक्षुनि च सिक्खमानं च सामणेरि च ठपेत्वा
या काचि परिव्वाजिकसमापन्ना ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि — उदकदन्तपोनं ठपेत्वा अवसेसं ५
खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

बवेय्या ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२७२. तित्थिये तित्थियसञ्जी सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं वा
देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । तित्थिये वेमतिको सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं
वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । तित्थिये अतित्थियसञ्जी सहत्था खादनीयं
वा भोजनीयं वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उदकदन्तपोनं देति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतित्थिये तित्थियसञ्जी, 15
आपत्ति दुक्कटस्स । अतित्थिये वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतित्थिये
अतित्थियसञ्जी, अनापत्ति ।

२७३. अनापत्ति दापेति न देति, उपनिक्खपित्वा देति, बाहिरालेपं
देति, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—o—

५ ४२. वाचस्पतीयतिलकपाचिसिंह

(भिक्षू उद्योजने)

(१) उपनन्दभिक्षुषत्थु

२७४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सकयपुत्तो भातुनो
सद्धिविहारिकं भिक्षुं एतदवोच — “एहावुसो, गामं पिण्डाय पविसिस्सामा”
ति । तस्स अदापेत्वा उद्योजेसि — “गच्छावुसो, न मे तथा सद्धि कथा वा
निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निसज्जा वा फासु होती” ति ।
अथ खो सो भिक्षु उपकट्ठे काले नासक्खि पिण्डाय चरित्तुं, पटिक्कमने पि 25
भत्तविस्सग्गं न सम्भावेसि, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्षु आरामं गन्त्वा

B. 125

भिक्षून् एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्षू अप्यिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो भिक्षुं-
 एहावुसो, गामं पिण्डाय पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उय्योजेस्सती ति
 ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, भिक्षुं - एहावुसो, गामं पिण्डाय
 5 पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उय्योजेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
 भिक्षुं - एहावुसो, गामं पिण्डाय पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उय्यो-
 जेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
 भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

10 २७५. “यो पन भिक्षु भिक्षुं - ‘एहावुसो, गामं वा निगमं वा
 पिण्डाय पविसिस्सामा’ ति तस्स दापेत्वा वा अदापेत्वा वा उय्योजेय्य -
 ‘गच्छावुसो, न मे तथा सद्धिं कथा वा निसज्जा वा फासु होति, एककस्स
 मे कथा वा निसज्जा वा फासु होती’ ति, एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्जं,
 पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

15 २७६. यो पना ति यो, यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अय
 इमस्मि अत्थे अधिपेतो भिक्षू ति ।

भिक्षुं ति अञ्जं भिक्षुं ।

एहावुसो, गामं वा निगमं वा ति गामो पि निगमो पि नगरं पि,
 गामो चेव निगमो च ।

20 तस्स दापेत्वा ति यागु वा भत्तं वा खादनीयं वा भोजनीयं वा दापेत्वा ।
 अदापेत्वा ति न किञ्चि दापेत्वा ।

उय्योजेय्या ति मातुगामेन सद्धिं हसितुकामो कीळितुकामो रहो
 निसीदितुकामो अनाचारं आचरितुकामो एव वदेति - “गच्छावुसो, न मे तथा
 सद्धिं कथा वा निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निसज्जा वा फासु
 25 होती” ति उय्योजेति, आपत्तिं दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं^१ वा सवनूपचारं^२
 वा विजहन्तस्स आपत्तिं दुक्कटस्स । विजहित्ते, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

१. भिक्षु एवं वदेय्य - स्वा० । २. रो० पोत्थके नस्ति । ३. दस्सनूपचार - स्वा० ।
 ४. सवनूपचार - स्वा० ।

एतदेव पचचयं करित्वा अनञ्चं ति न अञ्चो कोचि पचचयो होति उय्योजेतुं ।

२७७. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी उय्योजेति, आपत्ति पाचित्ति-
प्रस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको उय्योजेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने
अनुपसम्पन्नसञ्जी उय्योजेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 126

कलिसासनं आरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं उय्योजेति,
आपत्ति दुक्कटस्स । कलिसासनं आरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने
उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 94

२७८. अनापत्ति उभो एकतो न यापेस्सामा ति उय्योजेति, महग्गं
भण्डं पस्सित्वा लोभधम्मं उप्पादेस्सती ति उय्योजेति, मातुगामं पस्सित्वा अन-
भिरति उप्पादेस्सती ति उय्योजेति, गिलानस्स वा ओहि्यकस्स वा विहार-
पालस्स वा यागुं वा भत्तं वा खादनीयं वा भोजनीयं वा नीहरा ति उय्योजेति, न
अनाचारं आचरितुकामो, सति करणीये उय्योजेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

10

15

—o—

४३. तेचत्तारीसतिमपाचित्तिय

(कुले अनुपसम्पन्नं नित्तज्जने)

(१) उपनन्दभिक्षुवत्तु

२७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सकयपुत्तो
सहायकस्स^१ घरं गत्वा तस्स पजापतिया सद्धि सयनिघरे^२ निसज्जं कप्पेसि ।
अथ खो सो पुरिसो येनायस्मा उपनन्दो सकयपुत्तो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा
आयस्मन्तं उपनन्दं सकयपुत्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिद्धो
खो सो पुरिसो पजापतिं एतदवोच — “देहय्यस्स^३ भिक्खं” ति । अथ खो सा
इत्थी आयस्मतो उपनन्दस्स सकयपुत्तस्स भिक्खं अदासि । अथ खो सो पुरिसो
आयस्मन्तं उपनन्दं सकयपुत्तं एतदवोच — “गच्छथ, भन्ते, यतो अय्यस्स भिक्खा
दिन्ना” ति । अथ खो सा इत्थी सल्लकखेत्वा — “परियुट्ठितो अयं पुरिसो” ति,
आयस्मन्तं उपनन्दं सकयपुत्तं एतदवोच — “निसीदथ, भन्ते, मा अगमित्था”

20

25 B. 127

ति । दुतियं पि खो सो पुरिसो ... पे० ... ततियं पि खो सो पुरिसो आयस्मन्तं
उपनन्दं सकयपुत्तं एतदवोच - “गच्छथ, भन्ते, यतो अय्यस्स भिक्षा दिप्ता” ति ।
ततियं पि खो सा इत्थी आयस्मन्तं उपनन्दं सकयपुत्तं एतदवोच - “निसीदथ,
भन्ते, मा अगमित्था” ति ।

- 5 अथ खो सो पुरिसो निक्खमित्वा भिक्षू उज्झापेसि’ - “अयं, भन्ते,
अय्यो उपनन्दो मय्हं पजापतिया सद्धिं सयनिघरे निसिन्धो । सो मया उय्यो-
जियमानो न इच्छति गन्तु । बहुकिच्चा मयं बहुकरणीया” ति । ये ते भिक्षू
अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
R. 95 आयस्मा उपनन्दो सकयपुत्तो सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेस्सती
10 ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं
कप्पेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० .. एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

- 15 २८० “यो पन भिक्षू सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२८१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

- सभोजनं नाम कुलं इत्थी चेव होति पुरिसो च, इत्थी च पुरिसो च उभो
20 अनिक्खन्ता होन्ति, उभो अवीतरागा ।

अनुपखज्जा ति अनुपविसित्वा ।

- निसज्जं कप्पेय्या ति महल्लके घरे पिट्ठसङ्घाटस्स^१ हत्थपास विजहित्वा
निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । खुद्दके घरे पिट्ठिवस अतिक्कमित्वा निसी-
दति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 25 २८२. सयनिघरे सयनिघरसञ्जी सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं
कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सयनिघरे वेमतिको सभोजने कुले अनुप-
खज्ज निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सयनिघरे नसयनिघरसञ्जी

सभोजने कुले अनुपसज्ज निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नसयनिघरे सयनिघरसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । नसयनिघरे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नसयनिघरे नसयनिघरसञ्जी, अनापत्ति ।

२८३. अनापत्ति महल्लके घरे पिटुसङ्काटस्स हत्थपासं अविजहिंत्वा निसीदति, खुद्दके घरे पिटुवसं अनतिककमित्वा निसीदति, भिक्खु दुतियो होति, 5 उभो निक्खन्ता होन्ति, उभो वीतरागा, नसयनिघरे, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

४४. चतुचसारीसतिमपाचित्तियं

(मातुगामेन रहो निसज्जने)

(१) उपनन्दभिक्खुवत्थु

२८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो
सहायकस्स घरं गत्वा तस्स पजापतिया सद्धि रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं 10 R 96
कप्पेति' । अथ खो सो पुरिसो उज्झायति खिय्यति विपाचेति - "कथं हि
नाम अय्यो उपनन्दो मय्हं पजापतिया सद्धि रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं
कप्पेस्सती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स पुरिसस्स उज्झायन्तस्स खिय्य-
न्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो मातुगामेन सद्धि 15
रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं,
उपनन्द, मातुगामेन सद्धि रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेसी ति ?
"सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातु-
गामेन सद्धि रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, 20
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ -

२८५. "यो पन भिक्खु मातुगामेन सद्धि रहो पटिच्छन्ने आसने
निसज्जं कप्पेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभक्त्यो

२८६. यो पमा ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अघिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता,
अन्तमसो तदहुजाता पि दारिका, पगेव महत्तरी^१ ।

5 सद्धि ति एकतो ।

रहो नाम चक्खुस्स रहो सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न
सक्का होति अक्खि वा निखणीयमाने^२ भमुकं वा उक्खिपीयमाने^३ सीसं
वा उक्खिपीयमाने पस्सित्तुं । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पकतिकथा
सोत्तुं ।

10 पटिच्छन्नं नाम आसनं कुट्टेन^४ वा कवाटेन वा किलञ्जेन वा साणि-
पाकारेन वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थळिकाय^५ वा, येन केनचि पटिच्छन्नं
होति ।

निसज्जं कप्पेत्थ्या ति मातुगामे निसिन्ने भिक्खु उपनिसिन्नो वा
होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निसिन्ने मातुगामो
15 उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा
निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२८७. मातुगामे मातुगामसञ्जी रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं
कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको रहो पटिच्छन्ने आसने
निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्जी रहो
20 पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यक्खिया वा पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहि-
त्थिया^६ वा सद्धि रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
R. 97 अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

B. 130 25 २८८. अनापत्ति यो कोचि विञ्जू पुरिसो दुतियो होति, तिट्ठति

१. महत्तरी - स्या० । २. निखणीयमाने - सी०; निखणीयमाने - स्या०, रो० । ३.
उक्खियमाने - सी०; उक्खिपियमाने - स्या०, रो० । ४. कुट्टेन - म० । ५. कोत्थळिया - सी०;
कोत्थळिया - स्या०, रो० । ६. तिरच्छानगत-य वा मनुस्सविग्गहिस्थिया - म० ।

न निसीदति, अरहोपेक्खो, अञ्जाविहितो' निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

५.४५. पञ्चवत्सारीसतिमपाचितियं

(एको एकाय रहो निसज्जने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्सु

२८६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो
सहायकस्स धरं गत्वा तस्स पजापतिया सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं ५
कप्पेसि^१ । अथ खो सो पुरिसो उज्झायति खिय्यति विपाचेति - “कथं हि
नाम अय्यो उपनन्दो मय्हं^२ पजापतिया” सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं
कप्पेस्सती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स पुरिसस्स उज्झायन्तस्स खिय्य-
न्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो मातुगामेन सद्धिं १०
एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द,
मातुगामेन सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामेन
सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
वा पासादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ - १५

२८०. “यो पन भिक्खु मातुगामेन सद्धिं एको एकाय रहो
निसज्जं कप्पेय्य, पाचितियं” ति ।

(३) विमङ्गो

२८१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता, २५
विज्झू पटिबला सुभासितदुब्भासितं द्रुदुल्लादुदुल्लं आजानितुं ।

सद्धिं ति एकतो ।

१. अञ्जाविहितो - स्या०, रो० । २. कप्पेति - सी० । ३. रो० पोल्के नत्थि । ४. मातु-
गामेन - रो० ।

एको एकाया ति भिक्खु चेव होति मातुगामो च ।

B. 131

रहो नाम चक्खुस्स रहो, सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न सक्का होति अक्खि' वा निखणीयमाने भमुकं वा उक्खिपीयमाने सीसं वा उक्खिपीयमाने पस्सितुं । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पकतिकथा सोतुं ।

- 3 निसज्जं कप्पेय्या ति मातुगामे निसिन्ने भिक्खु उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निसिन्ने मातुगामो उप-
निसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निसिन्ना
होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६२. मातुगामे मातुगामसञ्जी एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति,
10 आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको एको एकाय रहो निसज्जं
कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्जी एको एकाय
रहो निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- यक्खिया वा पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहित्थिया
वा सिद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे
15 मातुगामसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अमातुगामे अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

२६३. अनापत्ति यो कोचि विञ्जू पुरिसो दुतियो होति, तिद्वति
न निसीदति, अरहोपेक्खो अञ्जविहितो निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मकस्सा ति ।

— ० —

§ ४६. छवत्तारीसतिमपाचित्तियं

(कुलानि पयिरुपासने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

R. 96 20

B. 132

२६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्तस्स उपट्ठाक-
कुलं आयस्मन्त उपनन्द सक्यपुत्तं भत्तेन निमन्तेसि । अञ्चे पि भिक्खू
भत्तेन निमन्तेसि । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो पुरेभत्तं,
कुलानि पयिरुपासति । अथ खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचुं — “देथावुसो
25 भत्त” ति । “आगमेथ, भन्ते, यावाय्यो उपनन्दो आगच्छती” ति । दुतियं

पि खो ते भिक्खू ... पे० ... ततियं पि खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदबोचुं – “देवावुसो, भत्तं; पुरे कालो अतिक्कमती” ति । “यं पि मयं, भन्ते, भत्तं करिम्हा अय्यस्स उपनन्दस्स कारणा । आगमेय, भन्ते, यावाय्यो उपनन्दो आगच्छती” ति ।

अथ खो आयस्मा उपनन्दो सकयपुत्तो पुरेभत्तं कुलानि पयिरुपासित्वा 5 दिवा आगच्छति । भिक्खू न चित्तरूपं भुञ्जिषु । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सकयपुत्तो निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आप-ज्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति । 10

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जिस्ससि ! नेत्तं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उट्ठिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) उपनन्ववत्तु

२६५. तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपनन्दस्स सकयपुत्तस्स उपट्ठाककुलं सङ्खस्सत्थाय खादनीयं पाहेसि – “अय्यस्स उपनन्दस्स दस्सेत्वा सङ्खस्स दातब्बं” ति । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सकयपुत्तो गामं 20 पिण्डाय पविट्ठो होति । अथ खो ते मनुस्सा आरामं गन्त्वा भिक्खू पुच्छिषु – “कहं, भन्ते, अय्यो उपनन्दो” ति ? “एसावुसो, आयस्मा उपनन्दो सकयपुत्तो गामं पिण्डाय पविट्ठो” ति । “इदं, भन्ते, खादनीयं अय्यस्स उपनन्दस्स दस्सेत्वा सङ्खस्स दातब्बं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेंसु ।

R. 99

अथ^२ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं 25 B. 153 कत्वा भिक्खू आमन्तेसि^३ – “तेन हि, भिक्खवे, पटिग्गहेत्वा निक्खिपथ याव उपनन्दो आगच्छती” ति ।

१. आयज्जि – सी० । २. खीयन्ति – सी०, स्वा०, रो० । ३-३. सी०, स्वा० पोत्वकेसु नत्थि ।
पाचित्तियं – १८.

- अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो- “भगवता पटिक्खत्तं पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जित्तु” ति पच्छाभत्तं कुलानि पयिरुपासित्वा दिवा पटिक्कमि, खादनीयं उस्सारियित्थं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो
- 5 सक्यपुत्तो पच्छाभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, पच्छाभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(४) अनुपञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, पच्छाभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन भिक्खवे इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -
- 10 “यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।
- एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(५) अनुपञ्जाति-चीवरदाने

२६६. तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरदानसमये कुक्कुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति । चीवरं परित्तं उप्पज्जति । भगवतो एतमत्थं
- 15 आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये कुलानि पयिरुपासित्तु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -
- “यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्य, अठ्ठात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । चीवरदानसमयो - अयं तत्थ समयो” ति ।
- 20 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(६) अनुपञ्जाति-चीवरकारे

२६७. तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरकम्मं करोन्ति, अत्थो च होति सूचिया पि सुत्तेन पि सत्थकेन पि । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरकारसमये कुलानि पयिरुपासित्तु । एवं च पन, भिक्खवे,
- 25 इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं

वा कुलेषु चारितं आपञ्जेय्य, अञ्जत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।
चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

B. 134

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(७) अनुपञ्जाति — गिलाने

२६८. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति, अत्थो च होति
भेसज्जेहि । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति । भगवतो एतमत्थं 5
आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा कुलानि
पयिरुपासितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

२६९. “यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो सन्तं भिक्खुं
अनापुच्छा पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेषु चारितं आपञ्जेय्य, अञ्जत्र 10
समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो —
अयं तत्थ समयो” ति ।

(८) विभङ्गो

३००. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

निमन्तितो नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जतरेन भोजनेन निमन्तितो ।

सभत्तो नाम येन निमन्तितो तेन सभत्तो ।

15

सन्तं नाम भिक्खुं सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

असन्तं नाम भिक्खुं न सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

पुरेभत्तं नाम येन निमन्तितो त अभुत्तावी ।

पच्छाभत्तं नाम येन निमन्तितो त अन्तमसो कुसग्गेन’ पि भुत्त होति ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि — खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, 20
सुद्धकुलं ।

कुलेषु चारितं आपञ्जेय्या ति अञ्जस्स घरूपचारं ओक्कमन्तस्स
आपत्तिं दुक्कटस्स । पठमं पादं उम्मारं अतिक्कामेति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।
दुतियं पादं अतिक्कामेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

अञ्जत्र समया ति ठपेट्वा समयं ।

25 B. 135

चीवरदानसमयो नाम अनत्थते कठिने’ वस्सानस्स पच्छिमो मासो,
अत्थते कठिने पञ्च मासा ।

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कयिरमाने ।

३०१. निमन्तिते निमन्तितसञ्चो सन्तं भिक्षुं अनापुच्छा पुरेभत्तं वा' पच्छाभत्तं वा' कुलेसु चारित्तं आपज्जति, अञ्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते वेमतिको सन्तं भिक्षुं अनापुच्छा पुरेभत्तं वा
5 पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जति, अञ्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते अनिमन्तितसञ्चो सन्तं भिक्षुं अनापुच्छा पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जति, अञ्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनिमन्तिते निमन्तितसञ्चो, आपत्ति दुक्कटस्स । अनिमन्तिते
R. 101 10 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनिमन्तिते अनिमन्तितसञ्चो, अनापत्ति ।

३०२. अनापत्ति समये, सन्तं भिक्षुं आपुच्छा पविसति, असन्तं भिक्षुं अनापुच्छा पविसति, अञ्जस्स घरेन मग्गो होति, घरूपचारेन मग्गो होति, अन्तरारामं^१ गच्छति, भिक्षुनुपस्सयं गच्छति, तिथियसेय्यं गच्छति, पटिक्कमनं गच्छति, भत्तियघरं गच्छति, आपदासु, उम्भत्तकस्स, आदि-
15 कम्मिकस्सा ति ।

—०—

॥ ४७. सत्तचत्तारीसत्तिमपाचित्तियं

(पच्चयपवारणासावियने)

(१) महानामभेसज्जपवारणवत्तु

चतुमासं

३०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि निगोधारामे । तेन खो पन समयेन महानामस्स सक्कस्स भेसज्जं उस्सन्नं होति । अथ खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो
20 सक्को भगवन्तं एतदवोच — “इच्छामहं, भन्ते, सङ्खं चतुमासं^१ भेसज्जेन पवारेत्तु” ति । “साधु साधु, महानाम ! तेन हि त्वं, महानाम, सङ्खं चतुमासं भेसज्जेन पवारेही” ति । भिक्षू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्षव, चतुमासं^२ भेसज्ज-
B. 136 प्यच्चयपवारणं^३ सादितुं^४ ति ।

१. रो० पोत्थकं नत्ति । २. अन्तरगामं — रो० । ३. चतुमासं — सी०, स्या०, रो० । ४-४. चातुमासप्यच्चयपवारणं — सी०; चातुमासप्यच्चयपवारणं — स्या०, रो० । ५. सादित्वं — सी० ।

अपरं पि चतुमासं

३०४. तेन खो पन समयेन भिक्खू महानामं सक्कं परित्तं भेसज्जं विञ्जापेन्ति । तथेव महानामस्स सक्कस्स भेसज्जं उस्सन्नं होति । दुतियं पि खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो सक्को भगवन्तं एतदवोच - “इच्छामहं, भन्ते, सङ्घं अपरं पि चतुमासं भेसज्जेन पवारेत्तु” ति । “साधु साधु, महानाम ! तेन हि त्वं, महानाम, सङ्घं अपरं पि चतुमासं भेसज्जेन पवारेही” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, पुन पवारणं पि सादितुं ति ।

यावजीवं

३०५. तेन खो पन समयेन भिक्खू महानामं सक्कं परित्तं येव भेसज्जं विञ्जापेन्ति । तथेव महानामस्स सक्कस्स भेसज्जं उस्सन्नं होति । ततियं पि खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो सक्को भगवन्तं एतदवोच - “इच्छामह, भन्ते, सङ्घं यावजीवं भेसज्जेन पवारेत्तु” ति । “साधु साधु, महानाम ! तेन हि त्वं, महानाम, सङ्घं यावजीवं भेसज्जेन पवारेही” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, निच्चपवारणं पि सादितुं ति ।

R. 102

(२) छब्बगिया - महानामवत्तु

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू दुब्बिवत्था होन्ति दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना । महानामो सक्को वत्ता होति - “किस्स तुम्हे, भन्ते, दुब्बिवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना ? ननु नाम पब्बजितेन सुनिवत्थेन भवितव्वं सुप्पारुतेन आकप्पसम्पन्नेना” ति ? छब्बगिया भिक्खू महानामे सक्के उपनन्धिषु । अथ खो छब्बगियानं भिक्खून् एतदहोहि - “केन नु खो मयं उपायेन महानामं सक्कं मङ्गकु करेय्यामा” ति ? अथ खो छब्बगियानं भिक्खून् एतदहोसि - “महानामेन खो, आवुसो, सक्केन सङ्घो भेसज्जेन पवारितो । हन्द मयं, आवुसो, महानामं सक्कं सप्पि विञ्जापेमा” ति । अथ खो छब्बगिया भिक्खू येन महानामो सक्को तेनुपसङ्कमिंसु; उप-

25 B. 197

सङ्कमित्वा महानामं सक्कं एतदवोचुं — “दोणेन, आवुसो, सप्पिना अत्थो”
ति । “अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथ । मनुस्सा वजं गता सप्पि आहरितुं । कालं^१
आहरिस्सथा”^२ ति ।

- दुतियं पि खो ... पे० ... ततियं पि खो छब्बग्गिया भिक्खू महानामं
५ सक्कं एतदवोचुं — “दोणेन, आवुसो, सप्पिना अत्थो” ति । “अज्जण्हो, भन्ते,
आगमेथ । मनुस्सा वजं गता सप्पि आहरितुं । कालं आहरिस्सथा” ति ।
“किं पन तया, आवुसो, अदातुकामेन पवारितेन, यं त्वं पवारित्वा न देसी”
ति ! अथ खो महानामो सक्को उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथं
हि नाम भदन्ता” — ‘अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथा’ ति बुच्चमाना नागमेस्सन्ती”
१० ति ! अस्सोसु खो भिक्खू महानामस्स सक्कस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स
विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू महानामेन सक्केन — अज्जण्हो,
भन्ते, आगमेथा ति बुच्चमाना नागमेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे,
भिक्खवे, महानामेन सक्केन — अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथा ति बुच्चमाना
१५ नागमेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(३) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
महानामेन सक्केन — अज्जण्हो, भन्ते आगमेथा ति बुच्चमाना नागमेस्सथ^३ !
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे
इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

R. 103 20

३०६. “अगिलानेन भिक्खुना चतुमासप्पच्चयपवारणा सादितब्बा,
अञ्जात्र पुनपवारणाय, अञ्जात्र निच्चपवारणाय; ततो चे उत्तरिं^४ सावियेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(४) विमङ्गो

३०७. अगिलानेन भिक्खुना चतुमासप्पच्चयपवारणा सादितब्बा
ति गिलानप्पच्चयपवारणा सादितब्बा ।

- २५ पुनपवारणा पि सादितब्बा ति यदा गिलानो भविस्सामि तदा
विञ्जापेस्सामी ति ।

१. अज्जण्हो — सी०, स्या०, रो० । २. काले — स्या० । ३. हरिस्सथा — सी०, रो० ।
४. भदन्ता — स्या०, रो० । ५. नागभिस्सथ — म० । ६. उत्तरि — म०, रो० ।

निष्कपवारणा पि साविस्त्वा ति यदा गिलानो भविस्सामि तदा विञ्जापेस्सामी ति ।

ततो चे उत्तरिं साविद्येव्या ति अत्थि पवारणा भेसज्जपरियन्ता नरत्तिपरियन्ता, अत्थि पवारणा रत्तिपरियन्ता नभेसज्जपरियन्ता, अत्थि पवारणा भेसज्जपरियन्ता च रत्तिपरियन्ता च, अत्थि पवारणा नेवभेसज्ज- 5 परियन्ता नरत्तिपरियन्ता ।

B. 138

भेसज्जपरियन्ता नाम भेसज्जानि परिग्गहितानि होन्ति - “एत्तकेहि भेसज्जेहि पवारेमी” ति । रत्तिपरियन्ता नाम रत्तियो परिग्गहितायो होन्ति - “एत्तकासु रत्तीसु पवारेमी” ति । भेसज्जपरियन्ता च रत्तिपरियन्ता च नाम भेसज्जानि च परिग्गहितानि होन्ति रत्तियो च परिग्गहितायो होन्ति - “एत्त- 10 केहि भेसज्जेहि एत्तकासु रत्तीसु पवारेमी” ति । नेवभेसज्जपरियन्ता नरत्ति-परियन्ता नाम भेसज्जानि च अपरिग्गहितानि होन्ति रत्तियो च अपरिग्ग-हितायो होन्ति ।

३०८. भेसज्जपरियन्ते - येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि ठपेत्वा अञ्जानि भेसज्जानि विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 15 रत्तिपरियन्ते - यासु रत्तीसु पवारितो होति ता रत्तियो ठपेत्वा अञ्जासु रत्तीसु विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भेसज्जपरियन्ते च रत्तिपरियन्ते च - येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि ठपेत्वा यासु रत्तीसु पवारितो होति ता रत्तियो ठपेत्वा अञ्जानि भेसज्जानि अञ्जासु रत्तीसु विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । नेवभेसज्जपरियन्ते नरत्तिपरियन्ते, 20 अनापत्ति ।

३०९. न भेसज्जेन करणीयेन^१ भेसज्जं विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जेन भेसज्जेन करणीयेन अञ्जा भेसज्जं विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ततुत्तरिं^२ ततुत्तरिसञ्जी भेसज्जं विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ततुत्तरिं वेमतिको भेसज्जं विञ्जापेति, आपत्ति 25 पाचित्तियस्स । ततुत्तरिं नततुत्तरिसञ्जी भेसज्जं विञ्जापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नततुत्तरिं ततुत्तरिसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । नततुत्तरिं वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नततुत्तरिं नततुत्तरिसञ्जी, अनापत्ति ।

३१०. अनापत्ति येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि 30 B. 139

१ करणीये - सी०, स्था०; भेसज्जकरणीयेन - रो० । २. ततुत्तरि - स्था० ।

R.104

- विञ्जापेति, यासु रत्तीसु पवारितो होति तासु रत्तीसु विञ्जापेति, इमेहि
 तथा भेसज्जेहि पवारिताम्ह' अम्हाकं च इमिना च इमिना च भेसज्जेने
 अत्थो ति आचिक्खित्वा विञ्जापेति, यासु तथा रत्तीसु पवारिताम्ह तायो च
 रत्तियो वीतिवत्ता अम्हाकं च भेसज्जेने अत्थो ति आचिक्खित्वा विञ्जापेति
 5 आतकानं पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदि-
 कम्मिक्स्सा ति ।

-----o-----

३४८. अट्टवत्तारीसतिमपाचित्तियं
 (उय्युत्तसेनावस्सने)

(१) पसेनदिकोसलअभुय्यानवत्थु

३११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदिकोसलो सेनाय
 अभुय्यातो होति । छब्बग्गिया भिक्खू उय्युत्तं सेनं दस्सनाय अगमंसु ।
 10 अद्दसा^१ खो राजा पसेनदिकोसलो छब्बग्गिये भिक्खू दूरतो व आगच्छन्ते ।
 दिस्वान पक्कोसापेत्वा एतदवोच - “किस्स तुम्हे, भन्ते, आगतत्था” ति ?
 “महाराज”, महाराजानं मयं दट्ठुकामा” ति । “किं, भन्ते, मं दिट्ठेन युद्धा-
 भिनन्दि” ; ननु भगवा पस्सितब्बो” ति ? मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
 विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया उय्युत्तं सेन दस्सनाय आग-
 15 च्छिस्सन्ति ! अम्हाकं पि अलाभा, अम्हाकं पि दुरुल्लं, ये मयं आजीवस्स हेतु
 पुत्तदारस्स कारणा सेनाय आगच्छामा” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं
 मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
 ... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया
 भिक्खू उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छिस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर तुम्हे,
 20 भिक्खवे, उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जाति

विररहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छिस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा
 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ-

१. पवारिताम्हा - सी०, स्वा०, रो० । २. अद्दस - रो० । ३. सी०, स्वा०, म० पोत्थकेसु
 नत्ति । ४. युद्धाभिनन्दिना - रो०; युद्धाभिनन्दिनं - स्वा० ।

“यो पन भिक्खु उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B.140

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) सेनाय गिलानमातुलवत्त्वं

R. 105

३१२. तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो मातुलो सनाय गिलानो होति । सो तस्स भिक्खुनो सन्तिके दूतं पाहेसि — “अहं हि सेनाय गिलानो । आगच्छतु भदन्तो । इच्छामि भदन्तस्स आगतं” ति । अथ खो 5 तस्स भिक्खुनो एतदहोसि — “भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं* — ‘न उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गन्तव्वं’ ति । अयं च मे मातुलो सेनाय गिलानो । कथं नु खो मया पटिपज्जितव्वं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।

(४) अनुपञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि^१ पकरणे^२ धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, तथारूपप्पच्चया^३ सेनाय^४ गन्तुं । 10 एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३१३. “यो पन भिक्खु उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छेय्य, अञ्जत्र तथारूपप्पच्चया, पाचित्तियं” ति ।

(५) विमङ्गो

३१४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

15

उय्युत्ता नाम सेना गामतो निक्खमित्वा निविट्ठा वा होति पयाता वा ।

सेना नाम हत्थी अस्सा रथा पत्ती^५ । द्वादसपुरिसो हत्थी, तिपुरिसो अस्सो, चतुपुरिसो रथो, चत्तारो पुरिसा सरहत्था पत्ति । दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्स- 20 नूपचार^६ विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जत्र तथारूपप्पच्चया ति ठपेट्वा तथारूपप्पच्चयं ।

३१५. उय्युत्ते उय्युत्तसञ्जी दस्सनाय गच्छति, अञ्जत्र तथारूप- 20 प्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । उय्युत्ते वेमतिको दस्सनाय गच्छति, अञ्जत्र तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । उय्युत्ते अनुय्युत्तसञ्जी दस्सनाय

१. रो०, म० पौल्यकेसु नसि । * एत्थ सी० पौल्यके ‘होती’ ति पा १ दिस्सति । २-२. रो० पौल्यके नसि । ३. तथारूपप्पच्चया — स्या०, रो० । ४. सेनं — सी०, स्या० । ५. पत्ति — सी०, स्या० । ६. दस्सनूपचार — स्या० ।

गच्छति, अञ्जानं तथारूपपञ्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B-141

एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्युनं पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युत्ते उय्युत्तसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युत्ते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युत्ते अनुय्युत्तसञ्जी, अनापत्ति ।

३१६. अनापत्ति आरामे ठितो पस्सति, भिक्खुस्स ठितोकासं वा निसिन्नोकासं वा निपन्नोकासं वा आगच्छति, पटिपथं गच्छन्तो पस्सति, तथारूपपञ्चया, आपदासु, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१ ४६. ऊनपञ्जासमपाचित्तियं

(सेनाय वाते)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्सु

R, 106

३१७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने
01 अनायपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सति
करणीये सेनं गत्वा अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्खपुत्तिया सेनाय वसिस्सन्ति !
अम्हाकं पि अलाभा, अम्हाकं पि दुल्लङ्गं, ये मयं आजीवस्स हेतु पुत्तदारस्स
कारणा सेनाय पटिवसामा” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झा-
15 यन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू अति-
रेकतिरत्तं सेनाय वसिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
20 अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसिस्सथ ! नेत्तं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३१८. “सिथा च तस्स भिक्खुनो कोचिदेव पच्चयो सेनं गमनाय,
विरत्ततिरत्तं तेन भिक्खुना सेनाय वसितब्बं । ततो चे उत्तरि वसेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) बिजङ्गो

३१६. सिया च तस्स भिक्खुनो कोचिदेव पञ्चयो सेनं गमनाया ति सिया पञ्चयो सिया करणीयं ।

दिरत्ततिरत्तं तेन भिक्खुना सेनाय वसितब्बं ति द्वे तिस्सो रत्तियो वसितब्बं ।

B.142

ततो चे उत्तरि वसेय्या ति चतुत्थे दिवसे अत्थङ्गते सुरिये' सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३२०. अतिरेकतिरत्ते अतिरेकसञ्जी सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अतिरेकतिरत्ते बेमतिको सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अतिरेकतिरत्ते ऊनकसञ्जी सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकतिरत्ते अतिरेकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतिरत्ते वमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतिरत्ते ऊनकसञ्जी, अनापत्ति ।

10

३२१. अनापत्ति द्वे तिस्सो रत्तियो वसति, ऊनकद्वेतिस्सो रत्तियो वसति, द्वे रत्तियो वसित्वा ततियाय रत्तिया पुरारुणा निवस्समित्वा पुन वसति, गिलानो वसति, गिलानस्स करणीयेन वसति, सेना' वा' पटिसेनाय रुद्धा होति, केनचि पलिवुद्धो होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

R. 107

15

५.५०. पञ्चासमपाचितियं

(उद्योधिकगमने)

(१) उद्योधिककण्डविद्धभिक्खुवत्तु

३२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खु दिरत्ततिरत्तं सेनाय वसमाना उद्योधिकं पि बलभं पि सेनाव्यूहं पि अनीकदस्सनं पि गच्छन्ति । अञ्जततो पि छब्बगियो भिक्खु उद्योधिकं गत्वा कण्ठेन पटि-विद्धो होति । मनुस्सा तं भिक्खुं* उप्पण्डेसुं - “कच्चि, भन्ते, सुयुद्धं अहोसि, कति ते लक्खानि लढ्ढानी” ति ? सो भिक्खु तेहि मनुस्सेहि उप्पण्डीयमानो मङ्कु अहोसि । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सक्थपुत्तिया उद्योधिकं दस्सनाय आगच्छिस्सन्ति ! अम्हाकं पि

20

१. सुरिये - म० । २. सेनाय - सी० । ३. स्या० पोत्थके नत्थि । * एत्थ सी० पोत्थके 'वसित्वा' ति पाठो ग्रन्थि ।

B 143

अलाभा, अग्नाहां पि दुल्लब्धं, ये मयं आजीवस्स हेतु पुत्तदारस्स कारणा
 उय्योधिकं आगच्छामा” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं
 खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
 खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू उय्योधिकं दस्सनाय
 5 गच्छिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, उय्योधिकं दस्सनाय
 गच्छथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विररहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 उय्योधिकं दस्सनाय गच्छिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय
 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

10 ३२३. “विरत्ततिरत्तं चे भिक्खु सेनाय वसमानो उय्योधिकं वा
 बलगं वा सेनाब्धूहं वा अनीकदस्सनं वा गच्छेय्य, पाचिस्तिथं” ति ।

(३) विभङ्गो

३२४. विरत्ततिरत्तं चे भिक्खु सेनाय वसमानो ति द्वे तिस्सो
 रत्तियो वसमानो ।

उय्योधिकं नाम यत्थ सम्पहारो दिस्सति^१ ।

15 बलगं नाम एत्तका हत्थी, एत्तका अस्सा, एत्तका रथा, एत्तका
 पत्ती ।

सेनाब्धूहं नाम इतो हत्थी होन्तु, इतो अस्सा होन्तु, इतो रथा
 होन्तु, इतो पत्तिका^२ होन्तु ।

R 108

अनीकं नाम हत्थानीकं, अस्सानीकं, रथानीकं, पत्तानीकं ।
 20 तयो हत्थी पच्छिमं हत्थानीकं, तयो अस्सा पच्छिमं अस्सानीकं, तयो
 रथा पच्छिमं रथानीकं, चत्तारो पुरिसा सरहत्था पत्ती पच्छिमं पत्तानीकं ।
 दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति
 पाचिस्तिथस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति पाचि-
 स्तिथस्स ।

25 एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो
 पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति,
 आपत्ति दुक्कटस्स ।

३२५. अनापत्ति आरामे ठितो पस्सति, भिक्खुस्स ठितोकासं वा निसिन्नोकासं वा निपन्नोकासं वा आगन्त्वा सम्पहारो विस्सति^१, पटिपथं गच्छन्तो पस्सति, सति करणीये गन्त्वा पस्सति, आपदासु, उम्मत्त-कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 144

अचेलकवमो पञ्चमो ।

तस्सुद्धानं

*पूवं कथोपनन्दस्स^२, तयंपट्टाकमेव च ।

5

महानामो पसेनदि, सेनाविद्धो इमे दसा ति ॥

—o—

§ ५१. एकपञ्चासमपाचितियं

(सुरापले)

(१) सागतभिक्खु - नागसङ्गामवत्सु

३२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा चेतिथेसु^३ चारिकं चरमानो येन भद्दवतिका तेन पायासि । अद्दंसु खो गोपालका पसुपालका कस्सका पथाविनो भगवन्तं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान भगवन्तं एतदवोचु — “मा खो, भन्ते, भगवा अम्बतित्थं अगमासि । अम्बतित्थे, भन्ते, जटिलस्स अस्समे नागो पटिवसति इद्धिमा आसिविसो^४ घोरविसो । सो भगवन्तं मा विहेठेसी” ति । एवं वुत्ते भगवा तुण्ही अहोसि । दुतियं पि खो ... पे०...ततियं पि खो गोपालका पसुपालका कस्सका पथाविनो भगवन्तं एतदवोचु — “मा खो, भन्ते, भगवा अम्बतित्थं अगमासि । अम्बतित्थे, भन्ते, जटिलस्स अस्समे नागो पटिवसति इद्धिमा आसिविसो घोरविसो । सो भगवन्तं मा विहेठेसी” ति । ततियं पि खो भगवा तुण्ही अहोसि ।

10

15

अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन भद्दवतिका तदवसरि । तत्र सुदं भगवा भद्दवतिकायं विहरति । अथ खो आयस्मा सागतो येन अम्बतित्थकस्स^५ जटिलस्स अस्समो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा अग्यागारं पविसित्वा तिणसन्धारकं^६ पञ्चापेट्वा निसीदि पल्लङ्कं आभुजित्वा उज्जु कायं पणिधाय परिमुखं सति उपट्टपेट्वा ।

R. 109

B. 145

20

१. दांयति - सं० । *एत्थ सी० पीत्थके इयं उद्धानं विस्सति -

अचेलकं उय्योजञ्च, सज्जो जं दुवे रही ।

सअत्तञ्च मेसज्जं, उय्युत्तं सेनुय्योधिकं ति ॥

२. कथापनन्दस्स - रो० । ३. चेतिथु - सी० । ४. आसीविसो - सी०, स्या० । ५. अम्ब-तित्थस्स - म०; अम्बतित्थं - स्या० । ६. तिणसन्धारं - सी० ।

- अद्दसा^१ खो सो नागो आयस्मन्तं सागतं पविट्ठं । दिस्वान *दुम्मनो पधूपायि^२ । आयस्मा पि सागतो पधूपायि । अथ खो सो नागो मक्खं असहमानो पज्जलि । आयस्मा पि सागतो तेजोधातुं समापज्जित्वा पज्जलि । अथ खो आयस्मा सागतो तस्स नागस्स तेजसा तेजं परि-
- ५ यादियित्वा येन भद्दवतिका तेनुपसङ्कमि । अथ खो भगवा भद्दवतिकारं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कोसम्बी तेन चारिकं पक्कामि । अस्सोसुं खो कोसम्बिका उपासका - “अय्यो किर सागतो अम्बतित्थिकेन^३ नागेन सद्धि सङ्गामेसी” ति ।

(२) सागतभिक्षुकापोतिकपानवत्थु

- अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कोसम्बी तद-
- १० वसरि । अथ खो कोसम्बिका उपासका भगवतो पच्चुग्गमनं करित्वा येनायस्मा सागतो तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं सागतं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठंसु । एकमन्तं ठिता खो कोसम्बिका उपासका आयस्मन्तं सागतं एतदवोचु - “कि, भन्ते, अय्यानं दुल्लभं च मनापं च, किं पटियादेमा” ति ? एवं वुत्ते छब्बग्गिया भिक्षू कोसम्बिके उपा-
- १५ सके एतदवोचु - “अथावुसो, कापोतिका नाम पसन्ना भिक्षून् दुल्लभा च मनापा च, तं पटियादेमा” ति । अथ खो कोसम्बिका उपासका घरे घरे कापोतिकं पसन्नं पटियादेत्वा आयस्मन्तं सागतं पिण्डाय पविट्ठं दिस्वान आयस्मन्तं सागतं एतदवोचु - “पिवतु, भन्ते, अय्यो सागतो कापोतिकं पसन्नं, पिवतु, भन्ते, अय्यो सागतो कापोतिकं पसन्नं” ति । अथ
- २० खो आयस्मा सागतो घरे घरे कापोतिकं पसन्नं पिवित्वा नगरम्हा निक्खमन्तो नगरद्वारे परिपति ।

- अथ खो भगवा सम्बहुल्लेहि भिक्षूहि सद्धि नगरम्हा निक्खमन्तो अद्दस आयस्मन्तं सागतं नगरद्वारे परिपतितं^४ । दिस्वान भिक्षू आमन्तेसि - “गण्हथ, भिक्षवे, सागत” ति । “एवं, भन्ते” ति खो ते भिक्षू भगवतो
- २५ पटिसुणित्वा^५ आयस्मन्तं सागतं आरामं नेत्वा येन भगवा तेन सीसं कत्वा निपातेसु । अथ खो आयस्मा सागतो परिवत्तित्वा येन भगवा तेन पादे करित्वा सेय्यं कप्पेसि । अथ खो भगवा भिक्षू आमन्तेसि - “ननु, भिक्षवे,

१. अथ - सी०, रो० । *एव सी०, त्या० पोत्थकेणु ‘दुक्खी’ ति पाठो दिस्सति । २. पधूपायि - त्या०, रो० । ३. अम्बतित्थिकेन - सी० । ४. चरन्तं - सी०, त्या० । ५. परिपतन्तं - म० । ६. पटिसुणित्वा - त्या०, रो० ।

पुब्बे सागतो तथागते सगारवो अहोसि सप्पतिस्सो” ति ? “एवं, भन्ते” ।
 “अपि नु खो, भिक्खवे, सागतो एतरहि तथागते सगारवो सप्पतिस्सो” ति ?
 “नोहेतं, भन्ते” । “ननु, भिक्खवे, सागतो अम्बतित्थिकेन नागेन सद्धि
 सङ्गामेसी” ति ? “एवं, भन्ते” । “अपि नु खो, भिक्खवे, सागतो एतरहि
 पहेति नागेन सद्धि सङ्गामेतु” ति ? “नोहेतं, भन्ते” । “अपि नु खो,
 भिक्खवे, तं पातब्बं यं पिवित्वा विसञ्जी अस्सा” ति ? “नोहेतं, भन्ते” ।

(३) पञ्जाति

“अननुच्छविकं”, भिक्खवे, सागतस्स अननुलोमिकं अप्पतिरूपं
 अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम, भिक्खवे, सागतो मज्जं
 पिविस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
 भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

10

३२७. “सुरामेरयपाने पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

३२८. सुरा नाम पिट्ठसुरा पूवसुरा ओदनसुरा^१ किण्णपक्खित्ता
 सम्भारसंयुत्ता ।

मेरयो नाम पुष्पासवो फलासवो मध्वासवो गुळासवो^२ सम्भार-
 संयुत्तो ।

15

पिबेय्या ति अन्तमसो कुसम्मेन पि पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

मज्जे मज्जसञ्जी पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मज्जे वेमतिको
 पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मज्जे अमज्जसञ्जी पिवति, आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

अमज्जे मज्जसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमज्जे वेमतिको, आपत्ति
 दुक्कटस्स । अमज्जे अमज्जसञ्जी, अनापत्ति ।

20

३२९. अनापत्ति अमज्जं च होति मज्जवण्णं मज्जगन्धं मज्जरसं
 तं पिवति, सूपसंपाके, मंससंपाके, तेलसंपाके, आमलकफाणिते, अमज्जं
 अरिट्ठं पिवति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१. देहदुभना पि — सी०, स्या० । २. अननुच्छवियं — सी०, रो० । ३. ओदनियसुरा — सी० ।
 ४. गुलासवो — सी० ।

§ ५२. द्वापञ्चासमपाचित्तियं

(अङ्गुलिपतोदके)

(१) छब्बगिय-सत्तरसवगियभिक्षुवत्थु

B. 147

३३०. तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू सत्तरसवगियं
भिक्षू अङ्गुलिपतोदकेन हासेसुं । सो भिक्षु उत्तसन्तो' अनस्सासको काल-
मकासि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति

R. 111 5

विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू भिक्षुं अङ्गुलिपतोदकेन
हासेस्सन्तीति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, भिक्षुं अङ्गुलि-
पतोदकेन हासेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) वज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
भिक्षु अङ्गुलिपतोदकेन हासेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा

10 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

३३१. "अङ्गुलिपतोदके पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

३३२. अङ्गुलिपतोदको नाम उपसम्पन्नो उपसम्पन्न हसाधिप्पायो'
कायेन कायं आमसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्चो
अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको
15 अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्न-
सञ्चो अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

कायेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन
कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति,
आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सगियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

20 निस्सगियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सगियेन
निस्सगियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३३. अनुपसम्पन्नं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आम-
सति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति
दुक्कटस्स । निस्सगियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सगियेन

B. 148 25

१. उत्तमो - रो० । २. हसाधिप्पायो - सी०; हासाधिप्पायो - रो० ।

कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने बेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३४. अनापत्ति न हसाधिप्पायो, सति करणीये आमसति, उम्मत्त- 5
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

५.४३. तेपञ्जासम्पाचितियं

(उदके हसधम्मं)

(१) पसेनदिकोसल - सत्तरसवग्गियभिक्षुबन्धु

३३५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्षू अचिर-
वतिया नदिया उदके कीळन्ति । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदिकोसलो
मल्लिकाय देविया सद्धि उपरिपासादवरगतो होति । अद्दसा खो राजा 10
पसेनदिकोसलो सत्तरसवग्गिये भिक्षू अचिरवतिया नदिया उदके कीळन्ते ।
दिस्वान मल्लिकं देविं एतदवोच - “एते ते, मल्लिके, अरहन्तो उदके कीळन्ती”
ति । “निस्संसयं खो, महाराज, भगवता सिक्खापद अपञ्जात्तं । ते वा भिक्षू
अप्पकतञ्जुनो” ति । अथ खो रञ्जो पसेनदिकोसलस्स एतदहोसि - “केन
नु खो अहं उपायेन भगवतो च न आरोचेय्यं, भगवा च जानेय्य इमे भिक्षू उदके 15
कीळिता” ति ? अथ खो राजा पसेनदिकोसलो सत्तरसवग्गिये भिक्षू
पक्कोसापेत्वा महन्त गुळपिण्डं अदासि - “इमं, भन्ते, गुळपिण्डं भगवतो
देया” ति । सत्तरसवग्गिया भिक्षू तं गुळपिण्डं आदाय येन भगवा तेनुप-
सङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं एतदवोचु - “इमं, भन्ते, गुळपिण्डं राजा
पसेनदिकोसलो भगवतो देती” ति । “कहं पन तुम्हे, भिक्षवे, राजा 20
अद्दसा” ति । “अचिरवतिया नदिया, भगवा, उदके कीळन्ते” ति ।

(२) पञ्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
उदंके कीळिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

३३६. “उदके हसधम्मं पाचितियं” ति ।

25 B.14c

(३) विमज्जो

३३७. उदके हसधम्मो नाम उपरिगोप्फके उदके हसाधिप्पायो निमुज्जति^१ वा उम्मुज्जति वा पलवति^२ वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३३८. उदके हसधम्मे हसधम्मसञ्जी, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 ५ उदके हसधम्मे वेमतिको, आपत्ति पाचित्तियस्स । उदके हसधम्मे अहसधम्म-
 सञ्जी, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

हेट्ठागोप्फके उदके कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके^३ नावाय कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स । हत्थेन वा पादेन वा कट्ठेन वा कट्ठलाय वा उदके^४ पहरति^५, आपत्ति दुक्कटस्स । भाजनगतं उदकं वा कञ्जिकं^६ वा खीरं वा तक्कं वा रजनं वा पस्सावं वा चिक्खल्लं वा कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 १० उदके अहसधम्मे हसधम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके अहस-
 धम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके अहसधम्मे अहसधम्मसञ्जी,
 अनापत्ति ।

R.113

३३९. अनापत्ति नहसाधिप्पायो, सति करणीये उदकं ओतरित्वा निमुज्जति वा उम्मुज्जति वा पलवति वा, पारं गच्छन्तो निमुज्जति वा
 १५ उम्मुज्जति वा पलवति वा, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

३५४. चतुपञ्जासमपाचित्तियं

(अनावरिये)

(१) छन्नभिक्षुबत्तु

३४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचारं आचरति । भिक्षू एवमाहंसु-
 “भावुसो छन्न, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती” ति । सो अनादरियं पटिच्च करोति येव । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति
 २० विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा छन्नो अनादरियं करिस्सती ति
 ... पे० ... सच्चं किर त्वं, छन्न, अनादरियं करोसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 150

१. निमुज्जति — सी० । २. पलवति — सी० । ३. सी०, स्या० पोत्वकेसु नस्ति । ४. उदके — सी०, स्या० । ५. हसति — सी०; हनति — स्या० । ६. कञ्जिकं — रो० ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
अनादरियं करिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३४१. “अनादरिये पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३४२. अनादरियं नाम द्वे अनादरियानि — पुग्गलानादरियं च धम्मा- 5
नादरियं च ।

पुग्गलानादरियं नाम उपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन वुच्चमानो — ‘अयं
उक्खित्तको’ वा वम्भितो वा गरहितो वा इमस्स वचनं अकतं भविस्सती’
ति अनादरियं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

धम्मानादरियं नाम उपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन वुच्चमानो कथायं नस्सेय्य 10
वा विनस्सेय्य वा अन्तराधाय्य वा, तं वा न सिक्खितुकामो अनादरियं करोति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३४३. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ज्ञी अनादरियं करोति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको अनादरियं करोति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञी अनादरियं करोति, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नेन अपञ्जात्तेन वुच्चमानो — ‘इदं न सल्लेखाय न धुत-
त्थाय’ न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संवत्तती’ ति अना-
दरियं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन वा अपञ्जात्तेन
वा वुच्चमानो — ‘इदं न सल्लेखाय न धुतत्थाय न पासादिकताय न अपचयाय 20
न विरियारम्भाय संवत्तती’ ति अनादरियं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 114

अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्ज्ञी आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्न
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञी, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

३४४. अनापत्ति — ‘एवं अम्हाकं आचरियानं उग्गहो परिपुच्छा’ ति 25
अणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकत्सा ति ।

१ उक्खित्तो — सी०, स्या० । २ म० गोत्थके नत्थि । ३ वूत्ताय — स्या०, रो०;
धूताय — सी० ।

§ ५५. पञ्चपञ्चासमपाचित्यं

(भिसापने)

(१) छब्बग्गिय-सत्तरसवग्गियभिक्षुवत्थु

B. 151

३४५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू सत्तरसवग्गिये
भिक्षू भिसापेन्ति । ते भिसापीयमाना रोदन्ति । भिक्षू एवमाहंसु — “किस्स
तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्षू अम्हे भिसा-
पेन्ती” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षू भिसापेस्सन्ती ति
... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, भिक्षू भिसापेथा ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगारहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
भिक्षू भिसापेस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादायं ... पे० ...
एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३४६. “यो पन भिक्षू भिक्षुं भिसापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३४७. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।
भिक्षुं ति अञ्जं भिक्षुं ।

भिसापेय्या ति उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं भिसापेतुकामो रूपं वा सद्दं
वा गन्धं वा रसं वा फोट्टब्बं वा उपसंहरति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य,
आपत्ति पाचित्तियस्स । चोरकन्तारं वा वाळकन्तारं वा पिसाचकन्तारं वा
आचिकखति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३४८. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी भिसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको भिसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ‘उपसम्पन्ने
अनुपसम्पन्नसञ्जी भिसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं भिसापेतुकामो रूपं वा सद्दं वा गन्धं वा रसं
वा फोट्टब्बं वा उपसंहरति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

चोरकन्तारं वा बाळकन्तारं वा पिसाचकन्तारं वा आचिक्खति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३४६. अनापत्ति नभिसापेतुकामो रूपं वा सहं वा गन्धं वा रसं वा ५
फोट्टब्बं वा उपसंहरति, चोरकन्तारं वा बाळकन्तारं वा पिसाचकन्तारं वा
आचिक्खति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६.५६. अपञ्जनासमपाचितियं

(जोतिवित्तिम्बे)

(१) सुसिरकटुजोतिवत्तु

३५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्गोसु विहरति सुंसुमारगिरे^१
भेसकळावने^२ मिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू हेमन्तिके काले^३
अञ्जातरं महन्तं सुसिरकटुं जोति समादहित्वा विसिब्बेसुं । तस्मि च सुसिरे 10
कण्हसप्पो अग्गिना सन्तत्तो निक्खमित्वा भिक्खू परिपातेसि । भिक्खू तहं^४
तहं^५ उपधाविसुं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
खिद्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खू जोति समादहित्वा विसिब्बे-
स्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू जोतिं समादहित्वा
विसिब्बेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । 15

(२) पठमपञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-
पुरिसा जोति समादहित्वा विसिब्बेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

“यो पन भिक्खु विसिब्बनापेक्खो^६ जोतिं समादहेय्य वा समादहा-
पेय्य वा पाचितियं” ति । 20

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) गिलानभिक्खुक्खत्तु

३५१. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका

१. सुंसुमारगिरे — म० । २. भेसकळावने — सी०, स्या० । ३. मासे — स्या० । ४-५. तहिं
तहिं — स्या० । ६. पचाविसु — सी०, स्या०, रो० । ६. विसीवनापेक्खो — स्या० ।

- B. 153 भिक्षू गिलाने भिक्षू एतदवोचुं — “कच्चावुसो, खमनीयं कच्चिं यापनीयं”
ति ? “पुब्बे मयं, आवुसो, जोतिं समादिहत्वा विसिब्बेम ; तेन नो फासु
होति । इदानीं पन भयवता पटिक्खित्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न विसिब्बेम,
तेन नो न फासु होती” ति ।

(४) अनुपञ्जाति

- 5 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्षवे,
गिलानेन भिक्षुना जोतिं समादिहत्वा वा समादहापेत्वा वा विसिब्बेतुं । एवं
च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

- R. 116 “यो पन भिक्षू अगिलानो विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहेय्य वा
समादहापेय्य वा, पाचित्तिथं” ति ।

- 10 एवञ्चिदं भगवता भिक्षून सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(५) अनुपञ्जाति — तथारूपपञ्चये

३५२. तेन खो पन समयेन भिक्षू पदीपे' पि' जोतिके पि जन्ताघरे
पि कुक्कुच्चायन्ति^१ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि,
भिक्षवे, तथारूपपञ्चया^२ जोतिं समादिहत्तुं समादहापेतुं । एवं च पन,
भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

- 15 ३५३. “यो पन भिक्षू अगिलानो विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहेय्य
वा समादहापेय्य वा, अञ्जत्र तथारूपपञ्चया, पाचित्तिथं” ति ।

(६) विभङ्गो

३५४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अय
इमस्मिं अत्थे अधिपेतो भिक्षू ति ।

- अगिलानो नाम यस्स विना अग्गिना फासु होति ।

- 20 गिलानो नाम यस्स विना अग्गिना न फासु होति ।

विसिब्बनापेक्खो ति तप्पितुकामो ।

जोतिं नाम अग्गि वुच्चति ।

समादहेय्या ति सयं समादहति, आपत्तिं पाचित्तिथस्स ।

समादहापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्तिं पाचित्तिथस्स । सकिं

- 25 आणत्तो बहुकं पि समादहति, आपत्तिं पाचित्तिथस्स ।

अञ्जत्र तथा रूपप्यच्चया ति ठपेत्वा तथारूपप्यच्चयं ।

३५५. अगिलानो अगिलानसञ्ची विसिब्बनापेक्खो जोतिं समाद-
हति वा समादहापेति वा, अञ्जत्र तथारूपप्यच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अगिलानो वेमतिको विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहति वा समादहापेति वा,
अञ्जत्र तथारूपप्यच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो गिलानसञ्ची
विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहति वा समादहापेति वा, अञ्जत्र तथारूप-
प्यचया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 154

पटिलातं उक्खिपति, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो अगिलानसञ्ची,
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो
गिलानसञ्ची, अनापत्ति ।

10

३५६. अनापत्ति गिलानस्स, अञ्जेन कतं विसिब्बेति, वीतच्चित्त-
ङ्गारं विसिब्बेति, पदीपे पि जोतिके पि जन्ताघरे पि तथारूपप्यच्चया,
आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ ५७. सत्तपञ्चासमपाचित्तियं

(नहाने)

(१) बिम्बिसारतयोवानहानवत्थु

३५७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खू तपोदे नहायन्ति । तेन खो पन
समयेन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो “सीसं नहायिस्सामी” ति
तपोदं गत्वा — “यावाय्या नहायन्ती” ति एकमन्तं पटिमानेसि । भिक्ख
याव समन्धकारा नहायिसु । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो
विकाले सीसं नहायित्वा, नगरद्वारे थकिते बहिनगरे वसित्वा, कालस्सेव
असम्भिन्नेन विलेपनेन येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं
अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो राजानं मागधं सेनियं
बिम्बिसारं भगवा एतदवोच — “किस्स त्वं, महाराज, कालस्सेव आगतो
असम्भिन्नेन विलेपनेना” ति ? अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो
भगवतो एतमथं आरोचेसि । अथ खो भगवा राजानं मागधं सेनियं बिम्बिसारं

15

R. 117

20

१. वितच्छित्तङ्गारं — रो०; वीतच्छित्तङ्गारं — स्या०; वीतच्छित्तङ्गारं — सी० । २, ३, ४ —
सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ५. नहायति — रो० । ६. अथ — सी०, स्या० । ७-९. सी०,
स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

B. 155

धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदविक्खणं कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू राजानं पि पस्सित्वा न मत्तं जानित्वा नहायन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-पुरिसा राजानं पि पस्सित्वा न मत्तं जानित्वा नहायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, पाचिसिय” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जासत्तं होति ।

(३) अनुपञ्जासि — उण्हसमये

३५८. तेन खो पन समयेन भिक्खू उण्हसमये परिळाहसमये कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति, सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि भिक्खवे, उण्हसमये परिळाहसमये ओरेनद्धमासं नहायितु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्जात्र समयो, पाचिसियं । तत्थायं समयो । वियद्दुहो मासो सेसो गिम्हानं ति वत्सानस्स पठमो मासो इच्छते अणुतेय्यमासो उण्हसमयो परिळाहसमयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जासत्तं होति ।

R. 118

(४) अनुपञ्जासि — गिलाने

३५९. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका भिक्खू गिलाने भिक्खू एतदवोचुं — “कच्चावुसो, खमनीयं कच्चि यापनीयं” ति ? “पुब्बे मयं, आवुसो, ओरेनद्धमासं नहायाम, तेन नो फासु होति ; इदानी पन भगवता पटिक्खत्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न नहायाम, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन

भिक्षुना ओरेनद्धमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“थो पन भिक्षु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्जात्र समयो, पाच्चित्तियं । तत्थायं समयो । वियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्छेते अद्भुतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलान-
समयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

B. 156

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(५) अनुपञ्जात्ति — नवकम्म

३६०. तेन खो पन समयेन भिक्षू नवकम्मं कत्वा कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति । ते सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्षवे, कम्मसमये ओरेनद्धमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“थो पन भिक्षु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्जात्र समयो, पाच्चित्तियं । तत्थायं समयो । वियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्छेते अद्भुतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो, कम्म-
समयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

15

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(६) अनुपञ्जात्ति — अद्धानगमने

३६१. तेन खो पन समयेन भिक्षू अद्धानं^१ गत्वा कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति । ते^२ सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्षवे, अद्धानगमन-समये ओरेनद्धमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-
सेय्याथ —

20

“थो पन भिक्षु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्जात्र समयो, पाच्चित्तियं । तत्थायं समयो । वियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्छेते अद्भुतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो, कम्म-
समयो, अद्धानगमनसमयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

25

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

१. अद्धानमयं — स्या० । २. सी०, स्या० पोत्थकेषु नस्ति ।

(७) अनुपञ्चति - वातबुद्धियं

३६२. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू अञ्जोकासे चीवरकम्मं करोन्ता सरजेन वातेन ओकिण्णा होन्ति । देवो च बोक्कं बोक्कं फुसायति ।
 B. 157 भिक्खू कुक्कुचायन्ता न नहायन्ति, कलिन्नेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि
 R. 119 सेनासनं पि दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेत्तुं ... पे० ... अनुजानामि,
 5 भिक्खवे, वातबुद्धिसमये ओरेनद्धमासं नहायितु । एवं च पन, भिक्खवे,
 इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

३६३. "यो पन भिक्खु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्जत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठ्मो मासो इच्चेते अद्भुतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो,
 10 कम्मसमयो, अद्धानगमनसमयो, वातबुद्धिसमयो - अयं तत्थ समयो" ति ।

(८) विभङ्गो

३६४. यो पना ति यो यादिसो .. पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।
 ओरेनद्धमासं ति ऊनकद्धमासं ।
 नहायेय्या ति चुण्णेन वा मत्तिकाय वा नहायति, पयोगे पयोगे दुक्कटं ।
 15 नहानपरियोसाने, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 अञ्जत्र समया ति ठपेत्वा समयं ।
 उण्हसमयो नाम दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ।
 परिळाहसमयो नाम वस्सानस्स पठ्मो मासो इच्चेते अद्भुतेय्यमासा
 उण्हसमयो परिळाहसमयो ति नहायितव्वं ।
 20 गिलानसमयो नाम यस्स विना नहानेन न फासु होति । गिलान-
 समयो ति नहायितव्वं ।
 कम्मसमयो नाम अन्तमसो परिवेणं पि सम्मट्ठं होति । कम्मसमयो
 ति नहायितव्वं ।
 अद्धानगमनसमयो नाम अद्भयोजनं गच्छिस्सामी^१ ति नहायितव्वं,
 25 गच्छन्तेन नहायितव्वं, गतेन नहायितव्वं ।
 वातबुद्धिसमयो नाम भिक्खू सरजेन वातेन ओकिण्णा होन्ति, द्वे वा तीणि वा उदकफुसितानि काये पतितानि होन्ति । वातबुद्धिसमयो ति नहा-
 यितव्वं ।

१. फुस्ति - त्या० । २. गमिस्सामी - त्या०; गच्छिस्सामा - रो० ।

३६५. ऊनकद्वमासे ऊनकसञ्ची, अञ्जत्र समया, नहायति, आपत्ति पाचित्यस्स । ऊनकद्वमासे वेमतिको, अञ्जत्र समया, नहायति, आपत्ति पाचित्यस्स । ऊनकद्वमासे अतिरेकसञ्ची, अञ्जत्र समया, नहायति, आपत्ति पाचित्यस्स ।

B. 158

अतिरेकद्वमासे ऊनकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरेकद्वमासे 5 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरेकद्वमासे अतिरेकसञ्ची, अनापत्ति ।

३६६. अनापत्ति समये, अद्वमासं नहायति, अतिरेकद्वमासं नहायति, पारं गच्छन्तो नहायति, सम्बपच्चन्तिमेसु जनपदेसु, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ५८. अष्टपञ्चासमपाचित्यं

(दुष्कणकरणे)

(१) चोरविलुत्तपरिब्बाजकभिक्षुवत्सु

३६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 10 R. 120 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्षू च परिब्बाजका च साकेता सावत्थि अद्वानमग्गपटिपन्ना^१ होन्ति । अन्तरामग्गे चोरा निक्ख- मित्वा ते अच्चिन्दिंसु । सावत्थिया राजभटा निक्खमित्वा ते चोरे सभण्डे गहेत्वा भिक्षूनं सन्तिके दूतं पाहेसुं—“आगच्छन्तु, भदन्ता, सकं सकं चीवरं सञ्जानित्वा गण्हन्तू” ति । भिक्षू* न सञ्जानन्ति । ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति 15 विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भदन्ता अत्तनो अत्तनो चीवरं न सञ्जानिस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्चापत्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि- पातापेट्वा भिक्षूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्षू 20 आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्षवे, भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्चापेस्सामि^२ दस अत्थवसे पटिच्च — सङ्खमुद्दुताय, सङ्खफासुताय ... पे० ... सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुगहाय । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

१. अद्वानमग्गपटिप्पा — सी०, स्या०, रो० । * एत्थ स्या० पोत्थके ‘चीवरं’ ति पाठो विस्सति । २. पञ्चापेस्सामि — म० ।

B. 159

३६८. “नवं पन भिक्खुना चीवरलाभेन तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्ज-
तरं दुब्बण्णकरणं आदातब्बं — नीलं वा कद्दमं वा काळसामं वा । अनादा चे
भिक्खु तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्जतरं दुब्बण्णकरणं नवं चीवरं परि-
भुञ्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

5

३६९. नवं नाम अकतकप्पं वुच्चति ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतर चीवरं ।

तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्जतरं दुब्बण्णकरणं आदातब्बं ति अन्त-
मसो कुसग्गेन पि आदातब्बं ।

नीलं नाम द्वे नीलानि — कसनीलं, पलासनीलं ।

10

कद्दमो नाम ओदको वुच्चति ।

काळसामं नाम यं किञ्चि काळसामकं^१ ।

R. 121

अनादा चे भिक्खु तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्जतरं दुब्बण्णकरणं ति
अन्तमसो कुसग्गेन पि अनादियित्वा तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्जतरं
दुब्बण्णकरणं नवं चीवरं परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

15

३७०. अनादिन्ने अनादिन्नसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अनादिन्ने वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अना-
दिन्ने आदिन्नसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आदिन्ने अनादिन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । आदिन्ने वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । आदिन्ने आदिन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

20

३७१. अनापत्ति आदियित्वा परिभुञ्जति, कप्पो नट्ठो होति,
कप्पकतोकासो जिण्णो होति, कप्पकतेन अकप्पकतं संसिम्बितं होति, अग्गळे
अनुवाते परिभण्डे, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

५५९. ऊनसट्ठिमपाचित्तिय

(चीवरविकप्पने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तबत्थु

३७२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्सा उपनन्दो सक्यपुत्तो

B. 160

भातुनो सद्धिबिहारिकस्स भिक्खुनो सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं^१
परिभुञ्जति । अयं खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेत्ति — “अयं,
आवुसो, आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो मय्हं चीवरं सामं विकप्पेत्वा अप्पच्चु-
द्धारणं परिभुञ्जती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो भिक्खुस्स 5
सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं परिभुञ्जिस्सती ति ... पे० ...
सच्चं किर त्वं, उपनन्द, भिक्खुस्स सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं
परिभुञ्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
भिक्खुस्स सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं परिभुञ्जिस्ससि ! नेतं, 10
मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं
सिक्खापदं उद्दिसेय्याय —

३७३. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा सिक्खमानाय
वा सामणेस्स वा सामणेरिया वा सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं
परिभुञ्जेय्य, पाचिसियं” ति । 15

(३) विभङ्गो

३७४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जास्स भिक्खुस्स ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

सामणेरो नाम दससिक्खापदिको ।

सामणेरी नाम दससिक्खापदिका ।

सामं ति सयं विकप्पेत्वा ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जातरं चीवरं विकप्पनुपगं पच्छिम् ।

विकप्पना^१ नाम द्वे विकप्पना — सम्मुखाविकप्पना च परम्मुखा- 25
विकप्पना च ।

सम्मुखाविकप्पना नाम इमं चीवरं तुय्हं विकप्पेमि इत्यन्नामस्स वा ति ।

B. 161

परम्मुखाविकप्पना नाम इमं चीवरं विकप्पन्त्याय तुय्हं दम्मी ति । तेन वत्तब्बो - “को ते मित्तो वा सन्दिट्ठो वा” ति ? “इत्यन्नामो च
5 इत्यन्नामो चा” ति । तेन वत्तब्बो - “अहं तेसं दम्मि, तेसं सन्तकं परिभुञ्ज वा विस्सज्जेहि वा यथापच्चयं वा करोही” ति ।

अप्पच्चुद्धारणं नाम तस्स वा अदिशं, तस्स वा अविस्ससन्तो परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३७५. अप्पच्चुद्धारणे अप्पच्चुद्धारणसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति
10 पाचित्तियस्स । अप्पच्चुद्धारणे वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पच्चुद्धारणे अप्पच्चुद्धारणसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधिदेति वा विस्सज्जेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे
15 अप्पच्चुद्धारणसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे पच्चुद्धारणसञ्जी, अनापत्ति ।

३७६. अनापत्ति सो वा देति, तस्स वा विस्ससन्तो परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

॥ ६०. सट्ठिमपाचित्तियं

(चीवरअपनिषाने)

(१) सत्तरसवगिय-छब्बगियभिक्षुवत्सु

३७७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवगिया भिक्षू असन्निहित-
20 परिकखारा होन्ति । छब्बगिया भिक्षू सत्तरसवगियानं भिक्षून् पत्तं पि चीवरं पि अपनिषेन्ति । सत्तरसवगिया भिक्षू छब्बगिये भिक्षू एतदवोचुं -
R. 123 “देथावुसो, अम्हाकं पत्तं पि चीवरं पी” ति । छब्बगिया भिक्षू हसन्ति, ते रोदन्ति । भिक्षू एवमाहुसु - “किस्स तुय्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्षू अम्हाकं पत्तं पि चीवरं पि अपनिषेन्ती” ति ।
25 ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं

१. अविस्ससन्तो - स्या०, रो० । २. चीयन्ति - सी०, स्या०, रो० ।

हि नाम छन्दगिया भिक्खू भिक्खूनं पत्तं पि चीवरं पि अपनिघेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खूनं पत्तं पि चीवरं पि अपनिघेया ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खूनं पत्तं पि चीवरं पि अपनिघेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३७८. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स पत्तं वा चीवरं वा निसीदनं वा सूचिघरं वा कायबन्धनं वा अपनिघेय्य वा अपनिघापेय्य वा, अन्तमसो हसापेक्खो’ पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३७९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जस्स भिक्खुस्स ।

पत्तो नाम द्वे पत्ता — अयोपत्तो, मत्तिकापत्तो ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं, विकप्पनुपगं पच्छिमं ।

निसीदनं नाम सदसं वुच्चति ।

सूचिघरं नाम ससूचिकं वा असूचिकं वा ।

कायबन्धनं नाम द्वे कायबन्धनानि — पट्टिका^१, सूकरन्तकं ।

अपनिघेय्य वा ति सयं अपनिघेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं आणत्तो बहुकं पि अपनिघेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अन्तमसो हसापेक्खो यो ति कीळाधिप्पायो ।

३८०. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी पत्तं वा चीवरं वा निसीदनं वा सूचिघरं वा कायबन्धनं वा अपनिघेति वा अपनिघापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको ... पे०... उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी पत्तं वा चीवरं वा निसीदनं वा सूचिघरं वा कायबन्धनं वा अपनिघेति वा अपनिघापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 163

अञ्चं परिक्रारं अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्षो पि, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स पत्तं वा चीवरं वा अञ्चं वा परिक्रारं अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्षो पि, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 5 अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 124

३८१. अनापत्ति नहसाधिप्पायो, दुग्घिक्खित्तं पटिसामेति, धम्मि कथं कत्वा दस्सामी ति पटिसामेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

सुरापानवग्गो छद्दो ।

तस्सुद्धानं

सुरा अङ्गुलि हासो^१ च, अनादरिय च भिसनं^२ ।

10

जोतिनहानदुग्घण^३, साम * अपनिधेन चा ति ॥

३६१. एकसद्धिमपाचित्तियं

(सञ्चिच्च पाण जीविता बोरोपने)

(१) उदायिकाकविज्झनवत्थु

३८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी^४ इस्सासो
 होति, काका चस्स अमनापा होन्ति । सो काके विज्झित्वा विज्झित्वा सीसं
 छिन्दित्वा सूले पटिपाटिया ठपेसि । भिक्खू एवमाहुंसु — “केनिमे, आवुसो,
 15 काका जीविता बोरोपिता” ति ? “मया, आवुसो । अमनापा मे काका”
 ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा .. पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
 कथं हि नाम आयस्मा उदायी सञ्चिच्च पाणं जीविता बोरोपेस्सती ति
 .. पे० ... सच्चं किर त्व, उदायि, सञ्चिच्च पाणं जीविता बोरोपेसी ति ?
 “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

20

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,

१. तोर्यं - रो० । २. भिसना - स्या० । ३. जोतिन्हानदुग्घणं - स्या० । * एण्ण रो० पोत्थके ‘अपक्खुद्धारक’ ति पाठो विस्सति । ४. उदायि - सी०, स्या०, रो० ।

सञ्चिच्च पाणं जीविता बोरोपेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३८३. “यो पन भिक्खु सञ्चिच्च पाणं जीविता बोरोपेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B. 164

(३) विभङ्गो

३८४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं ४
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सञ्चिच्चा ति जानन्तो सञ्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा बीतिकमो ।

पाणो नाम तिरच्छानगतपाणो वुच्चति ।

जीविता बोरोपेय्या ति जीवितिन्द्रिय उपच्छिन्दति उपरोधेति सन्तति 10
विकोपेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३८५. पाणे पाणसञ्जी जीविता बोरोपेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पाणे वेमतिको जीविता बोरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । पाणे अप्पाणसञ्जी, अनापत्ति । अप्पाणे पाणसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणे अप्पाणसञ्जी, अनापत्ति । 15

R. 125

३८६. अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया^१, अजानन्तस्स, नमरणा-
धिप्पायस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ६२. हासट्टिमपाचित्तियं

(सप्पाणकउदकपाने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुबत्तु

३८७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू जानं सप्पाणकं
उदकं परिभुञ्जन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति 20
विपाचन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू जानं सप्पाणकं उदकं परि-
भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं सप्पाणकं
उदकं परिभुञ्जथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१. अप्पाणसञ्जी — सी०, रो० । २. अस्तिया — सी०, स्पा०, रो० ।

(२) पञ्जति

B. 163

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जानं सप्पाणकं उदकं परिभुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्ससन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

३८८. “यो पन भिक्खु जानं सप्पाणकं उदकं परिभुञ्जेय्य, पाचि-
५ स्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३८९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्येतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्चे वा तस्स आरोचेन्ति । सप्पाणकं ति जानन्तो, परिभोगेन मरिस्सन्ती ति जानन्तो परिभुञ्जति,
10 आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३९०. सप्पाणके सप्पाणकसञ्ची परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । सप्पाणके वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सप्पाणके
अप्पाणकसञ्ची^१ परिभुञ्जति, अनापत्ति । अप्पाणके^२ सप्पाणकसञ्ची, आपत्ति
दुक्कटस्स । अप्पाणके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके अप्पाणक-
15 सञ्ची, अनापत्ति ।

३९१. अनापत्ति सप्पाणकं^३ ति अजानन्तो^४, अप्पाणकं^५ ति जानन्तो^६,
परिभोगेन न मरिस्सन्ती ति जानन्तो परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

—०—

॥ ६३. तेसट्ठिसपाचित्तियं

(अचिकरणउक्कोटने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

R. 126

३९२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू जानं यथाधम्मं
निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेन्ति - “अकतं कम्मं दुक्कटं^१ कम्मं पुन

१. असप्पाणकसञ्ची - रो० । २. अप्पाणके - रो० । ३. अप्पाणकं - सी० । ४. जानन्तो -
सी० । ५-५. सी० पौत्थके नत्ति । ६. दुक्कटं - सी० ।

कातब्बं कम्मं अनिहतं दुस्सिहतं पुन निहनितब्बं^१ ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति स्सिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुन-कम्माय उक्कोटेया^२ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 166

5

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३६३. “यो पन भिक्खु जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेय्य, पाचित्तियं” ति ।

10

(३) विभज्जे

३६४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेति ।

15

यथाधम्मं नाम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन कतं, एतं यथाधम्मं नाम ।

अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि — विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किञ्चाधिकरणं ।

पुनकम्माय उक्कोटेय्या ति अकतं कम्मं दुक्कटं कम्मं पुनकातब्बं कम्मं अनिहतं दुस्सिहतं पुन निहनितब्बं ति* उक्कोटेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20

३६५. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी उक्कोटेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको उक्कोटेति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी उक्कोटेति, अनापत्ति । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, अनापत्ति ।

25

१. अनीहं — त्या० । २. नीहनितब्बं — त्या० । * एत्थ सी० पीत्यके ‘जानन्तो’ ति पाठो विस्तति ।

३६६. अनापत्ति अधम्मणेन वा वग्गेन वा नकम्माराहस्स वा कम्मं कतं ति जानन्तो उक्कोटैति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

३६४. अनुसङ्गिअपाचित्तियं

(बुद्धुत्तापत्तिपटिच्छादने)

(१) उपनन्द-भातुसङ्घिविहारिकवत्थु

B. 167,
R. 127

३६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सकयपुत्तो
5 सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि आपत्ति आपज्जित्वा भातुनो सङ्घिविहारिकस्स
भिक्षुनो आरोचेसि - “अहं, आवुसो, सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि आपत्ति
आपन्नो । मा अञ्जस्स^१ कस्सचि आरोचेही^२” ति । तेन खो पन समयेन
अञ्जतरो भिक्षु सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि आपत्ति आपज्जित्वा सङ्घं
तस्सा आपत्तिया परिवासं याचि । तस्स सङ्घो तस्सा आपत्तिया परिवासं
10 अदासि । सो परिवसन्तो तं भिक्षुं पस्सित्वा एतदबोच - “अहं, आवुसो,
सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि आपत्ति आपज्जित्वा सङ्घं तस्सा आपत्तिया
परिवासं याचि, तस्स मे सङ्घो तस्सा आपत्तिया परिवास अदासि, सोहं
परिवसामि, वेदियामह^३, आवुसो, वेदियती^४” ति मं आयस्मा धारेतू ति ।

“किं नु खो, आवुसो, यो अञ्जो पि इम आपत्ति आपज्जति सो
15 पि एवं करोती” ति ? “एवमावुसो” ति । “अयं, आवुसो, आयस्मा
उपनन्दो सकयपुत्तो सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि आपत्ति आपज्जित्वा सो मे
आरोचेति^५ * मा कस्सचि आरोचेही” ति । “किं पन त्व, आवुसो, तं
आपत्ति^६ पटिच्छादेसी^७” ति ? “एवमावुसो” ति । अथ खो सो भिक्षु
भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झा-
20 यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्षु भिक्षुस्स जानं बुद्धुत्तल
आपत्ति पटिच्छादेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्षु, भिक्षुस्स
जानं बुद्धुत्तल आपत्ति पटिच्छादेसी ति । “सच्चं, भगवा” ति ।

१. सी०, स्या०, म० पोत्यकेषु नरिय । २. आरोचेसी - स्या०, रो० । ३. वेदियामहं - स्या० ।
४. वेदियती - स्या० । ५. आरोचेसि - सी०, स्या० । * एव स्या० पोत्यके “अहं आवुसो सञ्चे-
तनिकं सुक्कविस्सट्ठि आपत्ति आपन्नो” ति पाठो विस्सति । ६-६. सी०, रो०, म० पोत्यकेषु नरिय ।
७. आरोचेसी - सी०, स्या० ।

(२) पञ्चापत्ति

विगर्हि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
भिक्षुस्स जानं दुट्ठुल्लं आपत्तिं पटिच्छादेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

३६८. “यो पन भिक्षु भिक्षुस्स जानं दुट्ठुल्लं आपत्तिं पटिच्छा-
देय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३६९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

भिक्षुस्सा ति अञ्जास्स भिक्षुस्स ।

जानाति नाम सामं वा जानाति अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो
वा आरोचेति ।

दुट्ठुल्ला नाम आपत्ति चत्तारि च पाराजिकानि तेरस्स च सङ्घा-
दिसेसा ।

पटिच्छादेय्या ति इमं जानित्वा चोदेस्सन्ति सारेस्सन्ति खुंसेस्सन्ति
वम्भेस्सन्ति मङ्क कुरिस्सन्ति नारोचेस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

४००. दुट्ठुल्लाय आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी पटिच्छादेति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । दुट्ठुल्लाय आपत्तिया वेमतिको पटिच्छादेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । दुट्ठुल्लाय आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी पटिच्छादेति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्लं आपत्ति पटिच्छादेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्लं वा अदुट्ठुल्लं वा अञ्जाचारं पटिच्छादेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्लाय
आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४०१. अनापत्ति — “सङ्घस्स भण्डनं वा कलहो वा विग्गहो वा विवादो
वा भविस्सती” ति नारोचेति, “सङ्घभेदो वा सङ्घराजि वा भविस्सती” ति
नारोचेति, “अयं कक्खळो” फरुसो जीवितन्तरायं वा ब्रह्मचरियन्तरायं वा

करिस्सती” ति नारोचेति, अञ्जे पत्तिरूपे^१ भिक्खू अपस्सन्तो नारोचेति, नञ्चादेतुकामो नारोचेति, “पञ्चायिस्सति सकेव कम्मना” ति नारोचेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१ ६५. पञ्चसट्ठिमपाचित्तियं

(ऊनवीसतिवत्स-उपसम्पादने)

(१) उपालिदारकवत्पु

B. 169

४०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-

- 5 निवापे । तेन खो पन समयेन राजगहे सत्तरसवग्गिया दारका सहायका
होन्ति । उपालिदारको तेसं पामोक्खो^२ होति । अथ खो उपालिस्स माता-
पितूनं^३ एतदहोसि — “केन नु खो उपायेन उपालि अम्हाकं अच्चयेन सुखं
च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति ? अथ खो उपालिस्स मातापितूनं एतद-
होसि — “सचे खो उपालि लेखं सिक्खेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्चयेन
10 सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति । अथ खो उपालिस्स मातापितूनं
एतदहोसि — “सचे खो उपालि लेखं सिक्खिस्सति, अङ्गुलियो दुक्खा
R. 129 भविस्सन्ति । सचे खो उपालि गणनं सिक्खेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं
अच्चयेन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति । अथ खो उपालिस्स माता-
पितूनं एतदहोसि — “सचे खो उपालि गणनं सिक्खिस्सति, उरस्स दुक्खो
15 भविस्सति । सचे खो उपालि रूपं सिक्खेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्च-
येन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या” ति । अथ खो उपालिस्स मातापितूनं
एतदहोसि — “सचे खो उपालि रूपं सिक्खिस्सति, अक्खीनि^४ दुक्खा भवि-
स्सन्ति । इमे खो समणा सक्कपुत्तिया सुखसीला सुखसमाचारा सुभोजनानि
भुञ्जित्वा निवातेसु सयनेसु सयन्ति । सचे खो उपालि समणेसु सक्कपुत्तियेसु
20 पब्बजेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्चयेन सुखं च जीवेय्य न च
किलमेय्या” ति ।

अस्सोसि खो उपालिदारको मातापितूनं इमं कथासल्लापं । अथ
खो उपालिदारको येन ते दारका तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा ते दारके
एतदबोच — “एथ मयं, अय्या”, समणेसु सक्कपुत्तियेसु पब्बजिस्सामा” ति ।

१. पटिरूपे — स्या० । २. पमुत्तो — सी०, स्या० । ३. मातापितृभूतं — रो० । ४. अक्खीनिस्स —
स्या० । ५. अय्यो — रो० ।

“सचे खो त्वं, अय्य, पब्बजिस्ससि, एवं ययं पि पब्बजिस्सामा” ति । अथ खो ते दारका एकमेकस्स मातापितरो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं — “अनुजानाथ मं अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया” ति । अथ खो तेसं दारकानं माता-पितरो — “सब्बेपिमे” दारका समानच्छन्दा कल्याणाधिप्पाया” ति अनु-जानिंसु । ते भिक्खू उपसङ्कमित्वा पब्बज्जं यार्चिंसु । ते भिक्खू पब्बाजेसुं 5 उपसम्पादेसुं । ते रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाय रोदन्ति — “यागुं देय, भत्तं देय, खादनीयं देथा” ति । भिक्खू एवमाहुंसु — “आगमेय, आवुसो, याव रत्ति विभायति । सचे यागु भविस्सति, पिविस्सथ । सचे भत्तं भविस्सति, भुञ्जिस्सथ । सचे खादनीयं भविस्सति, खादिस्सथ । नो चे भविस्सति यागु वा भत्तं वा खादनीयं वा, पिण्डाय चरित्वा भुञ्जिस्सथा” ति । एवं 10 पि खो ते भिक्खू भिक्खूहि वुच्चमाना रोदन्ति येव — “यागुं देय, भत्तं देय, खादनीयं देथा” ति । सेनासनं ऊहदन्ति पि उम्मिहन्ति पि ।

B. 170

अस्सोसि खो भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाय दारकसइं । सुत्वान आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेस्मि— “किं नु खो सो, आनन्द, दारकसइ” ति ? अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो 15 भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि— “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू जानं ऊनवीसतिवस्सं पुगलं उपसम्पादेन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 130

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-पुरिसा जानं ऊनवीसतिवस्सं पुगलं उपसम्पादेस्सन्ति ! ऊनकवीसतिवस्सो, 20 भिक्खवे, पुगलो अक्खमो होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय ङसमकसवातातपसिरीसपसम्फस्सानं^१ दुस्तानं दुरागतानं वचनपथानं उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं अनधिवासकजातिको होति । वीसतिवस्सो व^२ खो, भिक्खवे, पुगलो खमो होति सीतस्स उण्हस्स ... पे० ... पाणहरानं अधिवासक-जातिको होति । नेतं, भिक्खवे, अप्सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं 25 च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४०३. “यो पन भिक्खु जानं ऊनवीसतिवस्सं पुगलं उपसम्पादेय्य,

१. अम्हाकं — त्या० । २. सब्बेपीमे — त्या० । ३. ङसमकसवातातपसिरीसपसम्फस्सानं — त्या० । ४. व — सी०, त्या०, रो०

सो च पुग्गलो अनुपसम्पन्नो, ते च भिक्खू गारय्हा, इदं तस्मि पाचिस्तिथं" ति ।

(३) विभङ्गो

४०४. यो पना ति यो यादिसो ...पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्चे वा तस्स आरोचेन्ति, सो
5 वा आरोचेति ।

B. 171

ऊनवीसतिवस्सो नाम अप्पत्तवीसतिवस्सो ।

उपसम्पादेस्सामी ति गणं वा आचरियं वा पत्तं वा चीवरं वा
परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं ।
द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायस्स आपत्ति
10 पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरियस्स च आपत्ति दुक्कटस्स ।

४०५. ऊनवीसतिवस्से ऊनवीसतिवस्ससञ्ची उपसम्पादेति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । ऊनवीसतिवस्से वेमतिको उपसम्पादेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । ऊनवीसतिवस्से परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्ची उपसम्पादेति,
अनापत्ति । परिपुण्णवीसतिवस्से ऊनवीसतिवस्ससञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स ।
15 परिपुण्णवीसतिवस्से वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णवीसतिवस्से
परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्ची, अनापत्ति ।

४०६. अनापत्ति ऊनवीसतिवस्स पुग्गलं परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्ची
उपसम्पादेति, परिपुण्णवीसतिवस्सं परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्ची उपसम्पा-
देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ६६ छसट्ठिमपाचित्तियं

(वेय्यसत्त्वेन जगपटिपज्जने)

(१) अञ्जतरभिक्खुवत्थु

R. 131 20

४०७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं बिहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो सत्थो राजगहा पटिया-
लोकं गन्तुकामो होति । अञ्जतरो भिक्खु ते मनुस्से एतदवोच- “अहं-
पायस्मन्तेहि सद्धि गमिस्सामी” ति । “मयं खो, भन्ते, सुङ्कं परिहरिस्सामा”
ति । “पजानाथावुसो” ति । अस्सोसुं खो कम्मिका - “सत्थो किर सुङ्कं

परिहरिस्सती” ति । ते भग्गे परियुट्ठिसु । अथ खो ते कम्मिका तं सत्थं गहेत्वा अण्डिन्दित्वा तं भिक्खुं एतदवोचुं — “किस्स त्वं, भन्ते, जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं गच्छसी” ति ? पलिवुद्धित्वा मुञ्चिसु । अथ खो सो भिक्खु सावत्थि^१ गत्वा भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचन्ति — कथं हि नाम भिक्खु जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 172

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४०८. “यो पन भिक्खु जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४०९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अघिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेति^२ ।

थेय्यसत्थो नाम चोरा कतकम्मा वा होन्ति अकतकम्मा वा राजानं वा थेय्यं गच्छन्ति सुद्धं वा परिहरन्ति ।

सद्धिं ति एकतो ।

संविधाया ति — “गच्छामावुसो, गच्छाम भन्ते; गच्छाम भन्ते, गच्छामावुसो, अज्ज वा हिय्यो^४ वा परे वा गच्छामा” ति संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तरं पी ति कुक्कुटसम्पाते^५ गामे गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्धयोजने अद्धयोजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. पलिवुद्धेत्वा — म० । २. सावत्थियं — सी० । ३. ते — सी० । ४. आरोचेन्ति — सी० ।

५. हीय्यो — सी० । ६. कुक्कुटसम्पादे — सी० ।

B. 132

४१०. 'अथेय्यसत्त्वे अथेय्यसत्त्वसञ्जी संविधाय एकद्वानमग्नं पटि-
पज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । अथेय्यसत्त्वे वेमतिको
संविधाय एकद्वानमग्नं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अथेय्यसत्त्वे अथेय्यसत्त्वसञ्जी संविधाय एकद्वानमग्नं पटिपज्जति, अन्तमसो'
गामन्तरं पि, अनापत्ति । भिक्खु^१ संविदहति^२, मनुस्सा न संविदहन्ति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अथेय्यसत्त्वे अथेय्यसत्त्वसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अथेय्यसत्त्वे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अथेय्यसत्त्वे अथेय्यसत्त्वसञ्जी
अनापत्ति ।

B. 179

४११. अनापत्ति असंविदहित्वा गच्छति^३, मनुस्सा संविदहन्ति
भिक्खु न संविदहति, विसङ्केतेन गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

६७. सत्तसट्ठिमपाचित्तियं

(आनुगामेन अग्नपटिपज्जने)

(१) भिक्खु - गामनिकखल्लइत्थिवत्थु

४१२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरो भिक्खु कोसलेसु जनपदेसु^४
सार्वत्थिय गच्छन्तो अञ्जातरेन गामद्वारेन अतिक्कमति । अञ्जातरा इत्थी^५
सामिकेन सह भण्डित्वा गामतो निक्खमित्वा तं भिक्खुं पस्सित्वा एतदवोच -
"कहं, भन्ते, अय्यो गमिस्सती" ति ? "सावत्थिय खो अह, भगिनि, गमिस्सामी"
ति । "अहं अय्येन सद्धिं गमिस्सामी" ति । "एय्यासि, भगिनी" ति ।
अथ खो तस्सा इत्थिया सामिको गामतो निक्खमित्वा मनुस्से पुच्छि - "अपय्या"
एवरूपि^६ इत्थि पस्सेय्याथा" ति ? "एसय्य^७, पब्बजितेन सह गच्छती"
ति । अथ खो सो पुरिसो अनुबन्धित्वा तं भिक्खुं गहेत्वा आकोटेत्वा मुञ्चि ।
अथ खो सो भिक्खु अञ्जातरस्मिं रुक्खमूले पधूपेन्तो निसीदि । अथ खो सा
इत्थी तं पुरिसं एतदवोच - "नाय्यो" सो भिक्खु मं निप्पातेसि; अपि च,
अहमेव तेन भिक्खुना सद्धिं गच्छामि; अकारको सो भिक्खु; गच्छ, नं
खमापेही" ति । अथ खो सो पुरिसो तं भिक्खुं खमापेसि । अथ खो सो भिक्खु

१-१. सी० पोत्थके नरिष । २. भिक्खु - रो० । ३. संविदहन्ति - रो० । ४. गच्छन्ति -
रो० । ५. जनपदे - म० । ६. इत्थि - रो० । ७. अपायो - म०, रो० । ८. एवरूपं - ह्या० ।
९. एसय्यो - सी०, रो०, म० । १०. नाय्य - स्वा० ।

सार्द्धं सन्त्वा भिक्षुं एतमत्वं आरोचेत् । ये ते भिक्षू अप्यिच्छा
... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्षु
मातुगामेन सद्धिं संविधाय एकद्वानमग्नं पटिपज्जिस्सतीति ... पे० ... सच्चं
किर त्वं, भिक्षु, मातुगामेन सद्धिं संविधाय एकद्वानमग्नं पटिपज्जसी'
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 133

5

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
मातुगामेन सद्धिं संविधाय एकद्वानमग्नं पटिपज्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं,
उद्दिसेय्याथ -

B. 174

४१३. “यो पन भिक्षु मातुगामेन सद्धिं संविधाय एकद्वानमग्नं
पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

४१४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता
विञ्छू पटिबला सुभासितदुब्भासितं दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं भाजानितुं ।

15

सद्धिं ति एकतो ।

संविधाया ति - “गच्छाम भग्नि, गच्छाम अय्य; गच्छाम अय्य,
गच्छाम भग्नि, अज्ज वा हिय्यो वा परे वा गच्छामा” ति संविदहति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तरं पी ति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

४१५. मातुगामे मातुगामसञ्ची संविधाय एकद्वानमग्नं पटिपज्जति,
अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको संवि-
धाय एकद्वानमग्नं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
मातुगामे अमातुगामसञ्ची संविधाय एकद्वानमग्नं पटिपज्जति, अन्तमसो
गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25

भिक्षु संविदहति मातुगामो न संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

यत्किञ्चिद्वा वा पेतिया पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविम्भाहिस्त्रिया वा सद्धि
संविधाय एकद्वानमग्गं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

B. 175 5

४१६. अनापत्ति असंविदहत्वा गच्छति, मातुगामो संविदहत्ति भिक्खु
न संविदहत्ति, विसङ्केतेन गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

१६८. अट्टसट्ठिमपाचित्तियं

(निच्छाविट्ठियं)

(१) अरिट्ठिभिक्खुवत्थु

R. 194

४१७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अरिट्ठस्स नाम भिक्खुनो गद्ध-
बाधिपुब्बस्स^१ एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति — “तथाहं भगवता धम्मं
देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो
नालं अन्तरायाया” ति । अस्सोसुं खो सम्बहुला भिक्खू — “अरिट्ठस्स किर
नाम भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — ‘तथाहं
भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता
ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’” ति । अथ खो ते भिक्खू येन अरिट्ठो
भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा अरिट्ठं भिक्खुं गद्धबाधि-
पुब्ब एतदवोचु — “सच्च किर ते, आवुसो अरिट्ठ, एवरूपं पापकं दिट्ठिगत
उप्पन्नं — ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका
धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’” ति ? “एवंव्याखो
अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि — ‘यथा येमे अन्तरायिका धम्मा
वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’” ति ।

“मा, आवुसो अरिट्ठ, एवं अवच । मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि । न
हि साधु भगवतो अब्भक्खानं । न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरियायेनावुसो
अरिट्ठ, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं च पन

१. गन्धबाधिपुब्बस्स — स्या०; गण्डबाधिपुब्बस्स — सी० । २. ५१० पोट्ठके नत्थि ।

ते पटिसेवतो अन्तरायाय^१ । अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता बहुदुक्खा
 बहूपायासा^२, आदीनवो एत्थ भिय्यो^३ । अट्टिकङ्कलूपमा^४ कामा वुत्ता
 भगवता बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । मंसपेसूपमा कामा
 वुत्ता भगवता ... पे० ... तिणुक्कूपमा कामा वुत्ता भगवता ... अङ्गार-
 कासूपमा कामा वुत्ता भगवता ... सुपिनकूपमा कामा वुत्ता भगवता ८
 ... याचितकूपमा कामा वुत्ता भगवता ... रुक्खफलूपमा कामा वुत्ता
 भगवता ... असिसूनूपमा कामा वुत्ता भगवता ... सत्तिसूलूपमा कामा वुत्ता
 भगवता ... सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता भगवता बहुदुक्खा बहूपायासा,
 आदीनवो एत्थ भिय्यो” ति ।

B. 176

एवं पि खो अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेहि भिक्खूहि वुच्चमानो 10
 तथेव तं पापकं दिट्ठिगतं थामसा परामासा^५ अभिनिविस्स वोहरति — “एवं-
 ब्याखो अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि — ‘यथा येमे अन्त-
 रायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया” ति । यतो
 च खो ते^६ भिक्खू नासक्खिसु अरिट्ठं भिक्खु गद्धबाधिपुब्बं पापका एतस्मा
 दिट्ठिगता विवेचेतु, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा 15
 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे
 भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा अरिट्ठं भिक्खु गद्धबाधिपुब्बं पटिपुच्छि — “सच्चं
 किर ते, अरिट्ठ, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं
 आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं
 अन्तरायाया” ति ? “एवंब्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि — ‘यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं
 अन्तरायाया” ति । 20

R. 135

कस्स नु खो नाम त्वं, मोघपुरिस, मया एव धम्मं देसितं आजाना-
 नासि ? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्त-
 रायिका^७ वुत्ता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय । अप्पस्सादा 25
 कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अट्टि-
 कङ्कलूपमा कामा वुत्ता मया ... पे० ... मंसपेसूपमा कामा वुत्ता मया ...
 तिणुक्कूपमा कामा वुत्ता मया ... अङ्गारकासूपमा कामा वुत्ता मया ...
 सुपिनकूपमा कामा वुत्ता मया ... याचितकूपमा कामा वुत्ता मया ...

१. अन्तरायाया ति — सी० । २. बहूपायासा — सी०, म० । ३. भिय्यो — स० । ४. अट्टि-
 कङ्कलूपमा — सी० । ५. परामस्स — सी० । ६. सी० पोत्वके नत्थि । ७. स्या० पोत्वके नत्थि ।

B. 177

द्वयफलूपमा कामा बुत्ता मया ... असिसूनूपमा कामा बुत्ता मया ...
सत्तिसूलूपमा कामा बुत्ता मया ... सप्पसिरूपमा कामा बुत्ता मया
बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिम्भो । अथ च पन त्वं, मोघपुरिस,
अत्तना दुग्गहितेन दिट्ठिगतेन^१ अम्हे चेव अम्भाचिक्खसि, अत्तानं च खणसि^२,
५ बहुं च अपुरुब्बं पसवसि । तं हि ते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरत्तं ग्रहिताय
दुक्खाय । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... ।

(२) पट्टाप्ति

एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

४१८. 'यो पन भिक्खु एवं वदेय्य - 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं
आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा बुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं
१० अन्तरायाया' ति सो भिक्खु भिक्खूहि एवमस्स वच्चीयो - 'मायस्मा एवं
अवच, मा भगवन्तं अम्भाचिक्खि, न हि साधु भगवतो अम्भक्खानं, न हि
भगवा एवं वदेय्य, अनेकपरियायेनावुसो, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका
बुत्ता भगवता, अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया' ति । एवं च पन' सो
भिक्खु भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव पगगहेय्य, सो भिक्खु भिक्खूहि यावत्ततियं
१५ समनुभासितब्बो तस्स पटिनिस्सग्गाय । यावत्ततियं चे समनुभासियमानो
तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, पाचित्तियं' ति ।

(३) विभङ्गो

४१९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

एवं वदेय्या ति - "तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे
२० अन्तरायिका धम्मा बुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया" ति ।
सो भिक्खू ति यो सो एवंवादी भिक्खू ।

भिक्खूही ति अज्जेहि भिक्खूहि । ये पस्सन्ति ये सुणन्ति तेहि
वत्तब्बो - "मायस्मा एवं अवच, मा भगवन्तं अम्भाचिक्खि, न हि साधु
भगवतो अम्भक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य, अनेकपरियायेन आवुसो अन्त-
२५ रायिका धम्मा अन्तरायिका बुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो
अन्तरायाया" ति । दुत्तियं पि वत्तब्बो । ततियं पि वत्तब्बो । सचे पटि-

R. 186

१. सी०, रो०, म० पोत्थकेषु नस्ति । २. खनसि - स्या० । ३. सी०, स्या० पोत्थकेषु
नस्ति ।

निस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो भिक्खु सङ्खमज्झं पि आकङ्कित्वा
 वत्तब्बो – “मायस्मा एवं भवच्च, मा भगवन्तं भग्भाचिक्खि, न हि साधु
 भगवतो भग्भक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य, अनेकपरियायेनावुसो अन्त-
 रायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्त-
 रायाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बो । ततियं पि वत्तब्बो । सचे पटिनिस्स-
 ज्जति, इच्चेतं कुसलं । नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो
 भिक्खु भिक्खूहि समनुभासितब्बो । एवं च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बो ।
 व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो –

४२०. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्यन्नामस्स भिक्खुनो एवरूपं^{१०}
 पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे
 अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’ ति ।
 सो तं दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्खस्स पत्तकत्तलं, सङ्खो इत्यन्नामं
 भिक्खुं समनुभासेय्य – तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय । एसा भ्रति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्यन्नामस्स भिक्खुनो एवरूपं पापकं^{१५}
 दिट्ठिगतं उप्पन्नं – ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्त-
 रायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’ ति । सो
 तं दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति । सङ्खो इत्यन्नामं भिक्खुं समनुभासति तस्सा
 दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय । यस्सायस्मतो खमति इत्यन्नामस्स भिक्खुनो
 समनुभासना, तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो^{२०}
 भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि –
 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्यन्नामस्स भिक्खुनो एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं
 उप्पन्नं – ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका
 धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’ ति । सो तं दिट्ठि न^{२५}
 पटिनिस्सज्जति । सङ्खो इत्यन्नामं भिक्खुं समनुभासति तस्सा दिट्ठिया
 पटिनिस्सग्गाय । यस्सायस्मतो खमति इत्यन्नामस्स भिक्खुनो समनुभासना,
 तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“समनुभट्टो सङ्खेन इत्यन्नामो भिक्खु, तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्स-
 ग्गाय । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरि-
योसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४२१. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स
५* धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

४२२. अनापत्ति असमनुभासन्तस्स, पटिनिस्सज्जन्तस्स, उम्मत्त-
१० कस्सा ति ।

§ ६६. एकूनसत्ततिमपाचित्तियं

(उक्खित्तसम्भोगे)

(१) छब्बगिय - अरिट्टुभिक्षुसंवासरत्तु

R. 197

४२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू जानं तथा-
वादिना अरिट्टेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्टेन सद्धि
सम्भुज्जन्ति पि संवसन्ति^१ पि सहा पि सेय्यं कप्पेन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
१५ ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया
भिक्षू जानं तथावादिना अरिट्टेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्प-
टिनिस्सट्टेन सद्धिं सम्भुज्जिस्सन्ति पि संवसिस्सन्ति पि सहा पि सेय्यं
कप्पेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, जानं तथावादिना
अरिट्टेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्टेन सद्धिं सम्भुज्जथा
२० पि संवसथा पि सहा पि सेय्यं कप्पेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
जानं तथावादिना अरिट्टेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्टेन
सद्धिं सम्भुज्जिस्सथा पि संवसिस्सथा पि सहा पि सेय्यं कप्पेस्सथ ! नेतं,

भोजपुरिस्ता, अप्ससभानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं
सिक्खापदं उद्दिश्य्याच —

४२४. “यो पन भिक्खु जानं तथावाविना भिक्खुना अकटानुधम्मो
तं विट्ठि अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं सम्भुज्जेय्य वा संवसेय्य वा सह वा सेय्यं
कपेय्य, पाचित्तिथं” ति ।

B. 180

(३) विभङ्गो

४२५. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्येतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अज्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो
ना आरोचेति ।

तथावाविना ति — “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा 10
येमे अन्तरायिका धम्मा बुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति
एवं वादिना ।

अकटानुधम्मो नाम उक्खित्तो अनोसारितो ।

तं विट्ठि अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं ति एतं विट्ठि अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं ।

सम्भुज्जेय्य वा ति सम्भोगो नाम द्वे सम्भोगा — आमिससम्भोगो 15
च धम्मसम्भोगो च । आमिससम्भोगो नाम आमिसं देति वा पटिगण्हाति^१
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मसम्भोगो नाम उद्दिंसति वा उद्दिंसापेति
वा, पदेन उद्दिंसति वा उद्दिंसापेति वा, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अक्खराय उद्दिंसति वा उद्दिंसापेति वा, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

संवसेय्य वा ति उक्खित्तकेन सद्धिं उपोसथं वा पवारणं वा सङ्गकम्मं 20 R. 138
वा करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सह वा सेय्यं कपेय्या ति एकच्छन्ने उक्खित्तके निपन्ने भिक्खु निप-
ज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने उक्खित्तको निपज्जति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उट्ठहिंत्वा
पुनप्पुनं निपज्जन्ति^२, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25

४२६. उक्खित्तके उक्खित्तकसञ्जी सम्भुज्जति वा संवसति^३ वा सह
वा सेय्यं कपेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उक्खित्तके बेमतिको सम्भुज्जति वा
संवसति वा सह वा सेय्यं कपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । उक्खित्तके अनुक्खि-

१. संवसेय्य — रो० । २. पटिगण्हाति — जी०; पटिगण्हाति — रो० । ३. निपज्जति —
स्था० । ४. संवसति — रो० ।

B. 181

त्तकसञ्चो सम्मुञ्जति वा संवसति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, अनापत्ति ।
अनुक्खित्तके उक्खित्तकसञ्चो, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुक्खित्तके वेमत्तिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुक्खित्तके अनुक्खित्तकसञ्चो, अनापत्ति ।

४२७. अनापत्ति अनुक्खित्तो ति जानाति, उक्खित्तो ओसारितो ति
5 जानाति, उक्खित्तो तं दिट्ठिं पटिनिस्सट्ठो ति जानाति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ७०. सत्तत्तिमपाचित्तियं

(नासित्तकसामनेरसम्भोगे)

(१) कण्टकसमणुद्देसवत्थु

४२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन कण्टकस्स^१ नाम समणुद्देसस्स
एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति — “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आज्ञा-
10 नामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरा-
याया” ति । अस्सोसुं खो सम्बहुला भिक्खू कण्टकस्स नाम किर समणुद्देसस्स
एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आज्ञानामि
यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”
ति । अथ खो ते भिक्खू येन कण्टको समणुद्देसो तेनुपसङ्कमिंसु ; उपसङ्कमित्वा
15 कण्टकं समणुद्देसं एतदवोचु — “सच्चं किर ते, आवुसो कण्टक, एवरूपं पापकं
दिट्ठिगतं उप्पन्नं — ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आज्ञानामि यथा येमे अन्तरा-
यिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’” ति ? “एवं-
व्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आज्ञानामि — ‘यथा येमे अन्तरायिका
धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’” ति ।
20 मा, आवुसो कण्टक, एवं अवच । मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि । न
हि साधु भगवतो अब्भक्खानं । न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरियायेन,
आवुसो कण्टक, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका^२ वुत्ता भगवता । अलं
च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया^३ ति । अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता
बहुदुक्खा बहुपायासा^४, आदीनवो एत्थ भिय्यो ... पे० ... एवं पि खो कण्टको

B. 182

१. रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २. कण्टकस्स — रो०, स्या० । ३. स्या० पोत्थके नत्थि ।
४. अन्तरायाया — खी० । ५. बहुपायासा — खी०, म० ।

समणुद्देशो तेहि भिक्खूहि बुच्चमानो तथेव तं पापकं दिट्ठिगतं धामसा परामासा^१ अभिनिविस्स बोहरति — “एवंव्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि — ‘यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता^२ भगवता ते पटि- सेवतो नालं अन्तरायाया”^३ ति ।

यतो च^४ खो ते भिक्खू नासक्खिसु कण्टकं समणुद्देशं एतस्मा पापका^५ दिट्ठिगता विवेचेतुं, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा कण्टकं समणुद्देशं पटिपुच्छि — “सच्चं किर ते, कण्टक, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो^६ नालं अन्तरायाया”^७ ति ? “एवंव्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि — ‘यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”^८ ति ।

“कस्स नु खो नाम त्वं, मोघपुरिस, मया एवं धम्मं देसितं आजाना-
नासि ? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्तरा-
यिका वुत्ता, अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया ति ? अप्पस्सादा कामा
वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अट्ठिकङ्कलूपमा^९
कामा वुत्ता मया ... पे० ... सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा
बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अथ च पन त्वं, मोघपुरिस, अत्तना
दुग्गहितेन दिट्ठिगतेन^{१०} अम्हे चेव अभाचिक्खसि अत्तानं च खणसि^{११} बहुं
च अपुञ्जं पसवसि । तज्झ ते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरत्तं अहिताय
दुक्खाय । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... पसन्नानं
च एकञ्चानं अञ्जयत्ताया” ति । विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू
आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो कण्टकं” समणुद्देशं नासेतु । एवं च
पन, भिक्खवे, नासेतब्बो — अज्जतम्मे ते, आवुसो कण्टक, न चेव सो भगवा
सत्था अपदिसितब्बो । यं पि चञ्छे समणुद्देशा लभन्ति भिक्खूहि सद्धिं
दिरत्ततिरत्तं^{१२} सहसेय्यं सा पि ते नत्थि । चर पिरे विनस्सा” ति । अथ
खो सङ्खो कण्टकं समणुद्देशं नासेसि ।

१. परामस — सी० । २. म० पोत्थके नत्थि । ३. स्या० पोत्थके नत्थि । ४. अट्ठिकङ्क-
लूपमा — सी० । ५. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ६. सनसि — स्या० । ७. कण्टकं — स्या०,
रो० । ८. द्विरत्ततिरत्तं — सी०, स्या०, रो० ।

तेन खो पन समयेन छब्बविगया भिक्खू जानं तथानासितं कण्टकं समणुद्देसं उपलापेन्ति पि उपट्ठापेन्ति पि सम्भुञ्जन्ति पि सहा पि सेय्यं कप्पेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति' विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बविगया भिक्खू जानं तथानासितं कण्टकं समणुद्देसं उपलापेस्सन्ति पि उपट्ठापेस्सन्ति पि सम्भुञ्जिस्सन्ति पि सहा पि सेय्यं कप्पेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं तथानासितं कण्टकं समणुद्देसं उपलापेथा पि उपट्ठापेथा पि सम्भुञ्जथा पि सहा पि सेय्यं कप्पेथा' ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जानं तथानासितं कण्टकं समणुद्देसं उपलापेस्सथा पि उपट्ठापेस्सथा पि सम्भुञ्जिस्सथा पि सहा पि सेय्यं कप्पेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

४२९. "समणुद्देसो पि चे एवं वदेय्य - 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया' ति, सो समणुद्देसो भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो - 'भावुसो समणुद्देस, एवं अवच, मा भगवन्तं अग्भाचिक्खि, न हि साधु भगवतो अग्भक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरियायेन, आवुसो समणुद्देस, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया' ति । एवं च पन' सो समणुद्देसो भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव पमाण्ह्य, सो समणुद्देसो भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो - 'अण्णतणे ते, आवुसो समणुद्देस, न चेव सो भगवा सत्था अपदिसितब्बो । यं पि चब्बे समणुद्देसा लभन्ति भिक्खूहि सिद्धिं विरत्ततिरत्तं सहसेय्यं सा पि ते नत्थि । कर पिरे विनस्सा' ति । यो पन भिक्खु जानं तथानासितं समणुद्देसं उपलापेय्य वा उपट्ठापेय्य वा सम्भुञ्जेय्य वा सह वा सेय्यं कप्पेय्य, पाचिसिथं' ति ।

(३) विभङ्गो

४३०. समणुद्देसो नाम सामणेरो वुच्चति ।

एवं वदेय्या ति - "तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि

यथा येमे, अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरा-
याया” ति ।

सो समणुद्देशो ति यो सो एवंवादी समणुद्देशो ।

R. 140

भिक्षूही ति अञ्जेहि भिक्षूहि, ये पस्सन्ति ये सुणन्ति तेहि
वत्तब्बो — “मा, आवुसो समणुद्देश, एवं अवच । मा भगवन्तं अम्भाचिक्खि ।
न हि साधु भगवतो अम्भक्खानं । न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरिया-
येनावुसो समणुद्देश, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं
च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बो । ततियं पि
वत्तब्बो ... पे० ... सचे पटिनिस्सज्जति इच्चेतं कुसलं, तो चे पटिनिस्सज्जति
सो समणुद्देशो भिक्षूहि एवमस्स वचनीयो — “अज्जतम्भे ते, आवुसो समणु-
द्देश, न चेव सो भगवा सत्था अपदिसितब्बो । यं पि चञ्जे समणुद्देशा
लभन्ति भिक्षूहि सद्धिं दिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं सा पि ते नत्थि । चर पिरे
विनस्सा” ति ।

यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं इमस्मि
अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

15

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति,
सो वा आरोचेति ।

तथानासितं ति एवं नासितं ।

समणुद्देशो नाम सामणेरो बुच्चति ।

उपलापेय्य वा ति तस्स पत्तं वा चीवरं वा उद्देशं वा परिपुच्छं वा
दस्सामी ति उपलापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20

उपट्ठापेय्य वा ति तस्स चुण्णं वा मत्तिकं वा दन्तकटुं वा मुखोदकं
वा सादियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सम्मुञ्जेय्य वा ति सम्भोगो नाम द्वे सम्भोगा — आमिससम्भोगो
च धम्मसम्भोगो च । आमिससम्भोगो नाम आमिसं देति वा पटिगण्हाति
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मसम्भोगो नाम उद्दिसति वा उद्दिसापेत्ति
वा, पदेन उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अक्खराय उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 185

सह वा सेय्यं कप्पेय्या ति एकच्छन्ने नासितके समणुद्देशे निपन्ने
भिक्षु निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्षु निपन्ने नासितको समणु-
द्देशो निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति

30

पाचित्तियस्स । उट्ठहित्वा पुनप्पुनं निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४३१. नासितके नासितकसञ्ची उपलापेति वा उपट्ठापेति वा सम्भुज्जति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । नासितके वेमतिको उपलापेति वा उपट्ठापेति वा सम्भुज्जति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स । नासितके अनासितकसञ्ची उपलापेति वा उपट्ठापेति वा सम्भुज्जति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, अनापत्ति । अनासितके नासितकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अनासितके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनासितके अनासितकसञ्ची, अनापत्ति ।

४३२. अनापत्ति अनासितको ति जानाति, तं दिट्ठं पटिनिस्सट्ठो ति जानाति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

सप्पाणकवमो सत्तमो ।

तत्सुद्धानं

सञ्चिच्चवधसप्पाणं, उक्कोटं दुट्ठल्लच्छादनं ।

ऊनवीसति सत्थं च, संविधानं अरिट्ठकं ।

उक्खित्तं कण्टकं चैव, दस सिक्खापदा इमे ति ॥

१७१. एकसत्ततिमपाचित्तियं

(बुध्वाचभूते)

(१) छन्नभिक्षुवत्त्वं

R. 141

B. 186

४३३. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्भियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचारं आचरति । भिक्षू एवमाहुंसु — “आवुसो छन्न, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती” ति । सो एवं वदेति — “न तावाहुं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अज्झं भिक्खुं व्यत्तं” विनयघरं परिपुच्छामी” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा छन्नो भिक्खूहि सहधम्मिकं बुच्चमानो एवं वक्खति — न तावाहुं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अज्झं भिक्खुं व्यत्तं विनयघरं परिपुच्छामी ति ... पे० ... सच्चं किरत्वं, छन्न, भिक्खूहि सहधम्मिकं बुच्चमानो एवं वदेसि —

१. उक्कोटो — स्था०, रो० । २. वत्तं — सी० । ३. कण्टकं — स्था०, रो० । ४. व्यत्तं — सी० ।

न तावाहं, आबुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्खुं व्यत्तं विनयघरं परिपुच्छामी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्खूहि सहधम्मिकं बुच्चमानो एवं वक्खसि - न तावाहं, आबुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्खुं व्यत्तं विनयघरं परिपुच्छामी ति । नेतं, मोघपुरिस, अप्ससन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

४३४. “यो पन भिक्खु भिक्खूहि सहधम्मिकं बुच्चमानो एवं वदेय्य - ‘न तावाहं, आबुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्खुं व्यत्तं विनयघरं परिपुच्छामी’ ति, पाचित्तियं । सिक्खमानेन, भिक्खवे, भिक्खुना 10 अञ्जातब्बं परिपुच्छितब्बं परिपञ्चित्तब्बं । अयं तत्थ सामीची” ति ।

(३) विमङ्गले

४३५. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खूही ति अञ्जेहि भिक्खूहि ।

सहधम्मिकं नाम यं भगवता पञ्जातं सिक्खापदं एतं सहधम्मिकं 15 नाम । तेन बुच्चमानो एवं वदेय्य - “न तावाहं, आबुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्खुं व्यत्तं विनयघरं परिपुच्छामी” ति । पण्डितं व्यत्तं मेघाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं परिपुच्छामी ति भणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४३६. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी एवं वदेति, आपत्ति पाचि- 20 B. 187 त्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उप- सम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । R. 142

अपञ्जतेन बुच्चमानो - “इदं न सल्लेखाय न धुत्थाय^१ न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संबत्तती” ति एवं वदेति, “न तावाहं, आबुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं 25 भिक्खुं व्यत्तं विनयघरं” पण्डितं मेघाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं परिपुच्छामी” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१. व्यत्तं - ही० । २. वदेति - स्या०, रो०; वदेय्या ति - ही० । ३. धुत्थाय - स्या०, रो०; धुताय - ही० । ४. विनयघरं ति - रो० ।

- अनुपसम्पन्नेन पञ्चसत्तेन वा अपञ्चसत्तेन वा वृञ्चमानो — “इदं न सत्त्वेखाय न घृतत्थाय न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संवत्तती” ति एवं वदेति, “न तावाहुं, आवुसो, एतस्मि सिक्खपापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्चं भिक्खुं व्यत्तं विनयघरं पण्डितं मेघावि बहुस्सुतं धम्म-
 5 कथिकं परिपुच्छामी” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उप-सम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स ।

सिक्खमानेना ति सिक्खितुकायेन ।

अञ्जातब्बं ति जानितब्बं ।

- 10 परिपुच्छितब्बं ति “इदं, भन्ते, कथं; इमस्स वा क्वत्थो” ति ?
 परिपञ्चितब्बं ति चिन्तेतब्बं तुलयितब्बं ।
 अयं तत्थ सामीची ति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

४३७. अनापत्ति “जानिस्सामि सिक्खिस्सामी” ति भणति, उम्मत्त-कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—○—

॥ ७२. द्वासत्तलिमपाजिसियं

(सिक्खापवविचण्णके)

(१) छज्जग्गियभिक्खुवत्थु

- 15 ४३८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवा भिक्खूनं अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्णं भासति, विनयपरियत्तिया वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्णं भासति । भिक्खू — “भगवा खो अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्णं भासति, विनय-
 20 परियत्तिया वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्णं भासति । हन्द मयं, आवुसो, आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके विनयं परिया-पुणामा” ति, ते च बहू भिक्खू थेरा च नवा च मज्झिमा च आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके विनयं परियापुणन्ति ।

R. 143

- अथ खो छज्जग्गियानं भिक्खूनं एतदहोसि — “एतरहि खो, आवुसो,
 25 बहू भिक्खू थेरा च नवा च मज्झिमा च आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके विनयं परियापुणन्ति । सचे इमे विनये पकतञ्चुनो भविस्सन्ति अम्हे

येनिच्छकं^१ यदिच्छकं^२ यावदिच्छकं^३ आकङ्क्षिस्सन्ति परिकङ्क्षिस्सन्ति । हन्ध
मयं, आवुसो, विनयं विवण्णेमा^४” ति । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू
भिक्खू उपसङ्कमिन्वा एवं वदेन्ति^५ — “किं पनिमेहि खुद्धानुखुद्दकेहि सिक्खा-
पदेहि उद्दिट्ठेहि, यावदेव कुक्कुच्चाय विहेसाय विलेखाय संवत्तन्ती” ति !
ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — 5
कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू विनयं विवण्णेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं
किर तुम्हे, भिक्खवे, विनयं विवण्णेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
विनयं विवण्णेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ — 10

४३६. “यो पन भिक्खु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वदेय्य — “किं
पनिमेहि खुद्धानुखुद्दकेहि सिक्खापदेहि उद्दिट्ठेहि, यावदेव कुक्कुच्चाय विहेसाय
विलेखाय संवत्तन्ती” ति, सिक्खापदविवण्णके पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४४०. यो पना ति यो यादिसो .. पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अघिप्पेतो भिक्खू ति । 15

पातिमोक्खे उद्दिस्समाने ति उद्दिस्सन्ते वा उद्दिस्सापेन्ते वा सज्झायं
वा करोन्ते ।

एवं वदेय्या ति — “किं पनिमेहि खुद्धानुखुद्दकेहि सिक्खापदेहि उद्दि-
ट्ठेहि, यावदेव कुक्कुच्चाय विहेसाय विलेखाय संवत्तन्ती ति । ये इमं परिया-
पुणन्ति तेसं कुक्कुच्चं होति विहेसा होति विलेखा होति, ये इमं न परिया- 20
पुणन्ति तेसं कुक्कुच्चं न होति विहेसा न होति विलेखा न होति । अनूद्दिट्ठं
इदं वरं, अनुग्गहितं इदं वरं, अपरियापुटं^६ इदं वरं, अधारित इदं वरं, विनयो
वा अन्तरधायतु, इमे वा भिक्खू अपकतञ्जुनो^७ होन्तू” ति उपसम्पन्नस्स
विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४४१. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचि- 25
त्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. स्या० पोत्वके नत्थि । २. यदिच्छक — स्या० । ३. आकङ्क्षिस्सन्ति — सी०; इम्य०
पोत्वके नत्थि । ४. वदमि — म० । ५. अपरियापुटं — स्या०; अपरियापुणितं — सी० । ६. अय-
कतञ्जुनो — सी० ।

- उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी विनयं विवर्णेति, आपत्ति पाश्चित्यस्स ।

अञ्जं धम्मं विवर्णेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स विनयं
वा अञ्जं वा धम्मं विवर्णेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्न-
सञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५ अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४४२. अनापति नविवर्णेनुकामो, “इद्ध त्वं” सुत्तन्ते वा गाथायो
वा अभिधम्मं वा परियापुणस्सु, पच्छा विनयं परियापुणस्ससी” ति भणति,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१ ७३. तेसत्ततिमपाश्चित्यं

(मोहनके)

(१) छब्बगियाभिक्षुवत्थु

४४३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
10 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू अनाचारं
आचरित्वा अञ्जाणकेन आपन्ना ति जानन्तू ति पातिमोक्खे उद्दिस्समाने
एवं वदेन्ति — “इदनेव खो मयं जानाम, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो
सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमास उद्देस आगच्छती” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
...पे०... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया
B. 190 15 भिक्षू पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वक्खन्ति — इदनेव खो मयं जानाम,
अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती
ति ...पे० .. सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वदेथ —
इदनेव खो मयं जानाम, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो
अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

20 विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ...कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वक्खथ — इदनेव खो मयं जानाम, अयं पि
किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती ति !
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्षवे,
इदं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४४४. “यो पन भिक्खु अन्वद्धमासं पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वदेय्य — ‘इदानीव खो अहं जानामि, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरि-
यापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती’ ति । तं चे भिक्खुं अञ्जे भिक्खू
जानेय्युं निसिन्नपुब्बं इमिना भिक्खुना द्वित्तिक्खत्तुं’ पातिमोक्खे उद्दिस्समाने,
को पन वादो भिय्यो^१, न च तस्स भिक्खुनो अञ्ज्जाणकेन मुत्ति अत्थि, 5
यं च तत्थ आपत्तिं आपन्नो तं च यथाधम्मो कारेतब्बो, उत्तरि^२ चस्स मोहो
आरोपेतब्बो — ‘तस्स ते, आबुसो, अलाभा, तस्स ते दुल्लखं, यं त्वं पातिमोक्खे
उद्दिस्समाने न साधुकं अट्ठि कत्वा मनसि करोसी’ ति । इदं तस्मि मोहवके
पाचित्थि^३” ति ।

(३) विभङ्गो

४४५. यो पत्ता ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं 10 R. 145
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अन्वद्धमासं ति अनुपोसयिकं ।

पातिमोक्खे उद्दिस्समाने ति उद्दिस्सन्ते ।

एवं वदेय्या ति अनाचारं आचरित्वा — “अञ्ज्जाणकेन आपन्नो” ति
जानन्तू ति पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वदेति — “इदानीव खो अहं जानामि, 15
अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती”
ति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

तञ्चे मोहेतुकामं भिक्खुं अञ्जे भिक्खू जानेय्युं निसिन्नपुब्बं
इमिना भिक्खुना द्वित्तिक्खत्तु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने, को पन वादो भिय्यो,
न च तस्स भिक्खुनो अञ्ज्जाणकेन मुत्ति अत्थि, यं च तत्थ आपत्तिं आपन्नो, 20
तं च यथाधम्मो कारेतब्बो, उत्तरि चस्स मोहो आरोपेतब्बो । एवं च पन,
भिक्खवे, आरोपेतब्बो । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो ज्ञापेतब्बो —

४४६. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु पाति-
मोक्खे उद्दिस्समाने न साधुकं अट्ठि कत्वा मनसि करोति । यदि सङ्खस्स
पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो मोहं आरोपेय्य । एसा भत्ति । 25

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु पातिमोक्खे
उद्दिस्समाने न साधुकं अट्ठि कत्वा मनसि करोति । सङ्खो इत्थन्नामस्स
भिक्खुनो मोहं आरोपेति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो

मोहस्स आरोपना, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“आरोपितो सङ्खेन इत्थंभामस्स भिक्खुनो मोहो । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अनारोपिते मोहे मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । आरोपिते मोहे मोहेति,

5 आपत्ति पाचिस्तिस्स ।

४४७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी मोहेति, आपत्ति पाचिस्ति-
यस्स । धम्मकम्मे वेमतिको मोहेति, आपत्ति पाचिस्तिस्स । धम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्जी मोहेति, आपत्ति पाचिस्तिस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
10 कम्मे वेमतिको मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

४४८. अन आपत्ति न वित्थारेन सुतं होति, ऊनकद्वत्तिक्खत्तुं वित्थारेन
सुतं होति, नमोहेतुकामस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ७४. चतुसत्ततिमपाचिस्तियं

(पहारवाने)

(१) छब्बगिया - सत्तरसवगियाभिक्खुवत्थु

B. 192

R 146

४४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
15 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू कुपिता अनत्त-
मना सत्तरसवगियानं भिक्खूनं पहारं देन्ति । ते रोदन्ति । भिक्खू एव-
माहुंसु — “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे, आवुसो, छब्बगिया
भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हाकं पहारं देन्ती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्ब-
20 गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खूनं पहारं दस्सन्ती ति ... पे० ...
सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता अनत्तमना भिक्खूनं पहारं देथा ति ?
“सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
कुपिता अनत्तमना भिक्खूनं पहारं दस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा
25 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४५०. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स कुपितो अनत्तमनो पहारं इवेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विनङ्गो

४५१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जास्स भिक्खुस्स ।

5

कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो ।

पहारं इवेय्या ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा अन्त-
मसो उप्पलपत्तेन पि पहारं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४५२. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी कुपितो अनत्तमनो पहारं
देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको कुपितो अनत्तमनो पहारं
देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी कुपितो अनत्त-
मनो पहारं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

अनुपसम्पन्नस्स कुपितो अनत्तमनो पहारं देति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 193

15

४५३. अनापत्ति केनचि विहेठीयमानो मोक्खाधिप्पायो पहारं देति,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१ ७५. पञ्चसत्ततिमपाचित्तियं

(तलसत्तिकउगिरणे)

(१) छब्बग्गिय – सत्तरसवग्गियभिक्खुवत्थु

४५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्त-
मना सत्तरसवग्गियानं भिक्खूनं तलसत्तिकं उगिरन्ति । ते पहारसमुच्चिता
रोदन्ति । भिक्खू एवमाहुंसु – “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ?
“इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हाकं तलसत्तिकं
उगिरन्ती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना

20 R. 147

सत्तरसवग्गियानं भिक्खून् तलसत्तिकं उगिरिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं
किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता अनत्तमना सत्तरसवग्गियानं भिक्खून् तलसत्तिकं
उगिरथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) एञ्जलि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
५ कुपिता अनत्तमना सत्तरसवग्गियानं भिक्खून् तलसत्तिकं उगिरिस्सथ !
नेतं, मोघपुरिसा, अप्ससन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे,
इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

४५५. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं
उगिरेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४५६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे ० ... अयं
१० इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जस्स भिक्खुस्स ।

B. 194

कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो ।

तलसत्तिकं उगिरेय्या ति कायं वा कायपटिबद्धं वा अन्तमसो

१५ उप्पलपत्तं पि उच्चारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४५७. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं
उगिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको कुपितो अनत्तमनो
तलसत्तिकं उगिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी
कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उगिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२० अनुपसम्पन्नस्स कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उगिरति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुप-
सम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

४५८. अनापत्ति केनचि विहेठीयमानो मोक्खाधिप्पायो तलसत्तिकं
२५ उगिरति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ ७६. असत्तत्त्वपाचित्तियं

(अमूलकानुदंशने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्सु

४५९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षुं अमूलकेन
सङ्खादिसेसेन अनुदंशेन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षुं अमूलकेन
सङ्खादिसेसेन अनुदंशेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, 5
भिक्षुं अमूलकेन सङ्खादिसेसेन अनुदंशेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
भिक्षुं अमूलकेन सङ्खादिसेसेन अनुदंशेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —
४६०. “यो पन भिक्षु भिक्षुं अमूलकेन सङ्खादिसेसेन अनुदंशेय्य, 10
पाचित्तिय” ति ।

(३) विमङ्गो

४६१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

भिक्षुं ति अञ्च भिक्षुं ।

अमूलकं नाम अदिट्ठं अस्सुतं^१ अपारिसङ्कितं ।

सङ्खादिसेसेना ति तेरसन्न अञ्जतरेन ।

अनुदंशेय्या ति चोदेति वा चोदापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४६२. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी अमूलकेन सङ्खादिसेसेन अनुदं-
सेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको अमूलकेन सङ्खादिसेसेन
अनुदंसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी अमूलकेन 20
सङ्खादिसेसेन अनुदंसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आचारविपत्तिया वा दिट्ठिविपत्तिया वा अनुदंसेति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अनुपसम्पन्नं अनुदंसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्न-
सञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४६३. अनापत्ति तथासञ्जी चोदेति, वा चोदापेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

६ ७७. सत्तसत्ततिमपाचित्ति

(कुक्कुच्चउपदहने)

(१) छब्बगिया - सत्तरसवगियाभिक्षुवत्सु

४६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू सत्तरसवगियायानं
5 भिक्षूनं सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहन्ति — “भगवता, आवुसो, सिक्खापदं
पञ्जात्तं — ‘न ऊनवीसतिवस्सो पुगलो उपसम्पादेतब्बो’ ति । तुम्हे च ऊन-
वीसतिवस्सा उपसम्पन्ना । कच्चि नो तुम्हे अनुपसम्पन्ना” ति ? ते रोदन्ति ।
भिक्षू एवमाहंसु — “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ?

B. 196

R. 149

10 “इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्षू अम्हाकं सञ्चिच्च कुक्कुच्चं
उपदहन्ती” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू भिक्षूनं सञ्चिच्च कुक्कुच्चं
उपदहिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्षूनं सञ्चिच्च
कुक्कुच्चं उपदहथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० .. कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
15 भिक्षूनं सञ्चिच्च कुक्कुच्च उपदहिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

४६५. “यो पन भिक्षु भिक्षुस्स सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहेय्य-
‘इत्तिस्स सुहुत्तं पि अफासु भविस्सती’ ति एतवेव पच्चयं करित्वा अनञ्जं,
पाचित्तिर्य” ति ।

(३) विभङ्गो

20 ४६६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

भिक्षुस्सा ति अञ्जस्स भिक्षुस्स ।

सञ्चिच्चा ति जानन्तो सञ्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा
वीतिककमो ।

कुक्कुच्चं उपदहेत्या ति “ऊनवीसतिवस्सो मञ्जे त्वं उपसम्पन्नो, विकाले मञ्जे तथा भुत्तं, मज्जं मञ्जे तथा पीतं, मातुगामेन सद्धि रहो मञ्जे तथा निसिन्नं” ति कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एतदेव पच्चयं करिस्वा, अनञ्जं ति न अञ्जो कोचि पच्चयो होति कुक्कुच्चं उपदहितुं ।

5

४६७. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नस्स सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10
अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४६८. अनापत्ति न कुक्कुच्चं उपदहितुकामो “ऊनवीसतिवस्सो मञ्जे त्वं उपसम्पन्नो, विकाले मञ्जे तथा भुत्तं, मज्जं मञ्जे तथा पीतं, मातु-
गामेन सद्धि रहो मञ्जे तथा निसिन्नं, इद्ध जानाहि, मा ते पच्छा कुक्कुच्चं 15
अहोसी” ति भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 197

— 0 —

§ ७८. अट्टसत्तत्तिमपाचितियं

(उपस्सुत्तिट्ठाने)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

४६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू पेसलेहि
भिक्षूहि सद्धि भण्डन्ति^१ । पेसला भिक्षू एवं वदेन्ति^२ — “अलज्जिनो
इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्षू । न सक्का इमेहि सह भण्डितु” ति । 20
छब्बगिया भिक्षू एवं वदेन्ति — “किस्स तुम्हे, आवुसो, अम्हे अलज्जिवादेन
पापेया” ति ? “कहं पन तुम्हे, आवुसो, अस्सुया” ति ? “मयं आयस्मन्तानं
उपस्सुत्ति तिट्ठम्हा” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू भिक्षूनं भण्डन-
जातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुत्ति तिट्ठिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं 25

R. 150

१. भण्डेति — सी० । २. वदन्ति — म०, रो० ।

किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुतिं तिट्ठथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुतिं तिट्ठिस्सथ !
 ५ नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

४७०. “यो पन भिक्खु भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुतिं तिट्ठेय्य” - “यं इमे भणिस्सन्ति तं सोस्सामी” ति एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्जं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

10 ४७१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्ख ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

B. 198

भिक्खूनं ति अञ्जेसं भिक्खूनं ।

भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं ति अधिकरणजातानं ।
 उपस्सुतिं तिट्ठेय्या ति “इमेसं सुत्वा चोदेस्सामि सारेस्सामि पटिचो-
 15 देस्सामि पटिसारेस्सामि मङ्कू^१ करिस्सामी” ति गच्छति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।
 यत्थ ठितो सुणाति, आपत्तिं पाचित्तियस्स । पच्छतो गच्छन्तो तुरितो गच्छति
 सोस्सामी ति, आपत्तिं दुक्कटस्स । यत्थ ठितो सुणाति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।
 पुरतो गच्छन्तो ओहि्यति सोस्सामी ति, आपत्तिं दुक्कटस्स । यत्थ ठितो
 सुणाति, आपत्तिं पाचित्तियस्स । भिक्खुस्स ठितोकास वा.निसिन्नोकास वा
 R. 151 20 निपन्नोकासं वा आगन्त्वा मन्तेत्तं उक्कासितब्बं, विजानापेतब्बं, नो चे
 उक्कासेय्य वा^२ विजानापेय्य वा, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्जं ति न अञ्जो कोचि पच्चयो होति
 उपस्सुतिं तिट्ठितुं ।

४७२. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी उपस्सुतिं तिट्ठति, आपात्तिं
 25 पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको उपस्सुतिं तिट्ठति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।
 उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी उपस्सुतिं तिट्ठति, आपत्तिं पाचित्तियस्स । ।

१. तिट्ठेय्य - सी० । २. मङ्कू - रो०, स्या०; मङ्कुकुरिस्सामी - सी० । ३. वा न - रो० ।

अनुपसम्पन्नस्स उपस्सुति तिट्ठति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४७३. अनापत्ति — “इमेसं सुत्वा ओरमिस्सामि विरमिस्सामि वूप-
समिस्सामि^१ अत्तानं परिमोचेस्सामी” ति गच्छति, उम्मतकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

१७६. ऊनासीतिमपाचित्तियं

(कम्मपटिवाहने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

४७४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू अनाचारं
आचरित्वा एकमेकस्स कम्मं कयिरमाने^२ पटिकोसन्ति । तेन खो पन समयेन
सङ्खो सन्निपतितो होति केनचिदेव करणीयेन । छब्बग्गिया भिक्षू चीवरकम्मं 10
करोन्ता एकस्स छन्दं अदंसु । अथ खो सङ्खो — “अयं, आवुसो, छब्बग्गियो
भिक्षु एको आगतो, हन्दस्स मयं कम्मं करोमा” ति तस्स कम्मं अकासि ।
अथ खो सो भिक्षु येन छब्बग्गिया भिक्षू तेनुपसङ्गमि । छब्बग्गिया भिक्षू
तं भिक्षुं एतदवोचुं — “कि, आवुसो, सङ्खो अकासी” ति ? “सङ्खो मे,
आवुसो, कम्मं अकासी” ति । “न मयं, आवुसो, एतदत्थाय छन्दं अदम्हा — 15
‘तुय्हं कम्मं करिस्सती’ ति । सचे च मयं जानेय्याम तुय्हं कम्मं करिस्सती ति,
न मयं छन्दं ददेय्यामा” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झा-
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू धम्मिकानं
कम्मानं छन्दं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं^३ आपज्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं
किर तुम्हे, भिक्षवे, धम्मिकानं कम्मानं छन्दं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं 20 R. 152
आपज्जथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
धम्मिकानं कम्मानं छन्दं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जिस्सथ ! नेतं,

मोक्षपुरिसा, अप्ससन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

४७५. “यो पन भिक्खु धम्मिकानं कम्मानं छन्दं दत्त्वा पच्छा खीयन-
धम्मं आपज्जेम्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

5 ४७६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

धम्मिकं नाम कम्मं अपलोकनकम्मं अत्तिकम्मं अत्तिदुतियकम्मं
अत्तिचतुत्थकम्मं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन कतं, एतं धम्मिकं नाम कम्मं ।
छन्दं दत्त्वा खिय्यति^१ आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 ४७७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी छन्दं दत्त्वा खिय्यति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको छन्दं दत्त्वा खिय्यति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी छन्दं दत्त्वा खिय्यति, अनापत्ति । अधम्म-
कम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, अनापत्ति ।

15 ४७८. अनापत्ति - “अधम्मेन वा वग्गेन वा नकम्मारहस्स वा कम्मं
कतं” ति जानन्तो खिय्यति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ८०. असोतिवपाचित्तियं

(छन्दं दत्त्वा गते)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

४७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सङ्खो सन्निपतितो होति केनचि-
देव करणीयेन । छब्बग्गिया भिक्खू चीवरकम्मं करोन्ता एकस्स छन्दं
20 अदंसु । अथ खो सङ्खो यस्सत्थाय सन्निपतितो तं कम्मं करिस्सामी ति अस्ति
ठपेसि । अथ खो सो भिक्खु - “एवमेविमे एकमेकस्स कम्मं करोन्ति, कस्स
तुम्हे कम्मं करिस्सथा” ति छन्दं अदत्त्वा उट्ठायासना पक्कामि । ये ते भिक्खू
अपिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
भिक्खु सङ्खे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्दं अदत्त्वा उट्ठायासना

पक्कमिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, सङ्खे विनिच्छय-
कथाय वत्तमानाय छन्दं अदत्त्वा उट्ठायासना पक्कमसी ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
सङ्खे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्दं अदत्त्वा उट्ठायासना पक्कमिस्ससि ! 5
नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे,
इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

४८०. “यो पन भिक्खु सङ्खे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्दं
अदत्त्वा उट्ठायासना पक्कमेय्य, पाचित्तिर्य” ति ।

(३) विभङ्गो

४८१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं 10 B. 201
इमस्मि अत्थे अग्निप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्खे विनिच्छयकथा नाम वत्थु' वा आरोचितं होति अविनिच्छितं,
अत्ति वा ठपिता होति, कम्मवाचा वा विप्पकता होति ।

छन्दं अदत्त्वा उट्ठायासना पक्कमेय्या ति - “कथं इदं कम्मं कुप्यं अस्स
वग्गं अस्स न करेय्या” ति गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । परिसाय हत्थपासं 15
विजहन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । विजहिते आपत्ति पाचित्तिर्यस्स ।

४८२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी छन्दं अदत्त्वा उट्ठायासना
पक्कमति, आपत्ति पाचित्तिर्यस्स । धम्मकम्मे वेमतिको छन्दं अदत्त्वा उट्ठा-
यासना पक्कमति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी छन्दं
अदत्त्वा उट्ठायासना पक्कमति, अनापत्ति । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, 20
आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्जी, अनापत्ति ।

४८३. अनापत्ति - “सङ्खस्स भण्डनं वा कलहो वा विग्गहो वा
विवादो वा भविस्सती” ति गच्छति, “सङ्खभेदो वा सङ्खराजि वा भविस्सती”
ति गच्छति, “अधम्मेन वा वग्गेन वा नक्कमारहस्स वा कम्मं करिस्सती” ति 25
गच्छति, गिलानो वा” गच्छति, गिलानस्स करणीयेन वा” गच्छति, उच्चारणेन

वा पस्सावेन वा पीळितो गच्छति, न कम्मं कोपेतुकाभो पुन पञ्चागमिस्साभी
ति गच्छति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

४८१. एकासीतिमपाचित्तियं

(चीवर दिन्ने खिम्पने)

(१) दब्बमल्लपुत्त - छब्बगियाभिक्षुवत्थु

R. 154

४८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने^१ कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सङ्खस्स
५ सेनासनं च पञ्जापेति^२ भत्तानि च उद्दिंसति । सो चायस्मा दुब्बलचीवरो
होति । तेन खो पन समयेन सङ्खस्स एकं चीवरं उप्पन्नं होति । अथ खो
B. 202 सङ्खो तं चीवरं आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स अदासि । छब्बगिया
भिक्षू उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “यथासन्धुतं^३ भिक्षू सङ्घिकं
लाभं परिणामेन्ती” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति
१० खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू समग्गेन सङ्घेन
चीवरं दत्त्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर
तुम्हे, भिक्खवे, समग्गेन सङ्घेन चीवरं दत्त्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जथा
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
१५ समग्गेन सङ्घेन चीवरं दत्त्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जिस्सथ ! नेतं,
मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं, वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इम
सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४८५. “यो पन भिक्षु समग्गेन सङ्घेन चीवरं दत्त्वा पच्छा खीयन-
धम्मं आपज्जेय्य ‘यथासन्धुतं भिक्षू सङ्घिकं लाभं परिणामेन्ती’ ति, पाचि-
२० त्तियं” ति ।

(३) विजङ्गो

४८६. यो पत्ता ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिपेतो भिक्षू ति ।

१. वेळुवने — सी० । २ पञ्जापेति — व०, सी० । ३. यथासन्धुतं — रो० । ४. सी०,
रो० पीलकेसु नसि ।

समन्तो नाम सङ्क्षो समानसंवासको समानसीमायं ठितो ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं विकल्पनुपगं पञ्चिमं ।

इत्था ति सयं दत्त्वा ।

यथासम्भृतं नाम यथामित्ता यथासन्दिहता यथासम्भत्ता यथा-
समानुपज्जायकता यथासमानाचरियकता । 5

सङ्घिकं नाम सङ्घस्स दिन्नं होति परिच्चत्तं ।

लाभो नाम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्यच्चयभेसज्जपरिक्खारा,
अन्तमसो चुण्णपिण्डो पि, दन्तकट्टं पि, दसिकसुत्तं पि ।

पञ्चा लीयनधम्मं आपज्जेय्या ति उपसम्पन्नस्स सङ्घेन सम्मतस्स
सेनासनपञ्चापकस्स वा भत्तुद्देसकस्स वा यागुभाजकस्स वा फलभाजकस्स वा 10
खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स वा चीवरं दिन्ने खिय्यति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 155

४८७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी चीवरं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको चीवरं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी चीवरं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स ।

अञ्जं परिक्खारं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्नस्स
सङ्घेन असम्मतस्स सेनासनपञ्चापकस्स वा भत्तुद्देसकस्स वा यागुभाजकस्स
वा फलभाजकस्स वा खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स वा चीवरं
वा अञ्जं वा परिक्खारं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स 20
सङ्घेन सम्मतस्स वा असम्मतस्स वा सेनासनपञ्चापकस्स वा भत्तुद्देसकस्स
वा यागुभाजकस्स वा फलभाजकस्स वा खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तक-
विस्सज्जकस्स वा चीवरं वा अञ्जं वा परिक्खारं दिन्ने खिय्यति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, 25
अनापत्ति' ।

B. 209

४८८. अनापत्ति - पकतिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्त'^१
“क्वत्थो तस्स दिन्नेन लद्धा पि विनिपातेस्सति न सम्मा उपनेस्सती” ति
खिय्यति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१८२. द्वासीतिमपाचिसिधं

(सङ्घिकलाभपरिणामने)

(१) सावत्थिपूगस्स सचीवरभत्तपटिपावनवत्तु

४८६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थियं अञ्जातरस्स पूगस्स
 सङ्घस्स सचीवरभत्तं पटियत्तं होति - भोजेत्वा चीवरेन अञ्छादेस्सामा ति ।
 अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू येन सो पूगो तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा तं
 ५ पूगं एतदवोचुं - “देथावुसो, इमानि चीवरानि इमेसं भिक्खूनं” ति । “न
 मयं, भन्ते, दस्साम । अम्हाकं सङ्घस्स अनुवस्सं सचीवरभिक्षा पञ्जात्ता”
 ति । “बहू, आवुसो, सङ्घस्स दायका, बहू सङ्घस्स भत्ता” । इमे तुम्हे
 निस्साय तुम्हे सम्पस्सन्ता इध विहरन्ति । तुम्हे चे इमेसं न दस्सथ, अथ
 R 156 को चरहि इमेसं दस्सति ? देथावुसो, इमानि चीवरानि इमेसं भिक्खूनं”
 10 ति । अथ खो सो पूगो छब्बग्गियेहि भिक्खूहि निष्पीळियमानो यथापटियत्तं
 चीवरं छब्बग्गियानं भिक्खूनं दत्त्वा सङ्घं भत्तेन परिवसि । ये ते भिक्खू
 B. 204 जानन्ति सङ्घस्स सचीवरभत्तं पटियत्तं न च जानन्ति छब्बग्गियानं भिक्खूनं
 दिस्सं ति ते एवमाहुंसु - “ओणोजेथावुसो, सङ्घस्स चीवरं” ति । “नत्थि,
 भन्ते । यथापटियत्तं चीवरं अय्या छब्बग्गिया अय्यानं छब्बग्गियानं परिणा-
 15 मेसुं” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति
 विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू जानं सङ्घिक लाभं परिणतं
 पुगलस्स परिणामेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
 जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं पुगलस्स परिणामेथा ति ? “सच्चं,
 भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- 20 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं पुगलस्स परिणामेस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा,
 अप्पसन्नायं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 उद्दिसेय्याथ -

४८७. “यो पन भिक्खु जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं पुगलस्स परि-
 25 णामेय्य, पाचिसिधं” ति ।

(३) विभक्त्ये

४६१. यो पन्ना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिप्येतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो
वा आरोचेति ।

सङ्खिकं नाम सङ्खस्स दिशं होति परिच्चत्तं ।

5

लाभो नाम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्यच्चयभेसज्जपरिवत्तारा,
अन्तमसो चुण्णपिण्डो पि, दन्तकट्टं पि, दसिकमुत्तं पि ।

परिणतं नाम दस्साम करिस्सामा ति वाचा भिन्ना होति, तं पुग्ग-
लस्स परिणामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४६२. परिणते परिणतसञ्जी पुग्गलस्स परिणामेति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । परिणते वेमतिको पुग्गलस्स परिणामेति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । परिणते अपरिणतसञ्जी पुग्गलस्स परिणामेति, अनापत्ति । सङ्खस्स
परिणतं अञ्जासङ्खस्स वा चेतियस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
चेतियस्स परिणतं अञ्जाचेतियस्स वा सङ्खस्स वा* पुग्गलस्स वा परिणामेति,
आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलस्स परिणतं अञ्जापुग्गलस्स वा सङ्खस्स वा*
चेतियस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिणते परिणतसञ्जी,
आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिणते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिणते
अपरिणतसञ्जी, अनापत्ति ।

10

B. 205

R. 157

४६३. अनापत्ति — “कथं देमा” ति पुच्छीयमानो — “यत्थ तुम्हाकं
देय्यधम्मो परिभोगं वा लभेय्य पटिसङ्खारं वा लभेय्य चिरट्टित्तिको वा
अस्स यत्थ वा पन तुम्हाकं चित्तं पसीदति तत्थ देथा” ति भणति, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

20

सहघम्मिकवग्गो अट्टमो ।

तस्सुद्धानं

सहघम्म-विवण्णं च, मोहापनं^१ पहारकं^१ ।

तलसत्ति अमूलं च, सञ्चिच्च च उपस्सुति^२ ।

पटिबाहनच्छन्दं^३ च, दब्बं च परिणामनं ति^४ ॥

25

१. सी०, स्वा० पोत्थकेसु नरिय । २. अञ्जस्स चेतियस्स — स्वा०, रो० । * एत्थ सी०
पोत्थके ‘यणस्स वा’ ति अधिको पाठो विस्सति । ३-३. मोहापन पहारकं — सी०; मोहापनप्यहारकं —
स्वा०; मोहापनपहारकं — रो० । ४. उपस्सुति च — रो० । ५. पटिबाहनच्छन्दं — स्वा०; पटिबाहन
छन्दं — म० । ६. परिणामनं — रो० ।

॥ ८३. तयासीतिमपाचिसियं

(राजानोपुरव्यवेतने)

(१) भानन्व-मल्लिकावेवीवत्तु

४६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उय्यानपालं
आणापेसि - “गच्छ, भणे, उय्यानं सोधेहि । उय्यानं गमिस्सामा” ति ।
“एवं, देवा” ति खो सो उय्यानपालो रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स पटि-
5 स्सुत्वा उय्यानं सोधेन्तो अहस भगवन्तं अञ्जतरस्मिं रुक्खमूले निसिञ्चं ।
दिस्वान येन राजा पसेनदि कोसलो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा राजानं
पसेनदि कोसलं एतदबोच - “सुद्धं, देव, उय्यानं । अपि च, भगवा तत्थ
निसिञ्चो” ति । “होतु, भणे ! मयं भगवन्तं पयिरुपासिस्सामा” ति । अथ खो
राजा पसेनदि कोसलो उय्यानं गन्त्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि । तेन खो
10 पन समयेन अञ्जतरो उपासको भगवन्तं पयिरुपासन्तो निसिञ्चो होति ।
अहसा खो राजा पसेनदि कोसलो तं उपासकं भगवन्तं पयिरुपासन्तं निसिञ्चं ।
दिस्वान भीतो अट्ठासि । अथ खो रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स एतदहोसि -
“नारहतायं पुरिसो पापो होतुं, यथा भगवन्तं पयिरुपासती” ति । येन
भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि ।
R. 158 15 अथ खो सो उपासको भगवतो गारवेन राजानं पसेनदि कोसलं नेव अभि-
वादेसि न पच्चुट्ठासि । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो अनत्तमनो अहोसि -
“कथं हि नामायं पुरिसो मयि आगते नेव अभिवादेस्सति न पच्चुट्ठेस्सती”
ति ! अथ खो भगवा राजानं पसेनदि कोसलं अनत्तमनं विदित्वा राजानं
पसेनदि कोसलं एतदबोच - “एसो खो, महाराज, उपासको बहुस्सुतो
20 आगतागमो कामेसु वीतरागो” ति । अथ खो रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स
एतदहोसि - “नारहतायं उपासको ओरको होतु, भगवा पि इमस्स वण्णं
भासती” ति । तं उपासकं एतदबोच - “वदेय्यासि, उपासक, येन अत्थो”
ति । “सुट्ठ, देवा” ति । अथ खो भगवा राजानं पसेनदि कोसलं धम्मिया
कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा
25 पसेनदि कोसलो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो
सम्पहंसितो उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

४६५. तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उपरिपासाद-
 वरगतो होति । अहसा^१ खो राजा पसेनदि कोसलो तं उपासकं रथिकाय^२
 छत्तपाणिं गच्छन्तं । दिस्वान पक्कोसापेत्वा एतदवोच — “त्वं किर,
 उपासक, बहुस्सुतो आगतागमो । साधु, उपासक, अम्हाकं इत्थागारं
 धम्मं वाचेही” ति । “यमहं^३, देव, जानामि अय्यानं वाहसा, अय्या व
 देवस्स इत्थागारं धम्मं वाचेस्सन्ती” ति । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो —
 “सच्चं खो उपासको आहा” ति येन भगवा तेनुपसङ्कमि ; उपसङ्कमित्वा
 भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो राजा
 पसेनदि कोसलो भगवन्तं एतदवोच — “साधु, भन्ते, भगवा एकं भिक्षुं
 आणापेतु यो अम्हाकं इत्थागारं धम्मं वाचेस्सती” ति । अथ खो भगवा
 राजानं पसेनदि कोसलं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि ... पे० ... पदविक्षणं कत्वा
 पक्कामि । अथ खो भगवा आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि — “तेनहानन्द,
 रञ्जो इत्थागारं धम्मं वाचेही” ति । “एवं, भन्ते” ति खो आयस्मा आनन्दो
 भगवतो पटिस्सुत्वा^४ कालेन^५ कालं^६ पविसित्वा रञ्जो इत्थागारं धम्मं
 वाचेति” । अथ खो आयस्मा आनन्दो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर-
 मादाय येन रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स निवेसनं तेनुपसङ्कमि ।

B. 207

15

४६६. तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो मल्लिकाय देविया
 सद्धि सयनगतो होति । अहसा खो मल्लिका देवी आयस्मन्तं आनन्दं दूरतो व
 आगच्छन्तं । दिस्वान सहसा बुद्धासि ; पीतकमट्ठं दुस्सं पभस्सित्थ ।
 अथ खो आयस्मा आनन्दो ततो व पटिनिवत्तित्वा आरामं गन्त्वा भिक्षून्
 एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति
 खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा आनन्दो पुब्बे अप्पटि-
 संविदितो रञ्जो अन्तेपुरं पविसिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं,
 आनन्द, पुब्बे अप्पटिसंविदितो रञ्जो अन्तेपुरं पविसी^७ ति ? “सच्चं,
 भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, आनन्द,
 पुब्बे अप्पटिसंविदितो रञ्जो अन्तेपुरं पविसिस्ससि ! नेतं, आनन्द, अप्प-
 सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि—
 ४६७. “दसयिमे, भिक्षवे, आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने । कतमे

R. 159

20

25

१. अहसा — रो० । २. रथिकाय — स्या० । ३. यमपाहं — सी० । ४. पटियुत्तिवा — सी०,
 स्या० । ५. काले — सी० । ६. सी० पोल्के नत्थि । ७. वाचेसि — स्या०, रो० । ८. पीतक-
 मत्सा — सी० । ९. पविसी — सी० ।

दस ? इध, भिक्खवे, राजा महेसिया सद्धि निसिम्भो' होति, तत्थ भिक्खु पविसति । महेसी वा भिक्खुं दिस्वा सितं पातुकरोति । भिक्खु वा महेसिं दिस्वा सितं पातुकरोति । तत्थ रञ्जो एवं होति - 'अद्धा इमेसं कतं वा करिस्सन्ति वा' ति । अयं, भिक्खवे, पठमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

5 "पुन च परं, भिक्खवे, राजा बहुकिच्चो बहुकरणीयो । अञ्जतरं इत्थि गन्त्वा नस्सरति । सा तेन गम्भं गण्हाति' । तत्थ रञ्जो एवं होति - 'न खो इध अञ्जो कोचि पविसति अञ्जत्र पव्वजितेन । सिया नु खो पव्वजितस्स कम्म' ति । अयं, भिक्खवे, दुतियो आदीनवो राजन्ते-पुरप्पवेसने ।

10 "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो अन्तेपुरे अञ्जतरं रतनं नस्सति । तत्थ रञ्जो एवं होति - 'न खो इध अञ्जो कोचि पविसति अञ्जत्र पव्वजितेन । सिया नु खो पव्वजितस्स कम्म' ति । अयं, भिक्खवे, ततियो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

B. 208

"पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो अन्तेपुरे अम्भन्तरा गुय्हमन्ता बहिद्धा सम्भेदं गच्छन्ति । तत्थ रञ्जो एवं होति - 'न खो इध अञ्जो कोचि पविसति अञ्जत्र पव्वजितेन । सिया नु खो पव्वजितस्स कम्म' ति । अयं, भिक्खवे, चतुत्थो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

20 "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो अन्तेपुरे पुत्तो वा पितरं पत्थेति पिता वा पुत्तं पत्थेति । तेसं एवं होति - 'न खो इध अञ्जो कोचि पविसति अञ्जत्र पव्वजितेन । सिया नु खो पव्वजितस्स कम्म' ति । अयं, भिक्खवे, पञ्चमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

25 "पुन च परं, भिक्खवे, राजा नीचट्टानियं उच्चं ठाने ठपेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति - 'राजा खो पव्वजितेन संसट्ठो । सिया नु खो पव्वजितस्स कम्म' ति । अयं, भिक्खवे, छट्ठो आदीनवो, राजन्तेपुरप्पवेसने ।

"पुन च परं, भिक्खवे, राजा उच्चट्टानियं' नीचे ठाने ठपेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति - 'राजा खो पव्वजितेन संसट्ठो । सिया नु खो पव्वजितस्स कम्म' ति । अयं, भिक्खवे, सत्तमो आदीनवो राजन्ते-पुरप्पवेसने ।

R. 160

“पुन च परं, भिक्षवे, राजा अकाले सेनं उच्योजेति । येसं तं अमनापं तेषं एवं होति — ‘राजा खो पब्बजितेन संसट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं’ ति । अयं, भिक्षवे, अट्ठमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

“पुन च परं, भिक्षवे, राजा काले सेनं उच्योजेत्वा, अन्तरामगतो 5 निवत्तापेति । येसं तं अमनापं तेषं एवं होति — ‘राजा खो पब्बजितेन संसट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं’ ति । अयं, भिक्षवे, नवमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

“पुन च परं, भिक्षवे, रज्ज्वो राजन्तेपुरं हत्थिसम्महं अस्स-सम्महं रथसम्महं रज्जनीयानि^१ रूपसद्गन्धरसफोटुब्बानि, यानि न पब्ब- 10 जितस्स सारूपानि । अयं*, भिक्षवे, दसमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने । इमे खो, भिक्षवे, दस आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने” ति ।

(२) पञ्चजति

अथ खो भगवा आयस्मन्तं आनन्दं अनेकपरियायेन विगरहित्वा 15 दुग्धरताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याय — ४६८. “यो पन भिक्षु रज्ज्वो खत्तियस्स मुद्दावसितस्स^२ अनिक्खन्तराजके अनिग्गतत्तनके^३ पुब्बे अप्पटिसंविदितो इन्वखीलं अतिक्कामेय्य, पाचत्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

४६९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

खत्तियो नाम उभतो सुजातो होति, मातितो च पितितो च संसुद्ध- 20 गहणिको, याव सत्तमा पितामहयुगा अभिखत्तो अनुपकुट्ठो^४ जातिवादेन ।

मुद्दावसितो नाम खत्तियाभिसेकेन अभिसितो होति ।

अनिक्खन्तराजके ति राजा सयनिघरा अनिक्खन्तो होति ।

अनिग्गतत्तनके ति महेसी सयनिघरा अनिक्खन्ता होति, उभो वा अनिक्खन्ता होन्ति । 25

पुब्बे अप्पटिसंविदितो ति पुब्बे अनामन्तेत्वा^५ ।

१. अनेपुरं - सी०, रो० । २. रजनीयानि - सी०; रजनीयानि - स्या० । * एत्थ स्या० पोलके ‘थो’ ति पाठो दिस्सति । ३. मुद्दावसितस्सो - स्या० । ४. अनीयत्तत्तनके - सी० । ५. अनुपकुट्ठो - सी० । ६. अनिमित्तो - स्या०, सी० ।

इन्द्रखीलो नाम सयनिघरस्स उम्मारो वुच्चति ।

सयनिघरं नाम यत्थ कत्थचि रञ्जो सयनं पञ्चत्तं होति, अन्त-
मसो साणिपाकारपरिक्खितं पि ।

इन्द्रखीलं अतिक्कामेय्या ति पठमं पादं उम्मारं अतिक्कामेति,

5 आपत्ति दुक्कटस्स । दुत्तियं पादं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५००. अप्पटिसंविदिते अप्पटिसंविदितसञ्जी इन्द्रखीलं अति-
क्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिसंविदिते वेमतिको इन्द्रखीलं
अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिसंविदिते पटिसंविदितसञ्जी
इन्द्रखीलं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 पटिसंविदिते अप्पटिसंविदितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पटि-
संविदिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसंविदिते पटिसंविदितसञ्जी,
अनापत्ति ।

B. 210,
R. 161

५०१. अनापत्ति पटिसंविदिते, न खत्तियो होति, न खत्तिया-
भिसेकेन अभिसित्तो होति, राजा वा^१ सयनिघरा निक्खन्तो होति, महेसी
15 वा^२ सयनिघरा निक्खन्ता होति, उभो वा^३ निक्खन्ता होन्ति, नसयनिघरे,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

३ ८४. चतुरासीतिमपाचित्तियं

(रत्तमउत्तमहणने)

(१) भिक्खु-ब्राह्मणथविकवत्थु

५०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अचिरवतिया
नदिया नहायति । अञ्जतरो पि ब्राह्मणो पञ्चसतान थविकं थले निक्खि-
20 पित्वा अचिरवतिया नदिया नहायन्तो^४ विस्सरित्वा अग्रमासि । अथ खो
सो भिक्खु — “तस्सायं ब्राह्मणस्स थविका, मा इध^५ नस्सी” ति अग्रहेसि ।
अथ खो सो ब्राह्मणो सरित्वा तुरित^६ तुरितो आधावित्वा तं भिक्खु एतद-
वोच — “अपि मे, भो, थविकं पस्सेय्यासी” ति ? “इन्द्र, ब्राह्मणा” ति

१. सयनीघरं— स्या० । २. म०, रो०, स्या० पोत्थकेषु नत्थि । ३. म०, रो०, स्या०
पोत्थकेषु नत्थि । *एत्थ स्या० पोत्थके ‘सयनीघरा’ ति पाठो विस्सति । ४. नहायित्वा— सी०,
स्या० । ५. स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । ६. स्या०, रो०, म० पोत्थकेषु नत्थि ।

अदासि । अथ खो तस्स ब्राह्मणस्स एतदहोसि — “केन नु खो अहं उपायेन इमस्स भिक्खुनो पुण्णपत्तं न ददेय्यं” ति ! “न मे, भो, पञ्चसतानि, सहस्सं मे” ति पलिवुद्धित्वा^१ मुञ्चि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गत्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खु रतनं उग्गहेस्सती ति ., पे० ... सच्चं^५ किर त्वं, भिक्खु, रतनं उग्गहेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति^२ ।

(२) पठनपञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, रतनं उग्गहेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याय —

“यो पन भिक्खु रतनं वा रतनसम्मत्तं वा उग्गहेय्य वा उग्गण्हापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) विसाखाभ्राभरणभण्डिकवत्थु

५०३. तेन खो पन समयेन सावत्थिया^१ उस्सवो होति । मनुस्सा अलङ्कृतप्पटियत्ता^२ उय्यानं गच्छन्ति । विसाखा पि मिगारमाता अलङ्कृतप्पटियत्ता उय्यानं गमिस्सामी ति गामतो निक्खमित्वा — “क्याहं करि- 15 R. 162
स्सामि उय्यानं गत्वा, यत्थूनाह भगवन्तं पयिरुपासेय्यं” ति आभरणं ओमुञ्चित्वा उत्तरासङ्गेन भण्डिकं बन्धित्वा दासिया अदासि — “हन्द, जे, इमं भण्डिकं गण्हाही” ति । अथ खो विसाखा मिगारमाता येन भगवा तेनुपसङ्कमि ; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो विसाखं मिगारमातर भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि 20
समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो विसाखा मिगारमाता भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो सा दासी तं भण्डिकं विस्सरित्वा अगमासि । भिक्खू पस्सित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
“तेन हि, भिक्खवे, उग्गहेत्वा निक्खिपथा” ति । 25

(४) अनुपञ्जसि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा

१. पलिवुद्धित्वा — म० । २. सी०, रो० पोत्थकेसु नल्लि । ३. सावत्थिवं — सी० । ४. अलङ्कृत-पटियत्ता — सी०, स्था०, रो० ।

भिक्षू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्षवे, रतनं वा रतनसम्मतं वा अज्झारामे उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितुं — यस्स भविस्सति सो हरिस्सती ति । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

- “यो पन भिक्षु रतनं वा रतनसम्मतं वा, अज्झात्र अज्झाराभा,
5 उग्गहेय्य वा उग्गहापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्चत्तं होति ।

(५) अङ्गुलिमुद्दिक्कावरयु

५०४. तेन खो पन समयेन कासीसु जनपदेसु^१ अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स कम्मन्तगामो होति । तेन च गहपतिना अन्तेवासी आणत्तो होति — “सचे भदन्ता^२ आगच्छन्ति भत्तं करेय्यासी” ति । तेन खो पन समयेन
10 सम्बहुला भिक्षू कासीसु जनपदेसु चारिकं चरमाना येन अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स कम्मन्तगामो तेनुपसङ्कमिसु । अहसा खो सो पुरिसो ते भिक्षू दूरतो व आगच्छन्ते । दिस्वान येन ते भिक्षू तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा ते भिक्षू अभिवादेत्वा एतदवोच — “अधिवासेन्तु, भन्ते, अय्या स्वातनाय गहपतिनो भत्तं” ति । अधिवासेसु खो ते भिक्षू तुण्हीभावेन^३ । अथ खो
15 सो पुरिसो तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीतं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा कालं आरोचापेत्वा^४ अङ्गुलिमुद्दिक्कं ओमुञ्चित्वा ते भिक्षू भत्तेन परिवसित्वा — “अय्या भुञ्जित्वा गच्छन्तु, अहं पि^५ कम्मन्तं गमिस्सामी” ति अङ्गुलिमुद्दिक्कं विससरित्वा अगमासि । भिक्षू पस्सित्वा — “सचे मयं गमिस्साम नस्सिस्सतायं अङ्गुलिमुद्दिक्का” ति तत्थेव अञ्छिसु । अथ खो
20 सो पुरिसो कम्मन्ता आगच्छन्तो ते भिक्षू पस्सित्वा एतदवोच — “किस्स, भन्ते, अय्या इधेव अञ्छन्ती” ति ? अथ खो ते भिक्षू तस्स पुरिसस्स एतमत्थं आरोचेत्वा सार्वत्थि गन्त्वा भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B 212,
R. 163

(६) अनुपञ्जासि

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
23 भिक्षू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्षवे, रतनं वा रतनसम्मतं वा अज्झारामे वा अज्झावसथे वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितुं —

१. जनपदे — य० । २. अहसा — स्वा०, री० । ३. पुण्ड्रभावेन — री० । ४. आरोचेत्वा — सी० । ५. हि — सी० ।

यस्स भविस्सति सो हरिस्सती” ति । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५०५. “यो पन भिक्खु रतनं वा रतनसम्मत्तं वा, अञ्जनाञ्जना-
रामा वा अञ्जनावसथा वा, उग्गण्हेय्य वा उग्गण्हापेय्य वा, पाचित्तिं । रतनं
वा पन भिक्खुना रतनसम्मत्तं वा अञ्जारामे वा अञ्जावसथे वा, उग्गहेत्वा वा ५
उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितब्बं — ‘यस्स भविस्सति सो हरिस्सती’ ति । अयं
तत्थ सामीची” ति ।

(७) विभङ्गो

५०६. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ..पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अघिप्पेतो भिक्खू ति ।

रतनं नाम मुत्ता मणि वेळुरियो सङ्खो सिला पवालं^१ रजतं जातरूपं 10
लोहितङ्को मसारगल्लं ।

रतनसम्मत्तं नाम मनुस्सानं उपभोगपरिभोगं एतं^२ रतनसम्मत्तं
नाम^३ ।

अञ्जनाञ्जनारामा वा अञ्जनावसथा वा ति ठपेत्वा अञ्जारामं
अञ्जावसथं । 15

अञ्जारामो नाम परिक्खित्तस्स आरामस्स अन्तो आरामो, अपरि-
क्खित्तस्स उपचारो ।

अञ्जावसथो नाम परिक्खित्तस्स आवसथस्स अन्तो आवसथो, अपरि-
क्खित्तस्स उपचारो ।

उग्गण्हेय्या ति सयं गण्हाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 20 B. 113

उग्गण्हापेय्या ति अञ्ज गाहापेति^४, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

रतनं वा पन भिक्खुना रतनसम्मत्तं वा अञ्जारामे वा अञ्जावसथे
वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितब्बं ति रूपेन वा निमित्तेन वा
सञ्जाणं क्त्वा निक्खिपित्वा आचिक्खितब्बं — “यस्स भण्डं नट्टं सो आगच्छतू”
ति । सचे तत्थ आगच्छति सो वत्तब्बो — “आवुसो, कीदिसं ते भण्डं” 25
ति ? सचे रूपेन वा निमित्तेन वा सम्पादेति दातब्बं, नो चे सम्पादेति
विचिनाहि आवुसो ति वत्तब्बो । तम्हा आवासा पक्कमन्तेन ये तत्थ होन्ति
भिक्खू पतिरूपा तेसं हत्थे निक्खिपित्वा पक्कमितब्बं । नो चे होन्ति भिक्खू

R. 164

१. पवालं — ह्या०, रो० । २ — २. सी० पोत्थके नदिब । ३. गण्हापेति — सी०,
ह्या०, रो० ।

पतिरूपा, ये तत्थ ह्येति गहपतिका पतिरूपा तेसं हत्थे निक्खिपित्वा पक्क-
मितब्बं ।

अयं तत्थ सामीची ति अयं तत्थ अनुवम्मता ।

५०७. अनापति रतनं वा रतनसम्मत्तं वा अज्झारामे वा अज्झा-
5 वसथे वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपति - “यस्स भविस्सति
सो हरिस्सती” ति, रतनसम्मत्तं विस्सासं गण्हाति, तावकालिकं गण्हाति,
पंसुकूलसञ्जिस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

६ ८५. पञ्चासीतिमपाचिन्ति

(विकासगामप्यवित्ते)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

५०८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू विकाले
10 गामं पविसित्वा सभायं निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेन्ति,
सेय्यथीदं - राजकथं चोरकथं महामत्तकथं सेनाकथं भयकथं युद्धकथं अन्न-
कथं पानकथं वत्थकथं सयनकथं मालाकथं गन्धकथं ज्ञातिकथं यानकथं
गामकथं निगमकथं नगरकथं जनपदकथं इत्थिकथं^१ पुरिसकथं^२ सूरकथं^३
विसिखाकथं कुम्भट्टानकथं पुब्बपेतकथं नानत्तकथं^४ लोकक्खायिकं समुद्-
15 क्खायिकं इतिभवाभवकथं इति वा । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति - “कथं हि नाम समणा सवयपुत्तिया विकाले गाम पविसित्वा सभायं
निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेस्सन्ति, सेय्यथीदं - राजकथं
चोरकथं ... पे० ... इतिभवाभवकथं इति वा, सेय्यथापि गिही काम-
भोगिनो” ति !
- 20 अस्सोसु खो भिक्खू तेसं मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तानं विपा-
चेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू विकाले गामं पविसित्वा सभायं
निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेस्सन्ति, सेय्यथीदं - राजकथं
चोरकथं ... पे० ... इतिभवाभवकथं इति वा ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे,

१. सेय्यथीदं - म० । २. इत्थिकथं - स्या० । ३. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेषु नसि ।
४. नुराकथं - सी०, स्या०, रो० । ५. नानत्तकथं - रो० ।

भिक्षवे, विकाले गामं पविसित्वा सभायं निसीदित्वा अनेकविहितं
तिरच्छानकथं कथेथ, सेय्यथीदं - राजकथं चोरकथं ... पे० ... इतिभवा-
भवकथं इति वा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, भोषपुरिसा,
विकाले गामं पविसित्वा सभायं निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं 5
कथेस्सथ, सेय्यथीदं - राजकथं चोरकथं ... पे० ... इतिभवाभवकथं इति
वा ! नेतं, भोषपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्षु विकाले गामं पविसेय्य, पाचित्तियं” ति ।

R. 165

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

10

(३) सावत्थिगच्छन्तभिक्षुवत्थ

५०६. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्षू कोसलेसु जनपदेसु
सावत्थि गच्छन्ता सायं अञ्जतरं गामं उपगच्छिंसु । मनुस्सा ते भिक्षू
पस्सित्वा एतदवोचु - “पविसथ, भन्ते” ति । अथ खो ते भिक्षू -
“भगवता पटिक्खित्त विकाले गामं पविसितु” ति कुक्कुच्चायन्ता न
पविसिंसु । चोरा ते भिक्षू अच्छिन्दिंसु । अथ खो ते भिक्षू सावत्थि गन्त्वा 15
भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसु । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्षू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्षवे, आपुच्छा विकाले गामं पवि-
सितु । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्षु अनापुच्छा विकाले गामं पविसेय्य, पाचित्तियं” ति । 20 B. 215

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(५) अनुपञ्जाति - अनापुच्छाय

५१०. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्षु कोसलेसु जनपदेसु
सावत्थि गच्छन्तो सायं अञ्जतरं गामं उपगच्छिं । मनुस्सा तं भिक्षु
पस्सित्वा एतदवोचु - “पविसथ, भन्ते” ति । अथ खो सो भिक्षु -
“भगवता पटिक्खित्तं अनापुच्छा विकाले गामं पविसितु” ति कुक्कुच्चा- 25

यन्तो न पाविसि । चोरा तं भिक्खुं अच्छिन्दिसु । अथ खो सो भिक्खुं सावत्थिं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(६) अनुपञ्जाति — सन्तं भिक्खुं अनापुच्छाय

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा
5 भिक्खू आमन्तेसि— “अनुजानामि, भिक्खवे, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा विकाले गामं पविसितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसेय्य, पाचिस्तिथं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(७) अहिवट्ठुभिक्खुवत्थु

R. 166 10 ५११. तेन खो पन समयेन अञ्जातरो भिक्खु अहिना दट्ठो होति । अञ्जातरो भिक्खु अग्गि आहरिस्सामी ति गामं गच्छति । अथ खो सो भिक्खु — “भगवता पटिक्खित्तं सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसितुं” ति कुक्कुच्चायन्तो न पाविसि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(८) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा
15 भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, तथारूपे अच्चायिके करणीये सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५१२. “यो पन भिक्खु सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसेय्य, अञ्जात्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, पाचिस्तिथं” ति ।

(९) विभङ्गो

20 ५१३. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अघिप्पेतो भिक्खू ति ।

B. 216

सन्तो नाम भिक्खु सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

असन्तो नाम भिक्खु न सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

विकालो नाम मज्झन्तिके^१ वीतिवत्ते याव अरुणुग्गमना ।

25 गामं पविसेय्या ति परिविखत्तस्स गामस्स परिवेखेपं अतिक्कमन्तस्स

आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स गामस्स उपचारं ओक्कमन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जात्र तथारूपा अच्चायिका करणीया ति ठपेत्वा तथारूपं अच्चायिकं करणीयं ।

५१४. विकाले विकालसञ्जी सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा गामं पविसति, अञ्जात्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, आपत्ति पाचित्तियस्स । विकाले वेमतिको सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा गामं पविसति, अञ्जात्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, आपत्ति पाचित्तियस्स । विकाले कालसञ्जी सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा गामं पविसति, अञ्जात्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

काले विकालसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । काले वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । कालं कालसञ्जी, अनापत्ति ।

५१५. अनापत्ति तथारूपे अच्चायिके करणीये, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा पविसति, असन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पविसति, अन्तरारामं गच्छति, भिक्खु-
नुपस्सयं गच्छति, तित्थियसेय्यं गच्छति, पटिक्कमनं गच्छति, गामेन मग्गो
होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

५८६. छासीतिमपाचित्तियं

(सूचिधरकारावने)

(१) दन्तकारपवारणावत्थु

५१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि
निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरेन दन्तकारेन भिक्खू पवारिता
होन्ति — “येसं अय्यानं सूचिधरेन अत्थो अहं सूचिधरेना” ति । तेन खो
पन समयेन भिक्खू बहू सूचिधरे विञ्जापेन्ति । येसं खुद्दका सूचिधरा ते
महन्ते सूचिधरे विञ्जापेन्ति । येसं महन्ता सूचिधरा ते खुद्दके सूचिधरे
विञ्जापेन्ति । अथ खो सो दन्तकारो भिक्खूनं बहू सूचिधरे करोन्तो न
सक्कोति अञ्जं विक्कायिकं भण्डं कातुं, अत्तना पि न यापेति, पुत्तदारोपिस्स^१
किलमति^२ । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति^३ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम

R. 167

B 217

20

१. अन्तरारामं — रो० । २. स्या० पोत्थके नत्थि । ३. पुत्तदारोपिस्स — सी०, स्या० ।

४. किलमति — सी०, स्या० । ५. खीयन्ति — सी०, स्या०, रो० ।

- समथा सक्खपुत्तिया न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विञ्जापेस्सन्ति !
 अयं इमेसं बहू सूचिघरे करोन्तो न सक्कोति अञ्चं विक्कायिकं भण्डं कातुं,
 अत्तना पि न यापेति, पुत्तदारोपिस्स किलमती” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू
 तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू
 5 अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
 भिक्खू न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विञ्जापेस्सन्ती ति ... पे० ...
 सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विञ्जापेन्ती”
 ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खवे,
 10 मोघपुरिसा न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विञ्जापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 उद्दिसेय्याथ -

५१७. “यो पन भिक्खु अट्ठिमयं वा दन्तमयं वा विसाणमयं वा
 सूचिघरं कारापेय्य भेदनकं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

- 15 ५१८. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ... पे०... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।
 अट्ठि नाम यं किञ्चि अट्ठि ।
 दन्तो नाम हत्थिदन्तो वुच्चति ।
 विसाणं नाम यं किञ्चि विसाणं ।
 20 कारापेय्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन
 भिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।
 ५१९. अत्तना विप्पकत्तं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
 यस्स । अत्तना विप्पकत्तं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 B. 218 परेहि विप्पकत्तं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि
 R. 168 विप्पकत्तं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 25 विप्पकत्तं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अञ्जेन कत्तं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५२०. अनापत्तिं गणिकाय, अरणिके, विधे, अञ्जनिया, अञ्जनि-
सलाकाय, वासिजटे*, उदकपुञ्छनिया, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ८७. सत्तासीतिमपाचित्तियं

(मञ्जवीठकारावने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

५२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो उच्चै
मञ्चे सयति । अथ खो भगवा सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धि सेनासनचारिकं 5
आहिण्डन्तो येनायस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्तस्स विहारो तेनुपसङ्गमि ।
अद्दसा खो आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो भगवन्तं दूरतो व आगच्छन्तं ।
दिस्वान भगवन्तं एतदवोच — “आगच्छतु मे, भन्ते, भगवा सयनं पस्सतू”
ति । अथ खो भगवा ततो व पटिनिवत्तित्वा भिक्खू आमन्तेसि — “आसयतो,
भिक्खवे, मोघपुरिसो वेदितव्वो” ति । 10

(२) पञ्चत्ति

अथ खो भगवा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं अनेकपरियायेन
विगरहित्वा दुब्भरताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

५२२. “नवं पन भिक्खुना मञ्चं वा पीठं वा कारयमानेन अट्ट-
ङ्गुलपादकं कारेतब्बं सुगतङ्गुलेन, अञ्जत्र हेट्ठिमाय अटनिया; तं अत्ति- 15
क्कामयतो छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

५२३. नवं नाम करणं उपादाय वुच्चति ।

मञ्चो नाम चत्तारो मञ्चा — मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीर-
पादको^१, आहच्चपादको ।

B. 219

पीठं नाम चत्तारि पीठानि — मसारकं, बुन्दिकाबद्धं, कुलीरपादकं, 20
आहच्चपादकं ।

१. बीधे — स्या०; पीठे — सी० । *एत्थ सी० पोत्थके ‘बीजने’ ति अधिको पाठो दिस्सति ।

२. सयतू — रो० । ३. कुळिरपादको — स्या०, रो०; कुळीरपादको — म० ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा ।

R. 169

अट्टङ्गुलपादकं कारेतब्बं सुगतङ्गुलेन, अञ्जना हेट्ठिमाय अट्ठिनिया ति ठपेत्वा हेट्ठिमं अट्ठिनं; तं अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं, पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

- 5 ५२४. अत्तना विप्पकत्तं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विप्पकत्तं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकत्तं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकत्तं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जेन कत्तं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति
10 दुक्कटस्स ।

५२५. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कत्तं पमाणातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

३ ८८. अट्ठासीतिमपाचित्तियं

(तूलोण्डमञ्चपीठकारापने)

(१) छब्बगियाभिक्षुवत्थु

५२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
15 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू मञ्चं पि पीठं पि तूलोण्डं कारापेन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया मञ्चं पि पीठं पि तूलोण्डं कारापेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो”
B 220 ति ! अस्सोसुं खो भिक्षू तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खियन्तानं विपाचे-
20 न्तानं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू मञ्चं पि पीठं पि तूलोण्डं कारापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, मञ्चं पि पीठं पि तूलोण्डं कारापेत्था ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,

मञ्चं पि पीठं पि तूलोनद्धं कारापेस्सव ! नेतं, भोचपुरिसा, अण्यसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५२७. “यो पन भिक्खु मञ्चं वा पीठं वा तूलोनद्धं कारापेय्य, उद्दालनकं पाचित्तियं” ति ।

(३) विप्रकृते

५२८. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं 5
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मञ्चो नाम चत्तारो मञ्चा — मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीरपादको, आहञ्चपादको :

पीठं नाम चत्तारि पीठानि — मसारकं, बुन्दिकाबद्धं, कुलीरपादकं, आहञ्चपादकं । 10

तूलं नाम तीणि तूलानि — रुक्खतूलं, लतातूलं, पोटकितूल ।

R. 170

कारापेय्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन उद्दालेत्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

५२९. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्प- 15
कतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३०. अनापत्ति आयोगे, कायबन्धने, अंसबद्धके^१, पत्तथविकाय, 20
परिस्सावने, बिम्बोह्नं^२ करोति, अञ्जेन कतं पटिलभित्वा उद्दालेत्वा परिभुञ्जति, उम्भत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

५८६. ऊननबुत्तिमपाचित्तियं

(निसीदनकारावने)

(१) उद्दालनविधिबुत्तु

५३१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खूनं निसीदनं

B. 221

१. पोटकीतूलं — स्था०; पोटकितूलं — रो० । २. अंसबद्धके — डी०; अंसबद्धके — रो० ।

३. बिम्बोह्नं — व० ।

पाचित्तियं—२९.

अनुञ्जातं होति । छब्बग्गिया भिक्खू - “भगवता निसीदनं अनुञ्जातं”
ति अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेन्ति । मञ्चस्स पि पीठस्स पि पुरतो
पि पच्छतो पि ओलब्बेन्ति^१ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते
उञ्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अप्प-
माणिकानि निसीदनानि धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे,
भिक्खवे, अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्चासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसम्मानं
वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -
“निसीदनं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिकं कारेतब्बं । तत्रिदं
पमाणं - दीघसो द्वे विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं वियङ्गं । तं अति-
क्कामयतो छेदनकं पाचित्थियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्चासं होति ।

(३) महाकायउदायिभिक्खुकरु

R. 171

५३२. तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी^१ महाकायो होति ।
सो भगवतो पुरतो निसीदनं पञ्चापेत्वा^२ समन्ततो समञ्छमानो^३ निसी-
दति^४ । अथ खो भगवा आयस्मन्तं उदायि एतदबोच - “किस्स त्वं, उदायि,
निसीदनं पञ्चापेत्वा^५ समन्ततो समञ्छसि; सेय्यथापि पुराणासिकोटो^६”
ति ? “तथा हि पन, भन्ते, भगवता भिक्खूनां अतिखुद्दकं निसीदनं अनु-
ञ्जातं” ति ।

(४) अनुपञ्चासि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, निसीदनस्स दसं^१ विदत्थि^२ ।
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -
५३३. “निसीदनं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिकं कारेतब्बं ।
तत्रिदं पमाणं - दीघसो द्वे विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं वियङ्गं ।
दसा विदत्थि^३” । तं अतिक्कामयतो छेदनकं पाचित्थियं” ति ।

१. ओलब्बन्ति - सी० । २. उदायि - सी०, स्वा०, रो० । ३. पञ्चापेत्वा - म० । ४. समञ्छमानो - रो० । ५. निसीदि - सी० । ६. म०, रो० पोतकेलु मत्थि । ७. पुराणसिकोटो - स्वा० । ८. दसा - सी०, स्वा०, रो० । ९. विदत्थि - रो० । १०. विदत्थी - सी० ।

(५) विभङ्गो

५३४. निसीढनं नाम सदसं वुच्चति ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा पमाणिकं कारे-
तब्बं । तत्रिदं पमाणं — दीघसो द्वे विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं
दियड्ढं । दसा विदत्थि । तं अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा,
पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

B. 222

५३५. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि
विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३६. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कतं
पमाणातिक्कतं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थरणं^१
वा साणिपाकारं वा भिसि वा विम्बोहनं^२ वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

15

१ ६०. नवुत्तिमपाचित्तियं

(कण्डुप्पटिच्छादिकारापणे)

(१) छब्बग्गियभिक्षुदत्तु

५३७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्षून् कण्डुप्पटि-
च्छादि^३ अनुञ्जाता होति । छब्बग्गिया भिक्षू — “भगवता कण्डुप्पटि-
च्छादि अनुञ्जाता” ति अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेन्ति; पुरतो पि
पच्छतो पि आकड्ढन्ता आहिण्ढन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते
उज्जायन्ति खिप्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू अप्प-
माणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर

R. 172

१. भूमत्थरणं — म० । २. विम्बोहनं — म० । ३. कण्डुप्पटिच्छादी — त्या०; कण्डुप्पटि-
च्छादि — रो०, सी० ।

तुम्हे, भिक्खवे, अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जजति

B. 225 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेत्तथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्प-
5 सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५३८. “कण्डुप्पटिच्छादि पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिदं पमाणं — दीघसो चतस्सो विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं द्वे विदत्थियो । तं अतिककामयतो छेदनकं पाचिसियं” ति ।

(३) विभङ्गो

10 ५३९. कण्डुप्पटिच्छादि नाम यस्स अघोनाभि उब्भजाणुमण्डलं कण्डु वा पीळका^१ वा अस्सावो वा धुल्लकच्छु^२ वा आबाधो, तस्स पटि-
च्छादनत्थाय ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा । पमाणिका कारेतब्बा ।
तत्रिदं पमाणं — दीघसो चतस्सो विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं द्वे
15 विदत्थियो । तं अतिककामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोणे दुक्कटं ।
पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचिसियं देसेत्तब्बं ।

५४०. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचिसि-
यस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचिसियस्स ।
परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचिसियस्स । परेहि
20 विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचिसियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जेन कतं पटिलमित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५४१. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कतं
पमाणिकात्तकतं पटिलमित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थरणं
25 वा साणिपाकारं वा भिसि वा बिम्बोहनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१६१. एकनवुत्तिमपाचित्तियं (वस्सिकसाटिकाकाराधने)

(१) छब्बग्गियमिक्खुवात्थु

५४२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने
अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खून् वस्सिक-
साटिका अनुञ्जाता होति । छब्बग्गिया भिक्खू - “भगवता वस्सिकसाटिका
अनुञ्जाता” ति अप्पमाणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेन्ति । पुरतो पि
पच्छतो पि आकङ्खन्ता आहिण्ढन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते 5
उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अप्प-
माणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे,
भिक्खवे, अप्पमाणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेथा ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

B 224

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अप्प- 10
माणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

५४३. “वस्सिकसाटिकं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिका कारे-
तब्बा । तत्रिदं पमाणं - दीघसो छ विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं
अद्भुतेय्या । तं अतिक्कामयतो छेवनकं पाचित्तियं” ति । 15

(३) विमङ्गो

५४४. वस्सिकसाटिका नाम वस्सानस्स चतुमासत्थाय ।

R 173

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा । पमाणिका कारे-
तब्बा । तत्रिदं पमाणं - दीघसो छ विदत्थियो, सुगतविदत्थिया ; तिरियं
अद्भुतेय्या । तं अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं ।
पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

20

५४५. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्प-
कतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं परेहि
परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 225

५४६. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कतं पमाणातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थ-
 5 रणं वा साणिपाकारं वा भिसि वा बिम्बोहनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदि-
 कम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ६२. द्वेनबुत्तिमपाचित्तियं

(सुगतचीवरप्पमाणचीवरकारापने)

(१) नन्दभिक्षुवत्थु

५४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्सा नन्दो भगवतो मातुच्छा-
 पुत्तो अभिरूपो होति दस्सनीयो पासादिको चतुरङ्गुलोमको भगवता ।
 10 सो सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं धारेति । अहंसं^१ खो^२ थेरा भिक्षू आय-
 स्मन्तं नन्दं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान — “भगवा आगच्छती” ति आसना
 बुद्धुहन्ति^३ । ते उपगतं^४ जानित्वा^५ उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
 कथं हि नाम आयस्सा नन्दो सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं धारेस्सती ति
 ... पे० ... सच्चं किर त्वं, नन्द, सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं धारेसी ति ?
 15 “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगारहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, नन्द, सुगतचीवर-
 प्पमाणं चीवरं धारेस्ससि ! नेतं, नन्द, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
 एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५४८. “यो पन भिक्षु सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं कारापेय्य अतिरेकं
 20 वा, छेदनकं पाचित्तियं । तन्निदं सुगतस्स सुगतचीवरप्पमाणं — दीघसो नव
 विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं छ विदत्थियो । इदं सुगतस्स सुगत-
 चीवरप्पमाणं” ति ।

१. भगवतो — सी०, रो० । २-२. सी० पोत्तके वत्थि । ३. बुद्धुहत्त्वा — सी० । ४. उपगतं —
 स्या० । ५. सज्जानित्वा — सी०, स्या० ।

(३) विमङ्गो

५४६. योपनाति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिप्येतो भिक्खू ति ।

सुगतचीवरप्पमाणं^१ नाम दीघसो नव विदत्थियो, सुगतविदत्थिया;
तिरियं छ विदत्थियो ।

B. 226

कारापेय्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन
छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

५५०. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं
परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५५१. अनापत्ति ऊनकं करोति, अञ्जेन कतं पटिलभित्वा छिन्दित्वा
परिभुञ्जति, वित्तानं वा भुम्मत्थरणं वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिम्बो-
हनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

R. 174

15

रतनवम्मो^१ नवमो ।

तस्सुद्धानं

रञ्जो च रतनं सन्तं, सूचि^१ मञ्चं च तूलिकं ।

निसीदनं च कण्डुं^५ च, वस्सिका^५ सुगतेन चा ति* ॥

—o—

१. सुगतचीवरं—सी०, रो० । २. राजवग्गो—सी० । ३. सूचि—सी० । ४. कण्डु—
सी० । ५. वस्सिकं—सी० । * एत्थ सी० पोत्थके अयं अधिको पाठो विस्सति —

वम्भद्धानं

मुत्ता भूतञ्च घोवायो, भोजनं वेलकेन च ।

सुरा सप्पाणका वम्भा, राजवम्भेन ते नव ॥

उद्दिष्टा खो, आयस्मन्तो, द्वेनवृत्ति पाचित्तिया धम्मा । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? द्वुत्तियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? तत्तियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

सुद्धकं समत्तं ।

पाचित्तियकण्डं निवृत्तं ।

६. पाटिदेसनीयकण्डं

इमे खो पनायस्मन्तो चत्तारो पाटिदेसनीया'

घम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमपाटिदेसनीयं

(भिक्षुनिहृत्यतो जावनीयगह्वरे)

(१) भिक्षु-भिक्षुनीवत्सु

१. तेन समयेन बूद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी सावत्थियं
पिण्डाय चरित्वा पटिक्कमनकाले अञ्जतरं भिक्षुं पस्सित्वा एतदवोच -
“हन्दाय्य, भिक्षं पटिग्गण्हा” ति । “सुट्ठु, भगिनी” ति सब्बेव अग्ग-
हेसि । सा उपकट्ठे काले नासक्खि पिण्डाय चरितुं, छिन्नभत्ता अहोसि । अथ ५
खो सा भिक्षुनी दुतियं पि दिवसं ... पे० ... ततियं पि दिवसं सावत्थियं
पिण्डाय चरित्वा पटिक्कमनकाले तं भिक्षुं पस्सित्वा एतदवोच - “हन्दाय्य,
भिक्षं पटिग्गण्हा” ति । “सुट्ठु, भगिनी” ति सब्बेव अग्गहेसि । सा
उपकट्ठे काले नामाक्खि पिण्डाय चरितुं, छिन्नभत्ता अहोसि । अथ खो सा
भिक्षुनी चतुत्थे दिवसे रथिकाय^१ पवेधेन्ती^२ गच्छति । सेट्ठि गहपति रथेन 10
पटिपथं आगच्छन्तो तं भिक्षुनि एतदवोच - “अपेहय्ये” ति । सा बोक्क-
मन्ती^३ तत्थेव परिपति । सेट्ठि गहपति तं भिक्षुनि खमापेसि - “खमाहय्ये,
मयासि” पातिता” ति । “नाहं, गहपति, तया पातिता । अपि च, अहमेव
दुब्बला” ति । “किस्स पन त्वं, अय्ये, दुब्बला” ति ? अथ खो सा भिक्षुनी
सेट्ठिस्स गहपतिस्स एतमत्थं आरोचेसि । सेट्ठि गहपति तं भिक्षुनि घरं 15
नेत्वा भोजेत्वा उज्जायति खियति विपाचेति - “कथं हि नाम भदन्ता”
भिक्षुनिया हृत्यतो आमिसं पटिग्गहेस्सन्ति ! किच्छलाभो मातुगामो” ति !

अस्सोसुं खो भिक्षू तस्स” सेट्ठिस्स गहपतिस्स उज्जायन्तस्स खिय-

१. पाटिदेसनीया - रो० । २. हन्दाय्य - स्या० । ३. पटिग्गण्हाति - सी०; पटिग्गण्हाति -
रो० । ४-४. सुट्ठुभगिनी - सी० । ५. रथिकाय - १या०, रो० । ६. पवेधन्ती - स्या०, रो० ।
७. अपेहय्य - म० । ८. भोक्कमन्ती - सी०, स्या० । ९. खमाहय्ये - म० । १०. मया - सी० ।
११. विपातिता - सी० । १२. भदन्ता - स्या०, रो० । १३. सी०, स्या० पोत्तकेसु नस्ति ।

B. 228

R. 176

तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
 खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खु भिक्खुनिया हत्थतो आमिसं
 पटिग्गहेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, भिक्खुनिया हत्थतो
 आमिसं पटिग्गहेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति । “आतिका ते, भिक्खु,
 ५ अञ्जातिका” ति ? “अञ्जातिका, भगवा” ति । “अञ्जातको, मोघ-
 पुरिस, अञ्जातिकाय न जानाति पतिरूपं” वा अप्पतिरूपं^१ वा सन्तं वा
 असन्तं वा ।

(२) पञ्जाति

कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय भिक्खुनिया हत्थतो
 आमिसं पटिग्गहेस्सति ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय
 10 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

२. “यो पन भिक्खु अञ्जातिकाय भिक्खुनिया अन्तरघरं पविट्ठाय
 हत्थतो खादनीयं^१ वा भोजनीयं^२ वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य
 वा, पटिबेसेत्तब्बं तेन भिक्खुना – ‘गारय्हं, आबुसो, धम्मं आपज्जिं असप्पायं
 पाटिबेसनीयं, तं पटिबेसेमी’” ति ।

(३) विमङ्गो

15 ३. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अञ्जातिका नाम मातितो वा । पतितो वा याव सत्तमा पितामह-
 युगा असम्बद्धा ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

20 अन्तरघरं नाम रथिका^१ व्यूहं सिङ्घाटकं घरं ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
 जीवकं ठपेट्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
 मंसं ।

25 खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गह्णाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

४. अञ्जातिकाय अञ्जातिकसञ्जी अन्तरघरं पविट्ठाय हत्थतो

१. पटिरूपं – स्वा० । २. अप्पटिरूपं – स्वा० । ३. खादनीयं – रो० । ४. भोजनीयं –
 रो० । ५. रथिका – स्वा०, रो० ।

खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्वा पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अञ्जातिकाय वेमतिको अन्तरधरं पविट्ठाय हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्वा पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अञ्जातिकाय आतिकसञ्ची अन्तरधरं पविट्ठाय हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्वा पटिग्गहेत्वा खादति वा 5 भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

B. 229

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावज्जीविकं आहारत्थाय पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । एकतो-उपसम्पन्नाय^१ हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा — “खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी” ति पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे 10 आपत्ति दुक्कटस्स । आतिकाय अञ्जातिकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । आतिकाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । आतिकाय आतिकसञ्ची, अनापत्ति ।

५. अनापत्ति आतिकाय, दापेति न देति, उपनिक्खिप्त्वा देति अन्तरारामे, भिक्खुनूपस्सये^२, तिथियसेय्याय, पटिक्कमने, गामतो नीह- 15 रित्वा देति, यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावज्जीविकं “सतिपच्चये परि-भुञ्जा” ति देति, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-कस्सा ति ।

R. 177

१२. दुतियपाटिदेसनीयं

(भिक्खुनी-बोसात्तने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुनीवत्थु

६. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खू कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ति । छब्ब- 20 ग्गिया भिक्खुनियो छब्बग्गियानं भिक्खून् बोसासन्तियो ठिता होन्ति — “इध सूपं देथ, इध ओदनं देथा” ति । छब्बग्गिया भिक्खू यावदत्थं भुञ्जन्ति । अञ्चे भिक्खू न चित्तरूपं भुञ्जन्ति^३ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनियो बोसासन्तियो न निवारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं फिर 25

१. एकतो उपसम्पन्नाय — छी०, स्या० । २. भिक्खुनूपस्सये — म० । ३. लभन्ति — छी० ।

तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनियो वोसासन्तियो न निवारेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनियो वोसासन्तियो न निवारेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
5 वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

B. 230

७. “भिक्खू पनेव कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ति, तत्र चे सा' भिक्खुनी वोसासमानरूपा ठिता होती - ‘इध सूपं देथ, इध ओदनं देथा’ ति, तेहि भिक्खूहि सा भिक्खुनी अपसादेतब्बा - ‘अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती’ ति । एकस्स चे' पि' भिक्खुनो न' पटिभासेय्य' तं भिक्खुनि
10 अपसादेतुं - ‘अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती’ ति पटिदेसेतब्बं तेहि भिक्खूहि - ‘गारय्हं, धावुसो, धम्मं आपज्जिम्हा असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमा’” ति ।

(३) विभज्जो

८. भिक्खू पनेव कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ती ति कुलं नाम चत्तारि कुलानि - खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुदकुलं ।

15 निमन्तिता भुञ्जन्ती ति पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जतरेन भोजनेन निमन्तिता भुञ्जन्ति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

R. 178

वोसासन्ती नाम यथामित्ता यथासन्दिट्ठता यथासम्भत्ता यथा-समानुपज्जायकता^१ यथासमानाचरियकता^२ - “इध सूपं देथ, इध ओदनं
20 देथा” ति । एसा वोसासन्ती नाम ।

तेहि भिक्खूही ति भुञ्जमानेहि भिक्खूहि ।

सा भिक्खुनी ति या सा वोसासन्ती भिक्खुनी ।

तेहि भिक्खूहि सा भिक्खुनी अपसादेतब्बा - “अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती” ति । एकस्स चे पि भिक्खुनो अनपसादिते^३ - “खादि-
25 स्सामि भुञ्जिस्सामी” ति पटिगग्हति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

१. स्या० पोत्थके वत्ति । २-२. पि चे - सी०, स्या० । ३-३. नप्पटिभासेय्य - सी०, स्या० । ४. यथासमानुपज्जायकता - सी०; यथासमानुपज्जायता - रो० । ५. यथासमानाचरियता - रो० । ६. अनपसादितो - म० ।

६. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी बोसासन्तिया न निवारैति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिको बोसासन्तिया न निवारैति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जी बोसासन्तिया न निवारैति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

एकतोउपसम्पन्नाय बोसासन्तिया न निवारैति, आपत्ति दुक्कटस्स । 5 B. 231
अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

१०. अनापत्ति अत्तनो भत्तं दापेति न देति, अञ्जेसं^१ भत्तं देति न दापेति, यं न दिन्नं तं दापेति, यत्थ न दिन्नं तत्थ दापेति, सब्बेसं समकं दापेति, सिक्खमाना^२ बोसासति, सामणेरी^३ बोसासति, पञ्च भोजनानि 10
ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

३. तत्तिव्याटिदेसनीयं

(सहत्थासावनीयपटिग्गह्वरे)

(१) सेक्खसम्मतकुलवत्थु

११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थियं अञ्जातरं कुलं उभतो-
पसन्नं होति । सद्दाय वड्ढति, भोगेन हायति, यं तस्मिं कुले उप्पज्जति पुरेभत्तं
खादनीयं वा भोजनीयं वा तं सब्बं भिक्खूनं विस्सज्जेत्वा अप्पेकदा अनसिता 15
अच्छन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम
समणा सकयपुत्तिया न मत्तं जानित्वा पटिग्गहेस्सन्ति ! इमे इमेसं दत्त्वा
अप्पेकदा अनसिता अच्छन्ती” ति !! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं
उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं ।

20

(२) पठमपञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, यं कुलं सद्दाय वड्ढति, भोगेन
हायति एवरूपस्स कुलस्स जत्तिदुत्तियेन कम्मेन सेक्खसम्मुतिं^४ दातुं । एवं

R. 179

१. अञ्जेस्स — सी० । २. सिक्खमानाय — सी० । ३. सामणेराय — सी० । ४. सेक्ख-
सम्मुति — स्वा०; सेक्खसम्मुति — सी० ।

च पन, भिक्खवे, दातब्बा । व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो -

१२. "सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामं कुलं सदाय वड्ढति, भोगेन हायति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्ख-सम्मुतिं ददेय्य । एसा जत्ति ।

B. 232 5

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामं कुलं सदाय वड्ढति, भोगेन हायति । सङ्खो इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मुतिं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मुतिया दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मुति । खमति सङ्खस्स, 10 तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

"यानि खो पन तानि सेक्खसम्मत्तानि कुलानि, यो पन भिक्खु तथा-
रूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा
खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेतब्बं तेन भिक्खुना - 'गारह्मं, आबुसो, धम्मं
15 आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं तं पटिदेसेमी'" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) सावत्थिउत्सववत्तु

१३. तेन खो पन समयेन सावत्थियं उत्सवो होति । मनुस्सा भिक्खू
निमन्तेत्वा भोजेन्ति । तं पि खो कुलं भिक्खू निमन्तेसि । भिक्खू कुक्कुच्चा-
यन्ता नाधिवासेन्ति - "पटिक्खित्तं भगवता सेक्खसम्मतेसु कुलेसु खादनीयं
20 वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं" ति । ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति - "किं नु खो नाम अम्हाकं जीवितेन यं अय्या अम्हाकं
न पटिग्गहन्ती" ति ! अस्सोसु खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं^२ उज्झायन्तानं
खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
25 भिक्खू भ्रामन्तेसि - "अनुजानामि, भिक्खवे, निमन्तितेन सेक्खसम्मतेसु कुलेसु
खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं । एवं च
पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

१. व्यत्तेन - सी० । २. स्या० पील्हके नत्थि ।

“यानि खो पन तानि सेक्खसम्मत्तानि कुलानि, यो पन भिक्खु तथारूपेसु सेक्खसम्मत्तेसु कुलेसु पुब्बे अनिमन्तितो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिबेसेतब्बं तेन भिक्खुना — ‘गारय्हं, आबुसो, धम्मं आपज्जिं असप्पायं पाटिबेसनीयं, तं पटिबेसेमी’” ति ।

R. 180

B. 233

5

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(५) गिलानभिक्खुवत्थु

१४. तेन खो पन समयेन अञ्जातरो भिक्खु तस्स कुलस्स कुलूपको होति । अथ खो सो भिक्खु पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन तं कुलं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पञ्जात्ते आसने निसीदि । तेन खो पन समयेन सो भिक्खु गिलानो होति । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्खु एतदवोचुं — “भुञ्जथ, भन्ते” ति । अथ खो सो भिक्खु — “भगवता पटिक्खित्तं अनिमन्तितेन सेक्खसम्मत्तेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितु” ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि; नासक्खि पिण्डाय चरितुं; छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

15

(६) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना सेक्खसम्मत्तेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१५. “यानि खो पन तानि सेक्खसम्मत्तानि कुलानि, यो पन भिक्खु तथारूपेसु सेक्खसम्मत्तेसु कुलेसु पुब्बे अनिमन्तितो अगिलानो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिबेसेतब्बं तेन भिक्खुना — ‘गारय्हं, आबुसो, धम्मं आपज्जिं असप्पायं पाटिबेसनीयं, तं पटिबेसेमी’” ति ।

20

(७) विभङ्गो

१६. यानि खो पन तानि सेक्खसम्मत्तानि कुलानि ति सेक्खसम्मत्तं नाम कुलं यं कुलं सद्दाय वड्ढति, भोगेन हायति । एवरूपस्स कुलस्स ज्जत्ति-

25

भुतियेन कम्मेन सेक्खसम्मत्ति दिग्घा होति ।

यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ... पे०... अवा
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

तथारूपेषु सेक्खसम्मतेसु कुलेसूति एवरूपेषु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु ।

B. 234 5 अनिमन्तितो नाम अज्जतनाय वा स्वातनाय वा अनिमन्तितो,
घरूपचारं अनोक्कमन्ते निमन्तेति^१, एसो अनिमन्तितो नाम ।

R. 181 निमन्तितो नाम अज्जतनाय वा स्वातनाय वा निमन्तितो, घरू-
पचारं अनोक्कमन्ते^२ निमन्तेति, एसो निमन्तितो नाम ।

अगिलानो नाम सक्कोति पिण्डाय चरितुं ।

10 गिलानो नाम न सक्कोति पिण्डाय चरितुं ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि — यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

15 अनिमन्तितो अगिलानो^३ खादिस्सामि भुज्जिस्सामी ति पटिग्ग-
ण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जोहारे अज्जोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

१७. सेक्खसम्मते सेक्खसम्मतसञ्ची अनिमन्तितो अगिलानो खाद-
नीयं वा भोजनीयं व सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुज्जति वा, आपत्ति
पाटिदेसनीयस्स । सेक्खसम्मते वेमतिको ... पे०... सेक्खसम्मते असेक्ख-
20 सम्मतसञ्ची अनिमन्तितो अगिलानो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था
पटिग्गहेत्वा खादति वा भुज्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जोहारे अज्जोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्ख-
सम्मते सेक्खसम्मतसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्खसम्मते वेमतिको,
25 आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्खसम्मते असेक्खसम्मतसञ्ची, अनापत्ति ।

१८. अनापत्ति निमन्तितस्स, गिलानस्स, निमन्तितस्स वा गिलानस्स
वा सेसकं भुज्जति, अज्जेसं भिक्खा तत्थ पञ्जत्ता होति, धरतो नीहरित्वा
देन्ति, निच्चभत्ते^४, सलाकभत्ते, पक्खिके, उपोसथिके, पाटिपदिके, यामकालिकं

१. निमन्तेति — सी०, स्था० । २. अनोक्कन्ते — सी० । ३. एत्थ सी० पीत्वके 'खादनीयं
वा भोजनीयं वा' ति अधिको पाठो दिससि । ४. निच्चभत्ते — रो० ।

ससाहकालिकं यावजीविकं – सति पञ्चये परिभुञ्जाति^१ देति, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

४. चतुर्विधपाटिबेसनीयं

(अपटिसंविदितखादनीयपटिगहणे)

(१) साकियदासकवत्थु

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि
निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन साकियदासका अवरुद्धा होन्ति ।
साकियानियो इच्छन्ति आरञ्जकेसु सेनासनेसु भत्तं कातुं । अस्सोसुं खो 5
साकियदासका – “साकियानियो किर आरञ्जकेसु सेनासनेसु भत्तं कत्तुकामा”^१
ति । ते मग्गे परियुट्ठिसु । साकियानियो पणीतं खादनीयं भोजनीयं आदाय
आरञ्जकं सेनासनं अगमंसु । साकियदासका निक्खमित्वा साकियानियो
अच्छिन्दिंसु च दूसेसु च । साकिया निक्खमित्वा ते चोरे सह^२ भण्डेन^३
गहेत्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भदन्ता आरामे 10
चोरे पटिवसन्ते नारोचेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू^४ साकियानं उज्झा-
यन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं ।

B. 235

R. 182

(२) पठमपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि – “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि 15
दस अत्थवसे पटिच्च – सङ्खसुट्ठुताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं
सिक्खापदं उट्ठिसेय्याथ –

“यानि खो पन तानि आरञ्जकानि सेनासनानि सासङ्खसम्मत्तानि
सपपटिभयानि, यो पन भिक्खु तथारूपेसु सेनासनेसु^५ पुब्बे अपटिसंविदितं
खादनीयं वा भोजनीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिगगहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य 20
वा, पटिबेसेत्तब्बं तेन भिक्खुना – ‘गारय्हं, आवुसो, धम्मं आपज्जि अस्सप्पायं
पाटिबेसनीयं तं पटिबेसेमी’” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

१. परिभुञ्जति – रो० । २. कातुकामा – सी० । ३. सी०, स्या० पोत्थकेसु गत्थि ।

४. समण्डे – सी०, स्या० । ५. एत्थ सी० पोत्थके ‘तेयं’ ति अधिको पाठो गत्थि । ६. एत्थ
सी०, स्या० पोत्थकेसु ‘विहरत्तो’ ति अधिको पाठो विस्सति ।

पाणिसिधं – ११.

(३) आरञ्जकगिलानभिक्षुवत्पु

२०. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्षु आरञ्जकेसु सेनासनेसु गिलानो होति । मनुस्सा खादनीयं वा^१ भोजनीयं वा^२ आदाय आरञ्जकं सेनासनं अगमं सु । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्षुं एतदवोचुं - “भुञ्जथ, भन्ते” ति । अथ खो सो भिक्षु - “भगवता पटिक्खितं आरञ्जकेसु
- B. 236 5 सेनासनेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं” ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि, नासक्खि पिण्डाय चरितुं, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्षु भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जसि

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
- 10 भिक्षु आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्षवे, गिलानेन भिक्षुना आरञ्ज-केसु सेनासनेसु पुब्बे अप्पटिसंविदितं खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

२१. “यानि खो पन तानि आरञ्जकानि सेनासनानि सासङ्कुसम्म-
- R. 183 15 तानि सप्पटिभयानि, यो पन भिक्षु तथारूपेसु सेनासनेसु पुब्बे अप्पटिसंवि-दितं खादनीयं वा भोजनीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिबेसेतव्वं तेन भिक्षुना - ‘गारधुं, आवुसो, धम्मं आपर्जिज्ज असप्पायं पाटिबेसनीयं, तं पटिबेसेमी” ति ।

(५) विभङ्गो

२२. यानि खो पन तानि आरञ्जकानि सेनासनानी ति आरञ्जकं
- 20 नाम सेनासनं पञ्चघनुसतिकं पच्छिमं ।

सासङ्कुं नाम आरामे आरामूपचारे^१ चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भुत्तोकासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नो-कासो दिस्सति ।

- सप्पटिभयं नाम आरामे आरामूपचारे चोरेहि मनुस्सा हता
- 25 दिस्सन्ति, विलुत्ता दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

यो पत्ता ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं

१, २. खी०, स्या० पोत्वकेसु नस्ति । ३. आरामूपचारे - स्या० ।

इमस्मि अत्ये अधिप्येतो भिक्खू ति ।

तथाकूपेषु सेनासनेषु ति एवरूपेषु सेनासनेषु ।

अप्पटिसंविदितं नाम पञ्चन्नं पटिसंविदितं, एतं अप्पटिसंविदितं नाम । आरामं आरामूपचारं ठपेत्वा पटिसंविदितं, एतं पि^१ अप्पटिसंविदितं नाम ।

5

पटिसंविदितं नाम यो कोचि इत्थी वा पुरिसो वा आरामं^२ आरामूपचारं^३ आगन्त्वा आरोचेति^४—“इत्थन्नामस्स”, भन्ते, खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरिस्सन्ती” ति । सचे सासङ्कं होति, सासङ्कं ति आचिक्खितब्बं; सचे सप्पटिभयं होति, सप्पटिभयं ति आचिक्खितब्बं; सचे — “होतु, भन्ते, आहरियिस्सती”^५ ति भणति, चोरा वत्तब्बा — “मनुस्सा इधूपचरन्ति अपसक्कथा” ति । यागुया पटिसंविदिते तस्सा परिवारो आहरिय्यति^६, एतं पटिसंविदितं नाम । भत्तेन पटिसंविदिते तस्स परिवारो आहरिय्यति, एतं पटिसंविदितं नाम । खादनीयेन पटिसंविदिते तस्स परिवारो आहरिय्यति, एतं पटिसंविदितं नाम । कुलेन पटिसंविदिते यो^७ तस्मि कुले मनुस्सो^८ खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरति^९, एतं पटिसंविदितं नाम । गामेन पटिसंविदिते यो तस्मि गामे मनुस्सो खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरति, एतं पटिसंविदितं नाम । पूगेन पटिसंविदिते यो तस्मि पूगे मनुस्सो खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरति, एतं पटिसंविदितं नाम ।

B. 237

10

15

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि — यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावज्जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

20

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

अण्णारामो नाम परिक्खित्तस्स आरामस्स अन्तो आरामो । अपरिक्खित्तस्स उपचारो ।

अगिलानो नाम सक्कोति पिण्डाय चरितुं^{१०} ।

25

गिलानो नाम न सक्कोति पिण्डाय चरितुं^{११} ।

अप्पटिसंविदितं अगिलानो खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटि-

R. 184

१. म०, स्वा०, रो० पोत्थकेसु नलिं । २. एत्थ स्वा० पोत्थके ‘वा’ ति अधिको पाठो विस्सति । ३. आरोचेति — रो० । ४. एत्थ सी० पोत्थके ‘कुलत्थ’ इति अधिको पाठो विस्सति । ५. आहरिस्सती — सी० । ६. आहरियति — सी०, स्वा० । ७. ये — स्वा० । ८. मनुस्सा — स्वा० । ९. आहरन्ति — स्वा० । १०. गत्तुं — रो० ।

गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटि-
देसनीयस्स ।

२३. अप्पटिसंविदिते अप्पटिसंविदितसञ्जी खादनीयं वा भोज-
नीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो खादति वा भुञ्जति वा,
5 आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अप्पटिसंविदिते वेमतिको खादनीयं वा
भोजनीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो खादति वा
भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अप्पटिसंविदिते पटिसंविदित-
सञ्जी खादनीयं वा भोजनीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो
खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

- 10 यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसं-
विदिते अप्पटिसंविदितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसंविदिते वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसंविदिते पटिसंविदितसञ्जी, अनापत्ति ।

२४. अनापत्ति पटिसंविदिते, गिलानस्स, पटिसंविदिते वा गिला-
15 नस्स वा सेसकं भुञ्जति, वहारामे पटिग्गहेत्वा अन्तो आरामे भुञ्जति,
तत्थ जातकं मूलं वा तच्चं वा पत्तं वा पुप्फं वा फलं वा भुञ्जति, याम-
कालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।*

—०—

२५. उद्दिट्ठा खो, आयस्मन्तो, चत्तारो पाटिदेसनीया धम्मा ।
20 तत्थायस्मन्ते पुच्छामि — “कच्चित्थं परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि —
“कच्चित्थं परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थं परिसुद्धा” ?
परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

पाटिदेसनीयकण्डं निद्धितं ।

—:०:—

१. परिभुञ्जति — सी०, रो० । * एत्थं सी० पोत्थके अयं गाथा दिस्सति—

तस्सुद्धानं

अज्झातिकायं वोसासं सेसं आरब्धक्रेण च ।
पाटिदेसनीया चत्तारो सम्मुद्धेनं पकासिता ॥

७. सेखियकण्डं

इमे खो पनायस्मन्तो सेखिया वम्मा

उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमसेखियं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाय-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पुरतो पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया पुरतो पि पच्छतो पि
ओलम्बेन्ता निवासेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही' कामभोगिनो” ति । 5
अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपा-
चेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - “कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू पुरतो पि पच्छतो पि
ओलम्बेन्ता निवासेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं 10
कत्वा भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेट्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि - “सच्चं
किर तुम्हे, भिक्खवे, पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेथा” ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं 15
वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

२. “परिमण्डलं निवासेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

३. परिमण्डलं निवासेतब्बं नाभिमण्डलं जाणुमण्डलं पटिच्छा-
देन्तेन । यो अनादरियं पटिच्च पुरतो वा पच्छतो वा ओलम्बेन्तो निवा-
सेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 20

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २. बुत्तियसेखियं

B. 240

४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पुरतो पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ता पारुपन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

५. “परिमण्डलं पारुपिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति^१ ।

R. 186 5

६. परिमण्डलं पारुपितब्बं उभो कणे समं कत्वा^२ । यो अना-
दरियं पटिच्च पुरतो वा^३ पच्छतो वा^४ ओलम्बेन्तो पारुपति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३. ततियसखियं

10

७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायं
विवारत्वा अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

८. “सुप्पटिच्छन्नो” अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

९. सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च कायं
15 विवारत्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ४. चतुत्थसेखियं

१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायं विवारत्वा
20 अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

११. “सुप्पटिच्छन्नो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

१. श्री०, स्वा०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. एत्थं सी० पोत्थके ‘पारुपन्तेन’ इति अधिको
पाठो विस्सति । ३. पि — स्वा० । ४. सुप्पटिच्छन्नो — सी०, स्वा०, रो० ।

१२. सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
कार्यं विवरित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स^१, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ५. पञ्चमसैख्यं

१३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 8 B. 241
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हत्थं पि पादं
पि कीळापेन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१४. “सुसंबुतो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१५. सुसंबुतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च हत्थं
वा पादं वा कीळापेन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु^१, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ६. छट्ठमसैख्यं

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हत्थं पि पादं
पि कीळापेन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ — 15

१७. “सुसंबुतो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१८. सुसंबुतेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
हत्थं वा पादं वा कीळापेन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 20

§ ७. सतमसैख्यं

१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

१. वासुपगतस्स — स्था० । २. य०, रो० पोत्थकेहु नत्थि ।

पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं ओलोकेन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

२०. “ओक्खित्तचक्खु अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

5 २१. ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तब्बं युगमत्तं पेक्खन्तेन । यो अनादरियं पटिच्च तहं तहं ओलोकेन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिथा, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

॥ ८. अट्टमसेखिय

9. 242 10

२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं ओलोकेन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

२३. “ओक्खित्तचक्खु अन्तरघरे निनीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

15 २४. ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे निसीदितब्बं युगमत्तं पेक्खन्तेन । यो अनादरियं पटिच्च तहं तहं ओलोकेन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिथा, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

॥ ९. नवमसेखियं

R. 187 20

२५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उक्खित्तकाय अन्तरघरे गच्छन्ति... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

२६. “न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

25

२७. न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च

एकतो वा उभतो वा उक्खिपित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

अनापत्तिं असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १०. दसमसेखियं

२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उक्खित्त- ५
काय अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

R. 187

२९. “न उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

३०. न उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
एकतो वा उभतो वा उक्खिपित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्तिं दुक्कटस्स । 10

अनापत्तिं असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 243

परिमण्डलवगो पठमो ।

§ ११. एकावसमसेखियं

३१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू महाहसितं
हसन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

15

३२. “न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

३३. न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
महाहसितं हसन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

अनापत्तिं असञ्चिच्च, अस्सतिया,^१ अजानन्तस्स, गिलानस्स, हसनी- 20
यस्मिं वत्थुस्मिं मिहितमत्तं करोति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

१. अस्सतिया—सी०, स्या०, रो० ।

पाठिसिधं—३२.

§ १२. चारसमसेलियं

३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू महाहसितं
हसन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

३५. “न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामीति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

३६. न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं
पटिच्च महाहसितं हसन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, हसनी-
यस्मि वत्थुस्मि मिहितमत्तं करोति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
१० कस्सा ति ।

§ १३. तेरसमसेलियं

B. 244

३७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चासहं
महासहं करोन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति... पे०... उद्दिसेय्याथ -

३८. “अप्पसद्दो अन्तरघरे गमिस्सामीति सिक्खा करणीया” ति ।

३९. अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च उच्चा-
सहं महासहं करोन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १४. बुद्धसमसेलियं

४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ
२० पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चासहं
महासहं करोन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

४१. “अप्पसद्दो अन्तरघरे निसीदिस्सामीति सिक्खा करणीया” ति ।

४२. अप्पसद्देन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च

उच्चासहं महासहं करोन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १५. पन्नरसमसखियं

४३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायप्पचालकं
अन्तरघरे गच्छन्ति कायं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

R. 188

5

४४. “न कायप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

४५. न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । कायं पग्गहेत्वा गन्तब्बं ।
यो अनादरियं पटिच्च कायप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति कायं ओलम्बेन्तो,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १६. सोळसमसखियं

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायप्पचालकं
अन्तरघरे निसीदन्ति, कायं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

B. 245

४७. “न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

15

४८. न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । कायं पग्गहेत्वा
निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदति
कायं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स, आपदासु, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

20

§ १७. सत्तरसमसेखियं

४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बाहुप्पचालकं
अन्तरघरे गच्छन्ति बाहुं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

५०. “न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

५१. न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । बाहुं पग्गहेत्वा गन्तब्बं ।
यो अनादरियं पटिच्च बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति बाहुं ओलम्बेन्तो,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १८. अट्टारसमसेखियं

५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बाहुप्पचालकं
अन्तरघरे निसीदन्ति बाहु ओलम्बेन्ता ... पे० .. उद्दिसेय्याथ -

५३. “न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

५४. न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । बाहुं पग्गहेत्वा
निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदति
बाहु ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 246

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १९. ऊनवीसत्तिमसेखियं

५५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सीसप्पचालकं
अन्तरघरे गच्छन्ति सीसं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

५६. “न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

५७. न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । सीसं पग्गहेत्वा गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सीसप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति सीसं ओलम्बेन्तो, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

5

अनापत्तिं असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ २०. बीसतिमसेलियं

५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदन्ति सीसं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ—

५९. “न सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

10

६०. न सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । सीसं पग्गहेत्वा निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदति सीसं ओलम्बेन्तो, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

अनापत्तिं असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स, आपदासु, उम्भत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

15

उज्जग्घिकवग्गो बुतियो ।

§ २१. एकवीसतिमसेलियं

६१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू खम्भकता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ—

B 247

६२. “न खम्भकतो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

20

६३. न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च एकतो वा उभतो वा खम्भं कत्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

R. 189

अनापत्तिं असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ २२. बाबीसतिमसेखियं

६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू खम्भकता
अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

६५. “न खम्भकतेन अन्तरघरे निसीदित्तामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

६६. न खम्भकतेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं
पटिच्च एकतो वा उभतो वा खम्भं कत्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स^१, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २३. तेवीसतिमसेखियं

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ससीसं पारु-
पित्वा अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

६८. “न ओगुण्ठितो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।
६९. न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
ससीसं पारुपित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २४. चतुवीसतिमसेखियं

७०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ससीसं पारु-
पित्वा अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

७१. “न ओगुण्ठितो अन्तरघरे निसीदित्तामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

७२. न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं

पटिच्च ससीसं पावधित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासू-
पगतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २५. पञ्चवीसतिमसेखियं

७३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू उक्कुटिकाय 5
अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

७४. “न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

७५. न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तव्वं । यो अनादरियं पटिच्च
उक्कुटिकाय अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २६. छब्बीसतिमसेखियं

७६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू पल्लत्थिकाय
अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

७७. “न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीविस्सामी ति सिक्खा कर- 15
णीया” ति ।

७८. न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदितव्वं । यो अनादरियं
पटिच्च हत्थपल्लत्थिकाय वा दुस्सपल्लत्थिकाय वा अन्तरघरे निसीदति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासू- 20
पगतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ २७. सत्तबीसतिमसेखियं

७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू असक्कच्चं

पिण्डपातं पटिगणहन्ति^१ छद्देतुकामा विय ... पे० ... उद्दिसेय्याथ --

८०. "सक्कच्चं पिण्डपातं पटिगणहेस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति ।

८१. सक्कच्चं पिण्डपातो पटिगणहेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
५ असक्कच्चं पिण्डपातं पटिगणहन्ति छद्देतुकामो विय, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१ २८. अट्टवीसतिमसेल्लियं

८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं ओलो-
केन्ता पिण्डपातं पटिगणहन्ति, आकिरन्ते पि अतिक्कन्ते पि न जानन्ति
१० ... पे० ... उद्दिसेय्याथ --

८३. "पत्तसञ्जो पिण्डपातं पटिगणहेस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति ।

८४. पत्तसञ्जिना पिण्डपातो पटिगणहेतब्बो । यो अनादरियं
पटिच्च तहं तहं ओलोकेन्तो पिण्डपातं पटिगणहन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
१५ अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... उग्गत्तकस्स आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१ २९. ऊनत्तिसतिमसेल्लियं

८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पिण्डपातं
पटिगणहन्ता सूपञ्चेव बहुं पटिगणहन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ --

८६. "समसूपकं पिण्डपातं पटिगणहेस्सामी ति सिक्खा कर-
२० णीया" ति ।

८७. सूपो नाम द्वे सूपा - मुग्गसूपो, माससूपो । हत्थहारियो सम-
सूपको पिण्डपातो पटिगणहेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च सूपञ्चेव बहुं
पटिगणहन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, रस-

रक्षे, आतकानं पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो घनेन, आपदासु,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३०. तिसत्तिमसेखियं

८८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू थूपीकत्तं^१
पिण्डपातं पटिग्गण्हन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

R. 250

८९. “समत्तित्तिकं^२ पिण्डपातं पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

5

९०. समत्तित्तिको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
थूपीकत्तं पिण्डपातं पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 191

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, आपदासु, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

10

खम्मकतवग्गो ततियो ।

§ ३१. एकत्तिसत्तिमसेखियं

९१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू असक्कच्चं
पिण्डपातं भुञ्जन्ति अभुञ्जितुकामा विय ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

९२. “सक्कच्चं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

15

९३. सक्कच्चं पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
असक्कच्चं पिण्डपातं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३२. द्वितिसत्तिमसेखियं

९४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं

20

१. थूपीकत्तं - रो० । २. समत्तित्तिकं - रो० ।

ओमलोकेन्ता पिण्डपातं भुञ्जन्ति, आकिरन्ते पि अतिक्कन्ते' पि न जानन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

B. 251

६५. "सप्तसञ्जी पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति ।

६६. पत्तसञ्जिना पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च

५ तहं तहं ओमलोकेन्तो पिण्डपातं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

३३. तौत्तिसतिमसेलियं

1.

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू तहं तहं
ओमसित्वा^१ पिण्डपातं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

10

६८. "सपदानं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति ।

६९. सपदानं पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
तहं तहं ओमसित्वा पिण्डपातं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सति या, अजानन्तस्स, गिलानस्स, अञ्जेसं
देन्तो ओमसति, अञ्जस्स^२ भाजने^३ आकिरन्तो ओमसति, उत्तरिभज्जे,

15 आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

३४. चतुत्तिसतिमसेलियं

R. 192

१००. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू पिण्डपातं
भुञ्जन्ता सूपञ्जेव बहुं भुञ्जन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ -

१०१. "समसूपकं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा कर-
20 णीया" ति ।

१०२. सूपो नाम द्वे सूपा - मुग्गसूपो, माससूपो हत्थहारियो ।
समसूपको पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च सूपञ्जेव
बहुं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, रस-
रसे, ज्ञातकानं पवारितानं, अत्तनो घनेन, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

§ ३५. पञ्चतिसतिमसखियं

१०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू थूपकतो^१ 5
ओमह्तिवा पिण्डपातं भुञ्जन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

B. 252

१०४. “न थूपकतो ओमह्तिवा पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१०५. न थूपकतो ओमह्तिवा पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अना-
दरियं पटिच्च थूपकतो ओमह्तिवा पिण्डपातं भुञ्जति आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, परि-
त्तके सेसे एकतो संकट्टित्वा ओमह्तिवा भुञ्जति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३६. छत्तिसतिमसखियं

१०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सूपं पि व्यञ्जनं 15
पि ओदनेन पटिच्छादेन्ति भिय्योकम्यतं^२ उपादाय ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

१०७. “न सूपं वा व्यञ्जनं वा ओदनेन पटिच्छादेस्सामि भिय्यो-
कम्यतं उपादाया ति सिक्खा करणीया” ति ।

१०८. न सूपं वा व्यञ्जनं वा ओदनेन पटिच्छादेतब्बं भिय्यो-
कम्यतं उपादाय । यो अनादरियं पटिच्च सूपं वा व्यञ्जनं वा ओदनेन 20
पटिच्छादेति भिय्योकम्यतं उपादाय, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, सामिका पटि-
च्छादेत्वा देन्ति, न भिय्योकम्यतं उपादाय, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

§ ३७. सत्ततिसतिमसेखियं

R. 193

१०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सूपं पि

ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जन्ति । मनुस्सा उज्झा-

यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा^१ सकयपुत्तिया^२ सूपं

५ पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जिस्सन्ति ! कस्स

B. 253

सम्पन्नं न मनापं ! कस्स सादु न हच्चती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू

तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू

अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि

नाम छब्बग्गिया भिक्खू सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा

१० भुज्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, सूपं पि ओदनं

पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,

सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जिस्सथ ! नेतं,

मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं

१५ सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

११०. “न सूपं वा ओदनं वा अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जि-

स्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

१११. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलान-

२० पुच्छका भिक्खू गिलाने भिक्खू एतदवोचुं - “कच्चावुसो, खमनीयं,

कच्चि यापनीयं” ति ? “पुब्बे मयं, आवुसो, सूपं पि ओदनं पि अत्तनो

अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जाम, तेन नो फासु होति । इदानीं पन - ‘भग-

वता पटिक्खित्तं’ ति कुक्कुच्चायन्ता न विज्जापेम, तेन नो न फासु होती”

ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन

२५ भिक्खूनां सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जितुं ।

एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

११२. “न सूपं वा ओदनं वा अगिलानो अत्तनो अत्थाय विज्जा-

पेत्वा भुज्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

११३. न सूपं वा ओदनं वा अगिलानेन अत्तनो अत्थाय विज्जा-

पेत्वा भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सूपं वा ओदनं वा अगिलानो
अत्तनो अत्थाय विञ्ज्यापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, ज्ञात-
कानं पवारितानं, अञ्ज्यस्सत्थाय, अत्तनो घनेन, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

5

§ ३८. अट्ठतिसतिमसैखियं

११४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उज्झान-
सञ्ची परेसं पत्तं ओलोकेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ—

B. 254,
R. 194

११५. “न उज्झानसञ्ची परेसं पत्तं ओलोकेस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

10

११६. न उज्झानसञ्जिना परेसं पत्तो ओलोकेतब्बो । यो अना-
दरियं पटिच्च उज्झानसञ्ची परेसं पत्तं ओलोकेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, दस्सामी ति वा
दापेस्सामी ति वा ओलोकेति, न उज्झानसञ्जिस्स, आपदासु, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

15

§ ३९. ऊनचत्तारीसतिमसैखियं

११७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू महन्तं
कबळं करोन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ—

११८. “नातिमहन्तं कबळं करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

११९. नातिमहन्तो कबळो कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च 20
महन्तं कबळं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
खज्जके, फलाफले, उत्तरिभज्जे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

§ ४०. चत्तारीसतिमसेखियं

१२०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दीघं
आलोपं करोन्ति' ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

१२१. "परिमण्डलं आलोपं करिस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति ।

१२२. परिमण्डलो आलोपो कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
दीघं आलोपं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 253

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
खज्जके, फलाफले, उत्तरिभज्जे, आपदासु, उम्मत्तकंस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

सकच्चवग्गो चतुत्थो ।

— ० —

§ ४१. एकचत्तारीसतिमसेखियं

१२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अनाहटे
कबळे मुखद्वारं विवरन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

R. 195

१२४. "न अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरिस्सामी ति सिक्खा
करणीया" ति ।

१२५. न अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरितब्बं । यो अनादरियं
पटिच्च अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ४२. द्वाचत्तारीसतिमसेखियं

१२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भुज्जमाना

२० सव्वं हत्थं मुखे पक्खिपन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

१२७. "न भुज्जमानो सव्वं हत्थं मुखे पक्खिभिस्सामी ति सिक्खा
करणीया" ति ।

१. करोन्ता भुज्जन्ति - स्वा० ।

१२८. न भुञ्जमानेन सब्बो हत्थो मुखे पक्खिपितब्बो । यो
अनादरियं पटिच्च भुञ्जमानो सब्बं हत्थं मुखे पक्खिपति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

६

§ ४३. तेचत्तारीसतिमसेखियं

१२९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 5
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सकबल्लेन
मुखेन व्याहरन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१३०. “न सकबल्लेन मुखेन व्याहरिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

B. 256

१३१. न सकबल्लेन मुखेन व्याहरितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
सकबल्लेन मुखेन व्याहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

10 . . 1

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४४. चतुचत्तारीसतिमसेखियं

१३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पिण्डुक्खेपकं
भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१३३. “न पिण्डुक्खेपकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति । 25

१३४. न पिण्डुक्खेपकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च पिण्डु-
क्खेपकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
खज्जके, फलाफले, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

§ ४५. पञ्चवक्त्रादीसतिमसेखियं

१३५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कबल्ला-
वच्छेदकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

R. 196

१३६. “न कबळावच्छेदकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१३७. न कबळावच्छेदकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च कबळावच्छेदकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
 5 खज्जके फलाफले, उत्तरिभज्जे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
 कस्सा ति ।

§ ४६. छत्तारीसतिमसेखियं

१३८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अवगण्ड-
 कारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

B. 257 10

१३९. “न अवगण्डकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१४०. न अवगण्डकारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
 एकतो वा उभतो वा गण्डं कत्वा भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, फला-
 फले, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ४७. सत्तत्तारीसतिमसेखियं

15

१४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हत्थ-
 निद्धुनकं भुञ्जन्ति ... पे० .. उद्दिसेय्याथ —

१४२. “न हत्थनिद्धुनकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१४३. न हत्थनिद्धुनकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च हत्थ-
 20 निद्धुनकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, कच-
 वरं छट्ठेन्तो हत्थं निद्धुनाति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
 कस्सा ति ।

१. एत्थ सी० पोत्थे ‘खज्जके’ इति अधिको पाठो विस्सति । २. निद्धुनति — रो० ;
 निद्धुनति — स्या० ।

§ ४८. अष्टावतारीसमसंख्यं

१४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सित्थाव-
कारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१४५. “न सित्थावकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१४६. न सित्थावकारकं भुञ्जितव्वं । यो अनादरियं पटिच्च १
सित्थावकारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, कच-
वरं छड्ढेन्तो सित्थं छड्ढयति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

R. 197

§ ४९. ऊनपञ्चासमसंख्यं

१४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 10
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू जिह्वा-
निच्छारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१४८. “न जिह्वानिच्छारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

B 258

१४९. न जिह्वानिच्छारकं भुञ्जितव्वं । यो अनादरियं पटिच्च
जिह्वानिच्छारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । 15

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ५०. पञ्चासमसंख्यं

१५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू चपुचपु-
कारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१५१. “न चपुचपुकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति । 20

१५२. न चपुचपुकारकं भुञ्जितव्वं । यो अनादरियं पटिच्च
चपुचपुकारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

कवळवरणो पञ्चमो ,

§ ५१. एकपञ्चासमसेखियं

१५३. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरने ब्राह्मणेन सङ्खस्स पयोपानं पट्टियत्तं होति । भिक्खू सुरुसुरुकारकं खीरं पिवन्ति । अञ्जतरो नटपुब्बको भिक्खु एवमाह - “सब्बोयं मञ्जे सङ्खो सीतीकतो” ति । ये ते भिक्खू
 5 अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खु सङ्खं आरब्भ दवं करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, सङ्खं आरब्भ दवं अकासी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, सङ्खं आरब्भ दवं करिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसा-
 10 दाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “न, भिक्खवे, बुद्धं वा धम्मं वा सङ्खं वा आरब्भ दवो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय' ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

15 १५४. “न सुरुसुरुकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।
 R. 198 १५५. न सुरुसुरुकारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सुरुसुरुकारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ५२. द्वेपञ्चासमसेखियं

१५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 20 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छव्वगिया भिक्खू हत्थनिल्लेहकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

१५७. “न हत्थनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१५८. न हत्थनिल्लेहकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च

हृत्थनिल्लेहकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ५३. तेपञ्चासमसंख्यं

१५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू पत्त-
निल्लेहकं भुञ्जन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ — 5

१६०. “न पत्तनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१६१. न पत्तनिल्लेहकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च पत्त-
निल्लेहकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, परि-
त्तके सेसे एकतो सङ्कुट्टित्वा निल्लेहित्वा भुञ्जति, आपदासु, उम्मत्त- 10
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ५४. चतुपञ्चासमसंख्यं

१६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू ओट्ट-
निल्लेहकं भुञ्जन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

१६३. “न ओट्टनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति । 15

१६४. न ओट्टनिल्लेहकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
ओट्टनिल्लेहकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ५५. पञ्चपञ्चासमसंख्यं

१६५. तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्गेसु विहरति सुंसुमारगिरे^१ भेस-
कळावने मीगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू कोकनदे पासादे सामिसेन 20
हृत्थेन पानीयथालकं^२ पटिग्गण्हन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति

१. सुंसुमारगिरे—म० । २. पानीयथालकं—रो० ।

- विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचे-
न्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति - कथं हि नाम भिक्खू सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्ग-
हेस्सन्ती ति .. पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू सामिसेन हत्थेन
पानीयथालकं पटिग्गहन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

- विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा
सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
सन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-
सेय्याथ -

१६६. “न सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

R. 199

१६७. न सामिसेन हत्थेन पानीयथालको पटिग्गहेतब्बो । यो
अनादरियं पटिच्च सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गह्णाति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

B. 261

अनापत्ति अस्सच्चच्च, अस्सत्तिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, धोवि-
स्सामी ति वा धोवापेस्सामी ति वा पटिग्गह्णाति, आपदासु, उम्मतकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

१६६. छपञ्जासमसेलियं

१६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्गेसु विहरति सुंमुमारगिरे
भेसकळावने भिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू कोकनदे पासादे
ससित्थक पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्ढेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया ससित्थकं पत्तधोवनं
अन्तरघरे छड्ढेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति ! अस्सोसुं
खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं ।
ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम भिक्खू ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्ढेस्सन्ती ति
... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे

छुहेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-
पुरिसा ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छुहेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-
सेय्याथ —

5

१६६. “न ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छुहेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१७०. न ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छुहेतब्बं । यो अना-
दरियं पटिच्च ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छुहेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, उद- 10
रित्वा वा भिन्दित्वा वा पटिग्गहेत्वा वा नीहरित्वा वा छुहेति, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

६. ५७. सत्तपञ्चासमसेखियं

१७१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू छत्त-
पाणिस्स धम्मं देसेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति 15
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू छत्तपाणिस्स
धम्मं देसेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, छत्तपाणिस्स
धम्मं देसेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 262

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
छत्तपाणिस्स धम्मं देसेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसा- 20
दाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१७२. “न छत्तपाणिस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

१७३. तेन खो पन समयेन भिक्खू छत्तपाणिस्स गिलानस्स 25
धम्मं देसेतु कुक्कुच्चायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—
“कथं हि नाम समणा सकयपुत्तिया छत्तपाणिस्स गिलानस्स धम्मं न

R. 200

देसेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं
 खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरो-
 चेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
 भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, छत्तपाणिस्स अगिलानस्स
 ५ धम्मं देसेतुं । एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

१७४. “न छत्तपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा
 करणीया” ति ।

१७५. छत्तं नाम तीणि छत्तानि - सेतच्छत्तं, किलञ्जच्छत्तं,
 पण्णच्छत्तं मण्डलबद्धं सलाकबद्धं ।

10 धम्मो नाम बुद्धभासितो सावकभासितो इसिभासितो देवता-
 भासितो^१ अत्थूपसञ्चितो धम्मूपसञ्चितो ।

देसेय्या ति पदेन देसेति, पदे पदे आपत्ति दुक्कटस्स । अक्खराय
 देसेति, अक्खरक्खराय आपत्ति दुक्कटस्स । न छत्तपाणिस्स अगिलानस्स
 धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरिय पटिच्च छत्तपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं

15 देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ५८. अट्टपञ्चासमसेखियं

B. 263

१७६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दण्डपाणिस्स
 धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

20 १७७. “न दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा
 करणीया” ति ।

१७८. दण्डो नाम मज्झिमस्स पुरिसस्स चतुहत्थो दण्डो । ततो
 उक्कट्ठो अदण्डो, ओमको अदण्डो ।

न दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं
 25 पटिच्च दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१५६. ऋगसङ्गिसंख्यं

१७६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू सत्थ-
पाणिस्स धम्मं देसेन्ति...पे०... उद्दिसेय्याथ -

१८०. “न सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेत्तामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

5

१८१. सत्थं नाम एकतोधारं उभतोधारं पहरणं ।

B. 201

न सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं
पटिच्च सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ...पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१.६०. सङ्गिसंख्यं

१८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 10
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू आवुध-
पाणिस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

१८३. “न आवुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेत्तामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१८४. आवुधं नाम चापो कोदण्डो ।

15

न आवुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं
पटिच्च आवुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 264

अनापत्ति असञ्चिच्च ...पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

सुसुखवग्गो छट्ठो ।

१.६१. एकसङ्गिसंख्यं

१८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू पादुका- 20
रुब्धस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

१८६. “न पादुकारूहस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१८७. न पादुकारूहस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च अक्कन्तस्स वा पटिमुक्कस्स वा ओमुक्कस्स वा अगि-
लानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ...पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ६२. हासट्ठिमसेलियं

१८८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उपाहना-
रूहस्स धम्मं देसेन्ति ...पे०... उद्दिसेय्याथ -

१८९. “न उपाहनारूहस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खाकरणीया” ति ।

१९०. न उपाहनारूहस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अना-
दरियं पटिच्च अक्कन्तस्स वा पटिमुक्कस्स वा ओमुक्कस्स वा अगिलानस्स
धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ...पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ६३. तेसट्ठिमसेलियं

B. 265

१९१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू यानगतस्स
धम्मं देसेन्ति ...पे०... उद्दिसेय्याथ -

१९२. “न यानगतस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी सिक्खा
करणीया” ति ।

१९३. यानं नाम वय्हं रथो सकटं सन्दमानिका सिविका पाटक्की ।
न यानगतस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं

अनापत्तिं असञ्चिच्च अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।
अनापत्तिं असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा स्ति ।

१ ६४. अतुसट्ठिमसेखियं

१६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू सयनगतस्स
धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

B. 202

5

१६५. “न सयनगतस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१६६. न सयनगतस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अना-
दरियं पटिच्च अन्तमसो छमाय^१ पि निपन्नस्स सयनगतस्स^२ अगिला-
नस्स धम्मं देसेति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

10

अनापत्तिं असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ ६५. पञ्चसट्ठिमसेखियं

१६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू पल्लत्थि-
काय निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१६८. “न पल्लत्थिकाय निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

15

१६९. न पल्लत्थिकाय निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मो देसे-
तब्बो । यो अनादरियं पटिच्च हत्थपल्लत्थिकाय वा दुस्सपल्लत्थिकाय
वा निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

B. 266

अनापत्तिं असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

20

१ ६६. छसट्ठिमसेखियं

२००. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू वेठित-
सीसस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१. छमायं—म०, स्या० । २. सी०, स्या० पीत्थकेसु नत्थि ।

पत्तिस्सियं—१५.

२०१. “न वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२०२. वेठितसीसो नाम केसन्तं न दस्सापेत्वा वेठितो होति ।
न वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
५ वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
केसन्तं विवरापेत्वा देसेति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ६७. सत्तसट्ठिमसेखियं

२०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू ओगुण्ठित
१० सीसस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२०४. “न ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति
सिक्खा करणीया” ति ।

R. 203

२०५. ओगुण्ठितसीसो नाम ससीसं पारुतो वुच्चति ।
न ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं
१५ पटिच्च ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, सीसं
विवरापेत्वा देसेति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ६८. अट्ठसट्ठिमसेखियं

B. 267

२०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू छमाय
२० निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२०७. “न छमाय निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं
देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२०८. न छमाय निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स

धम्मो देसेत्तब्बी । थो अनादरियं पटिच्च छायां निसीदित्वा आसने
निसिन्नस्स अयिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१ ६६. ऊनसत्तसिगहेखियं

२०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खू नीचे आसने 5
निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति । ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
छब्बगिगया भिक्खू नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स
धम्मं देसेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, नीचे आसने
निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेथा ति ? “सच्चं, 10
भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघ-
पुरिसा, नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेस्सथ !
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि
कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२१०. “भूतपुब्बं, भिक्खवे, बाराणसियं अञ्जतरस्स छपकस्स’ 15
पजापति गम्भिनी अहोसि । अथ खो, भिक्खवे, सा छपकी’ तं छपक’
एतदवोच — ‘गम्भिनीमिह, अय्यपुत्त ! इच्छामि अम्बं खादितुं’ ति ।
‘नत्थि अम्बो, अकालो अम्बस्सा’ ति । ‘सचे’ न लभिस्सामि मरि-
स्सामी’ ति । तेन खो पन समयेन, भिक्खवे, रञ्जो अम्बो धुवफलो
होति । अथ खो, भिक्खवे, सो छपको येन सो अम्बो तेनुपसङ्कमि; 20
उपसङ्कमित्वा तं अम्बं अभिरूहित्वा निलीनो अच्छि । अथ खो,
भिक्खवे, राजा पुरोहितेन ब्राह्मणेन सद्धि येन सो अम्बो तेनुपसङ्कमि;
उपसङ्कमित्वा उच्चे आसने निसीदित्वा मन्तं परियापुणाति । अथ खो,
भिक्खवे, तस्स छपकस्स एतदहोसि — ‘याव अघम्मिको अयं राजा,
यत्र हि नाम उच्चे आसने निसीदित्वा मन्तं परियापुणस्सति । अयं 25
च ब्राह्मणो अघम्मिको, यत्र हि नाम नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे

R 204

B. 268

१. छपकस्स — स्था० । २. छपकी — स्था० । ३. छपकं — स्था० । ४. अम्बं — म०,
रो० । ५. सचाहं — सी० । ६. म०, रो०, स्था० पोत्यकेसु नत्थि । ७. अभिरूहित्वा — म० ।

आसने निसिन्नस्स मन्तं वाचेस्सति । अहं चम्हि अघम्मिको, योहं इत्थिवा
कारणा रञ्जो अम्भं अवहरामि । सम्भमिदं चरिमं कत्तं" ति तत्त्वेव
परिपत्ति ।

५ "उभो अत्थं न जानन्ति, उभो धम्मं न पस्सरे ।
यो चायं मन्तं वाचेति, यो चाधम्ममेनधीयति" ॥

"सालीनं ओदनो भुत्तो, सुचिमंसूपसेवनो ।
तस्मा धम्मे न वत्तामि, धम्मो अरियेभि" वण्णितो ॥

१० "धिरत्थु तं धनलाभं, यसलाभं च ब्राह्मण ।
या वुत्ति विनिपातेन, अघम्मचरणेन वा ॥

१० "परिब्वज महाब्रह्मो, पचन्तञ्जे पि पाणिनो ।
मा त्वं अघम्मो आचरितो, अस्मा कुम्भमिवाभिदा ति ॥

१५ "तदापि मे, भिक्खवे, अमनापा नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे
आसने निसिन्नस्स मन्तं वाचेतुं, किमङ्ग^१ पन एतरहि न अमनापा भवि-
स्सति नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेतुं ।
१५ नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं
सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

२११. "न नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स
अगिलानस्स धम्मं देसेत्तामी ति सिक्खा करणीया" ति ।

२१२. न नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स
२० अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च नीचे आसने
निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति
दुककटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च . पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ७०. सत्ततिमसेसियं

२१३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
२५ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खु ठिता

१. सम्भं इदं च - रो०; सम्भमिदं च - स्वा०; सम्भमिवंचनरिगतं - सी० । २. सी०.
स्वा०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । ३. परिगतं - रो०, स्वा०; सी० पोत्थके नत्थि । ४. चाधम्ममेन
अधीयति - रो० । ५. अरियेहि - सी० । ६. किमङ्गं - म०, स्वा० ।

निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२१४. “य ठितो निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

B. 269

२१५. न ठितेन निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च ठितो निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति 5
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१७१. एकसत्तत्तिमसेखियं

२१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पच्छतो
गच्छन्ता पुरतो गच्छन्तस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

R. 205

10

२१७. “न पच्छतो गच्छन्तो पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं
देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२१८. न पच्छतो गच्छन्तेन पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मो
देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च पच्छतो गच्छन्तो पुरतो गच्छन्तस्स
अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१७२. द्वासत्तत्तिमसेखियं

२१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उप्पथेन
गच्छन्ता पथेन गच्छन्तस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२२०. “न उप्पथेन गच्छन्तो पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं 20
देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२२१. न उप्पथेन गच्छन्तेन पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मो
देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च उप्पथेन गच्छन्तो पथेन गच्छन्तस्स
अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

25

—०—

१७३. तेससततिमसेखियं

B. 270

२२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ठिता उच्चारं
पि पस्सावं पि करोन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२२३. “न ठितो अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा करिस्सामी
५ ति सिक्खा करणीया” ति ।

२२४. न ठितेन अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा कातब्बो ।
यो अनादरियं पटिच्च ठितो अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा करोति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१७४. चतुससततिमसेखियं

10

२२५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हरिते उच्चारं
पि पस्सावं पि खेळं पि करोन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२२६. “न हरिते अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा
करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

15

२२७. न हरिते अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा
कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च हरिते अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं
वा खेळं वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अससतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, अप्प
हरिते कतो हरितं ओत्थरति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
२० कस्सा ति ।

— ० —

१७५. पञ्चससततिमसेखियं

R. 206

२२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उदके उच्चारं
पि पस्सावं पि खेळं पि करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विषा-

चेन्ति—“कथं हि नाम समथा सक्यपुत्तिया उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करिस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करिस्सन्ती 5 ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करोथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ — 10

२२६. “न उदके उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

२३०. तेन खो पन समयेन गिलाना भिक्खू उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि कातुं कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । 15 अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि कातुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

२३१. “न उदके अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा 20 करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२३२. न उदके अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च उदके अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करोति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

अनापत्तिं असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, थले 25 कतो उदकं ओत्थरति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, खित्तचित्तस्स^१, वेदना-ट्टस्स^२, आदिकम्मिकस्सा ति ।

पादुकवग्गो सत्तमो । -

B. 272

२३३. *उद्दिष्टा खो, आरयस्मन्तो, सेखिया धम्मा । तत्थायस्मन्तो पुच्छामि —“कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि —“कच्चित्थ परि-सुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि —“कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्था-यस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

सेखियकण्डं निवृत्तिं ।

—:०:—

*एत्थ सी० पोत्थके इमा गाथायो दिस्सन्ति.—

उद्दानं

“परिमण्डलं पटिच्छन्नं सुसंयुतोक्खितं चक्खुना ।
उक्खित्तुज्जग्गिक्काप्पसद्धो तयो चेव पचालना ॥
सम्मधोगुण्डिता चेव कुटिपल्लत्थिकाय च ।
सक्कच्चं पत्तसञ्जी च समसूपसमसित्तिकं ॥
सक्कच्च पत्तसञ्जी च सपदानं समसूपक ।
यूपतो च पटिच्छन्नं विञ्जत्तुज्जानं सञ्जिता ॥
न महत्तं मण्डलं द्वारं सच्चं हत्थं न व्याहरे ।
उक्खेपो छेदनं गण्डं धुनं सित्थाव कारकं ॥
जिह्वानिच्छारकं चेव चपुससुहं सुरेन च ।
हत्थो पत्तो च ओट्ठो च सामिसञ्च ससित्तिकं ।
छत्तपाणिस्सं सद्धमं न वेसेन्ति तथागता ॥
इच्छेव दण्डपाणिस्सं सत्थं आयुधं पाणिनं ॥
पादुकोपाहनाचेव यानसेय्यं गतस्स च ।
पल्लत्थिका निसिन्नस्स वेडितो गुण्डितस्स च ॥
छमा नीवासने ठानं पच्छतो उप्पयेन च ।
ठित्तेन न कातब्बं हरिते उदकमिह्वा ति ॥

—०—

तेसं वग्गानं उद्दानं

परिमण्डलं उज्जग्गि सम्मं सक्कच्चमेव च ।
कवलासुहं सुहं चेव पादुकेन च सत्तमा ति ॥
पञ्जात्ता अतिदेवेन गोतमेन यस्सिन्ना ।
सावके सिक्खनत्थाय पञ्चसत्तति सेखिया ति ॥

८. अधिकरणसमया धम्मा

इमे खो पनायस्मन्तो सत्त अधिकरणसमथा
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

R. 207

१. उप्पन्नप्पन्नानं अधिकरणानं समथाय दूपसमाय सम्मुखाविनयो दातब्बो, सतिविनयो दातब्बो, अमूब्बुविनयो दातब्बो, पटिञ्जाय कारे-
तब्बं, येभुध्यसिका, तस्सपापियसिका, तिणवत्थारको ति ।

२. उद्दिट्ठा खो, आयस्मन्तो, सत्त अधिकरणसमथा धम्मा ।
तत्थायस्मन्ते पुच्छामि - “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि - 5
“कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि - “कच्चित्थ परिसुद्धा” ?
परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

अधिकरणसमथा धम्मा निट्ठिता ।

—•—

३. उद्दिट्ठं खो, आयस्मन्तो, निदानं; उद्दिट्ठा चत्तारो पाराजिका
धम्मा; उद्दिट्ठा तेरस सङ्खादिसेसा धम्मा; उद्दिट्ठा द्वे अनियता धम्मा;
उद्दिट्ठा तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया धम्मा; उद्दिट्ठा द्वेनवुति पाचित्तिया 10
धम्मा; उद्दिट्ठा चत्तारो पाटिदेसनीया धम्मा; उद्दिट्ठा सेखिया धम्मा;
उद्दिट्ठा सत्त अधिकरणसमथा धम्मा । एत्तकं तस्स भगवतो मुत्तागतं
मुत्तपरियापन्नं अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छति । तत्थ सब्बेहेव समग्गेहि
सम्मोदमानेहि अविवदमानेहि सिक्खितब्बं ति ।

जिक्खुविभङ्गो^१ निट्ठितो^१ ।

—:०:—

१. तस्सपापियसिका - सी०, रो० । २. महाविभङ्गो - म०; महाविभङ्गं - रो० ।

३. निट्ठितं - रो० ।

पाचित्तियं-१११.

भिक्षुनीविभङ्गो

१. पाराजिककण्डं

§ १. पठमपाराजिकं

(परामसमसाधिते)

(१) सुन्दरीनन्दावत्सु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सान्हो मिगारनत्ता भिक्षुनी-
सङ्घस्स^१ विहारं कत्तुकामो होति । अथ खो सान्हो मिगारनत्ता भिक्षु-
नियो उपसङ्कमत्वा एतदबोच - “इच्छामहं, अय्ये, भिक्षुनीसङ्घस्स
विहारं कातुं । देथ मे नवकम्मिकं भिक्षुनि” ति । तेन खो पन समयेन ५
चतस्सो भगिनियो भिक्षुनीसु पब्बजिता होन्ति - नन्दा, नन्दवती, सुन्दरी-
नन्दा, थुल्लनन्दा ति । तासु^२ सुन्दरीनन्दा भिक्षुनी तरुणपब्बजिता
अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका पण्डिता व्यत्ता^३ मेधाविनी दक्खा
अनलसा, तत्तुपायाय^४ वीमंसाय समन्नागता, अलं कातुं अलं संविधातुं ।
अथ खो भिक्षुनीसङ्घो सुन्दरीनन्दं भिक्षुनि सम्मन्नित्वा सान्हस्स मिगार- 10
नत्तुतो नवकम्मिकं अदासि । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्षुनी
सान्हस्स मिगारनत्तुतो निवेसनं अभिक्खणं गच्छति - “वासि देथ, फरसु^५
देथ, कुठारि देथ, कुदालं^६ देथ, निखादनं देथा” ति । सान्हो पि मिगारनत्ता
भिक्षुनूपस्सयं^७ अभिक्खणं गच्छति कताकतं जानितुं । ते अभिण्हदस्सनेन^८
पटिबद्धचित्ता अहेतुं । 15

अथ खो सान्हो मिगारनत्ता सुन्दरीनन्दं भिक्षुनि दूसेतुं ओकासं
अलभमानो एतदेवत्थाय^९ भिक्षुनीसङ्घस्स भत्तं अकासि । अथ खो

B. 273,
Ro 211

१. भिक्षुनिसङ्घस्स - म० । २. सी० पोल्के गत्थि । ३. व्यत्ता - सी० । ४. तत्तु-
पायाय - सी० । ५. फरसु - म० । ६. कुदालं - म० । ७. भिक्षुनूपस्सयं - म० । ८. अभिण्हदस्सनेन -
सी०; अभिण्हदस्सनेन - स्था० । ९. एतदेवत्थाय - म०; एतदेव यत्थाय - रथा० ।

B. 274,
R. 212

साब्धो भिगारनत्ता भसय्ये आसनं पञ्चापेत्तो^१ - "एत्तका^२ भिक्खु-
नियो अय्याय सुन्दरीनन्दाय बुद्धतरा^३" ति एकमन्तं आसनं पञ्चापेसि
"एत्तका नवकतरा^४" ति - एकमन्तं आसनं पञ्चापेसि । पटिच्छन्ने ओकासे
निकूटे सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया आसनं पञ्चापेसि, यथा थेरा
५ भिक्खुनियो जानेय्युं - "नवकानं भिक्खुनीनं सन्तिके निसिन्ना" ति; नवका
पि भिक्खुनियो जानेय्युं - "थेरानं भिक्खुनीनं सन्तिके निसिन्ना" ति ।
अथ खो साब्धो भिगारनत्ता भिक्खुनीसङ्घस्स कालं आरोचापेसि - "कालो,
अय्ये, निट्ठितं भत्तं" ति । सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी सत्त्वकखेत्वा - "न बहु-
कतो साब्धो भिगारनत्ता भिक्खुनीसङ्घस्स भत्तं अकासि^५"; मं सो दूसेतु-
१० कामो । सचाहं गमिस्सामि विस्सरो मे भविस्सती" ति, अन्तेवासिनि^६
भिक्खुनि आणापेसि - "गच्छ मे पिण्डपातं नीहर । यो चे^७ मं पुच्छति,
'गिलाना' ति पटिबेदेही" ति । "एवं, अय्ये" ति खो सा भिक्खुनी
सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया पच्चस्सोसि ।

तेन खो पन समयेन साब्धो भिगारनत्ता बहिद्वारकोट्टके ठितो होति
१५ सुन्दरीनन्दं भिक्खुनि पटिपुच्छन्तो - "कहं, अय्ये, अय्या सुन्दरीनन्दा ?
कहं, अय्ये, अय्या सुन्दरीनन्दा" ति ? एवं वुत्ते सुन्दरीनन्दाय भिक्खु-
निया अन्तेवासिनी भिक्खुनी साब्धं भिगारनत्तारं एतदवोच - "गिला-
नावुसो; पिण्डपातं नीहरिस्सामी" ति । अथ खो साब्धो भिगारनत्ता -
"यम्पाहं अत्थाय^८ भिक्खुनीसङ्घस्स भत्तं अकासि अय्याय सुन्दरीनन्दाय
२० कारणा" ति मनुस्से आणापेत्वा - "भिक्खुनीसङ्घं भत्तेन परिविसथा" ति
वत्वा येन भिक्खुनूपस्सयो तेनुपसङ्कमि । तेन खो पन समयेन सुन्दरी-
नन्दा भिक्खुनी बहारामकोट्टके ठिता होति साब्धं भिगारनत्तारं पतिमानेन्ती ।
अद्दसा^९ खो सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी साब्धं भिगारनत्तारं दूरतो व प्रागच्छन्तं ।
दिस्वान उपस्सयं पविसित्वा ससीसं पारुपित्वा मञ्चके निपज्जि । अथ
२५ खो साब्धो भिगारनत्ता येन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क-
मित्वा सुन्दरीनन्दं भिक्खुनि एतदवोच - "किं ते, अय्ये, अफासु, किस्स
निपन्नासी" ति ? "एवञ्हेतं, आवुसो, होति या अनिच्छन्तं इच्छती" ति ।
"क्याहं तं, अय्ये, न इच्छिस्सामि" ? अपि चाहं ओकासं न लभामि तं^{१०} दूसेतुं"

१. पञ्चापेत्तो - म० । २. एत्तका - सी० । ३. बुद्धतरा - सी० । ४. भत्तेन - सी० ।
५. सी० पोत्वके नत्थि । ६. अन्तेवासि - सी०, रो० । ७. च - सी०, स्या०, रो० । ८. सी०, स्या०
पोत्वकेसु नत्थि । ९. भिक्खुनूपस्सयो - म० । १०. अद्दस - रो० । ११. इच्छामि - सी० ।
१२. सी० पोत्वके नत्थि ।

ति । अवस्सुतो अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया कायसंसगं समापज्जि ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी जरादुब्बला चरण-
मिलाना सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया अविदूरे निपन्ना^१ होति । अहंसा खो
सा भिक्खुनी साब्हुं भिगारनत्तारं अवस्सुतं^२ अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय
भिक्खुनिया कायसंसगं समापज्जन्तं । दिस्वान उज्झायति खिय्यति^३ ३
विपाचेति — “कथं हि नाम अय्या सुन्दरीनन्दा अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
पुग्गलस्स कायसंसगं सादियिस्सती” ति ! अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खु-
नीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा सन्तुट्ठा
लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति — “कथं हि नाम अय्या सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी” अवस्सुता अवस्सुतस्स 10
पुरिसपुग्गलस्स कायसंसगं सादियिस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो
भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो
कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि
नाम सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स काय-
संसगं सादियिस्सती” ति ! 15

अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा
एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटि-
पुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अव-
स्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स कायसंसगं सादियी” ति ? “सच्चं, भगवा”
ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं^४, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दाय 20
भिक्खुनिया अननुलोमिकं अप्पतिरूपं^५ अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं ।
कथं हि नाम, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
पुग्गलस्स कायसंसगं सादियिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय^६ । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
चेव अप्पसादाय^७ पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जयताया” ति । 25

(२) पञ्चजति

अथ खो भगवा सुन्दरीनन्दं भिक्खुनिं अनेकपरियायेन विगरहित्वा

१. भिसिन्ना — खी० । २. स्या० पीत्यके नत्ति । ३. लीयति — सी०, स्या०, रो०
४. स्व०, रो०, म० पीत्यकेसु नत्ति । ५. सखियती — स्या० । ६. अननुच्छवियं — सी०, रो० ।
७. अप्पटिरूपं — स्या०, रो० । ८. भिय्योभावाय — सी० । ९. अप्पसादाय — रो० ।

- दुम्भरताय^१ दुष्पोसताय महिच्छताय असन्तुष्टिताय^२ सङ्गणिकाय कोस-
ज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुम्भरताय सुष्पोसताय^३ अप्पि-
च्छताय^४ सन्तुष्टस्स^५ सल्लेखस्स धुत्तस्स^६ पासादिकस्स अपचयस्स विरिया-
रम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खुनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं भग्गिं कथं
५ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं सिक्खापदं
पञ्चापेस्सामि” दस अत्यवसे पटिच्च — सङ्गसुट्ठुताय, सङ्गफासुताय,
R. 276 दुम्भज्जकून् भिक्खुनीनं निग्गहाय, पेसलानं भिक्खुनीनं फासुविहाराय,
दिट्ठभग्गिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं आसवानं पटिधाताय,
अप्पसन्नानं वा^७ पसादाय, पसन्नानं वा^८ भिय्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया
10 विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु —

२. “या पन भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स अधक्खलं
उम्भजानुमण्डलं आमसनं वा परामसनं वा गहणं वा छुपेन वा पटिपीळनं” वा
साविदेय्य, अयं पि पाराजिका होति असंवासा उम्भजानुमण्डलिका” ति ।

(३) विभङ्गो

R. 214 15

३. या पना ति या यादिसा यथायुत्ता यथाजच्चा यथानामा यथा-
गोत्ता यथासीला यथाविहारिनी यथागोचरा थेरा वा नवा वा मज्झिमा
वा, एसा वुच्चति या पना ति ।

- भिक्खुनी ति भिक्खका” ति भिक्खुनी; भिक्खकाचरियं अज्झु-
पगता ति भिक्खुनी; भिन्नपटधरा ति भिक्खुनी; समञ्जाय भिक्खुनी;
20 पटिञ्जाय भिक्खुनी; एहि भिक्खुनी ति भिक्खुनी; तीहि सरणगमनेहि
उपसम्पन्ना ति भिक्खुनी; भद्रा भिक्खुनी; सारा भिक्खुनी; सेखा^९
भिक्खुनी; असेखा^{१०} भिक्खुनी; समग्गेन उभतोसङ्खेन जत्तिचतुत्थेन कम्मेन
अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्ना ति भिक्खुनी । तत्र यायं भिक्खुनी
समग्गेन उभतोसङ्खेन जत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उप-
25 सम्पन्ना, अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१. दुम्भरताय — सी० । २. असन्तुष्टिताय — स्या०; असन्तुष्टिया — सी०, रो० । ३. सुपो-
सताय — स्या०, रो०, म० । ४. अप्पिच्छस्स — सी०, स्या० । ५. सन्तुष्टिया — रो० । ६. धुत्तस्स —
स्या०, रो० । ७. पञ्चापेस्सामि — म० । ८. स्या०, रो०, म० पोत्थकेस्स मत्ति । ९. पत्त-
पीळनं — रो०; पटिपीलनं — सी० । १०. जित्तिक्का — म० । ११. सेक्का — स्या० । १२. असे-
क्का — स्या० ।

अवस्सुता नाम सारस्ता अपेक्खवती पटिबद्धचिन्ता ।

अवस्सुतो नाम सारस्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

पुरिस्सपुगल्लो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेतो न तिरिच्छानपत्तो
विञ्चू पटिबलो कायसंसग्गं समापज्जितुं ।

अधक्खकं ति हेट्टक्खकं ।

5

उब्भजाणुमण्डलं ति उपरिजाणुमण्डलं ।

आमसनं नाम आमट्टमत्तं ।

परामसनं नाम इतोचितो च सञ्चोपनं ।

गहणं नाम गहितमत्तं ।

छुपनं नाम फुट्टमत्तं ।

10

पटिपीठनं वा सादियेय्या ति भङ्गं गहेत्वा निप्पीठनं सादियति ।

B. 277

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय बुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम पुरिसो सीसञ्छिन्नो भ्रमब्बो
तेन सरीरबन्धनेन जीवितुं एवमेव भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस्स-
पुगलस्स अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं आमसनं वा परामसनं वा गहणं वा
छुपनं वा पटिपीठनं वा सादियन्ती^१ अस्समणी होति असक्कधीता । तेन
बुच्चति पाराजिका होती ति ।

असंवासा ति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देशो समसिक्खता^२, एसो
संवासो नाम । सो तां सद्धिं नत्थि, तेन बुच्चति असंवासा ति ।

४. उभतोअवस्सुते अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं कायेन कायं आम-
सति, आपत्ति पाराजिकस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति
थुल्लच्चयस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।
कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं^३
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 215

उब्भक्खकं अधोजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति थुल्ल-
च्चयस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटि-
बद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

30

30 निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्तिं दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
कायपटिबद्धं आमसति, आपत्तिं दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं

आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

७. एकतोअवस्सुते अन्नक्खकं उब्भजाणुमण्डलं कायेन कायं आम-
सति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन
कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 279

5

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उब्भक्खकं अधोजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन
कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15

८. अनापत्ति असञ्जिच्च, अस्सतिया^१, अजानन्तिया, असादि-
यन्तिया, उम्भत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाट्टाय^२, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ २. द्वितीयपाराजिकं

(पाराजिकावृत्तिपटिच्छावने)

(१) विजातासुन्दरीनन्दावत्थु

९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी सान्हेन
मिगारनत्तुना गम्भिनी होति । याव गम्भो तरुणो अहोसि ताव छादेसि^३ ।
परिपक्के गम्भे विवभमित्वा विजायि । भिक्खुनियो थुल्लनन्दं भिक्खुनिं
एतदवीचुं — “सुन्दरीनन्दा खो, अय्ये, अचिरविवभन्ता विजाता । कच्चि
नो सा भिक्खुनी येव समाना गम्भिनी” ति ? “एवं, अय्ये” ति । “किस्स
पन त्वं, अय्ये, जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनिं नेवत्तना पटि-

R. 216

20

१. असतिया — सी०, स्या०, रो० । २. वेदनाट्टाय — सी०, स्या०, रो० । ३. छादेसि —
सी०, रो० ।

B. 280

- चोदेसि न गणस्स आरोचेसी" ति ? "यो एतस्सा अवण्णो मय्हेसो अवण्णो, या एतस्सा अकित्ति मय्हेसा अकित्ति, यो एतस्सा अवसो मय्हेसो अवसो, यो एतस्सा अलाभो मय्हेसो अलाभो । कयाहुं, अय्ये, अत्तनो अवण्णं अत्तनो अकित्ति अत्तनो अवसं अत्तनो अलाभं परेसं आरोचेस्सामी"
- 3 ति ? या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेस्सति न गणस्स आरोचेस्सती" ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं
- 10 सन्निपातापेत्वा धम्मं कथं कत्वा भिक्खू पटिपुच्छि - "सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेसि" न गणस्स आरोचेसी" ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जासि

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-
- 15 नन्दा भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेस्सति न गणस्स आरोचेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१०. "या पन भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेय्य न गणस्स आरोचेय्य, यदा च सा ठिता वा अस्स चुता वा नासिता वा अवस्सटा" वा, सा पच्छा एवं वदेय्य - 'पुम्मेवाहुं, अय्ये, अज्जासि एतं भिक्खुनि एवरूपा च एवरूपा च सा भगिनी ति, नो च' खो अत्तना पटिचोदेस्सं" न गणस्स आरोचेस्सं" ति, अयं पि पाराजिका होति असंवासा वज्जप्पटिच्छादिका" ति ।
- 20

R. 217

(३) विभङ्गो

११. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
- 25 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१-१. म० पोत्वके नसि । २. पटिचोदेति - स्या० । ३. आरोचेती - स्या० । ४. अवस्सटा - स्या०, रो० । ५. वे० - सी० । ६. पटिचोदेय्यं - रो० । ७. आरोचेय्यं - रो० । ८. वज्ज-पटिच्छादिका - सी०, स्या०, रो० ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्सा आरोचेन्ति, सा वा आरोचेति ।

पाराजिकं धम्मं अज्जापन्नं ति अट्ठं पाराजिकानं अञ्जतरं पाराजिकं अज्जापन्नं ।

नेवत्तना पटिचोदेय्या ति न सयं चोदेय्य ।

5

न गणस्स आरोचेय्या ति न अञ्जासं भिक्खुनीनं आरोचेय्य ।

यदा च सा ठिता वा अस्स चुता वा ति ठिता नाम सलिङ्गे ठिता वुच्चति । चुता नाम कालङ्कता^१ वुच्चति । नासिता नाम सयं वा विव्वन्ता होति अञ्जेहि वा नासिता । अवस्सटा नाम तित्थायतनं सङ्कन्ता वुच्चति । सा पच्छा एवं वदेय्य — “पुब्बेवाहं, अय्ये, अञ्जासि एतं^{१०} भिक्खुनि एवरूपा च एवरूपा च सा भगिनी” ति ।

B. 281

नो च लो अत्तना पटिचोदेस्स^१ ति सयं वा न चोदेस्स^१ ।

न गणस्स आरोचेस्स^१ ति न अञ्जासं भिक्खुनीनं आरोचेस्स^१ ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम पण्डुपलासो बन्धना पमुत्तो^{१५} अभब्बो हरितत्ताय^१, एवमेव भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्जापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेस्सामि न गणस्स आरोचेस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते अस्समणी होति असक्यधीता । तेन वुच्चति पाराजिका होती ति ।

असंवासा ति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्खता^१ । एसो संवासो नाम । सो ताय सद्धि नत्थि । तेन वुच्चति असंवासा ति ।

20

१२. अनापत्ति सङ्खस्स भण्डनं वा कलहो वा विग्गहो वा विवादो वा भविस्सती ति नारोचेति, सङ्खभेदो वा सङ्खराजि वा भविस्सती ति नारोचेति, अयं कक्खळा^१ फरुसा जीवितन्तरायं वा ब्रह्मचरियन्तरायं वा करिस्सती ति नारोचेति, अञ्जा पतिरूपा^१ भिक्खुनियो अप्रस्सन्ती नारोचेति, नच्छादेतुकामा नारोचेति, पञ्चायिस्सति सकेन कम्मेना ति नारोचेति, उम्मत्तिकाय ... पे० ... आदिकम्मिकाया ति ।

25

— ० —

१. कालकता — सी०, स्या० । २. पटिचोदेय्यं — रो० । ३. पटिचोदेय्यं — रो० ।

४. आरोचेय्यं ति — रो० । ५. पमुत्तो — स्या०, य० । ६. हरितत्ताय — य० । ७. समसिक्खता — सी०, स्या० । ८. कक्खला — सी०, स्या० । ९. पटिरूपा — स्या० ।

१३. ततियपाराजिकं

(उक्खितकमिक्खु-अनुवत्तने)

(१) धुल्लनन्दा-अरिट्ठमिक्खुवत्थु

R. 218

B. 282

१३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन धुल्लनन्दा भिक्खुनी समग्गेन
सङ्खेन उक्खित्तं अरिट्ठं मिक्खु गद्धबाधिपुब्बं अनुवत्तति । या ता मिक्खु-
नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं
५ हि नाम अय्या धुल्लनन्दा भिक्खुनी^१ समग्गेन सङ्खेन उक्खित्तं अरिट्ठं मिक्खुं
गद्धबाधिपुब्बं अनुवत्तिस्सती ति ... पे० .. सच्चं किर, मिक्खवे, धुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी समग्गेन सङ्खेन उक्खित्तं अरिट्ठं मिक्खुं^२ गद्धबाधिपुब्बं
अनुवत्तती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथ हि नाम, मिक्खवे, धुल्लनन्दा
१० भिक्खुनी समग्गेन सङ्खेन उक्खित्तं अरिट्ठं मिक्खु गद्धबाधिपुब्बं अनुवत्ति-
स्सति ! नेतं, मिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एव च पन,
मिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उद्दिशन्तु -

१४. "या पन भिक्खुनी समग्गेन सङ्खेन उक्खित्तं मिक्खुं धम्मने
विनयेन सत्थुसासनेन अनादरं अप्पटिकारं^३ अकतसहायं तमनुवत्तेय्य, सा
१५ भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनोया - 'एसो खो, अय्ये, मिक्खु समग्गेन
सङ्खेन उक्खित्तो धम्मने विनयेन सत्थुसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकत-
सहायो, भाय्ये, एतं मिक्खुं अनुवत्ती' ति । एवं च पन^४ सा भिक्खुनी
भिक्खुनीहि वुच्चमाना तथेव पग्गहेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावत्ततिथं
समनुभासितब्बा तस्स पटिनिस्सग्गाय । यावत्ततिथं चे समनुभासियमाना तं
२० पटिनिस्सज्जेय्य, इज्जेतं कुसलं । नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अयं पि पाराजिका
होति असंवासा उक्खित्तानुवत्तिका" ति ।

(३) विभङ्गो

१५. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१. गद्धबाधिपुब्बं - सी०, स्या० । २. स्या०, रो० म० पौत्वकेसु नत्थि । ३. स्या० पौत्वके
नत्थि । ४. अप्पटिकारं - सी०; अपटिकारं - रो० । ५. स्या०, रो०, म० पौत्वकेसु नत्थि ।

समग्गो नाम सङ्खो समानसंवासको समानसीमायं^१ ठितो ।

उक्खित्तो नाम आपत्तिया अदस्सने^२ वा अप्पटिकम्मे^३ वा अप्प-
टिनिस्सग्गे^४ वा उक्खित्तो ।

धम्मेन विनयेना ति येन धम्मेन येन विनयेन ।

सत्थुसासनेना ति जिनसासनेन बुद्धसासनेन ।

5

अनादरो नाम सङ्खं वा गणं^५ वा पुगलं वा कम्मं वा नादियति ।

अप्पटिकारो नाम उक्खित्तो अनोसारितो ।

अकतसहायो नाम समानसंवासका भिक्खू वुच्चन्ति सहाया ।

R. 219

सो तेहि सङ्खि नत्थि, तेन वुच्चति अकतसहायो ति ।

तमनुवत्तेय्या ति यंदिट्ठिको सो होति यंखन्तिको यंरुचिको, सा पि
तंदिट्ठिका होति तंखन्तिका तंरुचिका ।

10 B. 283

सा भिक्खुनी ति या सा उक्खित्तानुवत्तिका भिक्खुनी ।

भिक्खुनीही ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि । या पस्सन्ति या सुणन्ति
ताहि वत्तब्बा - “एसो खो, अय्ये, भिक्खु समग्गेन सङ्खेन उक्खित्तो
धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकतसहायो । माय्ये,
एतं भिक्खुं अनुवत्ती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा ।
सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी सङ्ख-
मज्झं पि आकट्ठित्वा वत्तब्बा - “एसो खो, अय्ये, भिक्खु समग्गेन सङ्खेन
उक्खित्तो धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकत-
सहायो । माय्ये, एतं भिक्खुं अनुवत्ती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा ।
ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं । नो चे पटि-
निस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवं
च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय
सङ्खो आपेतब्बो -

15

20

25

१६. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थंज्ञामं भिक्खुनी समग्गेन
सङ्खेन उक्खित्तं भिक्खु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरं अप्पटि-
कारं^६ अकतसहायं तमनुवत्तति, सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । यदि
सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थंज्ञामं भिक्खुनिं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स

१. समानसीमाय - सी० । २. अदस्सनेन - रो० । ३. अप्पटिकम्मेन - रो० । ४. अप्पटि-
निस्सग्गेन - रो० । ५. गणा० पोत्थके नत्थि । ६. अप्पटिकारं - रो०; अप्पटिकारं - सी० ।

पटिनिस्सग्गाय । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी समग्गेन सङ्खेन उक्खित्तं भिक्खुं धम्ममेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरं अप्पट्टि-
कारं अकतसहायं तमनुवत्तति । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्खो
५ इत्थन्नामं भिक्खुनि समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा
अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि
... पे० ... सा भासेय्य ।

१० “समनुभट्ठा सङ्खेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सग्गाय । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

B. 284

अत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचा
परियोसाने आपत्ति पाराजिकस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

15

R. 220

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम पुथुसिला द्वेधा भिन्ना
अप्पटिसन्धिका होति, एवमेव भिक्खुनी यावत्तियं समनुभासनाय
न पटिनिस्सज्जन्ती अस्समणी होति असक्कधीता । तेन वुच्चति पारा-
जिका होती ति ।

असंवासा ति संवासो' नाम एककम्मं एकुद्देशो समसिक्खता' । एसो
२० संवासो नाम । सो ताय सद्धि नत्थि । तेन वुच्चति असंवासा ति ।

१७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाराजिकस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पारा-
जिकस्स । धम्मकम्मे अघम्मकम्मसज्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाराजिकस्स ।

25

अघम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अघम्म-
कम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अघम्मकम्मे अघम्मकम्मसज्जा,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

१८. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-
काय ... पे० ... आदिकम्मिकाया ति ।

१४. अनुत्पपाराजिकं

(हृत्थग्गहणसविनो)

(१) छब्बग्गियाभिक्षुनीत्तसु

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षुनियो
 अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हृत्थग्गहणं^१ पि सादियन्ति, सङ्घा-
 टिकणग्गहणं पि सादियन्ति, सन्तिट्ठन्ति पि, सल्लपन्ति पि, सङ्केतं पि
 गच्छन्ति, पुरिसस्स पि अब्भागमनं सादियन्ति, छन्नं पि अनुपविसन्ति, 5
 कायं पि तदत्थाय^२ उपसंहरन्ति एतस्स असद्वम्मस्स पटिसेवनत्थाय । या ता
 भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
 कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षुनियो अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
 पुग्गलस्स हृत्थग्गहणं पि सादियिस्सन्ति, सङ्घाटिकणग्गहणं पि सादि-
 यिस्सन्ति, सन्तिट्ठिस्सन्ति पि, सल्लपिस्सन्ति पि, सङ्केतं पि गच्छिस्सन्ति, 10
 पुरिसस्स पि अब्भागमनं सादियिस्सन्ति, छन्नं पि अनुपविस्सिस्सन्ति, कायं
 पि तदत्थाय उपसंहरिस्सन्ति एतस्स असद्वम्मस्स पटिसेवनत्थाया ति
 ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्षुनियो अवस्सुता अवस्सु-
 तस्स पुरिसपुग्गलस्स हृत्थग्गहणं पि सादियन्ति, सङ्घाटिकणग्गहणं पि
 सादियन्ति, सन्तिट्ठन्ति पि, सल्लपन्ति पि, सङ्केतं पि गच्छन्ति, पुरिसस्स पि 15
 अब्भागमनं सादियन्ति, छन्नं पि अनुपविसन्ति, काय पि तदत्थाय उपसंह-
 रन्ति एतस्स असद्वम्मस्स पटिसेवनत्थाया ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 285

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्ब-
 ग्गिया भिक्षुनियो अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हृत्थग्गहणं पि
 सादियिस्सन्ति, सङ्घाटिकणग्गहणं पि सादियिस्सन्ति, सन्तिट्ठिस्सन्ति पि, 20
 सल्लपिस्सन्ति पि, सङ्केतं पि गच्छिस्सन्ति^३, पुरिसस्स पि अब्भागमनं
 सादियिस्सन्ति, छन्नं पि अनुपविसिस्सन्ति, कायं पि तदत्थाय उपसंह-
 रिस्सन्ति एतस्स असद्वधम्मस्स पटिसेवनत्थाय ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
 सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं
 सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

25

R. 221

२०. “या पन भिक्खुनी अबस्सुता अबस्सुतस्स पुरिसगलस्स हत्थ-
गहणं वा सादियेय्य, सङ्खटिकण्णगहणं वा सादियेय्य, सन्तिट्ठेय्य वा,
सल्लपेय्य वा, सङ्केतं वा गच्छेय्य, पुरिसस्स वा अब्भागमनं सादियेय्य, छन्नं
वा अनुपविसेय्य, कायं वा तवत्थाय उपसंहरेय्य एतस्स असद्वम्मस्स पटि-
सेवनत्थाय, अयं पि पाराजिका होति असंवासा अट्ठवत्थुका” ति ।

(३) विभङ्गे

B. 286

२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
हमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
अबस्सुता नाम सारत्ता अपेक्खवती^१ पटिबद्धचित्ता ।
अबस्सुतो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।
पुरिसपुगगलो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो
विञ्चू पटिबलो कायसंसगं समापज्जितुं ।
हत्थगहणं वा सादियेय्या ति हत्थो नाम कप्परं^२ उपादाय याव अग-
नखा । एतस्स असद्वम्मस्स पटिसेवनत्थाय उव्वक्खकं अधोजानुमण्डलं गहणं
सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।
सङ्खटिकण्णगहणं वा सादियेय्या ति एतस्स असद्वम्मस्स पटिसेवन-
त्थाय निवत्थं वा पारुत्तं वा गहणं सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।
सन्तिट्ठेय्य वा ति एतस्स असद्वम्मस्स पटिसेवनत्थाय पुरिसस्स
हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।
सल्लपेय्य वा ति एतस्स असद्वम्मस्स पटिसेवनत्थाय पुरिसस्स
हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।
सङ्केतं वा गच्छेय्या ति एतस्स असद्वम्मस्स पटिसेवनत्थाय पुरि-
सेन - इत्थन्नामं ओकासं आगच्छा ति - वुत्ता गच्छति । पदे पदे आपत्ति
दुक्कटस्स । पुरिसस्स हत्थपासं ओक्कन्तमत्ते आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।
पुरिसस्स वा अब्भागमनं सादियेय्या ति एतस्स असद्वम्मस्स पटि-
सेवनत्थाय पुरिसस्स अब्भागमनं^३ सादियति, आपत्ति दुक्कटस्स । हत्थ-
पासं ओक्कन्तमत्ते आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।
छन्नं वा अनुपविसेय्या ति एतस्स असद्वम्मस्स पटिसेवनत्थाय येन
केनचि पटिच्छन्नं ओकासं पविट्ठमत्ते आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।
कायं वा तवत्थाय उपसंहरेय्या ति एतस्स असद्वम्मस्स पटि-

सेवनत्थाय पुरिसस्स हत्थपासे ठिता कायं उपसंहरति, आपत्तिं शुल्ल-
च्चयस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम तालो मत्थकच्छिन्नो अभब्बो
पुन विरुब्धिं' एवमेव भिक्खुनी अट्ठमं वत्थुं परिपूरेन्ती अस्समणी होति 5 R. 222
असक्कधीता । तेन वुच्चति पाराजिका होती ति ।

असंवासा ति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्खता । एसो
संवासो नाम । सो ताय सद्धिं नत्थि । तेन वुच्चति असंवासा ति ।

२२. अनापत्तिं असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, असादि- B 287
यन्तिया, उम्मत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाट्ठाय, आदिकम्मिकाया ति । 10

—o—

२३. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, अट्ठ पाराजिका धम्मा । येसं भिक्खुनी
अञ्जतरं वा अञ्जतरं वा आपज्जित्वा न लभति भिक्खुनीहि सद्धिं
संवासं, यथा पुरे तथा पच्छा, पाराजिका होति असंवासा । तत्थाय्यायो
पुच्छामि — “कच्चित्थं परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थं परि-
सुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थं परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्थाय्यायो, 15
तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

पाराजिककण्डं निट्ठितं ।

—:o:—

२. सङ्खादिसेसकण्ड'

१. पठमसङ्खादिसेसो

(उत्सववाच्ये)

इमे खो पनाय्यायो' सत्तरस सङ्खादिसेसा
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

(१) उदोसितभाजनवत्तु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो उपासको भिक्खुनी-
सङ्घस्स' उदोसित' दत्त्वा कालङ्कतो' होति । तस्स द्वे पुत्ता होन्ति-
एको अस्सद्धो अप्पसन्नो, एको सद्धो पसन्नो । ते पेट्तिकं सापतेय्यं विभ-
5 जिंसु । अथ खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो तं सद्धं पसन्नं एतदवोच - "अम्हाकं
उदोसितो, तं भाजेमा" ति । एवं वुत्ते सो सद्धो पसन्नो तं अस्सद्धं
अप्पसन्नं एतदवोच - "माय्यो, एवं अवच । अम्हाकं पितुना भिक्खुनी-
सङ्घस्स दिन्नो" ति । दुतियं पि खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो तं सद्धं पसन्नं
एतदवोच - "अम्हाकं उदोसितो, तं भाजेमा" ति । अथ खो' सो सद्धो
10 पसन्नो तं अस्सद्धं अप्पसन्नं एतदवोच - "माय्यो, एवं अवच । अम्हाकं
पितुना भिक्खुनीसङ्घस्स दिन्नो" ति । ततियं पि खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो
तं सद्धं पसन्नं एतदवोच - "अम्हाकं उदोसितो, तं भाजेमा" ति । अथ
खो सो सद्धो पसन्नो - "सचे मय्हं भविस्सति, अहं पि भिक्खुनीसङ्घस्स
दस्सामी" ति - तं अस्सद्धं अप्पसन्नं एतदवोच - "भाजेमा" ति । अथ
15 खो सो उदोसितो तेहि भाजियमानो' तस्स अस्सद्धस्स अप्पसन्नस्स पापुणि" ।
अथ खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोच -
"निक्खमथाय्ये, अम्हाकं उदोसितो" ति ।

एवं वुत्ते थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं पुरिसं एतदवोच - "माय्यो, एवं
अवच, तुम्हाकं पितुना भिक्खुनीसङ्घस्स दिन्नो" ति । "दिन्नो" न दिन्नो"

१. सत्तरसकण्ड - स्या० । २. पनाय्यायो - सी०, स्या०, रो० । ३. भिक्खुनिसङ्घस्स -
स० । ४. उदोसितं - सी०, स्या०, रो० । ५. कालङ्कतो - सी०, स्या० । ६. भाजामा -
रो० । ७. पुत्तियं पि - सी० । ८. सी० पोत्थके नत्थि । ९. भाजियमानो - स० । १०. पापुणासि -
स०, सी०, रो० । ११. सी० पोत्थके नत्थि ।

ति बोहारिके महामत्ते पुच्छिषु । महामत्ता एवमाहुंसु - “को, अय्य,
 जानाति भिक्खुनीसङ्घस्स दिप्पो” ति ? एवं वुत्ते थुल्लनन्दा भिक्खुनी
 ते महामत्ते एतदवोच - “अपि^१ नाय्यो^२ तुम्हेहि दिट्ठं वा सुतं वा
 सक्खिं ठपयित्वा दानं दिव्यमानं” ति ? अथ खो ते महामत्ता - “सच्चं
 खो अय्या आहा” ति तं उदोसितं भिक्खुनीसङ्घस्स अकंसु । अथ खो सो
 पुरिसो पराजितो उज्झायति खिय्यति^३ विपाचेति - “अस्समणियो इमा
 मुण्डा बन्धकिनियो” । कथं हि नाम अम्हाकं उदोसितं अच्छिन्दापेस्सन्ती”
 ति ! थुल्लनन्दा भिक्खुनी महामत्तानं एतमत्थं आरोचेसि । महामत्ता
 तं पुरिसं दण्डापेसुं । अथ खो सो पुरिसो दण्डितो^४ भिक्खुनूपस्सयस्स^५
 अविदूरे आजीवकसेय्यं कारापेत्वा आजीवके उय्योजेसि - “एता भिक्खु-
 नियो अच्चावदया” ति ।

R. 224

B 289

थुल्लनन्दा भिक्खुनी महामत्तानं एतमत्थं आरोचेसि । महामत्ता
 तं पुरिसं बन्धापेसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “पठमं”
 भिक्खुनियो उदोसितं अच्छिन्दापेसुं, दुतियं* दण्डापेसुं, ततियं* बन्धापेसुं ।
 इदानीं घातापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं
 उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
 ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम अय्या
 थुल्लनन्दा उस्सयवादिका” विहरिस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो
 भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
 भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरती ति । “सच्चं, भगवा” ति ।

15

20

(२) पञ्चासि

विगारहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं, हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
 भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
 उद्दिस्सन्तु -

२. “था पन भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरेय्य गहपतिना वा
 गहपतिपुत्तेन वा दासेन वा कम्मकारेन वा अन्तमसो समणपरिव्वाज-

25

१-२. अपिखय्या - स्या० । ३. खीयति - खी०, स्या०, रो० । ४. बन्धकिनियो - खी० ।
 ५. दण्डिको - रो० । ६. भिक्खुनूपस्सयस्स - म० । ७. कथं हि नाम - रो०; पठमं हि नाम -
 स्या० । * एत्थ खी०, स्या०, रो० पौत्थकेषु ‘पि’ इति ग्रन्थिको पाठो दिससि । ८. उय्य-
 वादिका - स्या० । ९. कम्मकरेन - खी०, स्या० ।

केना पि, अयं भिक्षुनी पठमापत्तिकं धर्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्घा-
विसेसं" ति ।

(३) विमङ्गो

३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्येता भिक्षुनी ति ।

5 उस्सयवाविका नाम अट्टकारिका^१ वुच्चति ।

गहपति नाम यो कोचि अगारं अज्जावसति ।

B. 290

गहपतिपुत्तो नाम ये केचि^२ पुत्तभातरो ।

वासो नाम अन्तोजातो धनक्कीतो करमरानीतो ।

कम्मकारो नाम भटको^३ आहतको^४ ।

10 समणपरिब्बाजको नाम भिक्षुं च भिक्षुनि च सिक्खमानं च
सामणेरं च सामणेरिं च ठपेत्वा यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो ।

R. 225

अट्टं करिस्सामी ति दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति
दुक्कटस्स । एकस्स आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुतियस्स आरोचेति,
आपत्ति थुल्लच्चयस्स । अट्टपरियोसाने आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

15 पठमापत्तिकं ति सह वत्युज्जाचारा आपज्जति असमनुभासनाय ।
निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति^५ ।

सङ्घाविसेसं^६ ति सङ्घो व तस्सा आपत्तिया मानत्तं देति मूलाय
पटिकस्सति अब्भेति, न सम्बहुला भिक्षुनियो^७, न एका भिक्षुनी । तेन
वुच्चति सङ्घादिसेसो ति । तस्सेव^८ आपत्तिनिकायस्स नामकम्मं अधि-
20 वचनं । तेन पि वुच्चति सङ्घादिसेसो ति ।

४. अनापत्ति मनुस्सेहि आकड्ढीयमाना^९ गच्छति, आरक्खं^{१०} याचति,
अनोदिस्स आचिक्खति, उम्मत्तिकाय ... पे० ... आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१. अट्टकारिका - म० । २. यो कोचि - सी०, रो० । ३. भटको - सी० । ४. आह-
तको - सी; आहतको - स्वा० । ५. निस्सारियति - स्वा०, रो० । ६. सङ्घाविसेसो - सी०,
स्वा० । ७. सी०, म०, रो० पोत्तकेसु नत्ति । ८. तस्सेव - सी० । ९. आकड्ढियमाना - सी०, स्वा०
रो० । १०. रक्खं - सी० ।

३ २. हुत्तिवसन्तुनद्विसेतो (चोरि पञ्चाक्षरे)

(१) चोरीलिच्छवीइत्थीवत्थु

५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरांत जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन वेसालियं अञ्जतरस्स लिच्छ-
विस्स पजापति^१ अतिचारिनी^२ होति । अथ खो सो लिच्छवि तं इत्थि
एतदवोच - “साधु विरमाहि, अनत्थं खो ते करिस्सामी”^३ ति । एवं पि
सा^४ वुच्चमाना नादियि । तेन खो पन समयेन वेसालियं^५ लिच्छविगणो
सन्निपतितो होति केनचिदेव करणीयेन । अथ खो सो लिच्छवि ते
लिच्छवयो^६ एतदवोच - “एकं मे, अय्यो^७, इत्थि अनुजानाया”^८ ति ।
“का नाम सा” ति ? “मय्हं पजापति अतिचरति, तं घातेस्सामी” ति ।
“जानाही”^९ ति । अस्सोसि खो सा इत्थी - “सामिको किर मं घातेतु-
कामो” ति । वरभण्डं आदाय सावत्थि गन्त्वा तित्थिये उपसङ्कमित्वा^{१०}
पब्बज्जं याचि । तित्थिया न इच्छिमु पब्बाजेतु । भिक्खुनियो उपसङ्क-
मित्वा पब्बज्जं याचि । भिक्खुनियो पि न इच्छिमु पब्बाजेतु । धुल्लनन्दं
भिक्खुनि उपसङ्कमित्वा भण्डक दस्सेत्वा पब्बज्जं याचि । धुल्लनन्दा
भिक्खुनी भण्डकं गहेत्वा पब्बाजेसि ।

B. 291

अथ खो सो लिच्छवि तं इत्थि गवेसन्तो^१ सावत्थि गन्त्वा^{१५}
भिक्खुनीसु पब्बजितं दिस्वान येन राजा पसेनदि कोसलो तेनुपसङ्कमि ;
उपसङ्कमित्वा राजानं पसेनदि कोसलं एतदवोच - “पजापति मे, देव,
वरभण्डं आदाय सावत्थि अनुप्पत्ता । तं देवो अनुजानातू” ति । “तेन
हि, भणे, विचिन्तिवा आचिकखा” ति । “दिट्ठा, देव, भिक्खुनी सुपब्ब-
जिता” ति । “सच्चे, भणे, भिक्खुनीसु पब्बजिता, न सा लब्भा किञ्चि^{२०}
कातुं । स्वाक्खातो भगवता” धम्मो, चरतु ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स
अन्तकिरियाया” ति । अथ खो सो लिच्छवि उज्जायति खिययति विपा-
चेति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो चोरि पब्बाजेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं
खो भिक्खुनियो तस्स लिच्छविस्स उज्जायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स ।

R. 226

१. पजापती - सी०, स्वा० । २. अतिचरति - सी० । ३. करिस्सामी - रो० । ४. म०,
रो०, सी० पोत्थकेसु नत्थि । ५. वेसालिया - सी०, रो० । ६. लिच्छवी - सी०; लिच्छविगो -
स्वा०, रो० । ७. अय्यो - स्वा० । ८. पजानाही - सी० । ९. परिगेषन्तो - सी० । १०. सी०,
स्वा० पोत्थकेसु नत्थि ।

या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—
 “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा चोरिं पब्बाजेस्सती” ति ! अथ खो ता
 भिक्षुनियो भिक्षुनं एतमत्थं आरोचेत्तुं ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे,
 थुल्लनन्दा भिक्षुनी चोरिं पब्बाजेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

5 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, थुल्लनन्दा
 भिक्षुनी चोरिं पब्बाजेस्सति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
 ... पे०... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

10 ६. “या पन भिक्षुनी जानं चोरिं वज्झं विदितं अनपलोकेत्वा
 राजानं वा सङ्गं वा गणं वा पूगं वा सेणिं वा अज्झात्र कप्पा बुद्धापेय्य, अयं
 पि भिक्षुनी पठमापत्तिक धम्मं आपन्ना निस्तारणीयं सङ्खादिसेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

७. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्षुनी ति ... पे०... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

B. 292

जानाति नाम सामं वा जानाति अज्झे वा तस्सा आरोचेन्ति, सा
 वा आरोचेति ।

15 चोरी^१ नाम या पञ्चमासक वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अग्घनकं
 अदिन्नं थेय्यसङ्घातं आदियति, एसा चोरी नाम ।

वज्झा नाम यं कम्म^२ कत्वा वज्झप्पत्ता होति ।

विदिता नाम अज्जेहि मनुस्सेहि जाता होति वज्झा एसा ति ।

अनपलोकेत्वा ति अनापुच्छा ।

20

राजा नाम यत्थ राजा अनुसासति, राजा अपलोकेतब्बो ।

सङ्गो नाम भिक्षुनीसङ्गो^३ वुच्चति, भिक्षुनीसङ्गो अपलोकेतब्बो ।

गणो नाम यत्थ गणो अनुसासति, गणो अपलोकेतब्बो ।

पूगो नाम यत्थ पूगो अनुसासति, पूगो अपलोकेतब्बो ।

सेणि नाम यत्थ सेणि अनुसासति, सेणि अपलोकेतब्बो ।

R. 227 25

अज्झात्र कप्पा ति ठपेट्वा कप्पं । कप्पं नाम द्वे कप्पानि — तित्थि-
 येसु वा पब्बजित्ता होति अज्झासु वा भिक्षुनीसु पब्बजित्ता । अज्झात्र

१. चेति — सी० । २. चोरो — त्या० । ३. त्या०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्ति । ४. भिक्षुनि-
 सङ्गो — म० ।

कप्पा बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । आत्तिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि बुल्लच्चया । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति
सङ्खादिसेसस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

अयं पी ति पुरिमं^१ उपादाय वुच्चति ।

5

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा^२ आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्ख्ख्हा निस्सारीयति^३ ।

सङ्खावसेसं^४ ति ... पे०... तेन पि वुच्चति सङ्खादिसेसो ति ।

८. चोरिया चोरिसज्जा^५ अज्जत्र कप्पा बुद्धापेति, आपत्ति सङ्खा-
दिसेसस्स । चोरिया वेमतिका अज्जत्र कप्पा बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10 ३. 293
चोरिया अचोरिसज्जा अज्जत्र कप्पा बुद्धापेति, अनापत्ति । अचोरिया
चोरिसज्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अचोरिया वेमतिका, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अचोरिया अचोरिसज्जा, अनापत्ति ।

९. अनापत्ति अजानन्ती बुद्धापेति, अपलोकेत्वा बुद्धापेति, कप्पकतं
बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकिम्मिकाया ति । 15

— ० —

३. तत्तियसङ्खावसेसो

(एका गामन्तरगमने)

(१) भद्दाकापिलानियअन्तेवासिनीवत्थु

१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासिनी^१
भिक्षुनी भिक्षुनीहि सद्धिं भण्डित्वा गामकं^२ आतिकुलं अगमासि ।
भद्दा कापिलानी तं भिक्षुनि अपस्सन्ती भिक्षुनियो पुच्छि — “कहं
इत्थंभामा, न दिस्सती” ति ! “भिक्षुनीहि सद्धिं, अय्ये, भण्डित्वा न 20
दिस्सती” ति । “अम्मा”, अमुकस्मि गामके एत्तिस्सा आतिकुलं । तत्थ
गन्त्वा^३ विचिनथा” ति । भिक्षुनियो तत्थ गन्त्वा तं भिक्षुनि पस्सित्वा
एतदवोचुं — “किस्स त्वं, अय्ये, एकिका आगता, कच्चिसि अप्पघंसिता”

१. पुरिमायो — सी० । २. सहवत्थुज्झाचारा — सी० । ३. निस्सारियति — स्वा० ।

४. संघावसेसो — सी० स्वा० । ५. चोरिसज्जा — स्वा०, रो० । ६. अन्तेवासिका — सी०, रो० ।

७. गामके — स्वा० । ८. अम्म — रो०; सी० पोत्थके नत्थि । ९. सी० पीत्थके नत्थि ।

ति ? “अप्यधंसिताम्हि, अय्ये” ति । या ता भिक्षुनियो अप्यच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षुनी एका गामन्तरं गच्छिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षुनी एका गामन्तरं गच्छती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

R. 228 5 विगारहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनी एका गामन्तरं गच्छिस्सति ! नेतं, भिक्षवे, अप्ससन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु — “या पन भिक्षुनी एका गामन्तरं गच्छेय्य, अयं पि भिक्षुनी पठमापत्तिकं अम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्गादिसेसं” ति ।

10 एवञ्चिदं भगवता भिक्षुनीनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

(३) नदीतरणवत्पु

11 294 ११. तेन खो पन समयेन द्वे भिक्षुनियो साकेता सार्वत्थि अट्टान-मग्गपटिपन्ना होन्ति । अन्तरामग्गे नदी तरितव्वा होति । अथ खो ता भिक्षुनियो नाविके उपसङ्गमिता एतदवोचुं — “साधु नो, आवुत्तो, तारेथा” ति । “नाय्ये, सक्का उभो सकिं तारेतुं” ति । एको एकं उत्तारेसि । उत्तिण्णो उत्तिण्णं दूसेसि । अनुत्तिण्णो अनुत्तिण्णं दूसेसि । ता पच्छा समागन्त्वा पुच्छिषु — “कच्चिसि, अय्ये, अप्यधंसिता” ति ? “पधंसिताम्हि, अय्ये ! त्वं पन, अय्ये, अप्यधंसिता” ति ? “पधंसिताम्हि, अय्ये” ति । अथ खो ता भिक्षुनियो सार्वत्थि गन्त्वा भिक्षुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्षुनियो अप्यच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्षुनी एका नदीपारं गच्छिस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्षुनियो भिक्षून् एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ...पे०... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षुनी एका नदीपारं गच्छती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(४) अनुपञ्चाति

25 विगारहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनी एका नदीपारं गच्छिस्सति ! नेतं, भिक्षवे, अप्ससन्नानं वा पसादाय

१- अट्टानमग्गपटिपन्ना — सी०, स्वा०, रो० । २- लीयन्ति — सी०, स्वा०, रो० । ३- गच्छती — स्वा० ।

... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु—

१२. “यस्य कस्य भिक्खुनी एका वा नामस्तारं वच्छेत्थ, एका वा नदी-
वारं गच्छेत्थ, एवं च भिक्खुनी वृत्तावसिक्तं धम्मं अप्यन्ता विस्सारणीयं
सङ्गावसेत्” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति । ५

(५) मय्यप्यटिपन्नाभिक्खुनीवत्त्वं

१३. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु जनपदेसु^१
सार्वार्थि गच्छन्ता^२ सायं अञ्जातरं गामं उपगच्छिन्तु । तत्थ अञ्जातरा
भिक्खुनी अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका । अञ्जातरो पुरिसो तस्सा
भिक्खुनिया सह दस्सनेन पटिवद्वच्चित्तो होति । अथ खो सो पुरिसो
तासं भिक्खुनीनं सेय्यं पञ्जापेत्तो^३ तस्सा भिक्खुनिया सेय्यं एकमन्तं 10 R. 229
पञ्जापेसि । अथ खो सा भिक्खुनी सत्त्वकखेत्वा — “परियुद्धितो अयं
पुरिसो; सच्चं रत्तिं आगच्छिस्सति, विस्सरो मे भविस्सती” ति, भिक्खुनियो
अनापुच्छा अञ्जातरं कुलं मन्त्वा सेय्यं कप्पेसि । अथ खो सो पुरिसो
रत्तिं आगन्त्वा तं भिक्खुनिं गवसेन्तो भिक्खुनियो घट्टेसि । भिक्खुनियो B. 295
तं भिक्खुनिं अपस्सन्तियो एवमाहुंसु — “निस्संसयं खो सा भिक्खुनी 15
पुरिसेन सद्धिं निक्खन्ता” ति ।

अथ खो सा भिक्खुनी तस्सा रत्तिया अच्चयेन येन ता भिक्खुनियो
तेनुपसङ्गमि । भिक्खुनियो तं भिक्खुनिं एतदवाचु — “किस्स त्वं, अय्ये,
पुरिसेन सद्धिं निक्खन्ता” ति ? “नाहं, अय्ये, पुरिसेन सद्धिं निक्खन्ता”
ति । भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा 20
... पे० ... ता उज्झायन्ति स्खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी
एका रत्तिं विप्पवसिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी
एका रत्तिं विप्पवसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(६) धनुपञ्जत्ति

विक्खरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
एका रत्तिं विप्पवसिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसत्तानं वा पसादाय 25

१. जनपदे — य० । २. गन्ता — रो० । ३. पञ्जापेत्तो — य० । ४. विप्पवसती — सी०,
स्या०, रो० ।

वाचित्तियं — ३६.

... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

१४. “या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तरं गच्छेय्य, एका वा नदी-
पारं गच्छेय्य, एका वा रत्ति विप्पवसेय्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं
धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्खादिसेत्” ति ।

5 एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(७) वच्चपीठिताभिक्खुनीवत्थु

१५. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु जनपदेसु^१
सार्वत्थि अद्धानमगप्पटिपन्ना होन्ति । तत्थ अञ्जातरा भिक्खुनी वच्चेन^२
पीठिता^३ एकिका ओहिहित्वा^४ पच्छा अगमासि । मनुस्सा तं भिक्खुनिं
पस्सित्वा द्वेसेसुं । अथ खो सा भिक्खुनी येन ता भिक्खुनियो तेनुप-
10 सङ्गमि । भिक्खुनियो तं भिक्खुनि एतदवोचुं — “किस्स त्वं, अय्ये,
एकिका ओहीना^५, कच्चिसि अप्पधंसिता” ति ? “पधंसितामिह, अय्ये” ति ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी एका गणम्हा ओहिहित्वासी ति ... पे० ...
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गणम्हा ओहिथी^६ ति ? “सच्चं,
15 भगवा” ति ।

(८) अनुपञ्जाति

विगरहि वुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
एका गणम्हा ओहिहित्वासी ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

B. 296

१६. “या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तरं गच्छेय्य, एका वा नदी-
20 पारं गच्छेय्य, एका वा रत्ति विप्पवसेय्य, एका वा गणम्हा ओहिथेय्य, अयं
पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्खादिसेत्” ति ।

R. 233

(९) विभङ्गो

१७. या पना ति यायादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति. ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अविप्पेता भिक्खुनी ति ।

एका वा गामन्तरं गच्छेय्या ति परिक्खित्तस्स गामस्स परिक्खेपं
25 पठमं पादं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति थुल्लच्चयस्स, दुतियं पादं अतिक्का-
मेन्तिया आपत्ति सङ्खादिसेस्स ।

१. जनपदे — म० । २-२. वच्चपीठिता — सी० । ३. ओहिहित्वा — सी०, स्वा० ।
४. हन्व — सी० । ५. ओहीयती — स्वा० ।

अपरिक्लिप्तस्स गामस्स उपचारं पठमं पादं अतिक्कामेन्तिया
आपत्तिं थुल्लच्चयस्स । दुतियं पादं अतिक्कामेन्तिया आपत्तिं सङ्खादिसेसस्स ।

एका वा नदीपारं गच्छेय्या^१ ति नदी नाम ति मण्डलं पटिच्छादेत्वा
यत्थ कत्थपि उत्तरन्तिया भिक्खुनिया^२ अन्तरवासको तेमियति । पठमं पादं
उत्तरन्तिया^३ आपत्तिं थुल्लच्चयस्स । दुतियं पादं उत्तरन्तिया आपत्तिं
सङ्खादिसेसस्स ।

एका वा रत्तिं विप्पवसेय्या^४ ति सह अरुणुगमना दुतियिकाय भिक्खु-
निया हत्थपासं विजहन्तिया आपत्तिं थुल्लच्चयस्स । विजहिते आपत्तिं
सङ्खादिसेसस्स ।

एका वा गणम्हा ओहीयेय्या^५ ति अगामके अरञ्जे दुतियिकाय
भिक्खुनिया दस्सनूपचारं^६ वा सवनूपचारं वा विजहन्तिया आपत्तिं थुल्ल-
च्चयस्स । विजहिते आपत्तिं सङ्खादिसेसस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा^७ आपज्जति असमनुभा-
सनाय ।

निस्तारणीयं ति सङ्गम्हा निस्तारीयति ।

सङ्खादिसेसो ति ... पे०... तेन पि वुच्चति सङ्खादिसेसो ति ।

१८. अनापत्तिं दुतियिका भिक्खुनी पक्कन्ता वा होति विवभन्ता
वा कालङ्कता^८ वा पक्खसङ्कन्ता वा, आपेदासु, उम्मत्तिकाय, आदिक-
म्मिकाया ति ।

१४. चतुर्विंशत्यधिकारो

(गणस्स खन्वं ओत्तारणे)

(१) चण्डकाळीभिक्खुनीवत्थु

१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^९ भिक्खुनी
भण्डनकारिका होति कलहकारिका विवादकारिका भस्सकारिका सङ्घे
अधिकरणकारिका । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तस्सा कम्मे करीयमाने^{१०}

B. 297

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. उत्तारेन्तिया - सी०, स्या० । ३. ओहीये-या - सी०,
स्या०, रो० । ४. दस्सनूपचारं - स्या०, रो० । ५. सहवत्थुज्झाचारा - सी० । ६. कालकना -
सी०, स्या० । ७. चण्डकाळी - सी०, स्या०, रो० । ८. कथिरयाने - सी०, स्या० ।

R. 231

- ते^१ पटिवत्सति । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामकं
अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अथ खो भिक्खुनीसङ्घो^२ - “थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी पक्कन्ता” ति, चण्डकाळिं भिक्खुनिं आपत्तिया
अदस्सने उक्खिपि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामके तं करणीयं तीरेत्वा
५ पुनदेव सावत्थि पक्कामच्छि । चण्डकाळी भिक्खुनी थुल्लनन्दाय भिक्खु-
निया आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्जापेसि^३ न पादोदकं पादपीठं
पादकठलिकं उपनिक्खिपि न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेसि न
पानीयेन^४ आपुच्छि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डकाळिं भिक्खुनिं एतद-
वोच - “किस्स त्वं, अय्ये, मयि आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्जापेसि
१० न पादोदकं पादपीठं पादकठलिकं उपनिक्खिपि न पच्चुग्गन्त्वा पत्त-
चीवरं पटिग्गहेसि न पानीयेन आपुच्छी” ति ? “एव हेतं, अय्ये,
होति यथा तं अनाथाया” ति । “किस्स पन त्वं, अय्ये, अनाथा”
ति ? “इमा मं, अय्ये, भिक्खुनियो - ‘अयं अनाथा अप्पञ्जाता, नत्थि
इमिस्सा काचि पटिवत्ता” ति, आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिस्सू” ति ।
१५ थुल्लनन्दा भिक्खुनी - “बाला एता अव्यत्ता^५ एता, नेव
जानन्ति कम्मं वा कम्मदोसं वा कम्मविपत्तिं वा कम्मसम्पत्तिं वा ।
मयं खो जानाम कम्मं पि कम्मदोसं पि कम्मविपत्तिं पि कम्मसम्पत्तिं
पि । मयं खो अकतं वा कम्मं कारेय्याम कतं वा कम्मं कोपेय्यामा” ति,
लहुं लहुं भिक्खुनीसङ्घं सन्निपातेत्वा चण्डकाळिं भिक्खुनिं ओसारेसि ।
२० या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुनिं
धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्जाय गणस्स
छन्दं ओसारेस्सती ति ...पे०... सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुनिं धम्मेन विनयेन सत्थु-
२५ सासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्जाय गणस्स छन्दं ओसारेसी
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 298

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-

१. त्या०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. भिक्खुनिसङ्घो - म० । ३. पञ्जापेसि -
म० । ४. पानीयेन - रो० । ५. पटिवत्ता - सी०, त्या०, रो० । ६. अव्यत्ता - सी० । ७.
नेता - सी०, त्या० ।

नन्दा भिक्खुनी समग्गेन सङ्गेन उक्खित्तं भिक्खुनिं धम्मेन विनयेन सत्थु-
सासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्गं अनञ्जाय गणस्स छन्दं ओसारेस्सति !
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

२०. “या पन भिक्खुनी समग्गेन सङ्गेन उक्खित्तं भिक्खुनिं धम्मेन 5
विनयेन सत्थुसासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्गं अनञ्जाय गणस्स छन्दं
ओसारेद्ध्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्गा-
वित्सेसं” ति ।

(३) विमज्झो

२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 10

समग्गे नाम सङ्गो समानसंवासको समानसीमायं^१ ठितो ।

उक्खित्ता नाम आपत्तिया अदस्सने^२ वा अप्पटिकम्मे^३ वा अप्पटि- 15
निस्सग्गे^४ वा उक्खित्ता । R. 232

धम्मेन विनयेना ति येन धम्मेन येन विनयेन ।

सत्थुसासनेना ति जिनसासनेन बुद्धसासनेन । 20

अनपलोकेत्वा कारकसङ्गं ति कम्मकारकसङ्गं अनापुच्छा ।

अनञ्जाय गणस्स छन्दं ति गणस्स छन्दं अजानित्वा ।

ओसारेस्सामी ति गणं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति,
आपत्तिं दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि युल्लच्छया,
कम्मवाचापरियोसाने आपत्तिं सङ्गादित्सेस्स । 25

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्जाचारा^५ आपज्जति असमनुभास-
नाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्गम्हा निस्सारीयति ।

सङ्गादित्सेसो ति ... पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्गादित्सेसो ति । 25

२२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा ओसारेति, आपत्तिं सङ्गादि-
त्सेस्स । धम्मकम्मे वेमटिका ओसारेति आपत्तिं सङ्गादित्सेस्स । धम्म-
कम्मे अधम्मकम्मसञ्जा ओसारेति, आपत्तिं सङ्गादित्सेस्स । B.299

१. सीमाय - सी० २. अदस्सनेन - रो० । ३. अप्पटिकम्मेन - रो० । ४. अप्पटि-
निस्सग्गेन - रो० । ५. सहवत्थुज्जाचारा - वी० ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मे वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

२३. अनापत्ति कम्मकारकसङ्घं अपलोकेत्वा ओसारेति, गणस्स
५ छन्दं जानित्वा ओसारेति, वत्ते वत्तन्ति ओसारेति, असन्ते कम्मकारक-
सङ्घे ओसारेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१५. पञ्चमसङ्कादिसो

(पुरिसहत्थतो खादनीयगृहे)

(१) सुन्दरीनन्दावत्थु

२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अभि-
रूपा होति दस्सनीया पासादिका । मनुस्सा भत्तग्गे सुन्दरीनन्दं भिक्खुनि
१० पस्सित्वा अवस्सुता अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया अगमग्गानि
भोजनानि देन्ति । सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी यावदत्थं भुञ्जति; अञ्जा
भिक्खुनियो न चित्तरूपं लभन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०...
ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या सुन्दरी-
नन्दा अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं^१ वा
R. 233 १५ भोजनीयं^२ वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादिससति भुञ्जिस्सती ति
... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सु-
तस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्ग-
हेत्वा खादति भुञ्जती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, सुन्दरी-
२० नन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं
वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादिससति भुञ्जिस्सती ति !
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिकखापदं उद्दिहन्तु —

२५. “या पन भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं वम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्गुवित्सेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

२६. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं 5
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अवस्सुता नाम सारत्ता अपेक्खवती^१ पटिबद्धचित्ता ।

अवस्सुतो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

पुरिसपुग्गलो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेतो न तिरच्छान-
गतो, विञ्जू पटिबलो सारज्जितुं ।

10

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – उदकदन्तपोनं^२ ठपेत्वा अवसेसं
खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गहाति^३, आपत्ति थुल्लच्च- 15
यस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति सङ्गुवित्सेसस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्गुम्हा निस्सारीयति ।

सङ्गुवित्सेसो ति ... पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्गुवित्सेसो ति ।

20

उदकदन्तपोनं पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोअवस्सुते
खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२७. अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति थुल्लच्चयस्स । उदकदन्तपोनं
पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स । उभतोअवस्सुते यक्खस्स वा पेत्तस्स वा
पण्डकस्स वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहस्स वा हत्थतो खादिस्सामि भुञ्जि- 25
स्सामी ति पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे
आपत्ति थुल्लच्चयस्स । उदकदन्तपोनं पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
एकतोअवस्सुते खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्क-

B. 301

१. अपेक्खवा – सी०, रो० । २. उदकदन्तपोनं – स्या० । ३. पटिग्गहाति – रो०; पति-
गहाति – सी० ।

टस्स । अण्णोहारे अण्णोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । उदकदन्तपोनं पटि-
ग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 234

२८. अनापत्ति उभतोअनवस्सुता होन्ति, अनवस्सुतो ति जानन्ती
पटिग्गहाति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१६. छट्ठसङ्कादिसो (भिक्षुनी-उप्योचने)

(१) सुन्दरीनन्दाजत्थु

२९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्षुनी अभिरूपा
होति दस्सनीया पासादिका । मनुस्सा भत्तग्गे सुन्दरीनन्दं भिक्षुनिं पस्सित्वा
अवस्सुता सुन्दरीनन्दाय भिक्षुनिया अगमग्गानि भोजनानि देन्ति । सुन्दरी-
नन्दा भिक्षुनी कुक्कुच्चायन्ती न पटिग्गहाति । अनन्तरिका भिक्षुनी
१० सुन्दरीनन्दं भिक्षुनिं एतदवोच — “किस्स त्वं, अय्ये, न पटिग्गहासी”ति ?
“अवस्सुता, अय्ये” ति । “त्वं पन, अय्ये, अवस्सुता” ति ? “नाहं, अय्ये”,
अवस्सुता” ति । “किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा
अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता । इह्हु, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो
देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा, भुञ्ज
१५ वा” ति ।

- या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षुनी एवं वक्खति — किं ते, अय्ये, एसो
पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता ।
इह्हु, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं
२० सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे,
भिक्षुनी एवं वदेति — “किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो
वा अनवस्सुतो वा यतो त्वं अनवस्सुता ! इह्हु, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो
देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज
वा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) वक्तव्यसि

विगतरहिं बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी एवं वक्तव्यसि — किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा यतो त्वं अनवस्सुता; इङ्ग, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा ति । नेत्तं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिहन्तु —

B. 302

३०. “या पन भिक्खुनी एवं वदेय्य — ‘किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता । इङ्ग, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा’ ति, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्ख्यवृत्तिसंज्ञा” ति ।

10

(३) विमङ्गो

३१. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

एवं वदेय्या ति — “किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता । इङ्ग, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा” ति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति थुल्लच्चयस्स । भोजनपरियोसाने आपत्ति सङ्खादिसेस्स ।

R. 235

20

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्ख्यवृत्तिसंज्ञा निस्सारीयति ।

सङ्ख्यवृत्तिसंज्ञा ति ... पे०... तेन पि वुच्चति सङ्खादिसंज्ञा ति ।

उदकदन्तपोनं पटिग्गणाति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

25

B. 303

३२. एकतोअवस्सुते यक्खस्स वा पेतस्स वा पण्डकस्स वा तिरच्छान-
गतमनुस्सविग्गहस्स वा हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा खाद वा भुञ्ज
वा ति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जि-
स्सामी ति पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति
5 दुक्कटस्स । भोजनपरियोसाने आपत्ति थुल्लच्चयस्स । उदकदन्तपोनं पटि-
ग्गहाति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा वचनेन खादिस्सामि
भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३. अनापत्ति अनवस्सुतो ति जानन्ती उय्योजेति, कुपिता न
पटिग्गहाती ति उय्योजेति, कुलानुद्दयताय न पटिग्गहाती ति उय्योजेति,
10 उम्मत्तिकाय, आदिकभिमकाया ति ।

३. सत्तमसङ्गाविसेतो

(कुपितवाच्यं)

(१) कुपिताचण्डकाळीवत्सु

३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी' भिक्खुनी भिक्खुनीहि
सद्धिं भण्डित्वा कुपिता अनत्तमना एवं वदेति - "बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं
पच्चाचिक्खामि, सङ्घं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव"
15 समणियो या समणियो सक्कधीतरो, सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो
कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी" ति ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति-
कथं हि नाम अय्या चण्डकाळी कुपिता अनत्तमना एवं वक्खति - बुद्धं
पच्चाचिक्खामि ... पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या
20 समणियो सक्कधीतरो, सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका
सिक्खाकामा तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वदेति - बुद्धं पच्चा-
चिक्खामि ... पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो
B. 304 सक्कधीतरो, सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खा
25 कामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) वञ्छनति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वक्खति — बुद्धं पच्चाचिक्खामि ... पे०... सिक्वं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सकयधीतरो, सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ३ ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

३५. “या पन भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वदेय्य — ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं पच्चाचिक्खामि, सङ्गं पच्चाचिक्खामि, सिक्वं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सकयधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्म- 10 चरियं चरिस्सामी’ ति, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया — ‘माय्ये, कुपिता अनत्तमना एवं अवच — बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं पच्चाचिक्खामि, सङ्गं पच्चाचिक्खामि, सिक्वं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सकयधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति, अभिरमाय्ये’ 15 स्वाक्खातो धम्मो; चर ब्रह्मचरियं सग्गमा दुक्खस्स अन्तकिरियाया’ ति । एवं च सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि बुच्चमाना तथेव पणण्हेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततियं समनुभासितव्वा तस्स पटिनिस्सङ्गाय । यावततियं चे समनुभासीयमाना’ तं पटिनिस्सज्जेय्य इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अयं पि भिक्खुनी यावततियकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्ग- 20 विसेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

३६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

कुपिता अनत्तमना ति अनभिरद्धा आहतचित्ता खिलजाता ।

एवं वदेय्या ति — “बुद्धं पच्चाचिक्खामि ... पे० ... सिक्वं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सकयधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्म- 25 चरियं चरिस्सामी” ति ।

B. 305

सा भिक्षुनी ति या सा एवंवादिनी भिक्षुनी । भिक्षुनीही ति
अञ्जाहि भिक्षुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा - "माय्ये, कुपिता अनत्तमना

- एवं अवच - 'बुद्धं पच्चाचिक्खामि ...पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं
५ नुमाव समणियो या समणियो सकयधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो लज्जि-
नियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी'
ति । अभिरमाय्ये, स्वाक्खातो धम्मो; चर ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्त-
किरियाया' ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनि-
स्सज्जति इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जति आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न
१० वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्षुनी सङ्गमज्झं पि आकट्ठित्वा वत्तब्बा
- "माय्ये, कुपिता अनत्तमना एवं अवच - 'बुद्धं पच्चाचिक्खामि ...पे०...
सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सकयधीतरो !
सन्तञ्ज्म पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं
सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी' ति । अभिरमाय्ये, स्वाक्खातो धम्मो; चर
१५ ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया' ति । दुतियं पि वत्तब्बा ।
ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्स-
ज्जति आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्षुनी समनुभासितब्बा । एवं च पन,
भिक्षवे, समनुभासितब्बा । व्यत्ताय भिक्षुनिया पटिबलाय मङ्गो आपे-
तब्बो -

- २० ३७. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्गो । अयं इत्थन्नामा भिक्षुनी कुपिता
अनत्तमना एवं वदेति - 'बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं पच्चाचिक्खामि,
सङ्गं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या
समणियो सकयधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका
सिक्खाकामा तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी' ति । सा तं वत्थुं
R. 237 25 न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामं भिक्षुनि
समनुभासेय्य तस्स बत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा जत्ति ।

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्गो । अयं इत्थन्नामा भिक्षुनी कुपिता अनत्त-
मना एवं वदेति - 'बुद्धं पच्चाचिक्खामि ...पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि ।
किं नुमाव समणियो या समणियो सकयधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो
३० लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं

चरिस्सामी' ति । स तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाव । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाव, स तुप्पहस्स; यस्सा नक्खमति स, भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि ५
... पे० ... सा भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्खेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुप्पही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अतिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया । कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति सङ्खादिसेसस्स । सङ्खादिसेसं अज्झापज्जन्तिया अतिया १०
दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय बुच्चति ।

यावततियकं ति यावततियं समनुभासनाय आपज्जति, न सह वत्थुज्जाचारा^१ ।

निस्सारणीयं ति सङ्खम्हा निस्सारीयति^१ ।

15

सङ्खादिसो ति .. पे० ... तेन पि बुच्चति सङ्खादिसो ति ।

३८. धम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेसस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेसस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।

20

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३९. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मस्सिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

25

१. अट्टमसङ्खादिसो

(सुपितवाचाव)

(१) पञ्चाकताचण्डकाळीयत्थु

४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

B. 307

१. ती० पोत्थ के नलिप । २ सहवत्थज्जाचारा - खी० । ३. निस्सारयति - त्या०, रो० ।

R. 238

- पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी किस्मि-
 ञ्चिदेव^२ अधिकरणे पच्चाकता^३ कुपिता अनत्तमना एवं वदेति - “छन्द-
 गामिनियो च भिक्खुनियो, दोसगामिनियो च भिक्खुनियो, मोहगामि-
 नियो च भिक्खुनियो, भयगामिनियो च भिक्खुनियो” ति । या ता भिक्खु-
 5 नियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि
 नाम अय्या चण्डकाळी भिक्खुनी^४ किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता
 कुपिता अनत्तमना एवं वक्खति - छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ...पे०...
 भयगामिनियो च भिक्खुनियो ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, चण्ड-
 काळी भिक्खुनी किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं
 10 वदेति - छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खु-
 नियो ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
 भिक्खुनी किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं
 वक्खति - छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ...पे०... भयगामिनियो च भिक्खु-
 15 नियो ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे० ... एव च पन,
 भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु -

४१. “या पन भिक्खुनी किस्मिञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता
 अनत्तमना एवं वदेय्य - ‘छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो, दोसगामिनियो
 च भिक्खुनियो, मोहगामिनियो च भिक्खुनियो, भयगामिनियो च भिक्खु-
 20 नियो’ ति, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया - ‘माय्ये, किस्मि-
 ञ्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं अवच - छन्दगामिनियो
 च भिक्खुनियो दोसगामिनियो च भिक्खुनियो मोहगामिनियो च भिक्खुनियो
 भयगामिनियो च भिक्खुनियो ति । अय्या खो छन्वा पि गच्छेय्य, दोसा पि
 गच्छेय्य, मोहा पि गच्छेय्य, भया पि गच्छेय्या’ ति । एवं च सा भिक्खुनी
 25 भिक्खुनीहि बुच्चमाना तथेव पग्गहेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततियं
 समनुभासितव्वा तस्स बत्थुस्स^५ पटिनिस्सग्गाय । यावततियं चे समनु-

१. चण्डकाळी - खो०, स्या०, रो० । २. किस्मिञ्चिदेव - सी० । ३. पच्चाकता - स्या० ।
 ४. स्या०, म० पोत्थकेषु नस्ति । ५. स्या०, रो०, म० पोत्थकेषु नस्ति ।

भास्तीवमाना तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्छेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अयं
पि भिक्खुनी यावत्तयिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्गवसिसे” ति ।

(३) विमङ्गो

४२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिपेता भिक्खुनी ति ।

B. 308

किस्मिञ्चदेव अधिकरणे ति अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि — 5
विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किञ्चाधिकरणं ।
पच्चाकता' नाम पराजिता वुच्चर्त्ति ।

कुपिता अनत्तमना ति अनभिरुद्धा आहतचित्ता खिलजाता ।

एवं वदेय्या ति — “छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भय-
गामिनियो च भिक्खुनियो” ति । 10

सा भिक्खुती ति या सा एवंवादिनी भिक्खुनी ।

भिक्खुनीहि ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा — “माय्ये, किस्मिञ्चदेव
अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं अवच — ‘छन्दगामिनियो च
भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । अय्या खो छन्दा 15
पि गच्छेय्य ... पे० ... भया पि गच्छेय्या” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं
पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्छेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जति,
आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी
सङ्गमज्झं पि आकट्ठित्वा वत्तब्बा — “माय्ये, किस्मिञ्चदेव अधिकरणे
पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं अवच — ‘छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो 20
... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । अय्या खो छन्दा पि गच्छेय्य
... पे० ... भया पि गच्छेय्या” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा ।
सचे पटिनिस्सज्जति, इच्छेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवं च पन, भिक्खवे, समनुभासि-
तब्बा । व्यत्ताय' भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्खो आपेतब्बो — 25

४३. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी किस्मि-
ञ्चदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं वदेति — ‘छन्द-
गामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । सा

तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति' । यदि सङ्खो तस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुनि समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा अत्ति ।

B. 309

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी किस्मिञ्चि-
देव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं वदेति — ‘छन्दगामिनियो
5 च भिक्खुनियो ... पे०... भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । सा तं वत्थुं न
पटिनिस्सज्जति । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुनि समनुभासति तस्स वत्थुस्स
पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनु-
भासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा
भासेय्य ।

10 “दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि
... पे० ... सा भासेय्य ।

“समनुभट्टा सङ्खेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्स-
ग्गाय । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया । कम्मवाचा-
15 परियोसाने आपत्ति सङ्खादिसेस्स । सङ्खादिसेसं अज्झापज्जन्तिया अत्तिया
दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

यावत्ततियकं ति यावत्ततियं समनुभामनाय आपज्जति, न सह वत्थु-
ज्झाचारा ।

20 निस्सारणीयं ति सङ्खम्हा निस्सारीयति ।

सङ्खान्विसेसो ति ... पे० . तेन पि वुच्चति सङ्खादिसेसो ति ।

४४. धम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खा-
दिसेस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेस्स ।
धम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेस्स ।

25 अधम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जा आपत्ति
दुक्कटस्स ।

४५. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

R. 239

१६. महम्मदगुप्तविजेतो

(सन्धेय पण्डिते)

(१) बुद्धसम्प्रदायान्तेवासिकावत्सु

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावस्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन बुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्ते-
 वासिका' भिक्खुनियो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका,
 भिक्खुनीसङ्घस्स' विहेसिका, अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका' । या
 ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—
 कथं हि नाम भिक्खुनियो संसट्ठा विहरिस्सन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसि-
 लोका भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका
 ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो संसट्ठा विहरन्ति पापा-
 चारा पापसद्दा पापसिलोका भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका अञ्जामञ्जिस्सा
 वज्जप्पटिच्छादिका ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

B. 310

(२) पञ्चमसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 संसट्ठा विहरिस्सन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स
 विहेसिका, अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका ति ! नेतं, भिक्खवे,
 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
 सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

15

४७. "भिक्खुनियो पनेव संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा
 पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छा-
 दिका । ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि एवमस्सु वचनीया — 'भगिनियो खो
 संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहे-
 सिका अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चयाम्ये' । विवेकज्जेव
 भगिनीनं सङ्को वण्णेती' ति । एवं च ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि बुच्चमाना
 तथेव पगगण्हेय्यं, ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि यावततियं समनुभासितववा
 तस्स वस्सुस्स' पटिनिस्सग्गमाय । यावततियं चे समनुभासीवमाना तं पटि-
 निस्सज्जेय्यं, इज्जेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्यं, इमा पि भिक्खुनियो
 यावततियं वक्कं धम्मं अप्पन्ना निस्सारणीयं सङ्गमसिस्सं" ति ।

25

१. अन्तेवासि — सी०; अन्तेवासिनियो — स्या०; अन्तेवासिभिक्खुनियो — रो० । २.
 भिक्खुनितङ्गस्स — म० । ३. वज्जप्पटिच्छादिका — सी०, स्या०, रो० । ४. विविच्चयाम्ये — सी०,
 स्या०, रो० । ५. स्या०, म०, रो० पोत्थकेषु नसि ।

पाणिनि-४१.

(३) विमर्शने

४८. भिक्षुनियो पनेवा ति उपसम्पन्नायो वुच्चन्ति ।

संसद्वा विहरन्ति ति संसद्वा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन संसद्वा विहरन्ति ।

B. 311

पापाचारा ति पापकेन आचारेण समन्नागता ।

5 पापसद्वा ति पापकेन कित्तिसद्देन अभ्युगता ।

पापसिलोका ति पापकेन मिच्छाजीवेन जीवितं कप्पेन्ति ।

R. 240

6 भिक्षुनीसङ्घस्स विहेसिका ति अञ्जमञ्जिस्सा कम्मे करीयमाने^१ पटिक्कोसन्ति ।

अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका ति अञ्जमञ्जि^२ वज्जं 10 पटिच्छादेन्ति ।

ता भिक्षुनियो ति या ता संसद्वा भिक्षुनियो ।

भिक्षुनीही ति अञ्जाहि भिक्षुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा — “भगिनियो खो संसद्वा विहरन्ति पापाचारा पापसद्वा पापसिलोका, भिक्षुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चयाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जन्ति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ता भिक्षुनियो सङ्घमज्झं पि आकङ्खित्वा वत्तब्बा — “भगिनियो खो संसद्वा विहरन्ति पापाचारा पापसद्वा पापसिलोका, 20 भिक्षुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चयाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जन्ति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ता भिक्षुनियो समनुभासितब्बा । एवं च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बा । व्यत्ताय^३ भिक्षुनिया पटिबलाय सङ्घो 25 जापेतब्बो —

४९. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा च इत्थन्नामा च भिक्षुनियो संसद्वा विहरन्ति पापाचारा पापसद्वा पापसिलोका; भिक्षुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता तं वत्थुं न पटिनिस्स-

१. करियमाने — वी०, स्था०; करियमान — रो० ।

२. अञ्जमञ्जिस्सा — वी० ।

३. व्यत्ताय — वी० ।

ज्जन्ति । यदि सङ्खस्स पत्तकत्तं, सङ्खो इत्थन्नामं च इत्थन्नामं च भिक्खुनियो समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । इत्थन्नामा च इत्थन्नामा च भिक्खुनियो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिक्खोका, भिक्खुनीसङ्खस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिअस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जन्ति । 5
सङ्खो इत्थन्नामं च इत्थन्नामं च भिक्खुनियो समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय च इत्थन्नामाय च भिक्खुनीनं
समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नखमति,
सा भासेय्य ।

B. 512

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि 10
... पे० ... सा भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्खेन, इत्थन्नामा च इत्थन्नामा च भिक्खुनियो तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरियो-
साने आपत्ति सङ्खादिसेस्स । सङ्खादिसेसं अञ्जापज्जन्तीनं अत्तिया दुक्कटं 15
द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्मन्ति । द्वे तिस्सो एकतो समनु-
भासितब्बा । तत्तुत्तरि^१ न समनुभासितब्बा ।

इमा पि भिक्खुनियो ति पुरिमायो उपादाय वुच्चन्ति ।

यावतत्तियकं ति यावततियं समनुभासनाय आपज्जन्ति, न सह वत्थु-
ज्जाचारा । 20

निस्सारणीयं ति सङ्खम्हा निस्सारीयति ।

सङ्खादिसेसो ति ... पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्खादिसेसो ति ।

५०. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्खादिसेस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्खादि-
सेस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्खा- 25
दिसेस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५१. अक्षपति अक्षमनुशासन्तीं, पटिनिस्सज्जन्तीं, उम्भत्तिकामं,
आदिकम्मिकानं ति ।

१०. वत्सवत्सल्लोकादिसेसो

(सत्वे पञ्चमिणे)

(१) बुल्लनन्दाभाषु

B 313

५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन बुल्लनन्दा भिक्खुनीसङ्घेन^१ सय-
5 नुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वदेति - “संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे
नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अज्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसट्ठा
R. 241 एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स^२ विहेसिका, अज्जमज्जिस्सा वज्जप्पटि-
च्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्जेव^३ सङ्घो उज्जाय
परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया^४ दुब्बल्या एवमाह - ‘भगिनियो खो संसट्ठा
10 विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका,
अज्जमज्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चयाय्ये । विवेकञ्जेव भगि-
नीनं सङ्घो वण्णेती”^५ ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता
उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या बुल्लनन्दा भिक्खुनी^६
सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वक्खति - संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ ।
15 मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अज्जा पि भिक्खुनियो ... पे० ...
विविच्चयाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती ति ... पे० ... सच्चं
किर, भिक्खवे, बुल्लनन्दा भिक्खुनी सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एवं
वदेति - संसट्ठा व अय्ये तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति
सङ्घे अज्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसट्ठा एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स
20 विहेसिका, अज्जमज्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह ।
तुम्हञ्जेव सङ्घो उज्जाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एव-
माह - भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका,
भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अज्जमज्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विवि-
च्चयाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती ति ? “सच्चं भगवा” ति ।

१. एष ‘वित्तवित्तानं, वेत्तवत्तानं’ इति पाठो सी०, स्या० पोल्केसु विस्तति । २. भिक्खुनी-
सङ्घेन - य० । ३. भिक्खुनिसङ्घस्स - य० । ४. तुम्हेवेव - स्या० । ५. वेभस्सा - सी०, स्या० ।
६. स्या०, य०, रो० पोल्केसु नश्ये ।

(२) अञ्जलि

विहरहि बुद्धो भवता ... पे०... कथं हि नाम, भिक्षवे, बुद्धसन्दा
भिक्षुनी सङ्घे समनुभट्टा भिक्षुनियो एवं वक्षति - संसट्टा व, अय्ये, तुम्हे
विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जना पि भिक्षुनियो
... पे०... विविचचयाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती ति !
नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन भिक्षवे, भिक्षु- 5
नियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्तु -

५३. “या पन भिक्षुनी एवं वदेय्य - ‘संसट्टा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ ।
मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जना पि भिक्षुनियो एवाचारा
एवंसट्टा एवंसिलोका, भिक्षुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जनामञ्जिस्ता वज्ज-
प्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्जेव सङ्घो उञ्जाय 10
परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एवमाह - भगिनियो खो संसट्टा
विहरन्ति पापाचारा पापसट्टा पापसिलोका, भिक्षुनीसङ्घस्स विहेसिका,
अञ्जनामञ्जिस्ता वज्जप्पटिच्छादिका । विविचचयाय्ये । विवेकञ्जेव
भगिनीनं सङ्घो वण्णेती’ ति । सा भिक्षुनी भिक्षुनीहि एवमस्स वक्षनीया
- ‘मा, अय्ये, एवं अब्ब - संसट्टा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना 15
विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जना पि भिक्षुनियो एवाचारा एवंसट्टा एवं-
सिलोका, भिक्षुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जनामञ्जिस्ता वज्जप्पटिच्छा-
दिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्जेव सङ्घो उञ्जाय परिभवेन
अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एवमाह - भगिनियो खो संसट्टा विहरन्ति
पापाचारा पापसट्टा पापसिलोका, भिक्षुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ज- 20
नामञ्जिस्ता वज्जप्पटिच्छादिका । विविचचयाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं
सङ्घो वण्णेती’ ति । एवं च सा भिक्षुनी भिक्षुनीहि वुच्चमाना तवेव पण-
णेय्य, सा भिक्षुनी भिक्षुनीहि यावततियं समनुभासितव्वा तस्स पटि-
निस्सग्गाय । यावततियं चे समनुभासीयमाना तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्छेतं
कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अयं पि भिक्षुनी यावततियकं धम्मं आपन्ना 25
निस्सारणीयं सङ्गावसेसं” ति ।

(३) विजङ्गो

५४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अघिपेता भिक्षुनी ति ।

एवं वदेय्या ति - “संसट्टा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना

विहरित्थ । सन्ति सङ्खे अञ्जाहि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसद्दा एवंसि-
ल्लोका, भिक्खुनीसङ्खस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका ।
ता सङ्खो न किञ्चि आह' ।

तुम्हंजेव' सङ्खो उञ्जाया ति अवञ्जाय ।

5 परिभवेना ति पारिभव्यता' ।

अक्खल्लित्थया ति कोपेन ।

B. 315

वेभस्सिया' ति विभस्सीकता' ।

R. 242

हुक्खल्या ति अपक्खता' ।

एवमाह — “भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा

10 पापसिल्लोका, भिक्खुनीसङ्खस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटि-
च्छादिका । विचिञ्चथाय्ये' । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्खो वण्णेती" ति ।

सत् भिक्खुनी ति या सा एवमादिनी भिक्खुनी ।

भिक्खुनीही ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा — “माय्ये, एवं अवच —

15 'संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्खे अञ्जा
पि भिक्खुनियो ... पे० ... विविचचथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्खो
वण्णेती" ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति,
इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति,
आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी सङ्खमज्जं पि आकङ्खित्वा वत्तब्बा — “माय्ये,

20 एवं अवच — 'संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ- । मा तुम्हे नाना विहरित्थ ।
सन्ति सङ्खे अञ्जा पि भिक्खुनियो ... पे० ... विविचचथाय्ये । विवेक-
ञ्जेव भगिनीनं सङ्खो वण्णेती" ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि
वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति,
आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवं च पन, भिक्खवे,

25 समनुभासितब्बा । व्यत्ताय' भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्खो आपेत्तब्बो—

५५. “सुणानु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्यन्तामा भिक्खुनी सङ्खेन
समनुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वदेति — 'संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा
तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्खे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवं-

१. तुम्हंजेव-स्या० । २. परिभव्यताय-सी० । ३. वेभस्सा-सी०, स्या० । ४.
विभस्सिकताय-सी०; विभस्सिकता-री० । ५. अपक्खताय-सी० । ६. विविचचथाय्ये-
सी०, स्या०, री० । ७. व्यत्ताय-सी० ।

सद्वा एवंसिलोका, भिक्षुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्प-
टिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्चेव' सङ्घो उञ्जाय
परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया' दुब्बल्या एवमाह — भगिनियो खो संसट्ठा
विहरन्ति पापाचारा पापसद्वा पापसिलोका, भिक्षुनीसङ्घस्स विहेसिका
अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका' । विविच्चथाय्ये' । विवेकञ्चेव 5
भगिनीनं सङ्घो वण्णेती' ति । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्घस्स
पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्षुनिं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्स-
ग्गाय । एसा जति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्षुनी सङ्घेन सम-
नुभट्ठा भिक्षुनियो एवं वदेति — ‘संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे 10
नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्षुनियो एवाचारा एवंसद्वा
एवंसिलोका, भिक्षुनीसङ्घस्स' विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छा-
दिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्चेव सङ्घो उञ्जाय परिभवेन
अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एवमाह — भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति
पापाचारा पापसद्वा पापसिलोका, भिक्षुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जि- 15
स्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्चेव भगिनीनं सङ्घो
वण्णेती' ति । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्षुनिं
समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्ना-
माय भिक्षुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स;
यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य । 20

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि
... पे० ... सा भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्षुनी तस्स वत्थुस्सप टिनिस्सग्गाय ।
खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरि- 25
योसाने आपत्ति सङ्कादिसेस्स । सङ्कादिसेसं अञ्जापज्जन्तिया अत्तिया
दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

१. तुम्हञ्चेव — स्या०; तुम्हञ्चेव — सी० । २. वेभस्सा — सी०, स्या० । ३. वज्जप्पटि-
च्छादिका — सी०, स्या०, रो० । ४. विविच्चथाय्ये — सी०, स्या०, रो० । ५. भिक्षुनीसङ्घस्स — म० ।

यावततियकं ति यावततियं समनुभासनाय आपज्जति, न सह-
वत्थुज्जाचारा^१ ।

निस्सारणीयं ति सङ्गमहा निस्सारीयति^२ ।

सङ्गदिसेसो ति सङ्गो व तस्सा आपत्तिया मानत्तं देति, मूलाय
५ पटिकस्सति, अब्भेति, न सम्बहुला न एका भिक्खुती । तेन^३ बुच्चति
सङ्गदिसेसो ति । तस्सेव^४ आपत्तिनिकायस्स नामकम्मं अधिवचनं, तेन पि
बुच्चति सङ्गदिसेसो ति ।

५६. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्गा-
दिसेस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्गादिसेस्स ।
१० धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्गादिसेस्स ।

B. 317

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

५७. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-
१५ काय, आदिकम्मिकाया ति ।^५

—o—

५८. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, सत्तरस सङ्गादिसेसा धम्मा - नव
पठमापत्तिका, अट्ठ यावततियका । येसं भिक्खुनी अञ्जतरं वा अञ्जतरं
वा आपज्जति^६, ताय भिक्खुनिया उभतोसङ्गे पक्खमानत्तं चरितब्बं ।
चिण्णमानत्ता^७ भिक्खुनी^८ यत्थ सिया वीसतिगणो भिक्खुनीसङ्गो तत्थ
२० सा भिक्खुनी अब्भेतब्बा । एकाय पि चे ऊनो वीसतिगणो^९ भिक्खुनी-
सङ्गो तं भिक्खुनि अब्भेय्य । सा च भिक्खुनी अनग्भिता, ता च भिक्खु-
नियो गारय्हा, अयं तत्थ सामीचि ।

^१ सहवत्थुज्जाचारा - सी० । २. निस्सारियति - स्या०, रो०, । ३. तेन पि - सी० ।
४. तस्स चेव - सी० । ५. एत्थ सी० पौत्थके इयं उद्दानं विस्सति -

उत्सवं चोरि गावत्तं जवित्तं वाचनेन च ।

किन्त्वे कुपिता किस्मिञ्च संसट्ठुज्जाय ते वधा ति ॥

६. आपज्जित्वा - रो० । ७. चिण्णमानताय - सी०, स्या० । ८. भिक्खुनिया - सी०,
स्या० । ९. ऊनवीसतिगणो - रो० ।

तत्प्राप्त्यायो पुच्छामि — “कच्चित्थं परिसुद्धा” ? द्वितीयं पि पुच्छामि — “कच्चित्थं परिसुद्धा” ? तृतीयं पि पुच्छामि — “कच्चित्थं परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्याय्यायो^१, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

सत्तरसकं निवृत्तं ।

सङ्ख्याविसेसकण्डं निवृत्तं ।

—:०:—

१. परिसुद्धेत्याय्यायो — टी०, त्या०, रो० ।

पाणिनि—४२.

३. निस्सगियकण्डं

§ १. पठमनिस्सगियं

(पत्तसन्निचये)

इमे खो पनाय्यायो' तिस निस्सगिया पाचित्तिया
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

(१) छब्बगियाभिक्षुनीवत्थु

B. 318,
R. 248

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षुनियो बहू'
पत्ते सन्निचयं करोन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम भिक्षुनियो बहू पत्ते
५ सन्निचयं करिस्सन्ति, पत्तवाणिज्जं' वा भिक्षुनियो करिस्सन्ति, आमत्ति-
कापणं वा पसारेस्सन्ति" ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया
भिक्षुनियो पत्तसन्निचयं करिस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे,
१० छब्बगिया भिक्षुनियो पत्तसन्निचयं करोन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
भिक्षुनियो पत्तसन्निचयं करिस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसा-
दाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२. "या पन भिक्षुनी पत्तसन्निचयं करेय्य, निस्सगियं पाचि-
१५ त्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

३. या पना ति या यादिसा ...पे० ... भिक्षुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

पत्तो नाम द्वे पत्ता - अयोपत्तो, मत्तिकापत्तो । तयो पत्तस्स वण्णा -

१. पनय्यायो - सी०, स्या०, रो० । २. बहू - सी०, स्या०, रो० । ३. पत्तवाणिज्जं - सी०,
स्या०, रो० ।

उक्कट्टो पत्तो, मज्झिमो पत्तो, भोमको पत्तो । उक्कट्टो नाम पत्तो अङ्गु-
लकोदनं गण्हाति चतुर्भागं खादन् तदुपियं च व्यञ्जनं च मज्झिमो
नाम पत्तो नाळिकोदनं गण्हाति चतुर्भागं खादन् तदुपियं च व्यञ्जनं ।
भोमको नाम पत्तो पत्थोदनं गण्हाति चतुर्भागं खादन् तदुपियं च व्यञ्जनं ।
ततो उक्कट्टो अपत्तो भोमको अपत्तो ।

R. 244

सन्निधयं करेय्या ति अनधिद्वितो अक्किण्वितो ।

निस्सगिग्यो होती ति सह अंरुणुग्गमना निस्सगिग्यो होति । निस्स-
ज्जितब्बो सङ्खस्स वा गणस्स वा एकभिक्षुनियं वा । एवं च पम,
भिक्षवे, निस्सज्जितब्बो । तां भिक्षुनियां सङ्खं उपसङ्कमित्वा एकं
उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं भिक्षुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसी-
दित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “अयं मे, अय्ये, पत्तो रत्ता-
तिककन्तो निस्सगिग्यो, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी” ति । निस्सज्जित्वा
आपत्तिं देसेतब्बा । व्यत्ताय भिक्षुनिया पटिबलाय आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा ।
निस्सट्ठपत्तो दातब्बो —

B. 319

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं पत्तो इत्थन्नामाय भिक्षुनिया
निस्सगिग्यो सङ्खस्स निस्सट्ठो । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इमं पत्तं
इत्थन्नामाय भिक्षुनिया ददेय्या” ति ।

15

ताय भिक्षुनिया सम्बट्ठला भिक्षुनियो उपसङ्कमित्वा एकं उत्तरा-
सङ्गं करित्वा बुद्धानं भिक्षुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा
अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीया — “अयं मे, अय्यायो, पत्तो रत्ताति-
क्कन्तो निस्सगिग्यो, इमाहं अय्यानं निस्सज्जामी” ति । निस्सज्जित्वा
आपत्तिं देसेतब्बा । व्यत्ताय भिक्षुनिया पटिबलाय आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा ।
निस्सट्ठपत्तो दातब्बो —

20

“सुणन्तु मे अय्यायो” । अयं पत्तो इत्थन्नामाय भिक्षुनिया
निस्सगिग्यो अय्यानं निस्सट्ठो । यदि अय्यानं पत्तकल्लं, अय्यायो इमं
पत्तं इत्थन्नामाय भिक्षुनिया ददेय्यु” ति ।

25

ताय भिक्षुनिया एकं भिक्षुनि उपसङ्कमित्वा एकं उत्तरासङ्गं

१. सादनीयं - स्वा० । २. तदुपियं - स्वा०, रो० । ३. व्यञ्जनं - सो० । ४. बुद्धानं -
सी० । ५. सङ्खस्स - रो० । ६. सुणातु - रो० । ७. अय्य - रो० । ८. सङ्खस्स - रो० ।
९. सङ्खो - रो० । १०. ददेय्या - रो० । ११. सम्बट्ठला - सो० । १२. भिक्षुनियो - रो० ।

करित्वा' उक्कट्टिकं निखीदित्वा अञ्जलिं यगहेत्वा एवमस्स वचनीया —
 “अयं वे, अय्ये”, वत्तो रत्तातिक्कन्तो निस्सग्गिबो । इमाहं अय्याय^१ निस्स-
 ज्जामी” ति । निस्सज्जित्वा आपत्तिं वेसेतब्बा । ताय भिक्खुनियो आपत्तिं
 पटिग्गहेत्तब्बा । निस्सट्ठपत्तो दातब्बो — “इमं पत्तं अय्याय दम्मी” ति ।

- 5 ४. रत्तातिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्ज्ञा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । रत्ता-
 तिक्कन्ते वेमत्तिका, निस्सग्गियं पाचित्तियं । रत्तातिक्कन्ते अनतिक्कन्त-
 सञ्ज्ञा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अनधिद्विते अधिद्वितसञ्ज्ञा, निस्सग्गियं
 B. 320 पाचित्तियं । अविकप्पिते विकप्पितसञ्ज्ञा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अवि-
 R. 245 स्सज्जिते विस्सज्जितसञ्ज्ञा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अनट्ठे नट्टसञ्ज्ञा ...
 10 अविनट्ठे विनट्टसञ्ज्ञा ... अमिस्से भिन्नसञ्ज्ञा ... अविनुत्ते विलुत्तसञ्ज्ञा,
 निस्सग्गियं पाचित्तियं ।

निस्सग्गियं पत्तं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।
 रत्तानतिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्ज्ञा, आपत्तिं दुक्कटस्स । रत्तानतिक्कन्ते
 वेमत्तिका, आपत्तिं दुक्कटस्स । रत्तानतिक्कन्ते अनतिक्कन्तसञ्ज्ञा अनापत्ति ।
 15 ५. अनापत्तिं अन्तोअरुणे^२ अधिद्वेति, विकप्पेति, विस्सज्जेति, नस्सति,
 विनस्सति, भिज्जति, अच्छिन्दित्वा गण्हन्ति, विस्सासं गण्हन्ति, उम्मत्तिकाय,
 आदिकम्मिकाया ति ।

- तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो निस्सट्ठपत्तं न देन्ति ।
 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । न, भिक्खवे,^३ निस्सट्ठपत्तो न दातब्बो । या
 20 न ददेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा ति ।

१२. बुत्तियनिस्सग्गियं

(बीवरवाचने)

(१) अकालबीवरवत्त्वं

६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गाम-
 कावासे वस्सं^४ वुत्था^५ सावत्थि अगमंसु वत्तसम्पन्ना हरियापथसम्पन्ना

१. एत्थ ‘बुद्धानं भिक्खुनीनं पावे वण्हित्वा’ इति अश्विको पाठो रो० चोत्थके अस्ति । २. अय्यायो-
 रो० । ३. अय्यायनं - रो० । ४. निस्सज्जामी - डी० । ५. अन्तोअरुणं - सी०, स्वा०; अन्तो अरुणं-
 रो० । ६. एत्थ वत्तां चोत्थके ‘भिक्खुनिना’ इति अश्विको पाठो विस्सति । ७-७. वत्संबुद्धा-व० ।

दुष्करोष्ठा' लूखचीवर । उपासका ता भिक्षुनियो पस्सित्वा—“इमा भिक्षुनियो वत्तसम्पन्ना हरिवापयसम्पन्ना दुष्करोष्ठा लूखचीवरा, इमा भिक्षुनियो अण्डिज्जा भविस्सन्ती” ति भिक्षुनीसङ्गस्स अकालचीवरं अवंसु । धुल्लनन्दा भिक्षुनी — “अम्हाकं कठिनं अत्थत्तं कालचीवरं” ति अधिट्ठित्वा भाजापेसि । उपासका ता भिक्षुनियो पस्सित्वा एतदवोचुं — “अपम्याहि चीवरं लद्धं” ति ? “न मयं, आवुसो, चीवरं लभाम । अय्या धुल्लनन्दा — “अम्हाकं कठिनं अत्थत्तं कालचीवरं” ति अधिट्ठित्वा भाजापेसी” ति । उपासका उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्या धुल्लनन्दा अकालचीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेस्सती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेसं उपासकानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छ ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्या धुल्लनन्दा अकालचीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्षुनियो भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, धुल्लनन्दा भिक्षुनी अकालचीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 321

R. 246

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, धुल्लनन्दा भिक्षुनी अकालचीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाव ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिकखापदं उद्दिस्सन्तु —

20

७. “या पन भिक्षुनी अकालचीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेय्य, निस्सग्गियं पाच्चित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

अकालचीवरं नाम अनत्थत्ते कठिने एकादसमासे उप्पन्नं, अत्थत्ते कठिने सत्तमासे उप्पन्नं, काले पि आदिस्स दिशं, एतं अकालचीवरं नाम ।

25

अकालचीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिट्ठित्वा भाजापेति, पयोगे

१. दुष्करोष्ठा—सी०, स्वा०, रो० । २. अपिचं—ब० । ३. भाजापेसी—स्व० ।

४. सी०, स्वा०, रो० पोटयकेनु नहि ।

दुक्कटं । पटिलभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा एकभिक्षुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ...पे०... इदं मे, अय्ये, अकालचीवरं 'कालचीवरं' ति अधिट्ठहिस्वा भाजापेति निस्सगियं, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी^१ ति ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति
 ५ ...पे०... अय्याय दम्मी ति ।

B. 322

६. अकालचीवरे अकालचीवरसञ्जा कालचीवरं ति अधिट्ठहिस्वा भाजापेति, निस्सगियं पाचित्ति^२ । अकालचीवरे वेमतिका कालचीवरं ति अधिट्ठहिस्वा भाजापेति, आपत्ति^३ दुक्कटस्स^४ । अकालचीवरे कालचीवरसञ्जा कालचीवरं ति अधिट्ठहिस्वा भाजापेति, अनापत्ति^५ । कालचीवरे
 10 अकालचीवरसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । कालचीवरे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स^६ । कालचीवरे कालचीवरसञ्जा, अनापत्ति ।

१०. अनापत्ति अकालचीवरं कालचीवरसञ्जा^७ भाजापेति, कालचीवरं कालचीवरसञ्जा भाजापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

३. ततियनिस्सगियं

(चीवरपरिवत्तने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

R. 247

११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 15 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी अञ्जतराय^१ भिक्षुनिया सद्धि चीवरं परिवत्तेत्वा^२ परिभुञ्जति^३ । अथ खो सा भिक्षुनी तं चीवरं सहरित्वा^४ विक्खपि । थुल्लनन्दा भिक्षुनी तं भिक्षुनि एतद-
 वोच — “यं ते, अय्ये, मया सद्धि चीवरं परिवत्तितं, कहं त चीवरं” ति ?
 अथ खो सा भिक्षुनी तं चीवरं नीहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्षुनिया इस्सेसि ।
 20 थुल्लनन्दा भिक्षुनी तं भिक्षुनि एतदवोच — “हन्दाय्ये^५, तुय्हं चीवरं, आहर मेतं चीवरं, यं तुय्हं तुय्हमेवेतं, यं मय्हं मय्हमेवेतं, आहर मेतं, सकं पच्चाहरा” ति अच्छिन्दि । अथ खो सा भिक्षुनी भिक्षुनीनं एतमत्थं
 ८ आतोवेसि । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा^६ ...पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति

१. निस्सज्जामी - सी० । २-३. निस्सगियं पाचित्ति^२ - स्या० । ३. निस्सगियं पाचित्ति - स्या० । ४. अकालचीवरसञ्जा - स्या०, रो० । ५. अञ्जतरास्वा - रो० । ६. परिभुञ्जति - स्या० । ७. सङ्खस्स - स्या०, भ० । ८. हन्दाय्ये - सी०, स्या०, रो० ।

विप्रायेति । — “कथं हि नाम ग्रथ्या धुल्लनन्दा भिक्षुनिया सद्धि चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दिस्सती” ति । अथ खो ता भिक्षुनियो भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसु । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... सच्चं किंर, भिक्षवे, धुल्लनन्दा भिक्षुमी भिक्षुनिया सद्धि चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, धुल्लनन्दा भिक्षुनी भिक्षुनिया सद्धि चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दिस्सति ! नेतं, भिक्षवे, अप्सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

१२. “या पन भिक्षुनी भिक्षुनिया सद्धि चीवरं परिवत्तेत्वा सा पच्छा एवं वदेय्य — ‘हन्दाय्ये, तुय्हं चीवरं आहर, मेतं चीवरं, यं तुय्हं तुय्हमेवेतं, यं मय्हं मय्हमेवेतं, आहरमेतं, सकं पच्चाहरा’ ति अच्छिन्देय्य वा अच्छिन्दापेय्य वा, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति । भिक्षुनिया सद्धि ति अञ्जाय भिक्षु-
नियो सद्धि । चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं विकप्पनुपगं पच्छिमं ।
परिवत्तेत्वा ति परिवत्तेन वा विपुलं, विपुलेन वा परित्तं ।
अच्छिन्देय्या ति सयं अच्छिन्दति निस्सगियं पाचित्तियं ।

अच्छिन्दापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकिं आणत्ता बहुकं पि अच्छिन्दति, निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स
वा गणस्स वा एकभिक्षुनिया वा । एवं च पन, भिक्षवे, निस्सज्जितब्बं
... पे० ... इदं मे ग्रथ्यं चीवरं भिक्षुनिया सद्धिं परिवत्तेत्वा अच्छिन्नं निस्स-
गियं, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्यं
ति ... पे० ... ग्रथ्याय दम्मी ति ।

१४. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति
वा अच्छिन्दापेति वा, निस्सगियं पाचित्तियं । उपसम्पन्नाय वेमतिका चीवरं

R. 248

परिवर्त्तेत्वा अचिच्छन्दति वा अचिच्छन्दापेति वा, निस्सगियं पाचित्तिथं ।
उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा बीवरं परिवर्त्तेत्वा अचिच्छन्दति वा अचिच्छ-
न्दापेति वा, निस्सगियं पाचित्तिथं ।

- अञ्जं परिकक्षारं परिवर्त्तेत्वा अचिच्छन्दति वा अचिच्छन्दापेति वा,
५ आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय सद्धिं बीवरं वा अञ्जं वा परिकक्षारं
परिवर्त्तेत्वा अचिच्छन्दति वा अचिच्छन्दापेति वा, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनु-
पसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय बेमत्तिका,
आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

१५. अनापत्तिं सा वा देति, तस्सा वा किस्ससन्ती गण्हाति,

- १० उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ४. अनुत्थानिस्सगियं

(अञ्जं विञ्ज्यापेत्वा अञ्जं विञ्ज्यापणे)

(१) थुल्लनन्दासप्पित्तविञ्जापनवत्तु

B. 324

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गिल्लना
होति । अथ खो अञ्जतरो उपासको येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी सेनुपसङ्गमि;
उपसङ्गमित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदबोच - “किं ते, अय्ये, अफासु, किं
१५ आहरीयतू” ति ? “सप्पिना मे, आवुसो, अत्थो” ति । अथ खो सो उपासको
अञ्जतरस्स आपणिकस्स घरा कहापणस्स सप्पि आहरित्वा थुल्लनन्दाय
भिक्खुनिया अदासि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी एवमाह - “न मे, आवुसो,
सप्पिन्ता अत्थो; तेल्लेन मे अत्थो” ति । अथ खो सो उपासको येन सो
आपणिको तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तं आपणिकं एतदबोच - “न
२० किराय्यो” अय्याय सप्पिना अत्थो, तेल्लेन अत्थो । हन्द ते सप्पि, तेल्लं मे
देही” ति । “सत्थे मयं अय्यो” विक्कीतं भण्डं थुन आदियिस्साम, कदा
अम्हाकं भण्डं विक्कायिस्सति; सप्पिस्स कयेन सप्पि हटं, तेल्लस्स कयं आहर,
तेल्लं हूरिस्ससी” ति । अथ खो सो उपासको उज्झायति खिय्यन्ति विपाचेति -
“कयं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अञ्जं विञ्ज्यापेत्वा अञ्जं विञ्ज्या-

१. विस्सावेमि - बी०; विस्सावेन्ती - स्वा०, रो० । २. सी०, रो० पोखकेणु नति ।
३. सी० पीत्थके अति । ४. किरय्य - स्वा०; किरय्यी - रो०, सी० । ५. अय्य - स्वा० ।

पेस्सती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स
 खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झा-
 यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति ... पे० ... अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून्
 एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... सच्चं किर,
 भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अज्झं विज्जापेत्वा अज्झं विज्जापेसी' ९
 ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
 भिक्खुनी अज्झं विज्जापेत्वा अज्झं विज्जापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे,
 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम
 सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

R. 249

१७. "या पन भिक्खुनी अज्झं विज्जापेत्वा अज्झं विज्जापेय्य,
 निस्सगियं पाचित्तियं" ति ।

10

(३) विभङ्गो

१८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अप्पिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अज्झं विज्जापेत्वा ति यं किञ्चि विज्जापेत्वा ।

15 B 25

अज्झं विज्जापेय्या ति तं ठपेत्वा अज्झं विज्जापेति, पयोमे
 दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स
 वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं
 मे अय्ये अज्झं विज्जापेत्वा अज्झं विज्जापितं निस्सगियं, इमाहं सङ्गस्स
 निस्सज्जामी' ति ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्यु ति ... पे० ... अय्याय
 दम्मी ति ।

20

१९. अज्झे अज्जसज्जा अज्झं विज्जापेति, निस्सगियं पाचि-
 त्तियं । अज्झे वेमतिका अज्झं विज्जापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्झे
 अनज्जसज्जा अज्झं विज्जापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

अनज्झे अज्जसज्जा अनज्झं विज्जापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अनज्झे वेमतिका अनज्झं विज्जापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनज्झे
 अनज्जसज्जा, अनापत्ति ।

25

१. विज्जापेती - स्या० । २. निस्सज्जामी - सी० ।

२०. अनापत्तिं तच्छेव विञ्जापेति, अञ्जं च विञ्जापेति, अनिसंसं दस्सेत्वा विञ्जापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३.५. पञ्चमनिस्सगियं

(अञ्जं चेतापने)

(१) थुल्लनन्दातेलसप्पिचेतापनवत्थु

२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गिलाना होति ।
५ अथ खो अञ्जतरो उपासको येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क-
मित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोच - “कच्चि, अय्ये, खमनीयं कच्चि
यापनीयं” ति ? “न मे, आवुसो, खमनीयं, न यापनीयं” ति । “अमुकस्स,
अय्ये, आपणिकस्स घरे कहापणं निक्खपिस्सामि, ततो यं इच्छेय्यासि तं
आहरापेय्यासी” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्जतरं सिक्खमानं आणा-
१० पेसि - “गच्छ, सिक्खमाने, अमुकस्स आपणिकस्स घरा कहापणस्स तेलं
आहरा” ति । अथ खो सा सिक्खमाना तस्स आपणिकस्स घरा कहा-
पणस्स तेलं आहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अदासि । थुल्लनन्दा
भिक्खुनी एवमाह - “न मे, सिक्खमाने, तेलेन अत्थो, सप्पिना मे अत्थो”
ति । अथ खो सा सिक्खमाना येन सो आपणिको तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क-
१५ मित्वा तं आपणिकं एतदवोच - “न किर, आवुसो, अय्याय तेलेन अत्थो,
सप्पिना अत्थो, हन्द ते तेलं, सप्पि मे देही” ति । “सच्चे मयं, अय्ये, विक्कीतं
भण्डं पुन आदियिस्साम, कदा अम्हाकं भण्डं विक्कायिस्सति ! तेलस्स कयेन
तेलं हट्ठं, सप्पिस्स कयं आहर, सप्पि हरिस्ससी” ति । अथ खो सा सिक्ख-
माना रोदन्ती अट्ठासि । भिक्खुनियो तं सिक्खमानं एतदवोचुं - “किस्स
२० त्वं, सिक्खमाने, रोदसी” ति ? अथ खो सा सिक्खमाना भिक्खुनीनं एतमत्थं
आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अञ्जं चेतापेत्वा अञ्जं
चेतापेस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्जं
चेतापेत्वा अञ्जं चेतापेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१. तच्छेव - स्या०, रो० । २. सी०, रो०, म० पोत्तकेदु नत्ति । ३. हरिस्सतो -
सी० । ४. चेतापेसी - स्या० ।

(२) वज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अज्झं चेतापेत्वा अज्झं चेतापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-सन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२२. “या पन भिक्खुनी अज्झं चेतापेत्वा अज्झं चेतापेय्य, 5 निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विमज्जे

२३. या वना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अज्झं चेतापेत्वा ति यं किञ्च चेतापेत्वा ।

अज्झं चेतापेय्या ति तं ठपेत्वा अज्झं चेतापेति, पयोगे दुक्कटं । 10 पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा एक-भिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे, अय्ये, अज्झं चेतापेत्वा अज्झं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी ति ...पे०... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे०... अय्याय दम्मी ति ।

२४. अज्झे अज्झसज्जा अज्झं चेतापेति, निस्सगियं पाचि- 15 B. 327 त्तियं । अज्झे वेमतिका अज्झं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्झे अनज्झसज्जा अज्झं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

अनज्झे अज्झसज्जा अनज्झं चेतापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनज्झे वेमतिका अनज्झं चेतापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनज्झे अनज्झ-सज्जा अनापत्ति । 20

२५. अनापत्ति तज्जेव^१ चेतापेति, अज्झं च चेतापेति, आनिसंसं दस्सेत्वा चेतापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३.६. छद्दिस्सगियं

(अज्झं चेतापेने)

(१) परिक्खारनिक्खपणवत्थु

२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन उपासका भिक्खुनीसङ्घस्स

- चीवरत्थाय छन्दकं संहरित्वा' अञ्जतरस्स पावारिकस्स घरे परिकखारं निक्खपित्वा भिक्खुनियो उपसङ्कुमित्वा एतदबोचुं — “अमुकस्स, अय्ये, पावारिकस्स घरे चीवरत्थाय परिकखारो निक्खित्तो, ततो चीवरं ग्राहुरापेत्वा भाजेथा” ति । भिक्खुनियो तेन परिकखारेन* भेसज्जं चेतापेत्वा
- 5 परिभुञ्जिस्सु । उपासका जानित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ती” ति ! अस्सोमुं खो भिक्खुनियो तेसं उपासकानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
- R. 251 10 भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्जं चेतापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जसि

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
- B. 328 15 अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

२७. “या पन भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचिसियं” ति ।

(३) विमङ्गो

- 20 २८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
- अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय दिन्नेन ।

- सङ्घिकेना ति सङ्घस्स, न गणस्स, न एकभिक्खुनिया ।
- 25 अञ्जं चेतापेय्या ति यं अत्थाय^१ दिन्नं, तं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं^२ सङ्घस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जि-

१. सङ्कटित्वा — म०, स्था० । *एव स्था० पोत्वके ‘सयं’ इति अधिको पाठो विस्सति ।

२. य अत्थाय — म०, रो० । ३. निस्सज्जितब्बं — सी० ।

तब्बं ... पे० ... इदं मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्खिकेन अञ्जं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी' ति ।
... पे०... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे० ... अय्याय दम्मी ति ।

२९. अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके वेमतिका अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचि- 5
त्तियं । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज-
दत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिक-
सञ्जा, अनापत्ति । 10

३०. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आप-
दासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३. ७. सत्तमनिससिगियं

(संयाचिकेन अञ्जं चेतापणे)

(१) परिकखारनिक्खिपनकत्थु

३१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन उपासका भिक्खुनीसङ्खस्स
चीवरत्थाय छन्दकं संहरित्वा अञ्जतरस्स पावारिकस्स घरे परिकखारं^१ 15
निक्खिपित्वा भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदवोचुं — “अमुकस्स, अय्ये,
पावारिकस्स घरे चीवरत्थाय परिकखारो निक्खित्तो, ततो चीवरं आहरा-
पेत्वा भाजेथा” ति । भिक्खुनियो तेन च परिकखारेन सयं पि याचित्वा
भेसज्जं चेतापेत्वा परिभुञ्जिमु । उपासका जानित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जु- 20
द्दिसिकेन सङ्खिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
सङ्खिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 329

R. 232

(२) पञ्जाप्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्खिकेन संयाचिकेन अञ्जं 25

चेतापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्तु -

३२. “या पन भिक्खुनी अञ्जादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन
सङ्घिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) चित्तज्ज्ञो

३३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अविप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय दिग्गेन ।
सङ्घिकेना ति सङ्घस्स, न गणस्स, न एकभिक्खुनिया ।

संयाचिकेना ति सयं याचित्वा ।

अञ्जं चेतापेय्या ति यं अत्थाय दिग्गं तं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति,
पयोगे दुक्कटं । पटिलाग्गेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा
गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे०...

B. 330

इदं मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन संयाचिकेन
अञ्जं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ...

३४. ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे० ... अय्याय दम्मी ति ।

अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स-
गियं पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके वेमतिका अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं
पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स-
गियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज-
दत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा,
अनापत्ति ।

३५. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

३ द. अट्टमनिस्सगियं

(अञ्जदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जं चेतापने)

(१) यागुया परिक्खारनिक्खिपनकत्थु

३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरस्स पूगस्स परिवेणवासिका

भिक्षुनियो यागुया किलमन्ति । अथ खो सो पूगो भिक्षुनीनं यागुअत्थाय
 छन्दकं संहस्तिवा अञ्जातरस्स आपणिकस्स घरे परिकखारं^१ निक्खिपित्वा
 भिक्षुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोच — “अमुक्स्स, अय्ये, आपणिकस्स घरे
 यागुअत्थाय परिकखारो निक्खित्तो, ततो तण्डुलं^२ आहरापेत्वा यागुं पत्तापेत्वा
 परिभुञ्जथा”^३ ति । भिक्षुनियो तेन परिकखारेन भेसज्जं चेतापेत्वा परिभु- 5
 ञ्जिसु । अथ खो सो पूगो जानित्वा उज्झायति खिय्यति विपाचेति —
 कथं हि नाम भिक्षुनियो अञ्जादत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
 महाजनिकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षु-
 नियो अञ्जादत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन अञ्जं
 चेतापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 391

10 R. 255

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनियो
 अञ्जादत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन अञ्जं चेता-
 पेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
 भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

३७. “या पन भिक्षुनो अञ्जादत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन 15
 महाजनिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचिस्सिय” ति ।

(३) विभङ्गो

३८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

अञ्जादत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय
 दिप्पेन ।

20

महाजनिकेना ति गणस्स, न सङ्कुस्स, न एकभिक्षुनिया ।

अञ्जं चेतापेय्या ति यं अत्थाय दिप्पं तं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति,
 पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्कुस्स वा
 गणस्स वा एकभिक्षुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ...
 इदं मे, अय्ये, अञ्जादत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन 25
 अञ्जं चेतापितं निस्सगियं इमाहं सङ्कुस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ...
 ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे० ... अय्याय दम्मी ति ।

३९. अञ्जादत्थिके अञ्जादत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स-

भिग्यं पाचिस्तिग्यं । अञ्जदत्थिके वेमतिका अञ्जं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचिस्तिग्यं । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचिस्तिग्यं । निस्सट्ठं पटिलमित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज-
5 दत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिक-
सञ्जा, अनापत्ति ।

४०. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१६. नवमनिस्सग्गियं

(अञ्जं चेतापने)

(१) पूमपरिक्खारनिब्वलपनवत्थु

B 332

४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
10 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरस्स पूगस्स परिवेण-
वासिका भिक्खुनियो यागुया किलमन्ति । अथ खो सो पूगो भिक्खुनीनं यागु-
अत्थाय छन्दकं संहरित्वा अञ्जातरस्स आपणिकस्स घरे परिक्खारं^१ निक्खि-
पित्वा भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदवोच — “अमुकस्स, अय्ये, आपणि
कस्स घरे यागुअत्थाय परिक्खारो निक्खित्तो । ततो तण्डुलं^२ आहरा-
15 पेट्वा यागुं पचापेट्वा परिभुञ्जथा” ति । भिक्खुनियो तेन च परिक्खारेन
सयं पि याचित्वा भेसज्जं चेतापेट्वा परिभुञ्जिसु । अथ^३ खो^४ सो पूगो
जानित्वा उज्झायति खिययति विपाचेति — कथं हि नाम भिक्खुनियो
अञ्जदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्जं
चेतापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन
20 परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेन्ती
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगारहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
अञ्जदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्जं

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. तण्डुले — स्वा०, य० । ३-४. सी०, स्वा०, य० पोत्थकेसु नत्थि ।

चेतापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

४२. “या पन भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिक्हारेन अञ्जुद्दिसिकेन
महाजनिंकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४३. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं 5
इमस्मि अत्थे अघिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिक्हारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय
दिप्पेन ।

महाजनिकेना ति गणस्स, न सङ्गस्स, न एकभिक्खुनिया ।

संयाचिकेना ति सयं याचित्वा ।

10

अञ्जं चेतापेय्या ति यं अत्थाय दिप्पं तं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति,
पयोगे दुक्कट । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा
गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं
... पे० ... इदं मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिक्हारेन अञ्जुद्दिसिकेन महा-
जनिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापित निस्सगियं । इमाहं सङ्गस्स 15
निस्सज्जामी ति ... पे० ... ददेय्या ति .. पे० .. ददेय्यु ति ... पे०... अय्याय
दम्मी ति ।

B. 393

४४. अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स-
गियं पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके वेमतिका अञ्ज चेतापेति, निस्सगियं
पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्ज चेतापेति, निस्स- 20
गियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज-
दत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा
अनापत्ति ।

४५. अनापत्ति सेसक उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आप- 25
दासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ १०. वसन्निस्सगियं
(संयाचिकेन अञ्जं चेतापने)

(१) वसन्निस्सगियं बुल्लनन्दाय

R. 254

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन बुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता
होति भाणिका विसारदा पट्टा' धम्मि कथं कातुं । बहू मनुस्सा बुल्लनन्दं
भिक्खुनिं पयिरुपासन्ति । तेन खो पन समयेन बुल्लनन्दाय भिक्खुनिया
५ परिवेणं उन्दियति' । मनुस्सा बुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदवोचुं - "किस्सिदं
ते', अय्ये, परिवेणं उन्दियती" ति ? "नत्थावुसो, दायका, नत्थि कारका"
ति । अथ खो ते मनुस्सा बुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिवेणत्थाय छन्दकं
संहरित्वा बुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिकखारं' अदंसु । बुल्लनन्दा भिक्खुनी
तेन च परिकखारेन सयं पियाचित्वा भेसज्जं चेतापेत्वा परिभुञ्जि । मनुस्सा
१० जानित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या बुल्ल-
नन्दा अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन
अञ्जं चेतापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, बुल्लनन्दा भिक्खुनी
१५ अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन अञ्जं
चेतापेती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

B. 334

(२) पञ्जति

- १५ विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, बुल्लनन्दा
भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन
चेतापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

४७. "या पन भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
२० पुग्गलिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

४८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय
दिञ्जेन ।

१. पट्टा - स्या०, रो० । २. उद्दियति - सी०; उद्वियति - रो०; उद्वीयति - स्या० ।
३. यो - रो० । ४. सी० पीत्यके नत्थि ।

पुग्गलिकेना ति एकाय भिक्खुनिया, न सङ्गस्स, न गणस्स ।
संयाचिकेना ति सयं याचित्वा ।

अञ्जं चेतापेय्या ति यं अत्थाय दिन्नंतं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति, पयोगे
दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स
वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे०... ४
इदं मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिकलारेण अञ्जुद्धिसिकेन पुग्गलिकेन
संयाचिकेन अञ्जं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामी ति
... पे०... ददेय्या ति ... पे०... ददेय्युं ति ... पे०... अय्याय दम्मी ति ।

४९. अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स-
गियं पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके वेमत्तिका अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं 10
पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स-
गियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलमित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज-
दत्थिके वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिक-
सञ्जा, अनापत्ति । 15

५०. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

११. एकादशमनिस्तगियं

(गन्वाधुरणचेतापने)

(१) पसेनविक्खलवत्थु

५१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवन अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता
होति भाणिका विसारदा पट्टा धम्मिं कथं कातुं । अथ खो राजा पसेनदि 20
कोसलो सीतकाले महग्घं कम्बलं पारुपित्वा येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनु-
पसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुनि अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि ।
एकमन्तं निसिन्नं खो राजानं पसेनदि कोसलं थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिया
कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा पसेनदि
कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो 25

समुत्तेजितो सम्पहंसितो धुल्लनन्दं भिक्षुनि एतदबोच - “वदेय्यासि, अय्ये, येन अत्थो” ति ? “सच्चं मे त्वं, महाराज, दातुकामोसि, इमं कम्बलं देही” ति । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो धुल्लनन्दाय भिक्षुनिया कम्बलं दत्त्वा उट्ठायासना धुल्लनन्दं भिक्षुनि अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

- ५ मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “महिच्छा इमा भिक्षुनियो असन्तुट्ठा । कथं हि नाम राजानं कम्बलं विज्जापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या धुल्लनन्दा राजानं कम्बलं विज्जापेस्सती ति ... पे०...
 10 सच्चं किर भिक्खवे धुल्लनन्दा भिक्षुनी राजानं कम्बलं विज्जापेसी^१ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, धुल्लनन्दा भिक्षुनी राजानं कम्बलं विज्जापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु—
 15 ५२. “गरुपावुरणं” पन भिक्षुनिया चेतापेत्तिया चतुक्कंसपरमं चेतापेतब्बं । ततो चे उत्तरि^२ चेतापेय्य, निस्सगियं पाचिस्सियं” ति ।

(३) विभङ्गो

- B. 396 ५३. गरुपावुरणं नाम यं किञ्च सीतकाले पावुरणं ।
 चेतापेत्तिया ति विज्जापेत्तिया ।
 R. 256 चतुक्कंसपरमं चेतापेतब्बं ति सोळसकहापणगघनकं^३ चेतापेतब्बं ।
 20 ततो चे उत्तरि^४ चेतापेय्या ति ततुत्तरि^५ विज्जापेत्ति, पयोगे दुक्कटं ।
 पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं^६ सङ्खस्स वा गणस्स वा एक-
 भिक्षुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे०... इदं मे,
 अय्ये, गरुपावुरणं अतिरेकचतुक्कंसपरमं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं सङ्खस्स
 निस्सज्जामी ति ... पे०... ददेय्या ति ... पे०... ददेय्युं ति ... पे०... अय्याय
 25 दम्मी ति ।

५४. अतिरेकचतुक्कंसं अतिरेकसज्जा चेतापेत्ति, निस्सगियं

१ विज्जापेत्ती - स्या० । २. गरुपावुरणं - सी०, स्या० । ३ उत्तरि - म०, रो० ।
 ४. सोळसकहापणगघनकं - सी० । ५. ततुत्तरि - म०, रो०; तदुत्तरि - स्या० । ६. निस्सज्जित-
 तब्बं - सी० ।

पात्रितियं । अतिरेकचतुक्कंसे वेमतिका चेतापेति, निस्सगियं पात्रितियं ।
अतिरेकचतुक्कंसे ऊनकसञ्जा चेतापेति, निस्सगियं पात्रितियं ।

ऊनकचतुक्कंसे अतिरेकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकचतुक्कंसे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकचतुक्कंसे ऊनकसञ्जा, अनापत्ति ।

५५. अनापत्ति चतुक्कंसपरमं चेतापेति, ऊनकचतुक्कंसपरमं चेतापेति, 5
आतकानं, पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, महग्घं चेतापेतुकामस्स
अप्पग्घं चेतापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३ १२. भारतसमितिस्तम्भ

(महृपावृत्तचेतापने)

(१) पसेनदिलोमवत्थु

५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता
होति भाणिका विसारदा पट्टा^१ धम्मि कथं कातु । अथ खो राजा पसेनदि 10
कोसलो उण्हकाले महग्घं खोमं पारुपित्वा येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्गमि;
उपसङ्गमित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुनि अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एक-
मन्तं निसिन्नं खो राजानं पसेनदि कोसलं थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिया कथाय
सन्दस्सेसिं समादपेसिं समुत्तेजेसिं सम्पहंसेसिं । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो
थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो 15
सम्पहंसितो थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोच — “वदेय्यासि, अय्ये, येन अत्थो”
ति । “सचे मे त्व, महाराज, दातुकामोसि, इमं खोमं देही” ति । अथ खो राजा
पसेनदि कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया खोमं दत्वा उट्ठायासना थुल्लनन्दं
भिक्खुनि अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । मनुस्सा उज्झायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “महिच्छा इमा भिक्खुनियो असन्तुट्ठा । कथं हि 20
नाम राजानं खोमं विञ्जापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं
मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
अय्या थुल्लनन्दा राजानं खोमं विञ्जापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं

B. 337

किर, भिक्षुवे, धुल्लनन्दा भिक्षुनी राजानं खोमं विञ्जापेसी ति ? “सच्चं, भगवा ति” ।

(२) पञ्जलि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षुवे, धुल्लनन्दा भिक्षुनी राजानं खोमं विञ्जापेस्सति ! नेतं, भिक्षुवे, अप्पसन्नानं वा पसा-
५ दाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षुवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु-

५७. “लहुपावुरणं” पन भिक्षुनिया चेतापेत्तिया अद्भुतेय्यकंसपरमं चेतापेतब्बं । ततो चे उत्तरि चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

५८. लहुपावुरणं नाम यं किञ्चि उण्हकाले पावुरणं ।

चेतापेत्तिया ति विञ्जापेत्तिया ।

१० अद्भुतेय्यकंसपरमं चेतापेतब्बं ति दसकहापणगघनकं* चेतापेतब्बं ।

ततो चे उत्तरि चेतापेय्या ति तनुत्तरि^१ विञ्जापेति, पयोगे दुक्कटं ।

पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स वा एक-
भिक्षुनिया वा । एवं च पन, भिक्षुवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे,
अय्ये, लहुपावुरणं अतिरेकअद्भुतेय्यकंसपरमं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं
१५ सङ्गस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे०...
अय्याय दम्मी ति ।

B. 338

५९. अतिरेकअद्भुतेय्यकंसे अतिरेकसञ्जा चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अतिरेकअद्भुतेय्यकंसे वेमतिका चेतापेति, निस्सगियं पाचि-
त्तियं । अतिरेकअद्भुतेय्यकंसे ऊनकसञ्जा चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

२० ऊनकअद्भुतेय्यकंसे अतिरेकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकअद्भु-
तेय्यकंसे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकअद्भुतेय्यकंसे ऊनकसञ्जा,
अनापत्ति ।

R. 257

६०. अनापत्ति अद्भुतेय्यकंसपरमं चेतापेति, ऊनकअद्भुतेय्यकंसपरमं चेतापेति, जातकानं, पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, महग्घं
२५ चेतापेतुकामस्स अप्पग्घं चेतापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति* ।

१. लहुपावुरणं - सी०, स्या० । २. दसकहापणगघनकं - सी० । * एत्थ सी० पोत्थके इदं उद्दानं विस्सति :-

परां अकालकासञ्च परिवत्ते च विञ्जापे ।

चेतापेत्वा अञ्जवत्थि सङ्गिकञ्च महाजनी ।

सञ्जापिका पुग्गसिका चतुक्कंसद्भुतेय्य वा ति ॥

६१. उद्दिष्टा खो, अय्यायो, तिस निस्सग्गिया पाच्चित्तिया धम्मा ।
 तत्थाय्यायो^१ पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि —
 “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ?
 परिसुद्धेत्थाय्यायो^२, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

निस्सग्गियकण्डं निह्मितं ।

—:०:—

१. तत्थाय्यायो — छी०, ह्या०, रो० । २. परिसुद्धेत्थाय्यायो — छी०, ह्या०, रो० ।

४. पाचित्तियकण्डं

इमे खो पनाय्यायो छसट्टिसता पाचित्तिया
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

१. पठमपाचित्तियं

(लसुणत्वावने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्

R. 258,
B 339

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरेन उपासकेन भिक्षुनीसङ्घो
लसुणेन पवारितो होति — “यासं अय्यानं लसुणेन अत्थो, अहं लसुणेना” ति ।
खेत्तपालो च आणत्तो होति — “सचे भिक्षुनियो आगच्छन्ति, एकमेकायं
५ भिक्षुनिया द्वे तयो भण्डिके देही” ति । तेन खो पन समयेन सावत्थियं
उस्सवो होति । यथाभत्तं लसुणं परिकखयं अगमासि । भिक्षुनियो त उपा-
सक उपमङ्कमित्वा एतदवोचु — “लसुणेन, आवुसो, अत्थो” ति । “नत्थाय्ये” ।
यथाभत्तं लसुणं परिकखीणं । खेत्तं गच्छथा” ति । थुल्लनन्दा भिक्षुनी खेत्तं
गन्त्वा न मत्तं जानित्वा बहुं लसुणं हरापेसि^१ । खेत्तपालो उज्झायात्त
10 खिय्यति विपाचेति — “कथं हि नाम भिक्षुनियो न मत्तं जानित्वा बहु
लसुणं हरापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसु खो भिक्षुनियो तस्स खेत्तपालस्स
उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या
थुल्लनन्दा न मत्तं जानित्वा बहुं लसुणं हरापेस्सती ति ... पे० ...
15 सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी न मत्तं जानित्वा बहुं लसुणं
हरापेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ...
कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी न मत्तं जानित्वा बहुं लसुणं
हरापेस्सति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... धम्म
कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

१. सचे हि — सी० । २. एकेकाय — सी० । ३. नत्थय्ये — स्या०, रो०; न एत्थय्य —
सी० । ४. सी० पत्थके नत्थि । ५. आहरापेसि — सी० । ६. सी०, रो० पत्थकेसु नत्थि ।

(२) सोवणहंसराजकथं

“मृतपुष्पं, भिक्षवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी अञ्जतरस्स ब्राह्मणस्स पजापति अहोसि । तस्सो च धीतरो - नन्दा, नन्दवती, सुन्दरीनन्दा । अथ खो, भिक्षवे, सो ब्राह्मणो कालङ्कत्वा अञ्जतरं हंसयोनि उपपज्जि । तस्स सब्बसोवणमया पत्ता अहेसुं । सो तासं एकेकं पत्तं देति । अथ खो, भिक्षवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी ‘अयं हंसो^१ अम्हाकं एकेकं पत्तं देती’ ति तं हंसराजं गहेत्वा निप्पत्तं अकासि । तस्स पुन जायमाना पत्ता सेता सम्पज्जिसु । तदा पि, भिक्षवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी अतिलोभेन सुवण्णा परिहीना । इदानि लसुणा परिहायिस्सती” ति ।

R. 259

B. 340

“यं लद्धं तेन तुट्ठब्बं, अतिलोभो हि पापको ।

हंसराजं गहेत्वान, सुवण्णा परिहायथा” ति ॥

10

(३) पञ्चाति

अथ खो भगवा थुल्लनन्दं भिक्षुनि अनेकपरियायेन विगरहिवा दुब्भरताय^२ ... पे० .. एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु-

२. “या पन भिक्षुनी लसुणं खादेय्य पाचित्तियं” ति ।

(४) विभज्जो

३. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्षुनी ति ... पे०... अयं इमस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

15

लसुणं नाम मागघकं^३ वुच्चति ।

खादिस्सामी ति पटिग्गहाति^४, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४. लसुणे लसुणसञ्जा खादति, आपत्ति पाचित्तियस्स । लसुणे बेमत्तिका खादति, आपत्ति पाचित्तियस्स । लसुणे अलसुणसञ्जा खादति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20

अलसुणे लसुणसञ्जा खादति, आपत्ति दुक्कटस्स । अलसुणे बेमत्तिका खादति, आपत्ति दुक्कटस्स । अलसुणे अलसुणसञ्जा खादति, अनापत्ति ।

25

१. उपपज्जि - सी० । २. सी० पोत्वके नत्वि । ३. हंसराजानं - सी० । ४. दुब्भर-
ताय - सी० । ५. मागघिकं - स्वा०; मागघं - सी० । ६. पटिग्गहाति - सी०; पटिग्गहाति -
रो० । ७. सी०, स्वा० पोत्वके नत्वि ।

५. अनापत्ति पलण्डुके, भञ्जनके, हरीतके, चापलसुणे^१, सूपसम्पाके, मंससम्पाके, तेलसम्पाके, साळवे^२, उत्तरिभञ्जे, उम्भसिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ २. बुत्तिपाचित्तियं

(लोमसंहारापणे)

(१) अचिरवतीनहानवत्थु

B. 341

६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

R. 260

5 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहारापेत्वा अचिरवतिया नदिया वेसियाहि सद्धि नग्गा एकतित्थे नहायन्ति । वेसिया उज्झायन्ति खिय्यन्ति^३ विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहारापेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^४ कामभोगिनियो” ति ! असोसुं खो भिक्खुनियो तासं वेसियानं उज्झायन्तीनं खिय्यन्तीनं विपाचेन्तीनं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहारापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहारापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
15 भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहारापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

७. “या पन भिक्खुनी सम्बाधे लोमं संहारापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

८. या पत्ता ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
20 इमस्मि अत्थे अधिप्पेत्ता भिक्खुनी ति ।

सम्बाधो नाम उभो उपकण्ठका, मुत्तकरणं ।

संहारापेय्या ति एकं पि लोमं संहारापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. चापलसुणे - सी० । २. साळवे - सी० । ३. लीयन्ति - सी०, स्था०, रो० ।
४. गिही - सी० ।

बहुके पि लोमे संहरापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

६. अनापत्ति आबाधपच्चया^१, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३. तत्तियपाचित्तियं

(तलघातके)

(१) अनभिरताभिक्षुनीकत्तु

१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन द्वे भिक्षुनियो अनभिरतिया पीळिता
ओवरकं पविसित्वा तलघातकं करोन्ति । भिक्षुनियो तेन सहेन उपघा- 5
वित्वा^२ ता भिक्षुनियो एतदबोचुं - “किस्स तुम्हे, अय्ये, पुरिसेन सद्धि
सम्पदुस्सथा” ति ? “न मयं, अय्ये, पुरिसेन सद्धि सम्पदुस्सामा” ति ।
भिक्षुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता
उज्झायन्ति खियन्ति विपावेन्ति - कथं हि नाम भिक्षुनियो तलघातकं
करिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षुनियो तलघातकं 10
करोन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 342

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनियो
तलघातकं करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

११. “तलघातके पाचित्तियं” ति ।

15

(३) विमङ्गो

१२. तलघातकं नाम सम्पत्सं सादियन्ती अन्तमसो उप्पलपत्तेन पि
मुत्तकरणे पहारं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 261

१३. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

४. अनुत्थपाचित्तियं

(बहुबहुके)

(१) पुराणराजोरोधावत्तु

१४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

१. आबाधपच्चया - वी०, स्वा० । २. उपधाविता - रो० । ३. पदुस्सथा - स्वा० ।

पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा' पुराणराजोरोधा' भिक्खुनीसु पण्वजिता' होति । अञ्जतरा भिक्खुनी अनभिरतिया पीळिता' येन सा भिक्खुनी तेनुपसङ्गमि ; उपसङ्गमित्वा तं भिक्खुनिं एतदवोच-“राजा खो, अय्ये, तुम्हे चिराचिरं गच्छति । कथं तुम्हे धारेथा” ति ? “जतुमट्ठ-
 5 केन, अय्ये” ति । “किं एतं, अय्ये, जतुमट्ठकं” ति ? अथ खो सा भिक्खुनी तस्सा भिक्खुनिया जतुमट्ठकं आचिक्खि । अथ खो सा भिक्खुनी जतुमट्ठकं आदियित्वा धोवितुं विस्सरित्वा एकमन्तं छट्ठेसि । भिक्खुनियो मक्खिकाहि संपरिकिण्णं पस्सित्वा एवमाहुंसु - “कस्सिदं कम्मं” ति ? सा एवमाह - “मय्हिदं कम्म” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति
 10 स्त्रियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनी जतुमट्ठकं आदियिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी जतुमट्ठकं आदियो' नि ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी जतुमट्ठकं आदियिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय...पे०...
 15 एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उट्ठिस्सन्तु -
 १५. “जतुमट्ठके पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१६. जतुमट्ठकं नाम जतुमयं कट्ठमयं पिट्ठमयं मत्तिकामयं ।
 आवियेय्या' ति सम्पस्सं सादियन्ती अन्तमसो उप्पलपत्तं पि मुत्त-
 करणं पवेसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 20 १७. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ५. पञ्चमपाचित्तियं

(उत्तकमुट्ठिकमावियने)

(१) महापजापतिगोतमीवत्थु

R 262

१८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मिन्निग्रोधारामे । अथ खो महापजापति' गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्गमि ; उप-

१. अञ्जतरा - स्वा० । २. पुराणराजोरोधा - स्वा० । ३. पण्वजितो - स्वा० ।
 ४. पीळिता - स्त्री० । ५. आदियती - स्वा० । ६. स्वा० बोधकं नरिण । ७. मह पजा-
 पती - स्त्री०, स्वा० ।

सङ्कमित्रा भगवन्तं अभिवादेत्वा अथोवाते भद्रासि - “दुग्गन्धो, भगवा,
 मालुयामो” ति । अथ खो भगवा - “आदियन्तु खो भिक्षुनियो उदक-
 सुद्धिक” ति, महापजापति गोतमी धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि
 समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो महापजापति गोतमी भगवता धम्मिया
 कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा
 पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे
 धम्मि कथं कत्वा भिक्षू ग्रामन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्षवे, भिक्षुनीनं
 उदकसुद्धिक” ति । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी - “भगवता
 उदकसुद्धिका अनुञ्जाता” ति अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियन्ती मुत्त-
 करणे वणं अकासि । अथ खो सा भिक्षुनी भिक्षुनीनं एतमत्थं आरो-
 चेसि^१ । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
 चेन्ति - कथं हि नाम भिक्षुनी अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियिस्सती ति
 ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षुनी अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियी”
 ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 344

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनी
 अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियिस्सति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसा-
 दाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१६. “उदकसुद्धिकं पन भिक्षुनिया आदियमानाय द्वङ्गुलपब्बपरमं
 आदातब्बं । तं अतिक्कामेन्तिया पाचितिर्य” ति ।

(३) विजङ्गुले

२०. उदकसुद्धिकं^२ नाम मुत्तकरणस्स धोवना वुच्चति ।

20

आदियमानाया^३ ति धोवन्तिया ।

द्वङ्गुलपब्बपरमं आदातब्बं ति द्वीसु अङ्गुलेसु द्वे पब्बपरमा आदा-
 तब्बा ।

तं अतिक्कामेन्तिया ति सम्पस्सं सादियन्ती अन्तमसो केसग्गमत्तं
 पि अतिक्कामेति, आपत्ति पाचितिर्यस्स ।

25

२१. अतिरेकद्वङ्गुलपब्बे अतिरेकसञ्ज्ञा आदियति, आपत्ति पाचि-
 तिर्यस्स । अतिरेकद्वङ्गुलपब्बे वेमतिका आदियति, आपत्ति पाचितिर्यस्स ।

१. वणं - सी० । २. आरोचेति - म० । ३. आदियिस्सति - सी०; आदियति - त्या० ।

४. उदकसुद्धिका - सी०, त्या० । ५. आदियन्तिया - सी०, रो० ।

R. 263

अतिरेकद्वङ्गुलपब्बे ऊनकसञ्ज्ञा आदियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकद्वङ्गुलपब्बे अतिरेकसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वङ्गुलपब्बे वेमटिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वङ्गुलपब्बे ऊनकसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

- 5 २२. अनापत्ति द्वङ्गुलपब्बपरमं आदियति, ऊनकद्वङ्गुलपब्बपरमं आदियति, आबाधपच्चया^१, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—○—

१. छट्टपाचित्तियं

(भीष्मपुद्गले)

(१) महामत्तपुराणदुतियिकावत्थु

B. 945

२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आरोहन्तो^२ नाम महामत्तो
भिक्षुसु पब्बजितो होति । तस्स पुराणदुतियिका भिक्षुनीसु पब्बजिता
10 होति । तेन खो पन समयेन सो भिक्षु तस्सा भिक्षुनिया सन्तिके भत्त-
विस्सग्गं करोति । अथ खो सा भिक्षुनी तस्स भिक्षुनो भुञ्जन्तस्स पानीयेन
च विधूपनेन च उपतिट्ठित्वा अच्चावदति । अथ खो सो भिक्षु तं भिक्षुनिं
अपसादेति^३ - “मा, भगिनि, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती” ति । पुब्बे
अं त्वं एवं च एवं च करोसि, इदानी एत्तकं न सहसी ति - पानीयथालकं
15 मत्थके आसुम्भित्वा विधूपनेन पहारं अदासि । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्षुनी
भिक्षुस्स पहारं दस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षुनी
भिक्षुस्स पहारं अदासी^४ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनी
20 भिक्षुस्स पहारं दस्सति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उहिसन्तु -

२४. “या पन भिक्षुनी भिक्षुस्स भुञ्जन्तस्स पानीयेन वा विधू-
पनेन वा उपतिट्ठेय्य, पाचित्तियं” ति ।

१. आबाधपच्चया - सी०, स्या० । २. रोहन्तो - सी० । ३. अपसादेति - सी०, स्या० ।
४. वेती - स्या० ।

(३) विभङ्गो

२५. या पना ति या यादिसा ...पे० ... भिक्खुनी ति ...पे० ...अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुस्सा ति उपसम्पन्नस्स ।

भुञ्जन्तस्सा ति पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जतरं भोजनं भुञ्जन्तस्स ।

पानीयं नाम यं किञ्चि पानीयं ।

विधूपनं नाम या काचि बीजनी ।

उपतिट्ठेया ति हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जा पानीयेन वा विधूपनेन वा उप-
तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिका पानीयेन वा विधूपनेन
वा उपतिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जा 10
पानीयेन वा विधूपनेन वा उपतिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

हत्थपासं विजहित्वा उपतिट्ठति, आपत्ति दुक्कटस्स । खादनीयं
खादन्तस्स उपतिट्ठति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स उपतिट्ठति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्ने वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जा, 15
आपत्ति दुक्कटस्स ।

२७. अनापत्ति देति, दापेति, अनुपसम्पन्नं आणापेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

§ ७. सत्तमपाचित्तियं

(ग्रामकषञ्जाविञ्जाने)

(१) द्वारदुभिक्खुनीयत्थ

२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सस्सकाले ग्रामकषञ्जं 20
विञ्जापेत्वा नगरं अतिहरन्ति^१ द्वारद्वारं^२ - “देयाय्ये^३, भागं” ति । पलि-
बुद्धित्वा^४ मुञ्चिसु । अथ खो ता भिक्खुनियो उपस्सयं गन्त्वा भिक्खुनीनं
एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०...ता उज्झायन्ति
स्त्रिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो ग्रामकषञ्जं विञ्जा-

१. अतिहरन्ति - स्था० । २. द्वारद्वारे - स्था०, रो०, व० । ३. देयाय्ये - सी०, स्था०,
रो० । ४. पलिबुद्धेत्वा - व० ।

पेस्सन्ती ति ...पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो आमकधञ्जं विञ्जा-
पेत्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
आमकधञ्जं विञ्जापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
२४ ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२६. “या पन भिक्खुनी आमकधञ्जं विञ्जात्वा^१ वा विञ्जापेत्वा^२
वा भज्जित्वा वा भज्जापेत्वा वा कोट्टेत्वा^३ वा कोट्टापेत्वा वा पचित्वा
वा पचापेत्वा वा भुञ्जेय्य^४, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

३०. या पमा ति या यादिसा ..पे०... भिक्खुनी ति ..पे०... अयं
१० इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

आमकधञ्जं नाम सालि वीहि यवो गोघुमो^५ कङ्गु वरको
कुट्टुसको ।

B. १४७

विञ्जात्वा ति सयं विञ्जत्वा । विञ्जापेत्वा ति अञ्जं विञ्जा-
पेत्वा । भज्जित्वा ति सयं भज्जित्वा । भज्जापेत्वा ति अञ्जं भज्जापेत्वा ।

१५ कोट्टेत्वा ति सयं कोट्टेत्वा । कोट्टापेत्वा ति अञ्जं कोट्टापेत्वा ।

पचित्वा ति सयं पचित्वा । पचापेत्वा ति अञ्जं पचापेत्वा ।

भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे
अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३१. अनापत्ति आबाधपक्कया, अपरण्णं विञ्जापेत्ति, उम्मत्तिकाय,
२० आदिकम्मिकाया ति ।

६. अट्टमपाचित्तियं

(तिरोकुट्टुवृत्तने)

(१) मूषकटाहृद्यङ्गुलवत्

३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपि-
ण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरो ब्राह्मणो निम्बिट्टराजभटो*

१. विञ्जापेत्वा - सी०, स्वा०; विञ्जित्वा - रो० । २. विञ्जापापेत्वा - सी०, स्वा० ।

३. कोट्टेत्वा - रो० । ४. परिभुञ्जेय्य - सी० । ५. गोघुमो - स्वा०, रो० । ६. एव सी०
पोत्यके ‘हीती’ ति अधिको पाठो विस्सति ।

तच्छेव भटपथं याचिस्सामी ति सीसं नहायित्वा भिक्खुनूपस्सयं^१ निस्साय
 राजकुलं गच्छति । अञ्जतरा भिक्खुनी कटाहे वच्चं कत्वा तिरोकुट्टे^२
 छट्ठेन्ती तस्स ब्राह्मणस्स मत्थके आसुम्भि । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति
 खिय्यति विपाचेति - “अस्समणियो इमा मुण्डा बन्धकिनियो^३ । कथं हि
 नाम गूथकटाहं मत्थके आसुम्भिस्सन्ति ! इमासं उपस्सयं ज्ञापेस्सामी”^५
 ति ! उम्मुकं गहेत्वा उपस्सयं पविसति । अञ्जतरो उपासको उपस्सया
 निक्खमन्तो अद्दस तं ब्राह्मणं उम्मुकं गहेत्वा उपस्सयं पविसन्तं । दिस्वान
 तं ब्राह्मणं एतदवोच - “किस्स त्वं, भो, उम्मुकं गहेत्वा उपस्सयं पविससी”
 ति ? “इमा मं, भो, मुण्डा बन्धकिनियो गूथकटाहं मत्थके आसुम्भिसु ।
 इमासं उपस्सयं ज्ञापेस्सामी” ति । “गच्छ, भो ब्राह्मण, मज्झलं एतं ।^{१०}
 सहस्सं लच्छसि तं च भटपथं” ति । अथ खो सो ब्राह्मणो सीसं नहायित्वा
 राजकुलं गत्वा सहस्सं अलत्थ तं च भटपथं । अथ खो सो उपासको उप-
 स्सयं पविसित्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेत्वा परिभासि । या ता भिक्खु-
 नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं
 हि नाम भिक्खुनियो^४ उच्चारं तिरोकुट्टे छट्ठेस्सन्ती ति .. पे०... सच्चं^{१५}
 किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो उच्चारं तिरोकुट्टे छट्ठेन्ती ति ? “सच्चं,
 भगवा” ति ।

B. 348

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 उच्चारं तिरोकुट्टे छट्ठेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसम्भानं वा पसादाय
 ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्तु -^{२०}

३३. “या पन भिक्खुनी उच्चारं वा पस्सावं वा सङ्गारं वा विघासं
 वा तिरोकुट्टे वा तिरोपाकारे वा छट्ठेय्य वा छट्ठापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

३४. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
 इमस्मि अत्थे अघिप्पेता भिक्खुनी ति ।

R. 266

उच्चारो नाम गूथो वुच्चति । पस्सावो नाम मुत्तं वुच्चति ।^{२५}

सङ्गारं नाम कचवरं वुच्चति ।

विघासं नाम चलकानि वा अट्टिकानि वा उच्छिद्योदकं^५ वा वुच्चति^१ ।

१. भिक्खुनूपस्सयं - म० । २. तिरोकुट्टे - म० । ३. बन्धकिनियो - सी० । ४.
 भिक्खुनी - सी० । ५. उच्छिद्योदकं - सी० । ६. सी०, रो०, म० पोत्थकेषु नास्ति ।
 पाचित्तियं - ४६.

कुड्डो नाम तयो कुड्डा - इट्टाकुड्डो, सिलाकुड्डो, दारुकुड्डो ।
पाकारो नाम तयो पाकारा - इट्टापाकारो, सिलापाकारो, दारु-
पाकारो ।

- तिरोकुड्डे ति कुड्डस्स परतो । तिरोपाकारे ति पाकारस्स परतो ।
5 छुड्डेय्या ति सयं छुड्डेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
छुड्डापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकिं आणत्ता
बहुकं पि छुड्डेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३५. अनापत्ति ओलोकेत्वा छुड्डेति, अवलञ्जे' छुड्डेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

॥ ६. नवमपाचित्तियं (हरिते उच्चारणवद्भवे)

(१) यवखेतसाभीब्राह्मणवत्पु

- B. 349 10 ३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स ब्राह्मणस्स भिक्खुनू-
पस्सयं निस्साय यवखेतं होति । भिक्खुनियो उच्चारं पि पस्सावं पि
सङ्कारं पि विधासं पि खेतं' छुड्डेन्ति । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति
खिय्यति विपाचेति - "कथं हि नाम भिक्खुनियो अम्हाकं यवखेतं दूसेस्सन्ती"
15 ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स ब्राह्मणस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स
विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि
विधासं पि हरिते छुड्डेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि विधासं पि हरिते छुड्डेन्ती ति ?
20 "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) यञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि विधासं पि हरिते छुड्डेस्सन्ति ! नेतं,
भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
इमं सिक्खापवं उद्दिस्सन्तु -

३७. “या पन भिक्खुनी उच्चारं वा पस्सावं वा सङ्कारं वा विघासं वा हरिते छद्देय्य वा छद्दापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) भिक्खुने

३८. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

उच्चारो नाम गूथो वुच्चति । पस्सावो नाम मुत्तं वुच्चति ।

B

सङ्कारं नाम कचवरं वुच्चति ।

विघासं नाम चलकानि वा अट्टिकानि वा उच्छिद्योदकं वा वुच्चति ।

हरितं नाम पुब्बणं अपरणं यं मनुस्सानं उपभोगपरिभोगं रोपिमं ।

R. .67

छद्देय्या ति सयं छद्देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

छद्दापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकिं आणत्ता बहुकं पि छद्देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

३९. हरिते हरितसञ्जा छद्देति वा छद्दापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । हरिते वेमतिका छद्देति वा छद्दापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । हरिते अहरितसञ्जा छद्देति वा छद्दापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B

350

अहरिते हरितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अहरिते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अहरिते अहरितसञ्जा, अनापत्ति ।

15

४०. अनापत्ति ओलोकेत्वा^१ छद्देति, खेत्तमरियादे^२ छद्देति^३ सामिके आपुच्छित्वा^४ अपलोकेत्वा छद्देति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ १०. वसमपाचित्तियं

(नञ्जगीतवाधितवमने)

(१) राजगहसमञ्जाकत्तु

४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेल्लवने^१ कलन्दक-निवापे । तेन खो पन समयेन राजगहे गिरगसमज्जो होति । छब्बगिया भिक्खुनियो गिरगसमज्जं दस्सनाय अग्रमंसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खिड्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्से-

20

१. सी०, म०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । २. छत्तिवत्ते - सी० । ३-३ सी० पोत्थके नत्थि । ४. आपुञ्जा - स्वा; सी० पोत्थके नत्थि । ५. वेल्लवने - सी० ।

नाय आगच्छिस्सन्ति^१, सेय्यथापि गिहिनियो^२ कामभोगिनियो^३ ति !
 अस्तोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपा-
 चेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा... पे०...ता उज्झायन्ति खियन्ति
 विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि
 ५ वादितं पि दस्सनाय गच्छिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,
 छब्बग्गिया भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्सनाय गच्छन्ती
 ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
 भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्सनाय गच्छिस्सन्ति ! नेतं,
 १० भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 इमं सिक्खापदं उद्दिहन्तु -

४२. "या पन भिक्खुनी नच्चं वा गीतं वा वादितं वा दस्सनाय
 गच्छेय्य, पाचित्थं" ति ।

(३) विभङ्गो

४३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० . अयं
 १५ इमस्मि अत्ये अविप्पेता भिक्खुनी ति ।

B. 351

नच्चं नाम यं किञ्चि नच्चं । गीतं नाम यं किञ्चि गीतं ।
 वादितं नाम यं किञ्चि वादितं ।

R. 268

४४. दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति
 वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्थिस्स । दस्सनूपचारं^१ विजहित्वा पुनप्पुनं
 २० पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्थिस्स । एकमेकं दस्सनाय गच्छति,
 आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति पाचित्ति-
 यस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति वा सुणाति वा, आपत्ति
 पाचित्थिस्स ।

४५. अनापत्ति आरामे ठिता पस्सति वा सुणाति वा, भिक्खुनिया
 २५ ठितोकासं वा निसिन्नोकासं वा निपन्नोकासं वा आगन्त्वा नच्चन्ति वा
 गायन्ति वा वादेन्ति वा, पटिपथं गच्छन्ती पस्सति वा सुणाति वा, सति

१. गच्छिस्सन्ति - स्या० । २. गिही - सी० । ३. दस्सनूपचारं - स्या०, री० ।

करणीये मन्वा पस्सति वा सुणाति वा, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

* तसुणवग्गो पठमो ।

४१. एकादशमपाक्षिसिद्धं

(रत्तन्धकारे सन्तिट्ठिते)

(१) भद्वाअन्तेवासिनीवत्थु

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्वाय कापिलानिया अन्तेवासि-
निया भिक्खुनिया ज्ञातको पुरिसो गामका सावत्थिय अगमासि केनचिदेव 5
करणीयेन । अथ खो सा भिक्खुनी तेन पुरिसेन सद्धि रत्तन्धकारे अप्पदीपे
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०...
ता उज्झायन्ति खिध्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी रत्तन्धकारे
अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति
...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि 10
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति
पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

B. 352

४७. “या पन भिक्खुनी रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि एके-
नेका सन्तिट्ठेय्य वा सल्लपेय्य वा, पाक्षिसिद्धं” ति ।

15

(३) विमङ्गो

४८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अविप्पेता भिक्खुनी ति ।

रत्तन्धकारे ति ओगगते सुरिये । अप्पदीपे ति अनालोके ।

20

* एत्थ सी० पौत्थके इमं उद्दानं विस्सति:-

सुसुणं संहरे लोमं तत्तमट्ठञ्च सुद्धिकं ।

भुज्जन्तामकधञ्जेन द्वे विषासेन दस्सना ति ॥

१. सुरिये — म० ।

R. 269

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेत्तो न तिरच्छन्नगतो
विञ्जू पटिबलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं ।

सद्धिं ति एकतो ।

एकेनेका ति पुरिसो चैव होति भिक्खुनी च ।

5 सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
यक्खेन वा पेतेन वा पण्डकेन वा तिरच्छन्नगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धिं सन्ति-
10 ट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४९. अनापत्ति यो' कोचि' विञ्जू दुतियो' होति, अरहोपेक्खा, अञ्ज-
विहिता' सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

११२. बारसमपाचित्तियं

(पटिच्छन्ने सन्तिट्ठिते)

(१) भद्धान्तेवासिनीवत्सु

५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासिनिया
B. 353 15 भिक्खुनिया आतको पुरिसो गामका सार्वत्थिय अगमासि केनचिदेव करणीयेन ।
अथ खो सा भिक्खुनी - "भगवता पटिक्खित्तं रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन
सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं" ति तेनेव पुरिसेन सद्धिं पटिच्छन्ने ओकासे
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०...
ता उज्झायन्ति खिध्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनी पटिच्छन्ने
20 ओकासे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति
...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन सद्धिं
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जसि

विगारहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति

१. या - स्या० । २. काचि - स्या० । ३. दुतिया - स्या० । ४. अञ्जविहिता -
स्या०, रो० ।

पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं 'सिक्खापवं उद्दिस्सन्तु—

५१. “या पन भिक्खुनी पटिच्छन्नो ओकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका
सन्तिट्ठेय्य वा सल्लपेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विजङ्खणे

५२. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं ५
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पटिच्छन्नो नाम ओकासो कुट्टेन^१ वा क्वाटेन वा किलञ्जेन वा
साणिपाकारेन वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थळिकाय^२ वा येन केनचि
पटिच्छन्नो होति ।

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो 10
विञ्जू पटिबलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं ।

सद्धि ति एकतो ।

एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचि- 15
त्तियस्स ।

हत्थपासं विजहिंत्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
यक्खेन वा पेटेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धि सन्ति-
ट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३. अनापत्ति यो कोचि विञ्जू दुतियो होति, अरहोपेक्खा, अञ्ज- 20 B 354
विहिता सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ १३. तेरसमपाचित्तियं

(अण्णोकासे सन्तिट्ठिते)

(१) भद्दाअन्तेवासिनोपत्तु

५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासिनिया

R. 270

- भिक्षुनियया व्यातको पुरिसो गामका सावर्क्षि अगमासि केनचिदेव करणीयेन ।
 अथ खो सा भिक्षुनी - “भगवता पटिक्खत्तं पटिच्छन्नो ओकासे पुरिसेन
 सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं” ति तेनेव पुरिसेन सद्धि अज्झोकासे एके-
 नेका सन्तिट्ठितुं पि सल्लपति पि । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
 5 ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्षुनी अज्झोकासे
 पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति ... पे० ...
 सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षुनी अज्झोकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठति
 पि सल्लपति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

- विगरहि बूद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनी
 10 अज्झोकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पि !
 नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०.. एवं च पन, भिक्खवे,
 भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

५५. “या पन भिक्षुनी अज्झोकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठेय्य
 वा सल्लपेय्य वा, पाचिस्ति” ति ।

(३) विभङ्गो

- 15 ५६. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्षुनी ति ... पे०... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

अज्झोकासो नाम अप्पटिच्छन्नो होति कुट्टेन वा कवाटेन वा किल-
 ज्जेन वा साणिपाकारेन वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थळिकाय वा, येन
 केनचि अप्पटिच्छन्नो होति ।

B. 555 20

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो,
 विञ्जू पटिबलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं ।

सद्धि ति एकतो । एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्षुनी च ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचिस्तिरयस्स ।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति

- 25 पाचिस्तिरयस्स ।

हत्थपास विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 यक्खेन वा पेटेन वा पण्डकेन वा तिरच्छागतमनुस्सविगहेन वा सद्धि सन्ति-
 ट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५७. अनापत्ति यो^१ कोचि^२ विच्छू^३ दुत्तियो^४ होति, अरहोपेक्खा, अञ्च-
विहिता^५ सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ १४. अनुत्पन्नपाचित्तियं

(रथिकावोसु सन्तिट्ठिते)

(१) बुल्लनन्दाक्खु

५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन बुल्लनन्दा भिक्खुनी रथिकाय^१ पि
ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि
निकण्णिकं^२ पि जप्पेति दुत्तियिकं^३ पि भिक्खुनि उय्योजेति । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं
हि नाम अय्या बुल्लनन्दा रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि
एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पि निकण्णिकं पि जप्पिस्सति^४
दुत्तियिकं पि भिक्खुनि उय्योजेस्सती ति ... पे ०... सच्चं किर, भिक्खवे,
बुल्लनन्दा भिक्खुनी रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि निकण्णिकं पि जप्पेति दुत्तियिकं पि
भिक्खुनि उय्योजेती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चजति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, बुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि एकेनेका
सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पि निकण्णिकं पि जप्पिस्सति दुत्तियिकं
पि भिक्खुनि उय्योजेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

५९. “या पन भिक्खुनी रथिकाय वा ब्यूहे वा सिङ्घाटके वा पुरिसेन
सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठेय्य वा सल्लपेय्य वा निकण्णिकं वा जप्पेय्य दुत्तियिकं
वा भिक्खुनि उय्योजेय्य, पाचित्तियं” ति ।

१. या - स्वा० । २. काचि - स्वा० । ३. दुत्तिया - स्वा० । ४. अञ्चविहिता - स्वा०
रो० । ५. रथियाय - स्वा०, रो०, सी० । ६. निकण्णिकं - सी० । ७. जप्पेस्सति - सी० ।
पाचित्तियं - ५७.

(३) चित्तङ्गो

६०. या षणा ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

रखिका नाम रच्छा वुच्चति । ङ्खूहं नाम येनेव पविसन्ति तेनेव निक्कमन्ति । सिङ्खाटको नाम चच्चरं वुच्चति । पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो
 5 न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो विञ्जू पटिबलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं ।
 सद्धि ति एकतो । एकेनेका ति पुरिसो चैव होति भिक्खुनी च ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 निकण्णिकं वा जप्पेय्या ति पुरिसस्स उपकण्णके आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

दुतियिकं वा भिक्खुनि उय्योजेय्या ति अनाचारं आचरितुकामा दुतियिकं पि^१ भिक्खुनि उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं^२ वा सवनूपचारं^३ वा विजहन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । विजहिते आपत्ति
 15 पाचित्तियस्स ।

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा आपत्ति दुक्कटस्स । यक्खेन वा पेतेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धि सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६१. अनापत्ति यो कोचि विञ्जू दुतियो होति, अरहोपेक्खा,
 20 अञ्जविहिता सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, न अनाचारं आचरितुकामा, सति करणीये दुतियिकं भिक्खुनि उय्योजेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

॥ १५. पञ्चदसमपाचित्तिय

(पुरेभसं कुलूपसङ्क्रमणे

(१) वासिया आसन्नपक्खिपनवत्तु

B. 357

६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी अञ्जतरस्स

१. सी०, स्या० पीत्थकेसु नत्थि । २. दस्सनूपचारं - रो०, स्या० । ३. सवनूपचारं - रो०, स्या० ।

कुलस्स कुलूपिका' होति निच्चभत्तिका । अथ खो सा भिक्खुनी पुब्बण्ह-
समयं निवासेत्वा पलचीवरं आदाय येन तं कुलं तेनुपसङ्कमि ; उपसङ्कमित्वा
आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कामि । तस्स कुलस्स दासी घरं
सम्मज्जन्ती तं^१ आसनं भाजनन्तरिकाय पक्खिपि । मनुस्सा तं आसनं
अपस्सन्ता तं भिक्खुनि एतदवोचुं - "कहं तं, अय्ये, आसनं" ति ? "नाहं तं,
आवुसो, आसनं पस्सामी" ति । "देवाय्ये", तं आसनं" ति परिभासित्वा
निच्चभत्तं^२ पच्छिन्दिसु^३ । अथ खो ते मनुस्सा घरं सोधेन्ता तं आसनं
भाजनन्तरिकाय पस्सित्वा तं भिक्खुनि खमापेत्वा निच्चभत्तं पट्टपेसुं । अथ
खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनां एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो
अपिच्छा ... पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
भिक्खुनी पुरेभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अना-
पुच्छा पक्कमिस्सती ति .. पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी पुरेभत्तं
कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कामी'
ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

R. 272

5

10

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे भिक्खुनी
पुरेभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्क-
मिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

15

६३. "या पन भिक्खुनी पुरेभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा आसने
निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कमेय्य, पाचित्थियं" ति ।

20

(३) विमङ्गो

६४. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पुरेभत्तं नाम अरुणुगमनं^४ उपादाय याव मज्झन्तिका^५ ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि - खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं,
सुद्धकुलं ।

25

उपसङ्कमित्वा ति तत्थ गत्वा ।

आसनं नाम पल्लङ्कुस्स ओकासो बुच्चति ।

B. 356

१. कुलूपिका - स्या०, रो० । २. सी० पोत्यके नत्थि । ३. देवय्ये - रो०; देहय्ये - सी०,
स्या० । ४. निच्चभत्तं - रो०; निच्चभत्तं - सी० । ५. उच्छिन्दिसु - सी० । ६. पक्कमती -
स्या० । ७. अरुणुगं - रो० । ८. मज्झन्तिका - म० ।

निसीदित्वा ति तस्मि निसीदित्वा ।

सामिके अनापुच्छा पक्कमेय्या ति यो तस्मि कुले मनुस्सो विञ्जू^१
तं अनापुच्छा अनोवस्सकं^२ अतिककामेन्तिया^३ आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अज्झोकासे उपचारं अतिककामेन्तिया आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- ५ ६५. अनापुच्छित्ते अनापुच्छित्तसञ्जा पक्कमति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अनापुच्छित्ते वेमतिका पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अना-
पुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पल्लङ्कस्स अनोकासे आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते अनापुच्छित्त-
सञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स ।

- १० आपुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा, अनापत्ति ।

६६. अनापत्तिं आपुच्छा गच्छति, असंहारिमे, गिलानाय, आपदासु,
उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ १६. सोळसमपाचित्तियं

(पच्छाभत्तं कुलूपसङ्कमने)

(१) थुल्लनन्दावत्थु

R. 273

६७. तेन^१समयेन बद्धो भगवाः सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी पच्छाभत्तं

- १५ कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदति पि अभि-
निपज्जति पि । मनुस्सा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं हिरीयमाना^२ आसने नेव
अभिनिसीदन्ति न अभिनपज्जन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति — “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पच्छाभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा
सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदिस्सति पि अभिनपज्जिस्सति पी”

- २० ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान उज्जायन्तानं खियन्तानं
विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति
खियन्ति विपाचेद्वि — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पच्छाभत्तं कुलानि
उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदिस्सति पि अभिनप-
ज्जिस्सति पी ति .. पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी
२५ पच्छाभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभि-
निसीदति पि अभिनपज्जति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१. सामिको वाहुं — स्या० । २. अनोवस्सकं — स्या० । ३. अतिककामन्तिया — स्या० ।

४. हिरीयमाना — स्या०, रो० ।

(२) पञ्चमति

विगर्हि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, धुल्लनन्दा भिक्खुनी पञ्चाभत्तं कुलानि उपसङ्गमिता सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदस्सति पि अभिनिपज्जिस्सति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु—

६८. “या पन भिक्खुनी पञ्चाभत्तं कुलानि उपसङ्गमिता सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदेय्य वा अभिनिपज्जेय्य वा, पाचित्तिव” ति । 5

(३) विमङ्गो

६९. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं इमस्मि अत्थे अभिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पञ्चाभत्तं नाम मज्झन्तिके^१ वीतिवत्ते याव अत्थङ्गते सुरिये^२ ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि — खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, 10 सुद्धकुलं ।

उपसङ्गमिता ति तत्थ गत्वा ।

सामिके अनापुच्छा ति यो तस्मि कुले मनुस्सो सामिको दातुं, तं अनापुच्छा ।

आसनं नाम पल्लङ्कस्स ओकासो वुच्चति । 15

अभिनिसीदेय्या ति तस्मि अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अभिनिपज्जेय्या ति तस्मि अभिनिपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । .

७०. अनापुच्छते अनापुच्छितसञ्जा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छते वेमतिका आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते 20 आपुच्छितसञ्जा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पल्लङ्कस्स अनोकासे आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते अनापुच्छित-सञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते आपुच्छितसञ्जा, अनापत्ति । 25

७१. अनापत्ति आपुच्छा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, धुवपञ्जत्ते, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 25

B. 360

R. 274

§ १७. सत्तरसमपाचित्तियं

(विकाले कुलपसङ्कुपरे)

(१) ब्राह्मणकुले ओकासगहणवत्

७२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु
 जनपदेसु^१ सार्वत्थि गच्छन्तियो^२ सायं अञ्जतरं गामं उपगन्त्वा अञ्जतरं
 ब्राह्मणकुलं उपसङ्कुमित्वा ओकासं याचिसु । अथ खो सा ब्राह्मणी ता
 ५ भिक्खुनियो एतदवोच - “आगमेथ, अय्ये, याव ब्राह्मणो आगच्छती” ति ।
 भिक्खुनियो - “याव ब्राह्मणो आगच्छती” ति सेय्यं सन्थरित्वा एकच्चा
 निसीदिसु एकच्चा निपज्जिसु । अथ खो सो ब्राह्मणो रत्ति आगन्त्वा तं
 ब्राह्मणि एतदवोच - “का इमा” ति ? “भिक्खुनियो, अय्या” ति । “निक-
 ३ इथ इमा मुण्डा बन्धकिनियो^३” ति, धरतो^४ निककट्ठापेसि । अथ खो ता
 १० भिक्खुनियो सार्वत्थि गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसु । या ता भिक्खु-
 नियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं
 हि नाम भिक्खुनियो विकाले कुलानि उपसङ्कुमित्वा सामिके अनापुच्छा सेय्यं
 सन्थरित्वा^५ अभिनिसीदिस्सन्ति पि अभिनिपज्जिस्सन्ति पी ति ... पे०...
 सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो विकाले कुलानि उपसङ्कुमित्वा सामिके
 १५ अनापुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा अभिनिसीदन्ति पि अभिनिपज्जन्ति पी ति ?
 “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
 नियो विकाले कुलानि उपसङ्कुमित्वा सामिके अनापुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा
 अभिनिसीदिस्सन्ति पि अभिनिपज्जिस्सन्ति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
 २० वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
 उद्दिस्सन्तु -

B 361

७३. “या पन भिक्खुनी विकाले कुलानि उपसङ्कुमित्वा सामिके
 अनापुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्धरापेत्वा वा अभिनिसीदेय्य वा अभिनि-
 पज्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

१. जनपदे - म० । २. गच्छन्ती - मी०, गच्छन्ता - स्वा०, रो० । ३. बन्धकिनियो -
 सी० । ४. सी० पोत्थके नत्ति । ५. एत्थ स्वा० पोत्थके ‘सन्धरापेत्वा’ ति अधिको पाठो
 दिस्सति ।

(३) विष्णुने

७४. आ वना ति या यादिसा ... पे०... भिक्षुनी ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्ये अधिपेता भिक्षुनी ति ।

विकालो नाम अत्यङ्गते सुरिये याव अरुणुम्ममना ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि - खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं
सुद्धकुलं ।

उपसङ्गमित्रा ति तत्थ गत्वा ।

सामिके अनापुच्छा ति यो तस्मि कुले मनुस्सो सामिको दातुं, तं
अनापुच्छा ।

सेय्यं नाम अन्तमसो पण्णसन्थारो पि ।

R. 275

सन्थरित्वा ति सयं सन्थरित्वा । सन्थरापेत्वा ति अञ्जं
सन्थरापेत्वा ।

अभिनिसीवेय्या ति तस्मि अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अभिनपज्जेय्या ति तस्मि अभिनपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७५. अनापुच्छिते अनापुच्छितसञ्जा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरा-
पेत्वा वा अभिनिसीदति वा अभिनपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अनापुच्छिते वेमतिका सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदति
वा अभिनपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते आपुच्छितसञ्जा
सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदति वा अभिनपज्जति वा,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपुच्छिते अनापुच्छितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते आपुच्छितसञ्जा, अनापत्ति ।

७६ अनापत्ति आपुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभि-
निसीदति वा अभिनपज्जति वा, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

१८. अष्टादशसंस्कृतश्रुतिवर्ण

(परं उज्जायने)

(१) भद्राअन्तेवासिनीवत्थु

७७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्राय कापिलानिया अन्तेवासिनी'
भिक्षुनी भद्दं कापिलानि सक्कच्चं उपट्ठेति । भद्रा कापिलानी भिक्षुनियो

एतदबोध - “अयं मं, अय्ये, भिक्षुणी सककच्चं उपट्ठेति, इमिस्साहं चीवरं दस्सामी” ति । अथ खो सा भिक्षुणी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेसि - “अहं किराय्ये, अय्यं न सककच्चं उपट्ठेमि, न किर मे अय्या चीवरं दस्सती” ति । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति
 5 स्त्रियन्ति विषाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्षुणी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षुणी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बूद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुणी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
 10 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

७८. “या पन भिक्षुणी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेय्य, पाचित्तिथं” ति ।

(३) विमङ्गो

७९. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुणी ति ... पे० ... अयं
 15 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुणी ति ।

दुग्गहितेना ति अञ्जाया गहितेन ।

दूपधारितेना ति अञ्जाया उपधारितेन ।

परं ति उपसम्पन्नं उज्झापेति, आपत्ति पाचित्तिथस्स ।

R. 276

८०. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा उज्झापेति, आपत्ति पाचि-
 20 त्तिथस्स । उपसम्पन्नाय वेमत्तिका उज्झापेति, आपत्ति पाचित्तिथस्स ।
 उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा उज्झापेति, आपत्ति पाचित्तिथस्स ।

B 363

अनुपसम्पन्नं उज्झापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उप-
 सम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमत्तिका, आपत्ति दुक्क-
 टस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

25

८१. अनापत्ति उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

३.१.२. अनवीसतिमपाचितियं (अत्तलं परं वा अभिसत्तये)

(१) चण्डकाळीया भण्डपुच्छनत्तु

८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अत्तनो भण्डकं
अपस्सन्तियो चण्डकाळी^१ भिक्खुनि एतदवोचुं — “अपाय्ये^२, अम्हाकं, भण्डकं
पस्सेय्यासी” ति ? चण्डकाळी भिक्खुनी उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “अह-
मेव नून चोरी, अहमेव नून अलज्जिनी, या^३ अप्यायो” अत्तनो भण्डकं अपस्स- ५
न्तियो ता मं एवमाहंसु — ‘अपाय्ये, अम्हाकं भण्डकं पस्सेय्यासी’ ति ? सचाहं,
अय्ये, तुम्हाकं भण्डकं गण्हामि, अस्समणी होमि, ब्रह्मचरिया चवामि, निरयं
उपपज्जामि^४; या पन मं अभूतेन एवमाह सा पि अस्समणी होतु, ब्रह्मचरिया
चवतु, निरयं उपपज्जतु” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०...
ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या चण्डकाळी १०
अत्तानं पि परं पि निरयेन पि ब्रह्मचरियेन पि अभिसपिस्सती^५ ति ... पे०...
सच्चं किर, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी अत्तानं पि परं पि निरयेन पि
ब्रह्मचरियेन पि अभिसपिस्सती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पच्छत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
भिक्खुनी अत्तानं पि परं पि निरयेन पि ब्रह्मचरियेन पि अभिसपिस्सति ! १५
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिकखापदं उद्दिंसन्तु —

८३. “या पन भिक्खुनी अत्तानं वा परं वा निरयेन वा ब्रह्मचरि-
येन वा अभिसपेय्य, पाचित्तिय्यं” ति ।

(३) विमङ्गो

८४. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं २०
इमस्मि अत्थे अघिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अत्तानं ति पच्चत्तं । परं ति उपसम्पन्नं । निरयेन वा ब्रह्मचरि-
येन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 364

१. चण्डकाळी — सी०, स्या०, रो० । २. अपाय्ये — सी०, स्या०, रो० । ३. सी० पोत्थके
नत्थि । ४. अप्या — सी०, स्या० । ५. उपपज्जामि — सी० । ६. अभिसपती — स्या०, रो०; अभि-
सपेसी — सी० ।

R. 277

८५. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
- 5 तिरच्छानयोनिया वा पेत्तिविसयेन^१ वा मनुस्सदोभग्गेन वा अभिसपति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं अभिसपति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेम-
तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।
- 10 ८६. अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनिपुरे-
क्खाराय^२, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ २०. बीसतिमपाचित्तियं

(अत्तानं वधित्वा रोदने)

(१) चण्डका^३ रोदनवत्थु

८७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी भिक्खुनी भिक्खुनीहि
सद्धि भण्डित्वा अत्तानं^४ वधित्वा वधित्वा रोदति । या ता भिक्खुनियो
- 15 अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या
चण्डकाळी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदिस्सती ति ... पे०... सच्चं किर,
भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) यञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
- 20 भिक्खुनी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु —

B. 365

८८. “या पन भिक्खुनी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदेय्य, पाचि-
त्तियं” ति ।

१. पित्तिविसयेन — त्या० । २. अनुसासनीपुरेक्खाराय — सी०, त्या०, रो० । ३. अत्तना —
स्या० ।

(३) विमङ्गो

८६. वा वना ति या यादिसा ... पे०... भिक्षुनी ति ... पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्येता भिक्षुनी ति ।

अत्थानं ति पञ्चत्तं । वधित्वा^१ वधित्वा^२ रोदति , आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । वधति न रोदति, आपत्ति दुक्कटस्स । रोदति न वधति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

६०. अनापत्ति आतिव्यसनेन^३ वा भोगव्यसनेन^४ वा रोगव्यसनेन^५
वा फुट्ठा^६ रोदति न वधति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* अन्वकारवप्पो दुत्तियो ।

३ २१. एकबीसतिमपाचिसिधं

(मत्थनहाणे)

(१) वेसियाउप्पण्डनवत्तु

६१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्षुनियो अचिर-
वतिया नदिया वेसियाहि सद्धि नग्गा एकतित्थे नहायन्ति । वेसिया ता 10
भिक्षुनियो उप्पण्डेसुं - “किं नु खो नाम तुम्हाकं, अय्ये, दहरानं ब्रह्मचरियं
चिण्णेन, ननु नाम कामा परिभुञ्जितब्बा ! यदा जिण्णा^७ भविस्सथ तदा
ब्रह्मचरियं चरिस्सथ । एवं तुम्हाकं उभो अत्था^८ परिग्गहिता भविस्सन्ती”
ति । भिक्षुनियो वेसियाहि उप्पण्डियमाना मज्झू अहेसुं । अथ खो ता
भिक्षुनियो उपस्सयं गत्वा भिक्षुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्षुनियो 15
भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्षू आमन्तेसि - “तेन हि, भिक्षवे, भिक्षुनीनं सिक्खापदं पञ्जा-

१. सी० पोत्थके नत्ति । २. वधति - सी० । ३. आतिव्यसनेन - सी० । ४. भोगव्यस-
नेन - सी० । ५. रोगव्यसनेन - सी० । ६. पुट्ठा - सी० । ७. एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं
विस्सति-

अन्वकारे पटिच्छसे अन्वोकासे सिक्काटके ।

हेनापुच्छा विकालो च दुग्गही निरवे ववी ति ॥

७. उप्पण्डेसुं - स्या० । ८. जिण्णा - सी० । ९. अन्ता - रो० ।

पेस्सामि^१ दस अत्यवसे पटिच्च — सङ्गसुद्धताय ... पे०... वितयानुग्गहाय ।
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

B. 366

६२. “या पन भिक्खुनी नग्गा न्हायेय्य, पाचित्तिथं” ति ।

(३) विभङ्गो .

६३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
५ इमस्मि अत्ये अधिपेता भिक्खुनी ति ।

नग्गा न्हायेय्या ति अनिवत्था वा अपारुता वा न्हायति, पयोगे
दुक्कटं । नहानपरियोसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

६४. अनापत्ति अच्छिन्नचीवरिकाय वा नट्टचीवरिकाय वा, आपदासु,
उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ २२. बावीसतिमपाचित्तियं

(उदकसाटिकाकारापने)

(१) छब्बगियानं उदकसाटिकावत्थु

- १० ६५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खुनीनं उदकसाटिका
R. 279 अनुञ्जाता होति । छब्बगिया भिक्खुनियो — “भगवता उदकसाटिका
अनुञ्जाता” ति अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेसुं । पुरतो पि
पच्छतो पि आकङ्खन्ता^१ आहिण्डन्ति^२ । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
15 ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया
भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं
किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो
धारेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
20 भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

६६. “उदकसाटिकं पन भिक्खुनिया कारयमानाय पमाणिका” कारे-

१. पञ्जापेस्सामि — म० । २. कङ्खन्ता — ली० । ३. आहिण्डन्ता — त्या० । ४. पामा-
गिका — रो० ।

तब्बा । तत्रिदं पमाणं—दीघसो चतस्सो विदत्थियो, सुगतविदत्थिया;
तिरियं द्वे विदत्थियो । तं अतिक्कामेन्तिया छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गले

६७. उक्कसाटिका नाम^१ याय निवत्था नह्मायति ।

B. 967

कारयमानाया ति करोन्तिया वा कारापेन्तिया वा ।

पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिदं पमाणं—दीघसो चतस्सो विदत्थियो, 5
सुगतविदत्थिया; तिरियं द्वे विदत्थियो । तं अतिक्कामेत्वा करोति वा
कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

६८. अत्तना विप्पकत्तं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अत्तना विप्पकत्तं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्प-
कत्तं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकत्तं परेहि 10
परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जेन कत्तं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६९. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कत्तं पमा-
णातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थरणं^२ 15
वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिम्बोहनं^३ वा करोति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

३ २३. तेवीसतिमपाचित्तियं

(चीवरविसिब्बले)

(१) दुस्सिम्मितचीवरवत्पु

१००. तेन समयेन वुट्ठो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरिस्सा भिक्खुनिया महग्घे
चीवरदुस्से चीवरं दुक्कटं होति दुस्सिम्मितं । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं 20 R. 280
भिक्खुनि एतदबोच—“सुन्दरं खो इदं ते, अय्ये, चीवरदुस्सं; चीवरं च
खो दुक्कटं दुस्सिम्मितं” ति । “विसिब्बेमि, अय्ये, सिब्बिस्ससी” ति ?
“आमय्ये”, सिब्बिस्सामी” ति । अथ खो सा भिक्खुनी तं चीवरं विसि-
ब्बेत्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अदासि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी—“सिब्बि-

B. 968

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. भुम्मत्थरणं—म० । ३. बिम्बोहनं—म० । ४. सिब्बेस्ससी—
सी०, त्या०, रो० । ५. आमाय्ये—म० ।

स्सामी सिब्बिस्सामी” ति नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति ।
अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति — कथं हि नाम
अय्या थुल्लनन्दा भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बापेत्वा नेव सिब्बिस्सति न
5 सिब्बापनाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बापेत्वा नेव सिब्बति न सिब्बा-
पनाय उस्सुक्कं करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चासि

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बापेत्वा नेव सिब्बिस्सति न सिब्बा-
10 पनाय उस्सुक्कं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिहन्तु —

१०१. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बेत्वा वा
विसिब्बापेत्वा वा सा पञ्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बेय्य न सिब्बापनाय
उस्सुक्कं करेय्य, अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

15 १०२. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

चीवरं नाम छल्लं चीवरानं अञ्जातरं चीवर ।

विसिब्बेत्वा ति सयं विसिब्बेत्वा ।

20 विसिब्बापेत्वा ति अञ्जं विसिब्बापेत्वा ।

सा पञ्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव सिब्बेय्या ति न सयं सिब्बेय्य ।

न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्जं आणापेय्य ।

अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा ति छपेत्वा चतूहपञ्चाहं । नेव सिब्बि-

25 स्सामि न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति घुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

१०३. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा चीवरं विसिब्बेत्वा वा
विसिब्बापेत्वा वा सा पञ्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय

उस्सुक्कं करोति, अञ्ञात्र चतूहपञ्चाहा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्प-
न्नाय वेमतिका चीवरं विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरा-
यिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्ञात्र चतूह-
पञ्चाहा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ञा चीवरं
विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति 5
न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्ञात्र चतूहपञ्चाहा, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

B 369

अञ्ञं परिकस्वारं विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा
अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्ञात्र
चतूहपञ्चाहा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय चीवरं वा अञ्ञं वा 10 R. 281
परिकस्वारं विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी
नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्ञात्र चतूहपञ्चाहा,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्न-
सञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । 15

१०४. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, करोन्ती'
चतूहपञ्चाहं अतिककामेति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

१२४. चतुर्वीसतिमपाचित्तियं

(सङ्गट्टिधारिक्कमने)

(१) चीवरनिक्खिपनवत्थु

१०५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खुनीनं हत्थे 20
चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेण जनपदचारिकं पक्कमन्ति । तानि चीवरानि
चिरं निक्खित्तानि कण्णकितानि होन्ति । तानि भिक्खुनियो ओतापेन्ति ।
भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतदवोचुं - "कस्सिमानि, अय्ये, चीवरानि
कण्णकितानी" ति ? अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खुनीनं एतमत्थं आरो-
चेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति 25

B. 370

विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षुनियो भिक्षुनीनं हत्थे चीवरं निक्खपित्वा सन्तरुत्तरेन जनपदचारिकं पक्कमिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षुनियो भिक्षुनीनं हत्थे चीवरं निक्खपित्वा सन्तरुत्तरेन जनपद-
चारिकं पक्कमन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चत्ति

- 5 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनियो भिक्षुनीनं हत्थे चीवरं निक्खपित्वा सन्तरुत्तरेन जनपदचारिकं पक्कमि-
स्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

१०६. “या पन भिक्षुनी पञ्चाहिकं सङ्घाटिचारं अतिक्कामेय्य,
10 पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

१०७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

- पञ्चाहिकं सङ्घाटिचारं अतिक्कामेय्या ति पञ्चमं दिवसं पञ्च
चीवरानि नेव निवासेति न पारुपति न ओतापेति, पञ्चमं दिवसं अतिक्का-
15 मेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१०८. पञ्चाहातिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्जा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
R. 282 पञ्चाहातिक्कन्ते वेमतिका, आपत्ति पाचित्तियस्स । पञ्चाहातिक्कन्ते अन-
तिक्कन्तसञ्जा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- पञ्चाहानतिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । पञ्चा-
20 हानतिक्कन्ते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । पञ्चाहानतिक्कन्ते अनति-
क्कन्तसञ्जा, अनापत्ति ।

१०९. अनापत्ति पञ्चमं दिवसं पञ्च चीवरानि निवासेति वा
पारुपति वा ओतापेति वा, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

— ० —

१ २५. पञ्चवीसतिमपाचित्तियं

(चीवरसङ्कुमनीयधारणे)

(१) अल्लचीवरवत्पु

११०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी पिण्डाय
 चरित्वा अल्लचीवरं पत्थरित्वा विहारं पाविसि । अञ्जतरा भिक्खुनी तं
 चीवरं पारुपित्वा गामं पिण्डाय पाविसि । सा निक्खमित्वा भिक्खुनियो
 पुच्छि — “अपय्ये^१ मय्हं चीवरं पस्सेय्याथा” ति ? भिक्खुनियो तस्सा भिक्खु-
 निया एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो सा भिक्खुनी उज्झायति खिय्यति विपा-
 चेति — “कथं हि नाम भिक्खुनी मय्हं चीवरं अनापुच्छा पारुपिस्सती” ति !
 अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो
 अप्पिच्छा ... पे०...ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
 भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं अनापुच्छा पारुपिस्सती ति ... पे० ... सच्चं^२
 किर, भिक्खवे, भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं अनापुच्छा पारुपी^३ ति ?
 “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 371

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
 भिक्खुनिया चीवरं अनापुच्छा पारुपिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसम्भानं
 वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं^{१५}
 उद्दिस्सन्तु —

१११. “या पन भिक्खुनी चीवरसङ्कुमनीयं धारेम्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

११२. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति... पे०... अयं
 इमस्मि अत्थे अविप्पेता भिक्खुनी ति ।

चीवरसङ्कुमनीयं नाम उपसम्पन्नाय पञ्चन्नं चीवरानं अञ्जतरं^{२०}
 चीवरं तस्सा वा अदिन्नं तं वा अनापुच्छा निवासेति वा पारुपति वा, आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

११३. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा चीवरसङ्कुमनीयं धारेति,
 आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका चीवरसङ्कुमनीयं धारेति,

१. अपय्ये — म० । २. पारुपती — त्या० ।

पाचित्तियं — ४६.

आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा चीवरसङ्क्रमनीयं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 283

अनुपसम्पन्नाय चीवरसङ्क्रमनीयं धारेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुप-
सम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय
5 वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

११४. अनापत्ति सा वा देति, तं वा आपुच्छा निवासेति वा
पारुपति वा, अच्छिन्नचीवरिकाय, नट्टचीवरिकाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

३२६. छब्बीसतिमपाचित्तियं

(गणसावन्तरायकरणे)

(१) चीवरदेयधम्मअन्तरायवत्थु

B. 372 10

११५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया उपट्ठाक-
कुलं थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोच — “भिक्खुनीसङ्घस्स^१, अय्ये, चीवर
दस्सामा” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी— “तुम्हे बहुकिच्चा बहुकरणीया” ति
अन्तरायं अकासि । तेन खो पन समयेन तस्स कुलस्स घरं डय्हति । ते
15 उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अम्हाक-
देयधम्मं अन्तरायं करिस्सति ! उभयेनाम्ह^२ परिबाहिरा^३, भोगेहि च
पुञ्जेन चा” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं
खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०...ता उज्झा-
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा गणस्स चीवर-
20 लाभं अन्तराय करिस्सती ति ...पे० ...सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी गणस्स चीवरलाभं अन्तरायं अकासी^४ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी गणस्स चीवरलाभं अन्तरायं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-

१. भिक्खुनिसङ्घस्स — म० । २. उभयेनाम्ह — स्या०, रो०; उभयेनाम्हा — सी० ।

३. परिहीना — सी० । ४. करोती — स्या० ।

सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-
पदं उद्दिशन्तु -

११६. “या पन भिक्खुनी गणस्स चीवरत्तामं अन्तरायं करेय्य,
पाचितियं” ति ।

(३) विभङ्गो

११७. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं ६
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

गणो नाम भिक्खुनीसङ्घो वुच्चति ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं विकप्पनुपगं पच्छिमं ।

अन्तरायं करेय्या ति कथं इमे^१ चीवरं न^२ ददेय्युं ति अन्तरायं 10
करोति, आपत्ति पाचितियस्स । अञ्जं परिकत्तारं अन्तरायं करोति, आपत्ति
दुक्कटस्स । सम्बहुलानं भिक्खुनीनं वा एकभिक्खुनिया वा अनुपसम्पन्नाय
वा चीवरं वा अञ्जं वा परिकत्तारं अन्तरायं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

११८. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा निवारेलि, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

R. 284

B. 373

— ० —

४ २७. सप्तवीसतिमपाचितियं

(चीवरविभङ्गपटिवाहने)

(१) चीवरभाजनवत्सु

११९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 15
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनीसङ्घस्स अकालचीवरं
उपपन्नं होति । अथ खो भिक्खुनीसङ्घो तं चीवरं भाजेतुकामो सन्नपति । तेन
खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्तेवासिनियो^३ भिक्खुनियो पक्कन्ता
होन्ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी ता भिक्खुनियो एतदवोच - “अत्थे, भिक्खु-
नियो पक्कन्ता, न ताव चीवरं भाजियिस्सती” ति । *चीवरविभङ्गं पटि- 20
वाहि^४ । भिक्खुनियो न ताव चीवरं भाजियिस्सती ति पक्कम्मिसु^५ । थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी अन्तेवासिनीसु भिक्खुनीसु आगतासु तं चीवरं भाजापेसि ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -

१. विकप्पनुपगं - सी० । २. इयं - स्या०, रो० । ३. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४.
अन्तेवासी - सी० । ५. एव सी० पोत्थके ‘वम्मिकं’ ति अधिको पाठो दिस्सति । ६. पटिवाहति -
रो० । ७. विप्पक्कम्मिसु - स्या०, रो० ।

कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिबाहिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिबाही' ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जात्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
5 भिक्खुनी धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिबाहिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
सन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु -

१२०. "या पन भिक्खुनी धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिबाहेय्य, पाचि-
त्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

- 10 १२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
धम्मिको नाम चीवरविभङ्गो समग्गो भिक्खुनीसङ्घो सन्निपत्तित्वा
भाजेति ।
R. 285 पटिबाहेय्या ति कथं इमं चीवरं न भाजेय्या ति पटिबाहति, आपत्ति
15 पाचित्तियस्स ।
B. 374 १२२. धम्मिके धम्मिकसञ्जा पटिबाहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मिके वेमतिका पटिबाहति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मिके अधम्मिकसञ्जा
पटिबाहति, अनापत्ति । अधम्मिके धम्मिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अधम्मिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके अधम्मिकसञ्जा,
20 अनापत्ति ।
१२३. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा पटिबाहति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

— ० —

३ २८. अट्ठवीसतिमपाचित्तियं

(समयचीवरदाने)

(१) थुल्लनन्दाय नटानं चीवरदानवत्थु

१२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी नटानं पि

१. पटिबाहती - स्या० ।

नटकानं पि लङ्घकानं^१ पि सोकज्जायिकानं पि कुम्भयूणिकानं पि समणचीवरं देति — “मय्हं परिसति वण्णं भासथा” ति । नटा पि नटका पि लङ्घका पि सोकज्जायिका^२ पि कुम्भयूणिका पि थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिसति वण्णं भासन्ति— “अय्या थुल्लनन्दा बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा^३ धम्मि कथं कातुं; देथ अय्याय, करोथ अय्याया” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा 5 ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अगारिकस्स^४ समणचीवरं दस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अगारिकस्स समणचीवरं देती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा 10 भिक्खुनी अगारिकस्स समणचीवरं दस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसम्भानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

१२५. “या पन भिक्खुनी अगारिकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बाजिकाय वा समणचीवरं बवेय्य, पाचित्तियं” ति । 15

(३) विभङ्गे

१२६. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अगारिको नाम यो कोचि अगारं अज्जावसति ।

B. 375

परिब्बाजको नाम भिक्खुं च सामणेरं च ठप्पेत्वा यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो । 20

परिब्बाजिका नाम भिक्खुनिं च सिवस्समानं च सामणेरिं च ठप्पेत्वा या काचि परिब्बाजिकसमापन्ना ।

समणचीवरं नाम कप्पकतं बुच्चति । देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 286

१२७. अनापत्ति मातापितूनं देति, तावकालिकं देति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 25

— ० —

१. लङ्घिकानं — सी०, स्या०, रो० । २. सोकजायिकानं — सी० । ३. पट्टा — स्या०, रो० । ४. अगारिकस्स — स्या० ।

१२६. ऊनतिसतिमपाचित्तियं

(चीवरकालसायिकायने)

(१) चीवरपच्चासायन्तु

१२८. तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन धुल्लनन्दाय भिक्खुनिया उपट्ठाककुलं
 धुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोच - “सचे मयं, अय्ये, सक्कोम, भिक्खुनी-
 सङ्गस्स चीवरं दस्सामा” ति । तेन खो पन समयेन वस्सं^१ वृत्था^२ भिक्खुनियो
 ५ चीवरं भाजेतुकामा सन्निपात्तिमु । धुल्लनन्दा भिक्खुनी ता भिक्खुनियो एतद-
 वोच - “आगमेष, अय्ये, अत्थि भिक्खुनीसङ्गस्स चीवरपच्चासा” ति ।
 भिक्खुनियो धुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोचुं - “गच्छाय्ये^३, तं चीवरं जानाही”
 ति । धुल्लनन्दा भिक्खुनी येन तं कुलं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा ते मनुस्से
 एतदवोच - “देशावुसो, भिक्खुनीसङ्गस्स चीवरं” ति । “न मयं, अय्ये,
 १० सक्कोम भिक्खुनीसङ्गस्स चीवरं दातुं” ति । धुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खु-
 नीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा... पे०... ता उज्जा-
 यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या धुल्लनन्दा दुब्बलचीवर-
 पच्चासाय चीवरकालसमयं अतिक्कामेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर,
 भिक्खवे, धुल्लनन्दा भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमयं अति-
 १५ क्कामेसी^४ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, धुल्लनन्दा
 B. ३/६ भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमयं अतिक्कामेस्सति ! नेतं,
 भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२० १२९. “या पन भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमयं
 अतिक्कामेय, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१३०. या पना ति या यादिसा...पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१-१. वस्संबुद्धा - म० । २ गच्छाय्ये - स्था०, रो० । ३ अतिक्कामेसी - स्था० ।

दुब्बलचीवरपञ्चासा नाम सचे मयं सक्कोम, दस्साम करिस्सामा
ति वाचा भिन्ना होति ।

चीवरकालसमयो नाम अनत्यते कठिने^१ वस्सानस्स पच्छिमो मासो,
अत्यते कठिने पञ्च मासा ।

R. 267

चीवरकालसमयं अतिक्कामेय्या ति अनत्यते कठिने वस्सानस्स ५
पच्छिमं दिवसं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्यते कठिने कठिनु-
द्धारदिवसं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३१. दुब्बलचीवरे दुब्बलचीवरसञ्जा चीवरकालसमयं अति-
क्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दुब्बलचीवरे वेमतिका चीवरकालसमयं
अतिक्कामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुब्बलचीवरे अदुब्बलचीवरसञ्जा 10
चीवरकालसमयं अतिक्कामेति, अनापत्ति ।

अदुब्बलचीवरे दुब्बलचीवरसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुब्बल-
चीवरे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुब्बलचीवरे अदुब्बलचीवरसञ्जा,
अनापत्ति ।

१३२. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा निवारेति, उम्मत्तिकाय, आदि- 15
कम्मिकाया ति ।

— ० —

३०. तिसत्तिमपाचित्तियं (कठिनुद्धारपट्टिवाहने)

(१) कठिनुद्धारकत्तु

१३३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरेण उपासकेन सङ्घं
उद्दिस्स विहारो कारापितो होति । सो तस्स विहारस्स महे उभतोसङ्घस्स
अकालचीवरं दातुकामो होति । तेन खो पन समयेन उभतोसङ्घस्स कठिनं 20
अत्यतं होति । अथ खो सो उपासको सङ्घं उपसङ्कमित्वा कठिनुद्धार याचि ।
भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि
पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे,
कठिनं उद्धरितुं । एवं च पन भिक्खवे कठिनं उद्धरितव्वं । व्यत्तेन भिक्खुना

B 377

पटिबलेन सङ्क्षो आपेतब्बो -

१३४. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्क्षो । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्क्षो कठिनं उदरेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्क्षो । सङ्क्षो कठिनं उदरति । यस्सायस्मतो
5. खमति कठिनस्स उदारो, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“उब्भतं सङ्खेन कठिनं, खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

R 288 १३५. अथ खो सो उपासको भिक्खुनीसङ्खं उपसङ्कमित्रा कठिनुद्वारं
याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी - “चीवरं अम्हाकं भविस्सती” ति कठिनुद्वारं
10. पटिबाहि । अथ खो सो उपासको उज्जायति खिय्यति विपाचेति -
“कथं हि नाम भिक्खुनियो अम्हाकं कठिनुद्वारं न दस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं
खो भिक्खुनियो तस्स उपासकस्स उज्जायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०...ता उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा धम्मिकं कठिनुद्वारं पटिबाहिस्सती
15 ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिकं कठिनु-
द्वारं पटिबाही” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

B 378 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी धम्मिकं कठिनुद्वारं पटिबाहिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान
वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
20 उद्दिस्सन्तु -

१३६. “या पन भिक्खुनी धम्मिकं कठिनुद्वारं पटिबाहेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१३७. या पना ति या यादिसा...पे०...भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

5. धम्मिको नाम कठिनुद्वारो समग्गो भिक्खुनीसङ्खो सन्निपतित्वा
उदरति ।

पटिबाहेय्या ति कथं इदं कठिनं न उदरेय्या ति पटिबाहति,

१ पटिबाहती - स्या० । २. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेषु नस्ति ।

आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३८. धम्मिके धम्मिकसञ्जा पटिबाहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मिके वेमत्तिका पटिबाहति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मिके अधम्मिकसञ्जा
पटिबाहति, अनापत्ति । अधम्मिके धम्मिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अधम्मिके वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके अधम्मिकसञ्जा, 5
अनापत्ति ।

१३९. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा पटिबाहति, उम्भत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

* नग्गवग्गो ततियो ।

— ० —

३१. एकान्तसतिमपाचित्तियं (एकमञ्चे तुवट्टने)

(१) एकमञ्चे तुवट्टनवत्थु

१४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टेन्ति । 10
मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टेस्सन्ति, सेय्यथापि
गिहिनियो^१ कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सान
उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो 15
द्वे एकमञ्चे तुवट्टेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो
द्वे एकमञ्चे तुवट्टेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 579

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
द्वे एकमञ्चे तुवट्टेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसज्जनं वा पसादाय ... पे०...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिहन्तु — 20

* एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति —

नग्गोदकं विसिज्जेत्वा पञ्चाहं संकमानियं ।

गणविभङ्गं समयं दुब्बलकठिनेन वा ति ॥

१. गिही — सी० ।

पाचित्तियं — ५०.

१४१. “या पन भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्ठेय्यं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१४२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनियो ति उप-
सम्पन्नायो वुच्चन्ति ।

द्वे एकमञ्चे तुवट्ठेय्यं ति एकाय निपन्नाय अपरा निपज्जति, आपत्ति
5 पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उट्ठहित्वा
पुनप्युनं निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१४३. अनापत्ति एकाय निपन्नाय अपरा निसीदति, उभो वा निसी-
दन्ति, उम्मत्तिकानं, आदिकम्मिकानं ति ।

— ० —

§ ३२. द्वित्तिसतिमपाचित्तियं

(एकत्थरणपावुरणतुवट्ठे)

(१) एकत्थरणपावुरणावत्थु

१४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
10 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा
तुवट्ठेन्ति । मनुस्सा विहारच्चारिकं ग्राहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा
तुवट्ठेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो
8. 390 भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या
15 ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्ठेस्सन्ती ति ... पे० ...
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्ठेन्ती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
20 द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्ठेस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उट्ठिसन्तु —

१४५. “या पन भिक्खुनियो हे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेय्युं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१४६. या पना ति या यादिसा...पे०...भिक्खुनियो ति उपसम्पन्नायो वुच्चन्ति ।

हे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेय्युं ति तञ्जेव अत्थरित्वा तञ्जेव 5
पारुपन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१४७. एकत्थरणपावुरणे एकत्थरणपावुरणसञ्जा तुवट्टेन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकत्थरणपावुरणे वेमत्तिका तुवट्टेन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकत्थरणपावुरणे नानत्थरणपावुरणसञ्जा तुवट्टेन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

एकत्थरणे नानापावुरणसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणे एकपावुरणसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणपावुरणे एकत्थरणपावुरणसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणपावुरणे वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणपावुरणे नानत्थरणपावुरणसञ्जा, अनापत्ति ।

१४८. अनापत्ति ववत्थानं दस्सेत्वा निपज्जन्ति, उम्मत्तिकानं, आदि- 15
कम्मिकानं ति ।

३३. तेत्तिस्तित्तमपाचित्तियं

(भिक्खुनिया अफावुरणे)

(१) बुल्लनन्दा-भट्टाकापिलानीकत्तु

१४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन बुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता
होति भाणिका विसारदा पट्टा' धम्म' कथं' कातुं । भट्टा पि कापिलानी
बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा धम्म कथं कातुं उल्लारसम्भाविता । 20
मज्झिमा - “अय्या भट्टा कापिलानी बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा धम्म
कथं कातुं उल्लारसम्भाविता” ति भट्टं कापिलानिं पठमं पयिरुपासित्वा,
पच्छा बुल्लनन्दं भिक्खुनिं पयिरुपासन्ति । बुल्लनन्दा भिक्खुनी इस्सापकता

B. 381,
R. 290

- “इमा किर अप्पिच्छा सन्तुट्ठा पविवित्ता असंसट्ठा या इमा सञ्जत्ति-
बहुला विञ्जत्तिबहुला विहरन्ती” ति भदाय कापिलानिया पुरतो चङ्कमति
पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्यं पि कप्पेति उद्दिशति पि उद्दिशापेति
पि सञ्जायं पि करोति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झा-
5 यन्ति खियन्ति’ विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अय्याय
भदाय कापिलानिया सञ्चिच्च अफासु करिस्सती ति ...पे०... सच्चं
किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भदाय कापिलानिया सञ्चिच्च अफासुं
करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जत्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
10 भिक्खुनी भदाय कापिलानिया सञ्चिच्च अफासु करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

१५०. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया सञ्चिच्च अफासुं करेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१५१. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
15 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

सञ्चिच्चा ति जानन्ती सञ्जानन्ती चेच्च अभिवितरित्वा
वीतिक्कमो ।

- 20 अफासुं करेय्या ति — “इमिना इमिस्सा अफासुं भविस्सती” ति
अनापुच्छा पुरतो चङ्कमति वा तिट्ठति वा निसीदति वा सेय्यं वा कप्पेति उद्दि-
शति वा उद्दिशापेति वा सञ्जायं वा करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 362

१५२. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा सञ्चिच्च अफासु करोति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका सञ्चिच्च अफासु करोति,
B. 291 25 आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा सञ्चिच्च अफासु
करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नाय सञ्चिच्च अफासु करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५३. अनापत्ति न अफासुं कत्तुकामा आपुच्छा पुरतो चङ्कमति वा तिट्ठति वा निसीदति वा सेय्यं वा कप्पेति उद्दिंसति वा उद्दिसापेति वा ^५ सज्झायं वा करोति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१५४. चतुर्त्तिसतिमपाचित्तियं

(सहजीविनीअनुपद्धाने)

(१) दुक्खितासहजीविनीवरुण

१५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुक्खितं
सहजीविनि नेव उपट्ठेति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करोति । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम ^{१०}
अय्या थुल्लनन्दा दुक्खितं सहजीविनि नेव उपट्ठेस्सति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं
करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुक्खितं
सहजीविनि नेव उपट्ठेति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करोती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जस्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा ^{१५}
भिक्खुनी दुक्खितं सहजीविनि नेव उपट्ठेस्सति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करि-
स्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु –

१५५. “या पन भिक्खुनी दुक्खितं सहजीविनि नेव उपट्ठेय्य न
उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचित्तियं” ति । ^{२०}

(३) विमङ्गो

१५६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

दुक्खिता नाम गिलाना वुच्चति ।

सहजीविनी नाम सद्धिविहारिनी वुच्चति ।

नेव उपट्टेय्या ति न सयं उपट्टेय्य ।

न उपट्टापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्चं आणापेय्य ।

नेव उपट्टेस्सामि न उपट्टापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचिस्तिथस्स । अन्तेवासिनि^१ वा अनुपसम्पन्नं वा

५ नेव उपट्टेति, न उपट्टापनाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 292

१५७. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदानु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ३५. पञ्चतिसतिमपाचिस्तिथं

(भिक्षुनीनिककट्टने)

(१) भद्राथुल्लनन्दावत्थु

१५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्रा कापिलानी साकेते वस्सं उप-

१० गता होति । सा केनचिदेव करणीयेन उब्बाह्वा^२ थुल्लनन्दाय भिक्षुनिया सन्तिके दूतं पाहेसि — “सचे मे अय्या थुल्लनन्दा उपस्सयं ददेय्य आगच्छेय्या-
महं^३ सावत्थि” ति । थुल्लनन्दा भिक्षुनी एवमाह — “आगच्छतु, दस्सामी”
ति । अथ खो भद्रा कापिलानी साकेता सावत्थि अगमासि । थुल्लनन्दा
भिक्षुनी भद्राय कापिलानिया उपस्सयं अदासि । तेन खो पन समयेन

१५ थुल्लनन्दा भिक्षुनी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा^४ धम्मि^५
कथं^६ कातुं । भद्रा पि कापिलानी बहुस्सुता येव^७ होति भाणिका विसारदा
पट्टा धम्मि कथं कातु उल्लारसम्भाविता । मनुस्सा — “अय्या भद्रा कापि-

लानी बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा धम्मि कथं कातुं उल्लारसम्भाविता”
ति भद्रं कापिलानि पठमं पयिरूपासित्वा पच्छा थुल्लनन्दं भिक्षुनि

B. 384 २० पयिरूपासन्ति । थुल्लनन्दा भिक्षुनी इस्सापकता — “इमा किर अप्पिच्छा
सन्तुट्ठा पविवित्ता असंसट्ठा या इमा सञ्जत्तिबहुला विञ्जत्तिबहुला विह-

रन्ती” ति कुपिता अनत्तमना भद्रं कापिलानि उपस्सया निक्कट्ठि । या ता
भिक्षुनियो अप्पिच्छा .. पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—कथं

हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अय्याय भद्राय कापिलानिया उपस्सयं दत्त्वा

२५ कुपिता अनत्तमना निक्कट्ठिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,

१. अन्तेवासिं—रो० । २. स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । ३. गच्छेय्यामहं—स्या० । ४. पट्टा—स्या०, रो० । ५-५. धम्मकथं—सी०, रो० । ६. सी०, स्या०, पोत्थकेषु नत्थि ।

धुल्लनन्दा भिक्षुनी भद्राय कापिलानिया उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्षवे, धुल्लनन्दा भिक्षुनी भद्राय कापिलानिया उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढि-
स्सति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, 5
भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१५६ “या पन भिक्षुनी भिक्षुनिया उपस्सयं दत्वा कुपिता
अनत्तमना निक्कड्ढेय्य वा निक्कड्ढापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

१६०. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्षुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्षुनी ति । 10

भिक्षुनिया ति अञ्जाय भिक्षुनिया ।

उपस्सयो नाम कवाटबद्धो बुच्चति ।

दत्त्वा ति सयं दत्त्वा ।

कुपिता अनत्तमना ति अनभिरद्धा आहतचित्ता खिलजाता ।

निक्कड्ढेय्या ति गम्भे गहेत्वा पमुखं निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्ति- 15
यस्स । पमुखे गहेत्वा बहि निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकेन
पयोगेन बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । R. 293

निक्कड्ढापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकि
आणत्ता बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६१. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा उपस्सयं दत्त्वा कुपिता अनत्त- 20
मना निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय
वेमत्तिका उपस्सयं दत्त्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा उपस्सयं दत्त्वा
कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । R. 385

तस्सा परिक्लारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्क- 25
टस्स । अकवाटबद्धा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
तस्सा परिक्लारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्नं कवाटबद्धा वा अकवाटबद्धा वा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा,
आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा परिक्लारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा,

आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्तिं दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्नाय वेमत्तिका, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्न-
सञ्ज्ञा, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

१६२. अनापत्तिं अलज्जिज्जिनि^१ निक्कड्ढुति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा
५ परिक्खारं निक्कड्ढुति वा निक्कड्ढापेति वा, उम्मत्तिकं निक्कड्ढुति वा निक्क-
ड्ढापेति वा, तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढुति वा निक्कड्ढापेति वा, भण्डनकारिकं
... पे० ... कलहकारिकं ... विवादकारिकं ... भस्सकारिकं ... सङ्खे अधिकरण-
कारिकं निक्कड्ढुति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढुति वा
निक्कड्ढापेति वा, अन्तेवासिनि वा सद्धिविहारिणि वा न सम्मा वत्तन्ति
१० निक्कड्ढुति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढुति वा निक्कड्ढापेति
वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ३६. छत्तिसंतिमपाचित्तियं

(संसद्गविहारे)

(१) संसद्गवण्डकाळीवत्थु

१६३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^२ भिक्खुनी संसद्ग
विहरति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन^३ पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
१५ ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या
चण्डकाळी संसद्ग विहरिस्सति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पी ति ... पे०...
सच्चं किर, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी संसद्ग विहरति गहपतिना पि
गहपतिपुत्तेन पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 386

(२) पञ्जति

R 294

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
२० भिक्खुनी संसद्ग विहरिस्सति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवञ्च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

१६४. “या पन भिक्खुनी संसद्ग विहरेय्य गहपतिना वा गहपति-
पुत्तेन वा सा भिक्खुनी भिक्खुनोहि एवमस्स वचनीया - ‘माय्ये, संसद्ग

१. अलज्जिज्जिनि - सी० । २. चण्डकाळी - सी०, त्या०, रो० । ३. गहपतिपुत्तेना - सी० ।

विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । विविच्चाय्ये^१; विवेकञ्चेव भगि-
निया सङ्खो वण्णेती^२ ति । एवञ्च पन सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि वुच्चमाना
तथेव पग्गहेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि धावततियं समनुभासितब्बा तस्स
पटिनिस्सगाय । धावततियञ्चे समनुभासियमाना^३ तं पटिनिस्सज्जय्य, इच्चेतं
कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जय्य, पाचितियं^४ ति ।

(३) विभङ्गो

१६५. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अघिप्पेता भिक्खुनी ति ।

संसट्ठा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन संसट्ठा ।

गहपति नाम यो कोचिं अगारं अज्जावसति ।

गहपतिपुत्तो नाम यो^१ कोचिं पुत्तभातरो ।

सा भिक्खुनी ति या सा संसट्ठा भिक्खुनी ।

भिक्खुनीही ति अज्जाहि भिक्खुनीहि । या पस्सन्ति या सुणन्ति
ताहि वत्तब्बा — “माय्ये, संसट्ठा विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि ।
विविच्चाय्ये, विवेकञ्चेव भगिनिया सङ्खो वण्णेती” ति । दुतियं पि
वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो
चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । सा भिक्खुनी सङ्खमज्झं पि आकङ्खित्वा वत्तब्बा — “माय्ये, संसट्ठा
विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । विविच्चाय्ये; विवेकञ्चेव-
भगिनिया सङ्खो वण्णेती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा ।
सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवञ्च पन, भिक्खवे,
समनुभासितब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्खो आपेतब्बो —

१६६. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी संसट्ठा
विहरति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति ।
यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स
पटिनिस्सगाय । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी संसट्ठा विहरति
गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्खो

१ विविच्चाय्य — सी०, रो०; विविच्चाहय्ये — स्या० । २. समनुभासीयमाना — म० ।
३-३. ये केवि — म० ।

पाचितियं — ५१.

इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ...पे०... ततियं पि एतमत्थं वदामि
5 ...पे०... सा भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्खेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय; खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

R. 295

जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 १६७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
15 वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१६८. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-काय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

३७. सत्तत्तिसत्तिमपाचित्तियं

(असत्थिकाचारिकायें)

(१) असत्थिकाचारिकावत्थु

१६९. तेन समयेन बूद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
20 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे सासङ्क-सम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरिस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे
25 सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 368

(२) पञ्चत्वाति

विहरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
अन्तोरट्टे सासङ्कुसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरिस्सत्ति ! नेतं,
भिक्खवे, आप्रसंभ्रावं वा पसादाय ...पे०... एषं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
इमं सिक्खापदं उद्दिहन्तु -

१७०. “या पन भिक्खुनी अन्तोरट्टे सासङ्कुसम्मते सप्पटिभये अस- 5
त्थिका चारिकं चरेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

१७१. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्ये अधिप्येता भिक्खुनी ति ।

अन्तोरट्टे ति यस्स विजिते विहरति, तस्स रट्टे ।

सासङ्कुं नाम तस्मि मग्गे चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भुत्तो- 10
कासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो
दिस्सति ।

सप्पटिभयं नाम तस्मि मग्गे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता
दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

असत्थिका नाम विना सत्थेन ।

चारिकं चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते^१ गामे गामन्तरे गामन्तरे
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

१७२. अनापत्ति सत्थेन सह गच्छति, खेमे अप्पटिभये गच्छति,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३८. अनुत्तिसत्त्वपाचित्तियं

(असत्थिकाचारिकायं)

(१) असत्थिकाचारिकायत्तु

१७३. तेन समयेन बुद्धो भगवा साकत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो तिरोरट्टे सासङ्कु-

- सम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति स्खियन्ति विपाचेस्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो तिरोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो तिरोरट्ठे
- 5 सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जसि

- विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो तिरोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
- 10 इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

१७४. “या पन भिक्खुनी तिरोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरेय्य, पाचत्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१७५. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं इमस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

- 15 तिरोरट्ठे ति यस्स विजिते विहरति, तं ठपेत्वा अञ्जस्स रट्ठे ।

सासङ्कं नाम तस्मिं मग्गे चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भत्तो-कासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति ।

- सप्पटिभयं नाम तस्मिं मग्गे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता
- 20 दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

असत्थिका नाम विना सत्थेन ।

चारिकं चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्धयोजने अद्धयोजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 25 १७६. अनापत्ति सत्थेन सह गच्छति, खेमे अप्पटिभये गच्छति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३६. अनन्तरीतिमन्त्रावलि

(अन्तोवस्सचारिकम्)

(१) अन्तोवस्सचारिकावलि

१७७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरन्ति ।
मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो
अन्तोवस्सं चारिकं चरिस्सन्ति हरितानि तिणानि च” सम्मइन्ता, एकि-
न्द्रियं जीवं विहेठेन्ता, बहु खुद्दके पाणे सक्कातं आपादेन्ता” ति ! अस्सोसुं 5
खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरिस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

B. 390

10

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
अन्तोवस्सं चारिकं चरिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१७८. “या पन भिक्खुनी अन्तोवस्सं चारिकं चरेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

१७९. या पमा ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं 15 R 297
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अन्तोवस्सं ति पुरिमं वा तेमासं पच्छिमं वा तेमासं अवसित्वा ।

चारिकं चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति
पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति पाचित्ति-
यस्स ।

20

१८०. अनापत्ति सत्ताहकरणीयेन गच्छति, केनचि उब्बाब्हा
गच्छति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

४०. बसारीसंतिमपाक्षित्यं

(वस्तुमन्तरं पक्वकामने)

(१) अष्टुत्वारिंशत्पक्ष

B. 391

१८१. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो तत्थेव राजगहे वस्सं वसन्ति, तत्थ
हेमन्तं, तत्थ गिम्हं । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“आहुत्तरिका
भिक्खुनीनं दिसा अन्धकारा, न इमासं दिसा पक्खायन्ती” ति । अस्सोसुं
५ खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ
खो ता भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं ।

(२) पञ्जासि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जा-
१० पेस्सामि^१ दस अत्थवसे पटिच्च — सङ्खसुट्ठुताय ...पे०... सद्धम्मट्ठितिया विन-
यानुगहाय । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

१८२. “या पन भिक्खुनी वस्सं^२ बुत्था^३ चारिकं^४ न पक्कमेय्य
अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पि, पाक्षित्यं” ति ।

(३) विमङ्गो

१८३. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अय
१५ इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

वस्सं बुत्था नाम पुरिमं वा तेमासं पच्छिमं वा तेमासं बुट्ठा ।

“चारिकं न पक्कमिस्सामि अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पी” ति
धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाक्षित्यस्स ।

१८४. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिकं भिक्खुनि न
२० लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* तुवट्टवग्गो चतुत्थो ।

१. पञ्जपेस्सामि — म० । २-२. वस्संबुट्ठा — म० । * एव सी० पीत्यके इमं
उद्धानं विस्तति—

वेय्यत्थरण अफासुकं दुम्भित्ता उपत्थयेन च ।

संयुता बुवेरुद्धा अन्तोवस्सेन चारिका ति ॥

४.४१. एकचत्वारिंशत्तिमयाधित्वं (चित्तागारवस्थने)

(१) कोसलराजचित्तागारवत्पु

१८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन रञ्जो पसेनदिस्स^१ कोसलस्स^२
उय्याने चित्तागारे पटिभानचित्तं कतं होति । बहू मनुस्सा चित्तागारं
दस्सनाय गच्छन्ति । छब्बगिया पि भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय अग-
मंसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खु- ५
नियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^३ कामभो-
गिनियो”^४ ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं
खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झा-
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो चित्ता-
गारं दस्सनाय गच्छिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया १०
भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 298

B. 392

(२) पञ्चजति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु -

15

१८६. “या पन भिक्खुनी राजागारं वा चित्तागारं वा आरामं वा
उय्यानं वा पोक्खरणिं वा दस्सनाय गच्छेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमज्झो

१८७. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अघिप्पेता भिक्खुनी ति ।

राजागारं नाम यत्थ कत्थचि रञ्जो कीळितुं रमितुं कतं होति । २०

चित्तागारं नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कतं होति ।

आरामो नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कतो होति ।

उय्यानं नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कतं होति ।

पोक्खरणी नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कता होति ।

१-१. पसेनदि कोसलस्स - रो० । २-२ गिही कामभोगिनियो - सी०, गिहिकाम-
भोगिनियो - रो० ।

१५८. दस्सनाय गच्छति, आपत्तिं दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति, आपत्तिं पाचित्तियस्स । दस्सनूपचारं^१ विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्तिं पाचित्तियस्स । एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्तिं दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति, आपत्तिं पचित्तियस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

B. 393,
R. 299

१५९. अनपत्तिं आरामे ठिता पस्सति, गच्छन्ती वा आगच्छन्ती वा पस्सति, सति करणीये गन्त्वा पस्सति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

४४२. द्वावसारीसतिमपाचित्तियं (आसन्निपरिभोगे)

(१) आसन्निपल्लङ्कभोगवत्

१६०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनथ-
 10 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो आसन्दिं पि पल्लङ्कं
 पि परिभुञ्जन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति
 खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो आसन्दिं पि पल्लङ्कं
 पि परिभुञ्जिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं
 खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं ।
 15 या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
 चेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो आसन्दिं पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जि-
 स्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो आसन्दिं पि पल्लङ्कं
 पि परिभुञ्जन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जसि

- विमरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 20 आसन्दिं पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दि-
 सन्तु —

१६१. “अ पन् भिक्खुनी आसन्धि वा पल्लङ्को वा परिभुञ्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) चिन्तु

१६२. या पना ति या मादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अविप्येता भिक्खुनी ति ।

आसन्धी^१ नाम अतिक्कन्तप्पमाणा बुच्चति ।

5

पल्लङ्को नाम आहरिमेहि वाळेहि^२ कतो होति ।

परिभुञ्जेय्या ति तस्मि अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६३. अनापत्ति आसन्दिया पादे छिन्दित्वा परिभुञ्जति, पल्लङ्कस्स वाळे^३ भिन्दित्वा^४ परिभुञ्जति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

B. 394

10

४३. तेजसारीसतिमपाचित्तियं

(सुत्तकत्ते)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीकरणु

१६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो सुत्तं कन्तन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो सुत्तं कन्तिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो सुत्तं कन्तिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो सुत्तं कन्तन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 300

15

(२) पञ्चति

विगारहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो सुत्तं कन्तिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्तु —

20

१. आसन्धि — त्या०, रो० । २. वाळेहि — सी०, त्या०, रो० । ३. वाळे — सी०, त्या०, रो० । ४. छिन्दित्वा — सी०, रो० ।

१२५. “या पन भिक्खुनी सुत्तं कन्तेय्य, पाचिसियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१२६. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सुत्तं नाम छ सुत्तानि - खोमं, कप्पासिकं, कोसेय्यं, कम्बलं, साणं,

५ भङ्गं ।

कन्तेय्या ति सयं कन्तति, पयोगे दुक्कटं । उज्जवुज्जवे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१२७. अनापत्ति कन्तितसुत्तं कन्तति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

४४. चतुच्चत्तारीसत्तिमपाचित्तियं

(गिहिवेय्यावच्चकरणे)

(१) गिहिवेय्यावच्चवत्थु

B. 395 10

१२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्चं करोन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्चं करिस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्चं करोन्ती ति ?

19 “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्चं करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१२९. “या पन भिक्खुनी गिहिवेय्यावच्चं करेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

20

२००. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

R. 301

गिहिवेय्यावच्चं नाम अगारिकस्स यामुं वा भत्तं वा खादनीयं वा पचति, साटकं वा वेठनं वा घोवति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२०१. अनापत्तिं यागुपाने, सङ्कभत्ते, चेतियपूजाय, अस्तनो
वेद्यावच्छकरस्स यागुं वा भत्तं वा खादनीयं वा पचति, साटकं वा वेठनं
वा धोवति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

१ ४५. पञ्चवक्षसारीसतिमपाचिसिधं

(अधिकरणवूपसमने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

२०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी थुल्लनन्दं 5
भिक्षुनिं उपसङ्कमित्रा एतदवोच—“एहाय्ये, इमं अधिकरणं वूपसमेही”ति ।
थुल्लनन्दा भिक्षुनी ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा नेव वूपसमेति न वूपसमाय
उस्सुक्कं करोति । अय खो सा भिक्षुनी भिक्षुनीनं एतमत्थं आरोचेसि ।
या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति
—“कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा भिक्षुनिया” —“एहाय्ये”, इमं अधिकरणं 10
वूपसमेही’ ति बुच्चमाना — ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा, नेव वूपसमेस्सति न
वूपसमाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्षुनी भिक्षुनिया —“एहाय्ये, इमं अधिकरणं वूपसमेही’ ति बुच्च-
माना — ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा, नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्कं
करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । 15

(२) पञ्जास

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्षुनी भिक्षुनिया — ‘एहाय्ये, इमं अधिकरणं वूपसमेही’ ति बुच्च-
माना — ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा, नेव वूपसमेस्सति न वूपसमाय उस्सुक्कं
करिस्सति ! नेत्तं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

२०३. “या पन भिक्षुनी भिक्षुनिया — ‘एहाय्ये, इमं अधिकरणं 20
वूपसमेही’ ति बुच्चमाना — ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा सा पच्छा अनन्त-
रायिकिनी” नेव वूपसमेय्य न वूपसमाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचिसिधं” ति ।

१. एहाय्ये—सी०, स्या०, रो० । २. पटिस्सुणित्वा—सी०, रो० । ३. भिक्षुनियो—
स्या० । ४. अन्तरायिकिनी—सी० ।

(३) विमङ्गो

२०४. या वता ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि - विवादाधिकरणं, अनु-
५ वादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किञ्चाधिकरणं ।

एहाय्ये इमं अधिकरणं वूपसमेही ति एहाय्ये इमं अधिकरणं
विनिच्छेहि ।

R. 302

सा पच्छा अनन्तराधिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव वूपसमेय्या ति न सयं वूपसमेय्य ।

१० न वूपसमाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्जं आणापेय्य । नेव वूप-
समेस्सामि न वूपसमाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

B. 397

२०५. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा अधिकरणं नेव वूपसमेति न
वूपसमाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमत्तिका
१५ अधिकरणं नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा अधिकरणं नेव वूपसमेति न वूप-
समाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नाय अधिकरणं नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्कं
करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति
२० दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय
अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२०६. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

३४६. अचत्तारीसत्तिमपाचित्तियं

(नटादीनं जालनीववाने)

(१) धुत्तनन्दाभिक्खुनीयत्तु

२०७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
२५ पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन धुत्तनन्दा भिक्खुनी नटनं पि नट-

कानं पि लङ्ककानं' पि सोकज्जायिकानं' पि कुम्भयूणिकानं पि सहत्था खादनीयं भोजनीयं देति — "मय्हं परिसत्ति' वण्णं भासथा" ति । नटा पि नटका पि लङ्कका पि सोकज्जायिका पि कुम्भयूणिका पि धुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिसत्ति वण्णं भासन्ति — "अय्या धुल्लनन्दा बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा" धम्मि कथं कातुं; देथाय्याय, करोथाय्याया" ति । या ता भिक्खुनियो 5 अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या धुल्लनन्दा अगारिकस्स सहत्था खादनीयं भोजनीयं दस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, धुल्लनन्दा भिक्खुनी अगारिकस्स सहत्था खादनीयं भोजनीयं देती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्चासि

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, धुल्लनन्दा 10 भिक्खुनी अगारिकस्स सहत्था खादनीयं भोजनीयं दस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

२०८. "या पन भिक्खुनी अगारिकस्स वा परिव्वाजकस्स वा परिव्वा- 15 जिक्काय वा सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं वा बदेय्य, पाचित्तिय" ति ।

(३) विमङ्गो

२०९. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अगारिको नाम यो कोचि अगारं अज्जावसति ।

परिव्वाजको नाम भिक्खु च सामणेरं च ठपेत्वा यो कोचि परिव्वाजकसमापन्नो । 20

परिव्वाजिका नाम भिक्खुनि च सिक्खमानं च सामणेरि च ठपेत्वा या काचि परिव्वाजिकसमापन्ना ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि—उदकदन्तपोनं, ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि—ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं । 25

बदेय्या ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उदकदन्तपोनं देति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१. लङ्ककानं—सी०, स्या० । २. सोकसायिकानं—सी० । ३. परिसत्ति—सी० ।

२१०. अनापत्तिं दाषेति न देति, उपनिबिस्तपित्वा देति, बाहिरालेपं^१ देति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

४७. ससत्त्वसारीसतिमपाचिस्तियं

(आवसथचीवरपरिजोषे)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्तु

२११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी आवसथ-
चीवरं अनिस्सज्जित्वा^२ परिभुञ्जति । अञ्जा उतुनियो भिक्षुनियो न
लभन्ति । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा
परिभुञ्जिस्सती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी
आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 399

(२) पञ्जति

१० विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जिस्सति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इम
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२१२. “या पन भिक्षुनी आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभु-
१५ ङ्जेय्य, पाचिस्तिबं” ति ।

(३) विभङ्गो

२१३. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्षुनी ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

आवसथचीवरं नाम उतुनियो भिक्षुनियो परिभुञ्जन्तू ति दिन्नं
होति ।

२० अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जेय्या ति द्वे तिस्सो रत्तियो परिभुञ्जित्वा
चतुत्थदिवसे षोडित्वा भिक्षुनिया वा सिक्खमानाय वा सामणेरीया^३ वा
अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति पाचिस्तियस्स ।

२१४. अनिस्सज्जिते' अनिस्सज्जितसञ्ज्ञा परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते वेमत्तिका परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्ज्ञा परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

निस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते 5 वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्ज्ञा अनापत्ति ।

२१५. अनापत्ति निस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, पुन परियायेन परिभुञ्जति, अञ्ज्ञा उत्तुनियो भिक्खुनियो' न होन्ति, अच्छिन्नचीवरिकाय, नट्टचीवरिकाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

४८. अट्टवत्तारीसत्तिमपाचित्तियं

(चारिकपक्कमने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्खुनीवरणु

२१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाय- 10 B. 400,
R. 304
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कामि । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खु-
निया आवसथो ड्य्हति । भिक्खुनियो एवमाहंसु — “हन्दाय्ये”, भण्डकं नीह-
रामा” ति । एकच्चा एवमाहंसु — “न मयं, अय्ये, नीहरिस्साम । यं किञ्चि
नट्टं सब्बं अम्हे अभियुञ्जिस्सती” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी पुनदेव तं 15
आवसथं पच्चागन्त्वा भिक्खुनियो पुच्छि — “अपाय्ये”, भण्डकं नीहरित्था”
ति ? “न मयं, अय्ये, नीहरिम्हा” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी उज्झायति
खिय्यति विपाचेति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो आवसथे ड्य्हमाने भण्डकं
न नीहरिस्सन्ती” ति ! या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झा-
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा आवसथं 20
अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,
थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कामी” ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

१. अनिस्सज्जिते — सी० । २. सी० पोत्थके नखि । ३. हन्दाय्ये — सी०, स्या०, रो० ।
४. अपाय्ये — सी०, स्या०; अय्ये — रो० । * एत्थ ‘कथं हि नाम भिक्खुनियो आवसथे ड्य्हमाने
भण्डकं न नीहरिस्सन्ती ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति’ इति अधिको पाठो सी० पोत्थके अस्ति । ५. पक्कमी ति — सी०; पक्कमती ति. — स्या० ।

(२) पक्कमति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, धुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

- ५ २१७. “या पन भिक्खुनी आवसथं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमेय्य, पाचिस्सियं” ति ।

(३) विमङ्गो

२१८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

आवसथो नाम कवाटबद्धो वुच्चति ।

- १० अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमेय्या ति भिक्खुनिया वा सिक्खमानाय वा सामणेरिया वा अनिस्सज्जित्वा परिकित्तस्स आवसथस्स परिकखेपं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिकित्तस्स आवसथस्स उपचारं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२१९. अनिस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्जा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते वेमत्तिका पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्जा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 401

अकवाटबद्धं अनिस्सज्जित्वा पक्कमति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्जा, अनापत्ति ।

R. 305 20

२२०. अनापत्ति निस्सज्जित्वा पक्कमति, सति अन्तराये, परि्येसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ४९. ऊनपञ्जासमपाचित्तियं

(तिरच्छानविज्जापरियावुज्जे)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

२२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो तिरच्छान-

विज्जं परियापुणन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो' कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे. अप्प- सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा- पदं उद्दिस्सन्तु —

२२२. “या पन भिक्खुनी तिरच्छानविज्जं परियापुणेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गणे

२२३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

तिरच्छानविज्जा नाम यं किञ्चि बाहिरकं अनत्थसंहितं ।

परियापुणेय्या ति पदेन परियापुणाति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्खराय परियापुणाति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 402

२२४. अनापत्ति लेखं परियापुणाति, धारणं परियापुणाति, गुत्तत्थाय परित्तं परियापुणाति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

20

— ० —

§ ५०. पञ्चासमपाचितियं

(तिरच्छानविज्जावाचने)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु

२२५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो

R. 306

तिरच्छानविज्जं वाचेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति –
 “कथं हि नाम भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहि-
 नियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं
 उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
 ५ ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्बग्गिया
 भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,
 छब्बग्गिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
 भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
 10 वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
 उद्दिस्सन्तु –

२२६. “या पन भिक्खुनी तिरच्छानविज्जं वाचेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

२२७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
 इयस्मि अत्थे अधिपेता भिक्खुनी ति ।

15 तिरच्छानविज्जा नाम यं किञ्चि वाहिरकं अनत्थसंहितं ।

वाचेय्या ति, पदेन वाचेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्ख-
 राय वाचेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 403

२२८. अनापत्ति लेखं वाचेति, धारणं वाचेति, गुत्तत्थाय परित्तं
 वाचेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

, *चित्तागारवग्गो पञ्चमो ।

— ० —

§ ५१. एकपञ्चासमपाचित्तियं

(अनावुच्छा आरामपवेसने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

20 २२९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवन अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू गामकावासे

* एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं विस्सति –

राजासन्धि युत्तञ्च गिही कूपसमेन च ।

पदे चीवरावसत्तं परियापुण वापये ति ॥

एकचीवरा चीवरकम्मं करोन्ति । भिक्षुनियो अनापुच्छा आरामं पविसित्वा येन ते भिक्षू तेनुपसङ्कमिषु । भिक्षू उज्झायन्ति सिध्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षुनियो अनापुच्छा आरामं पविसिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षुनियो अनापुच्छा आरामं पविसन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

5.

(२) पठमपञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे^१, भिक्षु-नियो अनापुच्छा आरामं पविसिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु—

“या पन भिक्षुनी अनापुच्छा आरामं पविसेय्य, पाच्चित्थं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षुनीनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

10

(३) पठमानुपञ्जाति

२३०. तेन खो पन समयेन ते भिक्षू तम्हा आवासा पक्कमिषु । भिक्षुनियो — “अय्या पक्कन्ता” ति, आरामं नागमंसु^२ । अथ खो ते भिक्षू पुनदेव तं आवासं पच्चागच्छिषु । भिक्षुनियो — “अय्या आगता” ति, आपुच्छा आरामं पविसित्वा येन ते भिक्षू तेनुपसङ्कमिषु; उपसङ्कमित्वा ते भिक्षू अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठसु । एकमन्तं ठिता खो ता भिक्षुनियो ते भिक्षू एतदवोचु — “किस्स तुम्हे, भगिनियो, आरामं नेव सम्मज्जित्थ न पानीयं^३ परिभोजनीयं^४ उपट्ठापित्था” ति ? भगवता, अय्या, सिक्खापदं पञ्जात्तं होति^५ — “न अनापुच्छा आरामो पविसितब्बो ति । तेन मयं न आगमिम्हा” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्षवे, सन्तं भिक्षू आपुच्छा आरामं पविसितुं । एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

R. 307

15

“या पन भिक्षुनी सन्तं भिक्षू अनापुच्छा आरामं पविसेय्य, पाच्चित्थं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षुनीनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

20 B. 404

(४) दुत्तियानुपञ्जाति

२३१. तेन खो पन समयेन ते भिक्षू तम्हा आवासा पक्कमित्वा

25

१. स्या० पोत्थके नखि । २. नागमिषु — सी० । ३-३. आगमिषं परिभोजयिषं — रो० ।

४. उपट्ठपित्था — स्या० । ५. सी०, स्या० पोत्थकेसु नखि ।

पुनर्देव तं आवासं' पञ्चागच्छितु । भिक्षुनियो - "अय्या पक्कन्ता" ति
 अनापुच्छा आरामं पविसिंतु । तासं कुक्कुच्चं अहोसि - "भगवता भिक्षु-
 नीनं'सिक्खापदं पञ्जातं - 'न सन्तं भिक्षुं अनापुच्छा आरामो पविसितब्बो'
 ति । मयञ्चम्हा' सन्तं भिक्षुं अनापुच्छा आरामं पविसिम्हा । कच्चिनु खो
 ५ मयं पाचित्तियं आपत्तिं आपन्ना" ति ? भगवतो एमत्थं आरोचेसुं । अथ खो
 भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि
 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु -

२३२. "या पन भिक्षुनी जानं सभिक्षुकं आरामं अनापुच्छा पवि-
 सेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(५) विमङ्गो

10' २३३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्सा आरोचेन्ति, ते
 वा आरोचेन्ति ।

सभिक्षुको नाम आरामो यत्थ भिक्षू रुक्खमूले पि वसन्ति ।

15 अनापुच्छा आरामं पविसेय्या ति भिक्षुं वा सामणेरं वा आरामिकं
 वा अनापुच्छा परिकित्तस्स आरामस्स परिक्वेपं अतिक्कामेन्तिया^१ आपत्ति
 पाचित्तियस्स । अपरिक्वित्तस्स आरामस्स उपचारं ओक्कमन्तिया आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

B. 4J5 20 २३४. सभिक्षुके सभिक्षुकसञ्जा सन्तं भिक्षुं अनापुच्छा आरामं
 पविसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सभिक्षुके वेमतिका सन्तं भिक्षुं अना-
 पुच्छा आरामं पविसति, आपत्ति दुक्कटस्स । सभिक्षुके अभिक्षुकसञ्जा
 सन्तं भिक्षुं अनापुच्छा आरामं पविसति, अनापत्ति ।

R. 308 अभिक्षुके सभिक्षुकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिक्षुके
 वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिक्षुके अभिक्षुकसञ्जा, अनापत्ति ।

25 २३५. अनापत्ति सन्तं भिक्षुं आपुच्छा पविसति, असन्तं भिक्षुं
 अनापुच्छा पविसति, सीसानुलोकिका गच्छति, यत्थ भिक्षुनियो सन्निपत्तिता

१. आरामं - सी० । २. सी०, स्या०, म० पोत्थकेषु नत्थि । ३. मयञ्च - रो०, स्या० ।

४. अतिक्कमन्तिया - स्या० ।

होन्ति तत्थ गच्छति, आरामेन मग्गो होति, गिलानाय, आपदासु, उम्मसिकियि, आदिकम्मिकाया ति ।

५ ५२. द्वापञ्चासमपाचितियं

(भिक्षुं अक्कोसने)

(१) कप्पितक-छब्बग्गियाकलहवत्सु

२३६. तेन समयेन ब्रुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूट-
गारसालायं । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपालिस्स उपज्जायो आयस्मा
कप्पितको सुसाने विहरति । तेन खो पन समयेन छब्बग्गियानं भिक्षुनीनं 5
महत्तरा^१ भिक्षुनी कालङ्कता^२ होति । छब्बग्गिया भिक्षुनियो तं भिक्षुनि
नीहरित्वा आयस्मतो कप्पितकस्स विहारस्स अविदूरे आपेत्वा^३ थूपं कत्वा
गन्त्वा तस्मिं थूपे रोदन्ति । अथ खो आयस्मा कप्पितको तेन सहेन उब्बा-
ब्बो तं थूपं भिन्दित्वा विप्पकिरेसि^४ । छब्बग्गिया भिक्षुनियो - “इमिना
कप्पितकेन अम्हाकं अय्याय थूपो भिन्नो, हन्द न^५ घातेमा” ति, मन्तेसु । 10
अज्जातरा भिक्षुनी आयस्मतो उपालिस्स एतमत्थं आरोचेसि । आयस्मा
उपालि आयस्मतो कप्पितकस्स एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो आयस्मा
कप्पितको विहारा निक्खमित्वा निलीनो अञ्छि । अथ खो छब्बग्गिया^६
भिक्षुनियो येनायस्मतो कप्पितकस्स विहारो तेनुपसङ्कमिसु ; उपसङ्कमित्वा
आयस्मतो कप्पितकस्स विहारं पासाणेहि च लेङ्गूहि^७ च ओत्थरापेत्वा, “मतो 15
कप्पितको” ति पक्कमिसु ।

अथ खो आयस्मा कप्पितको तस्मा रत्तिया अच्चयेन पुब्बण्हसमयं
निवासेत्वा पत्तचीवरं आदाय वेसालि पिण्डाय पाविसि । अहसंसु खो छब्ब-
ग्गिया भिक्षुनियो आयस्मन्तं कप्पितकं पिण्डाय चरन्तं । दिस्वान एवमाहुंसु
- “अयं कप्पितको जीवति, को नु खो अम्हाकं मन्तं संहरो” ति ? अस्सोसु 20
खो छब्बग्गिया भिक्षुनियो - “अय्येन किर उपालिना अम्हाकं मन्तो संहटो”
ति । ता आयस्मन्तं उपालि अक्कोसिसु - कथं हि नाम अयं कासावटो^८
मलमज्जनो निहीनजच्चो अम्हाकं मन्तं संहरिस्सती ति ! या ता भिक्षु-

B. 406

१. महत्तरा - सी० । २. कालङ्कता - स्या०, सी० । ३. तं आपेत्वा - स्या० । ४.
पकिरेसि - सी०, म०, रो० । ५. तं - सी० । ६. संहरती - स्या०, रो० । ७. कसावटो -
स्या०, रो० ।

R. 309

नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो अयं उपाणि अक्कोसिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो उपाणि अक्कोसन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) वञ्जति

- 5 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्ब-
गिया भिक्खुनियो उपाणि अक्कोसिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिंसन्तु -

२३७. “या पन भिक्खुनी भिक्खुं अक्कोसेय्य वा परिभासेय्य वा,
10 पाचित्तियं” ति ।

(३) विमज्जो

२३८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अप्पिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुं तिउपसम्पन्नं । अक्कोसेय्य वा ति दसहि वा अक्कोसवत्थूहि
अक्कोसति एतेसं वा अञ्जतरेन, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 15 परिभासेय्य वा ति भयं उपदसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२३९. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जा अक्कोसति वा परिभासति वा,
आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमत्तिका अक्कोसति वा परिभासति वा,
आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जा^१ अक्कोसति वा परि-
भासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 20 अनुपसम्पन्नं अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमत्तिका,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 407

२४०. अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनि-
पुरेक्खाराय^२, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१. उपसम्पन्नसञ्जा - सी० । २. अनुसासनीपुरेक्खाराय - सी०, त्या० ।

§ ५३. तेपञ्चासमपाचितयं (वचपरिभासने)

(१) भण्डनकारिकाचण्डकाळीवत्सु

२४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिबं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी भण्डन-
कारिका होति कलहकारिका विवादकारिका भस्सकारिका सङ्के अधिकरण-
कारिका । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तस्सा कम्मे करीयमाने^२ पटिक्कोसति ।
तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामकं अगमासि केनचिदेव करणीयेन ।
अथ खो भिक्खुनीसङ्को - “थुल्लनन्दा भिक्खुनी पक्कन्ता” ति चण्डकाळि^३
भिक्खुनि आपत्तिया अदस्सने उक्खिपि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामके तं
करणीयं तीरेत्वा पुनदेव सावत्थि पच्चागच्छि^४ । चण्डकाळी भिक्खुनी
थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्जापेसि^५ न पादोदकं
पादपीठं पादकथलिकं^६ उपनिक्खिपि ; न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेसि^७
न पानीयेन^८ आपुच्छि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डकाळि भिक्खुनि एतद-
वोच - “किस्स त्वं, अय्ये, मयि आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्जापेसि न
पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपि ; न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं
पटिग्गहेसि न पानीयेन आपुच्छी” ति ? “एवं हेतं, अय्ये, होति यथा तं, अना-
थाया” ति । “किस्स पन त्वं, अय्ये, अनाथा” ति ? “इमा मं, अय्ये, भिक्खु-
नियो - “अयं अनाथा अप्पञ्जाता, नत्थि इमिस्सा काचि” पतिवत्ता” ति,
आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिसू” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी - “बाला एता
अव्यत्ता^९ एता नेता^{१०} जानन्ति कम्म वा कम्मदोसं वा कम्मविपत्तिं वा कम्म-
सम्पत्तिं वा ति, चण्डीकता गणं परिभासि” । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या
थुल्लनन्दा चण्डीकता गणं परिभासिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डीकता गणं परिभासी ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

R. 510

15

20

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा

१. चण्डकाळी - सी०, स्या० रो०, । २. करियमाने - रो०; कथियमाने - स्या०, सी० ।
३. पच्चागच्छि - सी० । ४. पञ्जापेसि - य० । ५. पादकथलिक - सी०, य० । ६. पानिवेन - रो० ।
७. कोचि - स्या०, रो० । ८. अव्यत्ता - सी० । ९. नेव - रो० । १०. परिभासति - स्या० ।

B. 408

भिक्षुनी चण्डीकता गणं परिभासिस्सति ! नेतं, भिक्षवे, अप्ससन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु -

२४२. “या पन भिक्षुनी चण्डीकता गणं परिभासेय्य, पाक्षि-
5 त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२४३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

चण्डीकता नाम कोधना वुच्चति ।

गणो नाम भिक्षुनीसङ्घो^१ वुच्चति

10 परिभासेय्या ति ‘बाला एता अव्यस्ता एता नेता जानन्ति कम्मं वा
कम्मदोसं वा कम्मविपत्तिं वा कम्मसम्पत्तिं वा’ ति परिभासति, आपत्ति
पाक्षित्तियस्स । सम्बहुला भिक्षुनियो वा एकं भिक्षुनि वा अनुपसम्पन्नं
वा परिभासति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२४४. अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनि-
15 पुरेक्खाराय^२, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ५४. चतुपञ्चासमपाक्षित्यं

(निमन्तितादारणे)

(१) ब्राह्मणनिमन्तनवाचु

R. 311

२४५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो ब्राह्मणो भिक्षुनियो
निमन्तेत्वा भोजेसि । भिक्षुनियो भुत्ताबी पवारिता जातिकुलानि गन्त्वा
एकच्चा भुञ्जिमु एकच्चा पिण्डपातं आदाय अगमंसु । अथ खो सो ब्राह्मणो
20 पटिविस्सके एतदवोच - “भिक्षुनियो मया अय्या सन्तप्पिता, एथ तुम्हे
पि सन्तप्पेस्सामी” ति । ते एवमाहंसु - “किं त्वं, अय्य^३, अम्हे सन्तप्पे-
स्ससि ! या पि तया निमन्तिता ता पि अम्हाकं घरानि आगन्त्वा एकच्चा

१. भिक्षुनीसङ्घो - य० । २. अनुसासनीपुरेक्खाराय - खो०, स्या० । ३. अय्ये - खो०;
अय्यो - खो०, य० ।

भुञ्जिषु एकच्चा पिण्डपातं आदाय अग्रमंसू” ति । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति खिद्यति विपाचेति — “कथं हि नाम भिक्षुनियो अम्हाकं धरे भुञ्जित्वा अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति, न चाहं पटिबलो यावदत्थं दातु” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तस्स ब्राह्मणस्स उज्झायन्तस्स खिद्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिद्यन्ति 5 विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्जत्र भुञ्जन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं 10 वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु —

२४६. “या पन भिक्षुनी निमन्तिता वा पवारिता वा खादनीयं वा भोजनीयं वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गले

२४७. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्षुनी ति ... पे०... अयं 15 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

निमन्तिता नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जतरेन भोजनेन निमन्तिता ।

पवारिता नाम असनं पञ्चायति, भोजनं पञ्चायति, हत्थपासे ठिता अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्चायति ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि — यागुं यामकालिकं सत्ताहकालिकं 20 यावजीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

२४८. निमन्तिते* निमन्तितसञ्जा खादनीयं वा भोजनीयं वा

१. आसनं — सी०, स्या० ।

पाचित्तियं—५४.

B. 410

खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्ति ते वेमत्तिका खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्ति ते अनिमन्तितसञ्जा खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स* ।

..5

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्वाय पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स ।

२४६. अनापत्ति अनिमन्तिता^१ अप्पवारिता, यागुं पिवति, सामिके अपलोकेत्वा भुञ्जति, यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—o—

§ ४५. पञ्चपञ्जासमपाचित्तिय

(कुलमण्डरे)

(१) कुलमण्डरिनीयत्तु

R. 312 10

२४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्खुनी सावत्थियं
अञ्जातरिस्सा विसिखाय पिण्डाय चरमाना येन अञ्जातर कुलं तेनुपसङ्गमि,
उपसङ्गमित्वा पञ्जात्ते आसने निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा त भिक्खुनि
भोजेत्वा एतदवोचु — “अञ्जा पि, अय्ये, भिक्खुनियो आगच्छन्तू” ति ।

15

अथ खो सा भिक्खुनी, कथं हि नाम^२ भिक्खुनियो नागच्छेय्यु ति, भिक्खुनियो
उपसङ्गमित्वा एतदवोच — “अमुकास्मि, अय्ये, ओकासे वाळा^३ सुनखा चण्डो
बलिबद्धो^४ चिक्खल्लो ओकासो । मा खो तत्थ अगमित्था” ति । अञ्जातरा
पि भिक्खुनी तस्सा विसिखाय पिण्डाय चरमाना येन तं कुलं तेनुपसङ्गमि;
उपसङ्गमित्वा पञ्जात्ते आसने निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्खुनि

20

भोजेत्वा एतदवोचु — “किस्स, अय्ये, भिक्खुनियो न आगच्छन्ती” ति ?
अथ खो सा भिक्खुनी तेसं मनुस्सानं एतमत्थं आरोचेसि । मनुस्सा उज्झा-
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी कुलं मच्छरायिस्सती
ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी कुलं मच्छरायती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

B. 411

-. ‘निमन्ति ते निमन्तितसञ्जा ... पाचित्तियस्स’ इति पाठो सी०, रो० पोल्बकेसु नखि ।

१. निमन्तिता — म०, रो० । २. सी० पोल्बके नखि ; अय्या — स्या० । ३. वाळा — स्या०, रो० ।

४. बलिबद्धो — सी० ; बलीबद्धो — रो० ।

(२) पञ्जति

विहरहि बुद्धो भगवा ...पे ० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी कुलं मच्छरायिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसम्भानं वा पसादाय ...पे ० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिकखापदं उद्दिस्सन्तु -

२५१. “या पन भिक्खुनी कुलमच्छरिनी अस्स, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२५२. या पना ति या यादिसा ... पे ० ... भिक्खुनी ति ... पे ० ... ५
अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि - खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुद्धकुलं ।

मच्छरिनी अस्सा ति कथं भिक्खुनियो नागच्छेय्यं ति भिक्खुनीनं सन्तिके कुलस्स अवण्णं भासति, आपत्ति पाचित्तियस्स । कुलस्स वा सन्तिके 10
भिक्खुनीनं अवण्णं भासति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५३. अनापत्ति कुलं न मच्छरायन्ति सन्तं येव आदीनवं आचि-
क्खति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ५६. छपञ्जासमपाचित्तियं

(अभिक्खुकावासे वस्सुपगवने)

(१) सम्बहुलाभिक्खुनीवत्तु

२५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गामकावासे 15
वस्सं^१ वुत्था^२ सावत्थि अगमंसु । भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतदवोचुं -
“कत्थाय्यायो वस्सं वुत्था ? कच्च ओवादो इद्धो अहोसी” ति ? “नत्थय्ये”,
तत्थ भिक्खू; कुतो ओवादो इद्धो भविस्सती” ति ! या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ...पे ० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
भिक्खुनियो अभिक्खुके आवासे वस्सं वसिस्सन्ती ति ...पे ० ... सच्चं किर, 20
भिक्खवे, भिक्खुनियो अभिक्खुके आवासे वस्सं वसन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

R. 313

(२) पञ्चजति

B. 412

विगारहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो अभिक्खुके आवासे वस्सं वसिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिहसन्तु -

२५५. “या पन भिक्खुनी अभिक्खुके आवासे वस्सं वसेय्य, पाचि-
त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२५६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अभिक्खुको नाम आवासो न सक्का होति ओवादाय वा संवासाय
१० वा गन्तुं । वस्सं वसिस्सामी ति सेनासनं पञ्चापेति^१ पानीयं परिभोजनीयं
उपट्ठापेति^२ परिवेणं सम्मज्जति, आपत्तिं दुक्कटस्स । सह अरुणुगमना
आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

२५७. अनापत्तिं वस्सुपगता^३ भिक्खू पक्कन्ता वा होन्ति विव्वन्ता
वा कालङ्कता^४ वा पक्खसङ्कन्ता वा, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
१५ काया ति ।

— ० —

१ ५७. सत्तपञ्चासमपाचित्तियं

(न पवारणे)

(१) वस्संबुत्थाभिक्खुनीवत्थु

R. 514

२५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गामका-
वासे वस्सं बुत्था सावत्थिं अगमंसु । भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतदवोचुं-
“कत्थाय्यायो वस्सं बुत्था ; कत्थं भिक्खुसङ्घो पवारितो” ति ? “न मयं,
२० अय्ये, भिक्खुसङ्घं पवारेमा” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो वस्सं बुत्था
भिक्खुसङ्घं न पवारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो

१. पञ्चापेति - म० । २. उपट्ठापेति - त्या०, म० । ३. वस्सुपगता - सी० । ४. काल-
कता - सी०, त्या० ।

वस्सं बुत्था भिक्खुसङ्घं न पवारेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो वस्सं बुत्था भिक्खुसङ्घं न पवारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

B. 413

२५६. “या पन भिक्खुनी वस्सं बुत्था उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि न पवारेय्य विट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

२६०. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अभिप्पेता भिक्खुनी ति ।

वस्सं बुत्था नाम पुरिमं वा तेमासं पच्छिमं वा तेमासं बुत्था । उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि न पवारेस्सामि विट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६१. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

॥ ५८. अष्टपञ्चासमपाचित्तियं

(न ओवावणमवे)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

२६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि निग्रो-
धारामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनूपस्सयं^१ उपसङ्क-
मित्वा छब्बग्गिया भिक्खुनियो ओवदन्ति । भिक्खुनियो छब्बग्गिया भिक्खु-
नियो एतदवोचुं — “एथय्ये^२ ओवादं गमिस्सामा” ति । “यं पि मयं, अय्ये,
गच्छेय्याम ओवादस्स कारणा, अय्या छब्बग्गिया इधेव आगन्त्वा^३ अग्गे
ओवदन्ती” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो ओवादं न

१. भिक्खुनूपस्सयं — म० । २. एथय्ये — सी०, स्या०, रो० । ३. सी०, पोत्तके
नत्थि ।

गच्छिस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो ओवादं न गच्छन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

R. 315 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्ब-
ग्गिया भिक्खुनियो ओवादं न गच्छिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
5 वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु -

B. 414 २६३. “या पन भिक्खुनी ओवादाय वा संवासाय वा न गच्छेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२६४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
10 अयं इमस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ओवादो नाम अट्ठ गरुष्ममा ।

संवासो नाम एककम्मं एकुद्देशो समसिक्खाता^१ । ओवादाय वा
संवासाय वा न गच्छिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६५. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुत्तियिकं भिक्खुनि न
15 लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ५६. ऊनसट्ठिमपाचित्तियं

(उपोसथपुच्छने)

(१) भिक्खुनीवत्तु

२६६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो उपोसथं पि न पुच्छन्ति
ओवादं पि न याचन्ति । भिक्खू उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम भिक्खुनियो उपोसथं पि न पुच्छिस्सन्ति ओवादं पि न याचि-
20 स्सन्ती^१ ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो उपोसथं पि न
पुच्छन्ति ओवादं पि न याचन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो

उपोसथं पि न पुच्छिस्सन्ति ओवाढं पि न याचिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२६७. “अन्वद्धभासं” भिक्खुनिया भिक्खुसङ्गुतो द्वे धम्मा पञ्चासि-
सितम्भा - उपोसथपुच्छकं च ओवाढूपसङ्गमनं च । तं अतिकामेत्तिथा ५
पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

२६८. अन्वद्धभासं ति अनुपोसधिकं ।

B. 415

उपोसथो नाम द्वे उपोसथा - चातुद्दसिको च पण्णरसिको^१ च ।

ओवाढो नाम अट्ठ गरुधम्मा । उपोसथं पि न पुच्छिस्सामि ओवाढं
पि न याचिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

२६९. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिकं भिक्खुनि
न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ६०. सट्टिमपाचित्तियं

(पसाखगण्डमेवावम)

(१) पसाखगण्डवत्तु

२७०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्खुनी पसाखे जातं
गण्डं पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेसि । अथ खो सो पुरिसो तं भिक्खुनि 15
दूसेतुं उपक्कमि । सा^२ विस्सरमकासि । भिक्खुनियो उपधावित्वा तं
भिक्खुनि एतदवोचुं - “किस्स त्वं, अय्ये, विस्सरमकासी” ति ? अथ खो
सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनी
पसाखे जातं गण्डं पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, 20
भिक्खवे, भिक्खुनी पसाखे जातं गण्डं पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेसी ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

R. 316

(३) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी

१. अन्वद्धभासं - स्या० । २. पञ्चासीसितम्भा - य० । ३. पण्णरसिको - सी० । ४. सा
भिक्खुनी - स्या० ।

पसाखे जातं गण्डं पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु—

२७१. “या पन भिक्खुनी पसाखे जातं गण्डं वा रहितं^१ वा अनप-
 ५ लोकेत्वा सद्धं वा गणं वा पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेय्य वा फालापेय्य वा धोवापेय्य वा आलिम्पापेय्य वा बन्धापेय्य वा मोचापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) चिमङ्गो

B. 416

२७२. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

- 10 पसाखं नाम अधोनाभि उब्भजाणुमण्डलं ।

जातं ति तत्थ जातं ।

गण्डो नाम यो कोचि गण्डो ।

रहितं नाम यं किञ्चि वणो^२ ।

अनपलोकेत्वा ति अनापुच्छा ।

- 15 सद्धो नाम भिक्खुनीसद्धो वुच्चति ।

गणो नाम सम्बहुला भिक्खुनियो वुच्चन्ति ।

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो, न पेतो, न तिरच्छानगतो, विञ्जू पटिबलो दूसेतुं ।

सद्धि ति एकतो ।

- 20 एकेना ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

२७३. भिन्दा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । भिन्ने आपत्ति पाचित्तियस्स । फालेही ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । फालिते आपत्ति पाचित्तियस्स । धोवा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । धोविते^३ आपत्ति पाचित्तियस्स । आलिम्पा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । लिते

R. 317

- 25 आपत्ति पाचित्तियस्स । बन्धाही^४ ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । बद्धे^५ आपत्ति पाचित्तियस्स । मोचेही ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । मुत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. रहितं — म० । २. वणं — स्या०, म० । ३. बोते — स्या०, रो० । ४. बन्धा — सी० । ५. बन्धे — सी०, स्या० ।

२७४. अनापत्ति अपलोकेत्वा भेदापेति वा फालापेति वा धोवापेति वा आलिम्पापेति वा बन्धापेति वा मोचापेति वा, या काचि विञ्चु दुतियिका^१ होति, उम्मस्सिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* आरामवम्भो लुद्धो ।

— ० —

६१. एकसङ्ख्यमपाचित्तियं

(गम्भिनीबुद्धापत्ते)

(१) गम्भिनीभिक्षुनीकत्तु

२७५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो गम्भिनि बुद्धा- 5
पेन्ति । सा^१ पिण्डाय चरति^२ । मनुस्सा एवमाहंसु — “देथय्याय^३ भिक्षं,
गरुभारा अय्या” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि
नाम भिक्षुनियो गम्भिनि बुद्धापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो
तेस मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो 10
अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
भिक्षुनियो गम्भिनि बुद्धापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षु-
नियो गम्भिनि बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 417

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षु-
नियो गम्भिनि बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
...पे०... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिकखापदं उद्दिस्सन्तु — 15

२७६. “या पन भिक्षुनी गम्भिनि बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) बिभङ्गो

२७७. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्षुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

गम्भिनी नाम आपन्नसत्ता वुच्चति । बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

१. दुतिया — स्या० । * एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति—

आरामकस्स चण्डी च भुञ्जेय्य कुलवच्छरी ।

वस्सपवारणो वावा द्वे वम्भा पसासेनं वा ति ॥

२. ता — सी० । ३. चरन्ति — सी० । ४. देवाय्याय — म० ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा खीन्नरं वा परिये-
सति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्तिं दुक्कटस्स^१ ।

5 २७८. गग्भिनिया गग्भिनिसञ्जा^२ बुद्धापेति, आपत्तिं पाचि-
यस्स । गग्भिनिया वेमतिका बुद्धापेति, आपत्तिं दुक्कटस्स । गग्भिनिया
R. 318 अगग्भिनिसञ्जा^३ बुद्धापेति, अनापत्तिं । अगग्भिनिया गग्भिनिसञ्जा,
आपत्तिं दुक्कटस्स । अगग्भिनिया वेमतिका, आपत्तिं दुक्कटस्स । अगग्भिनिया
अगग्भिनिसञ्जा, अनापत्तिं ।

10 २७९. अनापत्तिं गग्भिनिं अगग्भिनिसञ्जा बुद्धापेति, अगग्भिनिं
अगग्भिनिसञ्जा बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ६२. बासट्टिमपाचिस्तिथं

(पायन्तीबुद्धापत्ते)

(१) पायन्तीभिक्षुनीबत्थु

B. 418

२८०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो पायन्ति बुद्धापत्ते ।
सा पिण्डाय चरति । मनुस्सा एवमाहुंसु - “देथय्याय भिक्खं, सदुति-
15 यिका^१ अय्या” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं
हि नाम भिक्षुनियो पायन्ति बुद्धापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसु खो भिक्षुनियो
तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो
अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
भिक्खुनियो पायन्ति बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षु-
20 नियो पायन्ति बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनियो
पायन्ति बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...

१. पाचिस्तिथस्स - सी० । २. गग्भिनीसञ्जा - सी०, स्या०, रो० । ३. अगग्भिनी-
सञ्जा - सी०, स्या०, रो० । ४. सदुत्तिया - स्या० ।

एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खपादं उद्दिशन्तु -

२८१. “या पन भिक्खुनी पायन्ति बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गने

२८२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पायन्ती नाम माता वा होति^१ धाती^२ वा ।

5

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परिभे-
सति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । ज्ञात्तिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं पाचित्ति-
यस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्तिं दुक्कटस्स ।

10

२८३. पायन्तिया पायन्तिसञ्जा बुद्धापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।
पायन्तिया वेमतिका बुद्धापेति, आपत्तिं दुक्कटस्स । पायन्तिया अपायन्ति-
सञ्जा^१ बुद्धापेति, अनापत्ति । अपायन्तिया पायन्तिसञ्जा, आपत्तिं दुक्क-
टस्स । अपायन्तिया वेमतिका, आपत्तिं दुक्कटस्स । अपायन्तिया अपायन्ति-
सञ्जा, अनापत्ति ।

15

२८४. अनापत्तिं पायन्ति अपायन्तिसञ्जा बुद्धापेति, अपायन्तिं
अपायन्तिसञ्जा बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

B. 419

—०—

३ ६३. तेसट्टिमपाचित्तियं

(अतिविस्तृतसिक्खबुद्धापने)

(१) छधम्मसिक्खावत्थु

२८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु
धम्मेसु असिक्खितसिक्खं सिक्खमानं बुद्धापेन्ति । ता बाला होन्ति अव्यस्ता 20
न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं सिक्खमानं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं

किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं
सिक्खमानं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असि-

R. 319

5 पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“अनुजानामि, भिक्खवे, सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खा-
सम्मुतिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय सिक्खमानाय सङ्घं
उपसङ्कमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं
निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा

10 इत्थन्नामाय अय्याय सिक्खमाना । सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खा-
सम्मुतिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितबा ।
व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतब्बो—

२८६. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
अय्याय सिक्खमाना सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिं याचति ।

15 यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु
धम्मेषु सिक्खासम्मुतिं ददेय्य । एसा ञ्जति ।

B. 420

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय
सिक्खमाना सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिं याचति । सङ्घो
इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिं देति ।

20 यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
सिक्खासम्मुतिया दान, सा तुण्हस्स , यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
सिक्खासम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं बारयामी” ति ।

२८७. सा सिक्खमाना एवं वदेही ति वत्तब्बा — “पाणातिपाता

25 वेरमणिं द्वे वस्सानि अबीतिकम्म^१ समादानं समादियामि । अदिन्नादाना
वेरमणिं द्वे वस्सानि अबीतिकम्म समादानं समादियामि । अन्नहाचरिया
वेरमणिं द्वे वस्सानि अबीतिकम्म समादानं समादियामि । भुसावादा
वेरमणिं द्वे वस्सानि अबीतिकम्म समादानं समादियामि । सुरामेरय-
मज्जप्पमादट्ठाना^२ वेरमणिं द्वे वस्सानि अबीतिकम्म समादानं समादि-

१. सिक्खासम्मुति — स्या० । २. अबीतिकम्म — सी०, स्या० । ३. सुरामेरयमज्जप्पमा-
दट्ठाना — सी०, स्या०, रो० ।

यामि । विकलभोजना बेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिक्कम्म समादानं समादि-
यासी" ति ।

(२) वज्जसि

अथ लो भगवा ता भिक्षुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुग्भर-
ताय '... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु -

२८८. "या पन भिक्षुनी द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं
सिक्खमानं बुद्धापेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विमङ्गो

२८९. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्षुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संबच्छरानि ।

असिक्खितसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिन्ना होति, दिन्ना वा सिक्खा 10 R. 320
कुपिता ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । 15
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

२९०. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । B. 421
धम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे 20
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

२९१. अनापत्ति द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं
बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

६४. वुट्टानसम्मत्तिवत्ति

(असम्मत्तं वुट्टापणे)

(१) वुट्टानसम्मत्तिवत्तु

२६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु
धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्खेन असम्मत्तं वुट्टापेन्ति । भिक्खुनियो
एवमाहंसु - “एथ, सिक्खमाना, इमं जानाथ, इमं देथ, इमं आहरथ, इमिना
अत्थो, इमं कप्पियं करोथा” ति । ता एवमाहंसु - “न मयं, अय्ये, सिक्ख-
माना । भिक्खुनियो मयं” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे वस्सानि
छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्खेन असम्मत्तं वुट्टापेस्सन्ती ति
... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्खेन असम्मत्तं वुट्टापेन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे,
भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्खेन
असम्मत्तं वुट्टापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय .. पे० ...
विगरहिक्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि -

“अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय
सिक्खमानाय वुट्टानसम्मत्तिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय द्वे
वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय सङ्खे उपसङ्गमित्वा
एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा
अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो - ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
अय्याय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्खं वुट्टान-
सम्मत्तिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा ।
व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिवलाय सङ्खो आपेतब्बो -

२६३. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
अय्याय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्खं वुट्टान-
सम्मत्तिं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि
छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय वुट्टानसम्मत्तिं ददेय्य । एसा
अत्ति ।

“मुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्यन्नामा इत्यन्नामाय अय्याय
 द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्खं बुद्धानसम्मुति
 याचति । सङ्खो इत्यन्नामाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय
 सिक्खमानाय बुद्धानसम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्यन्नामाय द्वे
 वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय बुद्धानसम्मुतिया दानं, 5
 सा तुण्हस्स ; यस्मा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्खेन इत्यन्नामाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय
 सिक्खमानाय बुद्धानसम्मुति ; खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धार-
 यामी” ति ।

(२) पञ्जति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर- 10
 ताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —
 २६४. “या पन भिक्खुनी द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं
 सिक्खमानं सङ्खेन असम्मत्तं बुद्ढापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२६५. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 15

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि । 15 425

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

असम्मत्ता नाम अत्तिदुतियेन कम्मेन बुद्धानसम्मुति न दिन्ना होति ।

बुद्ढापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्ढापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, 20
 सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
 वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

२६६. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्ढापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 धम्मकम्मे वेमत्तिका बुद्ढापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म- 25
 कम्मसञ्जा बुद्ढापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे

वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अघम्मकम्मे अघम्मकम्मसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२६७. अनापत्ति द्वे वस्सानि छसु घम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सञ्ज्ञेन सम्मतं वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ६५. पञ्चसट्ठिमपाचित्तियं

(ऊनद्वादसवस्सवुट्ठापणे)

(१) ऊनद्वादसवस्सवत्थु

२६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सं गिहि-
गतं वुट्ठापेन्ति । ता अक्खमा होन्ति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय
डंसमकसवातातपसिरिसपसम्फस्सानं^१ दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं ।
उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं^२ खरान कटुकानं असातानं
अमनापानं पाणहरानं अनधिवासकजातिका^३ होन्ति । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा . . पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्चत्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं वुट्ठापेस्सन्ति ! ऊनद्वादसवस्सा^४, भिक्खवे, गिहि-
गता अक्खमा होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय डंसमकसवाता-
तपसिरिसपसम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं । उप्पन्नानं सारी-
रिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरान कटुकानं असातानं अमनापानं पाण-
हरानं अनधिवासकजातिका होति । द्वादसवस्सा च खो, भिक्खवे, गिहिगता
खमा होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय डंसमकसवातातपसिरि-
सपसम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं । उप्पन्नानं सारीरिकानं

१. गिहीगतं — सी० । २. डंसमकसवातातपसरीसपसम्फस्सानं — म० । ३. तिप्पान — सी० ।

४. अनधिवासकजातिका — सी० । ५. ऊनद्वादसवस्सानि — सी० ।

वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं
अधिवासकजातिका होति । नेतं, भिक्खवे, अप्यसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

२६६. “या पन भिक्खुनी ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं बुद्धापेय्य, पाचि-
सियं” ति ।

5

(३) विभङ्गे

३००. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ऊनद्वादसवस्सा नाम अप्यत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता वुच्चति ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

10

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परिये-
सति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-
तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०१. ऊनद्वादसवस्साय ऊनद्वादसवस्ससञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स । ऊनद्वादसवस्साय वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
ऊनद्वादसवस्साय परिपुण्णसञ्जा बुद्धापेति, अनापत्ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्साय ऊनद्वादसवस्ससञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
परिपुण्णद्वादसवस्साय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णद्वादसवस्साय
परिपुण्णसञ्जा, अनापत्ति ।

B. 425

20

३०२. अनापत्ति ऊनद्वादसवस्स परिपुण्णसञ्जा बुद्धापेति, परि-
पुण्णद्वादसवस्सं परिपुण्णसञ्जा बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१६६. असिद्धिमपाचित्तियं

(असिक्खितसिक्खाबुद्धापने)

(१) असिक्खितसिक्खावत्तु

३०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनान-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं
गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेन्ति । ता बाला 25
पाचित्तियं — १६.

- होन्ति अव्यक्ता न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो
- 5 परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहिक्वा

R 323 10 धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

- “अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा
- 15 एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति’ याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं ति याचितब्बा । व्यस्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतब्बो —

B. 426

३०४. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति ददेय्य । एसा जति ।

- “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिया दानं, सा तुप्पहस्स ; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं वररयामी” ति ।

“सा परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता एवं वदेही ति वत्तब्बा — पाणा-
तिपाता वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म’ समादान’ समादियामि ... पे० ... 5
विकालभोजना वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म समादानं समादि-
यामी” ति ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-
ताय^१ ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

३०५. “या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं^२ द्वे वस्सानि 10
छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

३०६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता बुच्चति ।

15

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

असिक्खितसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिन्ना होति, दिन्ना वा
सिक्खा कुपिता ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परिये- 20 B. 427
सति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मकम्मे वेमत्तिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म- 25
कम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति^३, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१-१. अवीतिकमसमादानं — सी०, त्या० । २. दुब्भरताय — सी० । ३. गिहिगतं — सी० ।

.४ सी०, त्या० पोलकेषु नखि ।

अधम्मकम्मे वेमत्तिका बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०८. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु
सिक्खितसिक्खं बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

१ ६७. सत्ससट्ठिमपाचित्तियं

(असम्मत्तबुद्धापणे)

(१) बुद्धानसम्मत्तिवत्तु

३०९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं
गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्खेन असम्मत्तं बुद्धापेत्ति ।
भिक्खुनियो एवमाहंसु — “एथ सिक्खमाना, इमं जानाथ, इमं देथ, इमं
आहरथ, इमिना अत्थो, इमं कप्पियं करोथा” ति । ता एवमाहंसु — “न मयं,
१० अय्ये, सिक्खमाना, भिक्खुनियो मयं” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो
परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्खेन
असम्मत्तं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो परि-
पुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्खेन अस-
१५ म्मतं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे... कथं
हि नाम भिक्खवे भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु
धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्खेन असम्मत्तं बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पस-
न्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

B. 428

- “अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि
२० छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मत्तिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे,
दातब्बा । ताय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु
सिक्खितसिक्खाय सङ्खं उपसङ्कमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं
पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो —
‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता
२५ द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा, सङ्खं बुद्धानसम्मत्तिं याचामी’ ति ।
दुतियं पि याचित्त्वा । ततियं पि याचित्त्वा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटि-
बलाय सङ्खो आपेतब्बो ।

R. 324

३१०. “सुणानु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खित-
सिक्खा सङ्खं बुट्ठानसम्मुतिं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकत्वं, सङ्खो इत्थ-
न्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खित-
सिक्खाय बुट्ठानसम्मुतिं ददेय्य । एसा ञ्जति । 5

“सुणानु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय
परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सङ्खं
बुट्ठानसम्मुतिं याचति । सङ्खो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय
द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय बुट्ठानसम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय
खमति इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
सिक्खितसिक्खाय बुट्ठानसम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्सः यस्सा नक्खमति, सा
भासेय्य । 10

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे
वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय बुट्ठानसम्मुति । खमति सङ्खस्स,
तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति । 15

(२) पञ्जसि

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा
दुब्भरताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिशन्तु -

३११. “या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि
छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सङ्खेन असम्मत्तं बुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति । 20 B. 429

(३) विभङ्गो

३१२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता वुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि । 25

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

असम्मत्ता नाम ञ्जतिदुतियेन कम्मेन बुट्ठानसम्मुति न दिन्ना होति ।

बुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

- 5 ३१३. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति

- 10 दुक्कटस्स ।

३१४. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु
धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्गेन सम्मतं बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

— ० —

१ ६८. अट्टसट्ठिमपाचित्तियं

(सहजीविनीधननुगहे)

(१) थुल्लनन्दासहजीविनीवत्थु

३१५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
15 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनिं
B. 430 बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगगण्हाति न अनुगगण्हापेति । ता बाला होन्ति
अन्यत्ता ; न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या
R. 325 थुल्लनन्दा सहजीविनिं बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगगण्हिस्सति न अनु-
20 गगण्हापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी
सहजीविनिं बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगगण्हाति न अनुगगण्हापेती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जलि

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी सहजीविनिं बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगगण्हिस्सति न अनुग-
25 ण्हापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,

भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिकखापदं उद्दिशन्तु —

३१६. “या पन भिक्षुनी सहजोविनि वुट्ठापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुग्गहेय्य न अनुग्गहापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३१७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ...

अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

5

सहजोविनी नाम सद्धिविहारिनी वुच्चति ।

वुट्ठापेत्वा ति उपसम्पादेत्वा ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संबच्छरानि ।

नेव अनुग्गहेय्या ति न सयं अनुग्गहेय्य उद्देसेन परिपुच्छाय ओवा-
देन अनुसासनिया ।

10

न अनुग्गहापेय्या ति न अञ्चं आणापेय्य द्वे वस्सानि नेव अनुग्ग-
हिस्सामि न अनुग्गहापेस्सामी ति धुरं निबिखत्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३१८. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदासु, उम्भत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१ ६६. ऊनसत्ततिमपाचित्तियं

(वुट्ठापितपवत्तिनीअननुबन्धने)

(१) वुट्ठापितपवत्तिनीवत्थु

३१९. तेन समयेन वुट्ठो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो वुट्ठापितं पवत्तिनि
द्वे वस्सानि नानुबन्धन्ति । ता बाला होन्ति अब्यत्ता; न जानन्ति कप्पियं
वा अकप्पियं वा । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षुनियो वुट्ठापितं पवत्तिनि द्वे
वस्सानि नानुबन्धिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षुनियो
वुट्ठापितं पवत्तिनि द्वे वस्सानि नानुबन्धन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

15

B. 431

20

(२) पञ्चनत्ति

विगरहि वुट्ठो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनियो
वुट्ठापितं पवत्तिनि द्वे वस्सानि नानुबन्धिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्प-

सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-
पदं उद्दिशन्तु -

R. 326

३२०. “या पन भिक्खुनी बुद्धापितं पवत्तिनि द्वे वस्सानि नानुबन्धेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गने

5 ३२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

बुद्धापितं ति उपसम्पादितं ।

पवत्तिनी नाम उपज्झाया वृच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संबच्छरानि ।

10 नानुबन्धेय्या ति न सयं^१ उपट्ठहेय्य ।

द्वे वस्सानि नानुबन्धिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

३२२. अनापत्ति उपज्झाया^२ बाला वा होति अलज्जिनी वा, गिला-
नाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१ ७०. सत्ततिमपाचित्तियं

(अवूपकात्ते)

(१) थुल्लनन्दासहजीविनीवत्थु

15 ३२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनि
बुद्धापेत्वा नेव वूपकासेति^१ न वूपकासापेति^१ । सामिको अगगहेसि । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -

B. 432 20 कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा सहजीविनि बुद्धापेत्वा नेव वूपका-
सेत्सति न वूपकासापेत्सति, सामिको अगगहेसि ! सचायं भिक्खुनी
पक्कन्ता अस्स, न च सामिको गण्हेय्या ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,
थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनि बुद्धापेत्वा नेव वूपकासेसि^२ न वूपकासापेसि^२,
सामिको अगगहेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१. सी० पीत्थके नत्ति । २. उपज्झा - री० । ३-३. वूपकासेसि न वूपकासापेसि - सी०,
री० । ४ - ४. वूपकासेसि न वूपकासापेसि - त्या० ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, धुल्लनन्दा
भिक्खुनी सहजीविनि बुद्धापेत्वा नेव वूपकासेस्सति न वूपकासापेस्सति,
सामिको अगगहेसि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं
व पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

३२४. “या पन भिक्खुनी सहजीविनि बुद्धापेत्वा नेव वूपकासेय्य 5
न वूपकासापेय्य अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

३२५. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सहजीविनी नाम सद्धिविहारिनी वुच्चति ।

बुद्धापेत्वा ति उपसम्पादेत्वा ।

10

नेव वूपकासेय्या ति न सयं वूपकासेय्य ।

R. 327

न वूपकासापेय्या ति न अञ्जं आणापेय्य ।

नेव वूपकासेस्सामि न वूपकासापेस्सामि^१ अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि
पी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३२६. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिकं भिक्खुनि न 15
लभति, मिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

गम्भिनियगो^२ सत्तमो* ।

— ० —

॥ ७१. एकसत्ततिमपाचित्तियं

(कुमारिभूताबुद्धापने)

(१) ऊनबीसतिवस्सकुमारीवत्थु

३२७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनबीसतिवस्सं
कुमारिभूत^१ बुद्धापेत्ति । ता अक्खमा होन्ति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय

B. 433

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. गम्भिनीयगो - सी०, स्या०, रो० । * एष सी० पोत्थके इमं
उद्दानं विस्सति-

गम्भि पायन्ति छ वस्से असम्मत्तुनद्वादस ।

परिपुणञ्च सङ्गेन सहबुद्धा छ पञ्च व ॥

३. कुमारिभूत - स्या० ।

पाचित्तियं-५७.

विपासाय डंसमकसवातातपसिरिंसपसम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचन-
पञ्चानं । उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं^१ खरानं कटुकान
असातानं अमनापानं पाणहरानं अनधिवासकजातिका होन्ति । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम
5 भिक्खुनियो ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं बुद्धापेन्ती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं बुद्धापेस्सन्ति ! ऊनवीसतिवस्सा, भिक्खवे,
10 कुमारिभूता अक्खमा होति सीतस्स उण्हस्स ... पे० ... पाणहरानं अनधिवा-
सकजातिका होति । वीसतिवस्सा च खो, भिक्खवे, कुमारिभूता खमा होति
सीतस्स उण्हस्स ... पे० ... पाणहरानं अधिवासकजातिका होति । नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० .. एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु –

15 ३२८. “या पन भिक्खुनी ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं बुद्धापेय्य,
पाचिस्तिथं” ति ।

(३) विभङ्गे

३२९. या पना ति या यादिसा ... पे० .. भिक्खुनी ति .. पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ऊनवीसतिवस्सा नाम अप्पत्तवीसतिवस्सा ।

20 कुमारिभूता नाम सामणेरी^१ वुच्चति ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनिं वा पत्तं वा चीवरं वा परिये-
सति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिथा दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-
25 स्तिथस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३०. ऊनवीसतिवस्साय ऊनवीसतिवस्ससञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति
पाचिस्तिथस्स । ऊनवीसतिवस्साय वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
ऊनवीसतिवस्साय परिपुण्णसञ्जा बुद्धापेति, अनापत्ति । परिपुण्णवीसति-

वस्साय ऊनवीसतिवस्ससञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णवीसतिवस्साय वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णवीसतिवस्साय परिपुण्णसञ्जा, अनापत्ति ।

३३१. अनापत्ति ऊनवीसतिवस्सं परिपुण्णसञ्जा बुद्धापेत्ति, परिपुण्णवीसतिवस्सं परिपुण्णसञ्जा बुद्धापेत्ति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । १५

— ० —

४ ७२. द्रासत्तितिमपाचितियं

(कुमारिभूताबुद्धापने)

(१) छसिक्खासम्मुतिवत्थु

३३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं
कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेत्ति । ता
वाला होन्ति अब्बत्ता; न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं 10
हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु
असिक्खितसिक्खं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खित-
सिक्खं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारि- 15
भूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू
आमन्तेसि —

R. 328

“अनुजानामि, भिक्खवे, अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुति^१ दातुं । एवं च पन भिक्खवे दातव्वा । ताया 20
अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय सङ्घं उपसङ्कमत्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा
भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स
वचनीयो — ‘अहं, अय्ये, इत्थं भामा इत्थं भामाय अय्याय अट्टारसवस्सा कुमारि-
भूता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं याचामी’ ति । दुतियं

पि याचितव्वा । ततियं पि याचितव्वा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबत्ताय सङ्को आपेतव्वो -

B. 435

३३३. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्को । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय अट्टारसवस्सा कुमारिभूता सङ्गं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्को इत्थन्नामाय अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति ददेय्य । एसा ज्ञत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्को । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय अट्टारसवस्सा कुमारिभूता सङ्गं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति याचति । सङ्को इत्थन्नामाय अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्गेन इत्थन्नामाय अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

“सा अट्टारसवस्सा कुमारिभूता एवं वदेही ति वत्तव्वा-‘पाणातिपाता वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिककम्म’ समादानं’ समादियामि .. पे०.. विकालभोजना वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिककम्म समादानं समादियामी” ति ।

(२) पञ्जत्ति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भ-
२० रताय^१ ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु-

३३४. “या पन भिक्खुनी परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं बुट्ठापेय्य, पाचिसियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३३५. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

२५ परिपुण्णवीसतिवस्सा नाम पत्तवीसतिवस्सा ।

कुमारिभूता नाम सामणेरी बुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

असिक्खितसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिग्धा होति, दिग्धा वा सिक्खा कुपिता ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । ज्ञातिया दुक्कटं । द्वीहि 5 कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३६. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति' पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमत्तिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३७. अनापत्ति परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 15

— ० —

१७३. तैत्तिरीयसंहिता

(असम्मत्ताबुद्धापने)

(१) बुद्धानसम्मत्तिवत्थु

३३८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्गेन असम्मत्तं बुद्धापेन्ति । भिक्खुनियो एवमाहंसु — “एथ सिक्खमाना, इमं जानाथ, इमं देथ, इमं आहरथ, इमिना अत्थो, इमं कप्पियं करोथा” ति । ता एवमाहंसु — 20 “न मयं, अय्ये, सिक्खमाना; भिक्खुनियो मयं” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्गेन असम्मत्तं बुद्धापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्ख- 25

तसिक्खं सङ्खेन असम्मत्तं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णवीसति-
वस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सङ्खेन असम्मत्तं
बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... विगरहिक्खा

B. 437

5 धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि -

“अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे
वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मुतिं दातुं । एवं च पन,
भिक्खवे, दातब्बा । ताय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि
छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सङ्खं उपसङ्कमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा
10 भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स
वचनीयो - ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णवीसति-
वस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सङ्खं बुद्धानसम्मुति
याचामी’ ति । द्रुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्ताय
भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्खो जापेतब्बो -

15 ३३६. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
अय्याय परिपुण्णवीसतिवस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खित-
सिक्खा सङ्खं बुद्धानसम्मुतिं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं सङ्खो
इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मुतिं ददेय्य । एसा जत्ति ।

20 “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय
परिपुण्णवीसतिवस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा
सङ्खं बुद्धानसम्मुतिं याचति । सङ्खो इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय
कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मुतिं देति ।
यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे
25 वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स;
यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे
वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मुति । खमति सङ्खस्स,
तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(२) वञ्जयति

30

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-

ताय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

३४०. “या पन भिक्खुनी परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्खेन असम्मत्तं बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B. 438

(३) विमङ्गो

३४१. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं 5 R. 329
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णवीसतिवस्सा नाम पत्तवीसतिवस्सा ।

कुमारिभूता नाम सामणेरी बुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

10

असम्मत्ता नाम अत्तिदुतियेन कम्मेन बुद्धानसम्मुति न दिप्ता होति ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

11

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्ति- 15
यस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३४२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मकम्मे वेसतिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे 20
वेसतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

३४३. अनापत्ति परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्खेन सम्मतं बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

25

— ० —

१७४. चतुससत्तिमपाचित्तियं

(ऊनद्वादसवस्सबुद्धापणे)

(१) ऊनद्वादसवस्सावत्थु

३४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा बुद्धा-
पेन्ति । ता बाला होन्ति अब्यत्ता न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । सद्धि-
विहारिनियो पि बाला होन्ति अब्यत्ता; न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं
५ वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ..
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्चसि

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
१० ऊनद्वादसवस्सा बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -
३४५. “या पन भिक्खुनी ऊनद्वादसवस्सा बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३४६. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति .. पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१५ ऊनद्वादसवस्सा नाम अप्पत्तद्वादसवस्सा ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
२० गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३४७. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सा बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

३७५. पञ्चसप्ततिमपाचित्यं

(असम्मताबुद्धापने)

(१) बुद्धापनसम्मुत्तिवत्तु

R. 330

B. 440

३४८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सा
 सङ्खेन असम्मता बुद्धापेन्ति । ता बाला होन्ति अब्यत्ता; न जानन्ति कप्पियं
 वा अकप्पियं वा । सद्धिविहारिनियो पि बाला होन्ति अब्यत्ता, न जानन्ति
 कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झा- 5
 यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सा
 सङ्खेन असम्मता बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु-
 नियो परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्खेन असम्मता बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं,
 भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
 नियो परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्खेन असम्मता बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, 10
 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू
 ग्रामन्तेसि -

“अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया बुद्धा-
 पनसम्मुत्तिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय परिपुण्णद्वादस-
 वस्साय भिक्खुनिया सङ्खं उपसङ्कमत्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं” 15
 भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स
 वचनीयो - ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा परिपुण्णद्वादसवस्सा भिक्खुनी सङ्खं बुद्धा-
 पनसम्मुत्तिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा ।
 सा भिक्खुनी सङ्खेन परिच्छिन्दितब्बा^१ - “व्यत्तायं” भिक्खुनी लज्जिनी”
 ति । सचे बाला च होति अलज्जिनी च, न दातब्बा । सचे बाला होति 20
 लज्जिनी, न दातब्बा । सचे व्यत्ता होति अलज्जिनी, न दातब्बा । सचे
 व्यत्ता च होति लज्जिनी च, दातब्बा । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । व्यत्ताय
 भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्खो आपेतब्बो -

३४९. “मुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा परिपुण्ण-
 द्वादसवस्सा भिक्खुनी सङ्खं बुद्धापनसम्मुत्तिं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकत्तं, 25

१. बुद्धापनसम्मति - स्या० । २. बुद्धानं - सी० । ३. परिच्छिन्दित्वा - रो० । ४.
 व्यत्तासि - सी० ।

सङ्को इत्यन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया बुद्धापनसम्मुति ददेय्य ।
एसा जति ।

“सुणानु मे, अय्ये, सङ्को । अयं इत्यन्नामा परिपुण्णद्वादसवस्सा
भिक्खुनी सङ्गं बुद्धापनसम्मुति याचति । सङ्को इत्यन्नामाय परिपुण्णद्वादस-
वस्साय भिक्खुनिया बुद्धापनसम्मुति देति । यस्सा अय्याय खमति इत्यन्ना-
माय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया बुद्धापनसम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स;
यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्गेने इत्यन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया बुद्धा-
पनसम्मुति । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(२) पञ्जति

B. 441 10 अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा
दुग्भरताय^१ ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिंसन्तु -

३५० “या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्गान असम्मता
बुद्धापेय्या, पाचित्तियं” ति ।

(३) बिभङ्गो

15 ३५१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

असम्मता नाम जतिदुतियेन कम्मेन बुद्धापनसम्मुति न दिन्ना होति ।

R. 331 बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

20 बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३५२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

25 धम्मकम्मे वेमटिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे

वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३५३. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्खेन सम्मत्ता बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१७६. छसत्तत्त्वपादिसिखं

(सीयनवम्मापणवने)

(१) चण्डकाळीबुद्धापनसम्मृतिवत्तु

३५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 5
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी भिक्खुनी-
सङ्घे^२ उपसङ्कमित्वा बुद्धापनसम्मृतिं याचति । अथ खो भिक्खुनीसङ्घो
चण्डकाळी भिक्खुनि परिच्छिन्दित्वा^३ - “अलं ताव ते, अय्ये, बुद्धापितेना”
ति, बुद्धापनसम्मृतिं न अदासि । चण्डकाळी भिक्खुनी ‘साधू’ ति पटिस्सुणि ।
तेन खो पन समयेन भिक्खुनीसङ्घो अञ्जासं भिक्खुनीनं बुद्धापनसम्मृतिं 10
देति । चण्डकाळी भिक्खुनी उज्जायति खिय्यति^४ विपाचेति - “अहमेव
नून वाला, अहमेव नून^५ अलज्जिनी; यं सङ्घो अञ्जासं भिक्खुनीनं बुद्धा-
पनसम्मृतिं देति, मयहमेव न देती” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या
चण्डकाळी - ‘अलं ताव ते, अय्ये, बुद्धापितेना’ ति बुच्चमाना ‘साधू’ ति 15
पटिस्सुणित्वा पच्छा खिय्यनघम्मं^६ आपज्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं
किर, भिक्खवे, ‘चण्डकाळी भिक्खुनी अलं ताव ते अय्ये बुद्धापितेना’ ति
बुच्चमाना ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा^७ पच्छा खिय्यनघम्मं आपज्जी ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी 20
भिक्खुनी - ‘अलं ताव ते, अय्ये, बुद्धापितेना’ ति बुच्चमाना ‘साधू’ ति पटि-
स्सुणित्वा पच्छा खिय्यनघम्मं आपज्जिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसत्तानं

१. चण्डकाळी - सी०, स्या०, रो० । २. भिक्खुनिसङ्घं - म० । ३. परिच्छित्त्वा -
रो० । ४. सीयति - सी०, स्या०, रो० । ५. स्या० पोत्वके नत्थि । ६. सीयवम्मं -
१० । ७. पटिस्सुणित्वा - सी० ।

वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खपापदं उद्दिन्तु -

३५५. “या पन भिक्खुनी - ‘अलं ताव ते, अय्ये, बुद्धापितेना’ ति बुच्चमाना ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्मं’ आपज्जेय्य, ५ पाचित्तियं” ति ।

(३) विनङ्गो

३५६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अलं ताव ते अय्ये बुद्धापितेना ति अलं ताव ते, अय्ये, उपसम्पादितेन । ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्मं आपज्जति, आपत्ति १० पाचित्तियस्स ।

३५७. अनापत्ति पकतिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्तं खिय्यति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ७७. सत्तसत्ततिमपाचित्तियं

(अबुद्धापने)

(१) थुल्लनन्दाय उपसम्पदायाचनवत्थु

३५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा सिक्खमाना थुल्ल-
१५ नन्दं भिक्खुनि उपसङ्कमित्वा उपसम्पदं याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं
सिक्खमानं - “सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी” ति
वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करोति । अथ खो सा सिक्खमाना
भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा
२० सिक्खमानं - ‘सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’
ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ... पे० ...
सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं - ‘सचे मे त्वं, अय्ये,
चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’ ति वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय
उस्सुक्कं करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं — ‘सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं वस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’ ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिहन्तु—

३५६. “या पन भिक्खुनी सिक्खमानं — ‘सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं वस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’ ति वत्वा, सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव बुद्धापेय्य न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३६०. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अघिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

सचे मे त्वं अय्ये चीवरं वस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति एवाहं तं उपसम्पादेस्सामि ।

सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव बुद्धापेय्या ति न सय बुद्धापेय्य ।

न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्जं आणापेय्य । नेव बुद्धापेस्सामि न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३६१. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ ७८. अनुसत्तल्लमपाचित्तियं

(अबुद्धापने)

(१) थुल्लनन्दाय उपसम्पदायाचनवत्तु

३६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरा सिक्खमाना थुल्लनन्दं भिक्खुनिं उपसङ्कमित्वा उपसम्पदं याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं सिक्खमानं एतदवोच — “सचे मं त्वं, अय्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं बुद्धा-

- पेस्सामी” ति वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करोति । अथ खो सा सिक्खमाना भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा सिक्खमानं – सचे मं त्वं, अय्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि
- 5 एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं – सचे मं त्वं अय्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाप्ति

- 10 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं – सचे मं त्वं, अय्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु-
- 15 ३६३. “या पन भिक्खुनी सिक्खमानं – ‘सचे मं त्वं अय्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’ ति वत्वा, सा पञ्छा अनन्तरायि-
B. 445 किनी नेव बुद्धापेय्य न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करेय्य, पाञ्चित्तियं” ति ।

(३) विनङ्को

३६४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
- 20 सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खतसिक्खा । सचे मं त्वं अय्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि ति द्वे संबच्छरानि उपट्ठहिस्ससि ।
एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति एवाहं तं उपसम्पादेस्सामि ।
सा पञ्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।
- 25 नेव बुद्धापेय्या ति न सयं बुद्धापेय्य ।
न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्जं आणापेय्य । नेव बुद्धापेस्सामि न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाञ्चित्तियस्स ।

३६४. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
प्रापदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१७६. ऊनासीतिमपाचित्तियं

(पुरिससंसद्वावुट्टापने)

(१) चण्डकाळीवुट्टापनवत्थु

३६६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी पुरिससंसद्दं
कुमारकसंसद्दं चण्डि सोकावासं^१ चण्डकाळिं^२ सिक्खमानं वुट्टापेति । या ता 5
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं
हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पुरिससंसद्दं कुमारकसंसद्दं चण्डि सोकावासं
चण्डकाळिं सिक्खमानं वुट्टापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी पुरिससंसद्दं कुमारकसंसद्दं चण्डि सोकावासं चण्डकाळिं सिक्ख-
मानं वुट्टापेसी^३ ति ? “सच्चं, भगवा” ति । 10

(२) पञ्चत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खव, थुल्लनन्दा B. 446
भिक्खुनी पुरिससंसद्दं कुमारकसंसद्दं चण्डि सोकावासं चण्डकाळिं सिक्खमानं
वुट्टापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, R. 334
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिहन्तु -

३६७. “या पन भिक्खुनी पुरिससंसद्दं कुमारकसंसद्दं चण्डि सोका- 15
वासं सिक्खमानं वुट्टापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३६८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पुरिसो नाम पत्तवीसतिवस्सो ।

कुमारको नाम अप्पत्तवीसतिवस्सो । 20

संसद्दा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन संसद्दा ।

चण्डी नाम कोधना वुच्चति ।

१. सोकवस्सं - सी०; सोकावस्सं - त्या० । २. सी० पोत्थके नस्ति । ३. वुट्टापेती -

सोकाबासा नाम परेसं दुक्खं उप्पादेति, सोकं आविसति ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

बुद्धापेदया ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,

- 5 सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । वत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स;
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३६६. अनापत्ति अजानन्ती बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

३८०. असीतिमपाचित्तियं

(अननुज्जाताबुद्धापने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

- 10 ३७०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी मातापितूहि पि
सामिकेन पि अननुज्जातं सिक्खमानं बुद्धापेति । मातापितरो पि सामिको पि
B 447 उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा
अम्हेहि अननुज्जातं सिक्खमान बुद्धापेस्सती” ति ! अस्सोसु खो भिक्षुनियो
15 मातापितूनं पि सामिकस्स पि उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तान । या ता
भिक्षुनियो अप्पिच्छा . . पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं
हि नाम अय्या थुल्लनन्दा मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुज्जातं सिक्खमानं
बुद्धापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी,
मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुज्जातं सिक्खमानं बुद्धापेती ति ? “सच्चं,
20 भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुज्जातं सिक्खमानं बुद्धापेस्सति !
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षु-
नियो इमं सिक्खापवं उद्दिस्सन्तु —

ञ्जातं सिक्खमानं बुद्धापेय्य, पाचिसियं” ति ।

(३) विमङ्गो

३७२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

मातापितरो नाम जनका वुच्चन्ति ।

सामिको नाम येन परिग्गहिता होति ।

5

अननुञ्जाता ति अनापुच्छा ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म- 10
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचिसियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३७३. अनापत्ति अजानन्ती बुद्धापेति, अपलोकेत्वा बुद्धापेति, उम्म-
त्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

४८१. एकासीतिमपाचिसियं

(पारिवासिकच्छन्वानेन बुद्धापेने)

(१) थुल्लनन्दाय देवदत्तपक्खगमनवत्थु

३७४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक- 15
निवापे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी — “सिक्खमानं बुद्धा-
पेस्सामी” ति थेरं भिक्खू सन्निपातेत्वा पहूतं खादनीयं भोजनीयं पस्सित्वा —
“न तावाहं, अय्या, सिक्खमानं बुद्धापेस्सामी” ति थेरे भिक्खू उय्योजेत्वा
देवदत्तं कोकालिकं कटमोदकतिस्सकं^१ खण्डदेविया पुत्तं समुद्दत्तं सन्निपातेत्वा
सिक्खमानं बुद्धापेसि^२ । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झ- 20
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पारिवासिक-
छन्दवानेन^३ सिक्खमानं बुद्धापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,

B. 448

१. कटमोदकतिस्सकं - सी०, स्वा०, रो० । २. बुद्धापेति - स्वा० । ३. पारिवासिकच्छ-
न्वानेन - स्वा० ।

धुल्लनन्दा भिक्षुनी पारिवासिकछन्ददानेन सिक्खमानं बुद्धापेसी' ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, धुल्लनन्दा
भिक्षुनी पारिवासिकछन्ददानेन सिक्खमानं बुद्धापेस्सति ! नेतं, भिक्षवे,
५ अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

३७५. “या पन भिक्षुनी पारिवासिकछन्ददानेन सिक्खमानं बुद्धा-
पेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

३७६. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्षुनी ति ... पे० ...
10 अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

R. 336

पारिवासिकछन्ददानेना ति बुद्धिताय परिसाय ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिन् वा पत्त वा चीवरं वा परियेसति,
15 सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३७७. अनापत्ति अबुद्धिताय परिसाय बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया नि ।

— ० —

१ ८२. द्वासीतिमपाचित्तियं

(अनुवत्सं बुद्धापने)

(१) अनुवत्सं बुद्धापनवत्सु

३७८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
२७ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो अनुवत्सं बुद्धापेन्ति,
B. 449 उपस्सयो न सम्मति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं
हि नाम भिक्षुनियो अनुवत्सं बुद्धापेस्सन्ति, उपस्सयो न सम्मती” ति !

१. बुद्धापेति — स्या० ।

अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति —
कथं हि नाम भिक्खुनियो अनुवस्सं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, भिक्खुनियो अनुवस्सं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो ५
अनुवस्सं बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

३७६. “या पन भिक्खुनी अनुवस्सं बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

३८०. या च्छा ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे०...
अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 10

अनुवस्सं ति अनुसंवच्छरं ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । 15
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३८१. अनापत्ति एकन्तरिक बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

१ ८३. तयासीतिमपाचित्तियं

(३ बुद्धपणे)

(१) भिक्खुनीवत्थु

३८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे बुद्धा- 20
पेन्ति । उपस्सयो तथेव न सम्मति । मनुस्सा* तथेव उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे बुद्धापेस्सन्ति !
उपस्सयो तथेव न सम्मती ” ति । अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं

B. 450

R. 337

*. एत्थ सी० पोत्थके ‘विहारवारिकं आहिच्छन्ता पत्तिस्त्वा’ ति अधिको पाठो विस्ति ।

उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे बुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे बुट्ठापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जासि

- ९ विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे बुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिहन्तु -
३८३. “या पन भिक्खुनी एकं वस्सं द्वे बुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३८४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
१० अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
एकं वस्सं ति एकं संवच्छरं ।
द्वे बुट्ठापेय्या ति द्वे उपसम्पादेय्य ।
द्वे बुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परि-
येसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । ज्ञातिया दुक्कटं । द्वीहि
१५ कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्तिं दुक्कटस्स ।
३८५. अनापत्ति एकन्तरिकं एकं बुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्माकया ति ।

*कुमारिभूतवग्गो अट्ठमो ।

— ० —

९ ८४. चतुरासीतिमपाचित्तियं

(छत्तुपाह्नवारणे)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्तु

३८६. तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनथा-
२० पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो छत्तु-

* एष सी० पोत्थके इमं उद्दानं विस्सति -

कुमारी द्वे च सङ्गेन द्वादसा सम्मतेन च ।

अलं चीवरं द्वे वस्सं संसट्ठा सामिकेन च ।

परिवात्तिकानुवत्सं बुवे बुट्ठापणेन वा ति ॥

पाहनं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो छत्तुपाहनं धारेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो काम-भोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो 5 छत्तुपाहनं धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो छत्तुपाहनं धारेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 451

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो छत्तुपाहनं धारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिहन्तु - 10 “या पन भिक्खुनी छत्तुपाहनं धारेय्य, पाचित्तियं” ति । एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) अनुपञ्जाति - गिलाने

३८७. तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी गिलाना होति । तस्सा विना छत्तुपाहनं न फासु होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया छत्तुपाहनं । एवं 15 च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिहन्तु - ३८८. “या पन भिक्खुनी अगिलाना छत्तुपाहनं धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।

R. 338

(४) विभङ्गो

३८९. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 20 अगिलाना नाम यस्सा विना छत्तुपाहनं^१ फासु होति । गिलाना नाम यस्सा विना छत्तुपाहनं न फासु होति । छत्तं नाम तीणि छत्तानि - सेतच्छत्तं^२, किलञ्जच्छत्तं, पण्णच्छत्तं मण्डलबद्धं^३ सलाकबद्धं^४ । धारेय्या ति सकिं पि धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

१. छत्तुपाहनं - सी० । २. छत्तुपाहना - सी० । ३. सेतच्छत्तं - रो० । ४. मण्डलबद्धं - त्या०, रो० । ५. त्या० पोषके नत्ति ।

३६०. अगिलाना अगिलानसञ्ज्ञा छत्तुपाहनं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलाना वेमतिका छत्तुपाहनं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलाना गिलानसञ्ज्ञा छत्तुपाहनं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 452

छत्तं धारेति न उपाहनं, आपत्ति दुक्कटस्स । उपाहनं धारेति न छत्तं, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना अगिलानसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

३६१. अनापत्ति गिलानाय, आरामे आरामूपचारे' धारेति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

६ ८४. पञ्चासीतिमपाचित्तियं

(यागवने)

(१) छब्बगियाभिक्षुनीवत्सु

३६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षुनियो यानेन
यायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम
भिक्षुनियो यानेन यायिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो”
ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं
विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षुनियो यानेन
यायिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्च किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्षुनियो
यानेन यायन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
भिक्षुनियो यानेन यायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

R 339

“या पन भिक्षुनी यानेन यायेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षुनीनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) अनुपञ्जसि - गिलाने

३६३. तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी गिलाना होति,

१. आरामूपचारे - स्या०, रो० ।

न सक्कोति पदसा गन्तुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि,
भिक्षुस्सवे, गिलानाय भिक्षुनियो यानं । एवं च पन, भिक्षुस्सवे, भिक्षुनियो
इमं सिक्खापवं उद्दिहसन्तु -

३६४. “या पन भिक्षुनी अगिलाना यानेन यायेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B. 453

(४) विमज्झो

३६५. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... ५
अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

अगिलाना नाम सक्कोति पदसा गन्तुं ।

गिलाना नाम न सक्कोति पदसा गन्तुं ।

यानं नाम बय्हं रथो मकटं सन्दमानिका सिविका पाटङ्की ।

यायेय्या ति सकिं पि यानेन' यायति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

३६६. अगिलाना अगिलानसञ्जा यानेन यायति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । अगिलाना वेमत्तिका यानेन यायति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अगिलाना गिलानसञ्जा यानेन यायति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

गिलाना अगिलानसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमत्तिका,
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्जा, अनापत्ति ।

15

३६७. अनापत्ति गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

६ ८६. छासीतिमपाचित्तियं

(सङ्गान्नीवारणे)

(१) सङ्गान्नीवारणं

३६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्षुनी अञ्जातरिस्सा
इत्थिया कुलूपिका होति । अथ खो सा इत्थी' तं भिक्षुनि एतदवोच - 20
“हन्दाय्ये”, इमं सङ्गारिणं अमुकाय नाम इत्थिया वेही” ति । अथ खो सा
भिक्षुनी - “सच्चाहं पत्तेन आदाय गच्छामि विस्सरो मे भविस्सती” ति
पटिमुञ्चत्वा अगमासि । तस्सा रथिकाय” सुत्तके छिन्ने विप्पकिरियिसु ।

१. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. इत्थि - रो० । ३. हन्दाय्ये - सी०, स्या०, रो० ।

४. रथियाय - सी०, स्या०, रो० ।

B. 454

मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो सङ्घाणि धारेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^१ कामभोगिनियो^२” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या

R. 340

ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति —
 5 कथं हि नाम भिक्खुनी सङ्घाणि धारेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी सङ्घाणि धारेसी^३” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी सङ्घाणि धारेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिहन्तु —

10

३६६. “या पन भिक्खुनी सङ्घाणि धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गणे

४००. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अघिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सङ्घाणि नाम या काचि कटूपगा ।

धारेय्या ति सकिं पि धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

15

४०१. अनापत्ति आवाधपच्चया^१ कटिसुत्तकं धारेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ ८७. सत्तासीतिमपाचित्तियं

(अलङ्कारवारणे)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु

४०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो इत्या-
 लङ्कारं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि
 20 नाम भिक्खुनियो इत्यालङ्कारं धारेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगि-
 नियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्य-
 न्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति

१-१. गिही कामभोगिनियो — स्त्री०; गिहिकामभोगिनियो — स्त्री० । २. धारेती — स्था० ।

३. आवाधपच्चया — स्त्री०, स्था०, य० ।

खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

४०३. “या पन भिक्खुनी इत्थालङ्कारं धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

४०४. या पना ति यायादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अघिप्पेता भिक्खुनी ति ।

इत्थालङ्कारो नाम सीसूपगो गीवूपगो हत्थूपगो पादूपगो कटूपगो ।

धारेय्या ति सकिं पि धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४०५. अनापत्ति आवाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१ ८८. अष्टासीतिमपाचित्तियं

(गन्धवण्णकनहाने)

(१) छब्बग्गिपाभिक्खुनीवत्तु

४०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाय- पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो गन्ध- 15 R. 341
वण्णकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो काम-भोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झा- 20
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो गन्ध-
वण्णकेन नहायिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया
भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

पाचित्तियं — ६०.

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दि-
सन्तु -

४०७. “या पन भिक्खुनी गन्धवण्णकेन नहायेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

४०८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अघिप्पेता भिक्खुनी ति ।

B. 436

गन्धो नाम यो कोचि गन्धो ।

वण्णकं नाम यं किञ्चि वण्णकं ।

४०९. नहायेय्या ति नहायति । पयोगे दुक्कटं, नहानपरियोसाने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

४०९. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

— ० —

४०९. ऊननवुत्तिमपाचित्तियं

(वासितकपिञ्जाकनहाने)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

४१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
१५ पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो वासित-
केन पिञ्जाकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -
“कथं हि नाम भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन नहायिस्सन्ति, सेय्यथापि
गिहििनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
२० ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन नहायिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन नहायन्ती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया

भिक्षुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन नहायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अण्य-
सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एधं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खी-
पदं उद्दिस्सन्तु -

४११. “या वन भिक्षुनी वासितकेन पिञ्जाकेन नहायेय्य,
पाचितियं” ति ।

5

(१) विमज्जे

४१२. या पत्ता ति या यादिसा ... पे०... भिक्षुनी ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिपेता भिक्षुनी ति ।

वासितकं नाम यं किञ्चि गन्धवासितकं ।

पिञ्जाकं नाम तिलपिट्टं वुच्चति ।

नहायेया ति नहायति । पयोगे दुक्कटं, नहानपरियोसाने आपत्ति 10
पाचितियस्स ।

४१३. अनापत्ति आवाधप्यच्चया, पकतिपिञ्जाकेन नहायति,
उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

B. 452

१ ६०. नववृत्तिमहाचरितम्

(परिमहापने)

(१) भिक्षुनीवत्तु

४१४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो भिक्षुनिया उम्महा- 15
पेन्ति पि परिमहापेन्ति पि । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्षुनियो भिक्षुनिया
उम्महापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति पि सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनिषो”
ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं
विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति 20
खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्षुनियो भिक्षुनिया उम्महापेस्सन्ति
पि परिमहापेस्सन्ति पी ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षुनियो
भिक्षुनिया उम्महापेन्ति पि परिमहापेन्ति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 342

(२) पञ्जमत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षु-

नियो' भिक्खुनिया उम्महापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति पि ! नेतं, भिक्खवे, अपसन्नानं वा वसादाय .. पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापढं उद्दिस्सन्तु -

४१५. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया उम्महापेय्य वा परिमहापेय्य
5 वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

४१६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अज्जाय भिक्खुनिया ।

उम्महापेय्य वा ति उम्महापेति^१, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10 परिमहापेय्य वा ति सम्बाहापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 458

४१७. अनापत्ति गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

— ० —

॥ ६१ - ६३. पाचित्तियानि

(उम्महापणे परिमहापणे)

(१) परिमहापनवत्तु

४१८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सिक्खमानाय
15 उम्महापेन्ति पि परिमहापेन्ति पि ... पे० ... सामणेरिया उम्महापेन्ति पि
परिमहापेन्ति पि ... पे० ... गिहिनिया उम्महापेन्ति पि परिमहापेन्ति पि ।
मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्जायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिनिया उम्महापेस्सन्ति पि परि-
महापेस्सन्ति पि, सेय्यथापि गिहिनियो^१ कामभोगिनियो^२” ति ! अस्सोसुं
20 खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिनिया उम्महापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति
पी ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिनिया उम्महापेन्ति
पि परिमहापेन्ति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 343

१. सी० पीत्यके नत्थि । २. उम्महापेति - सी० । ३-३. गिहिकामभोगिनियो - रो०;
गिही कामभोगिनियो - सी० ।

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिनि या उम्महापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-पदं उद्दिसन्तु —

४१६. “या पन भिक्खुनी सिक्खमानाय’ ... पे० ... सामणेरीया ३ ... पे०’ ... गिहिनि या उम्महापेय्य वा परिमहापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४२०. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

सामणेरी’ नाम दससिक्खापदिका ।

10

गिहिनी नाम अगारिनी वुच्चति ।

उम्महापेय्य वा ति उम्महापेति^१, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 459

परिमहापेय्य वा ति सम्भाहापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४२१. अनापत्ति गिलानाय, आपदासु^२, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

15

३६४. चतुनवृत्तिमपाचित्तियं

(अनापुच्छानिसोवने)

(१) भिक्खुनीकत्थ

४२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जतवन अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा 20 आसने निसीदन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१-१. सी०, स्या० पोत्थकेसु गत्थि; सामणेरीया गिहिनि या — रो० । २. सामणेरा — सी० । ३. उम्महापेति — सी० । ४. आवापप्यच्चया — स्या०; आवापप्यच्चया — रो० ।

(२) वञ्चनति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्य-सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-पदं उद्दिस्सन्तु -

- ५ ४२३. “या पन भिक्खुनी भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४२४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

- भिक्खुस्स पुरतो ति उपसम्पन्नस्स पुरतो ।
10 अनापुच्छा ति अनपलोकेत्वा ।
आसने निसीदेय्या ति अन्तमसो छमाय^१ पि निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४२५. अनापुच्छते अनापुच्छितसञ्जा आसने निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छते वेमतिका आसने निसीदति, आपत्ति पाचित्त-
B. 460
R. 944 15 यस्स । अनापुच्छते आपुच्छितसञ्जा आसने निसीदति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

आपुच्छते अनापुच्छितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छते आपुच्छितसञ्जा, अनापत्ति ।

४२६. अनापत्ति आपुच्छा आसने निसीदति, गिलानाय, आपदासु,
20 उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

३ ६५. पञ्चनवुत्तिमपाचित्तियं

(अनोकासकतपण्हपुच्छने)

(१) भिक्खुनीकत्तु

४२७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अनोकासकतं भिक्खुं पण्हं पुच्छन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम

भिक्षुनियो अनोकासकतं भिक्षुं पञ्हं पुच्छिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्षवे, भिक्षुनियो अनोकासकतं भिक्षुं पञ्हं पुच्छन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनियो
अनोकासकतं भिक्षुं पञ्हं पुच्छिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्ससन्नानं वा 5
पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु—
४२८. “या पन भिक्षुनी अनोकासकतं भिक्षुं पञ्हं पुच्छेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४२९. वा पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
इभस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्षुनी ति । 10

अनोकासकतं ति अनापुच्छा । भिक्षुं ति उपसम्पन्नं ।

पञ्हं पुच्छेय्या ति सुत्तन्ते ओकासं कारापेत्वा विनयं वा अभिधम्मं
वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । विनये ओकासं कारापेत्वा सुत्तन्तं वा
अभिधम्मं वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अभिधम्मे ओकासं कारापेत्वा
सुत्तन्तं वा विनयं वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 15

४३०. अनापुच्छिते अनापुच्छितसञ्जा पञ्हं पुच्छति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते वेमटिका पञ्हं पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अनापुच्छिते आपुच्छितसञ्जा पञ्हं पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपुच्छिते अनापुच्छितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते
वेमटिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते आपुच्छितसञ्जा, अनापत्ति । 20

४३१. अनापत्ति ओकासं कारापेत्वा पुच्छति, अनोदिस्स ओकासं
कारापेत्वा यत्थ कत्थचि पुच्छति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ ६६. छनबुत्तिमपाचित्तियं

(असङ्खुत्तिकापालपचित्तियं)

(१) आतमच्छलिकावत्तु

४३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी असङ्ख-

च्छिका^१ गामं पिण्डाय पाविसि । तस्सा रथिकाय^२ वातमण्डलिका सङ्घा-
टियो उक्खिपिंसु । मनुस्सा उक्कुट्टि अकंसु - "सुन्दरा^३ अय्याय थनुदरा"^४
ति । सा भिक्खुनी तेहि^५ मनुस्सेहि उप्पण्डियमाना^६ मङ्कु अहोसि । अथ
खो सा भिक्खुनी उपस्सयं गत्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता
५ भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम भिक्खुनी असङ्कच्छिका गामं पविसिस्सती^७ ति ... पे० ...
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी असङ्कच्छिका गामं पाविसी^८ ति ?
"सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
१० असङ्कच्छिका गामं पविसिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -
४३३. "या पन भिक्खुनी असङ्कच्छिका गामं पविसेय्य, पाचि-
त्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

B. 462

४३४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० .. अयं
१५ इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
असङ्कच्छिका ति विना सङ्कच्छिकं^९ ।
सङ्कच्छिकं नाम अधक्खकं उब्भनाभि, तस्स पटिच्छादनत्थाय ।
गामं पविसेय्या ति परिक्खित्तस्स गामस्स परिक्खेपं अतिक्कामेन्तिया^{१०}
आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स गामस्स उपचारं ओक्कमन्तिया
२० आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४३५. अनापत्ति अच्छिन्नचीवरिकाय^{११}, नट्टचीवरिकाय, गिलानाय,
अस्सत्तिया^{१२}, अजानन्तिया, आपदासु^{१३}, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।
छत्तुपाहनवग्गो^{१४} नवमो ।

— ० —

१. असंकच्छिका - रो०, असङ्कच्छिका - सी०; असकच्छिका - म० । २. रथिकाय - सी०
स्या०, रो० । ३. सुन्दरो - सी०, स्या०, रो० । ४. थनुदरो - सी०, स्या०, तनुदरो - रो० । ५. स्या०,
रो० पोत्थकेषु नत्थि । ६. उप्पण्डियमाना - स्वा० । ७. पविसिस्सती - सी० । ८. पविसती -
स्या० । ९. संकच्छिकं - रो०; संकच्छिक - सी०, म० । १०. अतिक्कमन्तिया - स्या० ।
११. अच्छिन्नचीवरिकाय - सी० । १२. अस्सत्तिया - सी०, स्या०, रो० । १३. सी०. पोत्थके
नत्थि । १४. छत्तुपाहनवग्गो - रो०; छत्तुपाहनवग्गो - सी० ।

४३६. *उद्दिष्टा लो, अय्यायो, छसद्विसताः पाचित्तिया धम्मा । तत्था-
य्यायो पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ
परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेतथा-
य्यायो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

सुद्धं समत्तं ।

पाचित्तियकण्डं निद्रितं ।

—:०:—

*. एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति —

छत्तं यानञ्च सङ्काणी लङ्कारागन्ध पिञ्जका ।

भिक्षुनी सिक्खवाना च सामणैरा गिहीनिषा ।

अनापुच्छा अनोकासा असङ्कण्डिकाय तेरसा ति ॥

अनुद्दानं

समुण अन्धकारञ्च नग्मा तुवट्ठकेन च ।

चित्तराम गम्भिनी च कुमारी छत्तुपाहना ति ॥

† एत्थ कल्पवृत्तिवर्णनसिद्धिं अयं वक्कमा बहुञ्जा—

इतो पर मुसावादवग्गादिसु सत्तमु वग्गेसु भिक्षुपातिमोक्खवण्णनाय वृत्तनयेनेव विनिच्छयो
वेवित्तव्यो ति ।

सौख्यवग्गो

उद्दिष्टा लो अय्यायो छसद्विसता पाचित्तिया धम्मासि भिक्षू धारय्य पञ्जत्ता साधारणा सत्तति
असाधारणा छसवृत्ती ति । एव छसद्विसता सेस सञ्जत्थ वृत्तानयेवा ति ।

तत्रायं सङ्कोपतो असाधारणसिक्खापयेसु समुद्दानविनिच्छयो गिरमसमञ्जा चित्तागार सिक्खा-
पद सङ्काणी इत्यालङ्कारो गन्धवण्णको वासितपिञ्जको भिक्षुणी आसीहि उम्महूतपरिमहूतानि
इमानि एस सिक्खापदानि अवित्तकानि अकुसलचित्तानि । अयं पनेत्थ अधिप्यायो विना पि वित्तो
आपज्जितञ्जत्ता अवित्तकानि चित्ते पन सति अकुसलेनेव आपज्जितञ्जत्ता लोकवज्जानि चैव अकुसल-
चित्तानि च । अवसेसानि अवित्तकानि पञ्जासिक्खानेव चोरिवुद्धानं सामन्तरं धारामसिक्खापद
गम्भिनीवग्गे आवितो पट्ठाय सत्त कुमारीभूतवग्गे आवितो पट्ठाय पञ्च पुरिसादिसंसदु परिवसियच्छब्द-
दानं अनुवस्सवुद्धानं एकन्तरिकवुद्धानपनन्ति इमानि एकूनवीसति सचित्तकानि पञ्जासिक्खानि
अवसेसानि सचित्तकानि लोकवज्जानेवा ति ।

१. तत्त्वय्यायो — सी०, स्वा०, रो० । २. सुद्धं निद्रितं — सी०, रो०, पाचित्तिया
निद्रिता — स्वा० ।

पाचित्तियं — ११.

५. पाटिदेसनीयकण्डं

इमे खो पनाय्यायो' अट्ट पाटिदेसनीया
वम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

१. पठमपाटिदेसनीयं (सप्पिविज्जापने)

(१) छब्बग्गियाभिक्षुनीवत्थु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षुनियो सप्पि
विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं
हि नाम भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न
मनापं, कस्स सादुं न रुच्चती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्जायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
... पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्षवे, छब्बग्गिया, भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्षवे, छब्बग्गिया
भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० . एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु —

“या पन भिक्षुनी सप्पि विज्जापेत्वा भुञ्जेय्य, पटिदेसेतब्बं तां
भिक्षुनिया — ‘गारब्हुं, अय्ये, वम्मं आपज्जि अस्सपार्य पाटिदेसनीयं, तं
पटिदेसेमी” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षुनीनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) अनुपञ्जाति

२. तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छिका

१. पनय्यायो खी०, स्वा०, रो० । २. स्वा० पोत्थके नत्थि ।

भिक्षुनियो गिलाना भिक्षुनियो एतदबोचुं — “कच्चि, अय्ये, समनीयं, कच्चि यापनीयं” ति ? “पुब्बे मयं, अय्ये, सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जाम, तेन नो फासु होति; इदानीं पन भगवता पटिक्खितं ति कुक्कुच्चायन्ता न विञ्जापेम, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्षवे, गिलानाय भिक्षुनिया सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिकत्तापदं उद्दिंसन्तु —

B. 464

R. 347

३. “या पन भिक्षुनी अगिलाना सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जेय्य, पटिद्वेसेत्थं तां भिक्षुनिया — ‘गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपाज्जि असप्पायं पाटिद्वेसनीयं तं पटिद्वेसेमी’” ति ।

(४) विभङ्गो

४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिपेता भिक्षुनी ति ।

अगिलाना नाम यस्सा विना सप्पिना फासु होति ।

गिलाना नाम यस्सा विना सप्पिना न फासु होति ।

सप्पि नाम गोसप्पि वा अजिकासप्पि वा महिससप्पि' वा' । येसं मसं कप्पति तेसं सप्पि ।

15

अगिलाना अत्तनो अत्थाय विञ्जापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति पाटिद्वेसनीयस्स ।

५. अगिलाना अगिलानसञ्जा सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिद्वेसनीयस्स । अगिलाना वेमत्तिका सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिद्वेसनीयस्स । अगिलाना गिलानसञ्जा सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिद्वेसनीयस्स ।

20

गिलाना अगिलानसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्जा, अनापत्ति ।

६. अनापत्ति गिलानाय, गिलाना हुत्वा विञ्जापेत्वा अगिलाना भुञ्जति, गिलानाय सेसकं भुञ्जति, आतकानं पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्भत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

25 B. 465

१२. वृत्तियादिषाट्तिवेसनीयानि (तेषांविच्छिन्नापत्तेः)

(१) छद्मगिगयाभिक्षुनीकृत्य

७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपि-
ण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छद्मगिगया भिक्षुनियो तेषां विच्छा-
पेत्वा भुञ्जन्ति ...पे०... मवुं विच्छापेत्वा भुञ्जन्ति...पे०...फाणितं विच्छा-
पेत्वा भुञ्जन्ति ...पे०... मच्छं विच्छापेत्वा भुञ्जन्ति ...पे०... मंसं विच्छा-
पेत्वा भुञ्जन्ति ...पे०... खीरं विच्छापेत्वा भुञ्जन्ति...पे०... दधि विच्छा-
पेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि
नाम भिक्षुनियो दधि विच्छापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न
मनापं, कस्स सादुं न रुचती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेषां मनुस्सानं
उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छद्मगिगया
भिक्षुनियो दधि विच्छापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्षवे, छद्मगिगया भिक्षुनियो दधि विच्छापेत्वा भुञ्जन्ति ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठपञ्चति

- विहरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम, भिक्षवे, छद्मगिगया
भिक्षुनियो दधि विच्छापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु -
“या पन भिक्षुनी दधि विच्छापेत्वा भुञ्जेय्य, पटिबेसेतब्बं ताया
भिक्षुनिया - “गारुहं, अय्ये, बम्मं अप्पज्जि असप्पायं पाटिबेसनीयं, तं
पटिबेसेमी” ति ।
एवञ्चिदं भगवता भिक्षुनीनं सिक्खापदं पञ्चत्तं होति ।

(३) अनुपञ्चति

८. तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छिका
भिक्षुनियो गिलाना भिक्षुनियो एतदवोचुं - “कच्चि, अय्ये, खमनीयं,
कच्चि यापनीयं” ति ? “पुब्बे मयं, अय्ये, दधि विच्छापेत्वा भुञ्जिम्हा”,
तेन नो फासु होति, इदानीं पन भगवता पटिक्खत्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न

विज्जापेम्, तेन नो न फासु होती' ति । अमवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे०... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया दधि विज्जापेत्वा भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु -

६. "या पन भिक्खुनी अगिलाना तेलं' ...पे०... मधुं ...पे०... फणितं' ...पे०... मच्छं' ... पे० ... मंसं ... पे० ... खीरं' ... पे०'... दधि विज्जापेत्वा भुञ्जेय्य, पटिदेसेतब्बं ताय भिक्खुनिया - 'गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपाज्जि असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी'" ति ।

R 384

(४) विनङ्गो

१०. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०...अयं इमस्मि अत्थे अधिपेता भिक्खुनी ति ।

अगिलाना नाम यस्सा विना दधिना फासु होति । 10

गिलाना नाम यस्सा विना दधिना न फासु होति ।

तेलं नाम तिलतेलं सासपतेलं मधुकतेलं एरण्डकतेलं^१ वसातेलं ।

मधु नाम भक्खिकामधु ।

फणितं नाम उच्छुम्हा निब्बत्तं ।

मच्छो नाम ओदको वुच्चति । 15

मंसं नाम येसं मंसं कप्पति तेसं मंसं ।

खीरं नाम गोखीरं वा अजिकाखीरं वा महिसखीरं^२ वा^३ येसं मंसं कप्पति तेसं खीरं ।

दधि नाम तेसञ्जेव दधि ।

अगिलाना अत्तनो अत्थाय विज्जापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । 20

११. अगिलाना अगिलानसज्जा दधि विज्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना वेमतिका दधि विज्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना गिलानसज्जा दधि विज्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । 25

गिलाना अगिलानसज्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसज्जा अनापत्ति । B. 467

१-१. सी०, स्था० पौत्थकेसु मत्थि । २. एरण्डतेलं - स्था०, सी० । ३-३. माहिंसं वा खीरं - सी०, रो०; महिसखीरं वा - स्था० ।

१२. अनापत्ति गिलानाय, गिलाना दृत्वा विञ्जापेत्वा अगिलाना भुञ्जति, गिलानाय सेसकं भुञ्जति, आतकानं पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

उद्दिष्टा खो, अय्यायो, अट्ट पाटिदेसनीया धम्मा । तत्थाय्यायो
 ५ पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परि-
 सुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्था-
 य्यायो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

पाटिदेसनीयकण्डं निष्ठितं ।

— : ० : —

६. सेखियकण्डं

इमे खो पनाय्यायो' सेखिया धम्मा

उदेसं आगच्छन्ति ।

१. पठमसेखियं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो पुरतो पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ती' निवासेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - "कथं हि नाम भिक्खुनियो पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती
निवासेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो' कामभोगिनियो'" ति ! अस्सोसुं खो 5
भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं
हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो पुरतो' पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती' निवा-
सेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो पुरतो
पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती निवासेन्ती' ति ? "सच्चं, भगवा" ति । 10

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
भिक्खुनियो पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती निवासेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२. "परिमण्डलं निवासेस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति । 15

३. परिमण्डलं निवासेतब्बं नाभिमण्डलं जाणुमण्डलं पटिच्छा-
देन्तिया । या अनादरियं पटिच्च पुरतो वा पच्छतो वा ओलम्बेन्ती निवासेति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, गिलानाय, आप-

१. पनाय्यायो - सी०, स्या०, रो० । २. ओलम्बेन्ती - स्या०; ओलम्बेन्ता - सी०, रो० ।
३. गिहिकामभोगिनियो - रो०; गिही कामभोगिनियो - सी० । ४-५. रो० पोत्थके न्वत्ति ।
५. निवासेस्सन्ती - सी० ।

दासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

... पे०* ...

§ ७५. पञ्चसत्तत्तिमसेल्लियं

२२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आराभे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके
उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
5 चन्ति —“कथं हि नाम भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि
करिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खु-
नियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचन्तानं । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचन्ति — “कथं हि
नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करि-
R. 350 10 स्सन्ती” ति ! अथ खो भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू
भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा ...पे०... भिक्खू पटिपुच्छि —
“सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं पि
खेळं पि करोन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा . पे०...
कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं
15 पि खेळं पि करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

२२९. “न उदके उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करिस्सामी ति
सिक्खा करणीया” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

20 २३०. तेन खो पन समयेन गिलाना भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि
पस्सावं पि खेळं पि कातुं कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं
...पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया उदके उच्चारं पि
पस्सावं पि खेळं पि कातु । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु —

25 २३१. “न उदके अगिलाना उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करि-
स्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२३२. न उदके अगिलानाय उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा कातब्बो । या अनादरियं पटिच्च उदके अगिलाना उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करोति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

अनापत्तिं असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, गिलानाय, थले कतो उदकं ओत्थरति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाट्टाय^१, 5 आदिकम्मिकाया ति ।

पापुकवग्गो सत्तमो ।

— ० —

२३३. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, सेखिया धम्मा । तत्थाय्यायो^१ पुच्छामि — “कच्चित्थं परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थं परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थं परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्याय्यायो^१, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

B. 470

10

सेखियकण्डं निट्ठितं ।

— ० —

१. वेदनट्टाय — स्या०, रो० । २. तत्थाय्यायो — स्या०, रो० । ३. परिसुद्धेत्याय्यायो — स्या०, रो० ।

७. अधिकरणसमया धम्मा

इमे खो पनाय्यायो सत्त अधिकरणसमया
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

R. 351

१. उप्पन्नुप्पन्नानं^१ अधिकरणानं समथाय वूपसमाय सम्मुखविनयो दातब्बो, सतिविनयो दातब्बो, अमूब्भविनयो दातब्बो, पटिञ्जाय कारेतब्बं, येभ्यसिका, तस्सपापियसिका, तिणवत्थारको ति ।

२. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, सत्त अधिकरणसमया धम्मा । तत्थाय्यायो
५ पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परि-
सुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्याय्यायो,
तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

अधिकरणसमया निट्ठिता ।

—:०:—

३. उद्दिट्ठं खो, अय्यायो, निदानं । उद्दिट्ठा अट्ट पाराजिका धम्मा ।
उद्दिट्ठा सत्तरस सङ्खादिसेसा धम्मा । उद्दिट्ठा तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया
१० धम्मा । उद्दिट्ठा छसट्ठिसता पाचित्तिया धम्मा । उद्दिट्ठा अट्ट पाटिदेसनीया
धम्मा । उद्दिट्ठा संखिया धम्मा । उद्दिट्ठा सत्त अधिकरणसमया धम्मा ।
एत्तकं तस्स भगवतो सुत्तागतं सुत्तपरियापन्नं अन्वद्धमासं^२ उद्देसं आगच्छति ।
तत्थ सब्बाहेव समग्गाहि सम्मोदमानाहि अविवदमानाहि सिक्खितब्बं ति ।

मिक्खुनीविमङ्गो निट्ठितो^३ ।

पाचित्तियपात्ति निट्ठिता ।

—:०:—

१. उप्पन्नुप्पन्नानं — रो० । २. अन्वद्धमासं — स्या० । ३. मिक्खुनी विमङ्गं निट्ठितं — रो० ; एतत् रो० पालके ‘उमतो विमङ्गं निट्ठितं’ पि अस्ति ।

विशेषवार्ता
अनुक्रमणिका

अकटानुधर्मेन, भिक्खुना	१८४	अञ्जदत्तिकेन, परिकल्पारेन	३४२, ३४३, ३४५, ३४६
अकतकथं, नर्ब नाम	१६४	अञ्जमञ्जिस्ता बज्जप्पटिञ्जलिका	३२१, ३२७
अकतकम्मा	१७४	अञ्जवादकल्लभभिक्खुवत्थु	५६
अकतसहायो	२६३	अञ्जवादके, विहेसके	५६
अकम्पियकर्त	११६	अञ्जविञ्जुना पुरिसविग्गहेन	३७
अकम्पियं	२८५	अञ्जनातको	८८, २३४
अकालधीवरवत्थु	३३२	अञ्जनातब्बं	१६१
अकालधीवरसञ्जा, अकालधीवरे	३३४	अञ्जातिकसञ्जी	२३५
अकालधीवरं	३३३, ३८७	अञ्जातिका	८८, २३४
अक्कोसा, द्वे	१२, २३	अञ्जुहिसिकेन, परिकल्पारेन	३४२, ३४३, ३४५
अक्खन्तिया	३२६	— महाभनिकेन	३४३, ३४५
अगारिको	३८६, ४१३	— सङ्गिकेन	३४३
अगिलानसञ्जी	१२५	अञ्जेनञ्जं पटिचरणे	५६
अगिलाना यानेन धायेय्य	४७१	अञ्जं वेतापेत्वा, अञ्ज वेतापेय्य	२३६
अगिलानो	१०२, १५८, २४०, २४३, ४६६, ४८५	अञ्ज विञ्जापेत्वा, अञ्जं विञ्जापेय्य	२३७
अग्गवीर्यं नाम	५५, ५६	अटनिया हेट्ठिमाय	२२३, २२४
अग्गल्लुपनाय	७२	अट्टिक्को, मग्गो	४१, ४३
अग्गाळवे, वेतिये	२८, ५२, ५४, ७३	अट्टक्कुलपादकं	२२३, २२४
अग्यागारं	१४६	अट्टारसवस्साय कुमारिमूताय	४५१, ४५२
अङ्गारकासूपमा, कामा	१८१	अट्टिककुलूपमा, कामा	१८१, १८७
अङ्गुलिपतीदको	१५२	अट्टिमय	२२२
अङ्गुलिमुट्टिकावत्थु	२१६	अट्टुलेय्यकंसपरम, वेतापेतब्बं	३५०
अधिरवत्तिमा, नदिमा	२१४, ३५४, ३७६	अट्टुलेय्यभासा	१६२
— उदके कीळन्ति	१५३	अट्टाब्बकोदरं गण्हाति	३३१
अधेसकस्त	१२८	अतिक्कन्तसञ्जा	३३२
अध्यायिका, करणीया	२२१	अतिक्कामेय्य	३६०
अवाता, पक्खी	५३	अतिरिप्तं	११७
अज्जुकं	५६	अतिसोभो, पापको	३५३
अज्झारामो	२१७, २४३	अतिमिप्तं	५५
अज्झावसथो	२१७	अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदेय्य	३७८
अज्झोकासनीहट्ठसेनासनवत्थु	६१	अत्थते कठिने पञ्चभासा	३६१
		अदण्णो	२७०
		अधिहुं	५
		अधिर्त्तं	१२६

अद्वानगमनसमयी	१०५, १६१, १६२	अनिष्कान्तराजके	२१३
अद्विका	३१	अनिष्कान्तराजके	२१३
अधकलकं	२८६-२८६	अनिष्कान्ति	२४०
अधकममसञ्जी, धम्मकम्मे	२०५	अनिमित्त, विमोक्ष	४२, ४४
अधकमममे	२६४	— समाधि	४२, ४४
— धम्मकममसञ्जी	२०५	अनियता, द्वे	२८१
अधिकरणउत्कटने	१७०	अनिस्सज्जित्वा परिमुञ्जेय्य	४१४
अधिकरणकारिका	३०७	अनिहतं	१७१
अधिकरणवूपसमने	४११	अनीकवस्सन	१४७, १४८
अधिकरणसमवा धम्मा, सत्त	२८१	अनुच्चारितकतं	११६
अधिकरणान, उप्पभुप्पन्नानं समवाय	२८१	अनुपलज्ज सेय्यकम्पने	६६
अधिकरणं नाम, चत्तारि अधिकरणानि	१७१	अनुपूर्वं	२७
अधिकरणं वूपसमेहि	४११	अनुपसम्पन्नो	२७, ३०, ६६
अधिष्ठिता होति	१०८	अनुकूलो, अय्यो	६६
अधोआणुमण्डलं	२८८, २८९	— आयस्मा	३१-३३
अधोआणि	२२८	अनुवस्सं	४६७
अनतिरिक्तेन, भोजनेन	११८	— बुद्धापनवत्सु	४६६
अनतिरिक्तं नाम	११६, ११६	अनुवादाधिकरणे	१७१
अनत्यते, कठिने	३६१	अनोकासकत भिक्षुं, पञ्च पुच्छेय्य	४७६
अनधिवासकजातिका	४४०, ४५०	अन्तमयो, हसापेक्खो	१६७
अननुञ्जाता	४६५	अन्तरधरे, सुप्पटिच्छन्नो	२४६
अननुलोमिकं	२८५	— सुसबुतो	२४७
अनन्तराधिकिनी	३८२, ४११, ४१२, ४६१	अन्तरधरं	२३४
अनपलोकेत्वा	४३२	अन्तराधिका, धम्मा	१८०-१८३, १८६-१८८
अनभिरुद्धा	३६६	अन्तरायं, करेय्य	३८७
अनवस्सुतो वा अवस्सुतो	३१३	— चीवरलाभं	३८७
अनसिता	२३७	अन्तेवासिनि	२८४, ३७५
अनागामिफलस्स सच्छिकिरिया	४१	अन्तोर्द्धे	४०३
अनागामिकलं	३८	अन्तोवस्सचारिकायं	४०५
अनाधपिण्डकस्स आरामे, जेतवने		अन्तोवस्स, चारिकं चरन्ति	४०५
(‘जेतवने’ इति पदस्स हेट्ठा दट्ठम्)		अन्ववस्सरं	२७
अनाधपिण्डकस्स गहपतिस्स कम्मन्तगामो	२१६	अन्वद्वयात्	१६५, ४३१
अनादरिये, पाचितियं	१५५	अपचयस्स	२८६
अनादरो	२६३	अपनिषेय्य	१६७
अनापत्ति	१३१	अपमारिको	१४, १८, २४
अनापुच्छा	४७८	अपरणं	५६, ३६३
— आरामं पविसेय्य	४१६	अप्यच्चुद्धारणसञ्जी	१६६
— निसीदने	४७७	अप्यञ्जाता	४२३
— पक्कमेय्य	३७१, ३७२	अप्यटिगहितकतं	११३
अनालोके	३६५	अप्यटिगहितत्वापनीयपटिगहणे	२४१

अप्यटिसंविहितो, पुष्पे	२१३	अल्लशीबरवत्पु	३८५
अप्यटिसंविहितं	२४१, २४३	अवकण्णको	११, १२, १७, २३
अप्यणिहितं, विमोक्कं	४२, ४४	अवगण्डकारक, न भुजिस्सामि	२६४
अप्यणिहितं, समाधि	४२, ४४	अवज्झाय	३२६
अप्यदीपे	३६६	अवसद्धा, साकियदासका	२४१
अप्यमत्तकविस्सज्जकस्स	२०७	अवस्सटा	२६०
अप्यमाणिकायो, उदकसाटिकायो	३८०	अवस्सुता, अवस्सुतस्स	२८६, २८७, २८६, ३११
अप्यसद्दो, अन्तरवरे गमिस्सामि	२५०	अवस्सुतो, अवस्सुताय	२८५
अप्यस्सावा, कामा	१८१, १८६	— वा, अनवस्सुतो वा	३१३
अपासु करेय्य	३६६	अविज्जात	५
अप्पमक्खानं	१८२, १८६	अविदूरे	२६६
अप्पमायमन	२६५, २६६	अवुट्ठापने	४६०, ४६१
अप्पमृतं	६	अवूयकासे	४४८
अप्पमेति	३२८	असक्कपीता	२८७
अप्पयसा	४४६	असक्कुच्छिका	४८०
अप्पह्म वारिणियो	८२	— गामपविसने	४७६
अभिक्कलुकावासे	४२७	असत्थिका	४०२, ४०४, ४०६
अभिण्हवस्सनेन, पटिबद्धचित्ता	२८३	— वारिकायं	४०२, ४०३
अभिहट्ठो, पवारय्य	११८, ११६	असम्पजाना	२८
अमातुगामसज्जो	३७	असम्मतता	४३६
अमृत	५	— बुट्ठापने	४४४, ४४३, ४५७
अमूलकानुदसने	१६६	असम्मतो	७८
अमूलकेन, सङ्कादिसेसेन अनुदसेन्ति	१६६	असम्मत बुट्ठापने	४३८
अमूह्विनयो, दातब्बो	२८१	असिक्खितसिक्खा	४४३
अम्बतित्थिकेन, नागेन	१५०	— बुट्ठापने	४३५, ४४१
अम्बतित्थं	१४६	असिसूनुपमा, कामा	१८१
अथोपत्तो	३३०	असेखो, भिक्खु	३३, ४१
अय्यवोसाटितकानि	१२५	असवासा	२८६, २८७, २६०, २६१
अभ्या, भुल्लनन्दा	३८६	अस्सत्थो	५५
— भद्दा	३६५	अस्समणियो	२६६
अय्यो, उदायी	३५	अस्समणी	२८७, ३६७
अरहत्तफलस्स सज्झकिरिया	४१	अस्सा	१४५
अरहा	३८	अस्सामणकं	२८५
अरहोपेक्खा	३७०	अस्सावो	२२८
अरिदुभिकखुवत्पु	१८०	अस्सुतं	५
अरिदुभे भिक्खुना, अकटानुषम्मेन	१८४	अस्सो, तिपुरिसो	१४५
अरिदुभे, भिक्खु, गढबाधिपुब्बो	१८०, २६२	अहत्थपासे क्तं	११६
अल कूतप्पटियसा	३१, २१५	अहिदुग्गिभिकखुवत्पु	२२०
अलक्कारधारणे	४७२	अहिरिकायो	६०

प्राजीवकसैव्यं	२६६
प्राजीवको	१०६, १२८
प्रावियेय्या	३५६
प्रादीनबा, राजन्तेपुरप्पबेसने	२११
प्रादीनवो	१८१, १८६
प्रागन्धस्स उपज्झायो	१२१
प्रागन्धो, धम्मो	६६
प्रागन्धो, आयस्मा	१११, ११६, १२७, १७५, २११
प्रापणिकस्स घरे	३४३
प्रापणिको	३२६
प्रापसाधिकरणं	१७१
प्रापत्ति, बुल्लच्चयस्स	३०७, ३११
प्रापत्ति, बुक्कटस्स ३०, ३७, ५२, ६१, ६६, ७६	
	६१, ६८, १०७, ११७, १२३,
	१२६, १४३, १४५-१४८, १४५,
	१४६, १६८-१७०, १७६, १६१,
	१६८, २०४, २०५, २१४, २२१,
	२३०, २३७, २४०, २४७, २६८-
	२७१, २८७, २६४, ३०३, ३१०,
	३२०, ३३४, ३४१, ३४६, ३५८,
	३६३, ३७०, ३८६, ४००, ४१२,
	४२०, ४०३, ४५३, ४६५-४६८,
	४७८, ४८५
-परियन्ता	५१
-पाञ्चितियस्स	१३०, १३१
-पाटिदिसनीयस्स	२४०
प्रापत्ति, दुट्ठुल्लं	१७२, १७३
प्रापत्तिवो	१२
प्राबाषा	११
प्रागमकवज्जविज्जापने	३५६
प्रागमकवज्जं	३५६, ३६०
प्रागमसन्	२८७
प्रागमिससम्मोहो	१८५, १८६
प्रागमिसहेतु	८५
प्रागज्जकामि, सेनासनानि	२४१, २४२
प्रागामूपचारं	२४३
प्रागराजं	४०७
प्रागोहन्तो नाम, महामत्तो	३५८
प्रागोहन्तिपरिकम्माय	७२

प्रागोहन्ति, परिमच्छलं	२६२
प्रागवसवचीवरपरिमोहो	४१४
प्रागवसवपिण्डमोहने	१००
प्रागवसवपिण्डो	१०१, १०२
प्रागवसवसम्पत्तसारिपुत्तबल्लु	१०१
प्रागवसवागारं	३१
प्रागवसथं, अगिस्सज्जित्वा	४१६
प्रागवसपाणिस्स, अगिस्सानस्स, न धम्मं देसेस्सामि	२७१
प्रासनं	३७१
प्रासन्धिपरिमोहो	४०८
प्रासन्धि	४०८, ४०९
प्रासादनापेक्खो	११८, ११९
प्राहृष्णपादको, मञ्जो	६२, ७१
प्राहृष्णपादकं, पीठं	७०
प्राहृत्तचित्ता	३६६
प्राहारो	१२६
प्राहारं, मुल्लहारं	१२६
प्राहृन्वरिकाबल्लु	४०६
प्राहृवका, मिकल्लु	५२, ५४, ७३
प्राहृवियं	२८, २९, ५२, ५४, ७३
इ	
इट्ठकाकुड्डो	३६२
इट्ठकापाकारो	३६२
इत्थागारं	२११
इत्थावत्तुहारं	४७२, ४७३
इट्ठिपादा, चत्तारो	४१, ४३
इन्दलीलो	२१३, २१४
इन्दलीलं, अतिककायेय्य	२१४
इरियापथसम्पन्ना	३३२
इसिभासितो	२७, २७०
उ	
उक्कट्टा, जाति	१०
उक्कट्टो नाम, पत्तो	३३१
-अक्कोसो	१२
उक्कट्टं नाम, कम्मं	११
-गोत्तं	११
-नामं	११
-सिङ्गं	११
-सिण्णं	१२
उक्कट्टिकाय, न अन्तरचरे गमिस्सामि	२५५

उपकौट्य	१७१
उपलसतकमिषु धनुवत्तन	२६२
उपलसतसम्भवे	१८४
उपलसतानुवसिका	२६२
उपलसतो	२६२, २६३, ३०६
उपलसतं, मिक्खुनि	३०६
उपगच्छेय्य	२१७
उपचारितकर्त	११७
उपचारो	३६१
उपचासहो	११६
उपच्छु	५५
उपच्छुम्हा निम्बत्तं	१२४
उपजगिषकाय न भन्तरधरे गमिस्सामि	२४६
उपजवनिकाय	६५
उपज्ञानसञ्जी	२६१
उपज्ञापनकं	६१
उपणमिसि	६२
उपहसमयो	१६०-१६२
उत्तरत्थरणं	६३, ६४
उत्तरिच्छप्यञ्चबावाहि	३७
उत्तरिविरत्ततिरत्तं	३०
उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णो	३८
उदकदत्तपोना	१२६, १२७
उदकसाटिककारापने	३८०
उदकसुद्धिकमादियने	३५६
उदके हसवम्मो	१५३, १५४
उदकं, सप्याणकं	१६६, १७०
उदायिकाकविज्जनवत्थु	१६८
उदायिमिक्खुवत्थु	३४, ८६
उदायी, धम्मो	३५
— धायस्मा	३४, ३५, ८६, ६६, १६८, २२६
— पुराणदुतियिकावत्थु	६६
उदुम्बरो	५५
उदोसितभाजनवत्थु	२६८
उद्दालनकं	२२५
उद्दिस्समाने, पातिमोक्खे	१६३-१६५
उपबिकासायितसेनासनवत्थु	६४
उपनन्द-च्छब्दगियमण्डनवत्थु	५०
उपनन्दमिक्खुवत्थु	१२६, १३१
उपनन्दसक्यपुसवत्थु	१६४

उपनन्दो, धम्मो	१३५
— धायस्मा	५०, १२३, १२६, १३३, १३५, १३६, १६४, १६५, १७२
— सकयपुत्तो	५०, १२३, १२६-१३३, १३५, १३६, १६४, १६५, १७२
उपरिपासादवरगतो	१५३
उपरिवेहासकुटियावत्थु	७०
उपस्सयो	३६६, ४८०
उपस्सुसिद्धाने	२०१
उपानि, धम्मो	६६
— धायस्मा	४२१
उपानिदारको	१७४
उपासको	२१०
उपाह्नाकउहस्स धगिलानस्स	
न धम्मं देसेस्सामि	२७२
उपोसयपुञ्छने	४३०
उपोसयं	४३०
उप्पिण्डयमाना, वेसियाहि	३७६
उम्भकसकं	२८८, २८६
उम्भजानुमण्डलं	२२६, २८६-२८६
उभतोभ्रवस्सुते	२८८
उभतोवार	२७१
उम्भहापने, परिमहापने	४७६
उम्भारे	१२५
उम्भानपावो	२१०
उम्भाने	४०७
उय्युत्तसेनादस्सने	१४४
उय्युत्ता नाम, सेना	१४५
उय्योधिकगमने	१४७
उमीरमय	६३
उसीरं	५५
उस्सवादिवा	२६६
उस्सवो, सावत्थियं	२३८
उळारसम्भाविता	३६५
ऊ	
ऊनकवीसतिवस्सो, पुग्गलो	१७५, २००
ऊनद्धादसवस्सा बुद्धापने	४४०, ४४६
ऊनवीसतिवस्स-उपसम्पादने	१७४
ऊनवीसतिवस्सो	१७६, ४४६
ऊनवीसतिवस्सं कुमारीमृतं बुद्धापेय्य	४४०

एकबीवरा	४१६
एकतोषवस्तुते	२८६
एकतोषारं	२७१
एकत्वरणपावृणतुल्यद्वे	३६४
एकद्वानममं	१७७
एकमञ्चे, तुल्यद्वे	३६३
एका, गणम्हा ओहियेय्य	३०७
— गामन्तरं गच्छेय्य	३०४, ३०६
— नदीपा गच्छेय्य	३०७
— रस्ति विपवसेय्य	३०७
एकिन्द्रियं, जीवं	५२, ५५
— विहेठेन्ता	४०५
एकेनेका, मेवापेसि	४३१
— सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि	३६६
एको, एकाय	६६
एतदेव पञ्चयं करित्वा धनञ्जं	६७
एरुत्ततेलं	१२४
एहि, भिक्खु	३३, ४०

ओ

ओक्खित्तवक्खु, अन्तरवरे गमिस्सामि	२४३
ओगुण्ठित्तीसस्स ओगिलानस्स न वम्मं देसेस्सामि	२७४
ओगुण्ठितो न अन्तरवरे गमिस्सामि	२५४
ओजवनिकाय	६५
ओट्टुनिल्लेहकं, न भुञ्जिस्सामि	२६७
ओट्टो	२५
ओवनो	११७, ११६, १२१, १२२, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५
ओमको	३३१
ओमसवादे पाचित्तियं	६, १०
ओरेनद्धमासं नहायेय्य	१६०, १६१
ओवदेय्य	७८
ओवातूपसङ्कमनं	४३१
ओवादी	४३०

क

कङ्कु	३६०
कञ्चानयोत्तं	११
कञ्चानो	१३, २३

कञ्चित्थ परिमुद्धा	२३२
कच्छको	५५
कटभोरकतिस्सक	४६५
कट्टकरोहिणी	५५
कट्टपगा	४७२
कट्टमयं	३५६
कठिनस्स, उद्धारो	३६२
कठिनुद्धारपटिबाहने	३६१
— वत्थु	३६१
कठिनुद्धारं, वम्मिकं	३६२
कठिनं, अत्थतं	३३३, ३६१
कण्टकसमणुद्देसवत्थु	१८६
कण्टको, समणुद्देसो	१८७
कण्डु	२२८
कण्डुप्पटिच्छादि नाम	२२७, २२८
कण्णकितानि	३८३
कण्हसप्पो	१५७
कतकम्मा	१६७
कपाय, वम्मिया	२११
कह्मो	१६४
कन्तेय्य	४१०
कपित्थनो	५५
कपिलवत्थुस्मि, निओघारासे	८३, १४०, २२१, २४१, ३५६, ४२६
कप्पानि, द्वे	३०२
कप्पितकच्छब्बग्गियाकल्लवत्थु	४२१
कप्पितको, प्रायस्मा	४२१
कप्पियकत्तं	११७
कवठावच्छेदकं न भुञ्जिस्सामि	२६४
कम्बलं, देहि	३४८
— महत्थं	३४७
कम्मकारो, दलिट्ठो	१०८, १०६
कम्मवोस	३०८, ४२३
कम्मप्पटिबाहने	२०३
कम्मविपत्ति	३०८, ४२३
कम्मसमयो	१६१, १६२
कम्मसम्पत्ति	३०८, ४२३
कम्मिका	१७७
कम्म्येन, ज्ञातिदुत्तियेन	२३७
कम्मं	३०८, ४२३

— अक्षरानुक्रमिक, बन्धिका	२०४	कस्तीसु, जनपदेसु	२१६
— उष्णकटि, शीतं	११	काठसामं	१६४
कर्म, नाम द्वे कम्मनि	११	किष्वाधिकरण	१७१
करणिया, अक्षयायिका	२२१	किष्कलाभो, मातुगामो	२३३
कलन्दकनिवापे, बेळुवने	५६, ६६, १०३, १३६, १५६, १७४, २३५, ३६३, ४०५, ४०६, ४६५	किरपतिको	१०८
कलहकारिका	३०७, ४२३	किलञ्जञ्जलं	२७०
कलहजातानं, भण्डनजातानं	२०२	किलञ्जेन	३६७
कल्याणाधिप्याया	१७५	किलासिको	१४, १८, २४
कवाटबद्धो	३६६	किलेसम्पहानं	४१
कसि	११	किलेसा	१२
कस्सको	१४, १८, २४, १४६	कुक्कुञ्जउपदहने	२००
कहापणस्त, तेलं	३३८	कुक्कुटसम्पाते, गामे	१७७, १७६
काकञ्छमाना	२८	कुट्टिको	१४, १८, २४
काकोरवसद्धो	११६	कुट्टा, तयो	३६२
काचि, बीजनी	३५६	कुट्टो नाम	३६२
काणमाता, उपासिका	११२, ११३	कुहाल	२८३
काणा	११२, ११३	कुमुसको	३६०
कापिलानी, भद्रा	३०३, ३६५, ३६६, ३७५, ३६५	कुपितवाचायं	३१७
कापोतिका	१५०	कुपिताचण्डकाळीवत्तु	३१४
कामभोगिनो, गिही	२२४, २४५, २६८	कुपितो, धनसमनो	१६७
कामा, अङ्गारकासूपमा	१८१	कुमारको	४६३
— अष्टिकङ्कलूपमा	१८१, १८७	कुमारिभूताबुद्धापने	४५१
— अप्यस्सादा	१८१, १८६	कुम्भकारसिप्यं	११
— असिसूतूपमा	१८१	कुम्भकारी	१४, १८, २४
— तिणुकूपमा	१८१	कुम्भयूणिकानं	३८६, ४१३
— मंसपेसूपमा	१८१	कुम्मासो	११७, ११६, १२१, १२२, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४१५
— याचितकूपमा	१८१	कुलपरियन्ता	५१
— वक्खलूपमा	१८१	कुलमञ्छेरे	४२६
— सत्तिसलूपमा	१८१	कुलवड्डको	११, १२, १७, २३
— सप्पसिरूपमा	१८१, १८७	कुलानि, चत्तारि	१३६, ३७१
— सुपिनकूपमा	१८१	— सेक्खसम्मतानि	२३८—२४०
कायपटिबद्धं	२८८, २८६	कुलीरपादको, मञ्चो	६२, २२५
कायप्यबालकं न अन्तरवरे गमिस्सामि	२५१	कुलीरपादकं, धीठ	६२, २२५
कायबन्धन	१६७	कुलूपको	३४, २३६
कायसंसर्गं	२८५	कुलूपिका	६६, ३७१
कारकसङ्घं	३०६	कुलं नाम, चत्तारि कुलानि	१३६, ४२७
कारका	३४६	कूटवादेन, पापेसि	१०
कालबीवरं	३३३	कूटगारसामाय, बहावने	३८, ३६, १०८, १२५, १२७, ४२१
वाचिरिप्यं — ६३.			

कोकाशिको, धर्म्यो	६६	गणनोचने, पाचिसिध	१०३
कोच्य	६२, ६३	गणलामन्तरायकरणे	३८६
कोटुकर्म	११	गणो	४३२
कोटुको	१३, २३	गण्डको	१४, १८, २४
कोत्थलिकाय	३६७	गण्डो	४३२
कोसम्बिका, उपासका	१५०	गण्डबाधिपुष्को, अरिद्रो	१८०, १८१, २६२
कोसम्बिय	५६, ७१, १५४, १६०, २६६	गण्डो	१२, १८, २३, २५
कोसम्बी	२६, १५०	गन्धगन्धिनी	३१
कोसलित्थिभावसथागारवत्पु	३१	गन्धवण्णकनहाने	४७३
कोसलेसु, जनपदेसु	३१, १०१, १७८, २१६, ३०५, ३०६, ३७४	गन्धिनीबुद्रापने	४३३
कोसलो, बसेनदि	२१० २११, ३०१, ३४७-३४६	गन्धम्मा, धनु	७८, ८१, ४३१, ४३३
कोसियगोतं	११	गन्धानुरणभेतापने	३४७
कोसियो	१३, २३	गाम	३४८
कंसनीलं	१६४	गहणं	२८७
		गहपतिस्स कम्मन्तगामो, अनापपिण्डकस्स	२१६
		गामकावासे	४२७
		गामे, कुक्कुटसम्पाते	१७६
		गामो	१३०
कण्जभाजकस्स	२०७	गिरगसमज्जो	१२०
कण्ठवेधिया पुत्तो, धर्म्यो	६६, ४६५	गिलानपुच्छका	१२४, १५७, १६०
कत्तियकुलं	१३६, ३७१	गिलानभिक्खवत्पु	१२४
कत्तियो	१२	गिलानसमयो	१०५, १११, १६१, १६२
कच्चबीजं	५५	गिलानातिरित्तभोजनवत्पु	११६
कम्मकलो, न अन्तरधरे गमिस्सामि	२५३	गिलानामहापजापतिगोतमीवत्पु	८४
कादनीयं	११७, ११६-१२२, १२६, २३४, २३७, २४०-२४३, ४२५	गिलानो	१०२, २४३, ४६६, ४८५
क्षिम्भनधम्मं	४५६	गिहियता	४४१, ४४३, ४४५
क्षिलजाता	३६६	गिहिनिया	४७७
क्षीयनधम्मापज्जने	४५६	गिहिविध्यावच्छकरणे	४१०
क्षीयनधम्मं	२०३, २०६	गिहिसमारम्भो	६७, ६८
क्षीरं	१२४, ४८५	गिही, कामभोगिनो	२२४
कुहानुबुद्धेहि सिक्खापदेहि	१६३	गीतं	३६३, ३६४
क्षेत्तं	२७६	गूथकटाहृद्भुनवत्पु	३६०
क्षीरं, महम्मं	३४६	गोपो	१२, १७, १८, २३, २५
		गोतमगोतं	११
		गोतमी, महापजापति	३५६, ३५७
		गोतमो	१३, २३
गणको	१४, १८, २४	गोत नाम, द्वे गोत्तानि	११
गणना	११	गोपुमो	३६०
गणनं, सिक्खेध्य	१७४	गोपातका	१४६
गणपरिचासने	४२३	गोरक्खो	११, १४, १८, २४

बीसिताराये	५६, ७१, १५४, १६०, २६६
ब	
बन्धन	३७०
बन्धकाळी, भिक्खुनी	३०७, ३०८, ३१४, ३१८, ३७७ ३७८, ४००, ४२३, ४५६
बन्धाल	१२, २५
बन्धी	४६३
बन्धीकता	४२३, ४२४
बन्धी	४२६
बतुकंसपरमं, वेतापतम्भं	३४८
बतुमासप्यक्यपबारणा	१४२
बतुमाल	१४०
बतुरङ्गमुलको	२३०
बतारि व पाराजिकानि	१७३
बपुबपुकारकं न भुजिजस्सामि	२६५
बम्मकारसिप्यं	११
बम्मकारो	१४, १८, २४
बम्मखण्डो	६३, ६५
बातुइसिको व पत्तरसिको, द्वे उपोसया	४३१
बापलसुणे	३५४
बारिकपक्कमने	४१५
बारिकं चरेय्य	४०३
— भन्तोवस्सं	४०५
— पक्कमेय्य	४१६
बिक्खल्लो, भोकासो	४२६
बित्तागारदस्सने	४०७
बिमिलिकं	६३, ६४
बीवरअपनिधाने	१६६
बीवरकम्मं	२०३, २०४
बीवरकारसमयो	१०५, ११०, १११, १३६, १४०
बीवरकारो	१०४, १३८
बीवरकालसमयं, धत्तिकसामेय्य	३६१
— दुब्बलबीवरपक्कासाय	३६०
बीवरत्थाय, परिकलादो	३४१
बीवरदानसमयो	१०४, १०५, १०६, १११, १३६
बीवरदाने	१०६, १३८
बीवरदुत्ते, महग्गे	३८१

बीवरपटिबीसो	८७
बीवरपरिवत्तने	३३४
बीवरभाजवत्थु	३८७
बीवरलार्थं, धम्मरायं	३८७
बीवरविकप्पने	१६४
बीवरविमज्झपटिबाहने	३८७
बीवरविमज्झं, धम्मिक	३८८
— पटिबाहि	३८७
बीवरविसिम्बने	३८१
बीवरसङ्कुमनीयं	३८५
बीवरं	१६४ — १६७, २०७
— सुगतबीवरप्पमाणं	२३०
बूळपन्थकइड्डिपाटिहारियवत्थु	८१
बूळपन्थको, धम्मो	८१
— धायस्मा	८२
वेतापेतम्भं, भङ्गुतेय्यकसपरम	३५०
— बतुकंसपरमं	३४८
वेतापेय्य	३४२
वेतिये, भग्गाळवे	२८, ५२, ५४, ७३
बोरविलुत्तपरिब्बाजकभिक्षुवत्थु	१६३
बोरा	१७७
बोरी	३०२
बोरीलिच्छरीइत्थीवत्थु	३०१
बोळिभिसि	६२
छ	
छत्तपाणिस्सं धमिलानस्स, न धम्मं देसेस्सामि	२७०
छत्तपाणिस्सं गिलानस्सं न धम्मं देसेस्सामि	२६६
छत्तानि, तीणि	२७०
छत्तुपाहनधारणे	४६८
छवम्मभिक्षावत्थु	४३५
छन्दक	३४१, ३४६
— संहतिखा	३४३
छन्दगामिनिधो, भिक्खुनिधो	३१८, ३२०
छन्दं	३०६
— धवत्ता उट्टायासना पक्कमेय्य	२०५
छमभिक्षुवत्थु	१५४, १६०
— विहारवत्थु	७१
छमो, धायस्मा	५६, ७१, १५४, १६०
— भिक्षु	५७, ५८

छपकस्त पञ्जापति गम्भिनी

२७५

छपकी

२७५

छम्भगियमिकल्लुवत्

६, २१, २६, ६६, ७५,

८३, ८५, ८९, ८५, १००,

१२३, १६५, २१८, २२४

छम्भगिया, मिकल्लुनियो

८३, २६५, ३३०, ३३२, ३५४,

३६३, ३८०, ४०७, ४०६,

४१६, ४१७, ४२१, ४२६,

४७२, ४७३, ४८२, ४८४

- मिकल्लु

६, २१, २६, ३६, ५०, ६६,

६७, ७५, ७७, ८३, ८५,

८९, ८५, १०१, १२०, १२३,

१४१, १४५, १४६, १४७, १५०,

१५२, १५६, १६६, १६६, १७०,

१८४, १८८, १९३, १९४, १९६,

१९७, २००, २०१, २०३, २०४,

२०६, २०८, २१८, २२४, २२६,

२२६, २३५, २४५, २४६, २४७,

२५०, २५२-२६१, २६७, २६८,

२७१, २७४, २७५, २७७

छम्भगिया

३८

छम्भगिया

६७, १०२, १२६, २३३, २३६, २४२

छम्भगिया

६०

छपन

२८७

छेवनक, पाचिमियं

२२३, २२६, २२६, ३८१

ज

जनुमट्टके

३५५

जनुमयं

३५६

जनपदेसु, कामीसु

२१६

- कामीसु

२१६

जरादुम्बला

२८५

जवकण्णको

११, १२, १७, २३

जाता नाम, पठवी

५३

जाति नाम, द्वे जानियो

१०, २२

जार्त

४३२

जारो

३५, १२७

जिम्हानिच्छारकं न भुञ्जिस्सामि

२६५

जीविता वीरोपेय्य

१६६

जीवं, एकनिर्गयं

५२, ५५

जेनवने, अनावापिण्डकस्त आराधे ३, ६, २१, २६,

३१, ३५, ५०, ६१, ६५, ६६,

६७, ७०, ७५, ८१, ८५, ८७,

८९, ९१, ९५, ९६, १००, ११२,

११५, ११७, १२१, १२३, १२६, १३१,

१३३, १३५, १४५, १४६, १४७, १४८,

१५३, १५६, १६३, १६४, १६६, १६८-

१७८, १८०, १८४, १८६, १७२, १७६,

१८२, १८४, १८६, १८७, १८८-२०४,

२०८, २१०, २१८, २२४, २२५, २२७,

२२८, २३०, २३३, २३७, २४५, २४६-

२७३, २७५, २७७, २७८, २८३, २८६,

२८२, २८५, २८८, ३०३, ३०५, ३१२,

३१४, ३१७, ३२१, ३२४, ३३०, ३३२,

३३४, ३३६, ३३८, ३३९, ३४१, ३४२,

३४४, ३४६, ३४७, ३४८, ३५२, ३५४,

३५५, ३५६, ३६०, ३६२, ३६५, ३७०,

३७२, ३७४, ३७५, ३७७, ३७८, ३८०,

३८१, ३८३, ३८५, ३८६, ३८७, ३८८,

३९०, ३९३, ३९४, ३९७, ४००, ४०३,

४०७-४१२, ४१४-४१८, ४२३, ४२४,

४२६-४२८, ४३०, ४३१, ४३३, ४३४,

४४१, ४४४, ४४६, ४४९, ४५७, ४६६,

४७२, ४७५, ४७६, ४८२, ४८४, ४८७

जीतिविसिम्भने

१५७

झ

झानं

४१

ञ

जाति, एता

७६

जातिकर्म्यं

२०४

जातिचतुष्टयेन कम्मेन

३३, ४१

जातिचतुष्टयेन कर्म्यं

२०४, २३७

जातिया दुक्कटं

१८४, ३१७, ३२७, ४५६

जाणवस्सर्गं

४१

जातिका

८८, २३४

ट

ठिता होमि वीसावन्तिवो

२३५

ठितोकातो

२४२

सकसिलायं		सुल्लवयस्स, आपति	३०७, ३११
तट्टिकं, खेयं	६३, ६४	सुल्लववा	३१७, ३२७
तविमं, पमाभं	३८१	सुल्लव्वयं, भज्जापभोसि	१६
तपोवे, राजगहे	१५६	सुल्लनन्दा, ग्रय्या	२६०, ३८६, ४६५
तनघातकं	३५५	- भिक्खुनी	६६, २६२, २६८, ३०१, ३०२, ३०७, ३२४, ३३४, ३४६, ३७२, ३८६, ३९०, ४११, ४२३, ४४६, ४६०, ४६६
तलसत्तिकउगिरणे	१६७	सुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु	६६, ३३४, ३७२
तलसत्तिकं	१६७	सुल्लनन्दा भिक्खुनिया, उपट्ठाककुलं	३८६
तस्सपापियसिका	२८१	सुल्लनन्दासप्पितेलविज्जापनवत्थु	३३६
तावकालिक	८६	वेय्यसत्थसञ्जी	१७८
तिणभिसि	६३	वेय्यसत्थेन ममापटिपज्जने	१७६
तिणवत्थारको	२८१	- सद्धि	१७७
तिणसन्धारकं	१४६	वेय्यसत्थो	१७७, १७८
तिणसन्धारो	६५		
तिगुक्कूपमा, कामा	१८१	बु	
तिट्ठियसञ्जी	१२६	दण्डपाणिस्स भगिलानस्स न चम्मं देसेस्सामि	२७०
तिरच्छानकयं	२१८	दण्डो, चतुहत्थो	२७०
तिरच्छानगवो	१२, १७, १८, २३, २५, ३६६	दधि	१२४, ४८५
तिरच्छानविज्जा	४१८	दधि विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति	४८४
तिरच्छानविज्जापरियापुणने	४१६	दन्तकारपवारणावत्थु	२२१
- वा वने	४१७	दन्तकारो	२२१
तिरोकुड्डुडुने	३६०	दन्तपोनस्सादने	१२५
तिरोकुड्डु	३६१	दन्तमयं	२२२
तिरोरुड्डु	४०४	इन्धो, आयस्मा	५६, २०६
तिलतेल	१२४	- मल्लपुत्तो	५६, ६०, २०६
तीहि, सरणगमनेहि, उपसम्पन्नो भिक्खु	३३, ४०	दलिहकम्मकारवत्थु	१०८
तूलानि, तीणि	२२५	दलिहो, कम्मकारो	१०८, १०९
तूलोनटमञ्जवपीठकारापने	२२४	दवा भणति	८
तेजोधातु समापज्जित्वा	१५०	दस्सनूपचारं	१३०
तेलसम्पाके	३५५	दातु, सेक्खसम्मृति	२३७
तेलादिविज्जापने	४८४	दायका	३४६
तेलेन अत्थो	३३६, ३३८	दारका सहायका, सत्तरसवगियया	१७४
तेलं, कहापणस्स	३३८	दायकुड्डो	३६२
- विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति	४८४	दायकाकारो	३६२
तेविज्जो	३८	दिट्ठिगतं	८१, १८७
		दिट्ठुं	५
थंभिका	२१४	दिग्घो, भिक्खुनीसङ्गस्स	२६६
थंभिकं, पञ्चसतानं	२१४	दुक्कटस्स, आपति	
थुल्लकच्छु	२२८		

(‘आपत्ति दुक्कटस्सा’ ति पदस्स हेत्वा वट्ठम्)

कुक्कटं, धन्यापन्नोसि	१६	वन्मिकं, कठिनुद्वारं	३६२
— पयोमे	२२६, ३३६	— कर्म धपसोकनकर्म ...	२०४
— पयोमे	१२५	— बीवरविभङ्गं	३८८
कुक्कितता, लहबीविनीवत्पु	३६७	वन्मिया, कषाय	२११
कुम्भो मातुगामो	३५७	वन्मि कथं कातु, पट्टा	३४६, ३४६
कुट्टुल्लाकुट्टुल्लं आजावितुं	१७६	वम्भो	२७, ३७, १६५
कुट्टुल्ला, नाम धापति चत्तरि च पाराजिकानि		— स्वाक्सातो	३१५
तेरस च सङ्कादिसि	५१, १७३	वारेय्य	४६६
कुट्टुल्लापत्तिपटिच्छादने	१७२	वुत्तत्वाय	१६२
— सम्भो	५२, १७३	वुत्तिका	६०
कुञ्जितं	१७१	वुत्तफलो, धम्भो	२७४
कुञ्जवभूते	१६०		
कुञ्जकरणं	१६३, १६४	न	
कुञ्जलबीवरपञ्चसा	३६१	नगरं	१३०
कुञ्जलबीवरो	२०६	नग्नहाने	३७६
कुञ्जल्या	३२६	नग्गा	२८
कुञ्जसितं धन्यापन्नो	१६	— एकतित्वे नह्यायन्ति	३५४
कुम्भिका, वज्जी	३८	नञ्जगीतवादिगमने	३६३
देवताभासितो	२७, २७०	नञ्जं	३६३, ३६४
देवता, वस्से अधिवत्था	५४	नटका	३८६, ४१३
देववत्तवत्पु	१०३	नटपुञ्जकां, भिक्षु	२६६
देववत्तो	६७, ४६५	नटा	३८६, ४१३
— परिहीनलानसक्कारो	१०३	नटादीनं खादनीयदाने	४१२
देविया, जलिकाय	१५३, २११	नदीतरणवत्पु	३०४
देसेय्य	३७	नदीपारं	३०४
दोसगामिनियो, भिक्षुनिया	३१८	नन्दवती	२८३
द्वङ्गुलपञ्चपरमं	३५७	नन्दा	२८३
द्वारदुभिक्षुनीवत्पु	३५६	नन्दिविसालबलिबद्धका	६
द्वे उपोसया, चातुदशिको च पञ्जरसिको च	४३१	नन्दिविसालो, बलिवहो	६, १०
द्वे एकमन्त्रे तुवट्टेय्य	३६४	नन्दो, धायस्मा	२३०
		न पवारणे	४२८
		नवकतरा	२८४
ध		नवकम्मकारकभिक्षुवत्पु	५२, ७३
धनिट्टको	११, १२, १७, २३	नवकम्मं	५२, ५४, १६१
धम्मकम्मसम्भना	२६५, ३२०, ३२३, ३२८	नववीतं	१२४
धम्मकम्मसम्भो अधम्मकम्म्ये	२०५	नवं	१६४, २२३
— धम्मकम्म्ये	२०४, २०५, २०७	नवं नाम, अकतकप्पं	१६४
धम्मरविल्लतो	२३	— करणं उपावाय	२२३
धम्मसम्भोगो	१८५, १८६	न सिञ्चापनाय उस्सुक्कं करेय्य	३८२
धम्मसन्ननागतभिक्षु	२८	नहाने	१५६
धम्मा, धन्तरायिका	१८०-१८३, १८६-१८८	नहापितसिप्पं	११
धम्मनादिरियं	१५५		

नह्यपितो	१४, १८, २४	नव रूपसमेय्य	४१२
नह्यकारसिप्यं	११	नेव सिप्येय्य	३४२
नह्यकारो	१४, १८, २४	नेसादो	१२, २५
नह्यो	५५		
नामेन भ्रम्बतित्येन	१५०	प	
नावो पटिसवति	१४६	पच्चत्थरणं	६५
नातिमहत्तं कबळं	२६१	पच्चयपवराणासादियेन	१४०
नावाभिरुहन्समयो	१०५	पच्चवाकता	३१६
नावाय कीळन्ति	६४	पच्छा खीयनचम्मं आपज्जेय्य	२०७
नासिसकसायणे रसम्भोणे	१८६	पच्छामत्त	१३८, १३९, ३७३
नात्तिकोदनं गण्ढति	३३१	पजापति	३१, ३०१
निकण्णिक्कं पि जप्पेति	३६६	पञ्चसतानं, वविकं	२१४
निखादनं	२८३	पञ्चनिग्रयानि	४१, ४३
निगमो	१३०	पञ्चं पुज्जेय्य, धनोकासकलं भिक्खुं	४७६
निगोबारामे, कपिलवत्थुस्मि	८३, १४०, २२१, २४१, ३५६, ४२६	पटिगहितकतं	११७
निगोधो	५५	पटिज्झन्नो	३६७
निच्चमत्तिका	६६, ३७१	पटिज्झादेय्य	१७३
निदानं	२८१	पटिज्झाय, कारेतव्यं	२८१
निपन्नोकासो	२४२	पटिबद्धचित्ता धमिण्हत्सनेन	२८३
निम्बिठुराजमटो	३६०	पटिबलो	१०६, ३६६
निमत्तित्तादने	४२४	पटिबाहेय्य	३८८
निमन्तितो सन्नतो	१३६, २४०, ४२५	पटिमानचित्तं	८६, ४०७
निरयेन वा बह्वचरियेन वा धमिसपेय्य	३७७	पटियालोकं राजगहा	१७६
निबिठोकासो, खोरानं	२४२	पटिलातं उन्निपति	१५६
निसिन्नोकासो	२४२	पटिसंविधितं	२४३
निसीदनकारापणे	२२५	पट्टो	८६
निमीदनं	६५, १६७, २२५-२२७	पठमापत्तिका, नव	३२८
निस्सग्गिया, तिस	२८१	पठमापत्तिकं धम्मं	३०२-३०७, ३१३
निस्सग्गिया, निस्सग्गियं	१५२	पणीतभोजनविज्झापणे	१२३
निस्सग्गियं, पाचित्तियं	३३०	पणीतभोजनानि	१२३, १२५
निस्सज्जं कप्पेय्य	१००	पण्डको	२८८, ३६६
निस्सारणीयं	३००, ३०२, ३०४-३०७, ३११, ३१३, ३१५, ३१६, ३२०, ३२१, ३२५, ३२८	पण्णच्छतं, मण्डलबद्धं सलाकबद्धं	२७०
निहृताधिकरणं	१७१	पण्णभिसि	६३
नीलं नाम, द्वे नीलानि	१६४	पण्णसन्धारो	६५
नेरयिको	१७, १८, २३, २५	पतिवत्ता	४२३
नेव बुद्धापेय्य	४६१	पत्तनिल्लेहकं, न भुज्जिस्सामि	२६७
		पत्तसन्निधयं	३३०
		पत्ता, सख्खनीवण्णमया	३५३
		पत्ति, सरहत्था	१४५

प्रबोधनं गण्ठाति	३३१	पल्लित्थिकाय निस्सिन्नस्स अगिलानस्स	
पथविस्सञ्जी	५३	न बम्मं देसेस्सामि	२७३
पथबीलजने	५२	पवत्तिनि	४४८
पथवी, नाम द्वे पथवियो	५३	पवारितो	११६, ११६, ४२५
पथाविनो	१४६	पसाखगण्डभेदापने	४३१
पदसो धम्मवाचने	२६	पसाखगण्डवत्थु	४३१
पमाथं	३८१	पसाखे जातं, गण्डं	४३१, ४३२
पयोमे, पुक्कटं	२२६, ३३६	पसाखं	४३२
पयोमे पयोगे, पुक्कटं	१२५	पसुपालका	१४६
पयोपानं	२६६	प्सेनविकम्बलवत्थु	३४७
परम्परभोजने, पाचित्तिय	१०८	प्सेनविकोसलधम्मूयानवत्थु	१४४
परम्पूसाविकप्पना	१६५, १६६	प्सेनदि, कोसलो	२१०, २११, ३०१, ३४७-३४८, ४०७
परामसनसाविते	२८३	प्सेनदिलोमवत्थु	३४६
परामसन	२८७	पस्सावो	२७६, ३६१
परिक्खारुनिक्खिपनवत्थु	३४१	पहरणं	२७१
परिक्खारेन अञ्जदत्थिकेन	३४२-३४६	पहारदाने	१६६
परिक्खारेन, अञ्जुदिसिकेन	३४२-३४६	पहारसमुच्चिता	१६७
परिक्खारो, जीवरत्थाय	३४१	पाकारा, तयो	३६२
परिणत	२०६	पाचित्तियस्स, आपत्ति	१३०, १४३
परिपाचितं	६८	पाचित्तिया, द्वेनुत्ति	२३२, २८१
परिपुष्णाद्वादसवस्सा	४४३, ४४४	पाचित्तिय अज्जापन्नो	१६
परिपुष्णवीसतिवस्सो	४४१, ४४२	पाचित्तिय, अनादरिये	१५५
परिब्बाजको	१२८, १२९, ३८६, ४१३	— खेदनके	२२३
परिब्बाजिका	१२९, ३८६, ४१३	पाटङ्गो	२७२
परिभवेन	३२६	पाटिदेसनीयस्स, आपत्ति	२४०
परिमण्डल, भालोप	२६२	पाटिदेसनीया, चत्तारो	२८१, २४४
— निवासेस्सामि	२४५, ४८७	पाटिदेसनीयं, अज्जापन्नो	१६
परिमहापने	४७५	पाणो नाम, तिरञ्जानगतपाणो	१६८
परियायो	८१	पालिमोक्खे, उद्दिस्समाने	१६३-१६३
परिवास	५०, १७२	पाथेय्यसत्तुवत्थु	११३
परिवेणवासिका, भिक्खुनियो	३४२, ३४४	पादकठलिक	३०८
परिवेणं सम्मज्जित्वा	७८	पादपीठं	३०८
परिसुद्धा कच्चित्त्य	२३२	पादपुञ्जानि	६
परिहीनलाभसक्कारो, वैवदतो	१०३	पादुकास्सुहस्स अगिलानस्स न बम्मं देसेस्सामि	२७
परिच्छाहसमयो	१६०-१६२	पादोवकं	३०१
पलण्डुके	३५४	पानीययातकं	२६७, २६८, ३५१
पलासनील	१६४	पापकं, विट्ठिगतं	१८
पल्लुद्धित्वा	३५६	पापसहा	३२१-३२१
पल्लङ्गं	४०८, ४०९	पापसिलोका	३२१, ३२२, ३२५-३२५
पल्लित्थिकाय, न अन्तरवरे निसीदित्थामि	२५५		

पापभाय	३२१, ३२२, ३२५-३२७
पामाणिका	२२६
पायन्तीबुद्धापने	४३४
पायजिका, वसारी	२८१
पाराजिकानि, वसारि	१७३
पाराजिकापतिप्पटिच्छादने	२८६
पाराजिकं भ्रज्जापत्तो	१६, १८
पारिवत्तकबीवरवत्तु	८८
पारिवसिकच्छन्ववानेन बुद्धापने	४६५, ४६६
पासाविकसाय	१६२
पासाविकस्स	२८६
पिट्ठमयं	३५६
पिण्डुक्खेपकं, न भुञ्जिस्सामि	२६३
पिलक्खो	५५
पीठानि, वसारि	६२, २२५
पीळका	२२८
पुक्कुत्तो	१२, २५
पुग्गलानापरियं	१२५
पुग्गलो, ऊनकवीसतिवत्सो	१७५
— ऊनवीसतिवत्सो	२००
पुण्णपत्तं	२१५
पुनकम्माय	१७१
पुप्फद्धुककम्मं	११
पुब्बण्णं	५६, ३६३
पुराणव्रुत्तिमिका	३५८
पुराणराजोरोधा	३५६
पुराणासिकोद्धो	२२६
पुरिसपुग्गलो	२८७, २६६, ३११, ३१३
पुरिसो	४३२, ४६१
पुरेमत्तं	१३७-१३६, ३७१
— कुलूपसङ्कुम्भे	३७०
पूगो	३०२
पूव-मन्वपटिगहणे	११२
पूवं, दापेसि	११३
पेतस्स	२८८
पेत्ती, न	३३, १७६
पेसकारसिप्पं	११
पेसकारो	१४, १८, २४
पेसला, भिक्खू	२०१
पेसुञ्जं	२१, २२
पाप्पित्तिपं — ६४.	

पोक्खरणि	४०७
पोटकिवुत्तं	२२५
पंसुक्खिकमिदलुवत्तु	१२५
फ	
फणिज्जकं	५६
फलकपीठ	६३
फलभाजकस्स	२०७
फलसन्धिकिरिया	४१
फळुबीजं	५५
फाणितं	१२४, ४८५
ब	
बदरिकायमे	२६
बन्धकनियो	२६६, ३७४
बन्धजमयं	६३
बलगा	१४७, १४८
बलानि, पञ्च	३१, ४३
बलिबद्धो	४२६
— भन्दिवासालो	६, १०
बहारामकोटुके	२८४
बहुदुक्खा	१८४
— कण्टको	१८६
बहु लुद्धे पाणे, सङ्गतं आपावेन्ता	४०५
बहुपायासा	१८१, १८६
बारणसियं	२७५
बाला	४४६
बाहुप्पबालकं, न अन्तरधरे पमिस्सामि	२५२
बिम्बिसारतपोदानहानवत्तु	१५६
बिम्बिसारो, सेनियो	१०६, १५६, १६०
बिम्बोहनं	२२७, २२८, २३१
बीजजातानि, पञ्च	५५
बीजबीजं	५५
बुद्धप्पमुलस्स, भिक्खुसङ्गस्स	१०८
बुद्धभासितो	२७, २७०
बुद्धरिक्खितो	१३, २३
बुद्ध, पञ्चाविकल्पाणि	३१४-३१६
बुद्धिकाबद्धो	६२, २२५
बेलट्टसीसयेरवत्तु	१२१
बेलट्टसीसो, धामस्मा	१२२
बोज्झङ्गा, सत्त	४१, ४३

म्यूहं	३७०	मिक्खुनोवादकस्स सम्मुत्ति	६७
ब्राह्मणकुलं	१३६, ३७१	मिक्खुनोवादकं सम्मन्नित्तुं	७५
ब्राह्मणस्स पजापति	३५३	मिक्खुपेसुञ्जे	२२
ब्राह्मणो	१२	मिक्खुं ग्रन्थोसने	४२१
		मिक्खु उज्झापणे	५६
भ		- मिक्खु, ज्जम्भगिया	
		(‘ज्जम्भगिया’ति पवस्स हेट्ठा वट्ठब्बं)	
भगवतो, मातुच्छापुत्तो	२३०	- सत्तरसवगिया	६७
भग्गेसु	१५७, २६७, २६८	मिन्नपटवरो	३३, ४०
भञ्जनके	३५४	मिसि	६२, ६४, २२७
भञ्जनकारिका	३०७, ४२३	मिसापणे	१५६
भञ्जनजातानं, मिक्खूतं	२०२	भुत्ताविना कतं	११७
भत्तपञ्चासा	१०६, १११	भुत्ताबी	११६, ११६
भत्तपटिपाटि	१०८	भुत्तोकासो	२४२
भत्तुद्दसकस्स	२०७	भुम्मत्वरणं	६३, ६४, २२७, २२८, २३१
भत्तं	१३०	भूतगामपातब्बताय	५५
भट्ठमूत्तकं	५५	भूतगामो	५५
भट्ठवसिका	१४६, १५०	भेसकळापणे मिगदाये, सुसुमारगिरे	१७५, २६७, २६८
भट्ठाभन्तेवासिनीवत्थु	३६६, ३७५	भेसज्जं	१४०
भट्ठा, भय्या	३६५	- चेतापेत्ता परिभुञ्जिसु	३४३
भट्ठाकापिलानिभन्तेवासिनीवत्थु	३०३	भोजनानि, पञ्च	११७, ११६, १२१, १२२, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५
भट्ठा, कापिलानी	३०३, ३६५, ३६६, ३७५, ३६५	भोजनीयं	(तत्थं)
भट्ठा, मिक्खु	३३, ४१	भोजनपट्टाने	३५८
भयगामिनियो	३१८, ३२०		
भस्सकारिका	३०७, ४२३	म	
भागिका	३४६		
भारद्वाजोत्तं	११	मक्खिकामघु	१२४
भारद्वाजो	१३ २३	मग्गप्पटिपञ्चा	३०४
मिक्खुना, भकटानुधम्मने	१८४	- मिक्खुनीवत्थु	३०५
मिक्खुनिक्कट्टुने	६७	मग्गभावना	४१, ४३
मिक्खुनिय्या, भञ्जातिकाय	२३४	मग्गो, भट्ठज्झिको	४१, ४३
- भक्कासुकरणे	३६५	मण्डरिली, धस्स	४२७
- उपस्सयं दत्ता	३६६	मण्डो	११७, ११६, १२१, १२२, १२४, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५, ४८५
मिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं	६८	मण्डो	११७, ११६, १२१, १२२, १२४, १२६
मिक्खुनीवत्थु	४६७	मण्डो	२४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५, ४८५
मिक्खुनीसङ्गस्स, दिन्नो	२६६	मण्डो	११७, ११६, १२१, १२२, १२४, १२६
- विहेसिका	३२१-३२७	मण्डो	२४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५, ४८५
मिक्खुनुपस्सपुपसङ्कमने	८३	मण्डो	११७, ११६, १२१, १२२, १२४, १२६
मिक्खुनुपस्सयं	८३, ३६१	मण्डो	२४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५, ४८५
मिक्खुनोवादकवेरानुबंसने	८५	मण्डो	११७, ११६, १२१, १२२, १२४, १२६
		मण्डो	२४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५, ४८५

वसिष्ठमयं	३५६	मातुष्ठापुत्तो, भगवतो	२३०
मधु	१२४, ४८५	मातुलो, सेनाय गिजानो	१४५
मधुकतेलं	१२४	मानत्तं	३२८
मधुमेहिको	१५, २४	माससूच	२५८
मधुमेहो	११	मिगदाये, मेसकळावने, सुसुमारमिरे	१५७, २६७, २६८
मधुं विष्णुपापेत्वा भुञ्जन्ति	४८४	मिगारनत्ता, साळहो	२८३, २८४, २८६
मनुस्समसं	१२६	मिगारमाता, चिंसाखा	२१५
मनुस्सिखी	१७६	मिच्छादिद्विगं	१८०
मत्स्यपुत्तो, बब्बो	५६, ६०, २०६	मुलद्वारं, आहारं	१२६
मत्सिकाय, देविया	१५३, २११	मुगसूपो	२५८
मसारको	६२, २२५	मुञ्जमय	६३
महत्थे, चीवरदुत्ते	३८१	मुट्टस्सती	२८
महत्सकं	१३२	मुण्डगहपतिकस्स	१२८
महाकच्चानो, धय्यो	६६	मुण्डा	२६६
महाकप्पिनो, धय्यो	६६	मुत्तं	५
महाकोट्ठितो, धय्यो	६६	मुत्ति	१६५
महाबुन्दो, धय्यो	६६	मुहा	११
महाजनिकेन, भञ्जुद्धिसिकेन	३४३, ३५५	मुहिको	१४, १८, २४
महानाममेसज्जपबारणवत्थु	१४०	मुद्धावसितो	२१३
महानामो, सक्को	१४०	मुसावादे	३
महापजापति, गीतमी	८४, ३५६, ३५७	मूलबीजं	५५
महामत्ते, बोहारिके	२६६	मूलाय, पटिकस्सति	३२८
महामत्तो, धारोहन्तो		मेण्णो	१२, १७, १८, २३, २५
महामोग्गलानो, धय्यो	६६	मेत्तियभुम्मज्जकमिक्खुल्लिय्यमवत्थु	६०
महावने, कूटागारसालायं	३८, ३६, १०८	मेत्तियभुम्मज्जकमिक्खुवत्थु	५६
	१२५, १२७, ४२१	मेत्तियभुम्मज्जका, मिक्खु	५६, ६०
महाविहारं	६७	मोग्गस्सानगोत्तं	११
महासहो	११६	मोग्गल्लानो	१३, २३
महासमयो	१०५	मोक्षपुरिसा ५५, ६०, ६४, ८३, ८६, १२३,	
महेसी	२१२	१४६, १४८, १८८, १६६, २००, २२२	
मागधकं	३५३	मोहगामिनियो, मिक्खुनियो	३१८
मागधो, राजा सेनियो	१५६, १६०	मोहनके	१६४
मातापितरो	४६५	मंसपेसूपमा	१८१
मातुगामसञ्जी	३४, ३७	मंससम्पाके	३५४
मातुगामस्स, धम्मदस्सने	३४	मंस	११७, ११६, १२१, १२२, १२४, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५, ४८५
— धम्मं देसेय्य	३५		
मातुगामेन, सहसेय्यं	३३		
मातुगामो	३३, ३७, १३४, १३५, १७६	य	
— किञ्चलामो	२३३	यक्खत्स	२८८
— दुग्गन्धो	३५७	यक्खिनी	३३

यक्षी	१७६	राजन्तेपुरम्पवैसने	२१०
यथासितता	२०७	— धादीनवा	२११
यथासम्पुर्ण	२०७	राजन्तेपुरं	२१३
यथासन्निधुता	२०७	राजमठा, सावत्यिया	१६३
यथासमानाचरियकता	२०७	राजागारं	४०७
यथासमानुपञ्चायकता	२०७	राजानं वा धैर्यं गच्छन्ति	१७७
यथासम्पत्तता	२०७	राजा, वसेनवि कोसलो	१४४, १४३, २१०, २११, ३०१, ३४७-३४८
यवक्षेत्	३६२	राजा, मागघो	१४६, १६०
यवो	३६०	राहुणी, धव्यो	६९
यामुभाजकस्स	२०७	— धायस्मा	२६
यामुं	१३०, ४२५	रक्खमूलं	२२५
याचितकूपमा, कामा	१८१	रक्खदेवताजत्तु	५४
यानगतस्स, अगितानस्स न धम्मं वेसेस्सामि	२७२	रक्खफलूपमा, कामा	१८१
यानवमने	४७०	रक्खमूले	१२५
यानं	२७२	रहित	४३२
यामकालिकं ११७, ११६, १२१, १२२, २३४, २४३, २४४, ४२५ (तत्त्वेव)		रूपं, सिकलेय्य	१७४
यावजीवकं		रेवतो, धव्यो	६६
यावततियका, धट्ट	३२८		
यावततियक	३१७, ३२०, ३२८	ल	
— धम्मं	३१५, ३१६	लङ्का	४१३
यावततिर्य समनुभासितम्भा	३१५	लतासुलं	२२५
यावद्धारकोसा	७२	लसुणसादने	३५२
येमुय्यसिका	२८१	लसुणेन, पवारितो ह्योति	३५२
		लहृपाबुरणचैतापने	३४६
		लहृपाबुरणं	३५०
रतनउग्गहणे	२१४	लिङ्ग नाम, वे लिङ्गानि	११
रतनसम्मत्त	२१५-२१७	लिच्छवि	३०१
रतनं	२१५-२१७	लिच्छविस्स पजापति	३०१
रत्तानिकन्ते वेमतिका	३३२	लेखको	१४, १८, २४
रथकारो	१२, २५	लेखा	११
रथिका	३७०, ४६१	लेख, सिकलेय्य	१७४
रथिकादिसु सन्तिष्ठिते	३६६	लोककलायिकं	२१८
रथो, अतुपुरिसो	१४५, २७२	लोमसंहारापने	३५४
रवा अणति	८		
रहो	१००	व	
राजगहसमज्जावत्तु	३६३	बन्धुमुदातीरियमिक्खुवत्तु	३८
राजगहा, पटियालोकं	१७६	बन्धुमुदाय नदिया	३८
— पम्बजितो	६, ७	वचत्थं	३५
राजगहे ५६, ६६, १०३, १२०, १३६, १५६, १७४, २०६, २३५, २६३, ४०५, ४०६, ४६५		वर्षं	५५
		वक्खकुटि	२६

अ			
अष्टावक्राष्टिका	२६०	विनयचरं	१६०, १६२
अष्टी, दुर्भिक्षा	३८	विनयानुवाहय	२६, ११४, १२८, २८६
अष्टा	३०२	विनिष्कषकथाय	२०५
अठरो	१२५	विनीकरणता, चित्तस्स	४१
अभिज्ञा	११	विनीकलो	४१
अष्टुस्स पटिनिस्सयाय	३१७	विनीकलं, धनिमित्त	४२, ४४
अरको	३६०	— अण्णिहितं	४२, ४४
असातेलं	१२४	— सुञ्जतं	४२, ४४
अस्सत्तूपसम्पन्नाय	७८	विरियारम्भस्स	२८६
अस्सानस्स पच्छिमो भासो	३६१	विवादकारिका, भिक्खुनियो	३०७, ४२३
अस्सिकसाटिकारापने	२२६	विवादाधिकरणं	१७१
अस्सिकसाटिका	२२६	विवादापन्नान	२०२
अस्सं, वसेय्य	४२८	विवादाभ्याभरणमण्डिकवत्तु	२१५
— बुत्था	४०६	विवादा, भिगारमाता	२१५
— भिक्खुनीवत्तु	४२८	विवाणमय	२२२
आकभिसि	६२	विस्सिब्बनापेक्खो	१५७, १५८
आकमयं	६३	विस्सिम्बेत्वा	३८२
आणिजा	१८	विस्सरो	१८४, ३०५, ४७१
आतमण्डलिका	४८०	विहारचारिक	४०८
आतवुट्टिसमयो	१६२	विहारपालस्स	१३१
आदक्खितो	३	विहारो	७२
आदितं	३६३, ३६४	विहेठेन्ता, एकनिद्रय जीवं	४०५
आसिद्धगोतं	११	विहेसके, अञ्जनावादके	५६
आसिद्धो	१३, ८३	विहेसको	५८
आसितकपिञ्जानकनहाने	४७४	वीहि	३६०
आळा	४२६	बुद्धानसम्मृति	४५४
आक्कप्पना, द्वे	१६५	बुद्धानपितपवसितीधननुबन्धने	४४७
आकालगामप्पविसने	२१८	बुद्धानपितं	४४८
आकालसञ्जो	१२१	बुद्धानपेय्य	४६५
आकाले, गामं पविसेय्य	२१६	बुद्धतरा	२८४
आकूजमाना	२८	वेठितसीस्सम्, अगिमानस्स न धम्म देस्सेस्सामि	२७४
आधासावनं, पूवं वेहि	१२७	वेणा	२५
आधासं	३६१	वेनं	१२
आज्जा, तिस्सो	४४	वेमस्सिमा	३२६
आज्जासिबहुला	३६६	वेसालियं	३८, १०८, १२५, १२७, ३०१, ४२१
आज्जातं	५	वेसियाउप्पण्डनवत्तु	३७६
आज्जू	३६६	वेसियाहि, सद्धि	३५४
आजानं	२२७, २२८, २३१	वेस्सकुलं	१३६, ३७१
आदिता	३०२	वेहासकुटि	७०
आधूपनं	३५६	वेळु	५५

बेजुवनै कलन्धकनिवापे	५६, ६६, १०३, १२०, १३६, १५६, १७५, २०६, २३५, २६३, ४०५, ४०६, ४६५
बोसासन्तिवो, ठिता होन्ति	२३५
बोसासमानरूपा	२३६
बोहारिके, महामते	२६६

स

सकटं	२७२
सकदागामिफलस्स सञ्चिकिरिया	४१
सकदागामिफलं	४३
सकदागामी	३८
सक्केसु	८३, १४०, २२१, २४१, ३४६, ४२६
सक्को, महानामो	१४०
सक्कपथीसरो	३१४ - ३१६
सक्कपुत्तिया, समणा	५२, ५५, १०१, १०३, १४६, १४७, १७४, २२२, २२४, २३७, २६८

— सुलसीला

सक्कपुत्तो, उपनन्दो	१२, २६, ५०, १३०-१३६, १६४, १६५, १७२, २२३
---------------------	--

— हत्थको

सङ्कुण्डिकं	४८०
सङ्गारं	३६१
सङ्गकामुत्ताय	२६, ११४, २२८, २८६
सङ्गमेवो	१७३, २०५
सङ्गरुक्खितो	१३, २३
सङ्गरुजि	१७३, २०५
सङ्गसुदुत्ताय	२६, ११४, १२८, २८६
सङ्गाटिकण्णग्गहणं	२६५, २६६
सङ्गाटिवारनिककमने	३८३
सङ्गाणीधारणे	४७१

सङ्गातं आपादेन्ता, बहू खुद्दके पाणे	४०५
सङ्गादिसेसा, तेरस	५१, २८१

— धम्मा सत्तरस

सङ्गादिसेसेन अणुदंसेन्ति अमूलकेन	३०७, ३२८
सङ्गादिसेसं अज्जापत्तो	१६६

— निस्सारणीयं

सङ्गिकलाभपरिणामने	३०२
सङ्गिकेन, अणुमुदिसिकेन	२०८
	३४२

सङ्गिकेन, संयामिकेन	३४२
सङ्गिकं	६२, ६४, ६६, २०७, २०८
सङ्गि भविकरणकारका	४२३
सङ्गि विनिच्छयकथा	२०५
सङ्गो	४३२
सङ्गं पञ्चाविकल्लामि	३१४, ३१५
सञ्जीवरमत्तं, सङ्गस्स	२०८
सञ्जिन्नच्च	१६६, २००
सञ्जेतानिकं, सुक्कविस्सट्ठि	१७२
सञ्ज्मत्तिबहुला	३६६
सत्तिपट्टाना, चत्तारो	४१, ४३
सत्तिथिनयो दातव्वो	२८१
सत्तरसवग्गियभिककुलवत्सु	१२०
— सञ्जग्गियभिककुलवत्सु	६७
सत्तरसवग्गिया, दारका सहायका	१७४
— भिकखुद्द, ६७, १२०, १५३, १५६, १६६	
सत्तरस, सङ्गादिसेसा	२६८
सत्ताहकालिक	११६, २३५, २४१, २४३, २४४, ४२५
सत्तिसल्लूपमा, कामा	१८१
सत्तु	४, १३, ११७, ११६, १२१, १२२, १२६, २४०, २४४, २४५, ३११
सत्त्वगमनीयो	६२, ६३
सत्त्वपाणिस्स अगिलानस्स, न धम्म वेसेस्सामि	२७१
सत्त्वं	२७१
सद्धम्मट्ठितिया	२६, १२८, २८६
सद्धि	४३२
सन्तिट्ठेय्य	३७०
सन्धमानिका	२७२
सन्धिधिकारकसञ्जो	१२२
सन्धिधिकारकं	१२२
सपदान, पिण्डपातं, मुञ्जिस्सामि	२५८
सप्पटिभयानि, सासङ्गसम्मत्तानि	२४१ - २४३
सप्पसिरूपमा, कामा	१८१, १८७
सप्पानकजडकपाने	१६६
सप्पि	१२३
सप्पिना, अत्थो	३३८
सप्पिबिच्छापाने	४८२
सप्पिं आहरित्वा, कट्ठापणस्स	३३६

सौम्य विष्णापेत्वा, भुञ्जेय्य	४८२	सवनूपचारं	१३०
सम्बपासपिण्डकभक्तं	१०६	सधिदुको	११-१३, २३
सम्बपंसुकूलिको	१२५	सस्सकाले	३५६
सम्बसोवणमया, पत्ता	३५३	सहजीविनीधनुगहे	४४६
समत्तो, निमन्तितो	१३७-१३९	सहजीविनीधनुपट्टने	३६७
सभिक्कुलं आरामं, धनापुच्छा पविसेय्य	४२०	सहजीविनि वृद्धापेत्वा, नेव वूपकासेय्य	४४६
समग्गो	२०७, २६३	सहत्वालादनीयपटिग्गहणे	२३७
समञ्जसाय	३३, ४०	सहधम्मिकं	१६१
समणचीवरदाने	३८८	सहसेय्य	२८, ३०
समणपरिव्याजको	३००	— मातुगामेन	३३
समणभत्तसमयो	१०६	सहा	३४
समणा, सक्कपुत्तिया	२६८	साकियदासकवत्थु	२४१
समणियो	३१४, ३१६	साकियदासका, भवरुद्धा	२४१
समणद्वेषो	१८७, १८८	साकियानियो	२४१
समनुभट्टा	३१७, ३२४	साकेता, सावत्थि अद्धानमग्गप्पटिप्पना	६२, ६४
समनुभासना	३१७	सागतो, आयस्सा	१५०, १५१
समन्धकारा	८१	साणिपाकारं	२२७, २२८, २३१, ३६७
समसूचकं, पिण्डपातं भुञ्जिस्सामि	२५८	सावु कस्स न क्वचति	१०३
समाधि	४१	सा पच्छा अनन्तरामिकिनी	३८२
समाधि, अनिमित्तं	४२, ४४	सामणेरी	१६५, २३५, २३७, ४७७
— अप्पणिहितं	४२, ४४	सामणेरी	१६५
— मुञ्जत	४२, ४४	सामिके अनापुच्छा	३७३, ३७५
समानच्छन्दा	१७५	सामिको	४६५
समानसीमार्यं	२०७, २६३	सामिसेन हत्थेन	२६८
समापत्ति	४१	सामं	१६५
समुद्कलायिकं	२१८	सारिपुत्तो, अय्यो	६६
समुद्दत्तो, अय्यो	६६	— आयस्सा	१०१
सम्पजानमुसावादो	५	सारो, भिक्खु	३३, ४१
सम्पन्नं	१२३	सालि	३६०
— कस्स न मनार्यं	१०३	सावकमासितो	२७, २७०
सम्भाषे लोमं सहुरापेय्य, पाचित्तिय	३५४	सावत्थिउत्सववत्थु	२३८
सम्भोगो	१८५, १८६	सावत्थिया राजभटा	१६३
सम्मदन्ता, हरितानि तिणानि	४०५	सावत्थियं	
सम्मप्पधाना, वत्सारी	४१	('जेतवने' इति पवस्स हैट्ठा वट्ठम्)	
सम्मुखाविकप्पना	१६५, १६६	— उत्सवो	२१५, २३८, ३५२
सम्मुखाविनयो, दातव्वो	२८१	सावत्थि, साकेता अद्धानमग्गप्पटिप्पना	६२, ६४, १६३, ३०४, ३०६
सयनगतस्स अगिलानस्स न वम्मं देसेस्सामि	२७३	— गच्छन्ता	२०६, ३०५
सयनिधरं	१३१, १३२, २१४	सासक्कुसम्मतानि, सप्पटिगयानि	२४१, २४२
सत्सपेय्य	३७०	सासक्कुसम्मतानि, सेनासतानि	२४१, २४२
सत्सेत्तो	१६२, २८६		

सासङ्गं	६३, २४२, २४३
सासपतेलं	१२४
साङ्गदे	३५४
साङ्गहो, शिगारलता	२८३, २८४, २८६
सिक्खमाना	१६५, २३५, २३७, ३३८, ४६०, ४६१, ४६४, ४६५, ४७७
सिक्खमानेन	१६२
सिक्खमानं वुट्ठापेय्य	४३७
सिक्खा, करणीया	२४५
सिक्खापदविवण्णे	१६२, १६३
सिक्खापदेहि, खुदानुखुद्देहि	१६३
सिक्खासम्मूति	४२६, ४५२
सिक्खितसिक्खा, खमु धम्मेषु	४३८, ४५५
सिक्खं, पच्चाचिक्खामि	३१४-३१६
सिङ्गिबेर	५५
सिङ्गाटको	३७०
सिस्वाकारकं न भुञ्जिस्सामि	२६५
सिप्पं नाम, द्वे सिप्पानि	११
सिलाकुट्टो	३६२
सिलापाकारो	३६२
सिविका	२७२
सीतिकतो	२६६
सीसच्छिन्नो	२८७
सीसप्पबालकं, न अन्तरघरे गमिस्सामि	२५३
सुक्कविस्सट्ठि, सञ्ज्वेतनिकं	१७२
सुक्कजुरं	१२२
सुक्खसीला, सक्कपुत्तिया	१७४
सुगतञ्जुलेन	२२३, २२४
सुगतचीवरप्पमाणचीवरकारापने	२३०
सुगतविदत्तियया	२२६, २२६, २३०, ३८१
सुङ्गं वा परिहरन्ति	१७७
सुधिमंसूपसेवनो	२७६
सुञ्जात विमोक्खं	४२, ४४
- समाधि	४२, ४४
सुञ्जागारे अभिरति	४१
सुतं	५
सुत्तकन्तने	४०६
सुत्तपरिवापणं	२८१
सुत्तामती	१६५
सुहङ्गुलं	१३६, ३७१

सुनखा	४२६
सुन्दरीनन्दा ग्रय्या	२८५
सुन्दरीनन्दा, मिक्खुनी	२८३, २८४, २६०, ३१०, ३१२, ३५३
सुन्दरीनन्दावरयु	२८३, ३१०, ३१२
सुपिनकूपमा, कामा	१८१
सुप्पटिच्छन्नो, अन्तरघरे	२४६
सुप्पोसताय	२८६
सुभरताय	२८६
सुरापाने	१४६
सुरामेरयपाने पाचितिय	१५१
सुसुसुकारकं, सीर पिबन्ति	२६६
- न भुञ्जिस्सामि	२६६
सुसाने	१२५
सुमिरकट्टुजोतिवत्सु	१५७
सुसवतो, अन्तरघरे	२४७
सुंमुमारिगरे ज्ञेसकट्ठावने	१५७, २६७, २६८
सूचिधरकारापने	२२१
सूचिधर	१६७, २२१, २२२
सूपसम्पाके	३५४
सूपा, द्वे	२५८
सूर्प	२६०
सैक्खसम्मत्तकुलवरयु	२३७
सैक्खसम्मत्तानि, कुलानि	२२८, २३६, २४०
सैक्खसम्मूति	२३७, २३८
सैखिया, धम्मा	२८१
सेल्लो, मिक्खु	३३, ४१
सेणि	३०२
सेतच्छतं	२७०
सेना	१४५
सेनाब्बुहं	१४७, १४८
सेनाय गिलानो, मातुलो	१४५
सेनासननुद्धरणे	६१
सेनासनपञ्जापकस्स	२०७
सेनासनानि, सासङ्गसम्मत्तानि	२४१, २४२
सेनियो शिम्बिसारो मागवो	१०६, १५६, १६०
सेनं वस्सनाय गण्ढेय्य, उय्युत्तं	१४५
सेय्यधापि गिहिनिवो कामभोगिनिवो	३६३, ३६४, ४०७, ४०८

सेय्यथापि नाम खालो मत्वकण्ठलो
अमब्बो पुन भिकम्मिह्या एवमेव
भिकखुणी भट्ठमं वत्थुं परिपूरेत्ती
अस्सयपी होति असकथवीता

२६७

सेय्यथापि नाम पण्णुपलासो बन्धना
पमुत्तो अमब्बो हरितत्ताय

२६१

सेय्या नम

३४

सेय्यं कप्पेय्य

३०, ३४, ६७

सेय्यं उत्तरत्थरणं

६४

— बम्मसण्णो

६५

— चिसलिका

६४

— तट्टिका

६४

— तिणसन्धारो

६५

— निसोदिनं

६५

— पच्चत्थरणं

६५

— पणसन्धारो

६५

— भिसि

६४

— भुम्मन्वरण

६४

सोकज्जायिका

३८६, ४१३

सोकावासा

४६४

सोतापत्तिफलस्स सच्छिकिरिया

४१

सोतापत्तिफलं

४३

सोतापत्तिसमापत्ति, उक्कट्टा

१२

सोतापन्नो

१६, १८, २५, ३८

सोवण्णहंसराजवत्थु

३५३

सोसिको

१४, १८, २४

संबासाय

४३०

संविधाय

१७७, १७६

संसट्ठविहारे

४००

संसट्ठा

४००, ४६३

संसट्ठाचण्डकाळीवत्थु

४००

संसट्ठा विहरन्ति

३२२, ३२३

संहारापेय्य

३५४

स्वाक्कातो वम्मो

३१५

ह

हत्थको, सक्थपुत्तो

३

हत्थगगहणसादियने

२६५

हत्थगगहण

२६५, २६६

हत्थनिद्धनकं न भुञ्जिस्सामि

२६४

हत्थनिल्लेहकं न भुञ्जिस्सामि

२६६

हत्थपासे कतं

११७

हत्थी

१४५

हत्थी, द्वादसपुरिसो

१४५

हरितानि, तिणानि सम्महन्ता

४०५

हरीतके

३५४

हलिदि

५५

हसवम्मो

१५३, १५४

हसापेक्खो

१६७

हिरिवेरं

५६

हीना, जाति

१०

हीनो, भवकोसो

१२

हीनं, कम्मं

११

— गोतं, नामं, लिङ्गं, सिप्प

११

हेट्ठिमाय, अटनिया

२२३, २२४

हंसयोनि उपपज्जि

३५३

:०:

सुद्धिपणं

पिट्ठे पत्तिथं असुद्धपाठो

सुद्धपाठो

३ (सिरो) दुतियोभागो

दुतियो भागो

१४ १ वम्मत्तुकामो

वम्मत्तुकामो

१६ ६ दुक्कट्टस्स

दुक्कट्टस्स

२१ १८ जेतवन

जेतवने

२५ १ उपसहरति

उपसहरति

२७ १४ अवससो

अवससो

२८ ४ उपसम्पन्न

उपसम्पन्नो

पिट्ठे पत्तिथं असुद्धपाठो

सुद्धपाठो

५४ २२ भिक्ख

भिक्खु

५५ १७ फट्ठबीजं

फट्ठबीजं

५७ ६ व्यत्तन

व्यत्तेन

६१ ६ भत्तुकामो

भत्तुकामो

७२ ५ सञ्चिपातापत्त्वा

सञ्चिपातापेत्त्वा

७३ १६ चतिय

चेतिये

७३ १८ त

ते

सा	विद्वे	दमित्यं	असुखपाठी	सुखपाठी	विद्वे	दमित्यं	असुखपाठी	सुखपाठी
सा	७७	२	भिकु	भिकु	२४८	(सिरो)	सेखिय	सेखिय
सा	८०	२०	समग	समग	२६५	(सिरो)	० भिकुनीवत्पु	० भिकुनीवत्पु
सा	८०	२०	भिकुनीसङ्ग	भिकुनीसङ्ग	३०१	१६	भिकुनी	भिकुनीसु
सि	८१	(सिरो)	भोवादाने	भोवादाने	३०१	१६	सुपन्वजिता	पंन्वजिता
सि	८५	२	पसम्पन्नाय	उपसम्पन्नाय	३२७	२३	वत्पुस्तप	वत्पुस्त
सि	८८	२५	अपरिपाचिते	अपरिपाचिते	३२७	२३	टिनिस्सग्गाय	पटिनिस्सग्गाय
सि	१००	१	वच्छुत्स	वच्छुत्स	३३४	१७	सहरित्वा	संहरित्वा
सि	१०४	२	धम्मिकथ	धम्मिकथं	३४५	४	महाजनिकेन	महाजनिकेन
सि	१०८	२५	येन	येन	३५६	(सिरो)	द्वारुभिकुनीवत्पु	द्वारुभिकुनीवत्पु
सि	१११	१	भासन	भासने	३६६	(सिरो)	पटिच्छन्न सन्तिद्विते	पटिच्छन्ने सन्तिद्विते
सि	१२४	१३	पणीतभोजानि	पणीतभोजनानि	३७१	१५	भिकुव	भिकुवे,
सि	१२४	२०	वसातले	वसातले	३७४	(सिरो)	कुलपसङ्गमने	कुलपसङ्गमने
सि	१२४	२२	निब्बत्त	निब्बत्त	३८०	१	तन	तेन
सि	१२४	२५	येस	येस	३८६	२	निककड्डी	निककड्डी
सि	१२४	२५	मसं	मंसं	४०२	(सिरो)	० चारिकाये	० चारिकाय
सि	१३५	१५	पासादाम	पसादाय	४१८	२०	जेतवने	जेतवने
सि	१४५	३	सेनाय	सेनाय	४२२	१३	तिउपसम्पन्न	ति उपसम्पन्न
सि	१४७	११	वेमतिको	वेमतिको	४३१	(सिरो)	पसाखगण्डभेदापने	पसाखगण्डभेदापने
सि	१५६	१७	भिकु	भिकु	४३८	३	असम्मत्त	असम्मत्त
सी	१८७	१६	पटिवसेतो	पटिवसेतो	४३६	४	द्वे	द्वे
सी	१८७	(अर्वा)	अट्टिकङ्कलपमा	अट्टिकङ्कलूपमा	४४१	(सिरो)	असिक्खितसिक्खा-	असिक्खितसिक्खा-
सी	१६१	(अर्वा)	वृत्ताय	वृत्ताय			बुद्धापे	बुद्धापने
सी	१६३	१३	विल्लाय	विल्लाय				
सु	२३४	१७	पितितो	पितितो	४५८	१३	सङ्गन	सङ्गेन
सु	२४०	२	अय	अय	४६४	१६	मातापितृहि	मातापितृहि
सु	२४६	१	तेन	तेन	४७४	(सिरो)	० पिञ्जाकनहाने	० पिञ्जाकनहाने
सु	२४६, २४७, २४०,				४७७	१६	जेतवने	जेतवने
सु	२४१, २४६, २६२,				४७८	(सिरो)	भिकुनीवत्पु	भिकुनीवत्पु
सु	२७१ (सिरो)	सखियं		सेखिय				

— ० —

प्रकाशक : भिक्षु जगदीश काश्यप, मन्त्री, पालि प्रकाशन मण्डल,

बिहार, मालम्बा (बटना)

मुद्रक : श्री कृष्णचन्द्र बेरी, विद्यामण्डिर प्रेस प्राइवेट लिमिटेड,

बी० १५।२४, भागमण्डिर, बाराबत्ती-१.

